KALENDARZ LEKARSKI

KRAKOWSKI

NA ROK

1898.

na wezwanie Towarzystwa Lekarskiego Krakowskiego

ułożył

Doc. Dr Jan Raczyński.

ROK SIÓDMY.

W KRAKOWIE,
NAKŁADEM KSIĘGARNI S. A. KRZYŻANOWSKIEGO.
1898.





W KRAKOWIE,
W DRUKARNI „CZASU“ FR. KLUCZYCKIEGO I SPÓŁKI
pod zarządem Józefa Łakocińskiego.

Styczeń. Janwar.

DNI		ŚWIĘTA RZYMSKIE.		ŚWIĘTA RUSKIE.
1	S.	**Nowy Rok.** Mieczysława	20	Ihnatia jep. mucz.
2	N.	**2 po Boż. Nar.** Makarego	21	**N. 4 Adw.** Julianyi mucz.
3	P.	Daniela i Genowefy p.	22	Anastazyia mucz.
4	W.	Tytusa i Eugeniusza	23	Muczen. 10 w Kry.
5	S.	Emiliana p. i Telesfora	24	*Wigil. do Roždest.*
6	C.	**Trzech Króli**	25	**Roždest. Chryst.**
7	P.	Juliana i Lucyana mm.	26	**Sobor Pr. Bohor.**
8	S.	Seweryna i Maksyma 🌕	27	**Stefana mucz.**
9	N.	**1 po 3 Kr.** Marcyanny p.	28	**N. 1 p. R.** 20 tysiacz. Mucz.
10	P.	Wilhelma i Jana Dobr.	29	14 tys. ubit. Mładence
11	W.	Higiniusza b. i Leonc.	30	Anysyi prepod.
12	S.	Honoraty i Arkadyusza	31	Mełanyi Rymianki
13	C.	Hilarego bisk. i Gotfryda	1	**Janwar. Obr. Hospod.**
14	P.	Feliksa męcz.	2	Sylwestra papy Rym.
15	S.	Pawła 1 pust. i Maura 🌗	3	Małachia proroka
16	N.	**2 po 3 Kr.** *Imię Jezusa*	4	**N. 2 po R.** Sobor 70 apost.
17	P.	Antoniego opata wyzn.	5	*Wigil. do Bohojawlen*
18	W.	Kat. ś. Piotra w Rz.	6	**Bohojawłenye Hospod.**
19	S.	Ferdynanda wyzn.	7	Sobor S. Joanna
20	C.	Fabiana i Sebastyana m.	8	Heorhia prep.
21	P.	Agnieszki panny męcz.	9	Połyjewkta mucz.
22	S.	Wincentego i Anastaz. 🌑	10	Hryhoria jepisk.
23	N.	**3 po 3 Kr.** Zaślubien. NP.	11	**N. 1 po B.** Fteodosya prep.
24	P.	Tymoteusza bisk. męcz.	12	Tatyanny mucz.
25	W.	Nawrócenie ś. Pawła	13	Jermyła mucz.
26	S.	Batyldy i Pauli wdowy	14	SS. Otec w Synai
27	C.	Jana Złotoustego b. w.	15	Pawła Ftyweysk.
28	P.	Karola W. i Walerego b.	16	Petra Weryhy
29	S.	Franciszka Sal. i Sab. 🌓	17	Antonyia Wełykaho
30	N.	**4 po 3 Kr.** Hiacynty p.	18	**N. 2 po B.** Aftanasya i Kyr.
31	P.	Ludwiki-Albertonii wd.	19	Makarya prepod.

KALENDARZ ŻYDOWSKI.

24 — 1 **Schebat.**

ODMIANY KSIĘŻYCA.

🌕 dnia 8 g. 1 m. 24 rano.	🌑 dnia 22 g. 8 m. 24 rano.
🌗 dnia 15 g. 4 m. 46 dopoł.	🌓 dnia 29 g. 3 m. 32 podoł.

Luty. Fewrał.

DNI	ŚWIĘTA RZYMSKIE.		ŚWIĘTA RUSKIE.
1 W.	*Wigil.* Ignacego bisk.	20	Jeuftymya Wełykaho
2 S.	**Oczyszczenie N. Maryi P.**	21	Maxyma prepod.
3 C.	Błażeja bisk. męcz.	22	Tymoftea apost.
4 P.	Weroniki panny.	23	Kłymenta jepisk.
5 S.	Agaty panny męcz.	24	Xenyi prepod.
6 N.	**5 Staroz.** Doroty p. m. ○	25	**N. 3 po B.** Hryhorya bohosł.
7 P.	Romualda opata w.	26	Xenofonta prepod.
8 W.	Jana z Mathy i Cyryaka	27	Joanna Złatoust.
9 S.	Apolonii p. i Sabina	28	Jefrema prepod.
10 C.	Scholastyki i Sylwiana	29	Ihnatia jepisk. mucz.
11 P.	Hipolita i Eufrozyny	30	**Triech Swiatytel.**
12 S.	Modesta m. i Eulalii p.	31	Kyra i Joanna mucz.
13 N.	**6 Mięsop.** Juliana męcz.	1	**Fewral, N. 4 po B.** Tryf.
14 P.	Walentego kapłana ☾	2	**Strytenye Hospod.**
15 W.	Faustyna i Jowity mm.	3	Symeona bohopr.
16 S.	Julianny panny męcz.	4	Isydora prepod.
17 C.	Sabina b. i Sylwina	5	Ahaftyi mucz.
18 P.	Symeona i Konstancyi p.	6	Wukoła prepod.
19 S.	Konrada w. i Mansweta	7	Parftenya prepod.
20 N.	**7 Zapustna.** Leona p. ●	8	**N. 5 po B. Miasop.** Fteodora
21 P.	Eleonory panny.	9	Nykyfora mucz.
22 W.	Katedry ś. Piotra w Ant.	10	Charałampia mucz.
23 S.	*Popielec.* Florentego w.	11	Własya jepisk. mucz.
24 C.	*Macieja apostoła*	12	Mełetya archiep.
25 P.	Wiktoryna i Wiktora m.	13	Martyniana prepod.
26 S.	Aleksandra b. i Nestora	14	Auxentia prepod.
27 N.	**1 Wstępna.** Anastazyi p.	15	**N. 6 Syrop.** Onysyma apost.
28 P.	Romana opata w. ☽	16	*Post Wel.* Pamfyła mucz.

KALENDARZ ŻYDOWSKI.

29 — 1 **Adar.**

ODMIANY KSIĘŻYCA.

○ dnia 6 g. 7 m. 24 popoł.
☾ dnia 14 g. 1 m. 34 rano.
● dnia 20 g. 8 m. 40 popoł.
☽ dnia 28 g. 12 m. 13 popoł.

Marzec. Mart.

DNI		ŚWIĘTA RZYMSKIE.		ŚWIĘTA RUSKIE.
1	W.	Albina b. i Antoniny p.	17	Fteodora mucz.
2	S.	*Such.* Heleny i Amalii	18	Lwa Papy Rymskoho
3	C.	Kunegundy cesarzowej	19	Archyppa apost.
4	P.	*Such.* Kazimierza kr. pol.	20	Lwa episk.
5	S.	*Such.* Fryderyka opata	21	Tymoftea prepod.
6	N.	**2 Sucha.** Kolety i Maryana	22	**N. 1 Wstupna.** SS. MM. w Ew.
7	P.	Tomasza z Akwinu w.	23	Połykarpa jep. mucz.
8	W.	Jana Bożego i Beaty	24	Obr. Hławy Joanna
9	S.	Franciszki Rzym. wd.	25	Tarasia archiep.
10	C.	40 Męczenników	26	Porfyrya prep.
11	P.	Konstantego Wielk.	27	Prokopia archiep.
12	S.	Grzegorza Wielk. pap.	28	Wasyłyia prep.
13	N.	**3 Głucha.** Krystyny p.	1	**Mart. N. 2 Postu.** Jewdoki
14	P.	Zacharyasza p. i Matyldy	2	Fteodota mucc.
15	W.	Izabelli i Leoncyi pp.	3	Jewtropia mucz.
16	S.	Cyryaka dyakona	4	Harasyma prepod.
17	C.	Gertrudy p. i Patrycego	5	Konona mucz.
18	P.	Aleksandra i Edwarda	6	SS. 42 muczennikow
19	S.	*Józefa oblubieńca NMP.*	7	Wasyłyia mucz.
20	N.	**4 Srodop.** Eufemii męcz.	8	**N. 3 Postu.** Fteofyłakta m.
21	P.	Benedykta opata w.	9	SS. 40 Muczenników
22	W.	Katarzyny król. Szw.	10	Kondrata mucz.
23	S.	Wiktoryana i Oktawiana	11	Sofronia prepod.
24	C.	*Wigil.* Gabryela archan.	12	Fteofana prepod.
25	P.	**Zwiastowanie N. Maryi P.**	13	Nikyfora patryar.
26	S.	Teodora biskupa	14	Wenedykta prepod.
27	N.	**5 Biała.** Jana p. i Ruperta	15	**N. 4 Postu.** Ahapia mucz.
28	P.	Sykstusa pap. wyzn.	16	Sawyna mucz.
29	W.	Eustazego op. i Cyryla	17	Alexia prepod.
30	S.	Kwiryna m. i Zozyma	18	Kyryłła archiep.
31	C.	Balbiny i Kornelii pp.	19	Chrysanfta mucz.

KALENDARZ ŻYDOWSKI.

7 — 13 Post. Estery.
8 — 14 Purim.
9 — 15 Schuschan-Purim.
24 — 1 **Nisan.**

ODMIANY KSIĘŻYCA.

dnia 8 g. 10 m. 28 rano.
dnia 15 g. 8 m. 48 popoł.
dnia 22 g. 9 m. 37 rano.
dnia 30 g. 8 m. 40 rano.

Kwiecień. Aprieł.

DNI	ŚWIĘTA RZYMSKIE.		ŚWIĘTA RUSKIE.
1 P.	7 *Bol. NP.* i Hugona bisk.	20	Prepod. Otec. w Ob. S.
2 S.	Franciszka z Pauli w.	21	Jakowa prepod.
3 N.	**6 Kwietnia.** Pankracego	22	**N. 5 Postu.** Wasyłyia jep.
4 P.	Izydora bisk. wyzn.	23	Nykona prepod.
5 W.	Wincentego Fereryusza	24	Zacharyi prepod.
6 S.	Celestyna papieża 🌕	25	**Błahowiszcze**
7 C.	*Wiecz. Pańska.* Epifan.	26	Sobor Hawryiła
8 P.	*Wielki.* Dyonizego bisk.	27	Matrony mucz.
9 S.	*Wielka.* Maryi Kleofe	28	Iłariona prepod.
10 N.	**Wielk. Zmartw. P.** Ezech.	29	**N. 6 Postu.** Marka prepod.
11 P.	**Wielkanocny.** Leona pap.	30	Joanna Listw.
12 W.	Juliusza pap.	31	Ipatya jepisk.
13 S.	Justyna męcz. i Idy ☾	1	**Aprieł.** Maryi Jehyp.
14 C.	Waleryana i Maksyma	2	Tyta prepod.
15 P.	Ludwiny i Kasyldy pp.	3	**Piatok wełyki.** Nykyty prep.
16 S.	Lamberta męcz.	4	Josyfa prepod.
17 N.	**1 Przew.** Rudolfa bisk.	5	**N. Woskresenye.** Fteoduła m.
18 P.	Apoloniusza męcz.	6	**Pon. światy.** Jewtychia jep.
19 W.	Jerzego b. i Antonii p.	7	**Wt. światy.** Heorhia prep.
20 S.	Agnieszki z Pol. 🌑	8	Irodiona apost.
21 C.	Anzelma b. doktora Kość.	9	Jewpsyhia jepisk.
22 P.	Sotera i Kaja męcz.	10	Terentia mucz..
23 S.	*Wojciecha arcybiskupa*	11	Antypy jepisk.
24 N.	**2 po W. Grobu Jez.** Jerzego	12	**N. 1 po W.** Wasyłyia prep.
25 P.	Marka ewangielisty	13	Artemona jepisk.
26 W.	Kleta i Marcelina mm.	14	Martyna papy.
27 S.	Anastazego p. i Teofila	15	Arystarcha apost.
28 C.	Witalisa i Waleryi mm.	16	Ahapii mucz.
29 P.	Piotra męczennika ☽	17	Symeona prepod.
30 S.	Katarzyny Sen. panny	18	Joanna prepod.

KALENDARZ ŻYDOWSKI.

6 — 14 Przeddzień Paschy.
7 — 15 **Święto Paschy.**
8 — 16 **Drugie św. Paschy.**
13 — 21 **Siódme święto.**
14 — 22 **Koniec Paschy.**
23 — 1 **Ijar.**

ODMIANY KSIĘŻYCA.

🌕 dnia 6 g. 10 m. 19 popoł.
☾ dnia 13 g. 3 m. 28 popoł.
🌑 dnia 20 g. 11 m. 20 popoł.
☽ dnia 29 g. 3 m. 4 rano.

DNI	ŚWIĘTA RZYMSKIE.		ŚWIĘTA RUSKIE.
1 N.	**3 p. W.** *Op. ś. Józ.* i *Filipa*	19	**N. 2 po W.** Joanna prepod.
2 P.	Zygmunta m. i Anastaz.	20	Fteodora prep.
3 W.	*Znalezienie św. Krzyża*	21	Januaria mucz.
4 S.	Floryana m. i Moniki	22	Fteodora Sykeota
5 C.	Gotarda b. i Fiusa V. p.	23	Heorhia mucz.
6 P.	Jana w ol. i Benedykty	24	Sawwy mucz.
7 S.	Flawii i Domicelli pp.	25	Marka Apost.
8 N.	**4 po W.** *NP. Łask.* i **Stanisł.**	26	**N. 3 po W.** Wasyłyia mucz.
9 P.	Grzegorza Naz. i Dyzmy	27	Symeona jep. mucz.
10 W.	Izydora włośc. i Joba	28	Jasona apost.
11 S.	Beatryksy panny	29	Dewiat muczennikow
12 C.	Nereusza i Pankrac. ☾	30	Jakowa proroka
13 P.	Hilarego i Serwacego m.	1	**Mai.** Jeremia proroka
14 S.	Bonifacego męcz.	2	Aftanasya Wełykoho
15 N.	**5 po W.** Zofii i 3 jej córek	3	**N. 4 po W.** Tymoftea mucz.
16 P.	† Jana Nepomucena	4	Pełahyi mucz.
17 W.	† Paschalisa i Torpeda	5	Iryny mucz.
18 S.	† Feliksa kapuc. i Eryka	6	Jowa Prawednaho
19 C.	**Wniebowst. P.** Piotra Cel.	7	Wospom. Kresta
20 P.	Bernardyna Sen. w.	8	Joanna Bohosł.
21 S.	Heleny królowej	9	Pren. M. Nykoł.
22 N.	**6 po W.** Julii panny m.	10	**N. 5 po W.** Symona Apost.
23 P.	Dezyderyusza bisk. w.	11	Mokia mucz.
24 W.	Joanny wd. i Afry m.	12	Jepyfania jepisk.
25 S.	Urbana i Grzegorza	13	Hłykeryi mucz.
26 C.	Filipa Nereusza w.	14	**Wozn. Hosp.** Isydora mucz.
27 P.	Jana p. m. i Maryi Magd.	15	Pachomya Weł.
28 S.	*Wigil.* Wilhelma i Aug. ☽	16	Fteodora prepod.
29 N.	**Zesł. Ducha św.** Maksyma	17	**N. 6 po W.** Andronika ap.
30 P.	**Swiąteczny.** Feliksa pap.	18	Fteodora prep.
31 W.	Petronelli panny m.	19	Patrykia jepisk.

KALENDARZ ŻYDOWSKI.

10 — 18 Święto szkolne
22 — 1 **Sivan.**
27 — 6 **Zielone Święto.**
28 — 7 **Drugie święto.**

ODMIANY KSIĘŻYCA.

dnia 6 g. 7 m. 33 rano.
☾ dnia 12 g. 10 m. 36 popoł.
dnia 20 g. 1 m. 58 popoł.
☽ dnia 28 g. 6 m. 14 popoł.

Czerwiec. Ijun.

DNI	ŚWIĘTA RZYMSKIE.		ŚWIĘTA RUSKIE.
1 S.	*Such.* Nikodema męcz.	20	Ftałatea mucz.
2 C.	Eugeniusza p. i Erazma	21	Konstantyna i Jełeny
3 P.	*Such.* Klotyldy król.	22	Wasyłyia mucz.
4 S.	*Such.* Saturniny 🌕	23	Michaiła prep.
5 N.	**1 po S. SSS. Trójcy.** Flor.	24	**N. Sosz. S. Ducha** Symeona
6 P.	Norberta op. i Klaud.	25	**SSS. Trojcy.** Tretye Obr. Iła.
7 W.	Roberta b. i Sabiny	26	Karpa apost.
8 S.	Medarda bisk. wyzn.	27	Fteraponta jep.
9 C.	**Boże Ciało.** Felicyana m.	28	Nykyty prepod.
10 P.	Małgorzaty wdowy	29	Fteodosyi mucz.
11 S.	Barnaby apostoła ☾	30	Isaaka prepod.
12 N.	**2 po S.** Onufrego wyzn.	31	**N. 1 po S.** Jermia apost.
13 P.	Antoniego z Padwy	1	**Ijun.** Jnstyna mucz.
14 W.	Bazylego Wielk. bisk.	2	Nykyfora patr.
15 S.	Wita i Modesta mm.	3	Łukiłyana mucz.
16 C.	Justyny p. i Benona w.	4	**Tyło Chryst.** Mytrofana patr.
17 P.	*Serca Jezus.* Adolfa b.	5	Doroftea jep. m.
18 S.	Marka i Marceliana mm.	6	Wyssariona prepod.
19 N.	**3 po S.** Gerwazego m. 🌑	7	**N. 2 po S.** *Post do Petr.* Fteod.
20 P.	Reginy i Florentyny pp.	8	Fteodora mucz.
21 W.	Alojzego Gonzagi w.	9	Kyryłła archiep.
22 S.	Paulina i Konsorcyi	10	Tymoftea jep. mucz.
23 C.	Agrypiny i Wandy pp.	11	Warftołomea apost.
24 P.	*Narodzenie św. Jana*	12	Onufrya prep.
25 S.	Wilhelma w. i Łucyi p.	13	Sostrad. Pr. Bohor. Akityn.
26 N.	**4 po S.** Jana i Pawła br.	14	**N. 3 po S.** Jełyssea proroka
27 P.	Władysława króla w. ☽	15	Amosa proroka
28 W.	*Wigilia.* Leona pap.	16	Tychona prepod.
29 S.	**Piotra i Pawła apostołów**	17	Manuiła mucz.
30 C.	Emilii i Lucyny mm.	18	Leontia mucz.

KALENDARZ ŻYDOWSKI.

21 — 1 **Thamuz.**

ODMIANY KSIĘŻYCA.

🌕 dnia 4 g. 3 m. 11 popoł. | 🌑 dnia 19 g. 5 m. 19 rano.
☾ dnia 11 g. 7 m. 4 rano. | ☽ dnia 27 g. 5 m. 54 rano.

Lipiec. Ijuł.

DNI	ŚWIĘTA RZYMSKIE.		ŚWIĘTA RUSKIE.
1 P.	Teobalda op. i Aarona	19	Judy Ftad. apost.
2 S.	*Nawiedz. NMP.* i Eugen.	20	Meftodia jepiskopa
3 N.	**5 po S.** Alfreda i Anat. 🌕	21	**N. 4 po S.** Juływna mucz.
4 P.	Józefa Kalas. i Prokopa	22	Jewsewya jep. mucz.
5 W.	Cyrylla i Metodego	23	Ahrypiny mucz.
6 S.	Izajasza i Dominiki	24	**Rożdest S. Joanna Krest.**
7 C.	Estery kr. i Klaudysza	25	Fewronyi prepod.
8 P.	Elżbiety królowej wd.	26	Dawyda prepod.
9 S	Cyrylla b. i Anatolii	27	Sampsona prepod.
10 N.	**6 po S.** Jana z Dukli 🌗	28	**N. 5 po S.** Kyra i Joanna
11 P.	Pelagii, Sabina i Pius p.	29	**Petra i Pawła Apost.**
12 W.	Jana Gwalb. i Epifany	30	SS. Apost. 12.
13 S.	Małgorzaty panny m.	1	**Ijuł.** Kosmy i Dam.
14 C.	Bonawentury dra w.	2	Położ. Ryzy. Preś. Boh.
15 P.	Rozesł. Ap. i Henryka	3	Jakynfta mucz.
16 S.	*NP. Szkapl.* i Rajnolda m.	4	Andreia archiepisk.
17 N.	**7 po S.** Aleksego wyzn.	5	**N. 6 po S.** Aftanasia Afron.
18 P.	Szymona z Lipnicy 🌑	6	Sysoa prepod.
19 W.	Wincentego a Paulo w.	7	Ftomy prepod.
20 S.	Czesława i Kassyana	8	Prokopya mucz.
21 C.	Daniela pr. i Praksedy	9	Pankratya jep. mucz.
22 P.	Maryi-Magdaleny	10	45 Muczen.
23 S.	Teofila m. i Apolinarego	11	Jewfymyi mucz.
24 N.	**8 po S.** Kunegundy król.	12	**N. 7 po S.** Prokta mucz.
25 P.	*Jakóba apost.* i Krzyszt.	13	Hawryiła archan.
26 W.	*Anny Matki N. M. P.* 🌓	14	Akyły apost.
27 S.	Natalii i Liliozy pp.	15	Kyrika mucz.
28 C.	Innocentego i Wiktora	16	Aftynohena jepisk.
29 P.	Marty gosp. i Lucylli	17	Maryny mucz.
30 S.	Julitty p. i Heleny wd.	18	Jemyłyana mucz.
31 N.	**9 po S.** Ignacego Lojoli	19	**N. 8 po S.** Makryny prepod.

KALENDARZ ŻYDOWSKI.

7 — 17 Post. Zdob. świątyni.
20 — 1 **Ab.**
28 — 9 Post. Spal. świątyni.

ODMIANY KSIĘŻYCA.

🌕 dnia 3 g. 10 m. 12 popoł.
🌗 dnia 10 g. 5 m. 42 popoł.
🌑 dnia 18 g. 8 m. 47 popoł.
🌓 dnia 26 g. 2 m. 40 popoł.

Sierpień.		Awhust.	
DNI	ŚWIĘTA RZYMSKIE.		ŚWIĘTA RUSKIE.
1 P.	Piotra w Okowach m.	20	Iłyi proroka
2 W.	NMP. Anielsk. i Alf. ⊕	21	Symeona prepod.
3 S.	Znalez. ś. Szczepana	22	Maryi Mahdałyny
4 C.	Dominika wyzn.	23	Trofyma mucz.
5 P.	N. Maryi P. Snieżnej	24	Chrystyny mucz.
6 S.	*Przemienienie Pańskie*	25	Uspen. S. Anny
7 N.	**10 po S.** Kajetana w.	26	**N. 9 po S.** Jermołaja mucz.
8 P.	Cyryaka i Maryana m.	27	Pantaleimona mucz.
9 W.	Kamila w. i Romana ☾	28	Prochora apost.
10 S.	Wawrzyńca i Filomeny	29	Kałłynyka mucz.
11 C.	Zuzanny panny męcz.	30	Syły apost.
12 P.	Klary i Hilaryi pp.	31	*Zapust do Uspenya*
13 S.	*Wigilia.* Hipolita męcz.	1	**Awhust.** Proischozd. kr.
14 N.	**11 po S.** Euzebiusza m.	2	**N. 10 po S.** Stefana mucz.
15 P.	**Wniebowzięcie N. Maryi P.**	3	Isaaka prepod.
16 W.	Rocha wyznawcy	4	Sedmy Otrokow.
17 S.	Anastazego i Mirona ⊛	5	Jewsychnyia mucz.
18 C.	Heleny Szwedzkiej m.	6	**Preobraż. Hospoda.**
19 P.	Benigny p. i Sebalda w.	7	Demetrya prepod.
20 S.	Bernarda i Samuela	8	Jemełyana jepisk.
21 N.	**12 po S.** Jacka i Joanny	9	**N. 11 po S.** Matfya apost.
22 P.	Symforyna i Tymoteusza	10	Ławrentya mucz.
23 W.	Zacharyasza i Filipa B.	11	Jewpła mucz.
24 S.	*Bartłomieja apostoła* ☽	12	Fotyą mucz.
25 C.	Ludwika króla franc.	13	Maxyma prepod.
26 P.	Aleksandra m. i Zefiryna	14	Michea proroka
27 S.	Róży i Przen. ś. Kazim.	15	**Uspenye Pr. Bohorodycy**
28 N.	**13 po S.** *Pociesz. N. M. P.*	16	**N. 12 po S.** Nerukotw. Obraz.
29 P.	Scięcie ś. Jana i Sabiny	17	Myrona mucz.
30 W.	Feliksa i Róży z Limy	18	Flora i Ławra m.
31 S.	Rajmunda wyzn. ⊕	19	Andrea mucz.

KALENDARZ ŻYDOWSKI.

19 — 1 **Elul.**

ODMIANY KSIĘŻYCA.

⊕ dnia 2 g. 5 m. 28 rano.
☾ dnia 9 g. 7 m. 13 rano.
⊛ dnia 17 g. 11 m. 34 rano.
☽ dnia 24 g. 9 m. 32 popoł.
⊕ dnia 31 g. 1 m. 50 popoł.

Wrzesień. Sentiabr.

DNI	ŚWIĘTA RZYMSKIE.		ŚWIĘTA RUSKIE.
1 C.	Idziego opata wyzn.	20	Samuiła proroka
2 P.	Stefana kr. i Kaliksty m.	21	Ftaddea apost.
3 S.	Bronisławy p. i Eufemii	22	Ahaftonyka mucz.
4 N.	**14 po S.** *Joach.* i Rozalii	23	**N. 13 po S.** Łuppa mucz.
5 P.	Wawrzyńca i Urbana p.	24	Jewtychia mucz.
6 W.	Zacharyasza proroka	25	Warftołomea apost.
7 S.	*Wigilia.* Reginy p. m.☾	26	Adryana m. i Natalii m.
8 C.	**Narodzenie N. Maryi Panny**	27	Pimena prepod.
9 P.	Gorgoniego i Sergiusza	28	Moysea muryna
10 S.	Mikołaja z Tolent. w.	29	Usikn. Hławy S. Joanna
11 N.	**15 po S.** *Im. NMP.* i Prota	30	**N. 14 po S.** Alexandra patr.
12 P.	Tobiasza w. i Gwidona	31	Położ. Poiasz. P. Bohor.
13 W.	Aureliusza bisk.	1	**Sentiabr.** Symeona
14 S.	*Podwyższenie ś. Krzyża*	2	Mamanta mucz.
15 C.	Nikomedesa m. i Emila	3	Anftyma mucz.
16 P.	Ludmiły m. i Edity p.🌕	4	Wawyły świaszczc.
17 S.	Piętna św. Franciszka	5	Zacharyi proroka
18 N.	**16 po S.** Józefa z Kopert.	6	**N. 15 po S.** Cud. S. Mychaiła
19 P.	Januarego m. i Konst.	7	Zozonta mucz.
20 W.	Eustachego b. i Faustyna	8	**Rożdestwo Pr. Bohor.**
21 S.	*Such.* Mateusza ap. ew.	9	Joakima i Anny
22 C.	Maurycego i Tomasza	10	Mynodory prepod.
23 P.	*Such.* Tekli panny m.☽	11	Fteodory prepod.
24 S.	*Such.* Gerarda bisk. m.	12	Awtenoma mucz.
25 N.	**17 po S.** Władysł. z Gie.	13	**N. 16 po S.** Kornyła mucz.
26 P.	Józefata m. i Cypryana	14	**Wozdwyżenye S. Kresta**
27 W.	Przeniesienie ś. Stanisł.	15	Nykity mucz.
28 S.	Wacława męcz.	16	Josafata archiep.
29 C.	*Michała archanioła*	17	Sofii mucz.
30 P.	Hieronima dra wyzn. 🌑	18	Jewmenia prepod.

KALENDARZ ŻYDOWSKI.

16 — 29 Przeddz. Now. Roku.
17 — 1 **Tischri. Nowy Rok 5659.**
18 — 2 **Drugie święto.**
19 — 3 Post. Gedaljach.
26 — 10 **Święto pojednania.**

ODMIANY KSIĘŻYCA.

☾ dnia 7 g. 11 m. 50 popoł.
🌕 dnia 16 g. 1 m. 10 rano.
☽ dnia 23 g. 3 m. 39 rano.
🌑 dnia 30 g. 12 m. 10 rano.

Październik. Octiabr.

DNI	ŚWIĘTA RZYMSKIE.		ŚWIĘTA RUSKIE.
1 S.	Remigiego biskupa w.	19	Trofyma mucz.
2 N.	**18 po S. N. M. P. Różańc.**	20	**N. 17 po S.** Jewstafya mucz.
3 P.	Kandyda i Lukrecyi p.	21	Kondrata apost.
4 W.	Franciszka Sera.. wyzn.	22	Foky mucz.
5 S.	Flawii i Charytyny pp.	23	Zaczat. s. Joanna Krest.
6 C.	Brunona biskupa w.	24	Ftekły mucz.
7 P.	Justyny p. i Helana ☾	25	Jewfrosini prepod.
8 S.	Brygidy wd. i Pelagii	26	**Joanna Bohosław.**
9 N.	**19 po S.** *Wincentego Kadł.*	27	**N. 18 po S.** Kałystrata m.
10 P.	Franciszka Borg. wyzn.	28	Charytona prepoc.
11 W.	Placydy i Filomelli pp.	29	Kyryaka prepod.
12 S.	Maksymiliana biskupa	30	Hryhorya jep. mucz.
13 C.	Edwarda króla wyzn.	1	**Octiabr. Pokr. Pr. Bohor.**
14 P.	Kaliksta p. i Fortunaty	2	Kypryana jepisk.
15 S.	Jadwigi i Teresy 🌕	3	Dyonysya mucz.
16 N.	**20 po S.** Pawła opata w.	4	**N. 19 po S.** Jeroftea jep. m.
17 P	Florentego i Małgorzaty	5	Charytyny mucz.
18 W.	Łukasza Ewangiel.	6	Ftomy apost.
19 S.	Piotra z Alkantary w.	7	Sergia i Wakha
20 C.	Przenies. ś. Wojciecha	8	Pełachii prepod.
21 P.	Urszuli panny męcz.	9	Jakowa apost.
22 S.	Korduli i Alodii pp. ☽	10	Jewłampya mucz.
23 N.	**21 po S.** *Jana Kantego*	11	**N. 20 po S.** Pyłypa apost.
24 P.	Rafała arch. i Fortunata	12	Prowa mucz.
25 W.	Kryszpina i Kryszpian.	13	Karpa i Papyta
26 S.	Ewarysta pap. i Fulki	14	Nazarya mucz.
27 C.	Iwona w. i Sabiny m.	15	Jewftymya prepod.
28 P.	*Szymona i Tadeusza ap.*	16	Łonhyna mucz.
29 S.	Narcyza b. i Euzebii 🌑	17	Osyi proroka
30 N.	**22 po S.** Marcelego pap.	18	**N. 21 po S.** Łuki jew. ap.
31 P.	*Wigilia.* Wolfganga b.	19	Joiła proroka

KALENDARZ ŻYDOWSKI.

1 — 15 **Święto kuczek.**
2 — 16 **Drugie św. kuczek.**
7 — 21 **Święto palmowe.**
8 — 22 Koniec kuczek.
9 — 23 **Radość z praw.**
17 — 1 **Marcheschwan.**

ODMIANY KSIĘŻYCA.

☾ dnia 7 g. 7 m. 4 popoł.
🌕 dnia 15 g. 1 m. 37 popoł.
☽ dnia 22 g. 10 m. 9 rano.
🌑 dnia 29 g. 1 m. 18 podoł.

Listopad.		Nojabr.	
DNI	ŚWIĘTA RZYMSKIE.		ŚWIĘTA RUSKIE.
1 W.	**Wszystkich Świętych**	20	Artemia mucz.
2 S.	*Dzień Zaduszny.* Wikt.	21	Illariona prepod.
3 C.	Huberta b. i Sylwii wd.	22	Awerkia jepisk.
4 P.	Karola Borom. i Modesty	23	Jakowa apost.
5 S.	Elżbiety Matki N. M. P.	24	Arefty mucz.
6 N.	**23 po S.** *Opieki N. M. P.* ☾	25	**N. 22 po S.** Markiana mucz.
7 P.	Herkulana i Amaranta	26	**Demetria mucz.**
8 W.	Czterech Koronatów m.	27	Nestora mucz.
9 S.	Teodora żoł. i Ursyna	28	Terentia mucz.
10 C.	Andrzeja z Aw. i Nimfy	29	Anastasyi mucz.
11 P.	Marcina bisk. wyzn.	30	Zynowia mucz.
12 S.	Marcina p. 5 braci Polak.	31	Stachya apost.
13 N.	**24 po S.** *Stan. K.* i Homob.	1	**Nojabr. N. 23 po S.** Kosmy
14 P.	Jozafata Kuncewicza 🌑	2	**Josafata Archiep. mucz.**
15 W.	Leopolda wyzn.	3	Akepsymy mucz.
16 S.	Edmunda i Pawła	4	Joannyka prepod.
17 C.	Salomei król. polsk. p.	5	Hałaktyona mucz.
18 P.	Pośw. Kośc. Rz. i Grzeg.	6	Pawła archiep.
19 S.	Elżbiety król. i Placydy	7	MM. 33 w Mełyty
20 N.	**25 po S.** Feliksa de Val. ☽	8	**N. 24 po S. Mychaiła archan.**
21 P.	*Ofiarowenie N. Maryi P.*	9	Onysyfora mucz.
22 W.	Cecylii panny m.	10	Szesty apost.
23 S.	Klemensa i Lukrecyi	11	Myny mucz.
24 C.	Jana od Krzyża i Flory	12	Joanna Myłostyw.
25 P.	*Katarzyny panny męcz.*	13	Joanna Złatoust.
26 S.	Piotra Aleks. i Konrada	14	Pyłypa apost. *Zapust.*
27 N.	**1 Adw.** Waleryana bisk.	15	**N. 25 po S.** Hurya i Samon m.
28 P.	Rufina m. i Grzegorza 🌕	16	Matftea jewanh.
29 W.	Saturnina i Illuminaty p.	17	Hryhoria jep.
30 S.	*Post. Andrzeja apostoła*	18	Płatona mucz.

KALENDARZ ŻYDOWSKI.

15 — 1 **Kislev.**

ODMIANY KSIĘŻYCA.

☾ dnia 6 g. 3 m. 27 popoł. | ☽ dnia 20 g. 6 m. 5 popoł.

🌑 dnia 14 g. 1 m. 20 rano. | 🌕 dnia 28 g. 5 m. 39 rano.

Grudzień. Dekabr.

DNI	ŚWIĘTA RZYMSKIE.		ŚWIĘTA RUSKIE.
1 C.	Eligiusza i Natalii wd.	19	Awdya proroka
2 P.	*Post.* Aurelii i Chryzol.	20	Prokła i Hryhory
3 S.	Franciszka Ksawer. w.	21	**Wchod. Pr. Bohorodycy**
4 N.	**2 Adw.** Barbary p. m.	22	**K. 26 po S.** Fyłymona apost.
5 P.	Sabby op. w. i Kryspiny	23	Amfyłochya jepisk.
6 W.	*Mikołaja b.* i Leoncyi ☾	24	Jekatyryny mucz.
7 S.	*Wigilia.* Ambrożego b.	25	Kłymenta papy
8 C.	**Niepok. Pocz. N. Maryi P.**	26	Ałypya prepod.
9 P.	*Post.* Leokadyi i Waleryi	27	Jakowa mucz.
10 S.	*N. Maryi P. Loretańskiej*	28	Stefana mucz.
11 N.	**3 Adw.** Damazego pap.	29	**N. 1 Adw.** Paramona mucz.
12 P.	Aleksego i Pawła	30	Andrea apost.
13 W.	Łucyi i Otylii p. 🌕	1	**Dekabr.** Nauma pr.
14 S.	*Such.* Nikazego i Spirid.	2	Awwakuma pror.
15 C.	Ireneusza m. i Waler.	3	Sofonia proroka
16 P.	*Such.* Euzebiusza b.	4	Warwary mucz.
17 S.	*Such.* Łazarza bisk.	5	Sawwy Oświaszczc.
18 N.	**4 Adw.** Gracyana i Olimp.	6	**N. 2 Adw. Nykołaja jepisk.**
19 P.	Faustyna i Nemezysza	7	Amwrosia jepisk.
20 W.	Teofila m. i Juliusza ☽	8	Patapia prepod.
21 S.	*Post. Tomasza apostoła*	9	**Zaczat. Bohoro.**
22 C.	Zenona ż. m. i Honorata	10	Myny Jermoh mucz.
23 P.	*Post.* Wiktoryi p. m.	11	Danyiła Stołpny
24 S.	*Wigilia.* Adama i Ewy	12	Spyridona jepisk.
25 N.	**Boże Narodzenie**	13	**N. 3 Adw.** Ewstratia jepisk.
26 P.	**Szczepana pierwszego m.**	14	Ftyrsa mucz.
27 W.	*Jana ewangelisty*	15	Jełewftesya jepisk.
28 S.	Młodzianków męcz. 🌑	16	Ahhea proroka
29 C.	Tomasza Kantuaryjsk.	17	Danyiła proroka
30 P.	Dawida kr. i Sabina	18	Sewastyana mucz.
31 S.	Sylwestra p. i Melanii	19	Wonyfatya mucz.

KALENDARZ ŻYDOWSKI.

9 — 25 Pośw. świątyni.
14 — 1 **Tebeth.**
23—10 Post. Oblężenie Jerozol.

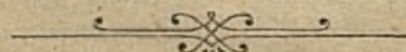
ODMIANY KSIĘŻYCA.

☾ dnia 6 g. 11 m. 5 rano,
🌕 dnia 13 g. 12 m. 43 popoł.
☽ dnia 20 g. 4 m. 21 rano.
🌑 dnia 28 g. 12 m. 39 rano.

SPIS ŚRODKÓW LEKARSKICH

ZAWARTYCH

W PODRĘCZNIKU TERAPEUTYCZNYM.



Wyłączność wyrobu została zastrzeżona.
Wyłączność wyrobu została zastrzeżona.
Wyłączność wyrobu została zastrzeżona.



Podręcznik terapeutyczny

zestawiony z współpracownictwem

pp. kol. DrDr. Baurowicza, Borzęckiego, Cerchy, Murdzieńskiego, Różeckiego, Sroczyńskiego, Surzyckiego.

Abortus (Poronienie).

Jeżeli poronienie nawykowe, wykazać przyczynę. Jeżeli przyczyną kiła, leczenie przeciwkiłowe nawet podczas ciąży, jeżeli jakieś cierpienie macicy, leczenie takowego, jeżeli choroby gorączkowe, należy zwalczać gorączkę. Strzedz chorej w okresie, w którym poprzednio roniła, i w okresach miesiączkowych, szczególniej w pierwszej połowie ciąży. Usunąć wpływy szkodliwe, podnoszące działanie tłoczni brzusznej, zabronić spółkowania, nadmiernego ruchu, trzęsącej jazdy i t. d. Wolne swobodne ubranie. — Unikać u osób krwistych czynników podniecających, napojów wyskokowych, silnych wrażeń. W razie krwawienia podczas ciąży, gdy nie odchodzą skrzepy krwi, i przy badaniu jaja wyczuć nie można, leczenie wstrzymujące poronienie i spokój.

1. *Extr. Opii aquosi 0·10,*
But. Cacao q. s. ut f. l. artis Suppositoria ad anum Nr. quinque.
S. Rano i wieczorem czopek (i częściej).

2. *Tinct. Opii simpl. 1·00.*
S. 20—25 kropel rano i wieczorem w lewatywie.

W ostatnim czasie polecano też:

3. *Extr. fluid. Viburni prunifol. gtts. 10,* w połączeniu z 0·50 chloralu, dopóki bóle nie ustaną.

W następnych dniach:

4. *Ammon. bromat. 15·00,*
Extr. fluid. Viburn. 20·00,
Aqu. dest. 120·00.
S. 2 razy dz. łyżeczkę.

Polecają też włoscy autorowie *Asa foetida* tak w razie grożącego jak i nawykowego poronienia, w pierwszym razie daje się 3 razy dziennie lewatywę z 3 łyżek wody i do tego 15—20 kropli *trae asae foetidae*, w drugim razie należy podawać w pigułkach:

5. *Gummi resinae asae foetidae 6·0. f. l. a. pilul. sexaginta.*
S. 2 pigułki dziennie i powoli aż do 10 na dzień i znowu zniżać do dwóch, aż do porodu.

Gdy nie ma już nadziei utrzymania ciąży: środki pobudzające czynność porodową: zimne okłady na brzuch, wstrzykiwania do pochwy rozczynami środków przeciwgnilnych (kwas karbolowy 3%. Creolina 1—2%). Gdy jajo wystąpiło z jamy do szyi macicy, można podać sporysz.

6. *Extr. secal. cornut. 2·00,*
Aqu. cinnam. 90·00,
Syrup. cinnam. 10·00.
MDS. Połowę na raz zażyć, a w razie potrzeby drugą połowę w 2 godziny.

Gdy krwawienie znaczne, zatamponowanie pochwy najpierw gazą jodoformową, poniżej zaś tamponami z waty, napojonemi gliceryną. (Zmienić za 6—10 godzin i przestrzyknąć pochwę). Jeżeli zachodzi możebność usunięcia jaja w całości, szczególniej, gdy odchody cuchnące, usunąć takowe zabiegiem ręcznym. W razie krwawienia skutkiem pozostania resztek z jaja płodowego w macicy — wyskrobanie tychże tępą łyżeczką. Postępowanie przeciwgnilne.

Acne rosacea.

Uwzględnić przyczynę cierpienia: zboczenia w narządzie rodnym u kobiet, blednica, nadużywanie napoi wyskokowych. W okresie początkowym (zaczerwienienie skóry, rozszerzenie naczyń) polecić na noc przykładanie Empl. hydrargyri; naczynia porozszerzane doprowadzić do obliteracyi przez skaryfikacye. — W okresie późniejszym, kiedy nastąpi przerost tkanki łącznej w postaci guzków, nierówności (Rhinophyma) usunięcie ich łyżeczką ostrą, termokauterem.

Acne vulgaris.

Starać się usunąć przyczynę choroby, jaką bywają przewlekłe nieżyty żołądka i kiszek, u kobiet zboczenia w narządzie rodnym (anti-retroflex. uteri etc.)

Miejscowo: nacięcie ropni gruczołowych, wyciskanie zaskórniaków (chwilowy odczyn w postaci obrzęku i zaczerwienienia skóry przemija wkrótce przy okładach z Liquor Burovii). Kiedy usunięte zostały zropiałe gruczoły, polecić zmywanie wieczorem miejsc zajętych c. Saponaphtolosulfuricum, następnie wcieranie na noc:

7. *Sulfur. citrini 10·00,*
Spirit. sapon. Kal. 20·00,
Spirit. lavandulae 60·00,
Balsami peruviani 1·50,
Spirit. camphor. 1·00.
Olei bergamottae gtt. V.
S. Zewnętrznie.

lub

8. *Lactis sulfuris 10·00,*
Spirit. vini gallici 50·00,
Spirit. lavandulae 10·00,
Glycerini 10·00.
S. Zewnętrznie.

Z rana po usunięciu pasty, środki osłaniające, puder.

9. *Zinci oxydati 10·00,*
Ungu. emoll. 50·00.
Olei rosarum gtt. V.
cienko nasmarować, następnie puder. Polecają rano zmyć.

10. *Acidi salicyl. 0·30,*
Sulfuris praecip. 0·70,
Zinci oxydati 0·30,
Vaselini 20·00,
Olei amygd. dulcium 10·00.
S. Na noc wetrzeć maść.

11. *Naphtol 0·30,*
Camphorae 0·30,
Resorcini
Saponis virid. āā. 0·50,
Sulfuris praecip.
Cretae albae āā. 0·20,
Vaselini 30·00.
S. Maść.

Pospelow poleca przy Acne faciei: miesienie palcami miejsc zajętych, robiąc takowe wieczorem i rano po 15—20 minut używając jako tłuszczu np. maści borowej, po skończonem posiedzeniu puder.

Agrypnia (Bezsenność).

Uwzględnić przyczyny: Anaemia, Hysteria, Neurastenia, Dyspepsia (zwłaszcza u dzieci przekarmienie) i t. d.

Przy anaemii na wieczór wino, piwo, przy nawałach derivantia, letnie kąpiele, odpowiednia dyeta, unikanie męczącej umysłowej pracy, wczesne jadanie wieczerzy itd. Gdy te środki nie pomagają;

12. *Chloralhydrat 3—5·00,*
Aq. dest. 100·00,
Succi liquir 20·00,
Chloroform gtt. 3.
MDS. Połowę na raz, drugą za ½ godziny.

13. *Sulfonali 1·00,*
Tal. dos. 5.
S. Na godzinę przed spaniem proszek z herbatą lub rosołem, w godzinę drugi. (Przy dłuższem używaniu intoxic!)

14. *Kali bromati 0·25,*
Castor. canad. 0·05,
Sacchari 0·30,
Mfp. tal. dos. 10.
S. 3 proszki dziennie (A. na tle nerwowem).

15. *Chloralamid 3·00,*
Aqu. dest.
Syr. simpl. āā. 30·00.
DS. Na noc zażyć.

16. *Hyoscini hydrojodici 0·01,*
Extr. Gent. q. s. ut. f. pill. N. 50.
S. Na noc 2—3 pigułek.

Polecony też bywa przetwór Bromidia 2—3 łyżeczek na noc.

Alcoholismus.

Acutus zobacz: Otrucia.

Chronicus. Leczenie tylko w zakładach możebne. *Tra chinae, Tartar. emetic.* czasami w lżejszych stopniach pomaga:

17. *Strychnin nitr. 0·05,*
Aq. dest. 15·00.
DS. Do injekcyi.

Dzien. 1—2 inj., po 0·50 płynu. Równocześnie natr. brom.

18. *Extr. nuc. vom. 0·50,*
Spir. vini 5·0,
Acid. phospor. dil. 10·0.
S. 3 razy dnia po 10 kropel.

Alopecia

a) areata.

Leczenie zwykle nie wywiera znacznego wpływu na skrócenie i przebieg cierpienia. Polecają wyrywać włosy w obwodzie ognisk chorobowo zajętych, wcieranie środków drażniących i przeciwgrzybkowych.

19. *Spiritus vini 20·00,*
Tinct. aconiti 2·00.
S. Zewnętrznie.

20. *Tinct. jodi 15·00,*
„ capsici 5·00.

Lewin i Leistikoff polecają wcierania codziennie:

21. *Chrysarobini 2·00,*
Vaselini 20·00.

b) e seborrhoea.

(Seborrhoea capitis). Celem usunięcia strupów czapkę z opasek lub płótna, którą należy napuścić oliwą. Po odpadnięciu i usunięciu za pomocą zmycia strupów.

22. *Spir. vini 200·00,*
Tntr. capsici 10·00,
Acidi thymolici 50·00.
S. Zewnętrznie.

Tym płynem zmywa pacyent głowę codziennie, dwa razy w tygodniu zaś zamiast powyższym płynem zmywa głowę mydłem i wodą. Po każdorazowem zmyciu głowy maść.

23. *Acidi salicyl 10·00,*
Florum sulfuris 10·00,
Vaselini 100·00.
S. Maść
lub
24. *Resorcini*
Acidi salicyl āā. 10·00,
Ungu. emoll. 100·00.
S. Maść.
Przy tem leczeniu trwa choroba mniej więcej do 3 miesięcy. Zwrócić uwagę pacyenta, że w ciągu leczenia włosy będą wypadać więcej nawet, niż przed leczeniem. Włosów, zwłaszcza u kobiet nie potrzeba strzydz na krótko.

c) syphilitica.

Obok leczenia ogólnego, miejscowe. Besnier poleca rano natrzeć głowę:

25. *Acidi salicyl. 1·00,*
Sulfuris praecip. 50·00,
Lanolini
Vaselini āā. 10·00.
S. Maść.
wieczorem po zmyciu mydłem i obsuszeniu natrzeć:

26. *Alcoholi Rosmarini 100·00,*
Tincturae Canth. 10·00.
S. Zewnętrznie.

Amenorrhea (Brak miesiączki).

Badać dokładnie i szukać przyczyny. Pamiętać o możebności ciąży. W przypadkach haematometra zabieg operacyjny. Jeżeli przyczyną chlorosis, scrophulosis, tuberculosis, anaemia, polysarcia, zastosować odpowiednie leczenie, uregulować dyetę i uważać na stolec.

W przypadkach niedostatecznego rozwoju macicy, albo w przypadkach nadmiernego zwinięcia się tejże po porodzie; wstrzykiwania ciepłe, elektryzowania macicy, kąpiele nożne, upusty krwi z części pochwowej, powtarzane w czterotygodniowych odstępach, szczególniej, gdy są molimina menstrualia. Żelazo wewnętrznie, zmiana powietrza, powietrze górskie, Krynica, kąpiele borowinowe (Mattoniego sól borowinowa).

27. *Trae. Capsici 3·00,*
Rhumi optimi 80·00,
Mixturae gummosae 120·00.
S. Co 3 g. łyżeczkę od kawy.

28. *Extr. aloes 1·00.*
Pulv. myrrhae q. s. ut f. pill. Nr. 50.
S. 3 r. dnia 2—3 pigułek.

29. *Acid. arsenic. 0·06,*
Ferri sulph. exsiccat. 2·00,
Piper nigr.
Aloes.
Myrrh. āā. q. s. f. pill. Nr. 60.
S. 2 r dz. pigułkę po jedz.

30. *Kali hypermang. 1·00.*
Butyr. cacao 1·00,
Pulv. cacao q. s. ut f. pill. 50.
S 3 r. dnia 1—2 pigułek, lub podaje się w czasie molimina menstrualia

31. *Capsul. elasticar. tenentium 0·002 Apioli*
Nr. XX.
S. Rano i wieczór kapsułkę zażyć (Baillot i Barbette).

Anaemia.

Jeżeli wystąpi wskutek krwotoku lub długotrwałej choroby, podawać leki wzmacniające i podniecające, pożywna dyeta. W razie grożącego zapadu wino Sherry, Szampańskie, czarna kawa, eter, oraz: podskórne wstrzyknięcie roztworu soli 0·7% w ilości 500—700·00.

32. *Aether sulphur. 10·00,*
Camphor. 1·00.
DS. Wstrzyknąć 1—2 wstrzyk.

33. *Olei camphorati 10·00.*
DS. Do wstrzykiwań.

34. *Aether acet. 10·00.*
DS. 10—20 kropel co ½ godz.

Przy dłużej trwającej A. według wskazań: arsen (Woda Gubera), żelazo, wino, pobyt na świeżem powietrzu. Wody żelaziste, Krynica, Żegiestów, kąpiele borowinowe (Mattoniego sól borowinowa).

Polecają też upust krwi (Schubert) licząc 2 grm. krwi na kilo wagi.

35. *Liquor. ferri album. 50·00.*
DS. 3 razy dz. łyżeczkę.

36. *Ferri hydrog. reduct. 5·00,*
Acid. arsen. 0·20,
Extr. gentian q. s. f. pill.
Nr. 100.
DS. 2 do 3 pigułek dziennie.

37. *Cuprum arsenicosum 0·002 —0·003 pro dosi* zalecają w ciężkiej A.

38. *Haemoglobina* po *0·20* na dzień w formie pastylek przez Dra Pfeiffera.

39. *Calcar. phosphoric 10·00,*
Haemoglobin 1·00—2·00,
Extr. Strychni 0·10,
Div. in dos. 20.
S. Dziennie 5 proszków.

Wody pyrophosphoranowo-żelaziste. Zob. Chlorosis.

Angina diphtheritica.

Przedewszystkiem odłączyć chorego, dla zapobieżenia rozszerzenia tej choroby. Mieszkanie przewietrzać. Ciepłota w pokoju 14—15 R. Dyeta pożywna, rosoły, bulion, jaja, galarety mięsne, wino z wodą, herbata z cognakiem itp. Dużo płynów, lemoniada, woda ze sokiem owocowym. Leczenie rozpocząć lekkim środkiem przeczyszczającym, bądź kalomel w małej dawce, bądź aq. laxativ. rheum. Wobec miernej gorączki chinina po 0·20 do 0·50 (rano i wieczór przy wysokich stopniach: antipiryna z cognakiem, również po 0·20—0·50, parę razy dziennie. Zmywanie całego ciała wodą z octem. Zimne okłady na głowę. Na szyję okład wysychający, zmieniany co 2 lub 3 godz. Płukanie z roztworów: kali chloricum 2% Acid. boric. 3%. Dzieciom mniejszym przepłukiwanie gardła zapomocą strzykawki (z ostrożnością, aby podniebienia nie zranić — a w razie oporu, lepiej i tego zaniechać). Pędzlowania niezbyt często albo sokiem z cytryny, lub też Papayotin (1:20). Inhalacye co godzinę, w nocy co 2 godziny: Acid. boric. 2%, Aq. calcis na ½ z wodą, Kali chlor. 2%, Sublimat 1:3000. Z leków do wewnątrz podawanych ½—2% roztwór Kali chloricum w odwarze 5% kory chinowej. W uporczywszych i cięższych przypadkach, wcierania szaruchy po 2·00 dziennie w różne części ciała. Na obrzmiałe gruczoły okłady z liquor alum. acetici. Jeżeli błonica w nosie, lekkie przestrzykiwania kw. borowym 3% lub kali chlor. 2%. W razie zapadu, eter, kamfora, czarna kawa, zagrzewanie kończyn, nacierania ciepłym octem, wina mocne, wstrzyknięcie eteru. ol. camphor. Jeżeli błonica przeszła na krtań, stosować leczenie podane przy Laryng. crouposa. Powikłania jak: Nephritis (codziennie badać mocz), otitis, pneumonia, leczyć według wskazań. Przeciw porażeniom: dyeta wzmacniająca, chinina, przetwory żelaza, prąd stały. W czasie całego przebiegu zwracać uwagę: na serce, nerki i błony śluzowe.

Wobec dobrych wyników osiągniętych za pomocą *surowicy przeciwbłoniczej*, wobec tego, że

zapobiega ona niejako wytwarzaniu się dławca, należy ją stosować. (Patrz odnośny artykuł w niniejszym kalendarzu).

Środki podawane do wewnątrz:

40. *Chinin. muriat. 0·50—1·50,*
Ammon. chlorati 1·00,
Aq. dest. 60·00,
Syrup rubid. 20·00.
DS. 3 razy dz. łyżeczkę.

41. *Antipyrin 1·50—2·00,*
Cognaci 20·00,
Aq. destil. 80·00,
Syrup simpl. 20·00.
DS. Co 3 godz. łyżeczkę.

42. *Kali chlorici 0·50—2·00,*
Aq. destil. 80·00,
Syrup rubid. 20·00.
DS. Co 2 godz. łyżeczkę.

43. *Tinct. Myrrhae 4·00,*
Glycerini 8·00,
Aq. dest. ad 200·00.
MDS. Co godz. łyżeczkę.

44. *Dcti cort. chinae e 5·00 ad 100·00,*
Natri salicyl. 2·00,
Syrup sacchari 20·00.
DS. Co 2 godz. łyżeczkę.

45. *Pilocarpin muriatic. 0·01,*
Pepsin 0·20,
Acid. muriat. dil. gtts. V.
Aq. dest. 80·00,
Syrup simpl. 20·00.
DS. Co godz. łyżeczkę (po każdej łyżeczce wino mocne).

46. *Ol. Terebinth. rctf. 8·00,*
Pulv. gum. ar. q. s.
Aq. dest. 120·00,
Syrup simpl. 20·00.
DS. Co 3 godz. łyżeczkę (popić mlekiem).

47. *Camphor. 0·30,*
Mixt. gumm. 80·00,
Syrup sacchari 20·00.
DS. Co g. łyżeczkę, (zwłaszcza w formie septycznej).

48. *Aether. acet. 5·00,*
Ol. cinamom. 1·50.
DS. Co 2 godz. 3—5 kropli.
Arak co $1/2$ godz. łyżeczkę, aż do upojenia.

49. *Kali chlorici 5·00,*
Trae myrrhae 15·00,
Acid. carbol. gtts. V.
Mel despum. 20·00,
Aq. dest. 150·00.
DS. Co $1/2$ godz. po 15 kropli.

Leczenie miejscowe: Okłady z lodu na szyję (w woreczkach gumowych), pić wodę z lodu z dodatkiem wina czerwonego, lody owocowe. Później przy rozpadzie błon lub zgorzeli, przejść do ciepłych okładów i kataplazmów. Inni radzą od początku ciepłe okłady i kataplazmy co $1/4$ do $1/2$ g. zmieniać, pokarmy ciepłe, płukania ciepłe.

Płukania:

Aq. calcis, Acid. salicyl. 1%, Ac. boricum 2%, Kali chloric. 2%, Sublimat. 1%, Thymol 1/2%, Menthol 1/2%.

Pędzlowania:

50. *Solut. acid. citr. e 10·00: ad 50·00,*
Resorcin 3·00,
Glycerin 30·00.
S. Co 2 godz. pędzlować.

51. *Acidi salicyl. 0·50—1·00,*
Spir. vini q. s.
Glycerin. 40·00,
Infus. fol. Eucalypti 60·00.
DS. Co godz. zwilżać watą zamoczoną w tym płynie, miejsca bł. zajęte.

52. *Acidi carbol. cryst.*
Acid. citric. cryst.
Trae jodi āā. 3—5·00,
Franz-Cognac 100·00.
MDS. Co 2 godz. pędzlować.

53. *Ferri sesquichl.*
Glycerin. āā. 10·00.
DS. Pędzlowanie 3 razy dz.

Wdychiwania (Inhalacye):
Para wodna
Acid. carbol. 2:500.
Kali chloric. $1^0/_0$.
Aq. calcis āā. c. Aq. dest.
Acid. lacticum $1^0/_0$.
Sublimat 0·02:200·00.
Resorcin $1^0/_0$. *Glycerin 1:4.*
Wdmuchiwania:
Cukier proszkowany — obficie i często.
Sól kuchenna (grubo nakładać).
Menthol 1·00. Sacchari pulv. 20. 2—4 razy dziennie.
Flor. Sulph., Chin. sulf. āā. 0·20 2 razy dziennie.
Jodoform co 3 godziny.

54. *Natr. sozojodolici 10·00,*
Flor. sulphur. 12·00.
Mfp. S. Do wdmuchiwań do ust i do nosa.

Angina pectoris zob. Stenocardia.

Angina catarh. acuta.

Ciepłe płukania z nawaru korzeni ślazowych.

55. *Decoct. rad. Altheae 200 0,*
Trac. laud. simpl. gtt. XV,
Syr. moror. 20·0.
MDS. Płukanie.

56. *Kali chlorici 5.0,*
Aq. destill. 300·0,
Spir. menth. pip. gtt. II.
MDS. Płukanie.

57. *Acidi salicylici 1·0,*
Kali chlorici 2 0,
Aq. destill. 300·0.
MDS. Płukanie.

58. *Alum. crud. 5·0,*
Aq. destill. 200·0,
Trac laud. simpl. 1·0,
Melis. rosat. 20·0.
MDS. Płukanie.

Angina phlegmonosa

otworzenie ropnia w stósownym czasie; dnia następnego w razie objawów zatrzymania się ropy, należy zgłębnikiem, zerwać zlepiające się brzegi otworu.

Angina tonsill., catarrhalis, follicularis.

Ciepłe płukania; w przypadkach natury podejrzanej, leczenie miejscowe wycieraniami sublimatem 1:500, zapomocą krótko uciętego pędzelka, lub kawałków gąbki umocowanych na szczypczykach.

59. *Kali hypermang. 1·0,*
Aq. destill. 300·0.
DS. Woda do ust.

60. *Natri salicylici 1·0,*
Aq. destill. 200 0.
S. Płukanie.

61. *Aq. calcis 200·0.*
S. Płukanie.

W przypadkach przewłocznych dla zmniejszenia powiększonych migdałków:

62. *Arg. nitr. cryst. 1·0,*
Aq. destill. 30 0,
Da in vitr. nigr.
S. Pędzlowanie.

63. *Extr. sec. cornuti 1·0,*
Trac jodi 4·0,
Glycerini 30·0.
S. Pędzlowanie.

64. *Hydrat. chloral. 1 0,*
Sacch. albi 10·0.
S. Do wdmuchiwań.

Aphthae. (Stomatitis aphthosa.)

Pędzlowanie $10^0/_0$ rozczynem kali chloricum, $^1/_2{}^0/_0$ rozczynem acid. tannici, $5^0/_0$ Boraxem.

65. *Succi citri.*
Syrup rub. Id. āā. 10·00.
S. Do pędzlowań.

66. *Argenti nitrici 1·00,*
Aq. dest. 50·00.
MDS. Do pędzlowania.

Wewnętrznie:

67. *Kali chlorici 1·00,*
Aq. dest. 80·00,
Syrup rubid. 20·00.
MDS. Co 2 godz. łyżeczkę.

Uporczywie trzymające się plamy lapisować. Obok tego zimne napoje, podawanie kawałków lodu, unikanie gorących potraw.

Apoplexia s. Hemorrhagia cerebri.

Chorego położyć w łóżku okład lodowy na głowę, jeżeli osoba krwista, dobrze odżywiona i jest się obecnym prawie na początku udaru, to krew puścić (najwyżej 500 gram.) lub pijawki za uszami postawić. Nadto dać zaraz lewatywę z octu, mydła, lub soli tak, żeby nastąpiło silne przeczyszczenie; synapizma na łydki i piersi, nacieranie kończyn. Jeżeli tętno słabe i zapad jest, to podać wino, kawę czarną, kamforę, eter podskórnie. Gdy udar minął, to choremu nie pozwalać wstawać z łóżka, okład lodowy dalej mieć na głowie, stolce regulować, wody gorzkie Hunyady Janos, Morszyńska, Saratica, dyetę płynną niepodniecającą, a ze środ-ków wewnętrznych digitalis lub Tinct. Strophanti dla uspokojenia akcyi serca.

W kilka tygodni po ataku, gdy reakcya zapalna minie, podawać kali jodatum, elektryzować kończyny porażone, masować, ruchy bierne wykonywać i działać zapobiegawczo, usuwając główną przyczynę udaru (najczęściej zmiany w sercu i tętnicach).

68. *Inf. fol. Sennae e 15·0*
ad 200·0.
Sal. amar.
Syr. rub. idaei āā. 25·0.
S. Co godz. łyżkę.

69. *Tinct. Cantharid. 5·0.*
Ol. Terebinth. 25·0.
M. S. Do nacierań.

W zastarzałych przypadkach.

70. *Strych. nitr. 0·005,*
Aq. dest. 10·0.
S. Codzień 1 strzyk. 1-gramow.

Arthritis vide Rheumatismus articulorum.

Arthritis urica (Podagra).

Przedewszystkiem leczenie dyetetyczne. Ograniczenie się co do ilości i jakości pokarmów. Wolno jeść mięso chude, o ile możności białe tylko, mleko, jarzyn sporo, unikać tłuszczów i mącznych potraw niemniej napojów wyskokowych. Do picia szczawy lub zwykła woda z dodatkiem kwasku. Wskazany jest ruch na świeżem powietrzu, wycieczki w góry, gimnastyka. Ze środków wewnętrznych polecają: Tinctura lub Vinum Colchici po 10—20 kropli 3—4 razy na dzień, Natrum salicylicum lub Antipyrina 2—3 grm. p. die.

W razie silnych bólów wcierać maść z narkotykami, na wewnątrz morfinę lub podskórnie.

Następnie picie wód Giesshübler, Bilińska, Vichy, Kissingen, Ems, Neuenahr, Obersalzbrunn, Dürkheim, Homburg, otyłym zaś osobom można polecić Marienbad, Karlsbad.

71. *Chloroform 10·00,*
Aq. Colonien. 20·00,
Tr. Aconiti 40·00.
DS. Do nacierań.

72. *Extr. Belladon. 2·00,*
Lanolini 20·00.
Mf. ung. DS. Wcieranie.

73. *Lithii jodat. 0·25,*
Extr. et pulv. gent. āā. q. s.
f. pil. 20.
S. 3—4 pig. dziennie.

74. *Lithii carbonici 0·10,*
Sacchari 0·20,
Mfp. d. tal. dos. 20.
S. 3 pr. dziennie.

75. *Natrii lithiosalicyl 1·00,*
D. tal. dos. XII.
S. 3—4 pr. dziennie.

76. *Solut. Lysidini 50% 10·0,*
Aq. destillat. 200·0
in vitr. nigr.
S. 2—6 łyżek dziennie w wodzie alkalicz. zażyć.

77. *Piperazin* po *0·25* na dawkę, dziennie 1—3 gram.(najlepiej w wodzie sodowej; drogi).

78. *Salol*
Aether āā. 4·00,
Collodii 30·00.
S. Pędzlować miejsca bolesne.

79. *Colchicini 0·02,*
Extr. Gent. q. s. ut f. pil. N. 40.
S. 3—5 pigułek dziennie.

Przy białkomoczu:

80. *Extr. stigmat. maidis 6·0,*
Natri benzoici
Lithii carbonici āā. 3·0,
Ol. anis. gtt. duas
f. pill. Nr. 60.
S. 2 pigułki przed obiadem. przez 20 dni każdego miesiąca.

Ascaris lumbricoides.

Zabraniać pokarmów mącznych, natomiast mleko, mięso.

81. *Santonin 0·15 (—0·20).*
Ol. ricini 50·00.
MDS. Co 2 godz. łyżeczkę.

82. *Santoni 0·03,*
Calomel. 0·05,
Pulv. rad. rhei 0·15,
Sacchari 0·20,
Mfp. dtur. tal. dos. Nr. 6.
S. Rano i wieczór proszek.

83. *Pulv. sem. cinae 4·00,*
Pulv. rad. Jalap.
Sacchari āā. 2·00,
Mfp. divid. in dos. Nr. 4.
DS. Co ½ godz. proszek.

Po użyciu tych środków, dobrze jeszcze dawać duże lewatywy z wody, lub Sublimatu (1:2000).

Thymol. 0·10—0·30 pro dosi.

84. *Jodoform 0·03,*
Natri bicarb. 0·25,
Mfp. dtur. tal. dos. Nr. 5.
S. 3 razy dz. proszek.
(Na drugi dzień *Ol. ricini*).

Asthma bronchiale.

Przedewszystkiem należy usunąć przyczynę (np. polipy w nosie, choroby kobiece).

Podczas samego napadu, chorego rozebrać, (zwłaszcza zdjąć stanik lub gorset), umieścić go w przestronnym pokoju, gdzie dobre świeże powietrze. Najprędzej działają narcotica, podać więc na wewnątrz albo Chloralhydrat 2·00 na raz, lub wstrzyknąć morfinę. Mniej pewnie działa morfina na wewnątrz. Polecić choremu podczas napadu mocną czarną kawę wypić, gorące okłady lub synapizma na klatkę piersiową i łydki. Kilka kropli Amylnitritu do wąchania, lub Pyridyn na spodeczek wylać i tem oddychać, używają też papierosów z tytoniu według recepty Nr. 99 podanej przez Trousseau. Polecają też Jodkalium w dawkach 1—3·00 na dzień, lub Extr. Quebracho. Jeżeli narcoticum nie może być podane a wśród napadu słychać liczne rzężenia, świsty i furczenia, to podać należy emeticum n. p. apomorfinę podskórnie lub na wewnątrz. W ciężkich napadach można się uciec do narkozy chloroformowej. Po przejściu napadu leczyć chorobę główną i pozostały zwykle po napadzie nieżyt oskrzelowy, odpowiedniemi środkami.

85. *Extr. fluid. Quebr. 25·00.*
DS. 2—3 łyżeczki dziennie.

86. *Vini stibiati.*
Tinct. lobel. infl. āā. 5·00,
Morph. mur. 0·10.
DS. 3 r. na dz. po 15 kropel.

87. *Apomorphin chlor. 0·05,*
Acidi hydrochl. dil. gtts. X
Aq. menth. pip. 50·00,
Syrup 20·00.
MDS. Co 2 godz. $^1/_2$ łyżeczki

88. *Kali jodati 10·00,*
Tinct. Stram. 8·00,
Extr. liquir. 4·00,
Syrup Scill 30·00,
Aqu. dest. 250·00.
S. 3 r. dz. łyżkę w szklance wody.

89. *Paraldehyd 2·00 - 3·00,*
Aq. destill. 100·00.
Syr. simpl. 20·00.
S. Na 2 razy użyć w przeciągu $^1/_2$ godziny.

90. *Resorcini p. 1·00,*
Aq. destill. 85·00,
Syrup cortic. aurant. 15·00.
S. Co $^1/_2$ godz. łyżkę.

W razie napadu:

91. *Chloral. hydrat. 3·00.*
Syr. simpl. 30·0.
DS. Na raz zażyć.

92. *Amylnitrit. 5·00,*
Ol. foenicul. 10·00.
S. W napadzie 2—5 kropel nalać na chustkę i wdychać.

93. *Natri nitrosi 2·00,*
Aq. dest. 120·00.
DS. 4 r. na dz. łyżeczkę.

94. *Kali jodati*
Tinct. lobel. infl. āā, 10·00,
Extr. opii 0·10,
Aq. destil. 180·00.
DS. Co 2 godz. $^1/_2$ łyżki.

95. *Extr. Bellad.*
Pulv. Belladon. āā. 0·30,
f. pil. Nr 30.
Na wieczór 1—2 pigułek.

96. *Lobelin 0·01,*
Extr. liquir. 5·0,
f. pill. Nr. quinque.
S. Co 2 godz. pigułkę.

Radzą też w początku napadu, pędzlować w głębi nosa:

97. *Tinct. Naregamiae*
Aq. lauroceras. āā. 10·00.
S. 2—3 razy dnia po 10 kropli.

98. *Cocain 1·00,*
Aq. dest. 20·00.
DS. Do pędzlowania.

99. *Folior. Belladon. 0·3,*
— Hyoscym. 0·15,
— Stram. 0·15,
Extr. Opii aquos 1·5,
Aq. laurocer. 0·5.
MDS. Jako tytoń do papierosów.

Atelectasis pulmonum.

U noworodków ciepła kąpiel zimne polewanie i nacieranie ciała. Dzieci takie należy często nosić, budzić ze snu, i co godzinę karmić. Obok świeżego powietrza, ogrzewać (gorącemi flaszkami w pościeli). U starszych uwzględnić przyczynę: osłabienie po wyczerpujących chorobach, biegunkach, krzywicy, ugniot przez wysięk w opłucnej, nieżyt w drobnych oskrzelach. W tym ostatnim przypadku, środki wymiotne, wino, cognac, łyżeczka herbaty z paru kroplami rumu.

100. *Liquor. ammon. anis. 1·00,*
Aq. destil. 50·00,
Syrup Sacchari 15·00.
MDS. Co godz. łyżeczkę.

101. *Aetheris sulfur. 10·00.*
DS. Jednę lub 2 krople we wodzie.

102. *Vini stibiati*
Oxym. Scillae āā. 15·00.
S. Co 10 minut łyżeczkę aż do wymiotów.

103. *Camphorae rasae 0·10,*
Tinct. gumm. 50·00.
S. Co godz łyżeczkę.

Balanitis v. Balanopostitis.

Obmywanie żołędzi i wewnętrznej powierzchni napletka kilka razy dziennie n. p. 3% roztworem kwasu borowego, 1/4% azotanu srebrowego itp. i zasypywanie np.:

104. *Zinci oxydati*
Amyli puri
Dermatoli āā. 10·00.
S. Zasypka.

105. *Nosophen 5·0.*
S. Do zasypywań.

Przy równoczesnej phimosis częste przepłukiwania robione pod napletek powyższymi roztworami.

Skoro jednak napletek silnie obrzęknie, przepłukiwania są bardzo bolesne, a z ujścia napletka wydobywa się ciecz surowiczo ropna, cuchnąca, zachodzi obawa zgorzeli — przeciąć napletek w linii środkowej, grzbietowej prącia na sondzie rowkowanej.

Blennorrhoea neonatorum (zob. Conjunct. blen.).

Blennorrhoea urethrae

a) acuta anterior.

Leczenie poronne (Neisser) oddaje dobre wyniki, jak długo wydzielina nie jest jeszcze ropną, objawy zapalne cewki bardzo słabe, a obecność gonokokków w wydzielinie sluzowej zapewnia o jej charakterze rzeżączkowym. Polecić wstrzykiwania Arg. nitr. 0·05:200—250, 4 razy dnia, płyn wstrzyknięty powinien zostać w cewce 4—5 minut.

Skoro wydzielina stała się ropną, obfitą (w takim stanie widzi się najczęściej pacyentów) objawy zapalne silne, bóle przy oddawaniu moczu znaczne, wstrzymać się od leczenia miejscowego, a ograniczyć do podania.

106. *Saloli 0·75,*
(lub *Natr. salic.),*
D. t. d. N. XV.
S. 3 proszki na dzień.

jako napój polecić wodę Bilińską, Kissingen etc. Kąpiele nasiadowe 26—28° R. Zabronić napojów zawierających kwas węglowy (szampan, piwo, woda sodowa), noszenie suspensorium, czyste utrzymywanie członka, zwrócić uwagę na codzienne wypróżnienia.

Kiedy okres ostry minie, co dzieje się z końcem 3-go, początkiem 4-go tygodnia (a rzeżączka nie przeniosła się na część tylną), wypływ jest śluzowo-ropny, polecić wstrzykiwanie środków, które mają na celu niszczenie i utrudnienie rozwoju gonokokków. Takimi są:

107. *Argenti nitric. 0·05,*
Aquae dest. 200·00.
S. Injectio.

108. *Kalii hyper. 0·05—0·15 : 200.*

109. *Ichthyoli 4—10 : 200·00.*

110. *Alumnoli 2—5 : 200·00.*

111. *Creolini 0·10.*
Aquae dest. 150·0.
S. Injectio.

112. *Argentamini 0·05.*
Aquae dest. 200·0.

113. *Argonini 2—4 : 100·0.*

114. *Cadmii sulfurici 0·2).*
Aquae destill. 100.
S. Injectio.

115 *Europhen 1·0——5·0,*
Ol. Oliv.
Pulv. gum. arab. āā 10.
Aque dest. 200·0.
Mf. Emulsio. S. Injectio.

116. *Bismuthi oxyjodati 1·0,*
Aquae dest. 100·0.
S. Injectio.

Każdy z tych środków wstrzykuje pacyent 4—5 razy na dzień. W miarę jak wypływ staje się coraz skąpszy i śluzowy przejść do środków ściągających jak:

117. *Zinci sulfurici 1·00,*
Plumbi acetici 2·00,
Aqu. dest. 200·00.

lub:

118. *Zinci sulfocarbolici 1—2: 200·00.*

lub:

119. *Bism. subn. 2—4:200·00.*

b) blennorrhoea acuta anterior et posterior.

Dyeta i hygiena a więc: spokój, dyeta płynna, kąpiele letnie, codzienne wypróżnienia; jako napój wodę Bilińską. Fournier przepisuje:

120. *Natri bicarb. 5·00,*
Sacchari albi 30·00.
Succi citr. gtts. II.
S. Rozpuścić w litrze wody i użyć w jednym dniu.

121. *Dect. Sem. Lini 500·00,*
Syrupi Diacodii 20·00.
S. Co 2 godziny łyżkę.

122. *Dect. Folior. Uvae Ursi Herbae Herniariae 500·00.*
S. Użyć w ciągu dnia.

123. *Saloli 0·75.*
3—4 proszki na dzień.

W razie silnych bolów i częstej potrzeby oddawania moczu narkotyki w postaci czopków do kiszki odchodowej, wstrzyknięcie morfiny, na międzykrocze okłady ciepłe z mąki siemienia lnianego.

124. *Farinae Seminum lini 300·00.*
S. Do okładów.

Niemożność oddania moczu starać się usunąć kąpielami ciepłemi, podaniem narkotyków, w ostatecznym razie użyć cewnika Nelatona.

Erekcye, które w okresie ostrym bywają bolesne, a przy zajęciu części tylnej cewki często, łagodzić przez podanie:

125. *Natri bromati 2·00,*
Camphorae rasae
Lupulini āā. 0·15.
Mfp. div. in d. N. X.
S. Jeden proszek przed pójściem spać.

Przy tem leczeniu i zachowaniu się pacyenta rzeżączka części tylnej ustępuje w 3—4 tygodnie; jeżeli to nie nastąpi, trzeba przejść do leczenia miejscowego (p. gon. posterior chronica).

Blennorrhoea chronica.

c) anterior.

Najwięcej używanym sposobem, by przekonać się o umiejscowieniu rzeżączki jest próba dwóch naczyń (Thompsona). Jest ona pewną, jeżeli wypadnie dodatnio tj. II połowa moczu zawiera składniki chorobowe (mocz mętny, nitki i t. d.). Jeżeli jednak wypadnie ujemnie, to może być powodem błędnego rozpoznania co do usadowienia się rzeżączki. Dlatego w wypadkach wątpliwych lepiej użyć metody pewniejszej, jaką jest przepłukanie części przodowej cewki zgłębnikiem Nelatona ilością mniej więcej 500·0 wody (przy pełnym pęcherzu). Jeżeli po takiem przepłukaniu mocz oddany będzie czysty, można wykluczyć zajęcie tylnej części cewki.

Leczenie czysto miejscowe (wstrzykiwania, przepłukiwania, instalacye). W wyborze środków kierować się zachowaniem się wydzieliny względnie nitek

w moczu co do obecności gonokokków, i w miarę tego, czy takowe są, lub ich nie ma, polecić wstrzykiwania środków, które mają za zadanie niszczenie ich, lub środków ściągających (p. gonorr. acuta anterior). Jeżeli sprawa chorobowa trwa długo (n. p. kilka lat) wtedy wstrzykiwania, jakie można dać choremu nie na wiele się przydadzą.

Wskazane są instalacye za pomocą kateteru Guyona lub Ultzmanna roczczynów Argent. nitr. $\frac{1}{2}$—15%, Cuprum sulfur. 5—25% robione co 2—3 dzień.

W bardzo zastarzałych wypadkach nieżytu cewki moczowej, gdzie zazwyczaj błona śluzowa jest zgrubiała, naciekła, narząd gruczołowo zajęty (urethritis follicularis) obok instalacyj wprowadzanie zond metalowych (o ile można najgrubszych). Zwężenia rozszerzać stopniowo przez wprowadzanie miękkich bougie lub zond metalowych.

d) anterior et posterior.

Druga część moczu (lub cały mocz po przepłukaniu części przodowej) mętna, robić przepłukiwania części tylnej cewnikiem Nelatona roczczynami Arg. nitr. 0·10—0·15 : 400, Cupr. sulf. 1—3 : 300 codzień, później co 2—3 dzień.

Z nowych leków polecono podobne przepłukiwania roczczynami Argonini 2—5 : 100·0, Argentamini 0·05—0·10 : 100·0.

Druga część moczu czysta zawiera tylko strzępki, nitki (sprawa chorobowa więcej zlokalizowana, trwa dłużej) instalacye Arg. nitr. 1—15%, Cupr. sulf. 5—25% za pomocą cewnika Guyona lub Ultzmanna. Ten ostatni poleca wprowadzenie za pomocą Porteremède Dittla czopków według:

126. *Argen. nitrici 0·10,*
lub *Alum. crudi 1·00,*
lub *Tannini 0·3—0·5,*
Butyri Cacao q. s. f.
supp. ureth. brev. N. V.

Zazwyczaj sprawa chorobowa ustępuje wcześniej z części tylnej i zostaje jedynie w części przodowej, naturalnie że i leczenie ogranicza się wtedy tylko do niej (patrz *a).*

Blennorrhoe sacci lacrym.

Objawy: łzawienie, tudzież śluz ropiasty za uciskiem okolicy woreczka łzowego, wydobywający się z punktów łzowych. Od czasu do czasu przyłącza się ostre ropne zapalenie woreczka łzowego (dacryocystitis) z ogólnymi objawami abscesu, charakteryzującego się tem, że odpowiada położeniem woreczkowi łzowemu, a nie przekracza ku górze lig. canthi int. Dacryocystitis nie leczona przebija na zewnątrz, a rezultatem jest przetoka woreczka łzowego.

Leczenie: W blennorrhoe sacci lacr., tudzież wobec przetoki niezbędnem jest systematyczne sondowanie przewodu noso-łzowego sposobem Bowmana. Rozpocząć należy od Nru 2-go a skończyć na Nrze 4-tym. Po każdorazowem wyjęciu sondy (sonda leży $\frac{1}{2}$ god.) przestrzykać należy przewód noso-łzowy przez kanalik łzowy, za pomocą szprycki Aneta lub dobranego zakraplacza sublimatem 1 na 5000 lub roczczynem 1% formaldechydu. Gdy przy leczeniu tém już żadnej wydzieliny z wor. łzow. wycisnąć nie można, sondować jeszcze w rzadszych odstępach czasu dla zapobieżenia recydywie.

Przetoki granulujące, goją się pod wpływem tego leczenia same, przetoki zaś o ścianach zabliźnionych wymagają nadto o-

peracyi. Przypadki zbyt zadawnione z zarośnięciem przewodu noso-łzowego lub ze znacznem wydęciem wor. łzow. dają wskazania do extyrpacyi woreczka łzowego.

127. *Formaldehyd 0·05,*
Aqu. dest. 50·0.
S. Do przestrzykiwania przewodu noso-łzowego.

Blepharadenitis.

W formie łuskowej i strupkowej maść z precipitatu białego lub żółtego, pilne usuwanie strupów, zmywanie brzegów powiek wacikiem zmoczonym w wodzie kolońskiej. W formie wrzodziejącej, przypalanie cum lapide mitigato. Uwzględnić nadto przyczynę (scrophulosis, blenorrhöe sacci lacr.).

Bronchiectasis.

Świeże i dobre powietrze, jeżeli można na wsi lub w górach. Odżywianie dobre chorego, odpoczynek od zajęć, unikanie kurzu i dymu.

Leczenie nieżytu oskrzelowego. Jeżeli suchy nieżyt, dawać środki wykrztuśne, apomorphin senega, ipecacuanh., stib. sulph. aurant. z dodatkiem morfiny. Jeżeli wydzielina b. obfita, to środki ściągające, jak tanina, ałun, plumb. acet. na wewnątrz lub do wziewań, albo też środki balsamiczne, ol. terebinth.

128. *Bals. peruv. 5·00,*
Aq. dest. 120·00,
Syrup amygdalini,
Mucil. g. arab. āā. 10·00.
DS. Co 2 godziny łyżkę.

129. *Ol. terebinth. 0·5—2·0,*
Menthol. 0·25,
Aqu. dest. 120·00.
DS Do inhalacyi.

130. *Terpinol 3·00,*
Extr. et pulv. liquir. q. s.
utf. pil. N. 30.
S. 4—5 pig. na dzień.

131. *Mentholi 2·00,*
Sacchari
Gum. arab. āā. 1·00,
Unguent. Glicer. q. s. f. pil.
Nr. 20 obduc. gelatin.
S. 3—4 pig. dziennie.

132. *Myrtoli 0·15,*
c. glicer. q. s.
ut f. capsul. gelat. N. 20.
S. 3—4 kapsułki na dzień.

Wreszcie pobyt nad morzem lub w miejscach klimatycznych.

Bronchitis acuta.

Wskazane jest przedewszystkiem utrzymanie jednostajnej ciepłoty ciała, u starców leżenie w łóżku; szczególnie wobec Bronchit. capillar. oraz środki odwodzące na klatkę piersiową (bańki suche). Wewnętrznie środki rozdzielające, wykrztuśne, wobec silnego kaszlu suchego, środki odurzające, balsamica i wody mineralne alkaliczne: Szczawnicka, Giesshübel, Bilińska, Selterska, Emska.

133. *Natri bicarb. 5·00,*
Morph. mur. 0·10,
Mfp. div. in dos. XII.
DS. 3 proszki dziennie.

134. *Inf. rad. Ipec. 0·50 : 200·00,*
Syr. cort. aurant. 15·00.
MDS. Co godzina łyżkę.

135. *Inf. Seneg. e 6·00 : 200·00,*
Syr. simpl. 20·00.
DS. Co godzina łyżkę.

136. *Inf. rad. Quillajae*
e 5·00 ad 200·00,
Liq. ammon. anis. 2·00,
Syr. Seneg. 20·00.
DS. Co godzina łyżkę.

137. *Vini stibiati 15·00.*
DS. 3 razy dnia po 10 kropel.

138. *Natri bicarbon. 5·00,*
Sulph. aur. antimon. 0·20,
Morph. mur. 0·10,
Mfp. div. in dos. XII.
DS. 3 proszki dziennie.

139. *Morph. mur.*
Apomorphin mur. āā. 0·10,
Aqu. dest. 15·00,
MD. in vitr. nigr.
S. 3—4 r. dnia po 10 kropel.

140. *Apocodein mur. 0·10,*
Aq. lauroc. 10·00.
MDS. Po 10 kropli.

141. *Apomorphin hydrochl. 0·05,*
Acid. hydrochl. gtts. 10,
Aq. menth. pip. 50·00,
Syr. simpl. 15·00.
MDS. Co 2 godz. 1/2—1 łyżecz.

142. *Pulv. Doveri,*
Sacch. albi āā. 3·00,
Mfp. div. in dos. XII.
DS. 3 proszki dziennie.

143. *Extr. hyosc. 0·15,*
Aq. dest. 70·00,
Syr. simpl. 20·00.
S. Co 2 godz. łyżeczkę.

144. *Natri benzoici 10·00,*
Trae aconiti gtts. 20,
Aqu. amygd. amar. 8·00,
Syrup codeini,
Syrup. de Tolu āā. 30·00,
Aqu. dest. 110·00.
DS. Co 2 godz. łyżkę.

145. *Natri bicarbon. 5·00,*
Terpin hydrat. 1·00,
Codein. mur. 0·24,
Fp. div. in dos. XII.

146. *Antifebrin 0·25 pro dosi.*
Co 2 godziny proszek.
Tłumi B. bardzo szybko.

B. chronica. Dobre powietrze, unikanie dymu, kurzu, pożywna dyeta, środki lekko przeczyszczające. Jeżeli można, wysłać na zimę do cieplejszego klimatu, w lecie pobyt na wsi lub zdrojowiskach. Inhalacye soli (2%) z dodatkiem Ol. terpent. Ol. pini pumilionis. Picie wód Szczawnickich, Giesshübler, Selters., Ems. Expectorantia: Ipeka, Apomorphin. Przy Bronchoblenorrhoea: Ol. Terebinth. dziennie dwa razy po 5—10 kropli z mlekiem, lub w kapsułkach. W razie duszności bańki suche, synapizmy.

B. foetida:

147. *Ol. eucalypti 15·00,*
Ol. lavandul. gtts. X.
S. Po 10 kropel do inhalacyi

148 *Tinct. eucalypti alcoh. 2·00,*
Syr. codeini 20·00,
Syr. tolu 20·00,
Aq. 80·00.
DS. Po łyżeczce wyżyć w ciągu 24 godzin.

149. *Ol. Terebinth. rectif. 25·00,*
S. 10—20 kropel do inhalacyi.

150. *Myrtoli 1·50,*
Exhibe in caps. gelat. Nr. 10.
S. Rano i wieczór kapsułkę.

151. *Tinct. benzoes 1·00,*
Mixt. gummos. 120·00.
DS. Jak wyżej.

U dzieci:

Dzieciom z nieżytem oskrzeli bez gorączki, woda Szczawnicka lub Selterska z mlekiem, przy częstym kaszlu:

152. *Inf. ipecac e 0·10 ad 80·00,*
Ammon. muriat. 1·00,
Aq. lauroc. gtts. X.
Syrup simpl. 15·00.
DS. Co godz. łyżeczkę.

153. *Extr. Hyoscyami 0·10,*
Sacch. lactis 5·00,
Mfp. div. in dos. Nr. X.
S. 3 pr. dziennie.

Nieżyty oskrz. na tle krzywicy lub zołzów, wymagają użycia tranu, żelaza i jodu. Inhalacya z wód alkalicznych, pobyt w miejscach lesistych i górzystych, lub nad morzem. Dyeta posilna, ła-

two strawna (mleko, jaja, mięsa siekane). W razie n. o. z gorączką, trzymać dziecko w pokoju, środki wykrztuśne.

Jeżeli wykrztuszanie skąpe Natr. jodat. (0·50:100 w naparze ipeki) lub: Senega (e 5·00:100·00). Wdychiwania pary. Jeżeli wydzielina obfita, dodać do Senegi Liquor amm. anis. W razie ustania wykrztuszania, sinicy: flor. benzoes, wino mocne, Cognac, ciepłe kąpiele z zimnemi polewaniami. Dzieci małe często nosić na ręku.

154. *Dct. cort. chinae e 3·00 ad 100·00, Natri jodat. 1·00, Trae bellad. gtts. duas Syr. altheae 20·00.*
MDS. Co 2 godz. łyżeczkę.

Jeżeli w przebiegu n. o. pojawi się astma, podawać przetwory jodu (kali jodat. Syrup. ferri jodat.) przeciw napadom można użyć chloralu a nawet małych dawek morfiny (0·002 dzieciom 5—6 letnim).

Carcinoma uteri.

W początkach cierpienia: wycięcie macicy częściowe, a najlepiej całkowite. W przypadkach, w których zaś znachodzimy nowotworowy naciek w więzach szerokich, leczenie objawowe: utrzymanie czystości przez wstrzykiwania odrażające.

155. *Kali chloricum 1:100.*

156. *Kali hypermang. 10·00, Aqu. dest. 150·00.*
DS. Pół łyżki na litr wody.

157. *Acidi carbol. 20·00—30·00, Aqu. dest. 1000·00.*
DS. Do wstrzykiwań.

Gdy plamy krwawe:

158. *Ac. pyrolign. crudi 300·00.*
DS. 3—5 łyżek na litr wody do wstrzykiwań.

159. *Creolini 20·00.*
DS. 10 kropel na litr wody.

160. *Ferri sesquichl. sol. 10·00, Aqu. dest. 1000·00.*

Nadto gdy to nie wystarcza, zakładanie gazy jodoformowej do pochwy.

W przypadkach krwotoków spokój i tampowanie pochwy.

Gdy znaczniejsze wybujałości i częste krwawienie: wyskrobanie nowotworu i przypieczenie cum ferro candente, thermokauterem i t. d. albo środkami chemicznemi silnie żrącemi. W tym celu polecają Jodphenol (1 część jodu na 4 części zgęszczonego płynnego kwasu karbolowego) na wacie, na część pochwową i do szyi. W nowszych czasach polecają 18—20% roczczyn wodny ferripyriny, którym napawa się małe tampony i przykłada na miejsce krwawiące; ferripyriny można użyć też w tym celu w proszku na tamponach.

Wreszcie przeciw bólom należy podawać środki kojące: morfinę, opium i t. d. Baczyć na dobre odżywianie, środki gorzkie, pobudzające apetyt.

Carcinoma ventriculi.

W przypadkach nienadających się do zabiegu operacyjnego leczenie jest przypadowe, zmierzające do podtrzymania sił chorego za pomocą lekko strawnej a pożywnej dyety oraz usuwania bólów przez podawanie środków odurzających. Prócz tego wskazane jest podawanie kwasu solnego, którego żołądek rakowato zwyrodniały najczęściej nie wydziela, oraz podawanie przetworów Condurango, przeciw objawom dyspeptycznym. W razie towarzyszącego rozszerzenia żołądka lub krwotoków vide: Dilatatio ventriculi, Haematemesis.

161. *Acid. hydrochlor. 3·00,*
Pepsini german. solub de Rostock 2·00,
Aq. dest. 200·00,
Syr. simpl. 15·00.
DS. Po każdem jedzeniu 2 łyżki zażyć.

162. *Tinct. nuc. vom.*
Acidi hydrochl. āā. 10·00.
DS. Po każdem jedzeniu 15 kropel w szklance wody.

163. *Tinct. chinae comp.*
— rhei vin. āā. 30·00,
Tinct. nuc. vom. 3·00.
3 razy dz. po 15—20 kropel.

164. *Extr. Condurango 2·00,*
Chloral. hydr. 1·00,
Aq. destill. 150·00,
Syr. cortic. aurant. 20·00.
DS. 3—5 łyżek dziennie.

165. *Vini Condurango 100·00.*
DS. 3 łyżeczki dziennie.

W razie wymiotów:

166. *Decoct. Condurango e 15·00, ad 180·00,*
Trae rhei vin. 5·00,
Resorcin 2·00,
Syr. cortic. aurant. 20·00.
S. Co 2 godz. łyżkę.

167. *Cocaini muriat. 0·20,*
Aq. dest. 10·00.
DS. W razie wymiotów 10 kropel zażyć.

168. *Argenti nitr.*
Extr. Bellad. āā. 0·50,
Aq. destillat. 30·00.
DS. 3 razy dnia 15—20 kropel.

169. *Antinosin 1·00,*
Dent. tal. dos. Nr. XX.
S. Proszek rozpuszczony w litrze wody do płukania żołądka.

W razie bólów podawać na wewnątrz morfinę lub codeinę.

170. *Codeini mur. 0·10—0·15,*
Sacch. albi 2·0,
Mfp. div. in dos. Nr. V.
W razie bólów 2 proszki.

Cardialgia.

Znaleść przyczynę bólu i takową starać się usunąć. Najczęściej: ulcus ventriculi, carcinoma ventriculi, chlorosis, i u hysteryczek, neurasteników lub jako crises gastriques.

W razie napadu ciepły okład na żołądek, synapizmy na dołek podsercowy, wstrzyknięcie podskórne morfiny, narcotica jak: opium z bismuth. subnitricum, Cocaina 0·01—0·02 p. dosi, Belladona, Chloroform i t. p. Nadto uregulowanie dyety.

171. *Tinct. opii croc. 5·00,*
Tinct. castor. 10·00,
Tinct. valer. aeth. 15·00.
MDS. 3 r. dz. po 10 kropel.

172. *Morphii mur. 0·005,*
Bismut. subnitr. 0·30,
Mfp. dtur. tal. dos. Nr. 10.
S. W razie bólu co 2 godziny proszek.

173. *Extr. Strychni 0·01,*
Bismut. subnitr.
Magnes. carb. āā. 0·20,
Sacch. 0·20,
Mfp. tal. dos. 10.
S. Co 2 godz. proszek.

174. *Tinct. Strychni,*
Tinct. Opii āā. 5·00.
DS. Co 2 godz. po 10 kropel w razie silnego bólu.

175. *Cocain. mur. 0·15,*
Aq. dest. 120·00,
Syr. aurant. 30·00.
S. Co ¼ godz. łyżeczkę.

176. *Chloroformii 1·00,*
Aq. dest. 150·00.
MDS. Co 1—2 godz. łyżkę.

177. *Bismut. valerian.*
Bismut. subnitr. āā. 2·00,
Extr. nuc. vom. 0·50,
Extr. gentian. q. s. f. pill. 50,
Obduc. gelat.
S. 2—3 pig. na czczy żołądek.

178. *Zinci ferro hydrocyan. 0·20,*
Sacch. albi 4·00,
Mfp. div. in dos. Nr. XII.
S. Co 2 godz. proszek.

179. *Ol. cajeput gtts. X,*
Tinct. valerian. aether. 8·00.
S. Co 3 godz. po 30 kropel zażywać.

Prąd stały z anodą na dołek podsercowy, lub też przerywany na 6—10 minut. Przepłukiwanie żołądka ciepłą wodą na 38—40°.

Cardiopalmus, Hyperkinesis cordis.

Usunięcie przyczyny, najczęściej stan ogólno nerwowy, osłabienie, lub zatrucie kawą, herbatą i tytoniem. Nadto leczenie błędnicy, niedokrewności i ogólnego osłabienia zwykłemi środkami. Podczas napadu przy silnej akcyi serca, okład lodowy na serce, spokój, wstrzymanie się od wszelkich podniecających napitków, natomiast przy słabem działaniu serca, podać wino, cognac, czarną kawę, herbatę, nadto:

180. *Coffein citrici 0·10,*
Dtur. tal. dos. N. 4.
S. W razie napadu 1 proszek.

181. *Tinct. Veratri virid. 1·00,*
Aqu. dest. 80·00,
Syr. cort. aur. 20·00.
S. 3 łyżki dziennie.

182. *Sparteini sulph. 0·05,*
Sacchari 0·30,
Mfp. d. tal. dos. tres.
S. W razie napadu 1—2 pr.

183. *Theobromin 0·10,*
Sacchari 0·20,
Mfp. dtur. tal. dos. 10.
S. 4—5 pr. dziennie.

184. *Trae strophanti,*
Trae digital. āā. 5·00.
DS. Podczas napadu 10—15 kropel raz lub dwa dzien.

185. *Tinct. convall. maj. 8·00,*
Tr. digital. 2·00.
DS. 3 r. dz. po 10 kropel.

186. *Trochisci nitroglyc. 0·001.*
S. W napadzie pół pastylki lub całą zażyć.

187. *Nitroglycerin 0·20,*
Spir. vini 20·00.
MDS. Zacząć od 1 kropli do 10 kropel 3 razy dzien. (w łyżce wody).

Osobom zaś nerwowym:

188. *Kalii bromat.* 1—2 gram. na raz lub też:

189. *Trae Valerian. aeth. 10·00.*
S. 3 r. dz. po 15—20 kropel.

Podskórne wstrzyk. morfiny ½—1 ctgr.

190. *Morphii muriat. 0·10,*
Aq. sterilis
Glycerini āā. 5·0
DS. Do wstrzykiwań.

Catarrhus intestinorum.

Acutus.

Wskazane jest leżenie w łóżku, ścisła dyeta, okład ciepły na brzuch i środek przeczyszczający, najlepiej ol. ricini. W razie silnych bólów, leki odurzające; w razie, gdyby po kilku wypróżnieniach po środku czyszczącym biegunka nie ustąpiła, przetwory makowca, także leki osłaniające i ściągające.

Chronicus.

Leczenie powinno być przyczynowe, uważać należy na dyetę, która powinna być lekko strawną, unikać zaziębień (opaska flanelowa na brzuch). Woda karlsbadzka, Kissingen, Wildungen, w razie zaparcia środki lekko czyszczące (Saratica), lewatywy codziennie.

191. *Saloli 0·25,*
Laud. puri 0·02,
Mfp. dtur tal. dos. 10.
S. 3 proszki dziennie.

192. *Bismut. salicyl. 0·25,*
Resorcin 0·15,
Laud. pur. 0·01,
Mfp. tal. dos. XII.
S. 3 proszki dziennie.

193. *Decoct. rad. Salep 200·00,*
Laudani puri 0·05,
Syr. Diacodii 20·00.
MDS. Co godz. łyżkę.

194. *Cotoini puri 0·50,*
Emuls. amygdal. 100·00.
S. Co $1/2$ godz. 2 łyżki zażyć (Środek b. drogi).

195. *Decoct. ligni Campech. e 20·00 ad 200·00,*
Laud. liq. Syd. gtt. XX,
Syr. cort. aurant. 20·00.
S. Co 2 godz. łyżkę.

196. *Decoct. rad. ratanh. e 15·00 ad 150·00,*
Tinct. laud. simpl. gtt. 1·00,
Syr. cinnamom. 15·00.
S. Co 2 godz. łyżkę.

197. *Tannini puri 1·0,*
Morphii mur. 0·10,
Sacch. albi 5·00,
Mfp. div. in dos. Nr. 10.
S. 3 proszki dziennie.

198. *Salicin 0·50,*
Gummi arab. 6·00,
Sacch. albi 4·00,
Mfp. div. in dos. Nr. 10.
S. Co godz. proszek.

199. *Eudoxini 0·30—05·0,*
Dent. tal. dos. Nr. XII.
S. 3—5 r. dziennie proszek po jedzeniu.

200. *Extr. Opii 0·02,*
Tannini 0·10,
Naphtalinae 0·25,
Mfp. d. t. d. XII.
DS. 2—3 proszków dziennie.

201. *Pulv. Doveri 1·00,*
Extr. Colombo,
Sacch. albi āā. 2·00,
Mfp. div. in dos. X.
DS. Co 2 godz. proszek zażyć.

202. *Benzonaphthol. 0·25—0·50,*
Dent. tal. dos. in capsul. amyl. Nr. 20.
S. 4 proszki dziennie.

203. *Tannigen 0·30 – 0·50.*
Dent. tal. dos. Nr. X.
S. 3 proszki dziennie

lub Tannalbin.

U dzieci łączy się zwykle z objawami ze strony żołądka Patrz: Gastroenteritis.

Catarrhus laryngis zob. Laryngitis.

Catarrhus pharyngis zob. Pharyngitis.

Catarrhus ventriculi acut.

Jeżeli w żołądku znachodzi się jeszcze treść, która ostry nieżyt wywołała, najstosowniej przepłukać zaraz żołądek, poczem chory powinien 2—3 dni zachować ścisłą dyetę.

Jeżeli aspiratora pod ręką niema, należy podać środek wymiotny.

W razie gdy przypuszczamy, że treści w żołądku niema, wystarcza ścisła dyeta, i tylko gdy cierpieniu temu żołądka towarzyszy ta sama zmiana w jelitach, wskazane są środki przeczyszczające. Zresztą leczenie jest czysto przypadowe, gdy silne bóle w okolicy żołądka występują, wskazane są środki odurzające, w razie pragnienia: kwaski, woda sodowa, Giesshübelska etc.

Wobec nadmiernego pobudzenia do wymiotów przy żołądku

czczym połykanie kawałeczków lodu i Cocaina 0·005—0·01 na raz.

Jako środki wymiotne:

204. *Pulv. rad. Ipecac. 2·00,*
Div. in dos. VI.
DS. Co kwadrans proszek aż do wystąpienia wymiotów.

205. *Tartari stibiati 0·05,*
Aqu. dest. 50·00.
W 2-ch porcyach w przeciągu 10-ciu minut zażyć.

206. *Natr. bicarb. 2·0,*
Tinct. nucis vom. gtts. decem
Aq. destill. 150·00,
Syr. cortic. aurant. 15·00.
S. Co godz. łyżkę,

207. *Papain p. 0·50,*
Dent. tal. dos. Nr. 10.
S. 3 proszki dziennie.

208. *Resorcin. resublim.*
Acidi muriat. dil. āā. 2·00,
Aq. destill. 200·00,
Syr. cort. aurant. 20·00.
S. Co 2 godz. łyżkę.

209. *Apomorphini mur. 0·10,*
Aqu. dest. 10·00.
DS. Podskórn. ½—1 strzyk.

Przeciw wymiotom:

210. *Cocain. mur. 0·10,*
Aq. dest. 10·00.
DS. 10—15 kropel na raz zażyć.

Przeciw bólom:

211. *Morph. mur. 0·10,*
Aq. dest. 10·00.
S. 10 kropel na raz zażyć.

Catarrhus ventriculi chronicus.

1. *Acidus.*

Dyeta pożywna lekko strawna z wykluczeniem potraw korzennych, kwaśnych, tłuszczów, jarzyn, napoi wyskokowych i CO_2 zawierających. Wewnętrznie wskazane są środki alkaliczne, woda Karlsbadzka, Vichy lub Szczawnica źródło Magdaleny, przepłukiwania żołądka rozczynami soli alkalicznych, lub wodą Karlsbadzką; w razie silniejszych bólów w dołku podsercowym środki odurzające.

2. *Mucosus.*

Wskazana jest dyeta lekko drażniąca, a więc nieco napojów wyskokowych, kwasków organicznych, mięso w możliwem rozdrobnieniu, najlepiej więc siekane. Wewnętrznie środki gorzkie i kwas solny. Masaż żołądka, elektryzowanie.

Ad. 1.

212. *Sal. therm. Carolin factic.*
lub *originalis 100·00.*
S. Na czczo łyżeczkę w ½ szklanki ciepłej wody.

213. *Natrii biboracici*
Magn. ustae
Strontii bromati āā. 5·00.
MD. 3 razy na dzień na koniec noża — ½ łyżeczki w godzinę po jedzeniu.

214. *Natri bicarb. 15·00,*
Magn. carbon. 10·00,
Calcar. carbon. 5·00,
MD. in scatula.
S. 3 razy dnia na koniec noża zażyć.

W razie bólów:

215. *Morph. mur. 0·10,*
Aquae laurocer. 10·00,
MD. in vitr. nigro.
S. W razie bólu 10 kr. zażyć.

216. *Tinct. nuc. vom. gtts. 10,*
Aq. laurocerас 10·0.
S. Dwa razy dnia po 10 kropel.

217. *Codeini 0·02,*
Natri bicarb. 0·25,
Magnes. carb. 0·10,
Mfp. d. tal. dos. X.
S. W razie bólu 2—3 pr. dz.

Ad 2.

218. *Trae. Amar.*
Acid. hydrochl. dil. āā. 15·00.
MDS. Po każdem jedzeniu 20 kropel w łyżce wody zażyć.

219. *Acid. hydrochl. 3·00,*
Pepsin solub. german. de Rostock 2·00,
Aqu. dest. 200·00,
Syr. cort. aurant. 15·00.
MDS. Po każdem jedzeniu 2 łyżki zażyć.

Catarrhus vesicae zob. Cystitis.

Cephalalgia zob. Hemicrania.

Chalazeon.

Od jęczmienia różni się brakiem objawów zapalnych, tudzież punktem wyjścia z chrząstki powiekowej (Gruczoły Meiboma). Usunięcie zapomocą nacięcia od strony spojówki powiekowej cięciem równoległem do przebiegu gruczołów Meiboma poczem galaretowatą treść wygnieść, a torebkę wyskrobać należy.

Chlorosis.

Przedewszystkiem usunięcie istniejącej przyczyny bladaczki. Pożywienie powinno być b. posilne, ale łatwo strawne. Świeże powietrze, mierny ale systematyczny ruch. Należyte wysypianie się, nieprzeciążanie chorych ani fizyczną ani umysłową pracą. Szczególną mieć uwagę na zaburzenia żołądkowe i jeżeli takowe istnieją, przedewszystkiem starać się je usunąć.

220. *Tinct. malat. ferri,*
„ Chin. comp. āā. 25.00.
DS 2—3 łyżeczek na dzień.

221. *Ferri sulfur. pur.*
Kalii carbon. āā. 15·00,
Gi. Tragacanth. q. s. ut. f. pill. N. 120.
Consp. pulv. cinam.
DS. 3 r na dzień 2—5 pig. (Blauda pigułki).

222. *Ferri sulfur. sicc. 6·00,*
Kali carbon. sic. 5·00,
P. altheae 3·00,
Mel. crud. q. s. ut. f. pil. N. 120.
DS. 3 r. na dzień po 2 pig. (Pigułki Valetti).

223. *Aloes 2·00,*
Ferri pulv. 8·00,
Pulv. rad. rhei 4·00,
Mucil. gum. ar. q. s.
f. pill. pond 0·10,
Consp. cinnamom.
S. 2 razy dz. po 3 pig. przy równoczesnem zaparciu

Przy dyspepsyi:

224. *Pepsin germ. 2·50,*
Ferri hydrog. reduct. 1·00,
Extr. nuc. vom. 0·10,
Sacch. lact. 3·00,
Mfp. div. in dos. 10.
S. 3 pr. dziennie.

225. *Ferri carbon. sacch.*
Sacch. albi,
Natri bicarb. āā. 3·00,
Myrrh. pulv.
Pulv. rad. rhei āā. 2·00,
Mfp. D. ad scatul.
S. 2—3 razy na dzień na koniec noża.

226. *Ferri oxydati sacch. 10·00,*
Pulv. rad. Gent. 5·00,
Extr. Gent. q. s. ut. f. pil. N. 100.
S. 3 r. po 2 pigułki następnie 3—4 do 10.

227. *Ferri reducti 10·00,*
Magn. carbon.
Succ. liquir. āā. 4·00,
Glyc. q. s. ut. f. pil. N. 100.
S. 3 r. po 2—4 pig. dziennie po jedzeniu.

228. *Ferri oxydati dialys. 5·00,*
Sol. arsen. Fovler. 1·05,
Aqu. dest. 150·00,
Aqu. menth. pip.
Syr. cinnam. ãã. 15·00.
DS. 3 razy na dzień po łyżce. stołowej.

229. *Ferri arsenic. cum.*
Ammon. citrico 0·02,
Sacch. albi 3·00,
Mfp. D. in dos. N. 10.
S. 2 proszki na dzień.

230. *Ferri lactici,*
Sacch. albi,
Elaeosacch. cinnamom. ãã. 0·20
Mfp. D. tal. dos. N. XX. in charta cerat.
S. 3 r. dr. proszek po jedzeniu.

231. *Pyrophosph. ferri et sodae,*
Sacch. albi ãã. 0·20,
Mfp. D. tal. dos. N. XX.
S. 3—4 proszki na dzień.

232. *Liqu. ferri album. 50·00.*
DS. 3 r. po łyżeczce od kawy.

233. *Chinini ferro-citrici 1·00,*
solve in
Vin. malagens. 200·00.
DS. 3—4 łyżek dziennie.

234. *Haemol pulverati 25·00,*
Da in scatula.
S. 3 razy dnia na koniec noża zażyć.

235. *Ferratin. 1·00,*
Dent. tal. dos. Nr. XV.
S. 3 proszki dziennie.

236. *Haemogallol. pulv. 25·00,*
Do. in scatula.
S. 3 razy dnia na koniec noża zażyć.

237. *Ferropyrin. 1·00,*
Aq. destillat. 150·00,
Syr. cort. aurant. 30·00.
S. 3 łyżki dziennie.

Obok tego przetwory arsenikalne jak Sol. Fovlera, woda Gubera, Levico, Roncegno 2—3 łyżeczki na dzień, następnie i 2—3 łyżek. Wody żeleziste, Żegiestów, Krynica, Elster, Francensbad i t. d. kąpiele borowinowe (Mattoniego sól borowinowa).

Cholelithiasis.

Leczenie 1-mo samej choroby. 2-do napadu kolki wątrobowej.

Ad 1. Uregulowanie dyety, ścisła uwaga na oddawanie stolca, z dyety wykluczyć należy przedewszystkiem tłuszcze i kwasy, oraz napoje wyskokowe. Prócz tego środki rozpuszczające złogi żółciowe, a tu należą wody mineralne (Karlsbad, Ems, Vichy etc.) i środki Duranda; w niektórych przypadkach radzą zrobić zabieg operacyjny.

Ad 2. Podczas napadu okład ciepły na okolicę wątroby, podskórne wstrzykiwania środków odurzających.

238. *Aether. sulph. 15·00,*
Ol. Terebinth. rectific. 10·00.
DS. 3 r. dnia po 15—20 kropel. (Środek Duranda).

239. *Extr. belladon. 0·10,*
Aqu. dest. 20·00.
MDS. W napadzie co $1/_2$ godz. po 15 kropel.

240. *Morph. mur. 0·10,*
Aqu. dest.
Glycerini ãã. 5·00.
MDS. Do podskórnych wstrzykiwań, w jednej strzykawce 0.01 morfiny.

241. *Natri Salicyl. 0·50,*
Extr. bellad. 0·01,
Mfp. dtur. tal. dos. N. 10.
S. 4 proszki dziennie w wodzie sodowej.

Polecają też glycerynę w dawce 20—30 grm. w razie napadu. W dawce 5—15 grm. w wodzie alkalicznej kilka razy dziennie dla zabezp. od napadu.

lub

242. *Ol. olivar. optim. 200·00,*
Cognaci 20·00,
Vitelli ov. Nr. 2,
Menthol. 0·20.
DS. W przeciągu godziny na 2 razy użyć.

243. *Natri salicyl. 1·00,*
Natri sulphur. 3·00—5·00.
Mfp. Dtal. dos. N. XV.
S. 2—3 proszki dziennie stósownie do ilości wypróżnień.

Cholera.

W pierwszym okresie choroby wskazane są środki przeczyszczające, a z tych przedewszystkiem Calomel, kóry ma też mieć znaczenie antiseptyczne dla treści jelitowej. Po kilku obfitych wypróżnieniach, wywołanych środkiem czyszczącym, należy podawać przetwory makowca. W przypadku, gdzie są już wymioty, rozwolnienie, odrazu przejść do przetworów makowca, chorego w łóżku ułożyć, okłady rozgrzewające, środki podniecające: herbata z rumem, cognakiem i t. p. Ciepłe kąpiele b. polecane. Następnie przejść do enteroclysmy według Cantaniego: w wodzie przegotowanej o ciepłocie 30—40° C. rozpuszcza się tanninę 10·000 : 1000·00 lub też Acid. salicyl. 1%; lejkiem Hegara wlewa się do kiszek 1—2 litrów z wysokości 2 metrów. Powtarzać co kilka godzin. Jeżeli pomimo tego następuje zapad (stad. algidum) stosować hypodermoklysę z wody destylowanej i sterylizowanej (wodę trzeba w tym celu ½ godziny gotować w kolbce zatkanej korkiem z waty.) Na 2 litry takiej wody daje się 6·00 Natri carbon. i 8·00 Natri chlorati ogrzewa do 40° C. (zachować ostrożność co do antiseptyki). Zresztą leczenie przypadowe, rozcierania, wyskokiem spir. camphoratus; przeciw kurczom inj. morfiny (1—2 ctgr.) w razie wymiotów: wino szampańskie, zimna woda sodowa kwaśna, kawa czarna, połykanie lodu, Cocaina. W razie zapadu środki podniecające, inj. podsk. eteru, ol. camphor. Desinfekcya stolców i wymiocin.

Krople Botkina:

244. *Trae chinae comp. 25·00,*
Chinin mur. 1·00,
Acid. mur. 1·50,
Trae Opii 6·00,
— Valer. aeth. 12·00,
— nuc. vom. 1·50,
Ol. menth. 0·50.
DS. Co godz. 15 kropel.

245. *Cocain mur. 0·30,*
Aqu. dest. 130·00,
Creozoti gtt. 15,
Acid. mur. dil. gtt. 50,
Syr. simpl. 30·00.
S. Co 2 godz. łyżkę

246. *Acid. hydrochl. 2·00,*
Cocain. mur. 0·12,
Tinct. Opii 2·00,
Aq. dest. 170·00,
Syr. simpl. 30·00.
DS. Co godz. łyżeczkę, dopóki wymioty trwają, później rzadziej (lekarstwo trzymać w lodzie).

247. *Tinct. Cinnamom. 20·00,*
— Opii croc. 0·75,
Bismut. subn. 5·00,
Mixt. gumm. 100·00.
S. Co godz. łyżkę (w biegunkach początk.).

248. *Tinct. opii croc. 6·00,*
Vini ipecac. 4·00,
Trae Valerian. aeth. 12·00,
Ol. menthae pip. 1·00.
DS. 15 kr. w herbacie z mięty

249. *Camphor. 1·00,*
Aether. acet. 15·00,
Trae opii 3·00.
DS. Co ½ godz. 10 kropel.

Dujardin Beaumetz radzi:

1) aby chorego ogrzać napojami, kawą, herbatą z rumem i t. p. 2) przeciw biegunce:

250. *Acidi lactici 10·00,*
Syr. simpl. 20·00,
Tinct. cort. aur. 2·00.

Całość wlać do litra wody i co kwadrans 3 łyżki podać. 3) Przeciw wymiotom pigułki lodowe lub:

251. *Tinct. valerian. 5·00,*
Laudan. Sydenham. 1·00,
Liquor Hoffmann 5·00,
Aq. menth. pip. gtts. V.

MDS. Po 25 kropel, ile razy przychodzi skłonność do wymiotów lub parcia na stolec.

Bucquoy poleca przeciw biegunce:

252. *Tinct. canellae 10·00,*
Bismut. subnitr. 4·00,
Laudan. Sydenham. 0·75,
Mixt. gummos. 100·00.

MDS. Co 2 godz. łyżkę.

Cholera infantum zob. Gastroenter. acuta i acutiss.

Chorda.

1) Dyeta mleczna. 2) Uregulowanie stolca. 3) Zimne okłady i kąpiele systematycznie przeprowadzane, gdyż chwilowo użyte, działają raczej rozdrażniająco; *Antiaphrodisiaca*:

253. *Camphor. rasae 0·20,*
Mixt. gummosae 100·00.

MDS. Co 2 godz. łyżkę.

254. *Lupulini puri 0·10,*
Camphor. rasae 0·01,
Extr. Lupuli q. s. ut. f. pill. dtr. tal. dos. N. XII.

DS. 6 pigułek dziennie. Gdy to bezskuteczne, injekcya morfiny (0·01—0·02).

255. *Lupulini puri 0·10,*
Sacchari 0·30,
Mfp. dtur. tal. dos. N. 10.

DS. 3 proszki dziennie.

256. *Extr. opii aq. 0·10,*
Butyri Cacao q. s. ut f. supp. Nr. 5.

S. Wieczór 1—2 czopki.

257. *Extr. Belladonn. 1·0,*
Lanolin 8·0,
Vaselin 2·0.

S. Maść.

258. *Amylenhydrat 5·0,*
Aquae flor. aur. 50·0,
Syr. cort. aur. 30·0.

S. Na noc zażyć połowę.

Chorea minor.

Dobre odżywianie, pobyt na świeżem powietrzu, gimnastyka lecznicza, chociaż w cięższych przypadkach w samym początku, lepiej dzieci trzymać w łóżku. Zabronić nauki, dozwolić dużo spać. Jeżeli na tle niedokrewności, błednicy, reumatyzmu; podawać przetwory chininy i żelaza, w ostatnim przypadku, przetwory salicylu. Kąpiele letnie, siarczane, kąpiele borowinowe (Mattoniego sól borowinowa) (24—26°) prąd stały. Rozpylanie eteru na kręgosłup. W cięższych przypadkach, w celu uspokojenia można podawać chloral, Urethan, Sulfonal, aby wywołać dłuższy sen.

259. *Solut. arsen. Fovleri,*
Trae ferri pòmati āā. 5·00.

DS. 3 r. dnia po 2—3 kropli po jedzeniu. Można postąpić do 5-ciu kropel.

Wody arsenowe: Gubera 2—3 łyżek, Levico i t. d.

260. *Chloral. hydrat. 4·00,*
Natri bromati 2·00,
Aqu. dest.
Syr. aurant. āā. 25·00.

MDS. 3 r. dz. łyżeczkę.

261. *Kali jodati 2·50,*
Aq. dest. 150·00.
DS. 3 r. dz. łyżkę.

262. *Natri bromati 0·20,*
Chinini ferrocitrici 0·10,
Sacch. 0·20,
Mfp. Dtr. tal. dos. N. XV.
DS. 3 pr. dziennie.

263. *Sulfonali 0·25—0·50,*
Dtur. tal. dos. N. V.
S. Na noc proszek.

264. *Zinci valerian. 0·50,*
Sacch. alb. 2·0.
M. f. p. div. in pp. V.
S. 3 proszki dziennie.

265. *Flor. Zinci 0·50,*
Pulv. Valerian. 0·25,
Pulv. gum. 10·0.
Mfp. Div. pp. N. XXX.
S. 3 proszki dziennie.

266. *Chinini ferrocitric. 1·0*
Elaeosacch. calam. 3·0.
Mfp. Div. in pp. N. X.
S. 3 pr. dziennie.

Prócz tych środków, zachwalano w ostatnich czasach antipyrinę po 2—3 gram. dziennie (0·50 pro dosi).

267. *Propylamini 1·00,*
Aqu. menth. pip. 50·00,
Syrup simpl. 20·00.
MDS. 3 r. dz. łyżeczkę.
(Przez 3—4 dni).

268. *Ferri carbon. sacch. 2·0,*
Oxyd. Zinci 1·0
Sacch. alb. 10·0.
Mfp. S. 3 r. d. na koniec noża.

269. *Exalgin 1·00,*
Solve in spir. menth. pip. 5·00,
Aquae tiliae 120·00,
Syrup aurant. 30·00.
MDS. 3 r. dz. łyżeczkę.

Ostatniemi czasy polecają:

270. *Physostigm. sulf. 0·01,*
Aq. dest. 10·0.
S. Wstrzykiwać początkowo 1/2 strzykawki później 1—2 strz.

271. *Hyoscin. muriat. 0·01,*
Aq. dest. 10·0.
S. Do zastrzykiwania, jak poprzedzający.

Chorioiditis zob. Iridochorioiditis.

Cirrhosis hepatis.

Leczenie polega na podawaniu środków lekko czyszczących, najlepiej solnych, uregulowanie dyety, z której napoje wyskokowe wykluczyć należy, polecając też ścisłą dyetę mleczną; jeżeli chory przebył kiłę, to należy zastosować wcierki szaruchy a po tem kal. jodatum.

Przeciw nagromadzeniu się płynu w jamie brzusznej, środki moczopędne, gdy te nie są dostateczne i wobec indicatio vitalis, nakłucie powłok brzusznych i wypuszczenie płynu.

Jako moczopędne:

272. *Calomelanos 0·10,*
Sacch. albi 0·30,
Mfp. Dtur. tal. dos. N. XV.
DS. 5 proszków dziennie.

Przyczem jednak należy zwrócić baczną uwagę na dziąsła.

273. *Theobromini natrosalicyl. (vel Diuretin) 0·50,*
D. tal. dos. N. XV.
DS. 5 proszków dziennie.

274. *Inf. fol. Digit. 1·00 : 200·00,*
Liqu. Kali acet. 20·00,
Trae cort. aurant. 25·00.
MDS. Co godz. łyżkę.

275. *Inf. Juniperi 15·00 : 200·00,*
Syr. simpl. 15·00.
DS. Co godz. łyżkę.

276. *Kali jodati 10·00,*
Aq. dest. 200·00.
MDS. 2 łyżki dziennie.

Colica flatulenta.

Najczęstszą przyczyną niestrawności i kolki jest za częste podawanie piersi i uspakajanie dziecka piersią, polecić regularne karmienie co 3 godz. w dzień i 2 razy w ciągu nocy.

W napadzie: wilgotne ciepłe okłady na brzuch, smarowanie ciepłą oliwą, lub maściami aromatycznemi. Wprowadzić do kiszki stolcowej kateter (powyżej sphincter internus). Lewatywy z ciepłej wody z oliwą. Rumianek lub herbata z mięty, łyżeczkami. Starszym dzieciom przykładać płatki nakrapiane rumem, synapizma.

277. *Calomel. 0·01—0·03,*
Sacchari 0·20,
Mfp. dtur. tal. dos. N. V.
S. Co godz. proszek.

278. *Natri benzoici 0·20,*
Aqu. dest.
Aqu. foenicul. ãã. 30·00,
Trae laudani gtts. duas.
Syrup simpl. 15·00.
DS. Co godz. łyżeczkę.

279. *Chloral hydrat v. Urethan 0·50,*
Aqu. dest. 80·00,
Mucilag. gum. arab. 20·00.
MDS. Na 2 lewatywy w razie boleści lub drgawek.

(W razie długotrwałych boleści ub wystąpienia drgawek).

Colica menstrualis vide Dysmenorrhea.

Combustio.

Jeśli niewielka przestrzeń oparzona, okłady z zimnej wody l. z wody Goularda. Jeśli wytworzyły się pęcherze, nakłucie tychże i opatrunek jodoformowy zmieniany co kilka dni. Przy oparzeniu twarzy maść jodoform. codziennie świeży opatrunek. Jeżeli zajęta jest większa powierzchnia, zastosować można stałą kąpiel letnią, przeciw bólom pędzlowanie 5% l. 10% chloralem lub 2% kokainą.

280. *Ol. lini,*
Aq. calcis ãã. 50.
S. Zewnętrznie.

281. *Jodoformi 2·00,*
Vaselini 20·00,
Lanolini 30·00.
Mf. ung. S. Maść.

282. *Jodoformi 10·00,*
Ol. Olivar.
Boli albi ãã. 30·00,
Plumb. subacet. 20·00.
Mf. past. S. Maść·

283 *Europhen. 3·00,*
Ol. Olivar. 7·00,
Vaselini flavi 60·00,
Lanolini 30·00.
Mf. ung. S. Maść.

284. *Acidi borici,*
Cerae albae ãã. 10·00,
Paraffini,
Ol. amyd. dulc. ãã. 200·00.
Mf. ung. S. Maść.

285. *Creolini 1·50,*
Vaselini 50·00.
Mf. ung. S. Maść.

286. *Aristoli 3·00,*
Ol. Olivar. 20·00,
Lanolini 100·00.
Mf. ung. S. Maść.

287. *Nosophen 1·00,*
Vasel. alb. 10·00.
Mf. ung. S. Maść.

Condylomata accuminata.

Jeżeli małe, miękkie starać się usunąć przez polecenie zasypywania 2—3 razy dnia:

288. *Pulv. frond. Sabinae*
Alum. crudi ãã. 10·00.
S. Zasypka.

289. *Resorcini*
Acidi salicyl.
Plv. frond. Sabin. āā. 10·00.
S. Zasypka.

Rozrosłe o szerokich podstawach usunąć nożyczkami, następnie przyżegać Paquelinem lub odpalić samym Paquelinem.

Condylomata lata zob. Syphilis.

Congelatio.

Indiw. niedokrewnym, skłonnym do odmrożeń, polecić odpowiednie zachowanie się, w lecie hydroterapię. W świeżem odmrożeniu nacieranie śniegiem, zimną wodą.

290. *Aq. Goulardi 300·00.*
S. Do okładów.

291. *Plumb. acet. basic. sol. 5·00,*
Aq. destill. 200·00.
S· Do okładów.

292. *Hydrarg. pp. albi 2·00,*
Vaselini fl. 30·00.
Mf. ung S. Maść.

293. *Kreosoti 2·00,*
Ung. simplic. 20·00.
Mf. ung. S. Maść.

Wobec zgorzeli okłady z płynu kwaśnego (Liquor Burowi) aż do wytworzenia się linii demarkacyjnej.

294. *Alum. crudi 70·00,*
solve in
Aq. destillat. 280·00,
Plumb. acet. cryst. 28·00,
solve in
Aq. destillat. 280·00,
M. f. et dil. ad pond. 800·00,
D. in vitr. bene clauso.
S. Do okładów.

Wobec zgorzeli suchej:

295. *Kali hyperm.*
Argil. alb.
Calcar. carbon. āā. 10·00.
S. Zasypka.

Wobec pęcherzy (perniones) możliwy spokój i osłanianie miejsc chorych.

296. *Hydrarg. pp. albi 5·00,*
Ung. emoll. 50·00.
Mf. ung. S. Maść.

297. *Arg. nitr. cr. 0·20,*
Vaselini fl. 10·00.
Mf. ung. S. Maść.

298. *Acidi carbol. 1·00,*
Ung. plumbi,
Lanolini āā. 20·00,
Ol. amygd. 10·00,
Ol. lavandul. gtt. XXX.
Mf. ung. S. Maść.

299. *Medul. ossium 14·00,*
Acid. mur. concentr. 10·00,
Ung. altheae 42·00,
Extr. opii aquos 1·00,
Camphor. ras. 3·00,
Terebinth. venet. 7·00.
Mf. ung. S. Maść.

300 *Jodoformi 2·00,*
Aether. sulph. 15·00,
Collodii 50·00.
S. Pędzlowanie.

301. *Collodii 50·00,*
Ol. ricini 2·00,
Terebinth. 7·50.
S. Pędzlowanie.

302. *Ol. camphor. 2·00,*
Lanolini 20·00.
Mf. ung. S. Maść.

303. *Alum. crud.*
Borac. āā. 5·00,
Trae benzoes 20·00.
S. Pędzlowanie.

304. *Spir. camphor.*
Trae laud. simpl. āā. 7·50,
Acid. carbol. p. 0.60,
Spir. vini.
Aq. dest. āā. 15·0.
S· Pędzlowanie.

305. *Methylchlorid. 7·50.*
Cocain. mur. 0·50,
Linim. camphor. 10·00,
Linim. sapon. 20·00,
S. Pędzlowanie.

Conj. blennorrhöica acuta adultorum.

Śluzoropotok ostry jest zawsze następstwem zakażenia spojówki jadem trypra (2—4 dni po infekcyi). W obrazie choroby góruje 1) silny obrzęk powiek zwłaszcza górnej, 2) poduszkowate obrzmienie spojówki gałki (chemosis), 3) znaczne rozpulchnienie i jednostajne ciemno czerwone przekrwienie spojówki, przez co zacierają się kontury gruczołów Meiboma, 4) obfita wydzielina, która w pierwszych 2—3 dniach bywa brudno krwawą, łatwo krzepnącą, do opłuczyn mięsnych podobną, później zmienia się na ropną. Wydzielina ropna w odróżnieniu od kataralnej nie układa się w nitki, ale miesza się jednostajnie ze łzami. W wątpliwych przypadkach rozstrzyga obecność rzerzączki części rodnych lub wykazanie gonokoków w wydzielinie spojówkowej.

Rokowanie zawsze wątpliwe, grozi bowiem zropienie rogówki przebiegające pod formą wrzodu lub abscesu. Rzadszą i mniej niebezpieczną komplikacyą jest łuszczka, wydarzająca się jednak w późniejszych dopiero okresach.

Leczenie: Przedewszystkiem uchronić drugie oko od infekcyi suchym opatrunkiem (na oko zwitek waty, który pokrywa się owalnym płatkiem borlintu, od biedy zwykłego płótna lub ceratki, brzegi przytwierdzić do skóry kolodyonem, na to założyć zwykły monoculus). Opatrunek ten zmieniać należy co dzień tak długo, dopóki przez leczenie nie usuniemy wydzieliny ropnej z oka chorego.

W okresie I (wydzielina surowicza) wskazane przepłukiwanie co $^1/_2$ godziny worka spoj. sublim. 1:5000 tudzież okłady lodowe stosowane przez dzień i noc, a zmieniane co parę minut. Wobec gwałtownych bólów 6—8 pijawek na skroń.

Z chwilą, gdy wydzielina przybiera charakter ropny (II lub III dzień choroby) przystąpić do energicznego kauteryzowania 2%—3% roztworem nitr. argenti. Lapisować wystarcza 1 raz dziennie — w cięższych przypadkach, gdy strup po lapisie się oddzielił, nawet 2 razy dnia. Gdy nastąpił wrzód lub absces rog. zrazu (obok lapisowania) atropinę, gdyby jednak wrzód głęboki groził przebiciem $^1/_2$% eserynę lub 2% pilocarpinę.

Przy odwijaniu powiek zachować jak największą ostrożność, unikać ugniecenia oka lub dotykania rogówki. Gdyby delikatne odwinięcie powiek wobec wrzodu rogówki było niemożliwe, ułatwi to i na przebieg wrzodu korzystnie wpłynie rozcięcie zewnętrznego kącika powiek (kantoplastyka prowizoryczna).

W przypadkach lekkich, lapisowanie usuwa doszczętnie chorobę, w cięższych, pozostaje przerost spojówki znany pod nazwą: conjunctivitis blennorhöica chronica, przypominający trachoma papillare. Wówczas przejść należy do tuszowania siarkanem miedzi.

306. *Arg. nitr. crist. 2·00—3·00,*
Aqu. dest. 100·00.
Dtr. in vitro nigro.
DS. Lapis.

Conjunctivitis blennorrhöica neonatorum.

Śluzoropotok noworodków różni się od takiejże choroby dorosłych tylko lżejszym stopniem objawów zapalnych i łagodniej-

szym przebiegiem. Czas występywania 2—5 dni po urodzeniu się. Charakterystycznym jest tylko brak okresu wydzieliny surowiczej. Wydzielina jawi się tu odrazu w formie ropnej, do gęstej śmietany podobna. Leczenie jak u dorosłych.

Dla zapobieżenia chorobie w każdym przypadku fluor albus u rodzących, antyseptyczne przestrzykiwania pochwy, u noworodków zaś wnet po przyjściu na świat zapuszczenie do óez kropli 1—2% lapisu.

Conjunctivitis blennorrhöica chron. aegypt. (Trachoma).

Leczenie: w formie ostrej, względnie rzadkiej (obrzęk powiek, chemosis, w rozpulchnionej spojówce powiek drobne, głęboko ukryte ziarna jaglicowe) okłady lodowe, częste przepłukiwania roczynem sublimatu (1:5000) głównie jednak lapisowanie 1—2% roczynem. Po ustąpieniu objawów ostrych leczyć, jak formę chroniczną.

Leczenie jaglicy chronicznej zależy od każdorazowego okresu choroby. W każdym przypadku, gdy spojówka jest rozpulchniona a wydzielina obfita, należy rozpocząć od lapisowania. Z ustąpieniem zbytniej wydzieliny rozchodzi się o usunięcie zmian przerostowych (ziarna i przerosłe brodaweczki). Środki do tego służące są następujące:

1) Systematyczne tuszowanie cum cupr. sulf. in subst. tak długo, aż spojówka nie stanie się gładką i bladą. Środek ten jednak może być przeciwskazany chwilowo, jeżeli wystąpi świeży infiltrat, wrzód lub ostra łuszczka wśród żywego nastrzykania rzęskowego. Wówczas wrócić do lapisu, aż do ustąpienia nastrzykania rzęskowego.

2) Gdzie przeważają ziarna jaglicowe a są powierzchowne, najkorzystniej zastosować wygniatanie bądź to przez uciskanie ziarnka chwyconego pomiędzy paznogciowe powierzchnie obu palców dużych, bądź też osobną „ad hoc“ pensetą Knappa. Po wygnieceniu, które czasem wypadnie powtórzyć, okłady lodowe, przestrzykiwanie sublimatem a po kilku dniach powrót do leczenia zwykłego (lapis względnie cuprum).

3) Nielicznie rozsiane a do wygniecenia za głębokie lub zbyt młode ziarna jaglicowe, można pojedynczo wypalać galwanocauterem Sattler-Niedena.

4) W przypadkach ciężkich, opierających się leczeniu powyższemi środkami przy znacznym przeroście załamka, skraca znacznie przebieg wycięcie częściowe załamka wedle Heisratha. Metoda ta, jakkolwiek ma swoich przeciwników, wolną jest przy umiejętnem wykonaniu od wszelkich szkodliwych następstw.

W przypadkach lekkich lub na ukończeniu leczenia, można pędzlować cum plumb. acet. (cave przy wrzodach) lub zasypywać proszek tanninowy z kw. borowym w stosunku 1:3. Gdzie niemożliwem jest leczenie przez lekarza, wskazanem jest przynajmniej zapuszczanie roztworu cupr. sulf. lub tanniny.

307. *Cupr. sulf. 1·00,*
Glycerini puri 15—20·00.
DS. Krople do óez.
(1—2 kropel raz dziennie).

Lub też gdzie wskazana ostrożność:

308. *Tannini puri 1·00,*
Glycerini puri 8—15·00.
DS. Krople do óez.
(1—2 kropel raz dziennie).

Dobrze jest zmieniać te środki, aby wykluczyć wpływ przyzwyczajenia. Komplikacye, jak łuszczka i wrzody nie wymagają zazwyczaj osobnego leczenia. Przyczyną przewlekania się komplikacyj mogą być następstwa jaglicy, jak distichiasis, trichiasis, blepharophimosis, entropium. Stany te wymagają operacyi. Aż do chwili oper. należy baczną zwracać uwagę na rzęsy i często epilować wadliwie rosnące lub wkręcone.

Conjunctivitis catarrhalis.

W przypadkach ostrych i silniejszego stopnia chronicznych, ze znaczniejszem rozpulchnieniem spojówki i wydzieliną obfitą, lapisowanie 1% rozczynem nitr. arg. Obecność następowego wrzodu rogówki (ulcus corn. catarrh.) nie zmienia tego leczenia, a nakazuje prócz tego zapuszczać atropinę dla zapobieżenia następowej iritis. Opaska, jak w ogóle w zapaleniach spojówki, przeciwskazana.

W przypadkach chronicznych, lżejszych, o wydzielinie skąpej, zapuszczanie 2—3 razy dziennie jednej z następujących wód ocznych:

309. *Acidi borici 1·50,*
Aqu. dest. fer. 50·00,
Zinci sulfur. 0·25.
MDS. Woda do ócz.

310. *Collyr. adstr. lut. 30·00,*
Aqu. dest. 20·00,
Detr. ad vitr. nigr.
DS. Woda do ócz.*)

*) Jakkolwiek *Collyr. adstr. lut.* wedle ostatniej farmakopei austr. o połowę jest słabsze niż dawniej, przecież dzięki różnorodnym swym częściom składowym (*Zinc. sulf., ammon. chlor., camphora, spir. vin., crocus*) bez rozcieńczenia zanadto jeszcze silne sprawia pieczenie.

311. *Plumbi acet. perf. neutr. 0·50—1·00,*
Aqu. dest. 100·00.
Solv. filtra.
DS. Woda do ócz.

Octan ołowiu jest przeciwskazany wobec wrzodów lub złuszczeń przybłonka rogówki, powstałyby bowiem nieuleczalne białe zaćmienia z inkrustacyj ołowiem. Używając jakichkolwiek wód ocznych, należy unikać zapuszczania późnym wieczorem.

Wskazanie przyczynowe nakazuje wystrzegać się wszelkich zewnętrznych szkodliwości, jak: kurzu, dymu itp., nadto w przypadkach chronicznych zwrócić uwagę, czy katar spojówki nie ma lokalnej przyczyny w innych cierpieniach, jak blepharadenitis, blennorrhöe sacci lacr., ectropium, distichiasis, u starszych wreszcie złogi wapniste w gruczołach Meiboma. Wówczas obok zwykłego, wskazane leczenie przyczynowe.

Conjunctivitis crouposa.

Jest to tylko silniejszy katar oczny z wypociną krzepnącą w postaci szarej błonki włóknikowej na powierzchni spojówki. Wydarza się wyłącznie niemal u dzieci.

W okresie tworzenia się błonek unikać kauteryzowania, a polecić tylko zapuszczanie co 2—3 godz. rozczynu sublimatu 1:5000 lub 3% kwasu borowego obok okładów lodowych (3—6 razy dziennie po 1 godz.). Gdy po kilku dniach błonki się oddzielą, leczyć jak zwykły katar ostry.

312. *Acidi borici 3·00,*
Aqu. dest. 100·00.
DS. Woda do ócz.

313. *Sublim. corros. 0·02,*
Aqu. dest. 100·00.
DS. Woda do ócz.

Conjunctivitis diphtheritica.

Jest to najniebezpieczniejsza z chorób ocznych, u nas na szczęście rzadka, częstsza w północnych Niemczech.

Leczenie: pierwszem zadaniem odosobnienie chorego dziecka. W okresie infiltracyi (deskowato twardy obrzęk powiek, naciek brudno szary w spojówce, zdjąć się nie dający) leczenie przeciwzapalne i antyseptyczne, jak w conjunctivitis blenorrhoica: przestrzykiwanie pilne sublimatem i okłady lodowe, jednak miernie i bez przesady stosowane. Francuscy okuliści radzą nadto pomazywanie spojówki sokiem cytrynowym. W okresie ropienia i exfoliacyi błon dyft., lapisowanie 2% roczczynem lub co lepiej cum lapide mitigato w miejscach już od błon wolnych. W stadyum zbliznowacenia zmniejszają dolegliwości środki osłonne, jak mleko i maść borowa.

Conjunctivitis follicularis.

Cierpienie to przypominające I okres jaglicy da się jednak odróżnić na podstawie:

1) umiejscowienia na dolnej tylko spojówce, 2) dla regularnego ułożenia mieszków limf. w szeregach, 3) powierzchownego ułożenia i barwy różowawej.

Leczenie: pędzlowanie 2% Acet. plumb., po czem obficie wodą spłukiwać. W lżejszych przypadkach zapuszczanie 2—3 razy dnia ½% plumb. acet.

314. *Plumb. acet. neutr. 2·00,*
Aqu. dest. 100·00.
Filtra.
DS. Do pędzlowania.

Conjunctivitis e combustione cum calce.

Sparzenie wapnem przedstawia obraz podobny do dyfteryi spojówki. Charakterystycznem jest mleczno białe zazwyczaj nie wyjaśniające się zaćmienie rogówki, o ile ta sparzoną została. Pierwszym zadaniem lek. jest wydobyć starannie łyżeczką Daviela szczątki wapna, kryjące się w fałdach spojówki, przy czem unikać wszelkiego spłókiwania, prócz chyba roztworem cukru trzcinowego, który zobojętnia wapno. Dla usunięcia bólów i objawów zapalnych okłady lodowe obok zapuszczania w pierwszych dniach 3—5% kokainy, w razie potrzeby z dodatkiem atropinu, na strupy zaś oparzelinowe zasypywanie jodoformu.

315. *Cocaini mur. 0·3—0·5,*
Aqu. dest. 10·00.
DS. Krople do ócz.

316. *Jodoformi subtil. pulv. 5·00.*
DS. Proszek do ócz.

W okresie zabliźniania rozrywać końcem tępej sondy świeżo powstające zrosty, aby zapobiec symblepharon. W razie, gdyby takowe mimo to wystąpiło, operacya.

Croup vide Laryngitis croup.

Cystitis.

Spokój, ciepłe okłady, ciepłe kąpiele. Przeciw gorączce chinin, w dreszczach napoje rozgrzewające (herbata, odwar lipowego kwiatu), wobec silnych bólów na międzykrocze pijawki; w parciu na mocz narcotica w suppositoriach lub lewatywach. Unikanie drażniących na-

pojów i potraw. Uważać na codzienne wypróżnienia. Za napój mleko, Salvator, Giesshübler. Ściśle przestrzeganie antyseptyki w razie potrzeby kateteryzowania.

W ostrych stanach:

317. *Decoct. sem. lini e 10·00*
ad 200·0,
Trae laud. simplic. gtt. XIV,
Aq. laurocer. 10·0,
Syr. diacodii 20·0.
MDS. Co godz. łyżkę.

318. *Aq. calcis 100·0.*
S. Pół na pół z mlekiem wypić 3 r. dnia.

319. *Mixt. gummos. 20·0,*
Trae laud. simpl. gtt. XV,
Aq. dest. 100·0.
SM. DS. Co 2 godz. łyżkę.

320. *Fol. uvae ursi*
Herb. herniar āā. 20·0.
M. f. s. S. Herbata.

321. *Lupulini 0·20,*
Tannini p. 1·0,
Sacch. albi 2·0,
Mfp. div. in dos. Nr. V.
S. S. Co 3 godz. proszek.

322. *Plumbi tannici 1·0,*
Sacch. alb. 5·0,
Mfp. div. in pp. aeq. Nr. X.
S. Co 3 godz. proszek.

323. *Extr. aq. Arenar. rubr. 4·0,*
Pulv. liquir. q. s. ut f. pill.
Nr. 20.
S. 3 pigułki dziennie.

Przy silnych bolach i parciu na mocz:

324. *Morphii muriat. 0·05,*
Butyri Cacao q. s. ut f. supp.
Nr. III.
S. Czopki.

325. *Cocaini muriat. 0·10,*
Butyr. Cacao q. s. ut f. supp.
Nr. III.
S. Czopki.

326. *Tannini puri 1·0,*
Camphor. rasae 0·50,
Sacch. albi 2·0,
Mfp. div. in dos. Nr. X.
S. 3 proszki dziennie.

Gdy opiaty i garbnikowe przetwory są źle znoszone — wtedy

327. *Extr. cannab. indic. 0·30,*
Sacch. alb. 5·0,
Mfp. div. in dos. aeq. Nr. X.
S. Co 3 godz. proszek.

328. *Extr. hyoscyami 0·50,*
Sacch. alb. 5·0,
Mfp. div. in dos. Nr. X.
S. Co 3 godz. proszek,

329. *Saloli,*
Sacch. alb. āā. 5·0,
Mfp. div. in dos. Nr. V.
S. Co 2 godz. proszek.

330. *Betoli 0·40,*
Dent. tal. dos. Nr. X.
S. 3 pr. dziennie.

331. *Natrii salicylici 1·0,*
Dent. tal. dos. Nr. X.
S. 4 pr. dziennie.

Jeśli cystitis powstała w przebiegu wiewióra — wtedy

332. *Ol. ligni santali gtt. X,*
Da in capsal. gelatin tal. dos.
Nr. XXX.
S. 3 r. dnia po 2 kapsułki.

333. *Bals. Copaivae*
Ol. Terebinth. āā. 5·0,
Magn. carb. q. s. ut f. pill.
Nr. 50.
S. 2 r. dnia po 3 pig.

334. *Arbutini p. 4·0,*
Aq. destill. 150·0,
Syr. aurant. 15·0.
MDS. W ciągu dnia wyżyć.

W przypadkach przewlekłych po wypróżnieniu zupełnem pęcherza z moczu, przepłukiwania pęcherza zapomocą kateteru następującymi środkami:

334. *Acidi carbolici 1·0,*
Aq. destill. 200·0.
S. Do przestrzykiwań.

336. *Acidi borici 3·0,*
Aq. dest. 200·0.
S. Do przestrzykiwań.

337. *Kali hypermang. 0·10,*
Aq. destill. 200·0,
S. Do przestrzykiwań.

338. *Zinci sulfur.*
Alum. crud. pulv.
Acid. carbolici āā. 5·0,
Aq. destill. 500·0.
S. Do przestrzykiwań.

339. *Borac. venet. 5·0,*
Aq. dest. 200·0.
S. Do przestrzykiwań.

340. *Pyoctanini coerul. 1·0,*
Aq. destill. 500·0.
S. Do przestrzykiwań.

Wobec cystitis ropnej:

341. *Argenti nitr. 0·20–0·40,*
Aq. destill. 400·0,
S. Do przestrzykiwań.

342. *Resorcini 3·0 5·0,*
Aq. destill. 100·0.
S. Do przestrzykiwań.

343. *Antinosini 1·0,*
Aq. dest. 500·0—1000·0.
S. Do przepłukiwań pęcherza.

Wobec przewłocznego nieżytu szyi pęcherza, leczenie miejscowe zapomocą kateteru Ultzmana, lub zapomocą supposit. wprowadzanych zapomocą przyrządu Dittla (porte remede) n. p.:

344. *Arg. nitrici 0·10,*
Butyri Cacao q. s. ut f. supp. urethr. brev. Nr. V.
S. Czopki.

Delirium tremens pot. zob. alcoholismus.

Diabetes insipidus.

Pożywna dyeta, mierne użycie napojów. Leczenie hydropatyczne, pobyt w górach. Kąpiele morskie, przetwory bromowe.

345. *Infus Valerian e 5·00, ad 100·00,*
Natri bromati 1·00,
Syrup 15·00.
MDS. Co 3 godz. łyżeczkę.

346. *Codeini phosphor. 0·10,*
Syr. simpl. 30·00.
MDS. 3 razy dz. łyżeczkę. (Dla dziecka 10 lat).

347. *Camphor. monobrom.*
Extr. Valer. āā. 5·00,
ut f. l. ar. pil. N. 30.
S. 2—3 pigułek dziennie.

Diabetes mellitus.

Tylko pożywienie złożone z mięsa, jaj i mleka, to ostatnie jeżeli procent cukru nie wysoki. Tłuszcze nie są zabronione.

Chleba najwyżej 100—150 grm. na dzień, z jarzyn wolno szpinak, sałatę, zielony groszek i fasolkę, kalafiory, szparagi, kapustę; z mącznych jedynie trochę ryżu. Do picia: kawa, herbata osłodzona saccharyną, która nawet w większych ilościach nie szkodzi, kwaskowate wina, wódka, cognac, woda.

Jeżeli przy dyecie mięsnej występują zapady i grozi choremu coma diabeticum (badać mocz półtorachlorkiem żelaza), to podawać wtedy większe ilości sody w wodzie sodowej lub Gieshüblerze.

Z lekarstw najlepiej jeszcze działa woda Karlsbadzka, potem Vichy, Neuenahr, spore dawki opium do 1·0—2·0 pro die.

348. *Acid. lacticum 5·00—10·00 pro die.*

349. *Acid. carbol. 5·00,*
Aqu. dest. 150·00,
Aqu. menth. pip. 50·00.
DS. 3—4 łyżeczki na dzień.

Według Ebsteina:

350. *Antipyrina 2—3·00 pro die.*

351. *Codeini 0·10,*
Dtal. dos. N. XX.
S. Na dzień 3—4

lub

352. *Opii puri 0·50,*
Natr. bicarb. 5·00.
Mfp. Div. in dos. N. XV.
S. 3—4 na dzień.

353. *Extr. fol. Myrtillor 5·00,*
Extr. et pulv. Gentian q. s.
f. pil. N. 50.
S. Od 3 pig. dzien. do 10—12 lub (Pill. Myritill. Jasper).

354. *Jodoformii*
Extr. lactucae sativ. āā. 1·00,
Cumarin 0·10,
M. ut f. pill. N. XX.
S. 2—3 pigułki na dzień.

355. *Pilocarpini mur. 0·10,*
Aqu. dest. 10·00.
DS. Podskórnie ½—1 strzyk.
Do osłodzenia płynów używa się pigułek z saccharyny.

356. *Saccharini 3·00,*
Natri carb. sicc. 2·00,
Manniti 50·00,
f. pill. N. 100.
S. Pigułkę na ½—1 szklankę płynu.

357. *Lith. salicyl. 5·0,*
Lith. benzoic. 10·0,
Succ. et pulv. liquizit. q. s.
ut f. pill. N. centum.
S. 5—6 pigułek dziennie.

358. *Flor. benzoes*
Pulv. gummos. āā. 2·0,
M. u. f. p. Div. in dos. N. X.
S. Co 3 godz. proszek.

W razie coma diabeticum środki podniecające, wstrzykiwanie eteru, ciepła kąpiel ze zlewaniami głowy zimną wodą.

Diathesis urica zob. Arthritis urica.

Dilatatio ventriculi.

Gdy przyczyną cierpienia jest zwężenie odźwiernika bliznowate, lub nowotworowe, wskazany jest zabieg operacyjny.

Chwilową poprawę osiągnąć można przez systematycznie, dłuższy czas stosowane przepłukiwanie żołądka, raz lub 2 razy dziennie rozczynem kw. borowego lub salicyl. resorcyny, lub w razie oddziaływ. kwaśnego rozczynem sody, soli lub wody karlsbadzkiej.

W razie bólów wskazane są środki odurzające i to lepiej podskórnie niż wewnętrznie, gdyż w wypełnionym i rozszerzonym żołądku trudno ulegają wessaniu.

W razie, gdy przyczyną cierpienia jest zwiotczenie ścian żołądka, należy przepisać dyetę pożywną, w małych ilościach a często podawaną z wykluczeniem o ile możności płynów; co dzień na czczo uwolnić żołądek zapomocą aspiratora żołądkowego od zalegającej treści, a w razie towarzyszącego nieżytu żołądka, takowy stósownie leczyć.

Skutecznie też działają zabiegi wodolecznicze, mięsienie i prąd indukcyjny, w okolicę żołądka stósowane.

W celu wzmocnienia mięśni żołądka: ipecacuanha 0·02—0·05 w przeciągu 24 godz., raz w pół godziny po jedzeniu, drugą dawkę (0·01) po całej godz. Extr. Belladon. po 0·01—0·02 na dawkę.

Przy zaparciu stolca: przed jedzeniem dwie łyżeczki: Sul-

phat Magnes., Cremor tartari, et flor. sulphur. aa. p. aeq. Lewatywy z gliceryny. Jeżeli po jedzeniu występują boleści, poleca się 2—4 łyżek wody chloroformowej lub morfinę z magnezyą lub sodą. Przeciw wzdęciu: kreda, węgiel, magnesia w bardzo małych ilościach.

Diphtheritis zob. angina diphtheritica.

Dysmenorrhoe.

Wykazanie przyczyny (przyczyna mechaniczna, dalej, czy przyczyna w macicy; czy w jajnikach). Unikać ruchu bezpośrednio przed i podczas peryodu, zaziębienia, szkodliwych wpływów moralnych. Regulować dyetę. Jeżeli chora niedokrewna lub skrofuliczna, odpowiednie leczenie stanu chorobowego ogólnego. Leczenie kąpielowe: Iwonicz, Rabka, Krynica, kąpiele borowinowe, (Mattoniego sól borowinowa).

Podczas boleści spokój, suche ciepło na okolicę podbrzusza, środki kojące jak: lewatywa z Tra. opii simpl. (15 kropli na lewatywę albo Chloral hydrat (1·0) na lewatywę). Czopki do kiszki stolcowej, zawierające opium lub morphium, wstrzyknięcie morphiny pod skórę, u osób silnych, krwistych, po jednej pijawce, na wewnętrznej powierzchni obu ud.

W cięższych przypadkach należy zbadać dokładnie miejscowo narząd płciowy przez odbytnicę, albo jeżeli możebne przez pochwę i leczyć, jak u osób zamężnych.

Najczęstszą przyczyną bolesnego miesiączkowania, bywa niedrożność przewodu szyi macicy.

Niedrożność pochodzić może ze zmiany położenia macicy jak np. zagięcia tejże, z wrodzonej wązkości przewodu, z krętego przebiegu tegoż.

W tych razach u mężatek zazwyczaj napotykamy równocześnie niepłodność.

W przypadkach takich wskazanem jest leczenie mechaniczne, polegające na wyrównywaniu zagięcia macicy, na rozszerzaniu przewodu szyi macicy sposobem tępym, wprowadzaniu zgłębnika lub rozszerzaczy na ten cel zbudowanych, do jamy macicy. Jeżeli te sposoby nie prowadzą do celu, wskazanem jest rozszerzenie macicy sposobem krwawym (Hysterostomatomia).

W ostatnim czasie polecają:

Elektryzowanie według metody Apostolego.

359. *Extr. hydrast. canad. fluid.*

2 razy dziennie po 25 kropli na 8 dni przed regularnością.

360. *Chloral hydrat. 8·00,*
Kali brom. 16·00,
Aqu. camphor. 200·00.

S. Co 2 lub 4 godz. łyżeczkę.

361. *Trae thebaicae*
„ *belladonae*
„ *hyoscyami*
„ *valerianae*
„ *Stramoni āā. 10·00.*

S. 3—4 razy dnia po 15—20 kropel.

Francuscy autorowie polecają:

362. *Kali bromati*
Antipyrini āā 10·0,
Extr. viburni prunifol. fluid. 20·0,
Aq. destill. 120·0
Syr. cort. aurantiae āā. 30·0.

DS. 2—4 łyżek dzienie.

Polecają też czopki.

363. *Extr. opii aquos. 0·02,*
Extr. belladonnae 0·01,
F. st. art. supposit.
S. Czopki.

Dysenteria.

W czasie epidemii unikać niestosownego pożywienia. Ścisła desinfekcya wypróżnień. Chorzy powinni leżeć w łóżku, mieszkanie przewietrzać.

Dyeta ścisła, kleik, rosół, mleko. Słabszym można dozwolić bulion z jajem, wyciągów mięsnych, wina.

Oseski zostawić przy piersi, karmiąc regularnie co 3 godziny.

Leczenie rozpocząć należy od środków przeczyszczających, Calomel. Ol. ricini, dorosłym 2—4 łyżek dziennie.

Później środki ściągające, miejscowe przepłukiwania kiszki letniemi roztworami. Starcia około odbytnicy troskliwie oczyszczać i zasypywać pudrem salicylowym.

Codziennie kąpiel ciepła, dorośli jedną dziennie. Ciepłota kąpieli 27° przez 5—10 minut. Okłady wysychające, kataplazmy, zawijania ciepłe sprawiają ulgę.

364. *Ol. ricini 50·0,*
MDS. Dwie łyżki zażyć.

365. *Calomelanos 0·05,*
Sacchari 0·20,
Mfp. dtr. tal. dos. N. VI.
S. Co godz. proszek.

Jeżeli stolce nie zawierają już kału, można podawać opium ze środkami ściągającymi, jednak po paru dniach znowu środek przeczyszczający.

366. *Acidi Salicyl 10·00,*
Opii pulv. 0·20,
Mfp. div. in dos. N. X.
S. 3—4 proszki dziennie.

367. *Natri Salicyl 0·50,*
Laudani 0·05,
Mfp. Dent. tal. dos. N. X.
DS. 3 pr. dziennie.

368. *Natri Salicyl 5·00,*
Aqu. dest. 80·00,
Trae laud. gtts. X.
Syrup simpl. 20·00.
MDS. Co 3 godz. łyżkę.

369. *Saloli p. 5·0,*
Bismuth. salic. 2·0,
Mfp. Div. in dos. N. X.
S. 3 proszki dziennie.

370. *Rad. Rhei 6.0,*
Rad. ipec. 2·0,
Inf. Aq. fervid. q. s. ad colat. 120·0
adde
Gumi arab. 4·0,
Syr. altheae 30·0.
S. Co godz. łyżkę.

Do lewatywy używa się: sól kuchenna (0·5%), Acid. salicyl. (0·5%), Thymol (0·10%).

371. *Argenti nitrici 0·05,*
Aqu. dest. 200·00.
DS. Na 2 razy w lewatywie zastosować
lub

372. *Tannini 5·00,*
Aqu. dest. 500·00.
S. Na 2 lewatywy.

373. *Liquor. alum acet.*
Aqu. dest. āā. 100·00.
DS. Na 2 lewatywy.

Po lewatywach jakoteż w razie silnego parcia dać czopki:

374. *Butyri Cacao 0·50,*
Trae opii guttam
Mf. supposit.
S. 2—3 r. dziennie.

375. *Extr. bellad. 0·10,*
Morphii mur. 0·05,
Butyr Cacao q. s. f. sup. N. V.
S. 1—2 czopków dziennie (dorosłym).

W przypadkach przewlekłych podawać dalej lewatywy i środki lekko ściągające.

W razie zapadu: Cognac, wino, kamfora, eter.

W okresie zdrowienia przechodzić zwolna do pokarmów: jaja, skrobane mięso itd.

Dzieciom:

376. *Bismut. Salicyl 1·00,*
Pulv. Doveri 0·20,
Sacchari 2·00,
Mfp. div. in dos. N. X.
DS. 3 pr. dziennie.

377. *Chinini tannici*
Bismuti salicyl. ãã. 1·00,
Laudani 0·10.
Mfp. div. in dos. N. X.
S. 3 pr. dziennie.

Dyspepsia.

Przedewszystkiem wykryć przyczynę cierpienia i dokładnie zbadać funkcyę żołądka i kiszek.

Cierpienie to najczęściej stoi w związku z czynnościowem, nadmiernem wydzielaniem soku żołądkowego, lub z niedomogą wydzielniczą żołądka.

Stosownie do tego w 1-szym przypadku wskazane są środki alkaliczne, wody: Karlsbad, Vichy, Szczawnicka Magdalenka, w 2-gim kwas solny i środki gorzkie.

W innych razach zboczenia w wydzielaniu soku żołądkowego nie ma, tylko błona śluzowa żołądka jest nadczułą, a w tych przypadkach należy przed jedzeniem podawać środki znieczulające (cocaina) i zapomocą przepłukiwań żołądka zmniejszać przeczulicę błony śluzowej, można też podawać przetwory bromowe.

Prócz tego należy zwrócić uwagę na ogólny stan chorego, u anemicznych wskazane są środki żelaziste (Krynica, Żegiestów, Francensbad i t. d.) u neurasteników i hysteryczek skutecznem bywa leczenie wodolecznicze, wyjazd nad morze lub w góry.

378. *Natri bicarbon.*
Magn. carbon.
Kali carbon. ãã. 5·00,
Pulv. rad. Rhei 7·00,
MD. in scatula.
S. 3 razy dnia na koniec noża zażyć, w razie jeżeli jest nadmierne wydzielanie soku żołądkowego.

379. *Sal. therm. Carolin 100·00.*
DS. Co dzień rano łyżeczkę w pół szklance ciepłej wody.

380. *Strontium brom. 2—3·00.*
Po obiedzie i po kolacyi.

W razach niedomogi wydzielniczej:

381. *Acid. hydrochl. 3·00.*
Pepsini German. solub de Rostock 2·00,
Aqu. dest. 150·00,
Syr. simpl. 15·00.
MDS. Po każdem jedzeniu 2 łyżki zażyć.

382. *Acid. hydrochl. dilut.*
Trae absinthi ãã. 15·00.
DS. Po każdem jedzeniu 20 kropel w łyżce wody zażyć.

383. *Orexin basic. 0·30,*
Dent. tal. dos. N. 5.
S. Jeden proszek rano zażyć.

U anemicznych z niedomogą wydzielniczą:

384. *Sol. Fovleri 5·00,*
Tinct. mal. ferri 10·00.
DS. Po obiedzie i kolacyi od 10—30 kropel.

385. *Trae ferri pomati 25·00,*
Trae Rhei vinosae
Trae amarae ãã. 15·00.
MDS. 3 razy dnia po łyżeczce zażyć.

386. *Ferri carb. sacchar. 5·00,*
Extr. nucis vomicae 0·50,
Pulv. et extr. Rhei āā. q. s.
ut f. pill. N. 100.
DS. 3 razy dnia po 2 pigułki zażyć.

u oseskÓw

Regularne karmienie, jeżeli przyczyną mleko krowie, wrócić do piersi, lub w miejsce tego kleik jęczmienny, owsiany, woda cukrzona z białkiem, rosół cielęcy.

Z poprawą stolców zwiększać ilość mleka. Jeżeli są odbijania, czuć kwas z ust, wymioty, stolce serowate: Calomel (0·01—0·03) lub Natrum benzoic. (3%) co 2 godziny łyżeczkę.

W razie wzdęcia bolesnego, wprowadzić kankę lub kateter do odbytnicy. Jeżeli wymioty nie serowate, cuchnące, wskazują na brak kwasów: Acid. mur. (0·30:50·0) lub:

387. *Pepsin 1·00,*
Ac. muriat. gtts. tres.
Aqu. dest. 90·00,
Syr. simpl. 15·00.
S. Przed pokarmem łyżeczkę.

Papayotin 0·25,
Acidi lactici 1·00,
Aq. dest. 80·00,
Syr. simpl. 30·00.
MDS. Łyżeczkę po ssaniu.

388. *Pepsin 10·00,*
Vini Xerens. 300·00,
Acidi mur. 1·00,
Sacch. 20·00.
MDS. Co 4 godz. łyżeczkę.

W razie nagromadzenia się kału w jelitach. Ol. ricini.

Przy Intertrigo towarzyszącym zmywanie wodą mydlaną.

389. *Magnes ustae 5·00,*
Talci praepar. 20·00,
Acid. salicyl. 0·20.
MDS. Do posypywań.

U starszych dzieci:

390. *Trae Colombo*
Trae cascarillae āā. 5·00,
Trae bellad. 2·00,
Trae opii gtts. IV.
S. 5—10 kropel przed jedzen.

Eclampsia infantum.

Uwzględnić przyczyny: Początki chorób ostrych i zakaźnych, zimnica, wpływ przestrachu, użycie środków odurzających, przepalenie głowy, kolki brzuszne, niestrawność, robaki, choroby dróg moczowych (phimosis), koklusz, skurcz głośni, ciała obce w nosie, zranienia.

Wśród samego napadu zimne okłady (woda z octem) na głowę co parę minut, lewatywy, gorczyczniki na kark i łydki, w razie długotrwałych drgawek wdychanie chloroformu (ostrożnie!) kilka kropel na chustce trzymać pod nosem. Lewatywy z chloralu.

W razie powtarzających się napadów:

391. *Chloral hydratis 1·00,*
Natri bromati 1·00,
Aqu. dest. 60·00,
Syrup sacchari 15·00.
MDS. Co 2 godziny łyżeczkę.

392. *Chloral hydratis 0·50,*
Aqu. dest. 80·00,
Mucilag. gum. ar. 20·00.
MDS. Połowę do jednej lewatywy.

393. *Urethani*
Sacchari āā. 0·20,
Mfp. dtur. tal. dos. N. V.
S. Co 2 godziny proszek w łyżeczce wody.

Jeżeli stolce zaparty:

394. *Calomelanos 0·30,*
Sacchari 2·00,
Mfp. div. in dos. N. X.
DS. Co godzina proszek.

395. *Kali bromat. 2·0,*
Ammoni brom. 1·0,
Aqua dest. 100·0,
Syr. simpl. 30·0.
MDS, 4 łyżeczki dziennie.

396. *Moschii 0·30,*
Mixt. gum. 60·0.
MDS. S. Co 1/4—1/2 godz. łyżecz.

Eclampsia parturent. (Drgawki porodowe).

U ciężarnych okazujących cierpienie nerek, znaczniejsze obrzęki, podawać środki moczopędne (kali aceticum, Acidum benzoicum) środki wypróżniające, środki napotne, mleczna dyeta. Kąpiele ciepłe (36°—38° C.) ostrożnie.

Podczas napadu ułożenie w łóżku otoczonem materacami, aby chorą uchronić od obrażeń; przed wystąpieniem szczękościsku, wsunąć język do jamy ust i między szczęki wsunąć kawałek drzewa okrytego płótnem. Ruchów nie krępować. Znieczulić chorą silnemi dawkami narkotyków, morfin podskórnie 0.02—0·03 lub chloral w lewatywie (2·0). Gdy się chora budzi lub napad występuje, ponowić dawkę. Można użyć chloroformu do wdychania, ale tylko wtedy, jeżeli stwierdzić możemy pewną okresowość w występowaniu napadów np. napady występują regularnie co 20 lub 15—10 minut, wtedy minutę naprzód podać chloroform. Po napadzie kąpiel ciepłą 30° R., potem zawinąć w prześcieradło i koc, aby wywołać poty.

Podczas ciąży napady mogą ustać i ciąża być donoszoną, dlatego tylko w razach, gdy powyższe leczenie niepomaga, napady występują zbyt często, albo grozi obrzęk płuc, wzniecenie porodu przedwczesnego (założenie świeczki elastycznej do macicy, niektórzy radzą przebicie pęcherza płodowego).

Jeżeli napady występują podczas porodu najlepiej chloroformować, można użyć i narkotyków jak wyżej i kombinować jedno z drugiem. Podaje się narkotyk, a oprócz tego, ilekrotnie występują objawy zwiastunowe napadu, chloroform. Unikać częstego badania wewnętrznego, aby nie drażnić chorej. Jeżeli są warunki do łagodnego ukończenia porodu, to takowy ukończyć. Zabiegów gwałtownych, w celu rozwiązania rodzącej używać nie należy. Jeżeli napady występują w połogu, postępowanie jak podczas ciąży.

397. *Amyleni nitrosi 5·0,*
Ol. foeniculi 10·0.
MDS. 2—5 kropel do wdychiwań na chustce (amylnitrit)

398. *Laudani p. 0·20,*
Sacch. albi 5·0,
Mfp. div. in dos. Nr X..
S. Co 1/2 godz. proszek.

Eczema acutum.

Jeżeli można wyszukać przyczynę wyprysku, starać się ją usunąć (pasorzyty skórne, pot, żylaki, drażnienie skóry środkami żrącemi i t. d.). Zabronić zmywania miejsc chorych wodą. Polecić obmywanie (eczema papulosum).

399. *Acidi salicyl 1·00,*
Spir. vin. gall. 100·00.
następnie zapudrowanie

400. *Amyli tritici*
Zinci oxydati āā.

Kilka razy dnia.

Jeżeli skóra w obrębie wyprysku obrzękła, zaczerwieniona, okłady:

401. *Liquor Burrowi 10—25·00,*
Aqu. dest. 200·00.
które zmieniać należy co 2—3 godziny.

Te same okłady stosować przy

Eczema madidans.

lub zastąpić je maściami.

402. *Zinci oxydati*
Amyli tritici ää. 10·00,
Vaselini 40·00.

403. *Acidi borici 5—10·00,*
Vaselini 100·00.

404. *Dermatol 10·00,*
Lanolini 20·00,
Vaselini 70·00.
S. Maść.

405. *Dermatol*
Zinci oxyd. albi ää. 2·00,
Vaselini fl. 20·00.
S. Maść.

406. *Dermatol 2·00,*
Zinci oxyd. albi
Amyli ää. 24·00,
Vaselini fl. 50.
S. Maść.

407. *Tumenol 5·00,*
Flor. Zinci
Bismuti subnitr. ää. 2·50,
Unguenti lenientis.
Unguent. simpl. ää. 25·00.
S. Maść.

408. *Alumnol 10·00,*
Lanolini 50·00,
Paraffini liquidi 35·00,
Cerae alb. 5·00.
Mf. ung. S. Maść.

409. *Formalini 0·25—0·50,*
Zinci oxydati,
Talc. venet. ää. 2·50,
Vaselini 50·00.
Mf. ung. S. Maść.

410. *Acidi salicylici 1·00,*
Ung. Zinci oxydati 15·00,
Vaselini fl.,
Lanolini ää. 25·00.
Mf. ung. S. Maść (Lassar).

411. *Amonii sulf. ichthyol 1·00—3·00,*
Aq. destill.,
Glycerini p.,
Dextrini ää. 10·00.
M. Leni calor. S. Pasta.

W okresie eczema crustosum usunąć strupy zapomocą oliwy waseliny i t. d. Po odpadnięciu strupów, przykładanie maści dwa razy dziennie.

412. *Ung. Diachyli Hebrae.*

lub

413. *Emplastri Diachyli simpl.*
Vaselini ää. 50·00.
S. Maść.

414. *Nosopheni 2·00,*
Zinci oxydati,
Amyl. oryz. ää. 4·00,
Vaselini albi 20·00.
Mf. ung. S. Maść.

W okresie końcowym (stadium squamosum) ograniczyć się do smarowania miejsc zajętych obojętnemi tłuszczami 2—3 razy na dzień i pudru. Jako tłuszczu użyć można: Ungu. emoll. Vaselinum, Glyceryne. W okresie tym można również użyć dziegciu (Oleum rusci), jednak uważać trzeba, by nie było nigdzie miejsc sączących; po nasmarowaniu dziegciem, zaopatrzyć jakąś obojętną maścią.

Eczema chronicum.

Wskazania:

1) Usunięcie strupów i warstwy zgrubiałego przyskórka.

2) Usunięcie przekrwienia.

W tym celu polecamy ungu. diachylon Hebrae, unguent. emolliens przykładane na kawałkach płótna, które należy dokładnie przymocować za pomocą opasek; dalej empl. saponato-salicylicum 10—20%. Kiedy strupy i zgrubiały przyskórek roz-

miękną, usunąć je przez zmycie spirytusem mydlanym, mydłem szarem i t. d.

W celu usunięcia przekrwienia:

415. *Olei rusci 20·00,*
Spirit. sapon. kalin. 50·00,
Glycerini 10·00.
S. Zewnętrznie.

416. *Olei fagi 10·00,*
Glycerini 5·00,
Unguenti emoll. 50·00,
Balsami peruv. 2·50.
S. Zewnętrznie.

·ównie dobrze można polecić Tinctura rusci.

Eczema capillitii.

Strupy rozmiękczyć przez sma·owanie głowy tranem, oliwą; ·ozmiękczone usunąć przez codziennie umywanie głowy c. spi·it. sapon. Kalinus. Kiedy wy·rysk przejdzie w stadium squamosum tinctura rusci, ungu. praecipit. albi 1:10.

Eczema seborrhoicum.

Najczęstszą jego siedzibą jest skóra czaszki, przechodzi jednak na części sąsiednie jak: kark, szyję, twarz. Miejsca zajęte polecić zmywać mydłem np. sapo resorcino-sulfuricum lub resorcino-salicylicum (Eichhoffa), następnie zaopatrzenie maścią:

417. *Resorcini 1·00,*
Ungu. emoll. 50·00.

Eczema impetiginosum faciei.

Usunąć strupy; kiedy sączenie ustąpi, maść Wilsona.

418. *Benzoes pulverisati 5·00,*
Axungiae porci 160·00,
digere, cola, adde
Zinci oxydati 25·00.
Mf. ung. S. Maść.

Emphysema pulmonum.

Przeważnie leczenie symptomatyczne.

Unikanie zaziębień, przemoczenia nóg, w ogóle wszystkiego, co może sprowadzić lub powiększyć nieżyt oskrzelowy. Główne zadanie leczyć nieżyt oskrzelowy przez pobyt na świeżem górskiem powietrzu, piciwód w Ems, Reichenhall, Nauheim, Szczawnicy; na wewnątrz Pulv. Doveri, Amonium muriat, Tannina z morfiną, Stibium sulphurat. aurant. z morfiną, apomorfin, Inf. Ipecacuanhae lub radix Senegae, przetwory balsamiczne jak: Balsam peruv. tolutanum, ol. terebinth. terpinol, terpinhydrat (3·00: na 30 pigułek, z tego 1—3 pig. dziennie).

Leczenie w gabinetach pneumatycznych lub za pomocą przyrządów Waldenburga lub Geigla i Majera (Würzburg) lub Schnizlera, lub w Truskawcu w zakładzie inhalacyjnym.

U ludzi otyłych można polecić picie wód Karlsbadzkich lub Kissingen. Przy osłabieniu akcyi serca, podawać obok środków wykrztuśnych i nasercowe. Uważać na wypróżnienia, w razie braku tychże, podać odpowiednie środki.

Dyeta pożywna, ale nie wzdymająca.

419. *Terpinoli 3·00,*
Extr. et pulv. liquir. q. s.
ut. f. pil. N. 30.
S 3—4 pig. dziennie.

420. *Apomorph. hydrochl. 0·05,*
Morphii mur. 0·03,
Acidi mur. gtts. X.
Aqu. dest. 180·00,
Da in vitro nigro.
S. Co 3 godziny łyżkę.

421. *Stibii sulph. aurant. 0·30,*
Morph. mur. 0·10,
Natrii bicarb. 5·00,
Mfp. div. in dos. N. XV.
S. 2—3 proszki dziennie.

422. *Gutti*
Fol. digit.
Bulb. Scillae,
Stibii sulphur. aurant.
āā. 1·50,
Extr. Pimpinellae q. s. ut. f. pil. N. 60.
DS. Co 2 godziny pigułkę.

423. *Ol. terebinth. 2·00,*
Aq. menth. pip. 150·00,
Mucil. g. arab. 30·00.
DS. Co 2—3 godz. łyżkę.

424 *Extr. Belladon. 0·1,*
Pulv. rad. Ipec. 0·2,
Sacch. alb. 3·0,
Mfp. Div. in dos. N. X.
S. 3 proszki dziennie.

425. *Extr. Hyoscyam. 0·15,*
Aqu. dest. 70·00,
Syr. simpl. 10·00.
DS. Co 2—3 godz. łyżeczkę.

Przy dyspnoe:

426. *Extr. Quebracho aq. 5·00,*
Aq. destill. 25·00.
S. Co 3 godz. łyżeczkę zażyć.

427. *Quebrachin 0·50,*
Extr. Glycyrrhizae q. s. ut. f. pil. N. X.
S. 4—5 pigułek dziennie.

Endocarditis.

Leczenie objawowe a więc: Spokojne leżenie w łóżku, dyeta płynna, niepodniecająca. Na okolicę serca okłady zimne lub worek z lodem.

Na wewnątrz cardiaca, zwłaszcza digitalis, strophantus, w razie bólu mierne dawki morfiny.

Przy znacznem osłabieniu: kawa czarna z cognakiem, wino mocne, kamfora lub eter podskórnie wstrzyknięty. Coffeina lub Theobromina po 0·10 na dawkę, 1·00 pro die, obok innych środków nasercowych jak Convalaria, Sparteina i t. d.

Przy gorączce wysokiej, mierne dawki antipyretyków, z obawy groźnego zapadu najlepiej razem z Coffeiną lub Theobrominą.

428. *Infus. fol. digit. e 1·50 ad 150·00,*
Coffeini citrici 5·00,
Liquor. Kali acet. 50·00,
Succ. liquir. 10·00.
S. W ciągu 2 dni użyć.

429. *Tinct. Strophanti*
Aq. lauroc. āā. 10·00.
S. 3 r. dz. po 10—20 kropel.

W zaparciu stolca:

430. *Pulv. fol. digit.*
Calomelanos āā. 0·40,
Sacchari 3·00,
Mpf. div. in dos. 10.
S. C 3 godz. proszek (dla dzieci).

Endometritis.

a) Ostry nieżyt: spokojne leżenie w łóżku, środki lekko wypróżniające, okłady wysychające na brzuch, wstrzykiwania letnie, zawierające środki desinfekcyjne: Acidum boric. (3 : 100) Ac. carbolicum (2 : 100) i t. d. W razie bólów, czopki cum laudano lub cum morphio.

b) Przewlekły nieżyt wymaga jużto leczenia ogólnego w przypadkach niedokrewności, zołzów i t. d., już też leczenia miejscowego.

W tym celu można używać wprowadzania środków żrących przypiekadłem Chiarego, albo za pomocą sondy owiniętej watą i napojonej n. p. cum Tra jodi. cum liquore ferri sesquichl. itd. Przepłukiwania macicy za pomocą cewnika Bozemanna, Ols-

hausena, itd. rozczynami: kwasu borowego, karbolowego jak wyżej. Schulze radzi przedtem rozszerzyć macicę sposobem tępym. Wprowadzenie rozczynów silniejszych, jak kwas karbolowy 4%, Cuprum sulphuricum 10% za pomocą rurki Bandla w jego wzierniku do jamy macicy. Wprowadzanie pręcika Spiegelberga lub Fritscha owiniętego watą napojoną rozczynem chlorku cynku 10—50%, przyczem należy pod tylną wargę macicy podłożyć watę napojoną 10% rozczynem sody, aby spływający chlorek cynku nie sparzył bł. śluz. pochwy.

Dawniej wstrzykiwano rozczyny do jamy macicy strzykawkami Brauna, Madurowicza. Wprowadzenie do jamy macicy pręcików zawierających jodoform, taninę itd. Wprowadzanie do jamy macicy gazy jodoformowej w postaci długiego paska, którego jedna część wypełnia macicę, druga zaś sterczy do pochwy.

Gdy te sposoby nie wystarczają, wyskrobanie jamy macicy (Abrasio mucosae).

Owrzodzenia części pochwowej należy goić przyżeganiem zapomocą: nastoju jodowego, azotanu srebrowego w laseczce, Cuprum sulphuricum w kryształach, Acidum nitricum fumans, który się stosuje ostrożnie za pomocą pręcika szklanego albo asbestowego. W ostatnich czasach polecają zakładać do pochwy gałki składu:

431. *Europhen 0·05,*
Ol. amygdal. gtt. nonnull.,
Butyr. cacao 2·50,
Mf. globulus vagin. N. I.
(frigid parat).

lub tampony posypane proszkiem

432. *Europhen 5·00,*
Aristol. 4·00,
Mf. pulv. D. in scatul.
S. Proszek do tamponów.

W przypadkach dawnych owrzodzeń z przerostem gruczołowym, najlepiej wyskrobać ostrą łyżeczką dno wrzodu i przypiec następnie, do czego użyć można ferrum candens, thermocauter Paquelina, Galvanocauter.

Enteritis follicularis.

Odstawione dzieci wrócić do piersi. Śmietana Biederta lub zupa Liebiga za pokarm. Kleik jęczmienny, kawa żołędz., kakao.

Przepłukiwanie jelit 1% wodą słoną, Liquorem alum. acetici aa. c. Aq. Toż i na wewnątrz.

433. *Liquor. alum. acet. 30·00,*
Aq. dest. 50·00,
Syrup 20·00.
S. Co 2 godz. łyżeczkę.

434. *Bismut. 0·10—0·20 pro dosi* 3—4 r. dziennie.

435. *Chinin tannic. 0·05—0·10 pro dosi.*

W razie boleści i parcia Extr. opii aq. 0·01 pr. dosi, 3—4 r. dz., Tra opii według wieku.

Enterocatarrchus zob. Catarrhus intestini.

Enuresis nocturna.

Uwzględnić powody: Ascaridy, Oxyuris, Phimosis, pavor nocturnus, zboczenia w odżywieniu, Onania.

Zimne obmywania, kąpiele nasiadowe chłodne od 5—20 minut, na wieczór, wstrzymywać od napojów. Polecać przez dzień wstrzymywać mocz.

Polecają unikać spania na wznak, lub tak ułożyć pacyenta,

aby była podwyższona miednica. Prąd stały, a mianowicie wprowadzić wązką elektrodę metalową (nasmarowaną oliwą) do odbytnicy (u dziewcząt do pochwy) drugą elektrodę zwilżoną na spojenie kości łonowych lub perineum, prąd słaby można zwolna wzmacniać — elektryzować przez 5 minut. Antipyrina po 0·50—1·00 na noc między 9 a 11 godziną przez 14 dni z rzędu.

436. *Atropin sulphur. 0·05,*
Aqu. dest. 30·00.
DS. Po tyle kropel ile dziecko ma lat, o 4 i 7 g. wieczorem.

437. *Extr. chinae aqu. sic. 5·00,*
solve in
Aqu. dest. 100·00,
Natri bromati 2·00,
Trac bellad. gtts. X.
Syrup sacchari 20·00.
MDS. 3 razy dziennie łyżkę.

438. *Extr. bellad. 0·05,*
Extr. nuc. vomic. 0·10,
Sacchari 2·00,
Mfp. div. in dos. N. X.
DS. Na noc jeden proszek.

439. *Strychnini nitrici 0.001,*
Sacchari 10.00,
Mfp. div. in dos. aequal.
N. XX.
S. Na noc proszek.

440. *Extr. fluid rhuris arom.*
10·00.
S. 5—10 kropel 2 razy dziennie podawać we wodzie.

441. *Trac rhuris arom. 10·00.*
S. 2 razy dnia 10—15 kropel.

W razie nadczułości pęcherza, podać na noc Chloral na wewnątrz lub też w lewatywie. Polecają też pryszczydła przyłożyć na kark.

Skrofulicznych i źle odżywionych leczyć zarazem chininą i środkami żelazistymi.

442. *Ferratini 0·20,*
in pastill. compress. fabric.
L. Marcisiewicz (Cracoviae).
S. 1—2 past. dziennie.

Ephelides (piegi).

Chcąc piegi szybko usunąć, należy przez 4 godziny miejsca zajęte piegami zmywać sublimatem.

443. *Mercur. sublim. corros.*
0·50,
Aq. destillat. 50·00.
S. Do zmywań.

A objawy zapalenia skóry leczyć następnie zasypywaniem pudru ryżowego. Zamiast tego można polecić zmywanie twarzy mydłem sublimat. 1% i wcieranie na noc:

444. *Acidi salicylici 2·00*
Sapon virid. 3·00,
Vaselini fl. 20·00.
Mfp. S. Maść.

Można użyć także:

445. *Natrii biboracici 15·00,*
Kali carbonici 5·00,
Aq. rosar.
Spir. Colon. āā. 80·00.
Nacierać na noc — rano zmyć.

446. *Zinci oxydati*
Mag. Bismuth.
Hydrarg. praec. alb. āā. 3·00,
Lanolini 5·00,
Vaselini 35·00.
Mf. ung. S. Maść.

447. *Merc. praec. alb.*
Borac. venet. āā. 5·00,
Ung. emoll. 50·00,
Ol. rosar.
Ol. naphae āā. gtt. V.
Mf. ung. S. Maść.

448. *Naphtoli 2·00,*
Glycerini 1·00,
Spir. sap. kal. 50·00,
MDS. Zewnętrznie.

449. *Boracis 15·00,*
Kali carbon. 5·00,
Aq. Aur. flor.
Spir. Colon. āā. 75·00,
Talci praep.
Zinci oxyd. āā. 3·00,
MDS. Zewnętrznie.

450. *Sulfur. praecip. 10·00,*
Camphor. 1·00,
Muc. g. arab.
Aq. calcis,
Aq. rosar. āā. 100·00.
S. Zewnętrznie.

Epididymitis.

Zaprzestać leczenia miejscowego rzeżączki. Spokój w łóżku, ustalenie i podniesienie jąder zapomocą ręcznika, chustki; dyeta, wolne wypróżnienia. W razie bardzo silnych bólów wstrzyknięcie morfiny. Miejscowo okłady zimne, jeżeli ich chory nie znosi, a nawet bóle się wzmagają, przejść do okładów ciepłych z mąki siemienia lnianego. Przy lżejszych stopniach zapalenia przyjądrza chory nie potrzebuje leżeć. Polecić suspensorium Horand-Langleberta, które ustalając bardzo dokładnie jądra, chroni od bólów i pozwala pacyentowi oddawać się swoim zajęciom. Przy tem leczeniu objawy zapalenia ostrego mijają zwykle w ciągu 4—6 dni. Dalszem zadaniem leczenia jest usunięcie nacieku przyjądrza. W tym celu okłady wysychające z Liquor Burrowii (uważać, by nie wywołać wyprysku na skórze moszen), kąpiele nasiadowe 28—30° — pędzlowanie c. Tinctura jodi, Unguent. kali jodati, maść ichtyolowa 10—20%.

451. *Extr. Belladonae 2·00,*
Vaselini fl. 20·00.
Mfung. S. Maść.

452. *Extr. Bellad. 5·00,*
Ung. lythargyri 30·00.
Mfung. S. Maść.

Kiedy okres ostrego zapalenia przeminął rozpocząć leczenie rzeżączki miejscowe.

Epilepsia.

Przedewszystkiem starać się wykryć przyczynę padaczki i takową o ile można usunąć, zwłaszcza przy epilepsyi odruchowej. Chory nie powinien fizycznie lub umysłowo natężać się, unikać napojów wyskokowych, żyć hygienicznie, uważać na regularny stolec, nie pijać kawy, herbaty, mało lub wcale nie palić, unikać wszelkich gwałtownych wzruszeń.

Podczas aury położyć chorego do łóżka, porozpinać ubranie a podczas napadu czuwać przy nim. Nieraz kilka wdechów parą amylnitritu, podanie cognacu, wina, może wstrzymać napad. Podczas bardzo silnego napadu można robić inhalacye chloroformowe.

Jako środki polecane przeciw epilepsyi przedewszystkiem: kali bromatum po 2—5 do 10 i 15 grm. na dzień, lub mięszanki bromowe:

453. *Ammon. bromati,*
Natri brom.
Kali brom. āā. 3·00—5·00,
Aqu. dest. 200·00.
DS. 2—3 łyżek dziennie, dalej Curara podskórnie (0·005).

454. *Curare 0·10,*
Aqu. dest. 10·00,
Acid. muriat. gtt. unam.
DS. $^1/_5$—$^1/_2$ strzykawki na raz.

455. *Argenti nitrici 0·50,*
Pulv. et extr. Acor. q. s. ut f. pil. Nr. 50.
S. 4—10 pigułek dziennie.

456. *Amylenhydrat 5·00—10·00,*
Aq. destill. 100·00.
MDS. 2—3 łyżki dziennie.

Polecano też:

457. *Decoct. artemisiae*
e 15·00 ad 250·00,
Kali bromati 10·00—20·00.

Podawać też można Valerianę w proszku (0·50—2·00) pro die, albo jako infusum e 10—15·00 na 200·00. Belladona w pigułkach np.:

458. *Extr. Belladon.*
Fol. Bellad. āā. 1·00,
Extr. et pulv. liquir. q. s. u.
f. pill. N. 100.
S. Codzień 2—3 do 6—7 pigułek.

Następnie Zincum oxyd. od 0·05—0·20 p. dosi, w połączeniu z innymi środkami, lub atropinę na wewnątrz:

459. *Zinci oxydati 0·05,*
Rad. Valer. 2·00,
Extr. Hyoscyam. 0·06,
Ol. Valerianae 0·05,
Mfp. D. tal. dos. N. X.
Da in charta cerata.
S. 3 proszki na dzień.

460. *Atropini sulphur. 0·01,*
Aqu. dest. 10·00.
DS. 2—3 razy na dzień po 10 kropel (uważać na źrenicę!).

461. *Bromalin 10·00,*
Div. in dos. Nr. X.
S. 2–4 proszki dziennie.

Dalej przetwory arsenikalne jak: Sol. Fowleri, woda Levico, Roncegno.

Przytem można zastosować procedury hydropatyczne i elektryzowanie prądem stałym głowy n. sympaticus. Podczas status epilepticus można robić inhalacye chloroformowe lub eterowe.

462. *Aethyleni brom.*
Spir. vini rectif. āā. 5·00,
Aquae menth. pip. gutt. II.
S. 3 razy dziennie po 5—10 kropli w $^1/_3$ szklanki mleka.

Epistaxis.

Kauteryzacya broczącego naczynia, najlepiej cum acido nitrico fumante, zapomocą pręcika drewnianego zakończonego dość ostro, następnie tamponada gazą taninowo-jodoformową. Tamponada od przodu dobrze wykonana zupełnie wystarcza.

463. *Ferri sesquichlor. sol. 5·00,*
Aq. destillat. 500·00.
DS. Do przepłukiwania nosa.

Dla chorych cierpiących na drobne częste krwawienia:

464. *Alum. crud pulv. 10·00,*
Aq. dest. 500·00.
DS. Codziennie nos przepłukiwać.

Erysipelas.

Leczenie ogólne niczem nie różni się od leczenia innych chorób gorączkowych. Przy leczeniu miejscowem, przedewszystkiem wyśledzić punkt wyjścia róży, a więc przy róży twarzy, zbadać czy nie ma abscessu z powodu periodontitis i takowy przeciąć, osobliwie zaś dokładnie zbadać jamę nosa i jeżeli tamże znajdują się exkoryacye strupami pokryte, takowe rozmiękczyć przez wkładanie tamponów, napojonych oliwą karbolową 1%, wkładać waciki z maścią: Hydrarg. praecipit. flavi (0·15 : 15·00).

Miejsce uległe zapaleniu okłada się suchą watą, lub robi się okład z Plumbum acet. basicum solut. 1%, 2% roztwór ichtyolu lub z płynu Burrowa. Najpowszechniejszym środkiem jest maść kamforowa. Polecają również: Nacierania 4—5 r. dz. ol. therebint. rectific. zapomocą pędzla lub wacika po poprzedniem zmyciu alkoholem lub eterem miejsca schorzałego. Nacieranie dośrodkowo, by zarazka na skó

rę zdrową nie przenieść. Leczenie to przy białkomoczu nie może być użytem. Cavarri pędzluje 10% rozczynem alkoholowym Fuchsiny.

Lodowych okładów używa się tylko przy róży głowy, połączonej z majaczeniami i utratą przytomności.

465. *Acidi tannici*
Camphorae āā. 2·00,
Aether 15·00.
MDS. Zewnętrznie.

Miejsca zajęte pędzlować co 3—4 godzin.

466. *Ichthyoli*
Vaselini āā. 25·00.
Mfung. DS. Maść.

467. *Plumb. acet. bas. sol. 10·00,*
Aq. destill. 200·00.
S. Do okładów.

468. *Sulfoichthyol. ammon.*
Aether sulf. āā. 5·00,
Collod. elast. 10·00.
S. Zewnętrznie.

469. *Ol. pini*
Ol. fagi
Ol. olivar. āā. 10·00.
S. Zewnętrznie,

470. *Acidi carbolici 2·50,*
Camphor. 1·00,
Vaselini 50·00.

Mfung. DS. Maść lub też zrobić na ręku lub nodze opaskę z plastru lepkiego tak, żeby się róża nie posuwała dalej (Wölfler) — co się jednak nie zawsze udaje.

Erythema exsudativum multiforme. — Erythema nodosum.

Przeciw swędzeniu i pieczeczeniu zmywania:

471. *Acidi salicylici 2·00,*
Spir. vini gallici 100·00.
S. Zewnętrznie.

następnie puder. Wewnętrznie Natrium salicylic. 3·00—5·00 pro die. W razie towarzyszącej gorączki pacyent powinien zostać w łóżku; polecić dyetę, antifebrilia.

Favus.

Po usunięciu strupów za pomocą oliwy i zmyciu mydłem epilacye włosów; następnie wcieranie środków, które mają niszczyć grzybki. Epilacye muszą być powtórzone tak długo, jak długo znajdują się włosy chorobowo zajęte (trwa to zwykle miesiące). Do wcierania, które winno być robione codziennie, polecić:

472. *Naphtol 10·00,*
Vaselini 100·00.
S. Maść.

473. *Lactis sulfuris 5·00,*
Olei rusci
Spir. lavand. āā. 50·00.
S. Zewnętrznie.

474. *Ichthyoli 5·00,*
Acidi salicylici 3·00,
Spir. vini
Glycerini āā. 50·00.
MDS. Zewnętrznie.

475. *Acidi pyrogallici 2·00,*
Vaselini fl. 20·00.
Mf. ung. S. Maść.

476. *Petrolei 100·00,*
Bals. Peruv. 10·00.
MDS. Nacieranie.

477. *Chrysarobin. 5·00,*
Acidi salicyl. 2·00,
Collodii 30·00.
MDS. Zewnętrznie.

Febris intermittens zob. intermittens.

Fluor albus, blenorrhoea vaginae, leukorrhoea, catarrhus vaginae.

Zwrócić uwagę na przyczyny wywołujące, lub podtrzymujące zapalenie (gwałtowne spółkowanie, pasożyty, ciała obce, jak tampony, krążki, zapalenie wyższych dróg rodnych).

Ostry okres: Polecić spokój, środek wypróżniający, nie używać środków drażniących do przepłukiwań. Letnie przestrzykiwania z wody przegotowanej z dodatkiem soli, lub kwasu borowego 2—3%.

Przewlekły nieżyt: Leczyć choroby ogólne: Niedokrewność, zołzy, bladaczkę. Wstrzykiwania środkami ściągającemi 1, 2, 3 razy dziennie.

478. *Plumbi acet. b. pur. 2·00.*
D. t. dos. X.
S. Proszek do litra wody.

479. *Plumb. acet. b. solut. 100·00.*
S. 2 łyżki na litr wody.

480. *Acidi salicylici 20·00,*
Alum. crudi 10·00,
Zinci sulphur. 5·00.
Mfpul. D. in scatula.
S. Na koniec noża do 1/2 litra wody.

481. *Creolini 15·00.*
S. 5 — 10 kropli na litr wody do wstrzykiwań.

482. *Sulphat. zinci*
Alum. pulver āā.
S. 1/2 łyżeczki na litr wody do wstrzykiwań.

483. *Acidi salicylici 1·00.*
D. t. dos. X.
S. Proszek na litr wody.

484. *Aceti pyrolig. crudi 300·00.*
S. 2—3 łyżek na litr wody.

Lub

485. *Solveoli 50·00.*
S. 2 łyżeczki na litr wody.

486. *Sol. Formalini 10% 100·0.*
S. Łyżkę na litr wody.

487. *Alumnol 1·50,*
D. t. pulv. X.
S. proszek na litr wody.

W ostatnim czasie Lirola poleca:

488. *Acidi tannici 60·00,*
Alcohol absolut.
Creosoti āā. 30·00,
Aq. destill. 240·00.
S. Łyżkę na litr wody ciepłej do wystrzykiwania.

Do przysposabiania roztworów należy użyć wody przegotowanej. Gdy powyższe wstrzykiwania nie usuwają cierpienia, można we wzierniku oczyścić pochwę i zapędzlować n. p. octem drzewnym, półtorachlorkiem żelaza, siarkanem miedziowym 10% i to można powtarzać kilkakrotnie, ale nie częściej, jak raz na 3 dni, w ogóle, gdy już odczyn po poprzednim zabiegu minął. Po zapędzlowaniu nadmiar leku spłukuje się letnią wodą i zakłada tampony z waty. Można też zakładać na tamponach w kształcie walców proszki: acid. salicilicum, alumen, jodoform z dermatolem, zincum sulphur. w połączeniu z amylum.

Wreszcie zalecają tampony napojone lekami.

489. *Amon. sulfoichthyol 5·00,*
Glycerini 100·00.
S. Płyn do tamponowania.

490. *Glycerini 100·00,*
Tannini 3·00.
S. Do tamponowania.

Gangraena pulmonum.

Świeże powietrze, częste przewietrzanie pokoju; chory powinien leżeć w łóżku na boku chorego, dyeta pożywna i podniecająca (przetwory wyskokowe), jeżeli niema przeciwskazań.

Podawać na wewnątrz środki wykrztuśne i balsamiczne (bals. peruv. bals. tolutan.) obok niewielkich dawek chininy, oraz robić częste wziewania z ol. terebinth. 1,0—3,0 na 200 wody lub ol. pini pumilionis polonicae po 10—15 kropli na kieliszek wody do maszynki inhalacyjnej Sieglego. Lub też kwas karbolowy 2% do wziewań, ale w takim razie uważać na mocz, czy nie wystąpi zabarwienie ciemne. Również wziewania z Thymolu 0·20 z dodatkiem kwasu borowego 3·0 na 100 wody.

491. *Kreosoti fagi opt. 2·00,*
Tinct. absynth. comp.
Spir. Vini Cognac 50·00,
Vini malac. 150·00.
S. 3 razy dnia łyżkę w wodzie ocukrzonej zażyć.

492. *Cortic. Chin. reg. 20·00,*
Macera p. horas sex cum vin. gallic. 180·00,
dein filtra et adde
Tinct. nervin. ton. Bestuscheff 2·00,
Aq. Cinnamomi
Syr. cort. aurant. āā. 20·00.
S. Co 2 godz. łyżkę.

493. *Terpinol. 3·00,*
Natr. benzoici 2·00,
Sacch. albi q. s. ut f. pil. N. 30.
S. Co 2 godziny pigułkę.

494. *Menthol. 3·00,*
Sacch. albi
Gum. arab. āā. 2·00,
Aqu. dest. q. s. ut. f. pil. N. XX.
S. Co godzinę pigułkę.

Lub menthol podawać w kapsułkach wyrobu Zahradnika po 1·0 grm. z dodatkiem ol. olivar. 2·0.

495. *Myrtoli 0·20,*
Dtal. dos. N. X. in caps. gel.
S. 3 razy dn. po jednej kap.

496. *Ol. terebinth. rect. 3·00,*
Mucil. gum. arab.
Syr. simpl. āā. 25·00.
Sensim terendo affunde
Aqu. dest. ad 150·00.
S. Co 2 godziny łyżkę.

Do spluwaczki przykrywanej szczelnie wlewać 5% kw. karbolowy lub 2% kreolinę.

Gastrectasia zob. Dilatatio ventriculi.

Gastroenteritis u dorosłych patrz Catarrh. ventriculi, Catarrh. intestinorum.

Gastroenteritis u dzieci.

Zapobieganie: przestrzegać czystości i świeżości mleka, nie odłączać dzieci w miesiącach letnich. W chwili wybuchu choroby nie dawać żadnego pokarmu, nawet piersi, przez 24—48 godzin, a podawać przegotowaną wodę, lekki odwar herbaty na zimno z dodatkiem kilku kropli koniaku. Celem usunięcia wymiotów przepłukanie żołądka wodą przegotowaną z dodatkiem soli (1%), natr. benzoicum lub bicarbonicum. Równocześnie podawać:

497. *Acidi mur. diluti gtt. X,*
Aq. destill. 100·00.
MDS. Co 3 godz. łyżeczkę.

498. *Acidi lactici 1·00,*
Aq. destill. 100·00.
MDS. Co 3 godz. łyżeczkę.

Jeżeli obok wymiotów są silne rozwolnienia, wtedy do herbaty dodawać czerwonego wina, odwar z borówek suszonych. Można też z początku podać:

499. *Calomelanos 0·01—0·02,*
Sacch. lactis 0·15,
Mfp. dent. tal. dos. N. VI.
S. Co godzina łyżeczkę.

Gdy stwierdzimy znaczne wzdęcia brzucha, stolce mocno cuchnące, wtedy stosować można

500. *Kreosoti gtt. II,*
Aq. Cinnamomi 80·00,
Syr. simpl. 20·00.
MDS. Co 3 godz. łyżeczkę.

501. *Natri benzoici 2·50,*
Aq. destill. 90·00,
Syr. simpl. 10·00.
S. Co 3 godz. łyżeczkę.

502. *Resorcini 0·20,*
Aq. Chamomill. 80·00,
Syr. simpl. 20·00.
MDS. Co 2 godz. łyżeczkę.

503. *Benzonaphtol*
Sacch. albi āā. 0·05—0·20,
Dent. tal. dos. Nr. X.
S. Co 3 godz. proszek.

504. *Saloli*
Bismuthi salicylici āā. 0·10,
Sacch. albi 0·20,
Mfp. dent. tal. dos. Nr. X.
S. Co 4 godz. proszek.

Jeśli rozwolnienie nie ustaje, należy przy ścisłej dyecie stosować.

505. *Trae Coto gtt. V,*
Aq. destill. 50·00,
Trae laud. simpl. gtt. II.
MDS. Co 2 godz. łyżeczkę.

506. *Inf. herb. Melissae*
e 5·00—100·00,
Resorcini 0·30,
Trae opii simpl. gtt. II.
Syr. sacch. 15·00.
MDS. Co godz. łyżeczkę.

507. *Bismuthi subnitrici*
Sacch. albi āā. 0·10,
Pulv. Doveri 0·01—0·02,
Mfp. dent. tal. dos. Nr. XII.
S. Co 3 godz. proszek.

Jeżeli wymioty i rozwolnienie nie ustają i wytwarzają się objawy, które nazywamy *Cholera infantum*, wtedy: czarna kawa, herbata z rumem lub koniakiem, szampan co $^1/_2$ godz. łyżeczkę. Kąpiele ciepłe, lub kąpiele gorczyczne (łyżkę farinae sinapis w woreczku płóciennym), nacieranie dzieci aż do zaczerwienienia skóry, ogrzewania kończyn i pościeli, wstrzykiwania podskórne eteru.

508. *Cognaci 10·00,*
Aq. dest. 180·00,
Syr. sacch. 20·00.
MDS. Co $^1/_2$ godz. łyżeczkę.

509. *Liquir. ammon. anisati,*
Spir. aether. āā. 10·00.
MDS. Co $^1/_2$ godz. 3—5 kropel.

510. *Aether sulfur. 2·00,*
Mixt. gummos. 100·00,
Aq. Cinnamom.
Syr. simplic. āā. 10·00.
MDS. Co godz. łyżeczkę.

511. *Coffeini n. benzoic. 0·10,*
Cognaci opt. 10·00,
Liquor. amm. anis. gutt. XV,
Syr. simpl. 20·00,
Aquae cham. 80·00.
Co godzinę łyżeczkę.

Gdy stan ostry przeminie, wracać powoli do podawania pokarmów początkowo płynnych i klejkich.

Nadto można stosować lewatywy lub wysokie wlewania 3% kw. borowego, tanniny 1:000 lub

512. *Argenti nitr. cryst. 0·10,*
Decoct. lub Salep. 50·0.
DS. połowę na 1 lewatywę.

Lewatywy można także robić z krochmalu z dodatkiem Natr. Salicyl. w razie parcia z dodatkiem Trae laud. 1—2 kropel. Jeżeli po przebyciu ostrego stanu wytwarza się zaparcie, zob. obstipatio alvi.

Gastroent. chronica.

Dzieciom sztucznie żywionym podawać mięszankę śmietankową ($^1/_4$ litra śmietanki, $^3/_8$ litra

przegotowanej wody, 15·0 cukru mlecznego) co 3 godziny nie częściej, starszym rosoły mocne, Cacao. Wzbronić tłuszczów, jarzyn. W celu zmiejszenia wzdęcia i pobudzenia do lepszego krążenia okłady wysychające. Wody: Kissingen, Carlsbad, Wildungen.

513. *Aq. foeniculi 75·00,*
Bismut subnitr. 2·00,
Aq. calcis 6·00,
Syr. flor. aurant. 15·00.
MDS. Co 2 godz. łyżeczkę.

514. *Infus. rad. colombo*
e 0·50 : 75·00,
Bismut subnitr. 2·00,
Syr. flor. aurant. 15·00.
MDS. Co 2 godz. łyżeczkę.

515. *Fol. Iugland. 100·00,*
Vini burgund. 500·00,
Macera per 48 horas, adde
Syr. splc. 30·00.
S. Co 3 godz. 1—2 łyżeczki.

516. *Chinin tannici 0·05—0·10,*
Pulv. Doveri 0·01—0·02,
Sacchari 0·15.
Mfp. tal. dos. N. 10. S. 3 pr. dziennie.

517. *Bismut. salic. 0·05—0·10,*
Pulv. Doveri 0·02,
Sacchari 0·15,
Mfp. dt. tal. dos. 10.
S. 3 proszki dziennie.

518. *Saloli 0·30,*
Pulv. Doveri 0·15,
Bismut. salicyl. 1·00,
Mfp. div. in dos. 10.
S. 4. proszki dziennie.

Przeciw anaemii woda pyrophosphoran. żelezista.

519. *Tannin. 0·20,*
Aq. dest. 80·00,
Vini Tokay 15·00,
Glycerin. 10·00,
Trac Opii gtts. tres.
S. Co 3 godz. łyżeczkę.
(Miesz. Gerhardta).

520. *Tannigen. 0·20,*
Dt. d. Nr. VI.
S. 3 proszki dziennie.

521. *Tannalbin 0·50,*
Dt. d. Nr. VI.
S. 2 proszki dziennie.

Starsze dzieci mogą używać wody Karlsbadzkiej na ciepło (Sprudel), wina chinowego przetworów żelaza.

Gingivitis.

Leczenie przyczyn (Periodontitis, epulis, stomatitis mercurialis, stomacace). Częste płukanie ust.

522. *Kali hypermang. 0·05,*
Aqu. fontis 200·00.
DS. Płukanie.

523. *Boracis venet. 5·0,*
Aq. destill. 200·0.
S. Płukanie.

524. *Kali chlorici 2·0,*
Aq. destill. 200·0,
Syr. rub. idaei 20·0.
S. Płukanie.

525. *Tannini 3·00,*
Spirit. vini rectif. 80·00,
Bals. Hoffman. 20·00.
MDS. Łyżeczkę na szklankę do płukania.

526. *Tinct. Ratanhae*
Tinct. Gallar. āā. 10·00,
Tinct. opii 1·00.
MDS. Do pędzlowania.

527. *Borac. venet. 5·00,*
Mel. Rosar. 50·00.
S. Do pędzlowania.

Glaucoma (Jaskra).

Niebezpieczna ta choroba nakłada na lekarza obowiązek wczesnego rozpoznania, aby nie zaniedbać odpowiedniej chwili do operacyi. W samym początku (okres zwiastunów) występują przelotne zamglenia wzroku,

widzenia kół barwnych do koła światła, wreszcie mniej lub więcej wyraźne bóle w czole i głowie. Przedmiotowo w chwili napadu można już stwierdzić pewne objawy jaskry, które jednak po pewnym czasie ustępują. Gdy jaskra przechodzi w okres 2-gi (Glauc. evolutum) nie ma już przerw pomiędzy pojedynczymi napadami — oko stale okazuje wybitne zmiany:

1) Przekrwienie przednich żył rzęskowych.

2) Zamglenie rogówki, rozlane głównie w środku o powierzchni jakby pokłutej.

3) Komórka przednia płytka.

4) Tęczówka łupkowo szara.

5) Źrenica szeroka, często owalna, na bodźce nie oddziaływa.

6) Jako przyczyna wszystkich tych objawów, a zarazem jako najgłówniejszy objaw przedmiotowy — podniesienie ucisku śródocznego.

Zwolna wśród chwilowych remisyi i zaostrzeń, wzrok co raz niżej podupada, wreszcie poczucie światła ginie (Glauc. absolutum). Przebieg bywa ostry lub chroniczny. W pierwszym przypadku do opisanych objawów przyłącza się silniejsze nastrzykanie rzęskowe czasem chemosis, podmiotowo zaś gwałtowne bóle w okolicy oka i w głowie.

Jaskra prosta przebiega tylko z lekkiem stwardnieniem oka bez objawów zapalnych, bez bólów, wziernik zaś wykazuje exkawacyę tarczy dobrzeżną.

Leczenie: Środkiem radykalnym jest wczesne wykonanie iridectomii obwodowej i szerokiej. Mniej pewną jest sclerotomia. Aż do chwili operacyi wskazane są środki obniżające ucisk śródoczny jak: zapuszczanie $^1/_2$% eseryny lub 2% policarpiny, które w miarę ciężkości przypadku zapuszczać należy co 3 do 2 godzin dziennie. Działanie ich jest bardzo korzystne, jednak tylko przemijające. Nadto nie działają one tam, gdzie źrenica n. p. z powodu atrofii tęczówki nie zwęża się.

528. *Eserini salicyl. 0·025,*
Aqu. dest. 5·00.
DS. Krople do ócz.

529. *Pilocarpini mur. 0·1,*
Aqu. dest. 5·00.
DS. Woda do ócz.

Gonorrhoe zob. Blenorrhoea.

Haematemesis.

Przedewszystkiem należy uwzględnić przyczynę krwotoku. Chory powinien jak najspokojniej leżeć i wstrzymać się od przyjmowania pokarmów przynajmniej 24 godzin, a nieraz 1—2 tygodni.

Jeżeli osłabienie jest znaczne, lub chory od pokarmów wstrzymuje się dłużej, należy podawać odżywcze lewatywy.

Na okolicę żołądka okład lodowy, kawałki lodu do połykania i środki przeciw-krwotoczne, obok laudanum, cocainy lub morfiny w takich dawkach, aby znieść całkiem pobudliwość żołądka.

W razie zapadu eter podskórnie, lub ol. camphoratum lub też roczyn soli jako hypodermokliza.

Gdy wzmagająca się ostra niedokrewność wskazuje, że krwotok nie ustępuje, wtrzykiwania podskórne przetworów sporyszowych.

Po ustąpieniu krwotoków dłuższy czas spokojne leżenie w łóżku, dyeta płynna, mleko zimne łyżkami, a obok tego leczenie przyczynowe.

530. *Tannini puri 0·50,*
Opii puri 0·10,
Sacchar. albi 3·00,
Mfp. div. in dos. N. V.
S. Co 2 godziny proszek, lub opium w czopkach.

531. *Liqu. ferri sesquichlor. guttas 10.*
Aqu. dest. 200·00,
Morph. mur. 0·05,
Syr. simpl. 15·00.
MDS. Co godzina łyżkę.

532. *Alum. crud. 1·00,*
Extr. opii aq. 0·20,
Elaeosacch. Menth. pip. 3·00,
Mfp. div. in dos. Nr. 10.
S. Co 3 godz. proszek.

533 *Extr. Secal. cornut 2·00,*
Spir. dilut.
Glycerini āā. 5·00.
DS. $^1/_4$ do jednej strzykawki podskórnie.

534. *Tinct. haemostyptica 15·00.*
DS. 3 razy po 15 kropel.

Haemoptoe.

Bezwzględny spokój, ułożenie chorego na wznak w łóżku, w pokoju o miernej ciepłocie, przykryć chorego lekko.

Nie pozwolić mu się ruszać i mówić — zwolna oddychać.

Pokarmy tylko płynne, zupełnie chłodne (najlepiej mleko). Wstrzymywać się od kaszlu, a jeżeli kaszel trwa, to spore dawki morfiny 1—2 ctg. na raz. Chorego nie badać. Na piersi lód w worku gumowym lub pęcherzu; połykać małe kawałki lodu. Obok tego do zażywania: Plumb. aceticum z opium aa. 0·03 na dawkę, lub też Liq. ferri sesquichl. 25 kropli na $^1/_2$ szklanki wody, z tego łyżkami; lub też Extr. Secal. cornuti. Pulv. Secal. corn. aa. 2·00 na 30 pigułek, z tego co 2 godz. pigułkę.

W cięższych krwotokach wstrzyknąć ergotynę Bombelon $^1/_2$—1 strzykawki na raz lub podać atropinę w dawce 0·0002 lub wstrzyknąć $^1/_4$—$^1/_2$ strzykawki roztworu 0·01 : 10·0.

Przy podniesionej akcyi serca, radzą Inf. digitalis, przez Leydena jednak przeciwskazane.

535. *Extr. secal cornuti,*
Acidi tannici āā. 1·20,
Pulv. et extr. gent. āā. q. s. ut f. pill. Nr. 20
DS. Co 2 godziny pigułkę zażyć.

536. *Acid. sclerotin. 1·00,*
Aq. destill. 25·00.
S. 3 strzykawki dziennie wstrzyknąć.

537. *Inf. Secal. corn. e 1·00 ad 150·00,*
Tinct. laud. simpl. gtt. V,
Syr. capill. vener 2·00.
S. Co $^1/_2$ godz. łyżka.

538. *Ergotini puri*
Acidi tannici āā. 1·50,
Extr. opii aquos 0·05,
Extr. liquir. q. s. ut f. pill. Nr. 20,
S. Co 3 godz. pigułkę.

539 *Extr. haemostat. 1·00,*
Morphii muriat. 0·10,
Elaeosacch. foenicul. 2·00,
Mfp. div. in dos. Nr. X.
S. Co 2 godz, proszek.

540. *Hydrastinini 0·25,*
Sacch. lact. 3·00,
Mfp. div. in dos. X.
d. in charta cerat.
S. 3 pr. dziennie (następnie 2—1).

541. *Ergotin dialys. Bombelon 2·00,*
Aqu. dest. 20·00,
Acid. carbol. gtts. tres.
MDS. Do wstrzykiwań (1 strzykawka Prawaza zawiera 1 decigr.).

542. *Extr. fluidi Hydr. canad. 10·00.*
S. Po 20—30 kropel, kilka razy dziennie.

543. *Ergotin*
Chinin. sulph. āā. 2·00,
Pulv. fol. Digit.
Extr. hyosc. āā. 0·20,
Mf. pil. N. XX.
S. Co 2 godziny pigułkę.

Polecają też wstrzykiwania z Atropiny np.

544. *Atrop. sulfur. 0·01,*
Morph. mur. 0·20,
Aqu. dest. 10·00.
D. ½—1 strzykawki wstrzyknąć.

545. *Ol. terebinth. 0·30,*
Dtal. dos. N. XX. in caps. gelat.
S. Co 2 godz. kapsułkę.

546. *Plumb. acet. 0·5,*
Morph. mur. 0·05,
Sacch. q. s.
ut f. p. div. in dos. N. X.
S. Co 2—3 godz. proszek.

Haemorrhois.

Należy się starać codziennie o należyte wypróżnienie przez podawanie środków lekko przeczyszczających, wodę karlsbadzką, wodę gorzką Saratica i t p.

Gorące kąpiele nasiadowe, kąpiele borowin. (Mattoni) irrygacye odbytnicy usuwają czasami cierpienie.

W niektórych znów razach nadaje się bardzo sonda chłodząca t. zw. przyrząd Arzbergera.

Oprócz tego można próbować czopków z ergotyny, chrysorabinu, lewatyw ściągających, wstrzykiwań czystego kwasu karbolowego do guzów.

Jedynie pewnym środkiem jest tylko operacya. Guzy wypadnięte należy odprowadzić do wnętrza, jeżeli jednak już przeszły w stan zapalny lub zgorzelinowy, najlepiej ograniczyć się do posypywania proszkiem jodoformowym i okładów z octanu glinowego.

Przeciwko uporczywemu swędzeniu najskuteczniejsze są zmywania wyskokiem.

547. *Pulv. liquir. comp. 50·00.*
S. Łyżeczkę wieczór zażyć.

548. *Sal. thermar. Carolinens. 50·00.*
S. Łyżeczkę w szklance letniej wody rozpuścić.

549. *Etr. Secal. corn. 2·00,*
Butyr Cacao q. s. f. l. a. supposit. N. 10.

550. *Chrysarobin 0·80,*
Jodoformii 0·30,
Extr. Bellad. 0·60,
Vaselin. 15·00.
Mf. ung. S. Maść.

551. *Plumb. acetici 0·25,*
Extr. Opii aquos 0·05,
But. Cacao q. s. ut f. supp.
Dtal. dos. N. X
S. 2—3 czopki przez dzień.

552. *Calomel 2·00,*
Morphini 0·15,
Bism subnitr.
Vaselini āā. 25·00,
Glycerini 8·00,
M. f. ung.
S. Zewnętrznie.

553. *Cocain hydrochl. 1·00,*
Morphii sulf 0·20,
Atropin sulfur. 0·10,
Tannin. 0·20,
Vaselin 30·00.
Mf. ung. S. Po wypróżnieniu posmarować.

554. *Extr. Hamamel. virg. fluid 0·20,*
Butyri Cacao 10·00,
Ol. amygdal. 7·50.
Mfung. S. W razie krwotoków posmarować.

Helminthiasis zob. Ascaris lumbr, Oxyuris, Taenia

Hemicrania.

Uwzględnić: ogólne osłabienie, choroby nerwów, chor. narządów trawienia, zboczenia płciowe. W czasie napadu spokój. Masowanie czoła i skroni (można użyć maści z mentolem lub kokainą). Smarowanie pręcikiem z mentolu.

555. *Chinin. muriat. 0·25,*
Coffeini natro salic. 0·10,
Sacchari 0·20,
Mfp. dtur. tal. dos. N. 10.
DS. W czasie napadu co godzinę proszek (użyć 2 lub 3).

556. *Antipyrini 0·10,*
Coff. natr. sal. 0·10,
Dtal. dos. N. X.
S. 1—2 proszki na dzień w czasie migreny.

557. *Phenacetin 0·50,*
Chinin. 0·20,
Mfp. dtr. tal. dos. N. 10.
S. Jak wyżej.

558. *Natri Salicyl. 0·10,*
Dtur. tal. dos. N. 10.
DS. Jak wyżej.

559. *Euphorin 4·00,*
Div. in dos. N. 10.
S. 3 proszki dziennie.

560. *Coffeini citrici 1·00,*
Phenacetin 2·00,
Sacchari 1·00,
Mfp. div. in dos. N. 10.
DS. Co 2 godziny proszek.

561. *Antinervin.*
Sacch. albi āā 0·50,
Dent. tal. dos. N. X.
S. Co 2 godz. proszek.

Podskórne zastrzyknięcie Ergotyny (Bombellon) 0·25. Chloralhydrat 1—2 gram. w lewatywie.

W razie, jeżeli głowa przy migrenie jest chłodna — robić gorące kompresy.

562. *Pastae Guarana*
Sacch. albi āā. 2·00.
Mfp. Div. in dos. N. 5.
S. Jeden lub dwa proszki podczas migreny.

563. *Mentholi 0·50,*
Spir. vin. gal. 10·00.
DS. Do nacierania skroni.

Do dalszego leczenia można użyć:

564. *Chinin. muriat. 5·00,*
Pulv. fol. Digital. 1·50,
Extr. gent. et pulv. q. s.
f. pil. N. 30.
DS. Na noc pigułkę.

565. *Solut. arsen. Fowleri 5·00,*
Trae ferri pomat. 10·00.
MDS. Rano i wieczór po 5 do 10 kropli.

566. *Ferratini 0·20,*
Chinin. mur. 0·10,
Sol. ars. Fowleri gtt.
in past. compress.
Fabric. L. Marcisiewicz
Cracoviae.
S. Dwie pastylki dziennie.

Woda arsenikalna Gubera.

567. *Ammon. bromati 1·00,*
Kali bromati
Natri bromati āā. 2·00,
Aqu. dest. 180·00,
Syr. aurant. 20·00.
MDS. 3 razy dziennie łyżkę.

568. *Migraenini 1·10.*
D. T. dos. III.
W razie bolu 1 proszek zażyć.

Herpes tonsurans capillitii.

Włosy ostrzydz krótko. W obrębie i w otoczeniu miejsc zajętych chorobą, pilne usuwanie włosów przez epilacyę, następnie wcieranie środków, celem zniszczenia grzybka w toreb-

kach włosowych (maść: naphtol. 10%, chrysarobinowa 5%).

569. *Acid. salicil.,*
Spir. lavand. āā 2·0,
Spir. vini gal. 100·0.
S. Wcierania.

570. *Anthrarobin 10·0,*
Glycerini 50·0.
S. Pędzlowanie.

Herpes tonsurans maculosus (Pityriasis rosea Gibert).

Według Hebry:

Przez 6 dni 2 r. dziennie nacieranie i zmywanie powierzchni ciała mydłem szarem, przez następne 6 dni pozostawić warstwę mydła z poprzednich zmywań, 12-go dnia kąpiel.

Kaposi poleca 2—3-krotne nasmarowanie.

571. *Resorcini*
Ichtyoli āā. 10·00,
Vaselini 100·00.
następnie kąpiel.

Hordeolum.

W razie, gdy już widnieje czop ropny — nacięcie. U osób bojaźliwych ciepłe okłady. Przy nawykowej skłonności do jęczmieni, dłuższe używanie maści z praecipitatu białego lub żółtego.

572. *Hydrarg. praec. albi*
0·15—0·2,
Vaselini flavi 5·00.
DS. Maść na powieki.

Lub też:

573. *Mercuri praecip. flav. 0·15*
—0·2,
Vaselini flav. 5·00.
MDS. Maść na powieki (do smarowania przed ułożeniem się do snu, w wielkości ziarna grochu między rzęsy).

Hydrocephalus.

H. acutus. Zimne okłady, wcieranie szaruchy (po 2·0—4·0 dziennie na głowę i kark), wewnętrznie podać Calomel, (0·01 —0·03 co godzinę).

Dzieciom silnym można postawić 2—4 pijawek.

W razie drgawek chloral (0·50 —1·0 pro dosi). Synapizm na łydki i kark.

Leczenie krzywicy i zołzów.

H. chronicus. Maść n. p. 10% jodoformowa. Leki moczopędne (Kali aceticum, Juniperus) leki przeczyszczające. Wypuszczenie płynu przez nakłócie lędźwiowe (punctio lumbalis) dające się kilkakrotnie wykonać bez niebezpieczeństwa, usuwa objawy pochodzące od wzmożonego ucisku śródczaszkowego. Somma radzi leczyć działaniem słońca na głowę: codziennie ½ godziny do 50 minut.

Hyperemesis gravidarum (wymioty u ciężarnych).

Zbadać dokładnie ciężarną w celu, czy się nie da wykazać przyczynowe cierpienie: tyłopochylenie, tyłozgięcie ciężarnej macicy, lub inne zmiany narządu płciowego, lub innych organów jak nieżyt żołądka, białkomocz, i w takich razach leczenie przyczynowe.

W przypadkach, gdzie żadne zmiany wyraźne wykazać się nie dadzą, należy używać środków zrazu łagodniejszych, później coraz silniejszych, z tych, które bywają zalecane. Uregulowanie i zmiana dyety, picie śniadania w łóżku, jedzenie z rana pokarmów ostrych jak n. p. kawałek śledzia, albo picie koniaku zaraz po przebudzeniu. Dyeta mleczna, podawanie pokarmów chłodnych, woda sodowa, wody mineralne

alkaliczne, połykanie kawałeczków lodu. Kawa mrożona, lody, wino szampańskie przy jedzeniu. Stomachica, pepsyna, kwas solny.

574. *Mag. Bismuth 1·50,*
Natri bicarb.
Sacch. albi ãã. 2·00,
Mf. pulv. div. in dos. X.
DS. 3 razy dnia proszek.

575. *Kali bromati*
Natri bromati
Ammon. bromati ãã. 3·00,
Aqu. dest. 200·00,
D. in vitr. nigro.
S. Rano i wieczorem po łyżce w wodzie sodowej.

576. *Cerii oxalici 0·05.*
S. 1—2 pig. na dzień.

577. *Cerii valerianici 0·05.*
S. 5 pigułek dziennie.

578. *Cocain. muriat 0·03,*
Antipyrini 1·0,
Aqu. destill. 100·0.
S. Co ½ godz. łyżeczkę.

579. *Trac jodi*
Chloroformi ãã. 5·0.
S. Rano i wieczór wśród jedzenia 5 kropel z wodą.

580. *Kreosoti*
Ol. amygd. dulc. ãã. 2.50.
S. 3—4 razy dnia 5 kropel w mleku.

581. *Cocaini muriat. 0·10,*
Aqu. dest. 1 0·00.
DS. Co ½ godz. pół łyżecz.

582. *Cocaini muriatici 0·10,*
Aqu. dest. 10·00.
DS. 3—4 razy dziennie 10—15 kropel.

583. *Menthol 1 00,*
Spiritus vini 20·00,
Aqu. dest. 150·00.
S. Co godzinę łyżkę.

584. *Aqu. laurocer. 10·00,*
D. in v. nigro.
S. Kilka razy dnia po 10 kropel na lodzie.

Narkotyki jak opium, morfin, chloral, jużto przez usta, jużteż podskórnie lub w lewatywach.

Lodowe okłady, synapizma, rozpylanie eteru na okolicę żołądka.

W cięższych przypadkach odżywianie przez odbytnicę.

Gdy te środki nie prowadzą do celu, pomazywanie części pochwowej roztworem azotanu srebrowego (1:40) lub laseczką. Stosowanie na część pochwową belladonny lub kokainy w postaci maści.

585. *Cocaini muriat 1·0,*
Extr. Belladonn. 0.25,
Vaselini 15·0.
Mfung. S. Do smarowania cz. pochwowej i ujścia.

Rozszerzenie palcem szyi macicy, w sposób aseptyczny, (zabieg ten ostrożnie, gdyż grozi poronieniem).

Gdy chora nie zatrzymuje zupełnie pokarmów i zachodzi obawa o życie, wskazanem jest, wzniecenie poronienia co jednak ex consilio winno być postanowione.

Hyperidrosis.

Ogranicza się najczęściej do dłoni, stóp i pach. U dziewcząt częstą przyczyną bywa blednica, którą należy w leczeniu uwzględnić.

Miejscowo polecić zmywania.

586. *Tannini 1·00,*
Spir. vini gallici 250·00.
S. Zewnętrznie.

587. *Decoct. cort. Quercus e 20·00 ad 500·00.*
S. Zewnętrznie.

Kaposi poleca zmywanie rano i wieczór.

588. *Naphtol 5·00,*
Glycerini 10·00,
Alcoholi 100·00.
S. Zewnętrznie,
następnie puder.

589. *Naphtoli pulverisati 2·00,*
Amyli 180·00.
S. Puder.

590. *Talci subtil. pulv. 40·00,*
Bismuthi subnitrici 45·00,
Kali hyperm. 3·00,
Natri salicylici 2·00.
S. Puder.

591. *Ammonii sulfoichthyol.*
Terebinth. āā. 5·0,
Ung. Zinci 10·0.
S. Wcierać w nogi poprzednio zmyte c. spir. camphor.

Metoda Hebry przeciwko poceniu się nóg polega na tem, że pacyent obwija dokładnie stopy płótnem, nasmarowanem c. ung. diachyl. Hebrae, między palce wsuwa maść za pomocą kawałeczków płótna odpowiednio przyciętych. Co 24 godzin zmienia ten opatrunek, usuwając resztki poprzednio użytej maści. Tak postępuje przez 10—14 dni, po czem przyskórek w całych płatach odpada, a dalsze postępowanie ogranicza się do użycia pudru.

Hysteria.

Zwrócić uwagę na zmiany w poszczególnych organach, zwłaszcza w narządzie moczo-płciowym i starać się istniejące zboczenia usunąć.

Chorą leczyć psychicznie i starać się zyskać zaufanie. Jeżeli jest anaemia, chlorosa, to odpowiednio leczyć. U osób wynędzniałych dobre skutki daje metoda Weir-Mitchella.

W cięższych przypadkach, chorego umieścić w odpowiednim zakładzie i leczenie systematycznie przeprowadzić.

W mniej wybitnych, leczenie w zakładach wodoleczniczych, zimne nacierania, kąpiele letnie, kąpiele borowinowe (sól borowinowa Mattoniego) i inne procedury. Elektryzowanie prądem stałym, lub faradycznym daje nieraz dobre skutki.

Ze środków wewnętrznych wszystkie nerwina, jak Asa foetida, Castoreum, Valeriana, Camphora bromata, Zincum valerianicum i wiele innych. Obok tego pobyt na wsi, w górach lub kąpielach morskich, hygieniczne życie, dyeta pożywna niepodniecająca.

Podczas napadu hysterycznego raptowne zlanie wodą twarzy, silny prąd elektryczny, chłodna kąpiel, Chloral w lewatywie lub na wewnątrz. W razie bezsenności Sulphonal 1—2 grm. lub Chloralamid 2—3 grm. na noc. Amylenhydrat 2—3 gramy w wodzie.

Obok tego zalecaną bywa mięszanka bromowa.

592. *Somnali 10·0,*
Aq. dest. 45·0,
Syr. rub. id. 20·0.
MDS. Na noc łyżkę zażyć.

593. *Trionali 1·0,*
Dent. tal. dos N. V.
S. Na noc 1—2 proszki.

594. *Amon. bromat.*
Natr. bromat.
Kalii brom. āā. 3·50,
Aqu. dest. 200·00.
DS. Rano i wieczór po $\frac{1}{2}$—1 łyżce w herbacie lub mleku.

595. *Tinct. nuc. vom. 1·00,*
Tinct. castorei 2·00,
Aqu. lauroc. 10·00.
DS. 3 razy po 10 kropel.

596. *Castorei mosc. 0·50,*
Sacch. alb. 2·0.
M. f. p. Div. in dos. N. X.
S. Dwa proszki dziennie.

597. *Tinct. castorei*
Tinct. Valerian. āā. 2·0,
Tinct. Asae foetid. 5·0,
Tinct. opii croc. 1·0.
S. 3 razy dnia po 10 kropel zażyć.

Icterus.

Leczenie powinno być przedewszystkiem zastosowane do przyczyny cierpienia, (vide Catarrhus gastro-duodenalis, Cholelithiasis, Cirrhosis hepatis, Carcinoma hepatis etc.). Zresztą leczenie przypadowe, w razie bólów w okolicy wątroby, okład ciepły i wstrzykiwania podskórne morfiny.

Swędzenie skóry łagodzą ciepłe kąpiele z dodatkiem sody i zmywania 2% kwasem karbolowym, z dodatkiem sody lub roztczyn:

598. *Acidi carbol. 10·00,*
Chloralhydr. 5·00,
Aq. dest. 500·00.
S. Do nacierań.

599. *Menthol 2·00,*
Spir. vini 50·00.
S. Do nacierań.

Dyeta przeważnie mleczna i rosołowa (unikać mięsa).

600. *Infus. rad. Rhei e 10·00 ad 180·00,*
Magnes. ustae 5·00,
Syr. simpl. 20·00.
MDS. Co 2 godz. łyżkę.

W chronicz. przyp. wody Karlsbad, Maryenbad. Przeciw biegunce Bismut, Dover, opium. Przytem amara np.:

601. *Fol. Trifol. fibrin*
Hb. Millefolii
Centaur. min.
Fol. menth. pip.
Fruct. foenicul. āā. 30·00,
Mf. Species.
S. Herbata: 1—2 łyżek na ½ litra wody.

W nowszych czasach używano z dobrym skutkiem wlewania zimnej wody w 1-szym dniu na 12—13° R., w 2-gim 15—16° 3 i 4-go dnia 18—20° w ilości 1—2 litrów.

602. *Natri salicyl. 1·00,*
Natri sulfur. 3·00.
Dtal. dos. N. XII.
S. Na dzień 1—2 proszki, żeby wypróżnienie wywołać.

603. *Podophyllin 0·015,*
Extr. Bellad. 0·01,
Extr. Nuc. vom. 0·02,
f. pill. dent. tales Nr. 20.
S. 2—3 pig. na noc w ciągu godziny użyć.

Ileus.

Jeżeli przyczyną niedrożności jelit jest zwężlenie, okręcenie, uwiązgnięta przepuklina, nie wiele można się spodziewać z leczenia środkami wewnętrznemi, należy przystąpić do zabiegu operacyjnego, przedtem jednak należy przez podawanie przetworów makowca uspokoić gwałtowne ruchy jelit i zapomocą dużych lewatyw próbować przywrócić drożność. Lewatywy z wody sodowej: łączy się syfon z sondą do odbytnicy włożoną i powoli wypróżnia. Gdy powodem niedrożności jelit jest uwiązgnięta przepuklina, należy starać się ją odprowadzić. Jeżeli niedrożność jelit pochodzi z wgłobienia, udaje się często zapomocą przetworów makowca i lewatyw drożność przywrócić. W nowszych czasach polecają prócz tego, wypróżnienie żołądka zapomocą aspiratora żołądkowego.

Gdy te środki nie skutkują, nie należy długo zwlekać z zabiegiem operacyjnym.

Gdy przyczyną cierpienia jest zaparcie kału, a nie ma objawów zadrażnienia otrzewnej, na-

leży podawać środki przeczyszczające w dużych dawkach, w razie przeciwnym lub, gdy środki czyszczące nie skutkują, przetwory makowca, okład lodowy na brzuch, kawałki lodu do połykania, zresztą leczenie przypadowe.

604. *Magnes. sulphur. 150·00,*
Aq. fontis 500·00.
S. Do lewatyw.

Impetigo patrz Eczema impetiginosum.

Influenza.

W czasie epidemii zapobiegawczo brać po 0·25 chininy. Gdy choroba wybuchnie, środek przeczyszczający (Calomel 0·50 pro dosi, dzieciom 0·05—0·10). Dalej leczenie objawów, środki przeciwgorączkowe. Chinina, Antipyrina, Phenacetin, Coffeina, szczególnie, gdy bóle głowy zbyt silne. Natr. salicylicum (zwłaszcza dzieciom).

Przeciw nieżytom oskrzeli Inf. Ipec. cum Natro benz., Codein.

Starcom zaraz podać wina i środki wzmacniające.

605. *Chinini mur. 0·35,*
Salipyrin 0·50,
D. t. dos. XII.
S. 3 proszki dziennie.

606. *Phenacetini B. 0·50,*
Dent. tal. dos. Nr. X
in past. compress.
fabric. L. Marcisiewicz Cracoviae.
S. 3 pastylki dziennie.

Intermittens.

W czasie napadu leżenie w łóżku. Podczas dreszczu ogrzewanie, wśród gorączki chłodzenie. Przed napadem wiadomym, na 5 godzin chinina.

Częste napady wymagają zmiany miejscowości.

607. *Chinin muriatici 0·50,*
Dtur. tal. dos. N. V.
S. Przed napadem proszek.

Przez kilka dni, chociażby napad się nie powtórzył, rano i wieczór po proszku.

Jeżeli chory chininę wymiotuje, można ją dać w lewatywie z krochmalem lub:

608. *Chinini muriat. 0·50,*
Glycerin.
Aqu. dest. āā. 2·00,
(Disp. sine acido).
S. Wstrzyknąć pod skórę.

609. *Phenocolli hydrochl. 1·00,*
Dtur. tal. dos. VI.
S. Przed napadem na kilka godzin proszek i przez kilka dni podawać.

Przy dłuższem trwaniu:

610. *Decoct. cort. chinae*
e 10·00 ad 180·00,
Sol. arsen. Fowleri 1·00,
Syrup. Sacchari 20·00.
MDS. 4 łyżki dziennie.

611. *Sol. arsen. Fowleri 5·00,*
Trae chinae comp. 15·00.
S. Rano i wieczór po 5 kropel, postępować co dzień o jednę kroplę, aż do 20-tu.

612. *Decoct. fol. Eucalypt. gl.*
e 10·00—20·00 ad 150·00,
Syr. cort. aurant. 20·00.
S. Co godz. łyżkę.

613. *Resorcini puri 0·30,*
Dent. tal. dos. N. VI.
S. Co 3 godz. proszek.

614. *Sol. Fowleri*
Tinct. Eucalyp. glob. āā. 10·00.
DS. Po obiedzie i kolacyi 6—20 kropel w kieliszku wody.

615. *Ferratini 0·20,*
Sol. Fowleri gtt. 1 — 3,
Dent. tal. dos. X, in past. compress.
fabric. L. Marcisiewicz Cracoviae.
S. 2—3 pastylki dziennie.

Dzieciom:

Chinini muriat. 0·30—0·50.

Jeżeli wymiotują, dać w lewatywie lub czopkach

616. *Chinin muriatici 0·25,*
Butyri Cacao 0·50.
Mf. supposit. dtur. tal. N. V.
S. Przed napadem na 3 godz. czopek, a później po jednym przez kilka dni.

Intertrigo.

W lżejszych przypadkach obok przemywań wodą, zasypki:

617. *Zinci oxydati 5·00,*
Amyli puri 50·00.
Mfp. S. Zasypka.

618. *Magn. ust. pulv. 5·00,*
Talc. venet. 20·00,
Acidi salicyl. 0·20.
Mfp. S. Zasypka.

W razie nadżerek maści:

619. *Zinci oxydati 5·00,*
Vaselini fl. 50·00.
Mfung. S. Maść.

620. *Acidi salicylici 2·00,*
Vaselini 50·00,
Zinci oxydati
Amyl. pur. āā. 25·00.
Mfung. S. Maść.

621. *Nosopheni*
Talc. āā. 5·00.
Fp. S. Zasypka.

Iridochorioiditis suppur. Panophthalmitis.

Oba cierpienia te dla oka bezwzględnie zgubne, kończą się z reguły zanikiem gałki ocznej. Pierwsze charakteryzuje się obrzmieniem powiek wysokiego stopnia, obecnością chemosis, hypopion, tudzież reflexem żółtawym z głębi oka. Gdy choroba wzmogła się do panophthalmitis, do powyższych objawów przyłącza się wysadzenie gałki ku przodowi, nie rzadko także gorączka. Przyczyną bywa infekcya ropna, bądź to po urazie przebijającym gałkę, bądź też metastaza na tle pyemii, endocarditis ulcerosa, meningitis cerebrospin.

Leczenie: W samym początku można próbować leczenia wstrzykiwaniami podskórnemi sublimatu (0·01 : 20·0). Najczęściej jednak wobec właściwego przebiegu rozchodzi się tylko o złagodzenie bólów i skrócenie choroby. Polecić więc należy ciepłe okłady, na noc injekcyę morfiny; wobec rozwiniętej panophthalmitis, gdy zbliża się czas przebicia ropy, incizya w twardówce w okolicy równika cięciem równoległem do brzegu rogówki. Enukleacya przeciwskazana z powodu niebezpieczeństwa meningitis.

Iritis, iridokyklitis.

Prosta iritis zdradza się:

1) nastrzykaniem rzęskowem.

2) często zmętnieniem cieczy wodnej, czasem obecnością ropy w przedniej komórce (iritis supur.).

3) Zmianą barwy tęczówki (porównaj z okiem drugiem).

4) Zatarciem promienistego rysunku właściwego tęczówce.

5) Obecnością tylnych przyczepień łatwo uwidaczniających się po zapuszczeniu atropiny. Jestto najczęstszy objaw iritis.

6) W pewnych przypadkach szaremi osadami na tylnej ścianie rogówki (Iritis serosa).

Nie rzadko przychodzi zapalenie na ciałko rzęskowe, co przynajmniej w ostrych przypadkach zdradza się silnym bólem przy dotykaniu okolicy ciałka rzęskowego (Iridokyklitis).

Leczenie. Ponieważ iritis, pomijając wrzody i zapalenia rogówki, jest zawsze niemal następstwem chorób ogólnych (syphilis w około 70% przypadków, rheumatismus, diabetes melitus, tuberculosis, gonorrhoe) więc przedewszystkiem leczenie ogólne zależenie od etiologii a więc: wcierania ung. ciner., kalium jod. interne, natr. salicyl. i t. d. W przypadkach ostrych ciemny pokój, w lżejszych okulary dymne. Lokalnie: zapuszczanie atropiny tak często, aby źrenicę do maximum rozszerzyć, w pierwszych dniach zatem co 2 do 3 godz., później rzadziej. Przy większej ilości tylnych przyczepień zapuszczanie atropiny z kokainą. Jeżeli źrenica opiera się rozszerzeniu, 6—7 pijawek na skroń. Z powodu bólów tudzież dla pobudzenia szybszej resorbcyi, ciepłe okłady (zimne przeciwskazane z wyjątkiem świeżej iritis traumatica). Wobec idiosynkrazyi do atropiny zapuszczanie duboizyny, jak powyżej.

622. *Atropini sulf. 0·05,*
Aqu. dest. 5·00.
DS. Krople do ócz.

623. *Atropini sulf. 0·05,*
Cocaini mur. 0·15,
Aqu. dest. 5·00.
DS. Krople do ócz.

624. *Duboisini sulfur. 0·025,*
Aqu. dest. 5·00.
DS. Krople do ócz.

625. *Scopolamini hydrobrom. 0·01,*
Aqu. dest. 5·00.
DS. Krople do ócz.

Ischias.

Przyczynę wynaleść i takową starać się usunąć.

Jeżeli na tle malaryi, to chinina, arsen; jeżeli wskutek zaziębienia: kąpiele ciepłe, łaźnia parowa, leżenie w łóżku, ciepło utrzymywanie nóg, środki odwodzące, wzdłuż nerwu kulszowego, jak: suche bańki, Tinct jodi, synapizma, vesicatoria, obok tego masaż, prąd elektryczny stały (anoda na miejsce bolesne), rozpylanie eteru przyrządem Richardsona, na wewnątrz antipiryna. Natr. Salicylicum, phenacetynę, salipyrynę, salol, betol, kali jodatum w dawkach kilkagramowych dziennie.

W razie silnych bólów injekcye morfiny. Można też wstrzykiwać:

626. *Acid. hyperosmici 0·10,*
Aqu. dest. 10·00.
S. 1/4 strzykawki Prawaza.

Jeżeli neuralgia się zmniejszy i chorego można wysłać do kąpiel to: Swoszowice, Krzeszowice, Lubień, Cieplice czeskie, Trenczyn, Piszczany, Busk, Truskawiec, kąpiele borowinowe (Mattoniego sól borowinowa). Polecane też bywają z dobrym skutkiem kąpiele w limanie odeskim (Zakład Dra Jachimowicza).

W przypadkach ciężkich uciec się można do naciągania nerwu.

627. *Antipyrin.*
Chinini muriat. āā. 0·50.
S. 3 proszki dziennie.

628. *Euphorin 0·40,*
Dtur. tal. dos. 20.
S. 2—3 razy dziennie.

629. *Salophen 1·00,*
D. tal. dos. Nr. 10.
S. Co 2 godziny proszek.

630. *Analgeni 0·50,*
D. tal. dos. N. 10.
S. 3—5 pr. dziennie.

631. *Betoli 3·00—5·00,*
Sacchari 3·00,
Mfp. div. in dos. N. X.
S. 4 proszki dziennie.

632. *Salol 0·50—1·00,*
Sacchari 3·00.
Dtr. in capsul. amylac.
S. 3 proszki dziennie.

633. *Antinervin 0·20—0·30.*
Kilka razy dziennie.

Keratitis parenchym. diffusa.

Obraz choroby na szczycie rozwoju może nasunąć niewprawnym myśl łuszczki. Dla odróżnienia pamiętać należy, że naczynia nowo wytworzone w cierpieniu tem leżą w głębszych warstwach rog. ztąd też przez zaćmienie rogówki wydają się brudno-czerwone podczas, gdy w łuszcze leżą powierzchownie, rozgałęziają się widocznie, a barwy są żywo czerwonej.

Leczenie musi uwzględnić tło, a więc w lues congen. Natrum lub kal. jodat. wewnętrznie, w kile nabytej wcierania szaruchy. W okresie zapalnym (nastrzykanie rzęsk. i łzawienie) lokalnie poprzestać należy na zapuszczaniu atropinu dla zapobieżenia iritis. Zresztą posilne pożywienie, pobyt na świeżem powietrzu a tylko wobec ciężkiej komplikacyi z Iridokyklitis lub Iridochoroiditis, ciemny pokój. Po ustąpieniu objawów zapalnych, przejść należy do środków wyjaśniających, jak kalomel, maść Pagenstechera, tra. opii crocata lub Ol. terebintinae cum glicerin. *āā* do zapuszczania 1 raz dziennie. W szeregu środków tych Calomel jest najłagodniejszym, Ol. teribint. najsilniej drażniącym środkiem. Od Kalomelu więc zacząć należy i zwolna do co raz silniejszych przechodzić.

634. *Natr. jod. 5—8·00,*
Aqu. dest. 200·00.
DS. Po 2 łyżki dziennie.

635. *Ung. Ciner. 1·50—2·00.*
D. t. d. Nr. 30.
DS. Po 2 pak. uż. do wcier.

636. *Ol. terebint. rectific.*
Glycerini āā.
DS. Jedną kroplę raz dziennie zapuszczać do oka.

Kerato conjunctivitis phlyctaenulosa.

Wspólną cechą wszystkich postaci tego cierpienia, występującego pod formą pryszczyków na spojówce, lub rogówce, łuszczki, czy też miotełki naczyniowej, jest ich tło zołzowe.

Leczenie musi więc być nietylko lokalne ale i ogólne: posilna dyeta (pokarmy mięsne, jaja, mleko, zdrowe suche mieszkanie, zażywanie tranu, w lecie kąpiele słone (Rabka, Iwonicz, Truskawiec, Rymanów). Lokalnie: zasypywanie kalomelu przez czas dłuższy, nawet z parę tygodni po ustąpieniu cierpienia.

637. *Calomel. vap. p. alcoholis. subt. pulv. 5·00.*
DS. Proszek do öcz.
Pędzelek.

Wobec znaczniejszej wydzieliny spojówkowej, lepiej zacząć leczenie od lapisu a później dopiero przejść do kalomelu. Unikać kalomelu przy równoczesnem podawaniu jodku potasu, wywiązujące się bowiem przy tem połączenia jodu z rtęcią, działają silnie gryząco. W formie złośliwej (infiltrat głębszy, barwy szaro żółtej) dążyć wpierw do oczyszczenia się nacieku za pomocą środków podanych w leczeniu wrzodów rogówkowych.

Energiczniej jeszcze niż kalomel działa zmodyfikowana maść Pagenstechera.

638. *Mercur. praecip. flav.* *0·15—0·2,*
Vaselini flavi 5·00.
Mfung. DS. Maść do oka.

Środek ten wprowadza się bądź grubszą sondą okul., bądź pręcikiem szklannym pod powiekę, po czem z lekka masuje się palcem przez powiekę. Maść ta nadaje się szczególnie w formach naczyniowych kerat.phlyct. Gdzieby postępowanie to nie wstrzymało progresyi miotełki naczyniowej, najlepiej przypalić galwanokauterem brzeg wrzodu znajdującego się na szczycie miotełki.

Laryngitis acuta.

Środki napotne, okłady wysychające, w samym początku wziewanie zimne rozpylaczem Richardsona, lub też wziewania z przyrządu Sieglego, używając do tychże ałunu czystego 1% z dodatkiem 0·10% morfiny; podobnież boraksu lub soli kuchennej.

U dzieci: *Pseudocrup.*

Wziewanie pary wodnej lub słabych rozczynów soli, Natr. carbon., Ammon. mur. jużto z inhalatora, jużto trzymając dzieci nad parą. Ciepłe okłady na szyję, kataplazmy. Podawać dużo ciepłych napojów, herbaty, mleka, w ostateczności środki wymiotne.

639. *Inf. ipecac. e 2·00 ad 40·00,*
Tart. stib. 0·05,
Syrup 10·00.
MDS. Co 10 minut łyżeczkę.

640. *Cupri sulphur. 0·20,*
Aqu. dest. 40·00,
Syrup 15·00.
DS. Co 10 minut łyżeczkę.

641. *Extr. Hyoscyam. 0·20,*
Aquae amygd. amar. 5·00,
Mucil. gummi arab. 20·00,
Syrup emulsiv. 30·00,
F. Linctus.
S. Co 2 godziny łyżeczkę dla złagodzenia kaszlu.

642. *Dct. Altheae 100·0,*
Sal. ammon. depur. 1·0,
Syr. capilli Vener. 10·0.
DS. Co godz. łyżeczkę.

Dzieci skłonne do P. w czasie niepogody trzymać w domu.

Laryngitis chronica.

Leczenie wziewaniami nie wystarcza, należy stosować leczenie miejscowe, zwracając równocześnie uwagę na zachowanie się gardła, jamy noso-gardłowej i nosa. Pobyt nad morzem lub w górach, płukanie i picie Szczawnicką, Józefinkę, Emską. W przypadkach lżejszych zadmuchiwania do krtani z czystego ałunu, lub ałunu z morfiną.

643. *Alum. crudi*
Sacch. lactis āā. 5·00,
Morphii mur. 0·10.
DS. Do zadmuchiwań krtaniowych.

Laryngitis crouposo-diphtheritica.

Ponieważ dławiec (krup prawdziwy) jest prawie zawsze tylko błonicą krtani, przeto stosować należy surowicę przeciwbłoniczną — wyniki tego leczenia w dławcu są bardzo dobre. Nie używać ani upustu krwi, ani pijawek, pryszczydeł. Lekkie środki przeczyszczające.

Inhalacye z aparatu Sieglego, już to z wody wapiennej, już to z podanych niżej środków, z początku co 3 godziny.

Obok tego improwizowana parówka t. j. okrywa się pewną małą przestrzeń pokoju prześcieradłami szczelnie. W takiej budce trzyma ktoś dziecko, aby wdychało parę, zrobioną przez puszczanie rozpalonego żelaza do wody w naczyniu na podłodze stojącem — powtórzyć parę razy dziennie.

W celu pobudzania do rychlejszego odrywania się błon, robi się wcierania z szaruchy 3 razy dziennie, a to można połączyć z miesieniem krtani. Podawać obficie napoje. Inhalacye częste, w pokoju utrzymywać dużo pary.

W razie silnej gorączki chinina, po 0·20—0·30 jużto w proszkach, w rozczynie do wewnątrz, jużto w lewatywie, dawszy poprzednio lewatywę odczyszczającą. Gdy występują objawy ścieśnienia krtani, (stenosis) przyczem i błony zaczynają się odrywać, dawać środki wykrztuśne.

W razie upadku sił: wino, cognac, czarna kawa z rumem, kamfora. Jeżeli przy wdechu i wydechu słychać rzężenia z odrywających się błon, wtenczas można dać środek wymiotny.

Gdy się jednak ścieśnienie krtani wzmaga, występuje zapadanie dołków nadobojczykowych, zaciąganie się dołka podsercowego, bezgłos i napady duszności — nie zwlekać z wykonaniem Tracheotomii lub Intubacyi.

644. *Inf. Ipecac. e 0·20 ad 80·00*
Kali chlorici 1·00,
Syrup rubid. 20·00.
MDS. Co godz. łyżeczkę.

645. *Ungu. hydrgr. ciner.*
Lanolin āā. 6·00,
Mfung. div. in dos. N. VI.
S. 3 razy dnia po jednej sztuce wetrzeć w szyję.

646. *Ammon. muriatici 1·00,*
Aqu. dest. 200·00.
DS. Do inhalacyi.

647. *Acidi lactici 2·00,*
Aqu. dest. 300·00.
DS. Do inhalacyi.

648. *Sublim. corrosivi 0·05,*
Aqu. dest. 300·00.
DS. Do inhalacyi.
Używa się również do inhalacyi:
Kali chlorici 2%, Acid. borici 2%, Resorcini 1%.

649. *Infus. Ipecac. e 0·20 ad 100·00,*
Pilocarp. muriat. 0·02,
Syr. Rubi idaei 15·00.
MDS. Co pół godz. łyżeczkę

650. *Pilocarpin 0·02,*
Ammon. carb. 2·00,
Kali chlor. 2·00,
Cognaci 20·00,
Syr. Senegae 25·00,
Aqu. dest. 170·00.
DS. Co godz. 2 łyżeczki.

651. *Inf. Senegae e 3·00 ad 80·00,*
Liquor amon. anisati 1·00,
Syrup simpl. 15·00.
MDS. Co godz. łyżeczkę.

652. *Inf. Ipecac.*
e 1·00 ad 50·00,
Tart. emetic. 0·05,
Syrup rubid. 10·00.
MDS. Co 5 minut łyżeczkę aż do wymiotów.

Laryngospasmus.

Leczenie przyczynowe krzywicy, zołzów, pobyt na świeżem powietrzu, kąpiele słone i t. d. W razie napadu zbryzgiwania twarzy zimną wodą i wewnętrznie, celem zapobiegnięcia napadom.

653. *Kali bromati 3·00,*
Aq. destill. 80·00,
Syr. simpl. 20·00.
MDS. Co 3—4 godz. łyżkę.

W razie częstych napadów:

654. *Chloral hydrat 2·0.*
Aq. destill.
Mucilag. gum. arab. āā. 50·00.
S. Co 2 godz. łyżeczkę aż do ustania napadów.

Leukaemia.

Przyczyna niewiadomą. Leczenie prawie zawsze bez skutku. Podawać należy chininę z żelazem, lub dodatkiem arszeniku. Po dłuższem użyciu zmienić na ol. eucalyptusowy i piperynę, lub polecić pić wodę Gubera, Levico lub Roncegno, kąpiele borowinowe (Mattoni). Krynica Żegiestów, St. Moritz, Francensbad.

Próbowano robić wstrzykiwania do miąższu śledziony:

Ergotyny 0·50—1·0, Sol. arsen. Fowleri lub Tra Eucalypti. Żywić chorego forsownie, pobyt na świeżem powietrzu najlepiej górskiem, mierny ruch, zresztą leczenie symptomatyczne.

Radzono inhalacye z tlenu 30—50 litrów dziennie.

655. *Piperini 5·00,*
Ol. Eucalypti e fol. recl. 0·00,
Chinin muriat. 4·00,
Extr. et pulv. liquir q. s. ut f. pil. N. 100.
S 4—8 pigułek dziennie.

656. *Chin. mur. 5·00,*
Ferri carbon. sacch. 4·00,
Natri arsenicosi 0·10,
Extr. et pulv. Gent. q. s. ut f. pill. N. 100.
S. 1—2—5 na dzień.

Lupus.

Wyskrobanie łyżeczką miejsc zajętych, nacięcia przy miejscowem znieczuleniu, przyżeganie 2 razy w tygodniu dobrze zaostrzoną laseczką lapisu, therkauterem i t. d. Dzieciom wewnętrznie tran, kal. jodat., żelazo. Także przyżeganie z acid. lacticum lub pędzlowanie np.

657. *Kali hydrojod. 10·00,*
Jodi puri 5·00,
Glycerini 20·00.
S. 3 r. w tygodniu pędzlować.

658. *Hydroxylamin. muriat. 0·10,*
Spir. vini,
Glycerini āā. 50·00.
DS. Pędzlowanie.

Malaria vide intermittens.

Mania.

Odosobnienie zabezpiecza chorego i otoczenie. Unikać alkoholu, dyeta pożywna mięsna obok żelaza, arsenu i t. p.

Tylko w razie silnego podrażnienia mózgu (zrywań, zgrzytania zębami, przy zwężeniu źrenic) można stawiać pijawki i podać środki przeczyszczające. Kąpiel, lodowe okłady. Jeżeli przeważa podrażnienie płciowe Kali bromatum 4—10·0. Jeżeli mania skutkiem opilstwa: morfina, opium.

Przy objawach anaemii mózgu wino, piwo, chloral lub Secal. corn. np.

659. *Ergotini bis dep. 0·06,*
Aqu. dest. 180·00,
Syr. rubi idaei 20·00.
DS. Co 2 godz. łyżkę.

Melancholia.

Największy spokój, położyć chorego do łóżka.

Czuwać, aby chory sobie lub otoczeniu szkody nie zrobił. Dyeta pożywna, w razie potrzeby sztuczne karmienie. Środki nasenne, opium, letnia kąpiel 26—28 R., chloral w lewatywie 3—4 grm., lub Somnal 2—3 grm. pro dosi, lub sulfonalu 1 grm. w gorącem mleku.

660. *Paraldehyd. 3·0—6·0,*
Tinct. aurant 20·0.
S. Na raz użyć.

Meningitis Cerebro-spinalis epidem.

Leczenie objawów. Rozpocząć podaniem Calomelu, w dużych dawkach, a następnie dbać, by były dobre codzienne wypróżnienia. Lód na głowę i na kark, lub zastosować przyrząd Leitera, pijawki, bańki wzdłuż kręgosłupa. Wcieranie szaruchy na ogoloną głowę lub maści jodoformowej. Wstrzykiwanie morfiny, chloral i natrum bromatum. Natrum jodatum (1—2 gramów dziennie). Przeciw gorączce: Antipiryna, wobec obrzęku stawów acid. Salicyl., Salipyr.

Przeciw wymiotom pigułki lodowe, Cocain. muriatic. (1:10, po 5 kropli).

661. *Jodoformii 5·00,*
Vaselini 50·00.
Mfung. DS. Wcierać 2 razy na dzień w głowę.

662. *Chloral hydrat. 5·0,*
Aqu. destill.
Syr. aurant. āā. 50·0.
S. Co 2 godz. łyżkę.

u dzieci

Zimne okłady na głowę, wcieranie szaruchy (2·00—4·00) w tyłogłowie i kark. Wewnętrznie Kalomel (0·01—0·03 co godzinę), pryszczydła — starszym dzieciom i silnym można postawić pijawki. W razie drgawek chloral w lewatywach. Przeciw wymiotom pigułki lodowe. Po uspokojeniu unikać gwaru, rażącego światła; dyeta z początku ścisła, później pożywna, ciepłe kąpiele 35° C. z okładem zimnym na głowę ½—1 godz. 1—2 razy dnia.

Przetwory jodowe, Natrum jodatum 1% co 2 godz. łyżeczkę, wcieranie 10% maści jodoform.

Meningitis tuberculosa.

Jeżeli dzieci chudną, gruczoły obrzmiewają dawać chinin z żelazem i wcierać jod w gruczoły. Gdy choroba wybuchnie, leczenie według objawów. W pierwszych chwilach przeciw podrażnieniu mózgu natr. bromat. (1—2 grm. pro die) zimne okłady na głowę. Pokój zaciemnić. Lewatywy i środki przeczyszczające. Pokarmy dawać często w małych ilościach. Baczność na oddawanie moczu.

663. *Calomelanos 0·30—0·50,*
Sacchari 2·00,
Mfp. div. in dos. N. 10.
DS. Co godz. proszek.

664. *Kali v. Natr. jodat. 1·00 —2·00,*
Aqu. dest. 100·00,
Syrup Sacchari 20·00.
MDS. Co 2 godz. łyżeczkę.

665. *Natri bromati 1·00—2·00,*
Aqu. dest. 100·00,
Syrup Sacch. 20·00.
MDS. Co 2 godz. 2 łyżeczki

W razie wielkiego rozdrażnienia lub drgawek:

666. *Chloralhydrat. 1·00,*
Natri bromat. 1·00,
Aqu. dest. 80·00,
Syrup cort. Aurant. 20·00.
MDS. Co godzinę łyżeczkę.

667. *Urethani 1·50,*
Natri brom. 0·50,
Aqu. dest. 100·00,
Syrup simpl. 15·00.
MDS. Co godz. łyżeczkę

668. *Jodoformii 2·00,*
Lanolin
Vaselin āā. 10·00.
Mf. ungu. DS. Wcierać na tyłogłowie.

Po obcięciu włosów przy skórze posmarowawszy przykryć cienką ceratką.

Metritis.

W przypadkach ostrego zapalenia macicy: spokojne leżenie w łóżku, u osób silnych kilka pijawek na okolicę podbrzusza, zimne okłady, worek lodowy, nacinanie części pochwowej macicy.

Środki solne wypróżniające. W razie boleści maść:

669. *Extr. Bellad. 2·00,*
Vaselini flavi 30·00.
Mf. ungu. DS. Zewnętrznie.

670. *Extr. opii aquosi 0·10,*
But. Cacao q. s. ut f. l. artis suppositoria ad anum N. V.
DS. Co 3—4 godz. czopek.

Po ustaniu bólów, okłady wysychające na brzuch zamiast lodu.

W przypadkach przewlekłego zapalenia: unikanie pracy fizycznej natężającej, gwałtownego spółkowania, uregulowanie stolca (środki solne, Cascara Sagrada, Hunyady Janos, Saratica).

U niedokrewnych podawanie żelaza. Jeżeli równocześnie miesiączkowanie zbyt obfite:

671. *Extr. Hydrastis Canad. fabricationis Parke et Davis 40·00.*
D. in l. guttatoria.
S. 3 razy dnia po 20 kropel.

Leczenie miejscowe: Przestrzykiwanie wodą przegotowaną, stopniowo co kilka dni ciepłotę wody podwyższając od 28°—38° R, ale nie silnym prądem, kąpiele nasiadowe ciepłe. Pomazywanie części pochwowej we wzierniku co 2—3 dni cum Tra jodi, albo Ichthyolem. Tampony w przypadkach świeżych.

672. *Ammon. sulf. ichth. 5·00,*
Glycerini 200·00.
DS. Do tamponów lub

673. *Kali jodati 5·00,*
Glycerini 100·00.
D. in v. nigro.
S. Do tamponów.

Nakłuwanie co kilka dni części pochwowej we wzierniku, miesienie.

W przypadkach zastarzałych amputatio portionis vaginalis, gdy powiększenie macicy znaczne, leczenie kąpielowo zdrojowe: Iwonicz, Rabka, Ciechocinek, Rymanów, Truskawiec. W późniejszych okresach: Krynica, kąpiele morskie. Kąpiele borowinowe (Mattoniego sól borowinowa).

Menorrhagia.

Nie jest właściwie chorobą, lecz tylko objawem choroby ogólnej w ustroju (haemofilia, bladaczka), jako przyczyny można uważać masturbacyę, wzruszenia umysłowe, występuje w przebiegu lub po chorobach zakaźnych jak płonica, ospa, dur, ostry gościec stawowy. Jako przyczyny miejscowe wymienić należy: Niedowład macicy po częstych porodach lub poronieniach, zatrzymanie części łożyska lub błon, zmiany zapalne na błonie śluzowej macicy i jej miąższu, zmiany zapalne w częściach dodatkowych, zmiany położenia macicy, nowotwory macicy (włókniaki); wreszcie występuje obfita miesiączka w okresie przejściowym (climax), prawdopodobnie wskutek zmian w naczyniach. Leczyć zboczenia w ogólnym organizmie, polecić odpowiednie zachowanie się hygieniczne i dyetetyczne. W czasie miesiączki spokój, a jeżeli mimo to krwawienie jest silne leczyć

tak, jak krwotok maciczny. (Patrz następny ustęp). Gottschalk poleca 4—5 dni przed wystąpieniem krwawienia 4 razy dnia po *0·025* stipticinum (Cotarninum muriaticum) w proszku, a w razie wystąpienia krwotoku podwajać dozę środka.

Metrorrhagia.

Dokładne wykazanie przyczyny krwotoku.

W przypadkach krwotoku poporodowego z macicy, jeżeli przyczyną złe kurczenie się tejże: nacieranie dna macicy przez powłoki brzuszne ręką, okłady zimne na brzuch, Secale cornutum przez usta, w lewatywie lub podskórnie. Wstrzykiwania gorące na 40° do pochwy. Uciskanie macicy dwuręczne. W ostatnich czasach Dührssen tamponuje macicę gazą jodoformową.

674. *Extr. Secalis cornut. 3·00.*
DS. Na koniec noża w rosole zażyć.

675. *Extr. Secalis corn. 2·00,*
Aqu. dest. 100·00,
Syr. cort. aurant. 15·00.
DS. Co godzinę łyżkę.

676. *Hydrast. muriat. 0·02,*
Sacchar. albi 1·00,
Mf. trochisci D. t. dos. XII.
S. 4 pastylki dziennie.

677. *Extr. fluid. Gossyp. herb. 20·00.*
S. 3 razy dnia po 20 kropel.

678. *Extr. fluid. Hamamelidis virgin. 30·00.*
S. 3 r. dnia po $1/2$ łyżeczki.

Gdy macica dobrze skurczona i nic nie zawiera, a krwotok trwa, domyślać się należy przyczyny krwotoku w pęknięciu ujścia zewnętrznego macicy, lub na innem miejscu. Założyć wziernik i tamować krwotok miejscowo przez podwiązanie, ucisk, tamponadę, zeszycie pęknięcia.

Jeżeli przyczyną są pozostałe części łożyska, błon, skrzepy: usunąć je dokładnie, jeżeli można ręcznie, a gdy to niemożebne, wyskrobać jamę macicy.

Gdy to nie pomaga wytamponować pochwę zapomocą Penghawar-Djambi w gazie jodoformowej i jeżeli przyczyną — nowotwory macicy — usunięcie tychże sposobem operacyjnym. Na razie, podczas krwotoku tamponada pochwy, po przestrzyknięciu tejże roczynem środka przeciwgnilnego j. n. p. 2% roczyn kw. karbol.; 1:2000—3000 roczyn sublimatu i t. d. Do tamponowania najlepiej użyć, kulek waty oczyszczonej, zamoczonej w glicerynie, pierwsze kulki owinąć gazą jodoformową.

W przypadkach gwałtownych, wstrzyknięcie do jamy macicy, roczynu Liquor ferri sesquichlor. strzykawką Madurowicza lub Brauna, przyczem warunek konieczny, aby kanał macicy był dostatecznie drożny, aby roczyn mógł przez szyję macicy do pochwy spływać. (Postępowanie obosieczne, ze względu na możebność dostania się roczynu do jamy brzucha). Wreszcie okłucie od pochwy tętnic macicznych. W ostatnich czasach polecają i zachwalają tak środki miejscowo zastosowane jak i wewnętrzne.

Do pierwszych należy ferripyryna jako proszek na tamponach lub 20% roczyn wodny, dalej zastosowanie do wnętrza macicy za pomocą odpowiedniego cewnika strumienia pary wodnej 100° C. 2—3 minut (Swigurieff).

Wprowadzanie do macicy patyczków szklannych watą owi-

niętych, napojonych płynem, który otrzymujemy przez zmieszanie antipyryny i salolu w równych częściach i ogrzewanie tego proszku w probówce nad lampą spirytusową po 2—3 minutach tworzy się płyn brunatny, po oziębieniu krzepnie, lecz dalej ogrzawany, utrzymuje się dłużej w stanie płynnym (Labadie — Lagrave).

Do nowszych środków wewnątrz podawanych należy Stipticin (Cotarnin. muriaticum) podawane w proszkach *āā. 0·05* 5—6 razy dnia lub w kapsułkach; w razie gwałtownych krwotoków wstrzyknąć co dnia *0·20* w miesień pośladkowy. — (Gottschalk).

Równocześnie zwalczanie powstającej ostrej niedokrewności: ułożenie spokojne, poziome, ciepłe okłady na głowę, chłodne napoje, wino, kawa czarna, cognac, rum, Tinct. cinnam, Tra ferri acet. aeth. Wstrzykiwania podskórne eteru, ol. camphoratum, wstrzykiwania podskórne większych ilości rozczynu soli kuchennej 0·6:100; lewatywy z tegoż rozczynu.

679. *Trae Cinnam. 50·00.*
S. Co ½ godziny ½ łyżeczki we wodzie.

680. *Tint. Ferri act. aeth. 15·00*
S. 15 kropli do ½ szklanki wody do popijania.

Bandaże na kończyny, ucisk na tętnicę główną przez powłoki brzuszne.

Migraena zob. Haemicramia.

Morbili, Odra, Kur.

Niemowlęta i chorowite dzieci oddzielić. Jeżeli przebieg prawidłowy nie trzeba uciekać się do lekarstw. Pokój ostrożnie przewietrzać, ciepłota od 15—16° R. okrycie średnio ciepłe, lekkie przysłonięcie okien, jeżeli jest światłowstręt.

Dyeta w czasie gorączki ścisła, po jej przebyciu pożywna, za napój lekkie kwaski, lub wody (szczawy alkaliczne). Dopóki trwa łuszczenie nie wypuszczać dzieci z łóżka, a mniej więcej 8—14 dni nie wypuszczać z pokoju, zwłaszcza, gdy są objawy nieżytu.

Przeciw nieżytowi spojówek wystarczają przemywania 2% kw. borwego. Silny świąd uspakaja się nacieraniem tłuszczami.

681. *Lanolin anhydr. 50·00,*
Vaselin americ. 20·00,
Aq. dest. 25·00.
M. terendo f. Ung.
S. Co 3 godz. nacierać.

Silny kaszel wywaga podania naparu ipecac. ze środkami narkotycznemi, wziewania pary wodnej, napoje ciepło, odwar ślazu i t. p. W razie biegunki dyeta i opium.

Wysokie gorączki i majaczenia, uśmierzać zimnemi okładami na głowę. Chinina — antipyryna, Natr. salicylicum.

Wśród upadku sił, stygnięcia kończyn: wino, cognac, camphora, Acid. benzoicum.

Przeciw drgawkom: Chloral w lewatywach (0·50:50) kali bromatum (2:100) co godzinę łyżeczkę.

Jeżeli gorączka przewleka się ponad 4 dni, zwrócić uwagę na przełyk, uszy i nerki.

Powikłania: błonica, dławiec, nieżyt oskrzeli, zapalenie płuc, leczyć według wskazówek odpowiednio podanych.

682. *Codeini phosphor. 0·02,*
Linctus gummosi 50·00,
Syrup Altheae 30·00.
MDS. Co 2 godziny łyżeczkę w razie silnego kaszlu.

683. *Extr. Hyoscyami 0·15,*
Aqu. dest. 70·00,
Syr. simpl. 10·00.
MDS. Co 2 godz. łyżeczkę.

684. *Infus. Ipecac. e 0·20 ad 100·00,*
Tinct. laudani gtts. duas.
Liquor ammon. anisat. 1·00,
Syrup altheae 20·00.
MDS. Co godzinę łyżeczkę.

Morbus Basedowii.

Regularne, hygieniczne życie unikanie zmęczenia fizycznego i umysłowego. wstrzymanie się od nadużywania a nawet od picia wyskoku, herbaty, kawy, nadmiernego palenia. Pobyt na świeżem powietrzu, zwłaszcza w górach Davos, St. Moritz, Zakopane, Szmeks, Truskawiec lub nad morzem.

Na okolicę serca okład zimny lub lód, zwłaszcza podczas silniejszej akcyi serca, oraz digitalis lub strophantus w miernych dawkach.

U chorych osłabionych anemicznych: żelazo, chinina, arsen, zabiegi wodolecznicze, obok systematycznego stosowania prądu galwanicznego na sympaticus (ganglion supremum i processus mastoidei).

Przetwory bromowe i nervina, woda Gubera, Levico, Roncegno, Żegiestów, Krynica, Elster, Francensbad, obok należytego odżywiania i psychicznego spokoju.

685. *Natri brom.*
Aq. amygd. am. āā. 15·00,
Trac convall. maj. 12·00,
Aq. dest. 60·00.
DS. 2—3 łyżeczek na dzień.

686. *Ferri lactici 1·00,*
Coff. natr. sal. 1·5,
Elaeosacch. foen. 5·00.
Mfp. Div. in dos. N. XX.
S 2—3 proszki dziennie.

Morbus Brighti.

Jeżeli mamy do czynienia z *ostrym* Morb. Brighti, to chory powinien bezwarunkowo leżeć w łóżku, w jednostajnie ciepłej temperaturze. Dyeta złożona z mleka, kleików, rosołów, lekkich zupek, trochę kaszki, lub ryżu w mleku. Do picia wodę szczawnicką, bilińską, gieshübelską, ubogim zaś zwykłą wodę z dodatkiem cytryny lub kwasku, uważać przytem by stolce były regularne.

Na okolicę nerek stawiać bańki suche, nawet cięte lub pijawki, jeżeli mocz bardzo krwawy i zawiera wiele białka.

Jeżeli opuchliny są znaczne, to polecić kąpiele gorące zaczynając od 28° R. do 30° i 32° R. po 15—45 minut, ze zlewaniami na głowę, następnie zawija się chorego w koce na 1—2 godzin, żeby się dobrze pocił. Jeżeli chory czuje się w kąpieli bardzo osłabionym, dać można kieliszek wina. Albo też urządza się choremu w łóżku sztuczną parówkę za pomocą przyrządu opalanego spirytusem. Obok tego można dawać mierne dawki kardiaków, jak digitalis, strophantus lub coffein dla połączenia działania napotnego z moczopędnem. Wstrzykuje się też pilokarpinę po 0·01—0·02 na dawkę, uważając jednak czy nie nastąpi zapad. Obok napotnych i moczopędnych polecają silne środki przeczyszczające jak colocynth, Jalapa, gumi gutti, Rheum, nawet pig. Morisona.

W razie przypadków mocznicowych **uraemia**, kąpiel gorąca ze zlewaniami zimnemi, silny laxans, podskórnie eter lub kamfora, albo też do lewatywy Hydras chlorali 2—3 gramów lub Acid. benzoicum po 0·2 co 2—3 godz. u silnych wenesekcya, pijawki.

Nephritis p. scarlatinam zobacz Scarlatina.

Jeżeli okres przewlekły, chory niekoniecznie ma leżeć w łóżku, zwłaszcza, jeżeli opuchliny nieznaczne.

Dyeta przeważnie mleczna, 2—4 litry mleka, jaja, mięsa mniej, jarzyny, żadnych alkoholików i korzeni.

Do picia wody: Bilińska, Giesshübel lub woda z kwaskami, Truskawiec. Unikać zmęczenia fizycznego, odziewać się ciepło, nie narażać się na niepogodę i zmiany temperatury.

Choremu należy polecić mierne dawki tanniny lub Plumb acet. Ferr. sesquichloratum obok ciepłych kąpieli, mniej energicznie stosowanych, jak w okresie ostrym i zawijania w koce. Nadto podawać diuretica: Coffein 1·0—1·50 p. die, theobrominum salicyl. w tych samych dawkach, digitalis, adon. vernalis z dodatkiem Liq. kali acet. 15—20 na 200.

687. *Fol. Joborandi w naparze. Rad. Onodinis, Rad. Petroselini, Bacc. Juniperi* jako ziółka.

W razie zaparcia stolca środki przeczyszczające.

688. *Diuretini 5·00,*
Aq. dest. 100·00,
Syr. aurant. 15 00.
MDS. Co 2 godz. łyżkę.

689. *Strontii lactici 50·00,*
Aq. dest. 250·00.
MDS. 2 łyżki dziennie.

690. *Acidi benzoici 0·20,*
Elaeosacch Citr. 0·50.
Mfp. Dent. tal. dos. N. V.
S. Co 2 godz. proszek.

691. *Flor. Benzoes*
Sacch. albi āā. 2·0.
Mfp. Div. in dos. N. X.
S. Co 3 godz. proszek.

692. *Blatt. orient. 2·00,*
Elaeosacch. foen. 5·00.
Mfp. div. in dos. N. XII.
S. 2—3 proszki na dzień.

Morpiones zob. Pediculi pub.

Myelitis.

W ostrej:

Ułożenie chorego równo w łóżku, najlepiej na poduszkach powietrznych. Bańki cięte lub pijawki w samym początku choroby, potem Tra. jodi, wcierki z Ung. cinereum 3—4 grm. p. die i jednocześnie kali jodatum, jeżeli była lues, a nawet jako środek przeciwzapalny.

Uważać przy tem na ślinotok, lodowe okłady na stos pacierzowy. Równocześnie silne środki przeczyszczające: Kalomel, Jalapa, Senna. Uważać na odleżyny, na zatrzymanie moczu.

W przewlekłej formie:

Kąpiele ciepłe, wyjazd do Cieplic, Gasteinu, Trenczyna, Wildbadu, Swoszowic, Piszczan, Lubienia, Truskawca i t. p. wód. Elektryzowania prądem stałym i faradycznym. Na wewnątrz kali jodatum z 10:200, 2 łyżki dziennie. Arg. nitricum 0·01—0·02 w pigułkach, arsen po 0·01 lub Ergotynę po 0·10—0·50 2—3 razy dziennie (skutek jednak wątpliwy).

Myringitis zob. Otitis.

Nephritis zob. Morbus Bright.

Neuralgia intercostalis.

Przedewszystkiem wyśledzić przyczynę, najczęściej malaria, wtedy Chinina i Arsen.

Elektryzowanie, wcierania kojących maści. Wstrzykiwania morfiny lub antipyriny.

693. *Chloroformii 10·00,*
Ol. hyosc. cocti
Ol. olivar. ãã. 20·00.
MDS. Do nacierań.

694. *Extr. Opii aquos. 2·00.*
Spir. aromat. 100·00.
DS. Do wcierań.

695. *Veratrini 0·50,*
Chloroformii 10·00,
Spiritus 50·00.
MDS. Do nacierań.

696. *Antipyrin.*
Aqu. dest. ãã. 5·00.
MDS. 1 lub 2 strzyk. wstrzyknąć w okolicę bólu.

Neuralgia trigemini, Prosopalgia. Tic douloureux.

Uwzględnić i leczyć przyczyny: anemia, histerya, zimnica, choroby ucha, zębów itp. Wycięcie blizny ugniatającej nerw. Leczenie przymiotu, zatrucia ołowiem (Truskawiec).

697. *Chinin muriat. 0·50,*
Dtur. tal. dos. N. X.
S. Jeden proszek przed napadem.

698. *Exalgin 2·50,*
solve in
Tinct. cort. aurant. 5·00,
Aq. destill. 120·00,
Syr. aurant. 25·00.
S. Rano i wieczór łyżkę.

699. *Solut. arsen Fowleri 10·00.*
DS. 3 razy dziennie od 3—5 kropel po jedzeniu.

W razie bólu powstałego z przeziębienia:

700. *Butyl chloral 2·00—3·00,*
Spir. vini rectf. 10·00,
Glycerin 20·00,
Aqu. dest. 120·00.
MDS. 3—4 łyżek na raz.
(Dawki według stopnia bólu i indywidualności chorego).

701. *Natri Salicyl. 5·00,*
Aqu. dest. 180·00,
Syrup aurant. 20·00.
MDS. Co godz. łyżkę.

702. *Extr. Gelsemii fluid. 10·00.*
DS. Co $1/2$ godz. po 5 kropel. (Najwyżej 3 dawki).

703. *Analgeni 0·50.*
3—4 razy na dzień.

704. *Antipyrin 0·50,*
Dtur. tal. dos. N. 10.
DS. Rano i wieczór proszek.

705. *Methyl. caerul. 0·02—0·03,*
Dent. tal. dos. Nr. VI.
S. 2—3 razy dziennie.

706. *Veratrin. 0·15,*
Morphii acet. 0·10,
Ungu. cerei 10·00.
Mf. ungu. S. Wcierać w miejscą bolące.

707. *Aconitini cryst. 0·01,*
Spir. vini concentr.
Aq. dest. ãã. 30·00.
S. 2 łyżeczki dziennie.

708. *Antinervin.*
Sacch. alb. ãã. 5·00,
Div. in dos. Nr. X.
S. Co 2 godz. proszek.

Elektryczność, naciąganie lub wycięcie kawałka nerwu.

Obstipatio alvi habitualis.

Usunąć przyczyny cierpienia, środki lekko czyszczące, dyeta mięszana, kompoty, jarzyny, owoce, figi, miód, pierniki, zimna woda na czczo, u chorych. którzy znoszą mleko, dawać takowe w sporych ilościach. Nieraz dobre skutki wywiera kuracya winogronowa.

Na noc okłady wysychające na brzuch. Elektryzowanie prądem przerywanym.

Obok tego zabiegi hydropatyczne, miesienie, codzienne lewatywy, wody mineralne: Karls-

bad, Marienbad, Hunyady Janos, Saratica, Kissingen (Rakoczy), Saidschütz, Friedrichshall, proszki Seidlickie.

709. *Decoct. pulp. Tamarind e 15·00 ad 150·00,*
Cremor. tartari 15·00.
DS. Co 2 godz. łyżkę lub na noc 3—4 łyżek — lub też powidełka tamaryndowe wyrobu Siedleckiego.

Ziółka francuskie St. Germain.

710. *Trac. Rhei vinos.*
Extr. fluid. Cascar. Sagr. āā. 25·00.
DS. 2 razy dnia po ½ do 1ej łyżeczki.

711. *Extr. Aloë aquos.*
Extr. taraxaci āā. 5·00,
f. pil. N. 50.
S. Rano i wieczór po 1—2 pigułek.

712. *Trochisci compressi e Rheo à 0·50 N. 50.*
DS. Co dzień na noc 1—3 pastylek.

713. *Trochisci compressi e Cascar. Sagrad à 0·50 N. 50.*
S. Co dzień na noc 1—3 pastylek.

714. *Sal. therm. Carolin. 100·00.*
DS. Co dzień na czczo łyżeczkę w ½ szklanki ciepłej wody.

715. *Natri bicarb.*
Magnes carbon. āā. 50·00,
Pulv. rad. Rhei 7·00.
DS. 2 razy dnia na koniec noża.

Nadzwyczaj zalecają:

716. *Podophyllini 0·30,*
Extr. Aloës
Extr. Rhei āā. 3·00,
Extr. taraxaci q. s. f. pil. N. 40.
S. Na noc 1—3 pigułek.

717. *Extr. Aloës aquos,*
Extr. Jalapae,
Sapon. medicin. āā 5·00,
Pulv. et extr. rhei q. s. ut f. pill. Nr. 50.
S. 4 pigułki rano zażyć.

718. *Pulv. rad. Rhei,*
Extr. aloës aquos āā. 5·00,
Extr. Tarax. q. s. ut f. pill. Nr. 50.
S. 3 pigułki rano zażyć·

719. *Pulv. r. rhei chin 5·00,*
Extr. Trifol. fibrin. q. s. ut pill. Nr. 50.
S. 5 pigułek rano zażyć·

720. *Podophyllini*
Sapon. medicin. āā. 0·20,
Mellis dep. q. s. ut f. pill. Nr. 20.
S. 1—3 pig. dziennie·

721. *Extr. Coloquinth.*
Pulv. rad. Rhei,
Pulv. aloës,
Resinae Jalapae,
Gummi gutti āā. 1·00,
Myrrhae 2·00,
F. pill. Nr. 50.
S. 1—4 pig. dziennie.

722. *Calomelanos,*
Tub. Jalapae,
Sacch. lactis āā. 0 30,
Mfp. dent. tal. dos. Nr. X.
S. 2 proszki dziennie.

723. *Aloës 2·00,*
Ferri sulfurici,
Chinini sulfur. āā. 1·00,
Extr. Hyoscyami 0·50,
Extr. et pulv. liquir. āā. q. s. ut f. pill. Nr. 30,
Consperge c. lycopod.
S. Pigułkę dziennie zażyć.

Przy uporczywem zaparciu, wlać przez wysoko do rectum wprowadzoną sondę: 70 gr. aeter sulph. z 300 gr. Aq. foeniculi.

Oedema pulmonum.

Leczenie głównej choroby w odpowiedni sposób.

Przy pierwszych objawach obrzęku płuc ostrego, podać środki podniecające akcyę serca jak: czarna kawa, cognac, grog, wino, kamfora, piżmo. Podskórnie wstrzyknąć eter, ol. camphoratum lub coffeinę.

Zewnętrznie położyć na piersi i łydki synapizma, rozcierać nogi i ręce, dać choremu kąpiel i zlewać głowę i piersi zimną wodą.

Jeżeli chory jest krwisty, można puścić krew, zwłaszcza w obrzęku płuc wśród spraw zapalnych.

Nadto można dać lewatywę ze środków ostrych jak: Decoct. colocynt., octu, roztworu soli itp.

Jeżeli niebezpieczeństwo na razie minęło, dawać cardiaca i digitalis, koffeinę, teobrominę, Sparteinę, Tra stroph. — Po tem leczyć główną chorobę i zwracać uwagę na pierwsze objawy zastoinowe.

724. *Infus. flor. Arnicae*
e 15·00 ad 120·00,
Camphor. trit. 1·25,
Mucil. g. mimos. 20·00.
Mf. emulsio. S. Co $^1/_2$ godziny łyżkę.

725 *Acidi benzoici 3·00,*
Camphor. pulv.
Stibii sulph. aurant. āā. 0·50,
Sacch. alb. 5·00,
Mfp. div. in dos. X.
S. Co 2 godz. proszek.

726 *Inf. rad. Valerian. e 10·00*
ad 150·00,
Aeth. acet. 2·00,
Syr. Seneg. 15·00.
DS. Co godz. łyżkę.

727. *Aetheris sulfur.*
Spir. vin. concen. āā. 5·00,
Aq. destillat. 150·00,
Syr. rub. idaei 15·00.
MDS. Co godzina łyżkę.

728. *Apomorphin. mur. 0·10,*
Aq. dest. 10·00,
DS. 1—2 strzykawki podsk.

729. *Moschii oriental 0·50,*
Sacch. alb. 2·00,
Mfp. div. in dos. quinque.
S. Co godz. proszek.

Orchitis zob. Epididymitis.

Otitis externa circumscripta.

W samych początkach można zakładać waciki zanurzone w 5% Kokainie lub w roztworze Tinct. opii 4·00, Aqu. destil. 12·0.

730. *Ol. hyoscyami*
Chloroformi
Trae laud. simpl. āā. 10·00.
S. Wcierać w okolicę ucha.

731. *Ol. hyoscyami 10·00,*
Extr. opii aquos 0·50.
S. 5 kropel ogrzanych na wacie do ucha.

Przy wyraźnym furunkule otwarcie tegoż z następowem opatrzeniem antiseptycznem, do czego dobrze się nadaje gliceryna karbolowa (0·50 – 15·00) kwas borowy z alkoholem (0·50—10·00). W przypadkach często powtarzających się recydyw zalecają zapuszczanie spirytusu sublimatowego Hydrarg. bichl. corros. 0·05—0·10 na 50·0 Spir. vini rect.

O. externa diffusa.

Wprowadzenie gazy zwykłej zanurzonej w roztworze octanu glinowego, w płynie Burowa.

O. media acuta suppurat.

Leczenie w początku choroby i przed przebiciem błony bębenkowej, jak przy ostrym katarze, gdy błona bębenkowa jest znacznie wypuklona, zielonawo zabarwiona, chory ma silne bóle, gorączkuje, należy przyspieszyć

samoistne przebicie, wykonując paracentezę. Po tejże, względnie po samoistnej perforacyi, ucho lekko przestrzykiwać 2 r. dziennie lub nawet co godzinę, zależnie od sekrecyi, stosować Politzera. Przy bolesności wyrostka sutkowego, okłady lodowe; w przypadkach ropienia w wyrostku trepanacya.

O. media chronica.

Przy znacznem ropieniu częste przestrzykiwania ucha zwykłą wodą ciepłą i zakładanie następowo waty; w ropieniu bardzo obfitym należy użyć przestrzykiwań przez kateter, co oddaje bardzo dobre usługi. Gdyby wypływ z ucha był cuchnącym, najlepiej jeszcze używać rozczynu kali hypermanganici 0·50:100·0 W przypadkach, gdyby to ropienie było podtrzymywane przez caries kostek słuchowych, granulacyi w uchu wewn., nagromadzenie się mas żółciołojakowych, te należy usunąć, w postaciach zaś ropienia z atyku przestrzykiwania tegoż kaniulą Hartmana.

Przy ropieniu nieznacznem po wystrzykaniu ucha i dokładnem osuszeniu, stosować zadmuchiwania miałkiego kwasu borowego, dalej zapuszczania

732. *Acid. borici 0·60,*
Glycerini
Aqu. dest. āā. 10·00.
DS. Krople do ucha,

733. *Argenti nitrici 0·50,*
Aq. destil. 10·00.
DS. 10—15 kropel do ucha.

734. *Nosopheni*
Acidi borici āā. 5·00.
Mfp. S. Wdmuchiwania do ucha.

735. *Antinosini 0·50,*
Aq. destill. 100·00.
DS. Do przestrzykiwań ucha.

Zinci sulfur. 0·20 na 20·0 Aquae dest., lub Zinci sozo-jodolici 0·4—0·6 : 20·0 dodając odpowiednio 1·00—3·00 Spir. vini rectif. lub bez tegoż, dalej Natrum teraboricum w roczczynie od 4—20%; zresztą chronienie ucha od wpływów zewnętrznych, przez noszenie ciągłe waty w uszach.

Oxaluria.

Dyeta przeważnie mięsna, mleczna, unikanie mącznych pokarmów, jarzyn, octu, cytryn, wina.

Ze środków leczniczych: picie wód: Vichy, Karlsbad, Elster, Salzbrunn, Wildungen.

Na wewnątrz: lith. carb., lith. salicylicum, Natr. carbon. po 0·50—1·0 dziennie w wodzie selterskiej.

736. *Natri bicarb. 10·00,*
Lith. carb. efervescentis 50·00,
Mfpulv. Div. in dos. N. XX.
S. Rano i wieczór proszek w szklance wody.

737. *Natri bicarb. 2·00,*
Lith. carbon.
Kali carbon. āā. 0·50,
Aq. flor. naph.
Syr. simpl. āā. 20·00,
Aqu. dest. 300·00.
DS. Przez dzień wypić (rozczyn Ewicha).

738. *Natr. phosphor. 10·00,*
Div. in dos. Nr. X.
S. Raz dnia proszek.

Oxyuris vermicularis.

Lewatywy z wody, czosnku roztartego w wodzie (garść na 1 litr) z $^1/_2$% roztworu sublimatu, lub też lewatywy z czystego tranu.

739. *Butyri Cacao 3·00,*
Calomelanos 0·05,
Mf. supposit. Dtur. tal. dos. Nr. V.
S. Na noc jeden czopek.

740. *Naphthalin 1·00.*
Ol. olivar. 40·00.
MDS. Do lewatywy.
Dorosłym 5—6·00:80·00 oliwy.

741. *Santonini 0·15,*
Ol. papaver. 50·00.
S. Do lewatywy.

Ozaena.

Leczyć chorobę, na której tle występuje: (kiła, zołzy, gruźlica). Zwracać uwagę na czystość powietrza, utrzymywać jednostajną ciepłotę. Ostrożne przestrzykiwania ½% roztworem soli kuchen., 1% kw. borowy, maść borowa. W razie trudności przy ssaniu, karmienie oseskόw łyżeczką. Wdmuchiwanie kalomelu.

742. *Zinci sozojodolici 2·00,*
Vaselini
Lanolini āā. 20·00.
Paraf. liquidi q. s. f. ung.
S. Posmarować gazę i wkładać do nosa.

743. *Calomelanos 1·00,*
Hydrgr. praec. rubri 0·50,
Sacchari 20·00.
Mfp. S. Do wdmuchiwań.

744. *Ichthyoli 10·0.*
Ol. ricini 20·0,
Spir. vini 100·0.
S. Do inhalacyi.

745. *Saloli 1·0,*
Acid. salicyl. 0·20,
Tannini 0·10,
Acid. borici subt. pulv. 4·0.
Mfp. S. Tabaka. Co godzinę zażywać przez ½ dnia.

746. *Jodoli cryst. 20·0.*
S. Do wdmuchiwań do nosa.

747. *Jodoformi 0·30,*
Vaselini 30·0.
S. Maść.

St. Sawicki radzi wdmuchiwania par formaliny.

Panophtalmitis p. Iridochorioiditis.

Parametritis p. Perimetritis.

Paraphimosis.

Starać się odprowadzić za pomocą palców, wywierając ucisk na żołądź; jeżeli się nie udaje, nacięcie pierścienia ściśniającego (strangulacyjnego) następowe odprowadzenie napletka, okłady zimne.

Pediculi capitis.

Polecić obwiązać głowę dokładnie chustką lub zrobić opatrunek z opaski flanelowej (tak, by objęte były wszystkie włosy) napuścić takową na noc czystą naftą lub z dodatkiem balsamu peruwiańskiego. Procedura taka powtórzona dwa razy wystarczy, by wygubić pasożyty. Kiedy to się stało, wymyć głowę letnią wodą i mydłem, wyczesać głowę gęstym grzebieniem.

Pediculi pubis.

Nasmarować okolicę wzgórka łonowego, prącie, perineum, anus c. unguento cinereo lub 1% rozczynem Hydrarg. sublimat. corrosivi, następnie kąpiel z mydłem.

Pericarditis.

Przedewszystkiem spokój, chory powinien leżeć w łóżku, mało się ruszać. W okresie ostrym na okolicę serca worek lodowy. W razie silnych bólów parę pijawek, suche bańki, pędzlowanie c. Tra. jodi. Na wewnątrz Inf. digitalis e. 1·00 ad 200·000. co godzinę łyżkę, lub inne cardiacum. W razie silnej gorączki podawać antipyrinę, fenacetinę lub antifebrynę w po-

łączeniu z koffeiną dla uniknięcia zapadu. Jeżeli bóle trwają, dać morfinę, chloralhydrat, lub sulfonal na noc. Dyeta przy tem płynna niepodniecająca, uważać na regularne stolce. — Jeżeli okres zapalny minął, stosować resorbentia: okłady ciepłe, pędzlowanie jodyną, diuretica, jak: coffeina, diuretyna, digitalis, Tra strophanti itp. a dyeta wówczas posilna, lekko podniecająca.

W uporczywych przypadkach można zrobić punkcyę i aspiracyę przyrządami Potaine'a lub Dieulafoy, lecz rzadko kiedy chory się na to zgodzi.

748. *Infus. fol. digit.*
e 1·00 ad 180·00,
Syrup simpl. 20·00.
MDS. Co 2 godz. 2 łyżki.

749. *Tinct. Strophanti 10·00.*
DS. 3 razy dz. po 10 kropel.

Po ustaniu gorączki, gdy exsudat zostaje:

750. *Infus. Juniperi e 15·00*
ad 200·00,
Liqu. Kali acet.
Oxymell Scillae āā. 15·00.
DS. Co 2 godz. łyżkę.

751. *Infus. hb. Digitalis*
e 1·00 ad 150·00
Kali acet. 5·00,
Syrup simpl. 20·00.
S. Co 2 godz. łyżkę.

752. *Decoct. Equiset. e 20·0 ad*
200·0,
Liquor. terr. fol. tart.
Oxymell. scillae āā. 15·0.
DS. Co 2 godz. łyżkę.

753. *Pulv. fol. digit. 0·5*
Coff. natrobenz. 1·00
Sacch. lactis
Elaeosacch. Calami āā. 1·5.
Mfp. Div. in dos. N. X.
S. 3 proszki dziennie.

754. *Sparteini 0·02,*
Sacch. albi 0·20,
Mfp. Dtal. dos. N. X.
S. 3 proszki na dzień.

755. *Trae cacti grandiflor 10·0.*
DS. 3 razy dziennie po 10 kropel.

756. *Trae Nerii oleander. 1·00.*
DS. 3 razy dziennie po 10 kropel.

Perimetritis.

Tu możemy też mówić o zapaleniu około trąbek i jajników (perisalpingitis et perioophoritis) jak również o zapaleniu tkanki okołomacicznej (parametritis), gdyż objawy i leczenie są bardzo do siebie podobne.

W okresie ostrym:

Spokojne leżenie w łóżku, okłady lodowe na okolicę bolesną, w razie znacznej boleści i gwałtownych objawów, u osób silnych 5—6 pijawek nad okolicę pachwinową, dyeta ścisła, płynna, nadto wewnętrznie: Tra opii simpl. po 10 kropel kilka razy dziennie albo:

757. *Extr. opii aquos. 0·10,*
But. Cacao q. s. ut f. l. artis suppositoria ad anum
N. V.
DS. Co 3 godz. czopek użyć.

Gdy nasilenie objawów się zmniejsza rzadziej.

Gdy ciepłota opadnie, środki łagodnie wypróżniające: lewatywy z wody, z dodatkiem 2 łyżek ol. ricini albo z dodatkiem łyżki gliceryny. Czopki glicerynowe, oleum ricini wewnętrznie.

Gdy objawy ostrego zapalenia ustąpiły, okłady wysychające, po ustąpieniu bolesności: kąpiele nasiadowe ciepłe, z dodatkiem $^1/_8$—$^1/_4$ kilo soli na kąpiel. Kąpiele borowinowe (Mattoniego sól borowinowa) Truskawiec.

Przestrzykiwanie pochwy słabym prądem wodą 30—38° R. z dodatkiem soli kuchennej (2 łyżki na litr) lub z dodatkiem płynu o składzie:

758. *Kalii jodati 3·0—5·0,*
Trae jodi 15·0—20·0,
Aq. destill. 250·0.
S. 1—2 łyżek na litr wody.

759. *Trae jodi*
„ gallarum āā. 20·00.
DS. Do pędzlowania.

760. *Ammon. sulfo-ichthyol 5·00—10·00,*
Vaselini flavi 50·00.
Mf. ungu. DS. Zewnętrznie.

761. *Ammon. sulfo-ichthyol 5·00—10·00,*
Glycerini 200·00.
MDS. Do tampon. codzien.

W przypadkach przewlekłych miesienie:

762. *Kali jodati 10·00,*
Gelatini q. s. f. l. art. globuli vaginales N. X.
DS. Raz dnia gałkę użyć lub:

763. *Jodofor. desodorati 3·00,*
But. Cacao q. s. ut f. l. art. globuli vaginales N. X.
DS. Raz dnia gałkę użyć.

764. *Ammon. sulfo-icht. 1·00,*
Butyr. Cacao q. s. f. l. art. suppos. ad anum N. X.
S. 1 czopek dzien. użyć.

Jeżeli w przebiegu chronicznego a zatem późniejszego okresu, mimo użycia wyż wymienionych sposobów leczenia, badanie i objawy wykazują znaczne zmiany około jajników, lub w nich samych, albo że w trąbce rozszerzonej znajduje się treść (śluz, ropa, krew), to często dopiero leczenie operacyjne usunąć zdoła cierpienie, wskutek którego życie dla kobiety staje się ciężarem. W tych przypadkach należy wyciąć trąbkę schorzałą (salping-ectomia).

Peritonitis.

Przedewszystkiem chory powinien zachować bezwzględny spokój; dyeta ściśle płynna. Wewnętrznie należy podawać przetwory makowca w dużych dawkach, a w razie silnych wymiotów kawałki lodu do połykania i kokainę lub morfinę. Zewnętrznie środki przeciwzapalne, okład lodowy, pijawki, pędzlować brzuch kleiną z dodatkiem jodoformu. Gdy okres ostry minie, okłady wysychające lub ciepłe. Kąpiele ciepłe całe lub nasiadowe.

W przypadkach surowiczego zapalenia z przebiegiem chronicznym, może być czasem wskazane wypuszczenie płynu z jamy brzusznej, a nawet t. z. toaleta jamy brzusznej.

P. chronica.

Wymaga dobrego odżywiania, wcieranie szarego mydła w ściany brzucha, kąpiele solne, kąpiele borowinowe (Mattoniego sól borowinowa) Rabka, Truskawiec.

P. tuberculosa.

Leczyć według tych samych zasad, wcierać maść jodoformową 25·0 na 100 wazeliny, a następnie brzuch pokryć ceratką Billrotha i opasać cały brzuch flanelą, punkcye wykonywać tylko w ostateczności.

765. *Antipyrin 10·00,*
Aqu. dest. 150·00.
DS. 2 łyżki do lewatywy co 2 godziny, póki gorączka nie spadnie do 38.

766. *Laudani pur. 0·02,*
Sacch. albi 0·30,
Dtur. tal. dos. XII.
S. 3 pr. dziennie.

767. *Emuls. communis 200·0,*
Aq. laurocerас. 10·0,
Morphii muriat. 0·10.
S. Co godz. łyżkę.

768. *Resorcini resublimat 2·0,*
Aq. destillat. 180·0,
Tinct. laud. simpl. gtt. XV,
Syr. simplic. 20·0,
D. in vitr. nigro.
S. Co 2 godz. łyżkę.

769. *Cocaini mur. 0·15,*
Aqu. dest. 10·00.
DS. W razie wymiotów 10—15 kropel zażyć.

770. *Emuls. commun. 200·00,*
Aqu. lauroc. 5·00,
Morphii mur. 0·05,
Syrup simpl. 10·00.
MDS. Co godz. łyżkę.

W razie parcia na stolec:

771. *Morphii mur. 0·01,*
Extr. bellad. 0·02,
Butyri Cacao 1·00,
f. suppos. dtur. tal. dos. X.
S. W razie parcia użyć jednego czopka.

772. *Jodoform 5·00,*
Lanolin
Vaselin āā. 25·00.
Mfung. S. Rano i w. wcierać.

Perityphlitis zob. Typhlitis.

Perniones zob. Congelatio.

Pertussis. Koklusz, Krztusiec.

Oddzielić dzieci zdrowe zwłaszcza małe. Dyeta pożywna, karmić zaraz po wymiotach. Pobyt na świeżem powietrzu, oddychanie zgęszczonem powietrzem, zmiana miejsca pobytu. Rozpylanie 5% kw. karbol. w mieszkaniu.

W razie wystąpienia zapalenia płuc (napady czasem ustają) dawać leki wykrztuśne:

Inf. Ipecac. c. Natro benzoico.

773. *Trae Bellad. gtts. 2—5,*
Mixtur. gummos. 100·00,
Syrup simpl. 15·00.
MDS. Co 2 godz. łyżeczkę.

774. *Chloral hydratis 0·50,*
Ammon. v. Natri brom. 2·00,
Aqu. dest. 100·00,
Mixtur. gumm.
Syrup rubid. āā. 15·00.
MDS. Co 3 godz. łyżeczkę.

775. *Cocain mur. 1·00,*
Aqu. dest. 10·00.
MDS. Do pędzlowań, przełyku i krtani.

776. *Morphii mur. 0·01—0·02,*
Aqu. dest. 60·00,
Syrup altheae 15·00.
MDS. 3 razy dz. łyżeczkę.

777. *Chinini muriat. 0·50,*
Natr. bicarb.
Sacchari āā. 1·50,
Mfp. div. in dos. 10.
S. Co 3 godz. proszek.

778. *Trae alcohol. rad. Aconit.*
Trae Bellad. āā. gtts. 10,
Aqu. amygdal. amar. 1·00,
Aqu. dest. 100·00,
Syrup aurant. 20·00.
MDS. 3—4 r. dz. łyżeczkę.

779. *Coccionell pulv. 1·00,*
Kali carbon. 3·00,
Sacchari 10·00,
Aq. dest. 100·00.
MDS. Co 2 godz. łyżeczkę.

780. *Antipyrin. 1·00,*
Terpinhydratis 1·00,
Aqu. tiliae
Syrup aurant āā. 50·00.
MDS. 4—5 r. dz. łyżeczkę.

781. *Extr. Hyosc. 0·20,*
Linctus gummosi 100·00,
Syrup rubid. 20·00.
MDS. Co 2 godz. łyżeczkę.

782. *Codeini mur. 0·05,*
Linct. gumm. 60·00,
Syrup Altheae 30·00.
MDS. 3—5 łyżek dziennie.

783. *Antipyrin 0·50—1·00,*
Aqu. de Vichy 80·00,
Syrup rubid. 20·00.
DS. Używać zaraz po napadzie łyżeczkę. — Wyżyć w ciągu 24 godzin.

784. *Dct. hbae Thymi*
10·00 ad 200·00,
Ammon. bromat. 2·00,
Syrup Altheae 20·00.
MDS. Co 2 godz. łyżeczkę.

785. *Bromoformii 5·00.*
DS. Dzieciom
do roku życia 2—3 kropel,
od 2—4 lat 3—4 „
do 8 lat 4—5 „
3 razy dziennie podać w łyżeczce wody.

786. *Tussol (antipyr. amygdalic.) 2·0,*
Aq. destill. 80·0,
Syr. Senegae 20·0.
MDS. Dziennie 1—3 łyżeczek.

787. *Acidi benzoici*
Bismut. salicyl. āā. 5·0,
Chinin sulph. 1·0.
Mfp. DS. 2 r. dziennie wdmuchiwać do nosa.

788. *Acidi borici*
Coff. tost. āā. 5·0.
Mfp. DS. 2 r. dziennie wdmuchiwać do nosa.

789. *Thymoli 1·0,*
Spir. vini rectif. 250·0,
Aqu. dest. 750·0.
DS. Do inhalacyi.

790. *Creosoti 0·25,*
Sulfonal 0·20,
Syrup tolutani 150·0.
MDS. Co 2 godziny łyżeczkę (przed użyciem wstrząsnąć).

791. *Antispasmini 1·0,*
Aq. amygd. amar. 10·0.
S. 1—2 r. dz. po 10 kropel.

Pharyngitis.

Leczenie winno poprzedzać zbadanie jamy noso-gardłowej, względnie nawet nosa; przy zajęciu tychże równoczesne leczenie. W przypadkach postaci zanikowej, suchej, leczenie prawie bezsilne; nieraz sprawia się ulgę chorym przy pędzlowaniach cum

792. *Jodi puri 0·25,*
Kali jodati 1·0,
Glycerini 20·0.
DS. Zewnętrznie.

Pharyngitis hypertr. granulosa lub *lateralis.*

Kauteryzowanie miejscowe lapisem w substancyi lub pędzlowanie całego gardła rozczynami lapisu 10 i 20%, lub taniny np.

793. *Acidi tannici 2·0,*
Spir. vini rectif. 20·0.
DS. Zewnętrznie.

794. *Sozojodoli 2·50,*
Aqu. dest. 50·0.
S. Do pędzlowania.

Niemniej można chorym zapisywać zimne rozpylania z rozczynów 1—2% Natri bicarb., Kali carbon., Natri chlor., Amonii chlor., dalej płukania z tych środków lub z taniny np.

795. *Acidi tannici 5·0,*
Spir. vini rectif. 50·0,
Aqu. dest. 500·0.
(Morphii mur. 0·10—0·20).
DS. Do płukania gardła.

Phthisis pulmonum zob. Tuberculosis p.

Pityryasis versicolor.

Zmycie 2—3-razowe powierzchni ciała zajętej mydłem szarem, naphtolowem. Pozostawiając zaschłą pianę mydła przez 2—3 dni, polecić następnie ciepłą kąpiel z dokładnem zmyciem jakiemkolwiek mydłem.

796. *Trae Veratri viridis 50·00.*
S. Do pędzlowania na noc.

Następnego dnia kąpiel letnia i zmydlenie powierzchni ciała.

Pleuritis.

Chory ma leżeć w łóżku, pożywienie płynne, zwłaszcza jeżeli jest gorączka. Suche bańki na okolicę zajętą zapaleniem opłucnej, jeżeli bardzo silny ból, to nawet 4—6 pijawek lub wstrzyknięcie morfiny. Po tem okład lodowy, lub wysychający. W razie męczącego kaszlu morfina. Jeżeli się wypocina nie wytwarza, to pozostać przy tem leczeniu, co najwyżej pędzlowanie przez kilka dni cum Tra jodi i nie pozwalać choremu wychodzić dopóki tarcie istnieje i stan podgorączkowy się utrzymuje. Zresztą trzeba leczyć chorobę zasadniczą, najczęściej nacieki szczytowe. Jeżeli zaś nagromadza się wypocina, to obok okładów wysychających można zalecić smarowanie raz na dzień jodyną lub pryszczydło, wewnętrznie Natrium salicylicum 3—4 gr. dziennie. W okresie, kiedy już wypociny nie przybywa, pędzlowanie jodyną, kataplasmy ciepłe, wewnętrznie Kalium jodatum, diuretica, jak: Inf. digitalis, Theobrom. natro salicyl. po 4—5 grm. dziennie, Coffeinum natro-salic. 1—1·5 dziennie, Calomel, Adonis vernalis 6·0 na 200·0, Tra stroph., Kali nitricum itp. Nadto można próbować środków przeczyszczających, jeżeli nie ma przeciwskazania.

Tam, gdzie wypocina ropna, należy zrobić resekcyę żebra i ropę wypuścić, jeżeli zaś chory się nie zgadza, to przynajmniej punkcyę i aspiracyę płynu przyrządem Potaina lub Dieulafoi. Punkcya nadto jest wskazaną, jeżeli znaczna bardzo duszność grozi życiu chorego.

Po przebyciu zapalenia opłucnej, wyjazd na świeże powietrze, w góry do Zakopanego, Davos, Gleichenbergu, odżywianie forsowne, gimnastyka odpowiednia i leczenie w gabinetach pneumatycznych.

Zresztą leczyć należy chorobę główną, która dała powód do zapalenia opłucnej, a tą jest najczęściej gruźlica płuc.

797. *Dect. cort. chinae*
e 10·0 ad 150·0,
Natri salicyl. 3.0,
Syrup. aurant. 20·0.
MCS. Co 2 godz. łyżkę.

798. *Chloroformii 10·0,*
Ol. Hyosc.
Ol. olivar. āā. 20·0.
S. Do nacierań.

Przy pozostałym exsudacie:

799. *Decoct adonidis*
e 15·0 ad 200·0,
Oxymel Scillae 20·0.
DS. Co 2 godz. łyżkę.

800. *Natr. chlorat. 5·0,*
Lithii chlorat. 1·0,
Aqu. petroselin. 130·0,
Syrup. menth. 20·0.
S. Co 2 godz. łyżkę.

801. *Perlae med. cum Creosot. carb. 0·20*
fabric. „Hygea“ Zahradnik.
S. 4—10 per. dziennie.

802. *Kali hydrojod. 2·0,*
Jodi puri 0·50,
Ung. digitalis 20·0.
Mfung. S. Maść.

803. *Jodoform 2·0,*
Unguenti simpl. 50,
Ol. Bergamott. gtts. III.
S. Do wcierań w kl. p.

Pneumonia.

Leków swoistych przeciw pneumonii nie posiadamy. Leczenie

więc przeważnie objawowe. Chory powinien leżeć w dużym pokoju o jednostajnej temperaturze, dyeta tylko płynna: bulion, rosół, mleko, winna polewka, wino, rosół z jajem, do picia jakiś kwasek lub lemoniada.

W pierwszym okresie zapalenia płuc można postawić suche bańki, zwłaszcza, jeżeli jest kłócie w piersiach, przy bardzo silnem kłóciu nawet 2—3 pijawek lub cięte bańki i okład lodowy lub wstrzyknięcie morfiny. Przy silniejszym kaszlu, męczącym chorego, nieznaczne dawki narkotyków. Jeżeli gorączka bardzo wysoka lub trwa długo, należy przeciwdziałać przez zmywanie ciała letnią wodą lub pół na pół wodą z octem, podawać środki przeciwgorączkowe jak: antipyrinę 1·00—2·00 lub fenacetinę, ale lepiej z dodatkiem koffeiny 0·15—0·20 na dawkę, lub też obok tych przetworów dać jeszcze cognac lub mocne wino. Przy słabem tętnie, takiejże akcyi serca, podać digitalis, strophantus lub sparteinę.

W objawach zapadu, podać kamforę 0·1 w kieliszku wina lub podskórnie strzykawkę ol. camphorat.; wreszcie, podskórnie eter.

804. *Infus Valerianae*
e 5·00 ad 200·00,
Aether sulf. 2·00,
Syr. aurant. 20·00.
S. Co godzinę łyżkę.

Chorym, przyzwyczajonym do nadużywania wyskoku, należy nie szczędzić wina, cognacu, ażeby nie wybuchło delirium.

805. *Cognaci optimi*
Aq. melissae āā. 60·00,
Syr. cort. aur. 40·00,
Vitel. ovi N. duo.
MDS. Co 2 godz. łyżkę.

W razie delirium: opium, morfina lub chloralhydrat (2—3 grm.).

806. *Chloral. hydr. 4·0,*
Aq. dest. 25·0,
Syr. cortic. aurant. 20·0.
S. Na raz użyć.

807. *Tinct. Capsici annui 5·0,*
Aq. dest. 180·0,
Syr. simpl. 20·0.
S. Co 2—3 godz. łyżkę.

W okresie rozdzielania się nacieku: środki wykrztuśne, rozdzielające jak: woda giesshübelska, selterska, józefinka szczawnicka.

808. *Infus Ipecac.*
e 0·30 ad 180·00,
Aqu. lauroc. 2·00,
Syr. Altheae 20·00.
DS. Co 2 godziny łyżkę.

809. *Infus Senegae*
e 10·00 ad 200·00,
Natri benzoici 2—3·00,
Liquor ammon. anis. 2·00,
Syrup simpl. 20·00.
S. Co 2 godziny łyżkę.

Pulv. Doveri 0·25, 2 lub 3 dawki, Stib. sulphur. aurant. 0·01—0·02 na dawkę, 2—3 razy na dzień itp. W razie trudnego rozdzielania się nacieku: okłady wysychające, okłady ciepłe, kataplazmy, dyeta pożywna, wino, cognac.

Podagra zob. Arthritis.

Pollutiones.

Uwzględnić: Phimosis, Balanitis, Urethritis, Obstipatio, Helminthiasis, Onanię, Anaemię. Dobre odżywianie, unikanie wybryków in Baccho et Venere. Pościel niezbyt mięka i lekkie przykrycie. Kąpiele nasiadowe letnie na 20—25°. Elektroterapia. Hydroterapia. Kąpiele rzeczne. Pobyt na świeżem powietrzu, wczesne wieczerze, unikać spania na wznak.

810 *Camph. monobr. 2·00,*
Extr. secal. corn. 5·00,
Lupulin. 3·00.
Pulv. et liq. q. s. ut f. pill. N. 50.
S. 4—5 pigułek na dzień.

811. *Kali bromat. 10·0,*
div. in dos. Nr. X.
S. 3 proszki dziennie,

Processus puerperalis, Febris puerperalis.

Zapobiegać przeniesieniu zakażenia z osób chorych na zdrowe. Ściśle aseptyczne postępowanie podczas porodu, t. j. utrzymanie w stanie aseptycznym rąk, narzędzi, bielizny, czyli wszystkiego, co wchodzi w zetknięcie z rodzącą, unikanie niepotrzebnego częstego badania rodzącej.

Gdy występuje po porodzie gorączka lekka do 38° C. a tętno spokojne, odchody rozłożone: przestrzykiwanie pochwy 1—2 razy dnia roczynami: kwasu karbolowego, kwasu borowego, kreoliny, tymolu. Posypanie owrzodzeń w przedsionku i na międzykroczu jodoformem, opatrzenie gazą jodoformową. Antipyretica zaciemniają obraz chorobowy i nie przynoszą korzyści.

Gdy ciepłota i tętno się podnosi po użytem postępowaniu: przestrzykiwanie jamy macicy środkami przeciwgnilnymi (Acid. boricum 3%, Acid. carbol. 2–5% i t. d. za pomocą cewników Bozemanna, Fritscha, Olshausena, 2—3 razy dziennie). Gdy po 2 dniach ciepłota nie opada, postępowania tego zaniechać.

Gdy są objawy podrażnienia otrzewny: lód na brzuch, opium per anum.

Srodki rozwalniające (Ol. ricini, Calomel) podawać można, tylko gdy nie ma zadrażnienia otrzewnej.

Po rozwinięciu się gorączki połogowej, postępowanie Runggego: mocne wina 1—2 butelek dziennie, cognac. Gdy skłonność do wymiotów, wino szampańskie z lodu.

812. *Cocaini muriat. 0·10,*
Aqu. dest. 100·0.
DS. Co pół godz. łyżeczkę.

Gdy wstręt do wina, to cognac, rum.

813. *Spir. vini Cognac. optimi*
Aqu. dest. āā. 60·0,
Vitelli ovi unius,
Syr. simpl. 20·0.
DS. Co pół godz. 1—2 łyżek.

Mleko, herbata, czarna kawa, silne rosoły, Beeftea; do napoju: woda z dodatkiem białka kurzego, jednego jaja na szklankę (przecedzić). Gdy tętno szybkie: Coffeina interne. Jeżeli nie ma podrażnienia otrzewny, kąpiele letnie (22—24° R.) 5—10 minut 1—2 razy dziennie. Polecają też wstrzyknąć w udo lub łydkę gram terpentyny oczyszczonej celem wywołania miejscowego ropienia (abscessu). W nowszych czasach stosowano wstrzykiwanie roczynu sublimatu do żył (0·001 pro dosi i wyżej z roczynu 1%).

W ostatnich czasach próbowano leczyć gorączkę połogową w rozpaczliwych przypadkach za pomocą wstrzykiwań surowicy Behringa, Rogera, w dawkach od 5—20 cm. sześć. – Wyniki są zachęcające, lecz jeszcze niepewne.

Postępowanie przeciwgorączkowe: Gdy ciepłota dochodzi do 39·5° C., zmywania całego ciała kilka razy dziennie, gdy dochodzi do 40° C. zawijanie w mokre, w letniej wodzie maczane prześcieradła; zawijanie takie można powtórzyć 2—3—4 razy, aż do opadnięcia ciepłoty, 1—2

razy dziennie. Zimny okład na głowę. Uważać na tętno i w razie zapadu środki podniecające.

Prostatitis acuta.

Zaprzestać leczenia miejscowego; polecić pacyentowi łóżko, dyetę płynną, antiflogosa, na międzykrocze pijawki, dbać o wolne wypróżnienia; przeciw bólom i trudnemu oddawaniu moczu (spasmus sphincteris externi) narkotyki w czopkach:

814. *Morphii mur. 0·10,*
Extr. Bellad. 0·30,
Butyri Cacao q. s. f.
supp. ad anum N. X.

Dobre usługi oddaje przyrząd podany przez Fingera (Kühlapparat), przez który (podobnie jak w psychroforze) przepuszcza się wodę o ciepłocie 12—15° przez 20—30 minut codziennie. Jeżeli mimo wszystkich zabiegów leczniczych gruczoł nie zmniejsza się, a nawet wybadać się da chełbotanie — przecięcie z kiszki odchodowej, dalsze leczenie jak każdego ropnia.

P. chronica.

Leczyć przedewszystkiem sprawę rzeżączkową czy nieżytową części tylnej cewki, psychrofor, miesienie per rectum, wprowadzanie czopków:

815. *Kali jodati 0·50,*
Jodi puri 0·05,
Extr. Belladon. 0·07,
Butyri Cacao q. s.,
f. supp. ureth N. V.

Prosopalgia patrz Neuralgia trigemini.

Prurigo.

Dzieciom źle odżywionym, zołzowym, podawać porą zimową tran, przetwory jodu, w lecie kąpiele jak: Rabka, Iwonicz, Solec.

Leczenie zewnętrzne:

Kąpiele ciepłe z dodatkiem wątroby siarczanej lub Solutio Vleminckx stosowane codziennie przez dłuższy czas. Kaposi poleca codziennie nacieranie maścią naphtolową 3—5%, następnie puder (wieczorem); rano na drugi dzień kąpiel 20—24°.

Polecają nacieranie pędzlem szczecinowym zwłaszcza kończyn.

816. *Olei jecoris Aselli 75·00,*
Olei olivarum 25·00,
Balsami peruviani
Olei rusci āā. 5·00;
co powtarza się przez 5 dni z rzędu, 2 dni pauza i tylko pudrowanie.

Pruritus ani.

Stosowanie maści:

817. *Calomelanos 5·00,*
Vaselini 35·00.
S. Maść.

818. *Mercurii sublimati 0·03,*
Ammon. chlorati 0·12,
Acidi carbolici 4·00,
Glycerini 60·00,
Aquae rosarum 120·00.
S. Zewnętrznie

nacierać tym płynem 2—3 razy dziennie. Skuteczne bywają pędzlowania c. oleo rusci, 5% roztworem alkoholowym kwasu karbolowego.

Pruritus universalis.

Uwzględnić w leczeniu przyczynę, jaką bywają: przewlekłe nieżyty żołądka i kiszek, cukrzyca, u kobiet zboczenia w narządzie rodnym. Późny wiek stanowi sam przez się przyczynę tego przykrego cierpienia (pruritus senilis). Polecić kąpiele z dodatkiem sublimatu, wątroby

siarczanej, ałunu, zimne tusze, zawijania w mokre koce. Przeciw napadowi swędzenia zmycie ciała:

819. *Acidi carbolici 5·00,*
Spir. vin. gall. 100·00.

lub 3% rozczyn alkoholowy mentolu, następnie puder. Jako maść:

820. *Mentholi 2·50,*
Balsami peruviani 5·00,
Unguenti Wilsoni
Lanolini ãã. 50·00.
S. Maść.

Pruritus vulvae.

Uwzględnić przyczyny: Zapalenie sromu i pochwy, u dziewczat pasorzyty, wyprysk, masturbacyę, żylaki, blizny po wrzodach, zaparcie stolca, diabetes. Przyczyną świerzbiączki może być nieprawidłowe uwłosienie sromu (Mars) mianowicie zwrócenie włosów na wewnątrz przedsionka (entropium labiorum). — Unikać drapania, kąpiele nasiadowe na 24—26° R., okłady z kwasu karbolowego 2%, okłady sublimatowe ½‰. Wyciąć lub wygolić nieprawidłowo rosnące włosy. — można też użyć maści

821. *Mentol 3·0,*
Ol. olivar. 1·0,
Lanolini 6·0.
Mfung. S. Do smarowania.

Lub zwilżyć rozczynem

822. *Hydrarg. bichlorat 2·0,*
Alcohol 10·0,
Aq. rosarum 40·0
Aq. destill. 450·0.
S. Zewnętrznie.

823. *Natri subsulphur. 30·00,*
Acidi carbol. 5·00,
Glycerini 2·00,
Aqu. dest. 500·00.
MDS. Do obm. (płyn letni).

824. *Ac. carb. crist. 5·00—10·00,*
Ol. olivar. 100·00.
DS. Do smarowania.

825. *Chloroform 5·00,*
Ol. olivar. 50·00.
MDS. Do pędzlowania.

826. *Cocaini muriat. 1·00,*
Lanolini 5·00,
Vaselini 15·00.
Mfung. S. do smarowania.

Psoriasis.

Wewnętrznie:

827. *Solutio Fowleri*
Trae malatis ferri ãã. 10·00.

rozpoczynając od 12 kropel na dzień; co 3—4 dni bierze chory o 2 krople więcej. W ten sposób zwiększając stopniowo dawkę, dojść można do 40 kropel na dzień, którąto ilość używa pacyent przez dłuższy czas, aż zmiany chorobowe zaczynają ustępować. Zmniejszając w podobny sposób dawki o 2 krople co 3—4 dni dochodzi się znów do pierwotnej ilości.

Podobnie postępuje pacyent przy używaniu pilulae asiaticae, rozpoczynając od 2—3 pigułek na dzień, dochodzi stopniowo do 12—15 i znów używając tej ilosci przez dłuższy czas, stopniowo zmniejsza dawkę, by dojść do 2-4 pigułek na dzień.

Haslund a za nim wielu innych poleca jodek potasu w wielkich dawkach, zaczynając od 3·00—5·00 pro die co 2—3 dni zwiększa dawkę, dochodząc stopniowo do 15·00—20·00 pro die. W 4—6 tygodniu przy tem leczeniu zaczynają zmiany na skórze ustępować. Lekkie objawy zatrucia nie są zdaniem autora przeciwwskazaniem do dalszego podawania leku.

Leczenie zewnętrzne ma za zadanie:

1) usunięcie łusek.
2) „ nacieku.
3) „ przekrwienia.

Celem usunięcia łusek, polecamy ciepłe kąpiele i zmywanie się w nich mydłem szarem lub salicylowem. Na pojedyncze części ciała jak łokcie, kolana można stosować okłady Priessnitza. Kąpiele można zastąpić przez tłuszcze jak: vaselina, smalec, tran zawijając pojedyncze części opaskami flanelowemi po poprzedniem nasmarowaniu jednym z wymienionych tłuszczy.

Celem usunięcia nacieku wcierania (robione codziennie) za pomocą pędzla szczecinowego.

828. *Acidi pyrogal. 10·00,*
Vaselini 100·00.
S. Maść.

829. *Chrysarobini 5·0)—10·00,*
Vaselini 100·00.
S. Maść.

Jeżeli zmiany chorobowe na skórze są nieliczne, rozsiane, nadaje się dobrze smarowanie ognisk chorobowych przez 10—14 dni roztworem

830. *Chrysarobini 5·00,*
Traumaticini 50·00.
S. Zewnętrznie.

Przy zastarzałej psoriasis zmodyfikowana sol. Vlemmingkx:

831. *Calcii oxydat. 50·0,*
Sulf. sublim. 100·0,
Aq. destill. 1000·0.
Coque ad remanent 600.
DS. Pocierać poszczególne miejsca, po czem kąpiel ciepła.

Także maść Wilkinsona stosowana według Hebry.

832. *Sulf. citrin.*
Ol. fagi āā. 50·0,
Sapon virid.
Axung. porci āā. 100·0,
Pulv. cretae alb. 10·0.
DS. Przez 6 dni pędzlem 2 razy dnia nacierać, 10 dnia kąpiel.

Kaposi poleca zwłaszcza na zmiany na głowie 5—10% maść naphtolową.

W razie powstającej dermatitis, po użyciu któregokolwiek z powyższych środków, zaniechać dalszego używania, ograniczyć się do pudrowania skóry.

Przeciwko zmianom na czaszce

833. *Praecip. albi 2·00,*
Unguenti emoll. 20·00.
S. maść.

którą maść wciera pacyent codziennie, po poprzednim usunięciu łusek za pomocą zmywań głowy mydłem szarem.

W okresie wybuchu ostrego łuszczycy, nie używać środków drażniących silnie skórę (chrysarobin, oleum rusci i t. d.), bo łatwo powstają wypryski i zapalenia powierzchowne skóry; ograniczyć się do polecenia kąpieli ciepłych.

Pyelitis.

Jeżeli jest okres ostry zapalny: chory ma leżeć w łóżku, suche bańki w okolicę nerek, dyeta tylko płynna, przeważnie mleczna, najlepiej mleko pół na pół z wodą wapienną, picie wody: Bilińska, Giesshübler, Fachingen, Preblau, Ems, Gleichenberg, Szczawnica, Truskawiec, Wysowa, wystrzegać się kawy, herbaty, korzennych zapraw i napitków wyskokowych.

Przy cierpieniu przewlekłem dyeta mniej ścisła, z unikaniem jednak wszelkich napojów wyskokowych i korzeni.

Ze środków wewnętrznych można polecić odwar: Fol. Uvae ursi 15·0 na 300·0 z tego co godzina łyżkę, lub filiżankami pić. Lub Arbutiny 2—3 grm. pro die w proszkach (środek drogi, mało skuteczny).

834. *Ol. ligni santali* 3 razy po 10—15 kropel w kawie lub mleku. *Kali chloric. 4—6·0* na *200·0* z tego co godzinę łyżkę.

Dobrze też działa Tannina z opium:

835. *Tannini 0·30,*
Opii 0·02,
Mfp. d. tal. dos. N. X.
3—5 proszki dziennie.

836. *Arbutini 3·00,*
Aq. dest. 150·00,
Syr. simpl. 15·00.
DS. Co 2 godz. łyżkę.

837. *Lupulini 1·0,*
Sacch. albi 5·0,
Mfp. div. in dos. N. X.
S. 3 proszki dziennie.

838. *Saloli 0·50,*
Dtal. dos. N. XII.
S. 3—4 proszki dziennie.

839. *Natr. salicyl.* po *0·50,*
S. 3—4 razy na dzień,

Polecić też można do picia wodę sodową kwaśną (Rząca i Chmurski), kąpiele nasiadowe ciepłe, okłady wysychające, w razie bólów na wewnątrz lub podskórnie morfinę Zresztą trzeba leczyć główną przyczynę choroby.

Rachitis.

Najwięcej skuteczne pielęgnowanie i żywienie. Dzieci z krzywicą powinny być jak najwięcej na powietrzu w ubraniu lekkiem, zamiast pierza materace z włósia, przy Craniotabes: poduszeczka z włosia z wyciętym otworem na główkę. Przy skrzywieniach kręgosłupa i załamaniu kończyn, nie pozwalać dzieciom bez podpory siedzieć, a próby ze staniem i chodzeniem bardzo ostrożnie zaczynać. W razie obfitych potów zmywać ciało kilka razy gąbką zamaczaną w zimnej wodzie i dobrze wyciśniętą, a zwłaszcza tyłogłowie.

Młodszym dzieciom nie podawać pokarmów mącznych.

Drugim ważnym czynnikiem są kąpiele, jeżeli nieżyt oskrzeli nie przeszkadza.

Daje się je w połączeniu ze słodem (½ litra) i solą (¼—½ do 1 funta na 20 litrów) z dodatkiem ziół aromatycznych, w razie niedokrewności sole żeleziste, kąpiele (26° R.) z soli borowinowej (Mattoniego), na tydzień 2—3 razy, nigdy na noc.

Nieżyt oskrzeli leczyć naparem Ipecac, Senegae, Liquor Ammoniae anis.

Kurczowi głośni energicznie zapobiegać, (zob. Laryngospasmus). Skrzywienia kończyn wymagają leczenia gimnastycznego, ortopedycznego, szyn, gorsetów itp.

840. *Aqu. pyrophosphatis ferri et sodae.*
S. 3 razy dziennie łyżeczkę, dalej:

841. *Trae ferri chlorati 5—10·00.*
S. 3 razy dziennie po 5 kropel we wodzie.

842. *Ferri pyrophosphor. 0·05—0·10,*
Sacchari lactis 0·20,
Mfp. dtur. tal. dos. N. 15.
S. 2 proszki dziennie.

843. *Calcii phosphor. pulv. 30·00.*
Parę razy dziennie na koniec noża do pokarmów.

844. *Calcar. phosphor. 30·00,*
Ferri lactici 2·00,
Sacch. lactis 30·00.
Mfp. S. 3 razy dz. na koniec noża.

845. *Bismut subnitrici*
Carbonat calcar. ãã. 1·50,
Mfp. div. in dos. N. 10.
S. Co 4 godz. proszek (w razie uporczywego nieżytu przewodu pokarmowego).

846. *Ol. jecor. aselli 2·00—4·00,*
Mucilag. gum. arab.
Aqu. dest. q. s. f. l. a.
Mixt. oleosa col. 80·00,
Syrup simpl. 10·00.
DS. 3 razy dz. łyżkę.

847. *Ol. jecor. Aselli 150·00,*
Limaturae ferri 20·00,
stent in macerat. per 24 horas, deinde decant.
DS. Rano łyżeczkę.

848. *Phosphori 0·01,*
Ol. amygdal. dulc. 30·00,
Gum. arab.
Sacchari ãã. 15·00,
Aqu. dest. 40·00.
D. in vitro caeruleo.
DS. Jedną łyżeczkę na dzień.

849. *Phosphori 0·01,*
Ol. jecor Aselli 100·00.
DS. 1—2 łyżeczek dziennie.

850. *Phosphori 0·01,*
Lipanin 30·00,
Pulv. gi. ar.
Sacchar. ãã. 15·00,
Aqu. dest. 40.00.
DS. 1—2 łyżeczek dziennie.

851. *Phosphori 0·06,*
Alcohol. 20·00,
Spir. menth. 0·50,
Glycerin. 60·00.
DS. 3 razy dziennie po 6 kropel. — (Co tydzień o kroplę więcej aż do 10).
Także Thyraden w pastylkach.

Dzieciom z nieżytem kiszek stanowczo fosforu nie podawać.

Rheumatismus articulorum.

1. Acutus.

Chory bezwarunkowo ma tak długo pozostać w łóżku, dopóki gorączka nie minie, obrzęki się nie zmniejszą i bóle nie ustąpią.

Ze środków najprędzej działających polecają: Antipyrinę, z Natr. salicylicum po 0·50, dziennie takich proszków 4—6. Jeżeli obawiamy się zapadu po silnych dawkach antipyriny, to lepiej dodać do każdego proszka 0·15 Coffeiny natrosalicylici.

Dalej stosować można samo Natr. salicyl. 5·0—6·0 pro die, Acid. salicyl. 4·0—5·0 pro die, Phenacetin po 0·50, 4—5 proszk. dziennie — Antifebrin od 0·25—0·50, 3—4 proszki na dzień, Betol 0·3—0·5, 3 razy na dzień.

852. *Salipyrin 0·50.*
Kilka razy dziennie proszek.

853. *Asaproli 4·00,*
Aq. foenicul.
Syr. simpl. ãã. 30·00.
DS. Co 2—3 godz. łyżeczkę.

854. *Salopheni 1·00,*
Dt. tal. dos. X.
S. 3—4 pr. dziennie.

Euphorin po *0·40.*
Kilka razy dziennie.

Phenocollum hydrochl. 1—1·50 pro die.
Methacetin 0·20—0·30 pro dosi.
Kilka razy dziennie.

Nadto okłady lodowe na bolesne stawy, lub ciepłe okłady. Pędzlowanie jodyną i zawijanie w watę. Smarowanie stawów mięszanką chloroformową lub ichtyolem.

Nadto leczenie wszelkich powikłań w odpowiedni sposób, zwłaszczą zapaleń osierdzia, opłucnej i t. p.

2. Chronicus.

Obok środków wyż wymienionych i kali jodatum 2—3·0 pro die, polecić ciepłe kąpiele, kąpiele ze soli borowinowej (Mattoniego) pędzlowanie jodyną,

masaż stawów maścią jodową ruchy bierne lub wysłać chorego do czeskich Cieplic, Trenczyna, Piszczan, Swoszowic, Krzeszowic, Truskawca i t. d.

855. *Aconitin 0·75,*
Ung. emol.
Vaselini āā. 15·00.
Mf. ung. S. Wcierąć w bolesny staw.

856. *Jodoformii 3·00,*
Extr. Opii aq. 2·00.
Ung. simpl. 30·00.
Mf. ungu. DS. Maść.

857. *Ichthyoli 10·00,*
Ungu. parafin. 90·00.
Mf. ungu. DS. Maść.

858. *Ichthyoli 5·00,*
Ungu. emolient. 50·00.
Mfungu. S. Wcieranie.

859. *Ammon. sulfoichthyol*
Spir. aether. āā. 10·00,
Collodii 20·00.
DS. Do pędzlowania stawów.

860. *Trae Colchici 10·00,*
„ Aconit. 3·00,
„ Opii 2·00.
DS. 3—4 r. po 15—20 kropel.

861. *Exalgin 2·50,*
Alcohol menth. 15·00,
Aqu. dest. 190·00,
Syrup simpl. 30·00.
S. Co godzinę łyżkę.
(Jedna łyżka 0·20 Exalg. 0·80 pro die).

862. *Diaphtherini 0·50,*
Spir. vini
Cognaci
Aq. naphae
Syrup simpl. āā. 20·00.
MDS. Co 2 godz. łyżeczkę.
(Dla dzieci).

863. *Natri jodat. 6·00,*
Sol. Fowleri 5·00,
Natri bicarb. 15·00,
Kali bicarb. 30·00,
Dct. Sarsaparill comp. 600·00.
S. Po objedzie łyżkę użyć.

Rheumatismus musculorum.

Wewnętrznie można podać mierne dawki Natr. salicylicum. Antipyriny, Phenacetyny a obok tego działać miejscowo przez wcieranie maści kojących, mieszanki chloroformowej. Kąpiele ciepłe, zawijania w koce, łaźnia parowa, masaż, prąd elektryczny, kąpiele siarczane, Cieplice w Czechach, na Węgrzech, Truskawiec i t. p. miejscowości.

864. *Chloroform*
Ol. olivar. āā. 10·00,
Tinct. opii simpl. 5·00.
DS. Do wcierań.

865. *Chloroformii*
Glycerini āā. 50·00.
DS. Wcieranie.

866. *Trae Bellad. 1·50.*
Bals. vitae Hoffman. 80·00,
Chloroformii 20·00.
DS. Do wcierań.

867. *Veratrin 0·30,*
Chloroform 15·00,
Mixt. oleos. balsam. 80·00.
DS. Do wcierań.

868. *Spir. sapon 30·00,*
Trae opii 2·00.
DS. Do wcierań.

Rhinitis.

Catarh. acuta.

Środki napotne, miejscowo pędzlowanie 10% kokainą lub wprowadzanie długich tamponików z waty zanurzonych w roztworze kokainy, przyczem nie należy zapomnieć o tem, iż kokaina może się dostać do trąbek Eustachiusza, sprowadzając przemijające przytępienie słuchu.

chron. atrophica.

często połączona z cuchnieniem z nosa i zaleganiem mas zeschłej wydzieliny. Po wykluczeniu

scleroma, lues, cierpień zatok bocznych nosa, należy stosować przestrzykiwania nosa, najlepiej z irygatora, 2—3 razy dziennie, biorąc na każdy raz, litr wody ciepłej, dodając do niej łyżeczkę od kawy z proszku:

869. *Magn. carbon.*
Natr. bicarbon. āā. 0·20,
Mentholi 0·05,
Nosopheni
Sacch. lactis āā. 2·50.
Mfp. Tabaka do nosa.

870. *Natri bicarbonici 10.·00,*
Natri chlorati 50·00.
S. Łyżeczkę na litr wody do przestrzykiwania.

Można też dodać kwasu salicylowego lub borowego w ilości 5·00. Gdyby zeschła wydzielina nie dała się usunąć przestrzykiwaniami, należy ją usuwać szczypczykami.

Przy rozpoznaniu lues leczenie tejże ogólne obok miejscowego, gdzie na pierwszym miejscu należy postawić nitras argenti w rozczynach 20—50%, względnie sublimat 1%. Przy scleroma również przepłukiwania nosa, przy ropieniu z zatok bocznych nosa leczenie tegoż.

chron. hypertrophica.

Zbadanie nosa od tyłu, by się o stanie przerostu przekonać. Leczenie miejscowe tuszowaniem z lapisu 5—10%, wprowadzanie bougies z waty zanurzonych w rozczynie 3% Na. z każdej strony po dwa, odpowiednio dolnemu i średniemu przewodowi nosowemu, usuwanie wybujałości przerostowych w końcu leczenie galwanokauterem.

Scabies.

U dorosłych polecić wetrzeć 3—4 razy (wieczorem) jednę z niżej podanych maści, zwróciwszy uwagę na to, by maść została dokładnie wcieraną, zwłaszcza między palcami, w dłonie, staw nadgarstkowy, łokcie, pachy, pośladki, prącie, okolice stawu kolanowego i stopowego.

871. *Naphtol 10·00,*
Vaselini 100·00.
S. Maść.

872. *Florum sulfuris*
Olei fagi āā. 40·00,
Saponis viridi
Axungiae porci āā. 80·00,
Cretae albae 5·00.
S. Maść.

W praktyce ubogich Solutio Vleminckx (300), którymto płynem chory powinien się natrzeć 2—3 razy.

Zamożnym maść Hebry

873. *Ol. lavandulae,*
Ol. caryophyllor. āā. 1·0),
Kali carbonici 25·00,
Lact. sulf. 75·00,
Axung. porc. q. s. ut f. ung.
S. Maść.

Dzieciom przepisujemy:

874. *Balsami peruviani*
Styracis liquidi āā. 5·00,
Vaselini 50·00.
S. Maść.

875. *Naphtol 5·00,*
Vaselini 75·00.
S. Maść.

U dzieci zwrócić uwagę na to, by obok miejsc powyżej wskazanych równie dokładnie wetrzeć maść w stopki.

Po takiem kilkorazowem natarciu bierze chory kąpiel z mydłem, po czem powinien się ubrać w czystą bieliznę, zmienić pościel, części ubrania noszone w ostatnich czasach, poddać należy desinfekcyi.

Scarlatina.

Ściśle odłączenie chorych, aż do zupełnego złuszczenia t. j. 5—6 tygodni, poczem należy mieszkanie odwietrzyć, okna, podłogi wymyć 5% kw. karbolowym. Dzieci szkolne w mieszkaniu będące, do szkoły nie posyłać.

Pokój troskliwie przewietrzać, ciepłota 13—14° R. wystarcza, bieliznę można często zmieniać. Za pożywienie: mleko, rosół, po ustąpieniu gorączki dyeta pożywniejsza, lecz nie zaraz mięsna. Za napój podawać można czystą wodę, kwaski.

Płukanie gardła częste 2% kw. borowym, 2% kali chloricum. W razie silnej gorączki, zimne okłady na głowę, chinina, antipyrina (ostrożnie), Natr. salicyl.

Na obrzęki gruczołów okłady z liquor alumini acet., wcierania szarej maści. Skoro tylko wystąpi chełbotanie, przecinać.

W razie znacznego świądu:

876. *Lanolin anhydric. 50·00,*
Vaselin. americ. 20·00,
Aqu. dest. 25·00.
M. terendo f. ung.
S. Do nacierań.

Drgawki, majaczenia uspakajać okładami z lodu; lewatywami z chloralu (0·50:50·0).

W razie zapadu, osłabienia serca, Cognac, mocne wina, czarna kawa, kamfora.

Zmiany na błonie śluzowej gardła (dyfterya) leczyć płukaniami, pędzlowaniami. Zastrzykiwania surowicy przeciwbłoniczej w przypadkach tych nie odnoszą żadnego wyniku. W razie objawów ogólnego zakażenia polecają zastrzykiwanie surowicy przeciwpaciorkowcowej (Antistreptococcen serum Marmorka) O skuteczności tych zastrzykiwań nie ma dotychczas pewnych danych.

Powikłania, z wysiękiem opłucnej, błony brzusznej, zapaleniem stawów, chorobami ucha, rakiem wodnym, zapaleniem nerek — zob. odpowiednie rozdziały.

877. *Chinini muriat. 0·30,*
Dtur. tal. dos. 10.
S. Rano i wiecz. proszek.

878. *Antipyrin 0·25,*
Dtur. tal. dos. N. X.
S. Co 4 godz. proszek.

879. *Natr. salicyl. 0·30.*
Dtur. tal. dos. N. X.
S. Co 3 godz. proszek.

880. *Natr. salicyl. 3·00,*
Aqu. dest. 100·00,
Syrup rubid. 20·00.
MDS. Co 2 godz. łyżeczkę.

881. *Liquor Ammon. anis.*
Aether. sulphur. āā. 5·00.
MDS. Co 2 godz. po 10 kropel w czarnej kawie.

882. *Camphorae 0·50,*
Spir. vini
Aqu. dest. āā. 5·00.
MDS. Do podskórnych wstrzykiwań.

883. *Acidi benzoici 0·20,*
Sacchari 2·00,
Mfp. div. in dos. N. X.
S. Co 2 godz. proszek.

Od początku płonicy należy mocz codziennie badać. Od pierwszej chwili zapalenia nerek podawać dużo mleka.

Po stwierdzeniu białkomoczu postawić 5—10 suchych baniek. Dopóki w osadzie z moczu znajduje się wiele ciałek krwi i wałeczków, nie podawać leków moczopędnych lecz ściągające.

884. *Chinini tannici 4·00,*
Div. in dos. N. X.
S. 3 razy dziennie proszek.

885. *Acidi tannici 0·50,*
Chinin. sulphur. 1·00,
Sacchari 2·00,
Mfp. div. in dos. N. 6.
S. 3 proszki dziennie.

886. *Solut. acid. tannici*
2·00 ad 100·00,
Solut. natri bicarb. q. s. ad react. alcal.
Syrup rubid. 20·00.
MDS. Co 3 godz. łyżeczkę.

W razie silnego krwawienia:

887. *Liquor ferri sesquichl.*
gtts. X.
Aq. cinnamom.
Syrup simpl. āā. 50·00.
S. Co godz. łyżeczkę.

888. *Ferropyrini 1·00,*
Aq. destill. 100·00.
S. Co 3 godz. łyżeczkę.

Jeżeli się pojawia znaczna puchlina, lub ucisk na płuca, podawać wcześnie leki moczopędne a przy towarzyszącej anaemii żelazo n. p. Tra ferri pomati, 3 r. dzień. po 15 kropel.

889. *Infus. fol. digital.*
e 0·20 ad 100·00,
Liquor Kali acet. gtts. XX.
Syrup simpl. 15·00.
MDS. Co 2 godziny łyżeczkę.

890. *Diuretini 2·00,*
Aq. destill. fervid. 100·00.
S. Co godz. łyżeczkę.

891. *Dcti equiset. e 3·00 ad*
100·00,
Liquor Kali acet. gtts. XX.
Syrup simpl. 15·00.
MDS. Co 2 godz. łyżeczkę.

Można też używać w razie dłużej trwającej puchliny, kąpieli na 29° R., 5—10 minut i zawijania w koce na 2—3 godziny; przeciwskazanie stanowi tylko stan zapalny płuc lub osłabienie serca, w kąpieli dawać zimne okłady na głowę.

Scorbutus.

Dobre powietrze i dobre pożywienie, podawać dużo zielonej jarzyny (sałata, szpinak itp.) owoce, lemoniada z cytryn. Mleko w dużych ilościach. Wino, piwo. Letnie kąpiele. Płukanie ust roztworami lekko ściągającymi (kali chloricum, acidum boricum). Pędzlowanie: Tra. Myrrhae, Tra ratanh. Nacieki krwawe smarować oliwą z chloroformem. W ciężkich przypadkach leki pobudzające, kamfora, eter, wino często podawać.

892. *Dct. cort. chinae e 10·00*
ad 150·00.
Acidi sulfur. dil. 2·00,
Syrup rubid. 20·00.
MDS. Co godz. łyżkę.

893. *Kali citrici 4·00,*
Aq. destill. 180·00,
Syr. rub. idaei 20·00.
S. Co 2 godz. łyżkę.

894. *Ergotini pur. 2·00,*
Aqu. dest. 150·00,
Aqu. laurocer. 5·00,
Syr. Moror. 20·00.
DS. Co 2 godz. łyżkę.

895. *Liquor ferri sesquichl. 2·00,*
Aqu. cinamom. 200·00,
Syrup Sacchari 20·00.
MDS. Co 2 godz. łyżkę.

Leczenie następowe wymaga dłuższego podawania: żelaza, przetworów chinowych, dobrego żywienia i kąpieli.

896. *Trae chin. comp. 40·00,*
Trae aurant. 10·00.
S. 4 razy dnia łyżkę.

Scrophulosis.

Przestrzegać odpowiedniego żywienia u dzieci mniejszych, starsze dzieci żywić mięsem, mlekiem, kawą żołędziową, dać nieco wina czerwonego, owoce, jarzyny lżejsze. Suche mieszka-

nie przewietrzane. Kąpiele, zmywania wodą są koniecznemi.

Dzieci blade, chude, mogą używać więcej tłuszczów, podać tran. Lepiej odżywionym tran z dodatkiem Trae. jodi. Zaprzestać jednak tranu przy braku apetytu, biegunce, gorączce. Tran dawać w godzinę po jedzeniu ½—1 łyżki, małym dzieciom w emulsyi, po 3 tygodniach przestawać na kilka dni.

Jeżeli dzieci nie znoszą tranu lub są przeciwskazania, podawać przetwory jodu z żelazem, herbatę z liści orzecha, ekstrakt słodowy (1—2 łyżeczek 2 razy dziennie).

W lecie pobyt na świeżem powietrzu, wody mineralne jodobromowe lub słone — (Iwonicz, Rabka, Rymanów) tak do kąpieli, jak i do picia.

Kąpiele ze soli z dodatkiem soli iwonickiej, rabczańskiej, rymanowskiej, soli borowinowej Mattoniego (po ½—1—2 funtów), kąpiel na 27° R. przez 15—20 minut.

W obrzmiałe gruczoły wetrzeć na wieczór łyżeczkę mydła szarego (Sapo kalin) i zmyć rano i tak przez szereg dni dopóki nie będzie większej bolesności.

Choroby towarzyszące jak: Conjunctivitis, Keratitis, Otitis, i t. p. obok ogólnego leczenia leczyć miejscowo (zob. pod odpowiedniemi rozdziałami).

897. *Ol. jecor. Aselli 10·00,*
Mucil. gum. ar. q. s.
Aqu. dest. 60·00,
Syrup Melissae 10·00.
MDS. 3 razy dzien. łyżeczkę.

898. *Syrup ferri jodati 20·00,*
Syrup sacchari 40·00.
MDS. 3 razy dzien. łyżeczkę.

899. *Kali arsenicos solut.*
Aqu. cinamom. āā. 10·00.
MDS. 3 razy dziennie po 3—6 kropli.

900. *Ferri jodati sacchar. 0·50,*
Sacchari 5·00,
Mfp. div. in dos. N. XX.
S. 3 proszki dziennie.

901. *Trae jodi gtts. X.*
Kali jodati 1·00,
Aq. menth. pip.
Glycerin. āā. 50·00.
MDS. 3 razy dzien. łyżeczkę.

902. *Ol. jecor. Aselli*
Aq. Calcar. āā. 100·00,
Mf. linim. adde
Trae chinae comp. 20·00,
„ *Rhei vin. 15·00,*
„ *Calami 5·00.*
MDS. 2—3 razy dziennie łyżeczkę do 1 łyżki.

Prof. Sommerbrodt radzi dawać wytrwale kreozot od paru kropli dziennie do 1 grama w winie lub kapsułkach, zaraz po jedzeniu.

903. *Kreosoti 1·00,*
Ol. jecor. Aselli 150·00.
DS. Łyżeczkę na godzinę przed jedzeniem.

904. *Kreosoti 1·00,*
Tinct. gentian 2·00,
Spiritus 25·00,
Vini Xerens. q. s. ad 100·00.
DS. 2—3 łyżeczek dziennie do ½ szklanki wody.

905. *Kreosoti carbonici 25·0.*
S. Dwa razy dnia 5—10—20 kropel.

906. *Capsulae tenent.*
Kreosot. carbonic. 0·10—0·20
fabric. Hygea (Zahradnik).
S. 2 razy dnia 1—3 kapsułek.

907. *Capsul. tenent.*
Kreosoti carbon. 0·10,
Ol. jecor. Aselli 2·00
fabric. Hygea.
S. Jak wyżej.

Sclerosis initialis zob. **Syphilis.**

Soor.

Czyste utrzymywanie ust, przemywać po pokarmach, dobre pokojowe powietrze.

Po usunięciu mechanicznem grzybków (miękkiem płótnem zwilżonem w zimnej wodzie) pędzlować:

908. *Kali hypermang. 0·12,*
Aqu. dest. 15·00.
MDS. Do pędzlowania.

909. *Saccharini 1·00,*
Spir. vini 50·00.
DS. Łyżeczkę rozpuścić w ½ szklanki wody i 5 r. dziennie pędzlować.

910. *Resorcin. 0·50,*
Aqu. dest. 90·00,
Syrup 10·00.
MDS. Co 2 godziny łyżeczkę. (Dla dziecka od 1—2 lat).

Do przemywania ust: Borax (1·50 : 100·0 Aq. destil.) kali chloricum, Bicarb. sodae (0·50 : 150·0).

Spasmus glottidis zob. Laryngospasmus.

Stenocardia.

Leczenie samego napadu polega na wygodnem ułożeniu chorego w jasnym nieduszným pokoju, usunięciu uciskającego ubrania, podaniu choremu trochę czarnej kawy, łyżkę wina lub cognacu.

Podskórnie wstrzyknąć morfinę lub dać do wziewania trochę chloroformu.

Na okolicę serca synapizma, okład gorący, rozcierać kończyny, dać lewatywę z soli. Można też dać do wziewania kilka kropel Amylnitritu, Pyridiny lub Aethyljodür (według Seé).

Polecają też wewnętrznie wśród napadu: Nitroglycerynę w rozczynie 0·01 na 10.0 z tego 10—20 kropli na raz, lub pastylki nitroglicerynowe po 0·001.

Następnie leczyć chorobę przyczynową, najczęściej więc: wady sercowe, choroby nerwowe i zatrucia przewlekłe tytoniem, kawą i herbatą.

911. *Natri brom. 5·00,*
Aqu. dest. 150·00.
DS. Co 2 godz. łyżkę.

912. *Tinct. Lob. infl.*
— *Valer. aeth. ää. 10·00.*
DS. 10—20 kropel podczas napadu.

913. *Natr. nitrosi 0·5,*
Sacch. albi 3·00.
Mfp. Div. in dos. X. in capsul. amylaceis.
S. 1—2 proszki dziennie.

914. *Amyl. nitros. 5·0,*
Ol. Foeniculi 10·0.
S. 3—6 kropel przed napadem

915. *Tinct. Valerianae 5·0,*
Tinct. Castorei 1·0.
S. Co kwadrans 10 kropel.

916. *Oxydi Zinci 0·50,*
Sacch. albi 2·0,
Mfp. div. in dos. Nr. 5.
S. 3 proszki dziennie.

917. *Flores Zinci 1·0,*
Sacch. albi 3·0,
Mfp. div. in dos. Nr. 10.
S. 3 proszki dziennie.

918. *Exalgin 2·50,*
Alcohol Menth. 15·00,
Aqu. dest. 190·00,
Syrup 30·00.
DS. Co 2 godz. łyżeczkę.

Stomatitis aphthosa zob. Aphthae.

Stomatitis catarrhalis.

Czyste utrzymywanie jamy ustnej, wymywanie ust chłodną wodą. Pędzlowanie: 2% kwasem borowym, 1% rozczynem kali chloric. Dzieciom starszym zi-

mne pokarmy, mleko z lodu. Wyrwać psujące się zęby, które są częstym powodem stomatitis.

919. *Boracis 5·00,*
Mel. rosat. 20·00,
Aq. rosar. 10·00.
MDS. Do pędzlowania.

Stomatitis ulcerosa. Stomacace.

Pędzlowanie pojedynczych owrzodzeń roztworem kali hypermang (0·12: 25·0) 5—6 razy dzień. lub lepiej nawet przestrzykiwanie jamy ust za pomocą irrygatora.

920. *Acid. salicyl. 5·0,*
Aquae dest. 500·0.
S. Woda do płukania ust.

921. *Acidi borici 1·00,*
Kali chlorici 0·75,
Succi citri 15·00,
Glycerini 10·00.
DS. Do pędzlowań.

Wewnętrznie: kali chloricum (1·0—3·0 na 120·0 Aquae, pr. die).

922. *Decoct. cort. Chinae*
e 5·00 ad 100·00,
Kali chlorici 2·00,
Syrup simpl. 20·00.
MDS. Co godzinę łyżeczkę.

W razie krwawienia:

923. *Liquor ferri sesquichl.*
Aq. dest. āā. 15·00.
MDS. Do pędzlowań.

Sycosis barbae.

Jeżeli cierpienie ogranicza się do nielicznych króst na małej przestrzeni, nie trzeba golić brody, ograniczając się do epilacyi włosów, w obrębie zajętym chorobą i następowego użycia maści, jak: ung. praecip. albi 1:20·0, ung. diachyli symplicis i t. d.

Przy więcej rozwiniętej chorobie polecić najprzód obstrzydz krótko brodę (względnie i wąsy), następnie rozmiękczyć strupy przez stosowanie ung. Dyachylon, empl. saponato-salicylicum 10%, a po zmyciu mydłem szarem ogolić.

Skoro się to stało, należy przystąpić do epilacyi, usuwając w ciągu jednego posiedzenia 20—40 włosów (zależnie od wrażliwości pacyenta), po czem, jeżeli jest silny odczyn w postaci obrzęku i zaczerwienienia skóry, polecić robienie zimnych okładów przez 2—3 godziny. Kiedy ten minie, przykłada pacyent maść jak: ung. Diachyl. simplex, ung. praecip. 1:20·0, maści z dodatkiem acid. salicyl., resorcyny. Taki sam cykl powtarza się dnia następnego, a więc: po usunięciu maści z dnia poprzedniego, przez zmycie wodą letnią i mydłem, golenie, epilacya i przyłożenie jednej z powyższych maści. Postępowanie takie prowadzić należy tak długo, dopóki nie upewnimy się, że nie ma już ognisk chorobowo zajętych (torebki włosowe, włosy), co trwa od 6—8 tygodni. Po ukończonem leczeniu, zwrócić uwagę pacyenta, by zarostu nie zapuszczał, ale jeszcze przez dłuższy czas golił.

Syphilis acquisita.

Sclerosis initialis.

Jeżeli warunki anatomiczne na to pozwalają (napletek, skóra prącia), a od chwili pojawienia się podejrzanej zmiany nie upłynęło więcej jak 2—3 dni wycięcie, wykonane w ten sposób, by usunąć ile można tkanki w otoczeniu, założenie szwów. Obserwować pacyenta przez dłuższy czas, by upewnić się, czy nie wystąpią zmiany drugorzędne.

W leczeniu zmiany pierwotnej trzeba:

1) wrzód oczyścić, zamienić na czystą ranę;

2) oczyszczony doprowadzić do pokrycia przyskórkiem;

3) naciek pozostały starać się usunąć.

Jeżeli powierzchnia sclerosis initialis pokryta jest włotkim nalotem obumarłej tkanki, polecić przykładanie kilka razy dnia na wacie:

924. *Cupr. sulf. 1·00,*
Aqu. dest. 30·00.

Gdy zmiana pierwotna przedstawia się jako wrzód, posypywanie jodoformem 2 - 3 dziennie. Skoro się wrzód oczyścił zapisujemy:

925. *Empl. hydrarg.*
Empl. sapon. āā. 10·00.
MS. Maść.

926. *Hydr. praecip. rubri 0·10,*
Vaselini 20·00.
S. Maść.

Gdy zmiana pierwotna przedstawia się jako naciek o powierzchni exkoryowanej — polecić przykładanie jednej z powyższych maści. Jeżeli sclerosis initialis przybrała cechę wrzodu fagedenicznego, głęboko ropiącego, rozpad postępuje z dnia na dzień szybko, zachodzi obawa zniszczenia prącia a dotyczy osobnika zdrowego zresztą, leczenie ogólne wcieraniami obok miejscowego. Jeżeli dotyczy to indywiduum źle odżywionego, skrofulicznego, przedewszystkiem leczenie wzmacniające. Leczenie ogólne przetworami rtęci w okresie I-rzędnej kiły, jako mające zapobiedz wybuchowi zmian następowych zwolenników nie ma i wskazanem jest tylko wtedy, jeżeli zmiana pierwotna komplikuje się z fimozą, gangreną, fagedenizmem.

Leczenie ogólne przetworami jodu w okresie kiły pierwszorzędnej wskazanem jest u osobników skrofulicznych, u których przychodzi do bardzo znacznego obrzmienia gruczołów chłonicznych.

Jako zasadę przyjęto, że leczenie ogólne rozpoczyna się z wystąpieniem

Syphilis secundaria.

Przygotowanie do *leczenia* ogólnego *rtęcią:*

1) korzenie zepsutych zębów i osad kamienia usunąć;

2) już przed rozpoczęciem leczenia polecić pilne czyszczenie zębów np.:

927. *Calcar. carbon. 50·00,*
Kali chlorici 10·00.
S. Proszek do zębów.

3) płukanie ust i gardła 3% rozczynem kwasu borowego lub chloranu potasowego;

4) u palących ograniczyć liczbę cygar i papierosów, zabronić używania większej ilości napojów wyskokowych, pokarmów pieprznych i słonych;

5) zbadać mocz.

Leczenie przetworami rtęci wskazanem jest (według Fingera):

1) w postaciach kiły II-rzędnej, które uważać należy za ciężkie (suche, łuszczące się wysypki);

2) przy zajęciu ważnych narządów (oko, mózg);

3) przy częstych nawrotach choroby zwłaszcza, jeżeli poprzednio chory leczony był przeważnie przetworami jodu;

4) przy ciężkich postaciach u osobników dobrze odżywionych (wyjątek stanowi lues maligna praecox).

Rtęć wprowadzać można przez:

I. wcierania;

II. wstrzykiwania podskórne lub miąższowe;

III. przez przewód pokarmowy;

IV. przez kąpiele;

V. nakadzanie.

I. Wcierania.

Przed ich rozpoczęciem polecić kąpiel ciepłą, zmycie dokładne skóry mydłem. Najodpowiedniejszą porą jest czas przedpołudniem do robienia wcierań — nigdy wieczór bezpośrednio przed pójściem spać. W pokoju, gdzie pacyent robi wcieranie nie powinno być zimno (16—18° R.), pokój po skończonem wcieraniu przewietrzać.

Dawka jednorazowa dla dorosłych 3—5·0, u oseskówi dzieci 0·5—1·0 pr. dosi. Wcieranie powinno się robić przez 20—30 minut zwłaszcza, jeżeli je chory robi sam. Wciera się kolejno:

1 dzień obie łydki;

2 „ wewnętrzne strony uda;

3 „ boki klatki piersiowej i brzucha;

4 „ wewnętrzne powierzchni kończyn górnych;

5 „ grzbiet (co odpada, jeżeli pacyent robi sam wcierania).

Takich 5 wcierań stanowi jeden szereg, po którym pacyent bierze kąpiel (parową lub wannę) i rozpoczyna dnia następnego nowy szereg, zaczynając od łydek. Najczęstszem przeciwskazaniem jest wielka wrażliwość skóry (idiosynkrazya), lub rozległe, rozpadające się zmiany kiłowe tak, że nie ma dosyć przystępnej powierzchni skóry do zrobienia wcierania.

II. Wstrzykiwania podskórne.

a) soli rozpuszczalnych:

928. *Sublimati corros. 0·10,*
Natr. chlor. 1·00,
Aqu. dest. 10·00.
S. Do injekcyj.

929. *Hydr. pepton. 0·10,*
Aqu. dest. 10·00.
S. Do injekcyi.

Z tych roztworów robi się codzień wstrzyknięcie (w grzbiet) pełną wstrzykawkę Pravaza; w całości 20—40 injekcyj. Schwimmer poleca:

930. *Hydr. sozojod. 0·80,*
Kali jodati 1·60,
Aqu. dest. 10·00.
S. Do injekcyi.

5—6 wstrzyknięć zrobionych co 5—6 dni wystarcza do usunięcia zmian chorobowych.

b) soli nierozpuszczalnych:

931. *Calomel. vapore parati*
Natr. chlor. āā. 2·00,
Aqu. dest. 25·00,
Gummi arabici 1·00.
S. Do injekcyj.

932. *Hydr. oxyd. flāvi 1·00,*
Gummi arab. 0·25,
Aqu. dest. 30·00.
S. Do injekcyj.

933. *Hydr. salic. 1·00,*
Paraff. liqu. 9·00.
lub w tym samym stosunku
Hydr. thymolo-aceticum.

Którykolwiek z powyższych środków wybierzemy, to wstrzykiwania robi się (pełna wstrzykawka Pravaza) co 5—6 dni w pośladki; liczba wstrzyknięć mniej więcej 6—8. Przeciwskazane są wstrzykiwania (zwłaszcza soli nierozpuszczalnych) u osobników źle odżywionych i przy złym stanie zębów.

III. Przetwory podawane na wewnątrz.

934. *Protojodur. Hydr. 1·00,*
Laudani puri 0·25,
Extr. et plv. Acori āā. q. s.
f. pill. N. 50.
S. 2 pigułki dziennie.

935. *Hydr. tan. oxyd. 5·00,*
Laudani puri 0·25,
Extr. et plv. Acori āā. q. s.
f. pill. N. 50.
Obduce Balsamo de Tolu
Consp. pulv. cinnam.
S. 2—4 pigułek na dzień.

936. *Calom. laevi 2·50,*
Opii puri 0·15,
Mucilag. gummi arab.
Pulv. liquir. āā. q. s. f.
pill. N. 50.
S. 2—3 pigułki na dzień.

IV. Kąpiele

mają zastosowanie przeważnie u oseskow dotkniętych kiłą wrodzoną. U dorosłych w wypadkach zmian kiłowych, które pociągły za sobą owrzodzenia, zniszczenia tkanek i gdzie możemy spodziewać się, że w ten sposób wessanie rtęci nastąpi. Zapisujemy:

937. *Mercurii sublimati corros.*
10—30·00,
Aqu. dest. 400·00.
S. Do jednej kąpieli.

Woda powinna mieć 26—28° R., trwać od $^1/_2$ — 2 godzin, po kąpieli chory najlepiej zrobi, kładąc się do łóżka. Kąpiele bierze chory codziennie.

Jakąkolwiek obraliśmy drogę i przetwór rtęci, to przeciętnie w danym wypadku należy go stosować aż do ustąpienia zmian chorobowych, a po ustąpieniu takowych jeszcze przez jakiś czas przedłużyć leczenie. Jeżeli w ciągu leczenia przetworami Hg. wystąpi albo Stomatitis lub Enteritis mercurialis przerwać leczenie i nie rozpocząć na nowo aż do zupełnego ustąpienia objawów zadrażnienia dziąseł lub przewodu pokarmowego.

Leczenie przetworami jodu.

Wskazanem jest:

1) u osobników dotkniętych równoczesnem zakażeniem zołzowem;

2) przy zajęciu układu kostnego, narządów miąższowych, układu nerwowego;

3) jeżeli pacyent poprzednio był leczony przeważnie przetworami rtęci;

4) w kile złośliwej wczesnej.

938. *Kalii (Natrii) jodati 5—*
10 : 200·00,
Det. ad vitr. caerul.
S. 2 łyżki dziennie.

U osobników niedokrewnych zapisujemy:

939. *Ferri jodati 10·00,*
Extr. et pulv. Gent.
āā. q. s. f. pill. N. 100.
S. 3 razy dnia po 4—6 piguł.

940. *Natr. jod. 5·00,*
Extr. et pulv. radicis Acori
āā. q. s. f. pill. N. 50.
S. 3 razy dnia po 2 pig.

Syphilis tertiaria.

W postaciach lżejszych jod, Decoctum Zittmani (polecając rano na czczo 300·0 fortius, po południu 300·0 mitius); w cięższych (zmiany w mózgu, rdzeniu pacierzowym, oku), wcierania; u źle odżywionych starać się o poprawienie odżywienia.

W zmianach przystępnych do leczenia miejscowego a więc: kilaki skórne, zapalenia okostnej etc. przyspieszyć wessanie przez przykładanie plastra rtęciowego.

Syphilis congenita.

Najpewniej działają wcierania, które bez obawy robić można u oseskćw 4—6 tygodniowych po 0·5—1·0 pro dosi naprzemian jednego dnia na klatce piersiowej i brzuchu, drugiego na grzbiecie, a mniej pewne są kąpiele sublimatowe robione codzień według:

941. *Sublimati corrosivi*
Ammon. muriat. āā. 2·00,
Aqu. dest. 200·00.
S. Do 1 kąpieli (26—28% R.).

Wewnętrznie podać można:

942. *Calomel laevig. 0·15,*
Sacchari lactis 4·00.
Mfp. d. in d. ae. N. XII.
S. Rano i wieczór po jednym proszku.

Co 6 dni spauzować przez jeden dzień, znów podawać przez dalsze 6 dni aż do ustąpienia zmian.

Tabes dorsualis.

Jeżeli tabes na tle kiłowem, to wcierania unguenti cin. i kali jodat.

W innych przypadkach kąpiele letnie lub ciepłe, procedury hydropatyczne, elektryzowanie stosu pacierzowego prądem galwanicznym, mniej polecane prądem faradycznym. Pędzlowanie stosu pacierzowego c. Tra jodi. Na wewnątrz Arg. nitricum 0·01—0·02 w pigułkach.

943. *Argenti nitrici 1·00,*
Argill. 10·00,
F. c. aq. dest. qu. s. pil. N. 100.
Consp. c. pulv. cinnam.
S. Przez 8 dni po 1 pigułce, następnie po 2—3.

944. *Sol. arsenic. Fowleri 5·0,*
Aq. Cinnamomi 25·0·
S. Rano i wieczór po 15 kropel zażyć.

Kali jodatum 10:200, Arsen po 0·001, Ergotyna po 0·1—0·5 2—3 razy dziennie, Fosfor po $^1/_{10}$ miligr. do $^5/_{10}$ miligr., w rozczynach oleistych, mały dają rezultat dodatni.

Wieszanie chorego sposobem Moczutkowskiego i Charcota małe korzyści przynosi, jednak czasem ulgę sprawia.

Zresztą leczenie symptomatyczne, zwłaszcza kojenie bólu środkami narkotycznemi, phenacetina po 0·50 2—3 razy dzien., exalgina po 0·25 2—3 proszków na dzień, antipyrina 1·0, 3—4 na dzień, wstrzykiwania morfiny.

Chorych zamożniejszych wysłać do Nauheim, Teplitz, Wildbad, Ragaz, Pyrmont, Elster Gastein, Piszczany, Trenczyn, Truskawiec.

945. *Liniment volat 30·00.*
Chloroform 20·00.
MS. Do nacierań.

Taenia.

Wieczorem dnia poprzedniego przed rozpoczęciem leczenia lekki purgans i filiżanka herbaty lub rosołu, także śledź. Rano dnia następnego trochę czarnej kawy lub herbaty i lekarstwo, które stosować zamierzamy. W 2 godziny po zażyciu leku Ol. ricini lub calomel aż do skutku. U starszych dzieci postępowanie podobne jak u dorosłych; u mniejszych, jeśli źle odżywione i osłabione nie spędzać tasiemca. Jeśli dziecko zwymiotuje podany lek, należy dawkę powtórzyć.

946. *Cortic. Granat. Pranati 50·0,*
Natrii bicarb. 5·0,
Macera per horas 24 in aq. destill. 400·0,
dein coque ad remanent. 200·0,
Syr. mannati 20·0.
DS. Co 1/2 godziny 3-cią część zażyć.

947. *Extr. cort. rad. Pun. Granat. 18 0,*
Extr. Filic. mar. aether. 10·0,
M. exhibe in caps. gelat. Nr. XXX.
DS. Rano na czczo zażyć 8—10 kapsułek, potem herbata, później co 1/2 godz. 2 aż do ostatniej kapsułki.

948. *Pulv. Kamalae 20·0,*
Extr. Filic. mar. 5·0,
Mfp. div. in dos. Nr. XXX,
Da in capsul. gelatin.
DS. Co 1/4 godz. 4 kapsułki.

949. *Pulv. flor. Kuso 25·0,*
Melis despum. q. s. ut. f. electuarium.
DS. W ciągu godziny zażyć na 2 lub 3 razy.

950. *Extr. Filic. mar. aether.*
Pulv. Filic. mar. āā. 2·0,
Conservae rosarum q s. ut f. pill. Nr. 15.
DS. Co 1/2 godz. po 3 pigułki.

951. *Extr. Filic. mar. aether. 5·0—10·0,*
Aq. menth. pip. 150·0,
Ol. ricini 30·0,
Sacch. albi 20 0,
M. f. emulsio.
DS. W ciągu kilku godzin częściami zażywać.

952. *Cortic. Acaciae anthelm. pulv. 40·0,*
Infund. ad col. 200·0.
DS. Wypić 3-4 godziny przed śniadaniem.

953. *Strontii lactici 20·0,*
Aq. destill. 120·0,
Glycerini 20·0.
DS. Codziennie po 2 łyżki przez 5 dni.

Dzieciom:

954. *Extr. Filic. mar. aether. melis despum.*
Rad. filic. mar. pulv. q. s. ut f. electuarium.
DS. W ciągu 1/2 dnia częściami zażywać.

955. *Pelletierini sulf. 0·30,*
Tannini p. 0·50,
Aq. destill. 30·0.
DS. Co 2 godz. łyżkę.

956. *Extr. Filic. mar. rec. par 5·0.*
DS. Zmieszane z cukrem sproszkowanym i z dodatkiem kilku kropel cytryny w 2 częściach w ciągu dnia zażyć.

Tetanus.

Usunięcie powodów: oczyszczenie ran i wrzodów, wydobycie ciał obcych, odszczepów kostnych.

Wstrzykiwania podskórne w pobliżu rany co 2 godz. 0·02 acid. carbol. Wstrzykiwać morfinę w małych dawkach, chloroformowanie. Chloral w lewatywach lub wewnętrznie z Cognakiem.

957. *Sulfonali 1·00,*
Dtur. tal. dos. N. 5.
S. 3 do 4 pr. dziennie (rozpuściwszy w 200 gramach herbaty lub rosołu).

958. *Urethani 1·00,*
tal. dos. N. 5.
2 do 3 razy dziennie proszek we wodzie.

959. *Pilocarpin hydrochlor. 0·10,*
Aqu. dest. 10·00.
MDS. Do wstrzykiwań (2—3 strzykawek dziennie).

Acid. salicyl. w dużych dawkach, kali bromatum 5—10 grm. dziennie.

W razie osłabienia serca, podskórne wstrzykiwanie eteru, kamfory.

960. *Antipyrini 0·50,*
Dt. d. N. X.
S. Co 3 godziny proszek.

961. *Curare 0·05,*
Glycerini 5·0.
S. $^1/_2$ strzykawki (2 strzykawki dziennie).

Polecane zastrzykiwania antitoxyny przeciwtężcowej (Tizzoni-Catani) dotychczas nie przynoszą korzyści.

Tic douloureux zob. Neuralgia trigemini.

Tonsillitis zob. Angina.

Trachoma zob. Conjunctiv. blenorrh. chron.

Trismus et Tetanus neonatorum.

Główną uwagę zwrócić na pępek, opatrunek przeciwgnilny.

Chloral po 0·05 pro dosi, kilka razy dziennie, w mleku, wlać przez nos lub w lewatywie (w podwójnej dawce), Sulfonal 0·20 p. dosi w lewatywie po każdym napadzie. Sole bromowe po 0·50 na dzień. Ciepłe kąpiele 28° R. kilka razy dziennie. Karmić mlekiem, również przez nos. Lewatywy odżywcze z mleka po 50 ctm. sześc. co 2 godziny.

Tuberculosis pulmonum.

W przypadkach gruźlicy dziedzicznej, należy zwrócić całą uwagę na higieniczne wychowanie, przebywanie jak najwięcej na świeżem powietrzu, gimnastykę, wysypianie się, dobre odżywianie, nie obciążanie pracą umysłową lub fizyczną, unikanie zaziębień, hartowanie skóry przez zimne nacierania słoną wodą, zwłaszcza: szyi i klatki piersiowej.

W pierwszych początkach suchot przedewszystkiem uważać na podniesienie odżywienia chorego, forsownie go żywić. Polecić picie mleka w lecie, tranu w zimie, tłuszczów jak najwięcej, o ile tylko żołądek znosi. Pobyt kilkomiesięczny w górskiem powietrzu podczas lata, na zimę zaś polecić wyjazd do jednej ze stacyj klimatycznych najbardziej zalecanych: Davos (zakład Dra Turbana), Zakopane (zakład Dra Chramca, Dra Chwistka i Dra Piaseckiego), Meran, Arco, Bordighera, Mentona, Nizza i t. p.

Ze środków leczniczych stosować kreozot, guajakol, kreozot. carbonic. 6·00 pro die, arsen, zresztą leczenie symptomatyczne jak przy bronchitis.

W późniejszych okresach obok powyższych poleceń pilnie uważać na pojawiające się krwioplucia i stosownie je wstrzymywać. Zmniejszać wydzielanie plwocin przez środki balsamiczne, usuwać gorączkę przez podawanie miernych dawek leków przeciwgorączkowych, jak antipyriny po 0·50, 2—3 pr. na dzień, w razie potrzeby. Toż samo phenacetiny lub antifebriny po 0·25.

962. *Salipyrin 1·00,*
Dtur. tal. dos. 15.
S. Co 2 godz. pr. (do 7 dzien.).

963. *Lactophenin. 0·50,*
D. t. dos. XV.
S. 3—4 proszki dziennie.

Usuwanie nocnych potów przez zmywanie ciała winnym octem, cognakiem, wodą kolońską lub na wewnątrz cognac z mlekiem, lub atropina po 0·001 na noc, Agaricin bardzo słabo

działa, z nowszych środków polecają: Kalium telluricum po 0·01 na noc, dochodząc do 0·05.

964. *Acidi agaricin. 0·01—0·05,*
Sacchari 0·30,
Mfp. dtur. tal. dos. X.
S. 2 proszki dziennie.

965. *Agaracin. 0·10,*
Pulv. Dover. 2·0,
Rad. Altheae
Mucilag. gum. arab. ää. 1·0,
Mf. pill. Nr. 20.
S. Wieczór pigułkę zażyć.

966. *Hyosc. hydrojod. 0·01,*
Argill. q. s. ut f. pill. Nr. 20.
S. Na noc pigułkę.

W razie krwotoków bezwzględny spokój, okład lodowy na piersi, połykanie lodu, pokarmy tylko chłodne, wstrzyknięcie Ergotini Bombelon 0·50 do 1·0 na raz, podanie większych dawek morfiny dla zapobieżenia kaszlowi.

Przy tętnie przyspieszonem dać: Fol. Digitalis 0·05 z morfiną 0·01 co 2—3 godz. proszek

W ciężkich przypadkach krwotoku, wstrzyknąć atropinę 0·10: 10·0 z tego pół strzykawki na raz, lub Acid. sclerotinici 1:10: wody, z tego co godzinę strzykawkę.

967. *Extr. fluid. Hydr. canad.*
10·00.
S. Na wieczór 30 kropel.

Przeciw biegunce leki osłaniające z dodatkiem opiatów:

968. *Plumb. acet.*
Laudani ää. 0·03.
M p. dtur tal. dos. 10.
S. 2—3 razy dziennie.

969. *Ludani pur. 0·20,*
Tannini pur. 1·0,
Pulv. rad. Colombo 2·0,
Mfp. div. in dos. Nr. X.
S. Co 4 godz proszek.

970. *Decoct. rad. Colombo e 10·0*
ad 200·0,
Mucilag. Salep. 10·0,
Extr. op. aq. 0·10,
Syr. cortic. aur. 20·0.
S. Co 2 gooz. łyżkę.

Pigułki kreozotowe używać bez balsamu tolutańskiego. Dziennie można dojść do 5—6 grm.

Z wyrobów krajowych pigułki Zahradnika „Hygea", z zagranicznych dobre są Jaspera (Berlin). W rozczynie dobrze jest zapisywać kreozot z Tra amara lub Tra gent.

971. *Kreozoti e bit. fagi 3·00,*
Trae gent. 30·00.
DS. Po jedzeniu 20—30 kr w kieliszku wody lub wina.

972. *Kreozoti e bit. fagi 1·00,*
Trae gent. 2·50,
Spir. vini rectif. 25·00,
Vini Xerens 100·00.
DS. 3 razy dziennie po łyżeczce w szklance wody.

973. *Kreozoti 2·0,*
Natri arsenic. 0·04,
Vini malagensis 500.
S. 2 kieliszki dziennie.

974. *Kreozot. carbon. 40·0.*
S. 3 r. na dzień po $^1/_2$—1 łyż. (przetwór drogi, grm. 8—9 ct.)

975. *Guajacol. carbon. 20·0,*
Div. in dos. XX.
S. 2 proszki dziennie.

976. *Guajacoli 2·0,*
Spir. vini 20·0,
Tinct. gentian. 10·0,
Extr. Coff. conc. 20·0,
Aqu. dest. 200·0.
MDS. 2—4 łyżek dziennie.

Pigułki guajakolowe po 0·05 wyrobu Zahradnika, w tych samych dawkach co kreozot.

977. *Benzosoli 0·30—0·50—1·0,*
D. t. dos. XV.
S. 2 proszki dziennie z początku po 0·30, potem po 0·50, wreszcie po 1·00 na raz.

Tuberculosis laryngis.

W przypadkach owrzodzeń więcej ograniczonych, kwas mlekowy 40 i 80%, przy zmianach rozleglejszych zadmuchiwania czystym jodolem; przy bólach przy przełykaniu zadmuchiwania morfiny.

978. *Morphii mur. 0·50,*
Sacch. lact. 5·00.

979. *Nosophen 5·0,*
Pulv. gumm. 1·0.
DS. Wdmuchiwanie do krtani.

Również można połączyć jodol z morfiną. W przypadkach zasychania wydzieliny w krtani, bólów i uporczywego kaszlu, można też polecić wdychiwania ciepłe ze słabych roztworów soli kuchennej z dodatkiem morfiny w stosunku 0·10—0·20% lub tylko z morfiny.

Tussis convulsiva zob. Pertussis.

Typhlitis et Perityphlitis.

Leczenie zewnętrzne polega na stosowaniu środków przeciwzapalnych i odwodzących: okład lodowy, pijawki, smarowanie jodyną. W przypadkach, gdy chory nie znosi okładów lodowych — okład wysychający. Nie zwlekać z zabiegiem operacyjnym.

Wewnętrznie przetwory makowca w dużych dawkach. Jeżeli je chory wymiotuje, w postaci czopków do kiszki odchodowej, a w razie gwałtownych bólów, podskórne wstrzyknięcie morfiny. Dyeta wyłącznie płynna, bezwzględny spokój.

Gdy okres zapalenia minie, środki przyspieszające wessanie wypociny są wskazane, więc: okłady ciepłe, wcieranie maści jodowych. Jeżeli stolce w tym okresie dobrowolnie nie nastąpią, należy je ułatwić za pomocą lewatyw. Zresztą leczenie czysto przypadowe, w razie silnych wymiotów, kawałki lodu do połykania, Cocaina.

W razie zapadu, napoje wyskokowe, eter podskórnie.

980. *Trac opii simpl. 5·00.*
DS. 3 razy dziennie po 5—10 kropel.

981. *Tinct. laud. simpl. gtt. X,*
Emuls. amygdal. 50·0.
S. Co 3 godz. łyżkę.

982. *Extr. Opii 0·02,*
Sacchari albi 0·30,
Dent. t. dos. XII.
DS. 3 proszki dziennie.

W razie silnych wymiotów:

983. *Cocain muriat. 0·20,*
Aqu. dest. 10·00.
MDS. W razie wymiotów 10 kropel zażyć.

984. *Morphii mur. 1·00,*
Spir. vini 5·00,
Glycerin 10·00,
Aq. dest. ad 30·00.
DS. Do podskórn. wstrzykiw. (Roztwór bardzo trwały).

Jako przyspieszające wessanie:

985. *Ung. Kali jodati 25·00.*
DS. Do wcierania.

986. *Kali jodati 2·00,*
Extr. Bellad. 0·50,
Ung. simpl. 30·00.
MDS. Do wcierania.

W razie parcia na stolce lub mocz:

987. *Morph. mur. 0·20,*
Butyri Cacao 10·00,
Mf. l. a. supposit. N. X.
S. 2—3 na dobę użyć.

988. *Extr. Opii aquos 0·03,*
Butyri Cacao 1·0,
F. suppos. dent. t. dos. X.
S. 2—3 czopki dziennie użyć.

Typhus.

Leczenie przypadowe, polegające na zwalczaniu zagrażających objawów. Przy pierwszem podejrzeniu na T. abd. purgans, najlepiej Calomel po 0·50 z dodatkiem pulv. Ialapp. 0·30 2—3 dawki aż do skutku.

Gorączkę należy obniżać zapomocą chłodnych zmywań całego ciała wodą czystą lub z dodatkiem octu, letniemi kąpielami i środkami przeciwgorączkowymi, jeżeli zbyt wysoka, ale ostrożnie, aby nie wywołać zapadu.

Skrzepiać akcyę serca napojami wyskokowemi, a gdy te nie są dostateczne, środkami nasercowemi.

W razie silnej biegunki, przetwory makowca i środki ściągające; w razie zaparcia stolca w pierwszym okresie choroby, środki czyszczące, w późniejszych okresach lepiej lewatywy stosować.

Przytem należy pamiętać o należytem przewietrzaniu mieszkania, desinfekcyi stolców i bielizny. Dyeta powinna być wyłącznie płynna, zwłaszcza mleko, rosoły, wino czerwone.

W razie nieżytu oskrzeli bańki suche.

989. *Chinin. mur. 0·40,*
Dtur. tal. dos. XII.
S. 2—5 pr. dziennie.

990. *Natr. salicyl. 5·0,*
Aqu. dest. 200·0,
Syr. simpl. 15·0.
DS. Co 2 godziny łyżkę.

Gdy chodzi o znaczne obniżenie ciepłoty ciała:

991. *Antipyrin 0·50,*
Coff. natrosalicyl. 0·05
Dtur. tal. dos. X.
DS. Co godzinę proszek aż do obniżenia ciepłoty.

992. *Phenacetin 0·50,*
Coff. natrosalicyl. 0·05,
Dent. tal. dos. X.
DS. Co godzinę proszek aż do obniżenia ciepłoty.

993. *Lactophenin 5·0,*
Div. in dos. Nr. X,
Da in caps. amyl.
S. Co 2 godz. proszek.

994. *Magn. salicyl. p. 10·0,*
Div. in dos. Nr. X.
S. Co 3 godz. proszek.

W razie silnej biegunki:

995. *Decoct. Salep. 0·50 ad 200·0,*
Trae Opii simpl. gtts. 10,
Syr. rub. Idei 15·0.
DS. Co godzinę łyżkę zażyć.

996. *Chinin. mur. 2·0,*
Pulv. Doweri 3·0,
Mfp. div. in dos. XIII.
DS. 3 proszki dziennie.

897. *Mixt. gum. 200·0,*
Extr. Laudani aquos 0·10.
MDS. Co godzinę łyżkę.

998. *Napthalini 0·20,*
Magi. Bism. 0·15,
Chinin sulph. 0·25,
Mfp. tal. dos. 15.
S. 3 proszki dziennie.

W razie zapadu:

999. *Camphor. trit. opt. alcohol 0·05,*
Coffeini natrosalicyl. 0·10,
Chinini mur. 0·20,
Mfp. Dent. tal. dos. XII.
DS. 4—5 proszków dziennie.

1000. *Naphtol-B*
Bismuth, saticyl. āā. 0·20.
Mfp. S. 10 proszków na 24 godziny w razie biegunki.

1001. *Naphthol-B*
Magnes. salicyl. āā. 0·20.
S. ut supra.
(w razie zaparcia stolca).

W razie krwotoków jelitowych okład lodowy na brzuch i środki przeciwkrwotokowe:

1002. *Ferri sesq. sol. 1·0,*
Aq. Cinnam. 150·0,
Syr. Cinnam. 20·0.
S. Co godz. łyżkę.

1003. *Alumin. crud. 0·50,*
Laudan. pur. 0·10,
Camphor. 0·30,
Sacch. lactis. 2·0,
Mfp. div. in dos. Nr. V.
S. Co 2 godz. proszek.

1004. *Plumbi acetici*
Laudani p. āā. 0·30,
Amyli puri 5·0,
Mfp. div. in dos. Nr. X.
S. Co 2 godz. proszek.

Nareszcie w razie silnego podrażnienia mózgu:

1005. *Natri bromati 0·50,*
Sacchari 10·0.
Rozpuściwszy we wodzie, wypić w ciągu dnia.

1005. *Camphor. 0·50,*
Chloralhydrat. 1·0,
Aqu. dest. 60·0,
Vitell. ovi unius.
S. Co 2 godziny łyżeczkę.

Typhus exanthematicus

według tych samych prawideł.

Ulcus contagiosum s. molle.

Jeżeli nie ma żadnego powikłania (zwłaszcza żaden z gruczołów pachwinowych nie powiększony) można starać się oczyścić dno wrzodu przez środki żrące:

1006. *Cupri sulfurici 5·00,*
Aqu. dest. 15·00.
S. pędzlowanie.

Pacyent przykłada co 2 godziny na owrzodzenie tamponik waty umoczony w tym płynie, na noc zostawia takowy, poczem w miejscu wrzodu tworzy się strup, który po odpadnięciu odsłania ranę czystą. Wtedy polecić obmywanie rany jakim płynem antyseptycznym i przykładanie maści z Argent. nitr. 1% lub 3% borowej. Zamiast Cupr. sulf. użyć można Acid. carbol. 4%, kwasu azotowego i t. d. W miejsce środków żrących użyć można:

1007. *Jodoformi oleo amygdal. desodorati 3·00.*
S. Zasypka.

1008. *Nosophen 5·0.*
S. Zasypka.

a kiedy wrzód zamieni się na ranę czystą, leczyć ją jak powyżej.

Veiel zaleca jako zasypkę (drogi):

1009. *Airoli 5·0·*
S. Zasypka.

1010. *Europheni 5·0.*
S. Zasypka.

Bardzo dobre wyniki osiąga się przez zniszczenie wrzodów miękkich (jeżeli nie zajęły zbyt wielkiej powierzchni) Paquelinem, przez co otrzymane czyste ubytki przy zastosowaniu obojętnej maści łatwo się goją; wypalenie robi się naturalnie przy miejscowem znieczuleniu kokainą.

W pierwszych chwilach, kiedy który z gruczołów jest lekko powiększony, bolesny, starać się przez okłady lodowe, wcieranie szaruchy zapobiedz ropieniu. Najczęściej wynik bywa ujemny, a wtedy, nie czekając, aż gruczoły powiększą się znacznie, nawet da się wyczuć chełbotanie, wyciąć gruczoły zajęte, a nawet podejrzane. Kiedy daje się wykazać wyraźne chełbotanie, można ograniczyć się do przecięcia, następne leczenie jak każdego ropnia.

Ulcera corneae.

Zawdzięczają one swe powstanie infekcyi lokalnej na tle

exkoryacyi rogówki. Dla tego to obok drobnych urazów rogówki (ciała obce, trichiasis, entropium, lagophthalmus, exophthalmus) najczęstszą przyczyną wrzodów rog. są zapalenia spojówki, gdzie wydzielina śluzowa lub śluzo-wo-ropna stanowi materyał zakaźny. Odróżniamy więc:

1) Wrzody kataralne charakteryzujące się swem położeniem obwodowem i kształtem półksiężycowym.

2) Wrzody na tle jaglicy.

3) Wrzody na tle śluzoropotoku.

4) Wrzody na tle dyfteryi.

5) Wrzody urazowe.

Zboczeniom stanu ogólnego zawdzięczają swoje powstanie wrzody po Keratitis phlyctaenulosa tudzież po herpes corneae febrilis.

Leczenie: Zależy od etiologii. Wrzody następowe goją się pod wpływem leczenia choroby spojówki (Trachoma, conjunctivitis blennorhoica, conjunctivitis catarrhalis). Obok tego dla zapobieżenia Iritis, należy utrzymać źrenicę w rozszerzeniu za pomocą atropinu. W leczeniu wrzodów pierwotnych rogówki zależy postępowanie od stadyum wrzodu. W okresie progresyi t. j. wobec silniejszego nastrzykiwania rzęskowego, żółtawego zabarwienia dna i brzegów wrzodu, należy dążyć wpierw do oczyszczenia nacieku. W przypadkach lżejszych osiągamy to przez zapuszczenie atropiny, zapraszanie jodoformu i opaskę. W przypadkach cięższych wskazane jest obok atropiny zapuszczanie sublimatu 1 na 5000 co 1—½ godz., ciepłe okłady z siemienia lnianego przez kilka godz. dziennie, na noc jodoform i opaska. Wobec wrzodów głębszych, gdzie grozi przebicie, lub zachodzi obawa zniszczenia przeważnej części rogówki, lepiej jest zastąpić zwłaszcza przy wrzodach obwodowych atropinę, pilokarpiną lub eseryną, środki te bowiem obniżając ucisk śródoczny, poprawiają odporność rogówki. Dopokąd wrzód wybitnie ropny (np. ulcus serpens corneae) jest niezbyt rozległy, najlepszym środkiem wstrzymującym progresyę jest przypalenie galwanokauterem. Przy większych jednak rozmiarach wrzodu lub abscesu rogówki wskazaną będzie keratotomia wedle Saemischa.

Doprowadziwszy leczeniem tem wrzód do oczyszczenia się (oko blade, dno wrzodu już zaledwie szare lub zupełnie czyste) przystąpić należy do przyspieszenia regeneracyi przez środki lekko drażniące a zarazem wyjaśniające, jak calomel i maść Pagenstechera. (*Rp. 638*)

Maculae.

Łatwo je odróżnić od nacieków zapalnych uwzględniając: 1) brak nastrzykania rzęsk, 2) ostre odgraniczenie, 3) barwę białą lub niebieskawą, 4) gładką zwierciedlącą powierzchnię.

Tylko świeże plamki można do pewnego stopnia wyjaśnić przez dłuższe stosowanie środków podanych przy Keratitis parenchym. diff. Plamy grubsze zasłaniające źrenicę dają wskazanie do iridectomii optycznej. W celu kosmetycznym można szpecące plamy uczynić mniej widocznemi przez tatuowanie.

Staphyloma corneae.

Garbiaki częściowe bez względu na stopień upośledzenia wzroku, jaki wywołują, dają wskazanie do iridectomii, aby ocalić wzrok podupadający skutkiem podwyższenia ucisku śródocznego. W razie wrośnięcia źrenicy całkowitego w bliznę, można przy utrzymanem poczuciu świa-

tła (światło stoczka na 6 m. lokalizacya dobra) przez iridectomię nawet wzrok przywrócić.

Garbiaki całkowite o ile wywołują dolegliwości przez swe rozmiary, a utrzymane jest poczucie światła, mogą być usunięte drogą operacyjną (Wecker, Knapp). Wobec braku jednak poczucia światła zwłaszcza przy równoczesnem wydęciu twardówki, wskazaną jest enukleacya gałki ocznej.

Ulcera intestini tuberculosa.

Leczenie czysto przypadowe, polega na podawaniu środków odurzających wewnętrznie lub w postaci wstrzykiwań podskórnych. W razie silniejszych bólów na podawaniu przetworów makowca wraz ze środkami ściągającemi i przeciwgnilnemi z powodu zwykle towarzyszącej biegunki. Przytem należy starać się podnieść odżywienie chorego zapomocą odpowiedniej dyety (do mleka dodawać Aq. Calcis).

1011. *Tinct. Opii simpl. 10·00.*
DS. 2—3 r. dnia po 5—10 kropel.

1012. *Laudani puri 0·02,*
Tannini 0·10,
Naphtalini 0·25,
Sacch. alb. 0·30,
Mfp. dent. tal. dos. XII.
DS. 2—3 proszki dziennie.

1013. *Benzonaphtoli*
Bismut. salicyl
Resorcin āā. 0·20.
Mfp. dtur tal. dos. N. 15.
S. 3—5 proszków dziennie.

1014. *Tinct. Colombo*
— *Cascarillae āā. 15·00.*
DS. Co godzinę 10—30 kropel w kleiku.

1015. *Extr. Opii 0·02,*
Resorcini 0·20,
Sacch. alb. 0·30,
Mfp. dent. tal. dos. XII.
DS. 2—3 proszki dziennie.

1016. *Decoct. rad. Colomb.*
e 10·00 ad 150·00,
Tinct. opii gtt. XX.
Syr. simpl. 15·00.
DS Co 2 godz. łyżkę.

1017. *Bismuth. subnitrici 5·00,*
Opii puri 0·02,
Sacch. alb. 4·00,
Mfp. Div. in dos. N. X.
S. 3 proszki na dzień.

Ulcus ventriculi. Wrzód żołądka okrągły.

Przy świeżym wrzodzie zalecić ścisłą dyetę co ½ godziny łyżkę kw. mleka, woda białkowa z cukrem, okłady lodowe na żołądek, spokój bezwzględny, opium. Dalsze leczenie polega na podawaniu środków alkalicznych, czy to w postaci wód mineralnych, czy też soli alkalicznych.

Korzystne wyniki leczenia dają przepłukiwania wodą karlsbadzką lub rozczynami soli karlsbadzkiej prawdziwej lub sztucznej, które mają i tę zaletę, że je stosować można i w razach, gdzie picie wody karlsbadzkiej z innych powodów jest przeciwwskazanem.

1018. *Natri bicarbon 40·00,*
Natri sulphur. 40·00,
Natri chlorati 20·00.
Mfp. S. Łyżeczkę na litr wody do przepłukania żołądka.

W razie silnych bólów lub wymiotów są wskazane środki odurzające, w razie krwotoków żołądkowych postępowanie lecznicze jak przy Haematemesis. Obok tego postępowania leczniczego dyeta powinna być pożywna a lekko strawna z wykluczeniem wszelkich napojów wyskokowych lub CO_2 zawierających, kwasów, tłuszczów i pokarmów korzennych. Gdy chorego z powodu silnych bólów, gwałtownych wy-

miotów lub żołądkowych krwotoków nie można stosownie żywić, wskazane są lewatywy odżywcze.

Często towarzyszące zaparcie stolca usuwać należy lewatywami.

1019. *Chloroformii 1·00,*
Aqu. dest. 120·00,
Bismuth subnitr. 3·00.
D. Co godz. łyżkę.

1020. *Sal. therm. Carolin. 100·0.*
DS. Co dzień na czczo łyżeczkę w 1/2 szklanki letniej wody zażyć.

1021. *Natr. bicarb.*
Magn. ustae āā. 15·00.
MDS. 3—4 razy dziennie na koniec noża zażyć.

1022. *Natr. bicarb. 5·00,*
Morph. mur. 0·10,
Mfp. div. in dos. XII.
DS. 3 proszki dziennie.

1023. *Morph. muriat. 0·10-*
Aqu. laurocer. 10·00.
DS. W razie bólów 10 kr. zażyć.

1024. *Codeini 0·02,*
Natr. bicarb. 0·50,
f. p. dent. t. dos. XII.
S. 2—3 proszki dzien. zażyć.

1025. *Magister. bismuth. 5·00,*
Codeini 0·20,
Mfp. div. in dos. X.
S. 3 proszki dziennie.

1026. *Morph. mur. 0·10,*
Aqu. dest.
Glycerini āā. 5·00.
MDS. Do podskórnych wstrzykiwań. W jednej strzykawce 0·01 morfiny.

Uraemia zob. Morbus Brighti.

Urticaria.

Starać się o wyszukanie i usunięcie przyczyny cierpienia. Takimi są: pasorzyty skórne (pluskwy, pchły), nieżyty przewodu pokarmowego, u kobiet zboczenia w narządzie rodnym. Jako leczenie symptomatyczne skierowane przeciw swędzeniu i pieczeniu skóry polecić używanie:

1027. *Spir. vini gallici 200·00,*
Aetheris petrolei 5·00,
Glycerini 2·50.
S. Do zmywania.

1028. *Aceti vini*
Aqu. dest. āā. 100·00,
Acidi salicylici 1·00.
S. Zewnętrznie.

1029. *Spir. Lavand. 100·00,*
Spir. vini gallici 150·00,
Aetheris sulfurici 2·50,
Aconitini 1·00.
S. Zewnętrznie.

Po każdoraz. zmyciu puder.

W wypadkach pokrzywki powtarzającej się często, kąpiele chłodne z dodatkiem 1/2—1 kg. sody, 500·0 ałunu, lub 10—20·0 sublimatu, zabiegi hydropatyczne.

Vaginismus.

Usunięcie zmian chorobowych miejscowych jak owrzodzeń, zapalenia i t. p. jeżeli się znachodzą. Poprawa stanu ogólnego i podawanie środków uspokajających ustrój nerwowy. Gdy objawy niezbyt jeszcze gwałtowne a przyczyną choroby jest niedokładny stosunek płciowy, wpływ moralny, środki znieczulające miejscowo, aby umożliwić coitum.

1030. *Cocaini muriat. 1·0,*
Aqu. dest. 3·0,
Spir. vini rect. 2·0.
DS. Do pędzlowania.
albo:

1031. *Extr. Bellad. 1·0,*
Vaselini 15·0.
Mf. ungu. DS. Na wacie między wargi na noc zakładać.

Zasypywanie jodoformu. Można też polecić okłady z wody Goularda, pędzlowanie rozczynem azotanu srebrowego 1:50 lub rozczynem kwasu karbolowego 1:30. Rozszerzanie powolne wnijścia pochwowego rozszerzaczami.

Jeżeli przypady gwałtowne: wycięcie błony dziewiczej i nagłe rozciągnięcie wnijścia pochwowego sposobem tępym po poprzedniem zachloroformowaniu chorej.

Vaginitis zob. Fluoralbus.

Varicella.

Lżejsze przypadki nie wymagają leczenia, prócz lekkiej dyety, oraz pozostania w pokoju zwłaszcza, w chłodniejszej porze roku. Swędzenie usuwa się obfitemi zasypkami, owrzodzenia wymagają opatrunków. Należy zwracać uwagę na zdarzające się powikłanie z zapaleniem nerek, w skutek czego po 3 tygodniu mocz badać trzeba.

1032. *Acidi salicyl 0·50,*
Alumin plumosi 50·00.
Mfp. S. Zasypka.

Variola.

W okresie zwiastunów, przeczyszczenie. Przewietrzać pomieszkanie, ciepłota pokoju 14—15° R., lekkie przykrycie chorego, dyeta pożywna płynna, mleko, mocny rosół z żółtkiem. Dużo wody, orszada, woda z winem. Przeciw bólom głowy lodowe okłady. Napięcie skóry łagodzić smarowaniem tłuszczów (oliwa, vaselina, 5% maść borowa). Kąpiele ciepłe, a gdy to niemożebne, zmywania ciepłą wodą, zwłaszcza twarz i powieki. Płukanie: 2% Kali chloricum, 3% kw. borowy.

1033. *Kali chloric. 5·00,*
solve in
Infus. flor. Tiliae 300·00,
Trae laudan. 1·00,
Mell. rosati 10·00.
DS. Płukanie.

1034. *Tannin. puri 1·00,*
Alumin. 0·50,
Kali bromat. 5·00,
Mucilag. gum. ar. 25·00,
Aqu. dest. 200·00.
DS. Płukanie.

Przeciw wymiotom pigułki lodowe lub wstrzyknięcie morfiny w okolicę dołka podsercowego.

W razie bezsenności:

1035. *Chloralhydrat 3·00,*
Aqu. dest. 60·00,
Syrup rubid.
Mucilag. gum. ar. āā. 20·00.
DS. Połowę na raz użyć.

1036. *Sulfonali 0·50,*
Dtur. tal. dos. N. 5.
S. Na noc proszek w herbacie lub rosole.

Zaraz po wybuchu wysypki dać na głowę, twarz i szyję maskę z płótna, pozostawiwszy otwory na nos, oczy i usta, posmarowaną pastą:

1037. *Acid. carbol 3·00,*
Amyli
Ol. amygdal. dulc. āā. 50·00:
F. Pasta. S. Zewnętrznie.

Resztę ciała smarować często.

1038. *Acid salicyl 3·00,*
Amyli 30·00,
Glycerin neutr. 70·00.
Mf. Pasta.

A oprócz tych środków:

1039. *Ol. amygd. dulc. 15·00,*
Syrup flor. aurant. 30·00,
Aqu. lauroc. 10·00,
Chinin. hydrochlor. 0·50,
Solve in acid. hydrochlor. q. s. f. emulsio.
S. Co kwadrans do 1/2 godz. po kilka kropel (Leventaner z Konstantynopola).

Wstrzymuje też rozwój wysypki Cocaina, jużto 3—4 wstrzyknięć podskórnych roztworu 2%, już też (0·20 : 125 mixt. gum.) w przeciągu 24 godzin podana. Ciepłota ma spadać szybko i rozwój wysypki ustaje.

W osłabieniu serca: kamfora, wino, cognac na pół z wodą z żółtkiem i cukrem, co godz. łyżkę. Ropnie wcześnie otwierać.

Vitia cordis.

W okresie wyrównania stosowne żywienie, mleko, mięso bez korzeni, osobom chudym więcej tłuszczów, otyłym tychże zabronić.

Wzbronione również napoje wyskokowe, prócz lekkich win. Ruch, a mianowicie po równi, lub po miernych wzniesieniach gór, z wyjątkiem, gdy chorzy dostają duszności, zawrotów głowy, lub nieregularności tętna, gimnastyka lecznicza, kąpiele solne letnie. Unikać wzruszeń. Uregulować stolec.

Wobec braku wyrównania leżenie w łóżku:

1040. *Infus. Digitalis e 1·00 ad 150·00,*
Syrup simpl. 20·00.
MDS. Co 2 godz. łyżkę.

1041. *Trae digital. 2·50,*
Aqu. lauroc. 8·00.
MDS. 3 razy dziennie po 15 kropel.

1042. *Pulv. fol. Digitalis 0·50—1·00,*
Sacchari 3·00,
Mfp. div. in dos. N. 10.
S. Co 2 godziny proszek.

Jeżeli po użyciu Digital. tętno mocniejsze, regularniejsze, ilość moczu większa, to przestać na parę dni podawać.

1043. *Trae Strophanti*
Aqu. lauroc. āā. 10·00.
S. 3 razy dzien. po 10 kropel (Dzieciom od 5—16 lat do 5 kropel dziennie).

1044. *Trae Cacti grandifl. 5·0,*
Trae convalar. maj. 10·0.
DS. 3 razy dnia po 15 kropel.

1045. *Trae Nerii Oleander 5·0,*
Trae Adonis vernalis 10·0.
S. 3 r. dz. po 15 kropel.

1046. *Coffeini natrobenz. 2·00,*
Sacchari 5·00,
Mfp. div. in dos. 20.
S. 5—8 pr. dziennie.

1047. *Theobrom. natro-benz. 0·10*
Sacchari albi 0·20,
Mfp. d. tal. dos. 20.
S. Co 2 godz. proszek.

1048. *Sparteini 0·02,*
Sacch. albi 0·30.
Mfp. dtal. dos. N. X.
S. 2—3 proszk. dziennie.

1049. *Inf. Conval. maj. e 6·00 ad 180·00,*
Coff. natrobenzoic. 1·00,
Syr. simpl. 20·00.
D. Co 2 godz. łyżkę.

1050. *Trochisci Nitroglycerin à 0·001,*
Tal. dos. 10.
S. W razie napadu duszności osłabienia akcyi serca $1/2$—1 pastylki.

1051. *Sol. Nitroglycerin alcoh. (0·3%) 1·0,*
Alcohol 5·0.
S. 3 razy dnia 5—6 kropel.

1052. *Kali jodati 10·00,*
Aqu. dest. 200·00.
DS. Rano i wiecz. $1/2$—1 łyżki.

1053. *Infus. Adonis. vern. e 5·00, ad 180·00,*
Syrup rubid. 20·00.
S. Co 2 godz. łyżkę.

1054. *Spartein. sulfur. 0·10,*
Aqu. dest. 180·00,
Syrup sacchar. 20·00.
MDS. Co 2 godz. łyżkę.

1055. *Tinct. fruct. immat. Nerii Oleandri 10·00.*
DS. 2—3 r. dzien. po 20 kropel.

Przeciw puchlinie nacięcia obrzękłej skóry, jużto lancetem lub małym trójgrańcem po czem opatrunek aseptyczny. W razie duszności, gorczycznik, na okolicę serca, moczenie nóg w gorącej wodzie, wstrzykiwanie morfiny, w razie silnego bicia serca, blaszanka z zimną wodą na okolicę serca.

1056. *Tinct. Lobeliae 5·00, Aqu. lauroc. 10·00.*
DS. Co godz. 10 kropel.

Przy objawach obrzęku płuc:

1057. *Inf. flor. Arnicae e 7·50 ad 150·00, Liquor Ammoniae anis. 2·00, Syrup aurant. 15·00.*
MDS. Co godzinę łyżkę.

Volvulus zob. Ileus.

Vulvitis.

Pierwszym warunkiem leczenia jest utrzymanie sromu w czystości i sucho, unikać draźnienia, polecić spokój, kąpiele ciepłe nasiadowe, następnie srom wysuszyć unikając tarcia, okłady z wody Goularda, z 2% rozczynu octanu ołowiowego zasadowego, z 1—2% kwasu karbolowego, z 2—4% kwasu borowego. Jeżeli są nadżerki, to maść cynkowa, salicylowa, pudrować pudrem salicylowym, lub zasypać proszkiem składającym się w równych częściach z jodoformu i dermatolu lub proszkiem składu

1058. *Jodoformi 4·0, Tannini 1·0, Magist. bismuth. 6·0, Mf. pulv. D. in scatula.*
S. Do zasypywania (Lutaud).

Ropnie otworzyć. Jeżeli zapalenie sromu jest następstwem chorób wyższych dróg rodnych n. p. rzeżączki pochwy, raka macicy, przetok moczowych, należy usunąć przyczynę, toż samo, jeżeli przyczyna jest niedokrewność, zołzy, kiła, należy oprócz leczenia miejscowego, zastosować leczenie ogólne.



SPIS ŚRODKÓW LEKARSKICH

officynalnych i ważniejszych nieofficynalnych wraz z podaniem ich cen, sposobu stosowania i dawkowania.

Środki officynalne oznaczone są *. — Czcionkami rozstrzelonemi drukowane są te leki, których najwyższe dawki nie mogą być przekroczone bez oznaczenia ich wykrzyknikiem.

Ceny wyjęte z taksy na rok 1897.

Skrócenia: *p. d.* = pro dosi; k. r. d. = kilka razy dnia.

Abri precatorii Sem. (Jequirity); Inf. 0·5—1·0:100; stos w niekt. chorobach ócz. 1·0=3 kr.

Absinthi herba. Inf. 5·0—15·0:100 Col., Pulv. 0·5—2·0 kilka razy dnia 100·0=12 kr. — **Extr.** 0·5 *p. d.* 1·0=4 kr. — **Ol. aether.** 1—2 kropli *pro dosi* 1·0=10 kr. **Tinctura abs.** i ***Tinct. Abs. compos.** 20 -60 kropli k. r. d. 10·0=4 kr. **Absinthinum** 0·1—0·25 *p. d. k.* r. d. 0·01=3 kr.

***Acetanilidinum** zob. **Antifebrinum.**

Acetalum (Diaethylacetal) Hypnotic. i Anaesthaetic. 8·0—12·0 *p. d.* w emulsyi i mixturze, także w lewatywach.

Acetonum (Spir. pyroacet depur.) 5—20 kropli k. r. d. aż do 5·0! *p. d.* do wziewań 0·10—1:100 aqu., także jako maść 10·0=10 kr.

Acetphenetidinum patrz Phenacetin.

***Acetum (purum)** jako napój 100—150 na litr wody ocukrzonej; jako woda do ust lub płukanie *20*·0—50·0:150·0; do zmywań, okładów, przestrzyk. czysty lub *āā* z wodą. 100=3.

***Acetum aromaticum** (zawiera: ol. Rosm., Junip. Levand. Menthae) 7·0—15·0 k. r. d.; do mixtur 15·0—50·0:150·0; jako środek orzeźwiający, do kadzeń. 100=10 kr.

— **colchici** diureticum, antarthricum wewn. 1·0—2·0 *p. d.* k. r. d. 10=2 kr.

— **digitalis** wewn. W chorobach gorączkowych i serca 0·5—1·0 *p. d.* k. r. d. *pro die* 10·0!

pyrolignosum crudum tylko zewnętrznie, czysty lub 10% z wodą, do penzlowań, zmywań i t. d. 100=4 kr.

— **rectificatum** wewn. 0·3—1·0 t. j. 10—30 kropli k. r. d. także w rozcieńczeniu z wodami aromatycznemi; 1:10—20

aqu. jako woda do ust lub płukanie; do okładów, zmywań. 100=12 kr.

***Acetum Scillae,** jako diuret i exp. w mixt. po 1·0—5·0 *p. d.* 10·0=3 kr.

***Acidum acet. concentrat** (96% kwas oct.) tylko zewn. jako środek żrący lub rubef. 10·0=4 kr.

***Acidum acet. dil.** 20—30% (kw. octowy) 0·5—2·0 k. r. d.; w mixturze 5·0:20·0—150·0 zewn. jak Acetum. 100=12 kr.

— **aromat.** tylko jako pachnidło.

— **trichlora-ceticum.** Anesthetic. i Hypnot., 3 razy dnia po 0·1—0·20; zewnętrz, jako środek żrący w 1—5% 1·0=6 kr.

***Acidum arsenicosum** (Arsenicum album) 0·001 aż do 0·005 i 0·006! *p. d.*, 0,02! *pro die* w pigułkach lub rozpszcz.; zewn. jako środek żrący w maściach, pastach po 0·10—0·30:20·0; do kąpieli i okładów 0·50—20 na litr; do injekcyj 0·50—1·0:100 1·0=1 kr. ***Solutio (Liquor) arsenicalis Fowleri** zawiera w 100 częściach sol. 1 część acid. ars.; 2—10 krop. (0·5) *p. d.* i 2! *p. die;* zewn. do zastrz. podsk. 1—2 krople z wodą 1:1—3. 1·0=2. kr. — **Sol. arsen. Bietti** (Ammon arsenic. 1:500 Aqu.) w 5—10 razy większej dawce od poprzedniego, tak samo i **Sol. arsen. Pearsonii** (Natr. arsen. 1:600 aqu.). 1·0=1 kr. — **Pilulae asiaticae** skł. się z acid. arsenic., piper nigr. i gumi arab., 1 pigułka zawiera 0·005 ars. 100 pig. = 98 kr. — **Pulv. arsenic. Cosmi** (skł. się z acid. ars., Sang. dracon., Carb. anim., Cinnabaris) używ. do maści, past i w proszku etc.

Acidum aseptinicum 5% wodny rozczyn boraxu w 100 cz. (3%) wody utlenionej z acidum salicyl. lub bez niego 10·0=20 kr.

— ***benzoicum** (sublimat.) (Flores Benzoës) 0·03—0·05 *p. d.* k. r. d. jako expect.; przy polyarthritis 0·5—1·0 co 1—3 godziny, aż do 10·0—12·0 *pro die* w proszku lub mixturze; zewn. do wziewań, opatrunków (5—10%) także do wdych. zapomocą papierosów. 1·0=5 kr.

— ***boricum** (boracicum) 0·2—1·0 *p. d.* k. r. d aż do 5·0 *p. die* w proszkach, pigułkach i rozpuszcz.; zewn. jako zasypka, w roztworze 1—5% do zmywań, przestrzykiwań, płukań, wziewań, także do opatr. ran jako Boroglycerin (92 cz. Glyceryny i 92 cz. a. bor.). borlint, wata borowa (10—20%). borphenolint; do maści i czopków (20—25%). 10·0=3 kr.

— **borosalicylicum** zewn. jak ac. salicyl. 1·0=5 kr.

— **camphoricum** s. camphoratum 0·5—1·0 *p. d.* k. r. d. aż do 6·0 *p. die* w rozczynie alkoholowo wodnym lub w opłatku przeciwko potom suchotników. 1·0=8 kr.

— ***carbolicum crystalisatum** (Ac. phenylicum, Phenolum) 0·01—0·10! *p. d.* k. r. d. aż do 0·50! *p. die* w pigułkach, roztworach alkoh. i emulsyi; zewn. jako środek żrący (5—30%); jako antysep. do lecz. ran w roztworach wodnych, alkoh., oliwie z collod. (1·0: 10·0 Coll.); do zmywań, penzlowań, wcierań, zastrzykiwań w 0·10—15%; do li-

nim. i maści w stos. 1:5 aż do 50 oliwy, glyc., linim. calcis; jako Carbolspray (2—15%) do wstrzykiwań podskórnych (0·10—0·20 : 10·0 Aqu.) do miąższowych (1 : 5 Aqu.). 10·0 = 3 kr.

Acid. carb. crudum tylko do desinfekcyi w roztworze (1 : 20) albo jako proszek z innemi ciałami. 100 = 10 kr.

— ***liquefactum** (10 : 1 Aqu.) jako środek żrący, jak powyżej. 10·0 = 3 kr.

— **chloronitrosum** (Aqu. regia) z Acid. nitr. wewnętrzne 1·0 — 2·0 : 100 Aquae w ciągu doby wyżyć 10·0 = 3 kr.

— ***chromicum** jako środek żrący, czysty albo rozcieńczony (1 : 20—50 Aq.). zewn. do penzlowania *āā* z wodą w błonicy: przeciw poceniu się nóg 5 : 100 — zakraplanie w otitis medica chronica. 1·0 = 4 kr.

— **chrysophanicum** zob. Chrysarobinum.

— **cinnamylicum** (kwas cynamonowy) białożółte kryształki słabo w wodzie, lepiej w alkoholu rozpuszcz.; używany w rozczynach 1 : 10—20 do podsk. wstrz. w leczeniu miejscowej gruźlicy (Landerer). 1·0 = 20 kr.

— ***citricum** 0·3—1·0 *p. d.* k. r. d. w proszku saturat. mieszaninie burzącej (2·0—2·5 kw. odpowiada jednej cytrynie). zewn. do penzl. (1 : 10 Aqu.); do zmywań, płukanek (1—2%). 10·0 = 10 kr. Potio Riveri.

— **formicicum** jako rubefac. i żrący; (1—10% rozczynie wodn. lub alkoh. do kąpiel parowych 1·0 = 2 kr.

— **gallicum** 0·5—0·6 *p. d.* k. r. d. w prosz., pigułkach, solut.; zewn. jako płukanie do ust (1·5%), woda do ócz (0.5—2%) injekc. (1%), penzlow. (1 : 6 glicer.). 10·0 = 12 kr.

— **gymnemicum** posiada własności znoszenia poczucia smaku gorzkiego i słodkiego używa się w 12% rozczynie do płukania ust przed zażyciem gorzkiego lekarstwa.

— **hydrobromicum** wew. 20—40 kropli : 100 Aquae używ. zamiast Bromkalium zewnętrznie do przyżegań. 1·0 = 1 kr.

— ***hydrochloric.** (Acid. muriat.) **concentr.** pur. (24%) zewn. jako żrący; 1%—3% jako płukanką; do penzl. (1—3 : 25—30 syrupu lub miodu); do zmywań i okładów (1—2%); do kąpieli 60·0—120·0 na kąpiel. 10·0 = 2 kr.

— ***dilutum** (12%) 10—30 kropli *p. d.* k. r. d. aż do 5.0—10·0 *p. die* w rozcieńczeniu 1—2% jako napój lub w mixturach 10·0 = 2 kr.

— **hydrochloric crudum** (33%) 10·0 = 5 kr.

— **hydrocyanicum** (kwas pruski wodnisty, zaw. 2% woln. kw. sinowodr.) 1/5—1 kropli czyli 0·01—0.05 *p. d.* k. r. d. aż do 0·20 *p. d.* kroplami; zewn. do penzl. (0·25—0·50 : 5·0 Aqu.), jako woda do ócz (0·05—0·25 : 5·0 Aquae), do maści (0·5 : 5·0). 0·1 = 1 kr.

— **hydrofluoricum** (1/2%) 3 razy dnia 10—30 kropli w bardzo znacznem rozcieńczeniu; do wziewań i opatr. (0·5—1·0 : 500) 10·0 = 20 kr.

— **hydrojodicum** 0·50—2·0 *p. d.* k. r. d. rozcieńcz. wodą.

— **hyperosmicum** (Acid perosmicum, osmicum) 0·001 *p. d.* k. r. d. w rozcieńczeniu wodnem lub w pig. (0·015! *p. d.* a

0·05! *p. die* w padaczce); podsk. zastrzyk. raz dnia 1/3—1 strzyk. Prav. 1% roczczynu w nowotworach, wolu, nerwobólach. 0·1 = 50 kr.

Acidum jodicum 0·10—0·30 *p. d.* k. r. d. aż do 1·20 ! *p. d.* w rozcieńczeniu lub w pigułk., do tamowania krwotoków 5% zewn. w maściach 5%—10% albo podskórnie (1:5— 10 Aqu.). 1·0 = 15 kr.

— **kreosotinicum** (Antipyretic) jak acid. salicyl. 1·0 = 8 kr.

— ***lacticum** 5—20 kropli = 0·3—1·50 *p. d.* k. r. d. w roztworze wodnym (1 : 200 Aqu.) w pastylkach aż do 10·0 *p. die*; zewn. do wziew. (15—20 kropli : 15—30 Aqu.), jako płukanka do ust (1 : 100 —150 Aqu.); do penzlowań (1 : 5—10 Aqu.); do zmywań raz (1—2%); czysty albo 60—80% do przyżegania wrzodów gruźlicznych. 1 0 = 3 kr.

— ***nitricum conc. pur.** (około 48% czyst. kw.), wewn. 0·20—1·0 w piguł. (w chor. wątroby, nephritis); zew. jako środek żrący. 10·0=3 kr. — ***A. nitr. dilutum purum.** około 21% kw. w dawkach o połowę mniejszych jak acid. nitric. pur. 10.0 = 2 kr. — ***nitriconitrosum** (fumans) czysty lub t. zw. Acid. nitric. solidefactum. 10.0 = 5 kr.

— **chloronitrosum, Aqua regia** (składa się A. nitric. 1·0, A. hydrochloric. 2,0) wewn. 1.0—2·0 :150·0— 200·0 Aqu. łyżkami; zewn. do kąpieli (30.0 -50·0). 10·0 = 3 kr.

— **oleinicum** używ. do rob. plastrów (Dietriecha). 10·0 = 5 kr.

— **oxalicum** 0·5—0·3 *p. d.* k. r. d. w proszku lub w 1% roztworze; jako płukanie do ust (1%). 10·0 = 4 kr.

— ***phosphoricum** (16% czysty kwas fosf.), 10—30 kropli 0·5—1·5 *p. d.* k. r. d. aż do 10·0 ! *p. die*; jako napój (1/2—1%), w mixturze (2·0—10·0 : 100·0), w pigułkach; zewn. w roztw. 1—4% jako płukanie do zmywania ran. 10·0 = 6 kr. —**A. phos. siccum (glaciale)** 0·1—0·3 *p. d.* k. r. d. w pigułkach; łagodny środek żrący. 1·0 = 1 kr.

— **picronitricum** (picricum, carbagoticum); 0·10—0·25—0.50 *p. d.* k. r. d. do 1·50 ! *p. d.* w pigułk. lub w rozpuszcz. w trichinosis); zewn. jak kw. karbol. 10·0 = 10 kr.

— ***pyrogallicum, Pyrogallolum** (kwas pyrogallusowy) zewn. w alkoh. (5—30 : 100) lub w maściach 1—10 : 20 wazeliny lub lanoliny. 1·0 = 4 kr.

— ***salicylicum** (antisept. i antipyret.) 0.15—1.0 *p. d.* co 1—3 godzin aż do 2·0—8·0 ! *p. die* w proszk., pigułk., roztwor., mixt. lub emulsyi; zewn. jako zasypka czysty lub z amyl. talcum, carbo; jako proszek do zębów lub tabaka (0·10—1.0 : 10—100 carbo., sacch., acid. tannic. etc.); do insufl. do pharynx. (1 : 5—50), w roztw. 1—3% do opatrunków, także jako wata i gaza salicylowa, jako woda salicyl. 2—3% z dodatkiem spir. vini, wody arom. gliceryny; do wziewań (1 : 500—1.000), do lewatyw (jako antipyr. 3.0—8·0), jako miejscowy antisept. 1·0—3·0 do przepłukiwań kiszek; mniej używany do zastrz. podsk. (1 : 600—1.000 Aqu.); do plastrów (1 : 2 empl. diachyl.), do maści i linim. do nacierań (w gośćcu: acid. salicyl. 20·0, Spirit. vini 100·0, Ol. ricini 200·0, chloroformi 10·0, 1.0=2 kr. — **A. borosalicylicum** (skł. się Ac. bor. 1, Ac. salic. 2, Aqu. 5, Splr. 10 odparow.

do suchości). — Pulv. salic. c. Talco (P. c. pudores pedum Ac. salic. 3, Amyl 10, Talci 87). 1.0=5 kr.

Acidum sclerotinicum 0·15—0·25—0·30 *p. d.* k. r. d.; podsk. (1:10 Aqu.) 0·01—0·06! *p. d.* aż do 0·25! *p. die* 0.10=6 kr.

— **silicicum** (hydrat) 0.06—0.10 *p. d.* 2 razy dnia jako trochisci, pigułki, proszki lub w rozpuszczeniu. 1.0=2 kr.

— **sozolicum** zob. Aseptol.

— **succinicum** (bursztynowy) 0·3—1·0 *p. d.* k. r. d. w pig., proszkach, roztworze wodn. lub alkoh.; wewn. jako płukanie (1:10—50) do penzl. (1:5—10 miodu lub glyc.). 1·0=2 kr.

— **sulfoichtyolicum** zob. Ichtyol.

— **sulfuricum anglicanum** (crudum; zawiera 75% kw.) 100·0=4 kr. — ***Acid. sulfuric. conc. purum** (96%) 10·0=3 kr. i **Acid. sulfuric. crud.** wszystkie 3 tylko zewn. jako środki żrące lub z proszkiem roślinnym (1:7—8) jako pasty;

— ***sulfuric. dilutum** (zaw. 100 cz. Ac. sulf. conc.: 476 Aqu.) 0·25—1·5 *p. d.* k. r. d. w pig. lub kroplami (5—30 kr. *p. d.*) z syrupem, wodą osłodzoną, jako napój (2·0—4·0:500 Aqu.), zewnętrz. jako płukanka do ust i gardła (1—4%), do penzl. 1·0—3·0:25·0) i zmywań. 10.0=1 kr.

— **sulfurosum liquid.** (Aqua sulfurosa) 5—10 kropli *p. d.* k. r. d.; do penzl., płukań (5 kropli:100 Aqu.). 100=20 kr.

— ***tannicum** czyli **Tanninum** kwas garbnikowy 0·03—0·05 *p. d.* k. r. d. aż do 2·0 *p. die* w proszkach, pigułkach lub rozpuszcz. (w wodzie z dodatk. alkoh., gliceryny) jako mixt. w wod. arom.); zewn. czysty albo w stos. 1:1—10 z amyl., zinc. oxyd., borax., cukrem; do wdmuchiwań do nosa, krtani; do wziewań, zastrzykiwań (0·5—5·0:100—200 Aqu.), płukanka do ust i gardła (1—20:100), do kąpieli (10·0—50), do lewatyw (0·5—2·0:100), do maści (1:4—15), do czopków (0·20 tanniny, 2·0 Cacao, 0.20 cerae fl.). 1·0=2 kr. **Acid. tannic. boratum** (ac. tann. 1:3 Ac. boric.) jako zasypka. — **Baccila tannica** (z taniny, tragacanthy, glyceryny, żelatyny). **Collodium tannic.** (1:10 coll.). — **Glycerinum tannic.** 1:4—10 Glyc.). — **Sapo tannini** (sap 15, tannini 1).

— ***tartaricum** (kwas winny) 0·2—1·0 *p. d.* k. r. d. aż do 10·0 *p. die* w proszkach, w pastylk.; w mixt. 4·0:30·0—50·0 syr., 200·0 Aqu. (co godzinę 1—2 łyżek; jako napój 5·0—10·0:50·0 —100·0 syrupu na litr wody) 10·0=4 kr.

— **thymicum** p. **Thymol**.

— **valerianicum** 5—20! kropli *p. d.* k. r. d. aż do 40! kropli *p. die* z alkoh. albo z klejkiemi płynami. 1·0=6 kr.

Aconitum (b. zmienne działanie!) 0·0003—0·001—0·004 *p. d.* 2—3 r. d. aż do 0·007! *p. d.* i 0·04! *p. die* w pigułk., rozp. w alkoh. (1:60) w pastylk.; zewn. w maściach (1—2:60), w alkoh. (1:25—50), do podskórnych wstrzyk. (0·10:10·0 Aqu. z dod. kilku kropli kw. soln. z tego 5—20 przedziałek strzyk. Pravaza =0·001—0·004 *p. d.* w gośćcu, w nerwobólach). 0·01=2 kr.

Aconiti tuber 0·03—0·10 *p. d.* 2—3 r. d. aż do 0·5! *p. die* proszkach, pigułkach. 10·0=2 kr.

***Aconit. Extract.** 0·005—0·01 *p. d.* 2—4 r. d. aż do 0·03! *p. d.* i 0·12! *p. die* w pig. i roztw. alkoh.; zewn. w rozpsz. (1:20—50), w maściach (1:5—10), 1·0=14 kr. — ***Aconit** — **Tinct.** 2—10 kropli (0·1—0·5!) *p. d.* k. r. d. aż do 1·5! *p. die*; zewn. często do nacierań. 10·0=7 kr.
Acorus zob. **Calami Rhizoma.**
Adeps benzoatus zob. **Axungia.**
— **suillus** zob. **Axungia.**
Adonis vernalis Hb. Inf. 4·0—8·0:150·0—200·0 colat., co 2—3 godziny łyżkę. 10·0=4 kr.
Adonidin (glykozyd) wewn. 0·01—0·5. 2—3 r. d.
Aescorcin w 10%—20% wodnym rozczynie zakroplony do oka, w celu rozpoznawania zmian na rogówce.
***Aether (sulfuricus)** 5—10 kropli (0·1—0·5) *p. d.* k r. d. aż do 8·0 *p. die* czysty lub z innemi środkami; w kaps. (Perle-d'Ether zaw. 5 kropli); zewn. do anestezyi ogóln. (Aeth. 9+1 Chlcrf.) i do miejsc. (czysty), do wcierań (czysty lub w maściach), do lewatyw (1·0—1·5:100 Aqu.) do penzl., do wstrz. podsk. w zapadzie (1/2—1 strzyk.) 10·0=3 kr Prav. **Ae. crudus** tylko zewn.
— ***aceticus** jak sulf. 10·0=7 kr.
— **bromatus** zob. Aethylum bromat.
— **camphoratus** (Camph. 1·0 Spir. Aeth. 9) do zastrz. podsk.
— **chloratus** (Aethylchlorid) środek znieczulający, znachodzi się w handlu w postaci zagęszczonej w szklannych rurkach, łatwo przy ogrzaniu ręką zamieniający się w parę, która znieczula błonę śluz; jedna rurka = 60 kr.
— **methylicus** do miejscow. i ogóln. anestezyi.
— **petrolei** zob. **petrol.**
— **valerianicus** 10—20 kropli *p. d.* k. r. d. do 5·0 *p. die* w kropl. albo kapsułk.
Aethoxycoffeinum wewn. 0·25 (z cocainum) w nerwobólach, migrenie. 1·0=60 kr.
Aethylenum bromatum 3—10 kropli (Spiritus *āā* w mleku) *p. d.* r. d. postęp aż do 50 kropli (w padaczce według Donatha. 1·0=5 kr. **chloratum**, Chlorethyl, (liqu. hollandic.) 5—20 kropli *p. d.* 3—4 r. d. z eterem, alkoh., olejotłuszczami; zewn. jako miejsc. anest. (czysty albo z eterem). 1·0=5 kr.
Aethylidenum bichloratum jak chloroform do narkozy przy oper. zębów 1·0=15 kr.
Aethylum bromatum jako sedat. 5—10 kropli (0·3—1·0 *p. d.* 2—4 r. d. na cukrze albo w kapsułkach, do wziewań 0·20—0·50. 1·0=6 kr.
— **jodatum** wewn. 5—10 kropli *p. d.* w gośćcu, kile.
Agaricus albus (Boletus Laricis, fungus Laricis) jako słabe drastic. po 1·0—2·0 *p. d.* k. r. d., jako przeciwpotny po 0·2—0·5 *p. d.* 2—3 r. d. w proszk. pigułk. 10·0=8 kr. — **Agaricinum** (kwas) jako przeciwpotny 0·005—0·01 *p. d.* k. r. d. aż do 0·5! *p. d.* w pig. (zwykle razem w pulv. Doveri, aby zapobiedz rozwoln.). 0·1=3 kr.
— **chirurgorum** do tamowania krwi.
Agathinum (Salicyl-Methylphenyl-hydrazon) antirheum. i an-

tineuralg. 0·25—0·50, 3 r. d. białe kryształki nie rozpuszcz. we wodzie. 0·1=5 ct.

Airol połączenie bismutu z garbnikiem i jodem, proszek szarozielony w zetknięciu z wydzieliną ran, wydziela jod i zmieenia barwę na czerwoną. Używany na owrzodzenia wprost w emulsyi 10%, (szerzączka) w maści 10%—20%. 1·0 = 10 kr.

Aletris farinosae Rad. (tonic. amar.) decort. 15·0—30·0:100 —150·0 Coll., także w proszkach 0·6 *p. d.* k. r. d. — **Tinct. a. f.** 4·0—8·0 *p. d.* k. r. d. — **Ext. fluid. a. f.** 0·5—2·0 *p. d.* k. r. d.

***Aloë** 0·02—0·03 *p. d.* k. r. d. jak amar. lub stomachic.; 0·05—0·3 jako rozwalniający; a 0·3—0·6 aż do 1.0! *p. d.* jako drasticum tylko w pigułkach; zewn. tylko w clysm. (0·5—0·25) 10·0=3 kr. — **hepatica** w trochę większych dawkach. ***Extr. aloës** jak poprz. po 0·02—0·03 *p. d.* k. r. d. jako stom., 0·05—0·2 jako rozwaln., a po 0·5 jako drastic. 10·0=11 kr. — **Massa pilular Rufi** (zł. Aloë 60, Myrrha 30, Crocus 10) w podwójnych dawkach jak Aloë. — ***Pilul. laxantes** (Aloë 40. Jalap. 60, Saponis med. 20, Anis vulg. fruct. 10) jedna pigułka waży 0.20. 10·0 = 22 kr. — **Tinct. Aloë** jako tonic. i dig. 5—30 kropli *p. d.* k. r. d. 10·0=3 kr. — **Tinct. Aloë comp.** ½—1 łyżki. 10·0=4 kr.

Aloënum v. Aloïnum 0·1—0·2 *p. d.* jako purg., 0·2—0·5 *p. d.* jako drastic. w pig. także podskórnie (1:5—8). 1·0=5 kr.

***Altheae sciss. Fol.** 100·0 = 10 kr. i ***Rad.** 100·0 = 18 kr. jako macer., inf., decoct., 5·0—10:10o—300 Coll. albo jako species; Pulv. rad. al. jak consp. i jako masa do pig.; zewn. do katapl. i okład., inf. do płukań i lewatyw; do przestrzykiw. (3·0—5·0:100 Col. — ***Species alth.** (Fol. alth. 10, Rad alth., 5, Liquir 2.5, Flor· malv. 1). 100·0=15 kr. — ***Species emolientes** (Fol. alth., malv. i herb. Meliot *āā* 1, Sem. lini 2). 100·0=18 kr. — ***Species pro cataplasm.** składu jak poprzedz. grubo proszkowany)· 100·0=25 kr. — ***Species pectoral.** (Fol. alth. 4, Rad. liquir, rad. alth., Hord. perl. fruct. Cerat — caric. *āā* 10, Folior. Verb., F. Malv., Rhoead, fruct. anis. stell. *āā* 1) jako decoct. z wodą lub mlekiem. 100.0=17 kr. — ***Syrupus altheae** łyżeczkami, także jako corrigens. 10·0=3 kr.

— ***Alumen** 0·05—1·0 *p. d.* k. r. d. po 5·0 *p. die* w proszk., pig. rozpuszcz. w żentycy lub mleku (1:200 mleka) jako Serum lactis aluminatum ¼—½ litra dziennie; zewn. jako proszek do wdmuch. do nosa, gardła, oczu (czysty albo 1:20 —25 cukru), jako woda do ust, gardła, oczu, (0·5—10:100 —200) do wziewań, lewatyw (2%), zmywań (5%). do kąpieli (200·0) w maściach (0·1—2·0:10—25). 100=1 kr. — **Al. plumosum** s. **Talcum praep.** 100·0=10 kr. — ***A. ustum** (Al. calcinatum) działa silniej od poprz. ma to samo zastos. zewn. 10·0=4 kr.

Alumina hydrata (Argilla pura s. hydrata) wewn. jako antacidum, w biegunkach po 0·20—1·0.

***Aluminii acetici liquor** (Aluminium aceticum, argilla acetica) 5—20 kropli (0·5—2·0) *p. d.* k. r. d. w rozp.

z syrupem; zewn. czysty albo rozcieńcz. do okładów (1:5—200) opatr., zmywań (1:5—10), przestrzykiwań (0·5—1:100. 100·0=18 kr.

Aluminium acetico-tartaric. tylko zewn. jako adstring. i antysp. czysty albo w rozpuszcz. także jako płukania 1—2%), penzlow. (5—50%). 10·0=18 kr.

— **boroformicicum** dawki i sposób zastosowania jak poprzedni.

— **sulfuricum** w zastos. jak Alumen. 10·0=2 kr.

Alumnol. (5% alumin. i 15% siarki) adstring. i antisept. tylko zewn. 0·5—2% do zmywania ran, przestrzykiwania, w maści 3—6% lub jako zasypka (na ulcus molle) w rzerzączce (1%—2%). 1·0=6 kr.

Ambra grisea (nigra) 0·06—1·0 w proszk., pigułk., pastylk. 0·01=15 kr.

***Ammonia** (pura liquida), Liquor ammonii caustici, Amoniak; około 10% bezwodny amoniak, wewn. 3—20 kropli (0·1—0·5) *p. d.* k. r. d. znacznie rozcieńczony płynami, kleikami; zewn. do wąchania, do injek. (5—15:60—100) do zmywań i nacierań (2—6%); do wziewań, lewat. (5—10 kropli) *p. d.*, do maści i linim. (1:5—10), podskórnie (1:5—10), a do żył (1:2—20). 10·0=2 kr. — ***Liquor ammoniae anisatus** (ol. anis. 1, alkoh. (90%) 20, amm. 5) 3—20 kropli *p. d.* k. r. d. do 5·0 *p. die*; zewn. do wąchania, do wiewań. 10·0=5 kr. Do wcierań używa się ***Linimentum ammoniatum** s. **lin. volatile** (ol. oliv. 4, am. 1). 10·0=3 kr. **Linim. ammoniato-camphoratum** — ***Linim. saponato-camphoratum** (Balsam Opodeldoc.). 10·0=4 kr. **Linim. saponato-camphorat. liquid.** — ***Ammoniacum** (Gummi resina A., A. depuratum) 0·3—1·0 *p. d.* k. r. d. do 5·0 *p. die* w pigułkah albo zawies.; zewnętrz. do plastrów. 10·0 = 7 kr.

***Ammonium acetic. solut.**, Liquor ammon. acetic. (jest 15% Amm. acetic.) 2·0—10·0 *p. d.* k. r. d. czysty albo w mixt. (10·0—50·0:100) z środk. diaphor.; zewn. do płukań i nacierań. 10·0 = 5 kr.

— **benzoicum** zob. **Natrium benz.** 1·0 = 5 kr.

— ***bromatum** zob. **kal. bromatum.** 10·0 = 19 kr.

— ***carbonicum** (sal. alkali volatile, Ammoniumcarbonat) 0·2—0·6 *p. d.* k. r. d. aż do 2·0 *p. die* w proszk. rozpuszcz., mitxt., satur.; zewn. do wąchania, do zmywań, maści i liniment. 1:3—10. 10=3 kr. — **Aqua am. bicarb.** (0·2:200). **Ammonium carbonic. pyrooleosum** (Sal. volatile cornu cervi). 10·0 = 7 kr. — **Liquor am. bicarb. pyrooleos.** (Spir. cornu cervi) 15—30 kropli *p. d.* k. r. d. 10·0=3 kr.

***Ammo. chlorat.** (sal. amm. depur. salmiak) 0·2—1·0 *p. d.* k. r. d. do 10·0 *p. die* w proszk., pig., powid., roczczyn., mixt.; zewn. jako zasypka; do płukanek (1—3%), do zmywań, kąpieli (50·0—100·0), penzlow. (3—5:50) i wziewań; także do maści i linim. (1:5—10). 10·0 = 3 kr. Są także pastylki salmiak. (Tablettes pectorales). — **Am. chlorat. ferrat.** (Ferrum

ammoniatum) 0·2—1·0 *p. d.* k. r. d. w rozp. lub mixt. (2—5%). 10·0 = 5 kr.

Amm. jodatum (zaw. 63% jodu) 0·10—0·6 *p. d.* k. r. d.; do maści (1:20—50). 1·0 = 7 kr.

— **embelicum** wewn. 0·30—0·50 z syrupem l. miodem (dzieciom 0·18) przeciwko tasiemcowi. 0.1 = 50 kr.

— **phosphoricum** 0·5—4·0 *p. d.* k. r. d. aż do 6·0 *p. die* w rozpuszcz., 1·0 = 2 kr.

— **picrinicum** (picronitricum) 0·05—0·10 *p. d.* k. r. d. aż do 0·4 *p. die.* polecony w zimnicy. Łatwo wybuchający!

— **sulfoichtyolicum** zob. **ichtyol.**

— **valerianicum** 0·1—0·3 *p. d.* k. r. d. aż do 1·0—4·0 *p. die* w pig., mixt., 1·0 = 10 kr.

***Amygdalae amarae** (Semen amygd. amar.) wewn. w emulzyi ze słodk. migd., zewn. w proszku i w pastach. 10·0 = 3. kr. — ***dulces** 1:25 do emulsyi 10·0 = 2 kr. — ***Emulsio amygdalin.** (Amygd. dulc. decortic. 25, Sach. 15, Aqu. 250). — ***Ol. amygd.** łyżeczkami czysty, albo z wodą jako emulsya fałsz., wreszcie jako mixt. oleosa 10—20:200 Aqu.; zewn. jak ol. oliv. 10·0 = 6 kr. — **Ol. amygd. amar. aether.** 1/4—1 kropli (0·01—0·05) rozp. w alkoh. albo eterze, także na cukrze, albo w emuls., ext. czysty albo w miesz. do wcierań, maści (0·1:10·0). 1·0 = 8 kr. — ***Syrup. amygdalinus.** 10·0 = 4 kr.

Amygdophenin (Aethylamygdophenin) wewn. 1.0 *p. d.* k. r. d. aż do 6·0 *p. die* jako antineuralg., antirheum.

Amylenum hydratum (Amylenhydrat) bezbarwna ciecz (Hypnotic. i sedativ.) 3·0—5·0 *p. d.* rozp. w wodzie, także w lewatywie 4·0 *p. d* z mucilago gummi. arab. 1·0 = 6 kr.

***Amylium nitrosum** ((Amylnitrit.) 1—5! kropli *p. d.* do wziewań; antidot. w asfiksyi chloroform. i zatruciu kokainą podsk. (1:10 Spirit.) 1·0 = 3 kr.

***Amylum** (Tritici) jako constit. do proszk., do mucil., consp.; zewn. jako zasypka; także do lew. 1—2 łyżeczki zagotowane z 200·0 aquae). 100·5 = 15 kr.

Amylum Marantae pulv. (Arrow.-root) (1—2 łyżeczki zagot. z filiżanką rosołu, wody, mleka). 100·0 = 30 kr.

Analgen (antipiret., antneuralg.) 0·50—1·0 *p. d.*, skuteczny jako antineuralg. 1·0 = 25 kr.

***Angelicae** rad. pulv. 0·5—2·0 *p. d.* k. r. d.; In. 5—8% 10·0 = 6 kr. — **Extr. angelic.** 0·20—1·0 *p. d.* k. r. d. 1·0 = 4 kr. — **Spirit. angel. composit.** 10—20 kropli *p. d.* k. r. d. 10·0 = 5 kr.

Angusturae cortex. 0·2—1·0 *p. d.* k. r. d. w proszku, lub dect. (5·0—15·0:100—200) 10·0 = 2 kr.

Anilinum sulfuric. 0·05—0·12 *p. d.* 1—3 r. d. w proszku pig. w rozp. (0·05—0·20:150); ext. w maściach (1:20—30). 1·0 = 2 kr.

***Anisi fructus** (Semen anisi vulg.) 0·3—1·3 w proszku, inf. (3—5%). 10·0 = 6 kr. — **Ol. anisi. vulg.** 1—3 kropli k. r. d. w elaeosach. 10 = 4 kr. — ***Spiri. anis. vulg.** 1/2—2 łyżeczek k. r. d. 10·0 = 3 kr.

***Anisi stellati fructus** jak poprzedni.
Anthrarobinum zob. **Chysarobinum** 1·0 = 6 kr.
Antidotum arsenici = Liquor ferri sulfuric. oxyd. 100, Aquae 200, do tego przy ustaw. mięszaniu 15 Magn. ust. z 250.0 Aqu. winien być zawsze świeżo przygotowywany, podaje się łyżeczkami co $^1/_4$—$^1/_2$ godz. dosis 1 złr. 32 ct.
***Antifebrinum** (Acetanilidum) 0·25—1·0! *p. d.* k. r. d. do 2·0! *p. die* jako antipyr., rheumat., neuralg. w proszk. pigułk., rozp.; zewn. jako antisept. 1·0 = 2 kr.
Antihydropinum zob. Blattae oriental.
Antipyrinum (Dimethylphenylpyrazolon) 0·5—1·0—3·0 *p. d.* 3—4 r. d. aż do 8·0 *p. die* (dzieciom najw. 0·75 *p. d* 3—4 r. d.) jako proszek lub mixt.; zewn. jako zasypka, także do lewatyw; do wstrzykiwań do cewki $^1/_2$—$1^1/_2$%. 1·0 = 9 kr.
Antiseptol (Cinchoninum jodosulphuric.) zaw. 5% jodu, ma zastęp. jodoform, tylko zewn. w 10% rozczynach. 1·0=15 kr.
Antispasmin (Narceinnatrium — Natrium salicylicum) wewn. 0·05—0·10 *p. d.* k. r. d. w rozczynach, w krztuścu. 0·10=15 kr.
Apiolum cryst. album. 0·25—1·0! *p. d.* k. r. d. aż do 4·0 *p. die* w proszku lub syrupie, polec. w zimnicy i dysmenorrhoe 0·1 = 4 kr.
Apocodeinum hydrochloricum 0·01—0·3 *p. d.* k. r. d. 0·08 *p. die* w pig. lub w rozpuszcz. do zastrzykiwań $^1/_2$—1 strzykawki 2% rozczynu, działa podobnie jak apomorph. 0·1 = 8 kr.
Apolysinum 0·50—1·0 *p. d.* k. r. d. w proszku, jako antipir. antineuralg. 0·10=2 kr.
***Apomorphinum** hydrochl., jako expec. 0·001—0·005 *p. d.* w proszk., pigułk. mixt.; jako emetic. 0·01! *p. d.* aż do 0·05! *p. die*; także podskórnie jako emetic. w dawce 0·001—0·01; dzieciom 4-tą część dawki lub 0·01—0·03 w lewatywie. 0·10=15 kr.
***Aqua amygdalar. amar. concentr.** zawiera na 1000 części 1 część bezwodn. kw. sinowodowowego) 0·5—1·5 (10—40 kropli) *p. d.* aż do 5·0! *p. die* czysta kroplami albo w mixt. 10·0 = 6 kr.
— ***amygd. am. diluta.** (Aq. Cerasorum) (na 1·000 części: 0·05 bezw. kw. sinwdw.) łyżeczkami czysta albo w mixt. 10·0 = 1 kr.
— **aromat. spirit.** do nacierań. 100·0 = 16 kr.
— ***Goulardi** zob. plumbi acet.
— ***calcis** (Aqua calcariae) z. calcium oxydat. 100·0 = 3 kr.
— ***carbolisata** (zaw. 33 części kw. karbolowego i 967 cz. wody) do opatrunków i desinfekcyi. 100·0 = 3 kr.
— ***carminativa** (Flor. chamom. roman 100, cort. citr., fol. menth. crisp., fruct. carvi., coriandr., foeniculi *āā* 30·0 : 4000 Aqu.) łyżeczkami. 100·0 = 12 kr.
— ***chlori** (Aqua chlorata) zob. Chlor. solut. 10·0 = 3 kr.
— ***cinnamomi** zob. cinm. cortex. 100 = 11 kr.

Aqua cresolica do desinfekcyi.
— ***foeniculi** zob. foen. fruct. 100·0 = 8 kr.
— **hydrosulfurata** przy zatruciu metalami 150·0—500 0 czysta albo rozc. wodą, łyżkami. 10·0 = 3 kr.
— **kreosoti** (Aq. Binelli) wewn. łyżeczkami, zewn. do przepłukiwań, inhalacyi.
— ***laurocerasi** (10·0 zaw. 0·6 bezwodn. kw. sinowodorow.) używ. jak Aqu. amygd. amar. concentr. 10·0 = 4 kr.
— ***melissae** jako corrig. do mixt. 100·0 = 12 kr.
— **menthae crisp.** tak samo. 100·0 = 20 kr.
— ***menthae piperitae** tak samo. 100·0 = 12 kr.
— **phagedaenica** zob. Hydragr. 100·0=20 kr.
— **picis** zob. pix liquida. 100·0=10 kr.
— ***plumbi** zob. plumb. acet.
— ***plumbi spirit.** (a. goulardi) zob. plumb. acet.
— ***rosae** zob. rosae flor. 100·0 = 10 kr.
— ***rubi idaei** zob. Fruct. Rub. id. 100.0 = 9 kr.
***Araroba** zob. Chryzarobin. 1·0 = 9 kr.
Arbutinum (glykozyd z fol. uvae ursi) 0·5—1·0! *p. d.* aż do 4·0! *p. die* w proszku lub w mixt., stos. w zap. nież. pęcherza i w chorobach nerkowych. 1·0 = 30 kr.
Arecae nuces pulv. pod. przeciw tasiemcowi w dawce 4·0—6·0 w proszku. 10 0 = 8 kr.
Argentamin płyn bezbarwny, oddział. alkal., w rzerzączce do przestrzyk. 1:5000. 1·0=8 kr.
Argentum chloratum (muriaticum) 0·01—0·10 *p. d.* 2—4 r. d. w proszku, pig. 0·1 = 3 kr.
— **foliatum** używ. do powlekania pigułek.
— **jodatum** 0·005 *p. d.* jak Arg. chlorat. 1·0 = 50 kr.
— ***nitricum crystallis.** 1 0 = 9 kr. i ***nitricum fusum** 1·0 = 11 kr. wewn. po 0·005—0·03! *p. d.* 2—4 r. d. aż do 0·20! *p. die* w pig. past. rozcz.; w subst. w zgęszcz. lub rozpuszcz. (1:1—2) jako środek żrący; także jako crayon; w rozcieńcz. do przestrzykiwań (0·10—1·0:100 Aqu.), do wziewań (0·01—0·3:100), do pędzlow. (1·0—10·0:100), do ócz (0·01—1·0:100), w maści (0·20—0·80:10·0) także w proszku (0·1—0·5:5 0 cukru lub ałunu) do wdmuchiwań do gardła lub krtani.
Arg. nitric. c. calio nitrico (Lapis infernalis mitigatus, zaw. 1 arg. n. i 2 k. nit.) jako śr. żrący łagodn. 1·0 = 5 kr.
Argila alba s. Bolus a. jako constit. do proszk., pig., także zewn. jako zasypka. 100·0 = 12 kr.
Aristol (Dithymoldijodid) różowobrunatny proszek rozp. w oliwie i paraf., stos. w chorobach skóry i nosa (lupus) w 10% maści lanolin. 1·0 = 30 kr.
***Arnicae flores sciss.** 10·0 = 2 kr. i ***Radix** 10·0 = 3 kr. wewn. 0·3—1·0 *p. d.* k. r. d. w proszk., pig., inf. (2·0 10·0 :100·0); zewn. jako tabaka, także do okład. i lewat. (inf. 5·0—27·0:100). **Extr. flor. arn.** 0·2—0·5 *p. d.* 1·0 = 5 kr. **Extr. rad. Arn.** 0·2—1·5 *p. d.* 1·0 = 5 kr. — ***Tinct. Arnicae** 0·2—0·5 *p. d.*; zewn. do wcierań, okład. i t. d. 10·0 = 4 kr.

Artemisiae Hb. pod. jak Hb. absinthi. **Rad.** Art. w proszk 0.1—2·0 *p. d.* albo w inf. 2—5%; 100 = 12 kr. — **Extr. Art** 0·10—0·5 *p. d.* 1·0 = 8 kr.
*__Asa foetida__ (Gummi resina dep.) wewn. 0·3—0·5—1·0 k. r. d. w pig. lub zawiesinie 2·0—6·0:100, także w lewat. 3·0—10·0 (w emuls. z żółtkiem). 10·0 = 9 kr. — **Tinct. as. foet.** 20—60 kropli *p. d.* czyst. albo w mixt 10·0 = 5 kr.
Asaprol proszek rozp. w wodzie i wysk. (antipyr. i antirheum) 0·5—1·0 *p. d.* k. r. d.; 4·0 *p. die.* 1·0 = 15 kr.
Aseptolum (Acid. sozojodolicum) gęsta ciecz działa antysp. 3—5% rozcz. wodnym; rozp. w oliwie, glyc., lub alkoh. nie działa. Stosowany zewnętrznie zamiast kw. karbolowego, nietrujący· 10·0 = 20 kr.
Asparaginum (diuretic.) 0·05—0·10! *p. d.* aż do 0·30 *p. die* w proszku, pig. 0·1 = 2 kr.
Atropinum purum nieuż.
— ***sulfuricum** 0.0002—0·001 *p. d.* aż do 0·003! *p. die* w pig., proszk. lub w rozp.; zewn. do oczów (0·10—0·5 :100·0 Aqu.), podskórnie 0·0002—0·001 (2—10 przedziałek strzykawki Pravaza z rozcz. 0·01—0·05:10 Aqu.) również razem z morf. (Atrop. sulf. 0·02, morph. mur. 0·4; Aqu. dest. 20·0), w maści i linim. 0·2—0·5:100. 0·01 = 2 kr.
— **valerianicum.** wewn. jak sulf. 0·01 = 4 kr.
Aurantii fructus cort. (flavedo cort. aurant.) 0·3—2·0 *p. d.* 2—4 r. d. w proszku. Inf. 5—12%, 10·0 = 6 kr. — **Extr. aurant.** 1·0 = 4 kr. **Aurant. folia** 1·0—4·0 *p. d.* inf. jak cort. 1·0 = 5 kr.; tak samo **flor. aurant.** — ***Aqu. flor. aurant.** (Aqua naphae) 10·0 = 4 kr. — ***Ol. flor. aurant.** 1·0 = 50 kr. — ***Ol. cort. aur.** 1·0 = 3kr., — ***Ol. Bergamott.** 1·0 = 3 kr.; tak samo **Syrup cort. aur.** cocrig. do mixt. 10·0 = 3 kr.; tak samo **Syrup aur. flor.** ***Tinct. aur. cortic.** 20—60 kropli. 10·0 = 4 kr.
*__Auro natrium chloratum__ wewn. 0·003—0·03! *p. d.* 1—2 r. dz. aż do 0·05! *p. die* w pigułk., pastylk., proszkach lub w rozp. (in vitro nigro) dzieciom w kokluszu z 2% roczczynu 5—8 kropli; jako woda do óczₓ (0·1—0·2:100), w maściach 0·2:5; 0·10 = 35 kr.
Aurum chloratum wewn. 0·002—0·01 w rozp.; zewn. jako środek żrący. 0·10 = 55 kr.
— **foliatum** do powlek. pig.
— **jodatum** stos. w kile.
— **monobromatum** wewn. 0·008—0·012 p. d.; dzieciom 0·003—0·006 p. d. stos. w padaczce. 0·01 = 6 kr.
— **oxydatum** 0·005—0·05 w proszk. i pig.
*__Axungia porcina__ (porci Adeps suillus) tłuszcz do maści. 100 = 20 kr.
*__Axungia porci benzoata__ 10·0 = 5 kr.
Balsamum canadense 10·0 = 10 kr.
— ***Copaivae** wewn. 0·5—2·0—3·0 t. j. od 10—40 i 60 kropli *p. d.* aż do 20·0! *p. die* w pig. a najczęściej w kapsułkach (capsulae gelatin.) razem z ext. cubeb., także w emulsyi

(15·0 z 7·5 Gummi mimos. i 100·0—150·0 Aqu.) zewn. do lewatyw (7·0—15·0), do nacierań. 10·0 = 7 kr.
Balsamum Nucistae zewn. do nacierań.
— ***peruvianum** wewn. 0·1—1·0 *p. d.* aż do 5·0 *p. die*, w pig., past., elect. lub emulsyi; zewn. czysty lub w maściach używ. do opatr. ran, do zastrzykiwań w gruźlicy (Landerer); rozp. w alkoh. jako płukanie, tinct. do zębów i t. d. jako antiscabiot. 10·0—15·0 na jedno wtarcie, wreszcie do celów kosm. 10·0 = 25 kr. — **Syrup bals. peruv.** czyli Syr. balsamicus — expect. i corrigens.
— ***tolutanum** stos. jak bals. peruv. 10·0 = 14 kr.
— **vitae Hoffmani** (mixt. oleoso-balsamica) 5—20 kropli *p. d.*; do wąchania, nacierań, także do kosmet. 10·0 = 8 kr.
***Bardanae rad.** Dct. (10·0—50·0 : 100—500 Col.). 10·0 = 2 kr. także **Extr. Bardanae** 0·5—1·0 *p. d.* 1·0 = 3 kr.
Baryum chloratum wewn. 0·02—0·1 *p. d.* aż do 0·50! *p. p. die* w pig.; zewn. 0·5—2·0 : 100. 10·0 = 3 kr.
***Belladonae rad.** wewn. 0·01—0·07 *p. d.* do 0·3! p. *die* w proszk., pig., inf. (0·3—1·0 : 100), wziewań (0·5—1·0 : 100), przestrzykiwań 1—4%), okładów (2—5%) i maści (1—5 : 10). 1·0 = 1 kr. — **Extr. rad. Bellad.** 0·01—0·05 *p. p.* aż do 0·2! *p. d.* w proszk., pig. 1·0 = 11 kr.
— ***Fol. Belladon.** 0·05—0·2! *p. d.* aż do 0·6! *p. die* w proszk. pig.; inf. (0·5—1·5 : 100); jako cygareta do palenia, do miejsc. kąpiel.; do okładów, przestrzyk. do wziewań (0·5—1·0 : 100) lewatyw, jako woda do ócz (1·0—3·0 : 25). 1·0 = 3 kr. — ***Extr. fol. Bellad.** 0·01—0·05, aż do 0·2! *p. die* 1·0 = 8 kr. — ***Tinct. fol. Bellad.** wewn. 1—10 kropli, 1·0! *p. d.* aż do 4·0! *p. die*. 10·0 = 6 kr.
Benzinum Petrolei (Benzin) wewn. 0·2—1·0 (5—25 kropli) mixt. i kaps. 2—3 r. dnia, do nacierań) (1 : 2— tłuszczu); do lewatyw i wziewań. 100·0 = 10 kr.
***Benzoë, Resina Benzoë** wewn. 0·2—1·0 *p. d.* w pig., emulzyi do proszku do zębów, do płukanek (2—4%), do wody do oczu (1—2%) do środk. kosm. 10·0 = 10 kr. — **Tinct. Benz.** do wody do zmywań, do okład. 10·0 = 4 kr.
Benzol stos. jak Benzin 1·0! *p. d.* aż do 6·0! *p. die* w emulzyi przeciw czerwiom; zewn. w maści 2—3 : 200 w scabies. 10·0 = 5 kr.
Benzonaphtol (Acid. benz. i naphtol.) proszek podaw. wewn. 0·5 *p. d.* aż do 5·0 *p. die* (dzieciom 0·2 *p. d.* aż do 2·0 *p. die*), jako antysept. kiszkowy 1·0 = 4 kr.
Benzolguajacol czyli **Benzosol** (Acid. benz. i guajacol.) proszek używany w gruźlicy w miejsce guajacolu 0·25—1·75 *p. d.* 2—3 razy dz. 1·0 = 20 kr.
Berberidis aquifolii rad. i **tinct.** jako tonic. 15 kropli, aż do łyżeczki *p. d.* k. r. d. 1·0 = 3 kr.
Berberinum muriaritum i **phosphoricum** 0·03—0·05 *p. d.* 0·1 = 5 kr.
Betolum, (Naphtosalolum - Naphthalolum) proszek bez smaku i zapachu, polecany przeciw gośćcowi, nieżytowi

pęcherza, w chorobach kiszek z rozkładem treści jelit; 0·3—0·5 *p. d.* 2—4 razy dnia, aż do 2·0 *p. die* w proszku. 1·0=8 kr.
Bismal (Połączenie metylenu, kw. karbol. i bismutu) proszek rozpuszczalny w płynach alkalicznych, 0·10—0·30 k. r. d. w biegunkach, rozwolnieniach suchotników. 1·0=10 kr.
Bismuthum benzoicum v. **subbenzoicum** proszek używany jako zasypka na wrzód miękki. 1·0 = 10 kr.
— **carbonicum** 1·0 = 5 kr. i **citricum** 1·0 = 8 kr. używa się jak B. subnitr.
— **ammoniato citricum** 0·2—0·5 *p. d.* 2—4 r. dz. w proszku.
— **gallicum basicum** = Dermatol.
— **lacticum crystalisatum** 0·05—0·2 *p. d.* 2—4 razy dz. 1·0 = 12 kr.
— *B* **naphtalicum** czyli **Orphol**, brunatny proszek, nierozp. w wodzie 0·50 *p. d.* 1·0 - 3·0 *p. die* w biegunkach, w durze. 1·0 = 12 kr.
— **oxyjodatum** v. **subjodatum** 1·0 - 2·0 *p. die*; zewn. jako zasypka i do maści. 1·0 = 8 kr.
— **salicylicum** 0·3—1·0 *p. d.* 2—4 razy dz. aż do 12·0 *p. die* w pig. i w proszk. 1·0 = 5kr. tak samo używa sie **B. subsal.**
— ***subnitricum** czyli **Magist. bismuthi** 0·20—1·0 *p. d.* 2—4 r. dz. (dzieciom w rozwolnieniu 0·2—0·4 co 2—3 godz.) w proszk. i pig.; zewn. jako proszek do wdmuchiwań do gardła, nosa, krtani; do wstrzykiwań (w wiewiórze) (4—12%); także do maści (3—10%). 1·0 = 4 kr.
— **tannicum** 1·0 = 4 kr. jak subnitr.
— **tribromphenilicum** czyli **Xeroform**, żółty nierozp. proszek, 5·0—7·0 *p. die* w dawkach po 0·50, wewn. w cholerze; zewn. jako zasypka do nosa, ucha, w chorobach skórnych; w rzeżączce (10%—20% emulsya). 1·0=10 kr.
— **valerianicum** 0·03—0·15 *p. d.* w proszk. lub pig. 1·0 = 6 kr.
Blattae orientales 0·06—1·0 *p. d.* w proszk. (jako diaphoretic.) także w inf. lub decoct 5—10%; 1·0 = 8 kr. — **Tinct. blatt.** 15—40 kropli *p. d.* 10·0 = 40 kr.
***Bolus alba** zob. **Argilla alb.**
Boral = Aluminium borico tartaricum rozpuszczalny, krysztal. proszek, zewn. do penzlow., przepłukiwań 5%—10%, do wdmuchiwań, w maściach 10%.
***Borax** (veneta) czyli Natrium biboracicum, wewn. 0·5—2·0 *p. d.* k. r. dz. w proszku, rozp. w mixt., lub w linctus; zewn. do płukanek do ust i gardła (2—5%), do penzlowań (1·0—5·0 : 25·0), do zmywań (10·0—20·0 : 100), przestrzykiwań (1·0—5·0 : 100·0), wziewań i maści (1 : 3—10). 10·0 = 3 kr.
Bromalum hydratum (Bromalhydrat) wewn. 0·05—0·10—0·50 *p. d.* k. r. dz. w pig. lub w rozp. 0·1 = 5 kr.
Bromoformium podaw. dzieciom w kokluszu po 2—6 kropli na łyżce z wodą, dorosłym 0·50 w kapsułkach w napadach astmy. 1·0=5 kr.
Bromol = Tribromphenol, proszek rozpuszcz. w alkoholu, eterze, olejach; zewn. w maściach (4·0 : 30·0); do penzlowań błonicy (1·0 : 25·0 Glycerini).
Bromum wewn. 0·005—0·02 *p. d.* aż do 0·1 *p. die* w wodzie

lub alkoh. rozcz., Aqua Bromi czyli bromata 0·25:25·0 wewn. 5-15 kropli; do penzl. w błonicy gardła 0·25—0·50:100 albo razem z kali brom. aa.; zewn. do okład., przestrz., wziew. (Bromi 1·0:500·0) do maści (1·0—2·0:50·0—100.0). 0·1 = 1 kr.
Brucinum wewn 0·005-0·1! *p. d.* 2—3 r. dz. w pig. lub z rozcz. alkohol. (1·0:25·0) kroplami (2—25). 0·01 = 1 kr. — także **Bruc. nitricum** i **sulfuricum.**
Bryoniae rad. 0·5—0·2 *p. d.* w proszk. lub inf. 5—15·0:100 —200 col.). purgans. 10·0 = 2 kr.
***Bulbus scillae** zob. Scill. Bulb.
Butyrum cacao zob. Cac. Sem.
Butyl-Chloralum hydratum, Crotonchloral hydrat wew. 0·1—0·3 *p. d.* w większej dawce 0·3—0·6 *p. d.* działa nasennie pod. rozp. z dodat. glyc. lub alkoh. używany w bolu zębów uciężarnych. 1·0 = 15 kr.
Cacao Semen v. Fabae cac., Dct. (15·0:100—200). 10·0 = 2 kr. **Sem. Cac. express.** (Cac. odtłuszcz.) — **Oleum (Butyrum) Cacao** 0·5—2·0 *p. d.* w proszk., past., zawies.; jako constit, do maści suppos., baccill. 10·0 = 6 kr.
Cacti glandiflori Tinct. składu niepewn. lub pewniejszy — **Extr. Cact. gl. fluidum** jako analeptic. kroplami 5—15 *p. d.* 2—3 razy dziennie. 1·0 = 4 kr.
Cactina, przetwór z Cact. grandifl. działanie i skład niepewny.
Cadmium sulfuricum 0·005—0·01 w pig. i rozp.; jako woda do öcz (0·05—0·2:10·0) do przestrzykiwań (1—2%) do maści (0·1:3—6) 1·0 = 2 kr. — podobnie **C. bromatum, C. jodatum.**
***Calami Rad., Rhizoma** (Rad. acori cal.) 0·5—2·0 *p. d.* w proszk., pig., inf. (5·0—15·0:100 Col.); do proszku do zębów, dzieciom do gryzienia. 10·0 = 2 kr. — **Extr. Cal.** 0·1—0·5 *p. d.* 10·0 = 56 kr. — **Oleum cal.** ½—2 kropli *p. d.* w emuls. — **Tinct. cal.** 10—60 kropli *p. d.* używ. do płuk. do ust, tinct. na zęby. 10·0 = 3 kr.
***Calcaria chlorata** zob. Calcium hypochlorosum.
— **usta** zob. Calc. oxydat.
— **saccharata** 0·5—1·0 *p. d.*; w dużych dawkach podaje się w zatruciu zgęszcz. kw. karbol,
***Calcium carbonicum nativum** (Creta alba, kreda) jako proszek do zębów i t. d. 100·0 = 10 kr. — ***Calcium carb. purum** (praecipt., Calcaria carbonic.) 0·20—0·50 *p. d.* k. r. d. w proszk., pig., mixt.; także zewn. w proszk. 10·0 = 15 kr.
— **chloratum** (fusum) 0·1—0·6 *p. d.* w rozp.; do opatr. 1:24, do oczów (0·1—1·0:100) do kąpieli (30·0—100·0 na kąpiel) 10·0 = 5 kr.
***C. hypochlorosum** v. Calcaria hypochlorosa, calcaria chlorata (Chlorkalk) wewn. 0·5—0·30 *p. d.*, 4—6 r. d. pastyl. lub wodnej mixt.: zewn. do płukań 1·0—4·0:100) do penzlow. (0·5—1·5:25), do przestrzykiwań (0·05—0·1:100), do kąpieli (150 0—400·0), maści (1·0—10·0.) Do nakadzań i desinfekcyi (rozwiesza się płótna namoczone w rozp. C. hyp.). Podskórne wstrzykiwanie 2% rozcz. polecane przeciw ukąszeniu jadowitych wężów. 100·0 = 7 kr.

***C. oxydatum** (Calcaria usta s. caustica) tylko zewn. jako środek żrący, jako Pasta caustica viennensis (zaw. kal. caust. 5 części na 6 cz. Cal. oxyd.). 100·0 = 8 kr. — **extincta** używ. do wytw. ***Aqua calcis** (Aqu. calcariae) wewn. jako antacidum 50·0—200·0 *p. d.* aż do 300·0—600·0 *p. die* z mlekiem; zewn. do płukań, wziewań, okładów.

C. permanganicum używane jak Kal. permang. o silniejszych własnościach antisept.

Calcis linimentum (Stahli) używane w oparzeniach jest miesz. Aqu. calc. z ol. oliv. *āā.*

***Calcium phosphoricum** (Calcaria phosph.) 0·5—2·0 *p. d.* k. r. d. w pr. w rozpuszcz. z dodatkiem acid. phosph. polecone przez Kolischera i Freunda do zastrzykiwań w gruźlicy stawów. 10·0 = 34 kr. — **hypophosphorosum** 1·0 = 2 kr. i ustęp **C. sulfo-carbolicum** po 0·2 *p. d.* k. r. d.

— **sulfuratum** najcz. zewn. w maściach (1·0—3·0 : 25) do kąpieli (50·0—120·0) wewn. po 0·06 w pigułkach jako profylaktyk przeciw grypie. 10·0 = 2 kr.

— ***oxysulfuratum** do solutio Vlemingkx'a, do kąpieli. 100·0 = 20 kr.

— **sulfurato-stibiat.** 0·1—0·3 *p. d.* 2—4 r. d. w pig., proszk. ***sulfuricum ustum** czyli gips do opatrunków. 100·0 = 2 kr.

***Camphora** wewn. 0·03—0·2 *p. d.* k- r. d. jak excit., 0·3—0·5 *p. d.* 1—2 r. d. jako sedativ. w proszk. (in charta cerata) pig., mixt., emulz. Także do wziewań, nakadzań, jako proszek do nosa, do płukań (0·2—1·0 : 100), lewatyw (0·3—1·0), maści (3·0 : 25) mydeł, do podsk. wstrzyk. (1 : 12 Spir., albo 1 : 5 Aeth., lub oliwy); jako excit. całą strzyk. Pravaza na raz) 10·0 = 5 kr. — ***Ol. camphorat.** zaw. 1 C. na 3 ol. oliv. 10·0 = 6 kr. — ***Spirit. camhporat** zaw. 1 C. na 9 Spirit.; do wcierań, zmywań. 10 = 3 kr.

Camphora bromata (monobromata) 0·1—0·5 *p. d.* k. r. d. aż do 3·0 *p. die* w proszkach, kapsułkach, pig. kołacz. (trochisci). 1·0 = 3 kr.

— **carbolisata** używ. do opatr. składa się z 10 cz. rozc. kw. karb. i 25 cz. Camph. pulv.

Cancrorum lapid. pulv. po 0·1—0·3 *p. d.* do proszków. 10·0 = 10 kr.

***Cannabis indicae herb.** 0·2—0·5 *p. d.* w proszk., inf. (2·0—5·0 : 100—200) do wziewań, do cygaret. 10·0 = 3 kr. **Haschisch pur.** (Churrus) 0·01—0·05 *p. d.* ***Extr. cannabis indicae** 0·03—0·1! *p. d.* jako sedat., 0·1—0·2—0·3! *p. die* jako hypn., w pig., past., mixt., rzadko w maściach (0·2—0·5 : 10). 1·0 = 16 kr. — **Resina cannab.** 0·2—0·5 *p. d.* — **Tinct. cannab. ind.** 5—20 kropli aż do 1·0! *p. d.* a 4·0! *p. die* 10·0 = 7 kr.

Cannabinum purum 0·05—0·3 *p. d.* i **Cannabinum tannicum** (hypnotic.) po 0·25—0·5 w pr. 0·1 = 13 kr.

***Cantharides** wewn. 0·015—0·05! *p. d.* k. r. d. aż do 0·2! *p. die*, w proszk., pig. zewn. w proszku lub maści (1·0 : 8—1·0) w plastrze 10·0 = 14 kr. — ***Tinct.**

canthard. 0·1—0·5! *p. d.* aż do 1·0! *p. die*; zewn. jak canth. 10·0 = 7 kr. Ung. Canthar. — **Collodium Canth.** (1:5 Coll.). ***Emplastr. canth. ordin.** (vesicat). 10·0 = 11 kr. ***Empl. canth. perpetuum.** 10·0 = 16 kr. — **Oleum canthar.** 1—6 kropli (0·05—0·3) *p. d.* w kaps., proszk., emulsyi; do maści i wcierań.

Cantharidinum do zewn. użytku w maści, coll. (0·10:50) polec. do wstrzyk. podsk., w gruźlicy krtani. (0·0001) także w psoriasis, lepra, błonicy. 0·01 = 6 kr.

***Capilli Veneris Hb.** 10·0 = 2 kr. i **Syrup Capill. Vener.** 10·0 = 4 kr.

Capsici fructus 0·05—0·2 *p. d.* 3—4 r. d. w pr., pig.; zewn. do katapl. 10·0 = 4 kr. — **Tinct. capsici** 10—30 kropli (0·3—1·0) *p. d.* z wodą lub kleikemi śr.; zewn. do wcierań, krople do zębów. 10·0 = 4 kr.

***Carbo ligni depuratus** (Carb. vegetabilis) 0·5—2·5 *p. d.* w proszk., zewn. do proszku do zębów, do płukanek (3·0—5·0 : 100), do maści (10·0 : 25·00). 100·0 = 14 kr. Tak samoużyw. — **Carb. animalis.** 1·0 = 3 kr. — **Carb. panis.** 10·0 = 5 kr.— **Carb. spongiae.** 10·0 = 10 kr.

***Cardamomi fructus** (semen) 0·3—1·0 *p. d.* jako składnik Species arom., niekt. tinct. i innych śr. 1·0 = 4 kr.

Cardui benedicti Hb. 1·0—2·0 *p. d.* w proszk., inf. lub decoct. 5·0—15·0 : 100). 10·0 = 5 kr. — **Extr. card. ben.** 0·5—2·0 *p. d.* 2—3 r. d. w pig., mixt. 1·0 = 2 kr.

Carica papaia zob. Papainum.

Carniferrinum przetwór żelazisty otrzymany z mięsa 0·50 *p. die.* 1·0 = 16 kr.

Carpainum hydrochloricum alkaloid z Carica papaia stos. w angina pectoris i w wadach serca 0·006. *p. d.* aż do 0·03 *p. die* w pig., w kroplach, podskórnie 0·006—0·01 środek nasercowy, działający podobnie jak Sparteina.

***Carrahgeen** Dct. 3·0—5·0 : 100—500 Col. 10·0 = 2 kr.

***Carvi fructus** (Sem.) 10·0 = 5 kr. — **Ol. carvi.** 1·0 = 4 kr. **Spirit. carvi.** mają podobne zastos. jak Anis fr.

***Caryophylli** (flores) wewn. po 0·3—0·6 w prosz, inf. (2·00—6·0 : 100—200 Coll.), do proszku do zębów, do płukania i tinct. 10·0 = 8 kr. — **Oleum caryoph.** $^1/_2$—2 kropli, wewn. do nacierań. 1·0 = 2 kr.

Cascarae sagradae cortex czyli **cortex Purshianae** 0·5—2·0 *p. d.* w inf. 10·0 = 3 kr. — **Extr. fluid Casc. Sagr.** $^1/_2$—1 łyżeczki k. r. d. do 4·0 *p. d.* a 10·0! *p. die* czyste albo w syrupie. 1·0 = 3 kr.

Cascarae amargae cort. także jako extr. fluid. po 40—50 kropli *p. d.* 2—4 r. d. (w syphilis)· 1·0 = 3 kr.

***Cascarillae cortex** 1·0—2·0 *p. d.* k. r. d. w pr. lub lepiej w inf., decoct. (10·0—20·0 : 100—200) Col.). 10·0 = 5 kr. — **Extr. Cascarillae** 0·3—1·5 *p. d.* w pig. 1·0 = 4 kr. — ***Tinct. Cascar.** 20—40 kropli aż do 10·0 *p. die.* 10·0 = 6 kr.

***Castoreum (canadense)** 0·1—1·0 *p. d.* 2—4 r. d. w pig., proszk. 0.10 = 5 kr. — ***Tinct. castorei** 10—60 kropli *p. d.* 1·0 = 12 kr.

Cast. sibiricum tak samo jak canad, (droższe i silniejsze).
***Catechu** (Terra japonica 0·5—1·5 *p. d.* w pig., proszk. rozp. w wodzie lub alk. 3—5%): do proszku do zębów, do past i tinctur. 10·0 = 7 kr. — ***Tinct. catechu** 10—60 kropli *p. d.*; 10·0 = 15 kr.
***Centauri minoris Hb.** 1·0—2·0 *p. d.* w proszku; w inf. (5—105%). 100·0 = 26 kr. — ***Extr. cent. min.** 0·5—2·0 *p. d.* 2—3 r. d. pig. mixt. 10·0 = 30 kr.
***Cera alba** 10·0 = 6 kr. i ***flava** 10·0 = 4 kr. wewn. w emuls. (15·0:200 z żółtkiem lub 15·0 gumi arab.); jako konstit. do maści, plastrów, świeczek itd.
— **japonica** tak samo. 10·0 = 3 kr.
Cerasorum syrupus corrig. i const. 10·0 = 6 kr.
***Ceratum fuscum** zob. Plumbum.
Cereoli laseczki giętkie, cienkie; mogą być pociągane środk. lecznicz. i wprowadzone w rozm. przewody, przetoki i t. d.
Cerium oxalicum 0·05—0·1—0·3! *p. d.* aż do 1·0! *p. die* w proszk. lub pig.; polec. w vomitus gravid, dyspep, w cardialgii, epilepsyi. 1·0 = 2 kr.
Cerussa zob. Plumb. carb.
***Cetaceum** (sperma Ceti) przeważn. zewn. do plastrów, maści (1:2 ol. oliv.) 10·0 = 6 kr. Gold Cream.
Ceratum cetac. 10·0 = 8 kr.
Cetrarinum (otrzym. z lichen. islandic.) goryczka w pig. po 0·05—0·5 *p. d.* pół godz. przed jedz., popr. apetyt. 0·10 = 30 kr.
***Chamomillae vulg. flores** 1·0—5·0 *p. d.* w proszk., inf. (5·0—15·0:100—200 Col.) do species; zewn. do suchych lub wilg. okładów, do przestrzykiwań (25%) do kąpieli (300·0—750·0 na kąpiel). 10·0 = 6 kr. — **Aqu. chamomill.** do mixt. 100·0 = 10 kr. — **Extr. Chamomill** 0·5—1·5 *p. d.* 1·0 = 2 kr. — **Ol. Chamomill. aeth.** ½—2 kropli *p. d.* 0·1 = 8 kr. — **Syr. Chamom.** Corrig. 10·0 = 4 kr. — **Tinct. Chamom.** 10—30 kropli *p. d.* 2—4 r. dz. 10·0 = 3 kr.
Charta nitrata używany do wdychiwań w astmie.
Charta sinapisata rubefaciens (Rigolott).
Chelidonii Hb. 10·0 = 2 kr. — **Extr. Chelidonii** 0·1—0·5 *p. d.* w pig., mixt. 1·0 = 6 kr.
***Chenopodii ambrosioïdes Hb.** 0·5—4·0 w proszk. spec. Inf. (10·0—30·0:100—200 Col); do okładów. 10·0 = 3 kr.
***Chinae cortex fuscus** 10·0 = 10 kr., **Cort. chin. calisayae** 10·0 = 16 kr. i **Cort. chinae ruber** 10·0 = 28 kr. (Pharmakopea nie rozróżnia poszczególnych rodzajów kory tylko oznacza, że ma zawierać przynajmniej 5% alkaloidu) 0·5—1·5 *p. d.* w proszk., electuarium, pig., mixt., inf., lub decoct., (5·0—25·0:100—200 Col.); kawa chinowa, czekol. ch., wino chinowe.; zewn., do zasypek, proszku do zębów, okładów; inf. lub dect. do płukania ust, przestrzykiwań, lewatyw. — **Extr. Chinae aquosum** w 5% rozp. łyżkami 1·0 = 10 kr. i **Extr. Chinae spirituos.** 0·3—2·0 *p. d.* w pig., mixt. i zewn. do tinct. pomad.; — **Tinct. chinae** 1·0—5·0 *p. d.* 10·0 = 6 kr. i ***Tinct. chinae comp.** ½—1 łyżeczki *p. d.* 2—4 r. dz. kroplami albo w mixt. 10·0 = 4 kr.

Vinum chinae 10·0 = 7 kr.
Chinidinum hydrochloricum. 0·10 = 2 kr.
— **salicilicum** 0·10 = 6 kr.
— **sulfuricum** (Conchinin) 1·0 = 6 kr.
— **tannicum** 0·10 = 6 kr. stos. jak sole chininy.
Chininum czysty alk. 0·03—1·0 w pr., pig., w rozp. w alkoh. lub aeth. mało używ. tylko sole:
Chininum aethylosulfuricum w dawce 0·02—0·4 do podsk. zastrzyk. 10·0 = 5 kr.
arsenicicum 0·003—0·01 w pig. 1·0 = 17 kr.
— **bihydrochloricum** (bimuriaticum) 0·25—0·50 *p. d.* podskórne, sól, ch. łatwo rozpuszczalna. 0·1 = 4 kr.
— **bihydrobromicum** 0·50—1·0 w proszku lub podsk. (1·0—3·0:10 Aqu.) 0·1 = 4. kr.
— **bimuriaticum carbamidatum** do podsk. zastrzyk. 0·1—0·5 *p. d.*
— **bisulfuricum** (rozp. w 11 częściach wody) stos. jak sulf. 1·0 = 7 kr.
— **citricum** jak Ch. sulf. 1·0 = 15 kr.
— ***ferro citricum** 0·05—1·0 *p d.* do 2·0 *p. die* w proszk. pig., rozp. 1·0 = 5 kr.
— **hydro-bromicum** (bromatum) 0·05—0·5 *p. d.* do 2·0 *p. die* w proszk., pig., rozp., podsk. (10%) rozcz. alkoh. 1·0 = 8 kr.
— **hydro-chloricum** (muriat.) rozp. w wodzie zastos. wewn. jak sulf.; do zastrzykiwań podsk. (0·15—0·25: Glycer., aqua *ãã* 0·5). 1·0 = 8 kr.
— **hydrojodicum** 1·0 = 18 kr.
— **lacticum** łatwo rozpuszcz. w wodzie. 1·0 = 16 kr.
— **phosphoricum** 1·0 = 16 kr.
— **saccharinicum** mniej gorzka zaw. 36% sacchar., i 64% chininy, trudno rozpuszcz. w wodzie. 1·0 = 30 kr.
— ***salicylicum** 0·1—0·5 *p. d.* do 2·0 *p. die* 1·0 = 11 kr.
— ***sulfuricum** jako tonicum 0·03—0·15 *p. d.* k. r. d.; 0·3—2·0 w ciągu 24 godzin w intermittens, neuralgiach, durze i t. d.; po 1·0—2·5 na raz w bardzo wys. gorączk. w proszk., placuszk., pig., w rozp. w wodzie, winie lub mleku; zewn. do wdmuchiwań do nosa, gardła, krtani; do przestrzykiwań nosa, cewki moczow., pęcherza (w 1%), do zastrzyk. podskórn. (1·0:10 Aqu. i kilka kropli acid. sulf., lub 1:6 Glyceryny) do maści (1:40—80) do czopków, pomad (0·5—1·0:25) 1·0 = 6 kr.
— ***tannicum** (2—4 razy większe dawki jak sulf.) w proszkach lub zawiesinie. 1·0 = 7 kr.
— **valerianicum** 0·05—0·5 *p. d.* w pr. i pig. 1·0 = 15 kr.
Chinoidinum (2—3 razy większe dawki jak chin. sulf.) 0·1—1·0—3·0 *p. d.* k. r. d. w proszk., pig., w rozp.; w wodzie z dodatk. kwasu lub alkoh. 10·0 = 9 kr.
— **hydrochloricum** 1·0 = 15 kr.
— **sulfuricum** 10·0 = 9 kr.
Chinolinum 1·0 = 4 kr. wewn. nie używany, tylko do płukań 1·0:500,0 z dodatkiem alkoholu i do penzlowań 5% w błonicy. 1·0 = 4 kr.

— **tartaricum** 1·0 = 4 kr., jako antysept. i antypyr. po 0·5—1·0—2·0 *p. d.* 0·5 do 6·0 *p. die* w proszku, mixt., do płukań, wziewań, penzlowań (3—10%).
Chinosol (oxychinolinsulfat) wewn. do zmywań 1:100, gaza, wata; zasypka w poceniu nóg 2:100 amylum.
Chloralose poł. chloralu z glykosami, kryształki rozpuszcz. w letniej wodzie środek nasenny 0·25—0·75 wywołuje sen, czasami działa ubocznie (zawroty, deliria). 0·1 = 12 kr.
Chloralum-butyl hydrat. zob. Butyl-chloralum hydr.
Chloralum cyanhydratum 0·646 rozp. w 100,0 wody daje lek tak samo dział jak Aqua amygd. amar. i zamiast tejże polecany; — przetwór trwały.
— **formamidatum** Chloramid, Chloralformamid, używ. jako hypnot. 2·0—4·0 *p. d.* do 8·0 *p. die* w rozp. w wodzie, łatwo się rozkłada, przechowywać w chłodzie. 1·0 = 6 kr.
— ***hydratum** 0·1—2·0 *p. d.* co godz. jako sedat.; 1·0—3·0 *p. d.* do 6·0! *p. die* jako hypnot. (dawkę tę można w delir. potator. przekroczyć do 4·0! *p. dosi* a 8·0! *p. die* a nieraz jeszcze wyżej) w rozp. albo pig.; zewn. do lewatyw, czopków (1:4), do zastrz. podskórn. (0·5—1·0:100) także do opatryw. ran, atoniczn. wrzodów, róży (1:10—50 Aqu. albo glyc.) do penzłowań. (1:30). 1·0 = 2 kr.
Chloraluretban (uralium) 2·0—3·0 *p. d.* polecany jako hypnoticum. 1·0 = 10 kr.
***Chloroformium** wewn. 2—10—20 kropli (0·2—1·0.) *p. d.* k. r. d. w syrupie albo z klejami, z alkoholem albo eterem, w zawiesinie, w kaps., do wziewań 2·0—10·0 czysty albo z eterem (1:9); do narkozy czysty lub z eterem i alkoholem, do maści, liniment., lewatyw (6—20 kropli), do podskórn. zastrzykiwań (0·50—1·0). 10 = 6 kr. — **Aqua chloroformii** cenny antyseptyk (1·0 chlorof.:200 Aqu.) wewn. łyżeczkami aż do 150·0 *p. d.* czystej lub w mixturze; do przepłukiwania żołądka (3·0—10·0 chlorof. na 100 Aqu.) 10 = 5 kr.; — **Linimentum chloroformi** (1:2 do 10 Ol. Oliv.); **Liquor morphini chloroformiatus** 5 do 25 kropli *p. d.*
***Chlorum solutum** (Aqua chlorata, Aqua chlori) wewn. 2·0—5·0 *p. d.* aż do 50·0! *p. die* w 5-krotnem rozcieńczeniu (in vitro nigro); zewn. jako płuk. do ust, gardła, do zmywań, przestrzykiwań (5·0—50·0:500·0 Aqu.) do penzlowań (1:1—5 syrupu lub miodu). 10·0 = 3 kr.
Chlormethyl ciecz łatwo ulatniająca się i parą swoją wywołująca miejscowe znieczul., stosowane w neuralg. i lumbag.
Chrysarobinum (niewłaśc. nazw. Acidum chrysophanicum) czyli anthrarobinum, araroba, proszek żółty, wewn. stosowany jako wymiot. i rozwalniaj. 0·35—1·0 w pigułkach lub rozp. w alkal.; zewn. w maściach (1—5:20) w collodium, w żelatynie (5—15%). 1·0 = 10 kr.
Cichorei Hb. i **Rad.** używane jak Taraxacum. 100 = 6 kr.
***Cinae flores** (Semen Cinae) wewn. 0·50—2·0 *p. d.* k. r. d

w proszku, mixt., powidł., czokolad., w infus. 10·0—15:100; do lewatyw) 5·0—20·0:50·0—100·0 Aqu.) 10 = 4 kr. **Extract. Cinae aether.** 0·30—2·0. 1·0 = 5 kr.
Cinchoninum purum 1·0 = 5 kr.; **C. hydrochloricum** i **C. sulphuricum** 1·0 = 2 kr., w dawkach o 2 r. większych niż chininum.
Cinchonidinum purum 1·0 = 3 kr.; **C. chydrochloricum** 1·0 = 3 kr. i **C. sulphuricum** 1·0 = 2 kr., stos. jak poprzedni. **C. tannicum** stos. jak Chinin. tannic.
Cinnamomi cortex (chinensis) 0·20—1·50 *p. d.* w proszku, w powidełk., w maceracyi wodnej l. winnej, w infus. 3·0—15·0:100; conspeg. 10 = 8 kr. — tak samo **Cort. Cinnam. Zeylanici** 10 = 10 kr. — ***Aqua Cinnam. simplex** 100 = 11 kr. — ***Aqua Cinnam. spirituosa** łyżeczkami l. w mixt. 100 = 25 kr. — ***Ol. aether. Cinnam.** ½ do 2 kropli *p. d.*, corrigens. 1·0 = 4 kr. — ***Syrup Cinnam.** (10·0—20·0:100). 10 = 6 kr. — * **Tinct. Cinnam.** 10—60 kropli *p. d.*; dodatek do płuk. zębów i ust. 10 = 4 kr.
Citri fructus jako **succus citri** do mixt., saturacyi, limonad, do płuk., pędz. — ***Ol. citri** 1—3 kropli *p. d.*, corrig. 1·0 = 4 kr. — **Syrup citri** 10 = 6 kr. — **cortex fr. citri** stosow. jak **cort. aurant.** 10 = 5 kr.
Citrophenum poł. kw. cytryn. z Phenetidinem; proszek kryst. tr. rozp. w wodzie; wew. po 0·5—1·0 *p. d.* aż do 6.0. 1·0 = 15 kr.
***Coca** folia, wewn. 0·30—1·0 *p. d.*, 2—4 r. dz., w proszku lub decoct (2·0—10·0:100—150) 10 = 14 kr.
Cocainum hydrobromicum 0·10 = 25 kr. dawka jak:
***Cocainum hydrochloricum** (częściej używ. niż cocain. purum, citrum, hydrobrom, salicyl.) wewn. 0·02—0·10! *p. d.* aż do 0·30! *p. die* w proszku, rozpuszcz. w wodzie, alkoh.; najczęściej zewn. do znieczulenia błony śluz. w 2—20% roczczynie czasem z morfiną; w maściach 0·20—0·30:10—20; w czopkach 0·01—0·02. 0·01 = 19 kr.
— **phenylicum** w alkoh. wod. rozcz. do użyt. zew. 0·10 = 25 kr.
Coccionella 10 = 10 kr. i **Carminum** 0·10 = 1 kr. barwiki.
Cocculi indici fruct. wewn. 0·05—0·20; zewn. w maściach i decoct. (1—2%). 10 = 2 kr.
Cochleariae herba 100 = 36 kr.; **Spiritus cochlear.** 1·0—4·0 *p. d.* do płuk. do ust, do tynktur zęb. 100 = 30 kr.
Codeinum hydrochloricum 0·10 = 9 kr. — **C. sulphuricum** i najw. używ.: **C. phosphoricum** 0·10 = 9 kr., wewn. 0·015—0·10! *p. d.* aż do 0·40! *p. die* w proszk., pig.; mixt.; do podskórn. wstrzyk. 0·50:10 Aqu.).
Coffeae semen 10 = 5 kr.
***Coffeïnum** Theinum — (Theobrominum) wewn. 0·02—0·20! *p. d.* do 0·60 *p. die* w pig., proszk., pastylk.; podskórnie 0·01—0·02 *p. d.* rozpuszcz w chlorof. l. spiryt. 0·10 = 2 kr.
— **citricum** 0·10 = 2 kr.
— **hydrobromicum** 0·10 = 2 kr.
— **natriobenzoicum** 1·0 = 14 kr., i

Coffeïnum salicylicum 0·10 = 2 kr.
Colchici semen 0·05 = 0·25 *p. d.* w proszk., pig. 10 = 3 kr. **Acetum colchici** 1·0—2·0 *p. d.* 10 = 2 kr. ***Tinct. colchici semin.** 0·50—1·50! *p. d.* — 5·0 *p. die* czysta lub w mixt. 10 = 6 kr. — **Vinum colchici semin.** tak samo 10 = 10 kr.
Colchicinum 0·0005—0·003—0·009 *p. d.* w proszk., pig., rozpuszcz. do podsk. zastrzyk. (b. drażni.) 0·01 = 2 kr.
***Colla pisc.** zob Ichtyocolla.
***Collodium** tylko zewn. jako środek osłaniający 10 = 5 kr.
— **cantharidatum** zewn. zamiast empl. cantharid. 10·5=25 kr.
— **elasticum** (Ol. ricini 1·0, ol. Terebinth. 5, Collodi 94) 10 = 6 kr.
***Colocynthidis fruct** (pulpa) wewn. 0·01—0·30; *p. d.* — 1·0 *p. die* w proszk., macer., infus. (10·0 : 100 Aqu. lub vinum) 1·0 = 3 kr. — **Fruct. Colocynthid. praeparat.** stos. podob. jak poprz. ***Extract. colocynthid.** wew. 0·005—0·01 *p. d.* jako purg.; 0·01—0·05! *p. d.* — 0·20! *p. die* jako drastic. 1·0 = 15 kr. — **Tinct. colocynthid.** 1·0—1·50 *p. d.* — 5·0! *p. die.* 10·0 = 10 kr.
Colocynthidin (Citrulin) wewn. 0·005—0·01 w pig. jako purgans.
Colocynthinum 0·05 - 0·40 *p. d.* — 0·80 *p. die* w pigułk. 0·10 = 25 kr.
***Colombo rad.** (Calumba) 0·50—2·0 *p. d.* k. r. d. w proszk., pig. ,infus. decoct., 5·0—15·0 : 100—200. 10 = 6 kr. – **Extract. Colombo** 0·30—1·0 *p. d.* — 3·0 *p. die* w proszk., pig., mixt. 1·0 = 10 kr.
***Colophonium** tylko zewnętrznie; ***Empl. oxyceroceum** (Coloph. 1, Cer. flav. 3). 15·0 = 12 kr.
***Collyrium adstring. luteum** 10·0 = 3 kr. zob. Zincum sulphur.
Conchae marinae praeparatae wewn. 0·50—2·0 *p. d.* w proszk.; zewn. do proszk. zęb. 10·0 = 2 kr.
***Condurango cortex** w infus.macer., l. decoct. (15·0—30·0: 400 aquae ad coll. 200) 1—2 łyżk. *p. d.* 2—4 r. d. 10·0 = 4 kr.— **Extract. Condur.** 0·2—0·50 *p. d.* 10·0 = 12 kr. — **Vinum Condur.** łyżkami. 10·0 = 10 kr.
Conii maculat. herb. 0·05—0·30! *p. d.*, — 2·0! *p. die* w proszk., pig., infus. (1%—2%), zewn. do okładów w infus. (1—4%), do przestrzykiwań, wziewań (czasem z fol. hyoscyami). 10·0 = 4 kr.
Conii fructus 0·05—0·20 *p. d.* 2—4 r. d. 0·80! — *p. die*, **Emplastr. Conii** 10·0 = 5 kr. ***Extract. Conii** 0·02—0·20! *p. d.* — 0·60! *p. die* w proszk., pig., rozpuszcz., mixt.; jako woda do ócz (2—4%); do wziewań (0·10—0·20 : 100), do lewatyw (0·10—0·30 : 150), do maści (0·50—1·0 : 10·0). 1·0 = 7 kr. — **Tinct. Conii** 5—15 kropli *p. d.* 10·0 = 20 kr.
Coniinum purum (narcotic) 0·0001—0·001! *p. d.* - 0·003! *p. die* w pig., kropl., mixt.; zewn. rozpuszcz. w alkoh., w maści

(0·01—0·10:10—15), 0·01 = 2 kr. — **Con. hydrobrom.** dawka jak poprz. 0·10 = 20 kr.
Convallariae majalis herb. 0·3—0·5—1·0 k. r. d. inf. 5·0—10·0:100—150 Col. 10·0 = 2 kr. — **Conv. maj. flor.** 10·0 = 6 kr. — **Extr. conv.** 0·1—0·5 *p. d.* aż do 0·2 *p. die.* 1·0 = 4 kr. — **Tra conv.** kroplami. 10·0 = 11 kr.
Convallamarinum 0·005—0·06! *p. d.* aż do 0·3! *p. die.* 0·10 = 20 kr. — **Convallarinum** jako purgans po 0·05—0·15 *p. d.* 2—4 r. dz. aż do 0·25 *p. die* 0·01 = 11 kr.
***Coryandri fructus** (semen) 0·5 -2·0 *p. d.* w proszk., inf., macer. (5·0—10·0:100 Col.). 100·0 = 9 kr.
Cornutinum citricum (alkaloid z Sec. corn.) brunatny proszek 0·003, dwa r. d. w pig. rozp. przeciw spermatorrhoe; w położnictwie zam. secale w dawce 0·005—0·01. 0·10 = 50 kr.
Coto cort. (antidiarrhoic.) 0·02—0·05 w proszku. 10·0 = 15 kr. **Tinct. coto** 10—15—30 kropli *p. d.* k. r. d. 10·0 = 30 kr.
Cotoinum glykozyd 0·005—0·08! *p. d.* aż do 0·5! *p. die*, w kaps., emulz. i mixt. 0·01 = 4 kr.
Creolinum wew. 0·2—0·5 *p. d.* 3 razy dnia po jedz. w kaps., proszk., pig.; zewn. w ½—2 proc. rozczynie do zmywań, do penzlów. 2% 10·0 = 4 kr.
***Creosotum** zob. **Kreosotum.**
Cresolum crudum = surowy kw. karbolowy.
***Crocus** (szafran) 0·2—1·5 *p. d.* w proszk., powid., inf. (2—5%); do okładów, plastrów, maści. 1·0 = 13 kr. — **Tinct. croci** 10—50 kropli. 10·0 = 30 kr.
***Cubebae fructus** 1·0—10·0 *p. d.* aż do 30·0! *p. die* w proszk., pig., tabl.; do przestrzyk. w inf. (10·0—15·0:100 Col.), do lewatyw (5·0—15·0 z żółtkiem). 10·0 = 6 kr. — **Extr. Cubebarum** 0·5—2·0 *p. d.* k. r. d. w pig., zawiesinie. 1·0 = 20 kr. — **Ol. Cubeb.** 5—15 kropli. 1·0 = 4 kr.
Cucurbitae semen (peponum) ziarnka dyni, po 30·0—60·0 w emulz. przeciw tasiemcowi. — **Ol. Cucurbit.** 15·0—30·0 *p. d.* 10·0 = 10 kr.
Cuprum aceticum (Aerugo crystallisata) rzadko wewn. po 0·006—0·06 *p. d.* w pig., proszk., rozp.; zewn. do płuk. (0·1:100), przestrzyk. 0·4—1·0: 100), jako woda do ócz (0·1—0·5:100), do maści (1—10%). 10·0 = 6 kr.
— **aluminatum** (lapis divinus) tylko zewn. jako żrący, jako woda do ócz (0·1—0·5:100), płukanka (1·0—2·0:100). 10·0 = 15 kr.
— **bichloratum** wewn. po 0·005—0·01 *p. d.* w rozp.; zewn. do desinfekcyi.
— **carbonicum** 0·2—0·5 *p. d.* w proszk., w pig., w wodzie jako odtrutka w zatruciu fosforem, co ½ godziny.
— **chloratum** jak bichloratum.
— **nitricum** 0·005—0·007 *p. d.* w pig., lub pokarm. klejkiemi, zewn. 0·1—0·4:100.
— **oxydatum** (nigrum) 0·01—0·1 *p. d.* w proszk., w pig.; w maści (1:8—20). 1·0 = 3 kr.
— ***sulfuricum purum** wewn. po 0·01—0·03 *p. d.*; jako wymiotny po 0·05—0·4! (dzieciom 0·05—0·1 *p. d.* aż do skutku) w proszk., pig., rozp.; zewn. in subst

albo w proszku (1:1—20 sacch.), także w rozp. (0·2—1·0:3·0—100 Aq.), jako żrący i adstring., do penzlow. (0.1—0·2:10 Glyc.), płuk. (0·1—1·0:100), do ócz (0·05—0·5:100), do przestrzyk. (0·2—2·0:100), do maści (1·0—3·0:10—25) i maść do ócz (0·1—0·6:10). 10·0 = 3 kr. — **C. sulf. crudum** tylko zewn. — **Cup. sulf. ammoniatum** 0·01—0·10! aż do 0·4! *p. die* w proszk., pig., rozp.; zewn. do płukań, przestrzyk. (0·1—0·4:50 Aq.) 10·0 = 8 kr.
Curare 0·001—0·002 rozp. w wodz lub alk; do podsk. wstrzyk. (0·1:10 Aq.) rozpocz. od 0·002 ostrożnie w górę aż do 0·02, a nawet 0·15 *p. die*; przed użyciem wypróbować przetwór na żabie. 0·1 = 50 kr.
Curcumae rad. do barw. maści. 10·0 = 4 kr.
Cutolum (Aluminum boricotannicum) zewn. jako zasypka. lub w maśc. w eczem., intertrigo oparzeniach, odmrożeniach.
*__Cydoniae semen__ 10·0 = 7 kr. używ. do *__Mucilago Cyd.__ (1:50 Aq.). 10·0 = 3 kr.
*__Dammar resin.__ wchodzi w skład empl. adhaesiv.
Dermatol (poł. bism. z kw. gallus.) proszek bezwonny delikatny, używ. zewn. jak jodoform w proszku, maściach, gaza 10—20% itd., także wewn. w chorob. przew. pokarm. jak bism. subnitr. aż do 2·0 *p. die*. 10·0 = 50 kr.
Desinfectol ciecz oleista podobna po creoliny i podobnie stosowana.
Diaphterinum (Oxychinaseptol) proszek w wodzie rozp., nietrujący, antysept. do przepłuk. jam. (½—2%). 1·0 = 8 kr.
Digitalinum verum, proszek mało rozp. w wodzie, ma dział. podobnie jak inf. fol digit.; przetwór dig. germanicum wew. po 0·001—0·002! *p. d.* aż do 0·01 *p. die*; przetwory francusk. i angielsk. znacznie mniej 0·00025—0·0005 *p. d.*; także w maściach. 0·01 = 3 kr.
*__Digitalis folia__ 0·03—0·20! *p. d.* 4—6 r. dz. — 0·60! *p. die*, w proszk., pig., infus (0·50—1·0:100 Coll. wyżyć w ciągu dnia). 1·0 = 1 kr. — **Acetum digitalis** 0·50—1·0 w kropl., mixt. — **Extractum Digitalis** 0·03—0·20! *p. d.*, 1·0 *p. die*. 1·0 = 12 kr. — *__Tinctura Digitalis__ 0·50—1·50 *p. d.* — 5·0 *p. die*. 10·0 = 6 kr.
Digitoxinum proszek nierozpuszcz w wodzie, 0·00025—0·0005 *p. d.* 2—4 r. d. lepiej w klysma 0·0005—0·00075 nie drażni żołądka i dobrze się resorbuje. 0·01 = 35 kr.
Dijodoform rozkł. się w świetle, zast. jak jodoform. 1·01 = 60 kr.
Diuretinum (Theobromin. natrosalicyl.) proszek biały w wodzie rozpuszcz., działa moczopędnie, nie wpływa na serce. 1·0—2·0 *p. d.*, 5·0—6·0 *p. die*. 10·0 = 130 kr.
Duboisinum sulphur. 0·01 = 7 kr. — **D. hydrobromicum** proszek bez smaku i zapachu, działa nasennie, wew. lub podskórnie 0·0002—0·001 *p. d.* — 0·003 *p. die*; stosowany u umysł. chorych.
*__Dulcamarae stipites__ 0·50—2·0 *p. d.* k. r s d. w proszku infus., decoct. (5·0—20·0:120 coll.), także w species. — **Extract. Dulcamarae.** 0·50—1·50 *p. d.* 1·0 = 2 kr.

Dulcin (Paraphenetol-Carbamid.) 200 razy słodszy niż cukier, podobne zastosowanie jak saccharyny.
Elaeosacchara składają się 50 cukru i 1 olej eter.
***Electuarium aromaticum** c. opio (Theriaca) $^1/_2$—1 łyżeczki 3—4 r. dz. 10·0 = 4 kr.
***Electuarium lenitivum sennae** 1—10 łyżeczk. l. w mixt. 10·0 = 6 kr.
***Elemi resina** do maści, plastrów. 10·0 = 3 kr.
Elixir amarum łyżeczkę do $^1/_2$ łyżki *p. d.* 2—4 r. dz.
— **aurantiorum compositum** 1—3 łyżeczek *p. d.* k. r. d. 10·0 = 16 kr.
Embeliae ribis fructus 4·0—15·0 z mlekiem, stosow. przeciw tasiemcowi.
Emetinum purum 0·0005—0·002 jako expector.; 0·005—0·01 jako emetyk, w proszk., rozpuszcz. 0·01 = 10 kr.
***Emplastrum adhaesivum** 100 □ cm. = 6 kr.
— **anglicanum** 100 □ cm. = 20 kr.
— ***cantharidum ordinarium** (vesicans) Canth. 2, ol. oliv. 1, potem cera flava 4. Tereb 1. 10·0 = 11 kr.
— **perpetuum** (rubefaciens).
— **hydrargyri.** 100·0 = 9 kr.
— **meliloti.**
— ***oxycroceum** (Colophon. 1, Cerae flava 3). 10·0 = 14 kr.
— ***saponatum** (Empl. Diachyl. simpl. 600, Cerae alb. 100, sapo venet. 50, Camphor. 10, Ol. oliv. 40). 10·0 = 5 kr.
Ephedrinum hydrochlor. alk. z ephedra vulg. w 10% rozczynie działa jak Homatropin.
Equiseti herba decoct. (5·0—30·0 : 150—200 coll.). 100·0 = 8 kr.
Ergotininum Alkaloid z sec. cornut., przetwór nietrwały, podskórnie 10—20 kropli z rozczynu 0·001 : 1·0 w nerwicach naczynioruchowych. 1·0 = 15 kr.
Ergotinum (Extr. sec. cornuti aquos; Bonjean) 0·10—0·50 *p. d.*—2·0 *p. die* w pig., pastyl., rozpuszcz., mixt.; podskórnie 0·02—0·20 *p. d.* (nawet 0·50 *p. d.*)—1·0 *p. die* rozp. w wodzie, glyceryn. i wodzie, glyceryn. i alkoh.; do czopków (0·20—0·50 : 2), do lewatyw (1·0—3·0 : 100—200 aquae). 1·0 = 5 kr.
— **dialysatum** (Bombellon) 1·0 = 11 kr., stos. jak poprzedni.
— **citricum** solubile do zastrzyk. podskórnych 0·0002—0·0007 *p. d.*; — **Cornutinum** (Kobert) 0·0025, w krwotok., poronien. 0·10 = 50 kr.
Eryodictionis Californici fol. (Yerbasanta), **Syrup Er. Calif.** 0·10 = 8 kr.
Eserinum zob. Physostigmin.
Eucalypti globuli, cortex—folia 0·50—1·0 *p. d* — 16·0 *p. die* w proszk., infus., decoct. (10·0—30·0 : 100—150 coll.) co 1—3 godz. w zimnicy; do płukanek, lewat. 10·0 = 2 kr. — **Vinum Eucalypti** 1—3 łyżeczki *p. d.* — **Oleum Eucal.** (Eucalyptolum depuratum) wew. 0·20—2·0 *p. d.*, do nacierań (1—5 : 10 Ol. Oliv.), wziewań, podskór. (0·10—0·50 *p. d.*). 1·0 = 3 kr. — **Tinctura Eucal.** łyżeczkami — 40·0 *p. die*, do płukan. i t. d. 10·0 = 6 kr. — **Eucalyptolum** wewn. 0·3—2·0 desinf., antipyr. 1·0 = 4 kr.

Euphorbiae pilluliferae herb. jako antiasthmati w decoct. z winem l. jako **Extract. alcohol.** 0·05 *p. d.* — 0·10 *p. die*; jako **Tinct. Eupohrb.** 10—30 kropl. *p. d.* 10·0 = 4 kr.
***Euphorbium resina** do drażniących maści (1:20) zasypek; 10·0 = 6 kr.
Euphorinum = **Phenyluretbanum** proszek rozpuszcz. w wodzie z wyskok., wewn. 0·10 *p. d.* — 1·50 *p. die* jako antipyretic.; także jako antirheum zew. w maśc., rozp. działa antysept. 1·0 = 15 kr.
Europhen (Kresoljodid). Proszek rozpuszcz. w wysk., chlorof., eterze, ma podobne własności jak jodoform, stosow. w maśc. (2—10%) podskórnie (0·05—0·10) jako antiluetic. 1·0 = 30 kr.
Exalgin antineuralg. antipir. 0·10 *p. d.*—0·25 *p. die* w proszk. l. rozp. w wodzie z dodatkiem alkohol. 1·0 = 25 kr.
Faba calabarica zob. Physostigmin.
— **St. Ignati** podobne stos. jak nux vomic., dawka o ½ mniejsza.
Farfarae folia et flores jak folia altheae. 100·0 = 12 kr.
Fell Tauri (recens) 5·0—15·0 *p. d.* k. r. d. w rozp. mixt., z wod. aromat.. do maści, liniment. — **Fel. Tauri inspisatum** 0·50—1·50 *p. d.* k. r. d. w pig. l. jak poprzednie, do maści, liniment., lewat. 1·0 = 2 kr. — **Fel Tauri depuratum siccum** i **natriun Taurochloricum** w dawk. o ½ mniejsz.
Ferratinum połączenie białka z żelazem, w wodzie nierozp., l. w połączeniu z sodem rozpuszcz., stosow. w niedokrewn., w bledńicy 0·5—1·0 *p. d.*, 1—3 z dz. dzieciom 0·1—0·5. 1·0 = 10. kr
Ferratinnatrium stos. jak poprzedni szczególnie u dzieci.
Ferrum aceticum liquidum (Liquor ferri acetici (5—20 kropli *p. d.* k. r. d. w aromat. mixt. 10·0 = 4 kr. — **Tinct. ferri acet. aether.** 10—50 kropli *p. d.* 2—4 r. dz. z cukrem, syrup., winem. 10·0 = 8 kr.
Ferrum aceticum siccum 0·05—0·20 *p. d.* k. r. d. w pig. 1·0 = 2 kr.
— **albuminatum liquidum** (Liquor ferri albuminati) ½—2 łyżeczek *p. d.* 2—4 razy dziennie. podskórn. 0·50—1·0 *p d.* 10·0 = 4 kr.
— **arsenicicum oxydulatum** 0·003—0·007 *p. d*. 1—2 r. dz. w pig. l. rozpuszcz. 1·0 = 10 kr.
— **bromatum** 0·05—0·25 *p. d.* k. r. d. w pig., rozpuszcz. 1·0 = 3 kr.
— ***carbonicum saccharatum** 0·20—0·50 *p. d.* k. r. d. w proszk., pig. 10·0 = 12 kr. — **Pillulae ferri carbon.** (Vallet'a) 1—10 pig. *p. d.*
— **chloratum** (muriaticum oxydulat.) 0·10—0·25 *p. d.* k. r. d. w rozp. **Liquor ferri chlorati** 0·20—1·0 *p. d.* 2—4 r. d. w syrup., winie. — **Spiritus ferri chlorat. aether.** zob. Ferrum sesquichlor.
— **citricum amoniatum** 0·20—1·0 *p. d.* w pig., proszk., rozpuszcz. 1·0 = 4 kr.
— **citric. c. chinino citrico** zob. Chininum ferrocitricum.

Ferrum citricum oxydatum 0·10—0·60 *p. d.* 2—4 r. d. w pig., proszk., l. syrup.; podsk. z 10% rozczynu 0·10 *p. d.*
— **hydrooxydatum dialysatum** wewn. 5—10—20 kropli *p. d.* zewn. jako haemostat i styptic. 10·0 = 40 kr.
hypophosphorosum 1·0 = 3 kr.; syrupus ferri hypophosph. łyżeczkami.
— **jodatum** 0·05—0·30 *p. d.*—0·50 *p die*, w proszk., pig., rozpuszcz. (w glycerynie); do maści (1—2:5—10), do kąpieli (25·0—60·0 na kąpiel). — **Liquor ferri jodati** tak samo jak ferrum acet. liquid. — **Ferrum jodatum saccharatum** 0·25—1·0 *p. d.* — 2·0 *p die*, w proszk., pig., pastyl., rozpuszcz. 1·0 = 3 kr. — **Syrupus ferri jodati** 1·0—6·0 *p. d.* 2—3 r. dz. w mixt. l. *āā* ze syrup. simpl. 10·0 = 8 kr.
— **lacticum** 0·10—1·0 *p. d.* w proszk., pig. 1·0 = 2 kr.
— **malatis f. extractum** (Extract. ferri pomat.) 0·20—0·60 *p. d.* k. r. d. w pig., l. rozpuszcz. 10·0 = 10 kr. — ***Tinctura malatis ferri** (Tinct. ferri pomat.) 10—60 kropli (0·50—2·0 *p. d.*) k. r. d. w syrup.. winie, mixt. 10·0 = 9 kr. — **Vinum ferratum** (Martialum) zaw. 1 Extr. ferri pomat : 100—200 wina. 10·0 = 8 kr.
— **oxychloratum solutum** (Liquor ferri oxychlorati) — zobacz. Ferrum sesquichlor. solutum.
— **oxydatum fuscum** 0·20—1·0 *p. d.* w pig., proszk.
— **oxydatum saccharatum solubile** 0·50 — 3·0 *p. d.* (stos. w zatr. arszenikiem 1/4 — 1/2 łyżeczki co godzinę). — **Syrupus ferri oxyd. solub.** 1/2 — 2 łyżeczek k. r. d.
— **oxydatum oxydulatum** (Aetiops Martialis) 0·15 : 0·50 *p. d.* w proszk., pig. 1·0 = 2 kr.
— **peptonatum siccum** 1·0 = 7 kr. stos. jak F. alb. solub.
— **phosphoricum oxydulatum** 1·0 = 3 kr. — **Ferrum phosphor. oxydatum** stos. jak F. oxydat. oxydul.
— **pulveratum** (Limatura ferri) 0·05 — 0·2 *p. d.* k. r. d. 10 = 4 kr.
— **pyrophosphoric. oxydatum** 1·0 = 3 kr. stos. jak F. phosphor.
— **pyrophosphor. c. ammonio citrico** 0·10 — 0·50 *p. d.* w proszk., pig., rozpuszcz. 1·0 = 2 kr. — ***Ferrum et Natrium pyrophosphor.** wewn. jak poprzedni podskórnie (1:6 Aqu.) 1·0 = 2 kr.
— **hydrogenio reductum** 0·05 — 0·20 — 0·50 *p. d.* 1—4 r. d. w proszk., pig. 1·0 = 3 kr.
— **sesquichloratum crystalisatum** 10·0 = 5 kr. a z niego ***Ferrum sesquichloratum solutum** (Liquor ferri sesquichlorati) 0·10 — 0·50 — 1·0 (2 — 15 kropli) k. r. d. w rozpuszcz. mixt.; zewn. jako żrący, czysty albo jako styptic. (1:3—5 Aqu.) na wacie (Gossypium haemostatc.); do przestrzyk. (0·10—5·0 : 100—500 Aqu.), jako woda do ust, oczów, uszu (0·20—4·0 : 100), jako płukanie (2—5%), do wziewań (1·0—20·0 : 500) do maści, czopków (1·0 : 2·0—10). 10 = 4 kr.
— **sesquichlor. basicum solutum** (Liquor ferri oxychlorati 5 — 20 kropli *pro die* w mixt., syrup., zewn.

do obmywania ran. — ***Spiritus ferri sesquichlor. aether. (Tinct. ferri chlor. aether.** Tinct. nervinotonica Bestuscheffii 0·30—1·50 *p. d.* (10—20 kropli) k. r. d. czysty lub z środkami aromat., w syrupie, mixt. 10·0 = 6 kr.

***Ferrum sulphuricum** (oxydulat) czyste 0·05—0·50 *p. d.* 2—4 r. d. w proszk., pig., pastylk., rozpuszcz.; jako zasypka z ałunem lub węglem; do pęzlow., przestrzyk., do (1—2%), do okładów (2—5%), do kąpieli (25·0—100·0 na kąpiel), jako woda do ócz (0·05—0·40:25 Aqu.); do maści, liniment. (1·0—10·0:30). 10·0 = 2 kr. — **Ferrum sulphur. crudum** (vitriol) do odwietrz. także do kąpieli. 100 = 2 kr.

— **sulphur. siccum** 0·03—0·20 *p. d.* w pigułk. **Liquor ferri sulphur. oxydati** 0·50—2·0 czyli 8—30 kropli. zob. Antidotum arsenici.

— **tartaricum** jako kalium ferro tartaricum (Tartarus ferratus 0·20—0·50 *p. d.* k. r. d. w pig., mixt., rozpuszcz. 1·0 = 2 kr. ***Kalium ferro-tartar. crudum** (Globuli Martiales) tylko do kąpieli (30·0:120 czyli 1—4 kul na kąpiel). 1 kula = 20 kr.

***Filicis maris rhizoma** (Radix) 12·0—20·0 *p. d.* 2—4 r. dz. w proszk., powidełk., w zawiesinie, rzadko w decoct (30·0—60·0:100 coll.). 10·0 = 6 kr. — ***Extract. filicis maris** 2·0—10·0 *p. d.* w pig., kaps., powidełk. 1·0 = 13 kr.

Foeniculi fructus (semen) 0·50—2·0 *p. d.* w proszk., inf. (5·0—15·0:100) species. 10·0 = 2 kr. — ***Aqua foeniculi** łyżeczk. 100 = 8 kr. — ***Oleum foeniculi** 1—3 kropli *p. d.* 1·0 = 4 kr. — **Syrupus foeniculi** 5·0—15·0 *p. d.* corrig. 10·0 = 3 kr.

Formaldehydum solutum Formalina około 35% rozczyn. wodny czyst. form. przeważnie do dezinfekcyi; w dentystyce.

— **Glutol** form. gelatyna, w połaczeniu ze skrobią jako **Amyloform.**

Formanilidum kryszt. rozp. w wodzie wewn. 0·15—0·25 k. r. d. jako antipir.; zewn. w dmuchiw. *āā* z amylum lub 2% rozczyn. do penzl. znieczula. 1·0 = 14 kr.

Formicae rufae do kąpieli (½—1 kilo) — **Spiritus formicarum** 20—60 kropli k. r. d.; zewn. do nacierań, zmywań, kąpieli. 10·0 = 6 kr.

Frangulae cortex Decoct (10·0—25·0:100—200 coll.) łyżkami, także do lewatyw. 10·0 = 2 kr.

Fuchsinum (Rosanilinum hydrochloric.) 0·025—0·25**!** *p. d.* do 0·50**!** *p. die* w proszk., pig., wodach arom., mixt. 10·0 = 3 kr.

Fungus chirurgorum zewn. jako haemostat.

Fungus Laricis 0·1—0·2 k. r. d. w pig. przeciw potom suchotników. Zob. Agaricus alb.

Galbanum gumi resina (Peucedanum galbanifluum) 0·30—1·0 *p. d.* w pig., do plastr., do lewat. (2·0—6·0) 10·0 = 10 kr.

Galeopsis grandiflora Hb. w infus lub decoct. (15·0—30·0:100). 10·0 = 2 kr.

Gallae (halepenses, turcic.) 0·30—1·0 *p. d.* k. r. d. w proszk., pig., infus. (5·0—15·0:100) zewn. do zasypek, maści (1:10), kąpiel, (100·0—200·0 na kąpiel), lewat. 10·0 = 3 kr. ***Tinct.**

gallarum (0·50—2·0) 10—40 kropli *p. d.*, zewn. do penzl., płukanek, przestrzyk. (5—10%). 10·0 = 5 kr.
Gallanolum (Anilid kw. gall.) zewn. w maściach (1—5:30,0) w chor. skórnych (psoriasis). 1·0 = 13 kr.
Gallicinum (Methylaether. k. gall.) w nież. spojówek 1·0=13 kr.
Gallobromolum wewn. w rozcz. 10:150 3 łyżki dziennie zamiast bromu w epilepsyi; zewn. 1—2% w rzerzączce. 1·0=13 kr.
***Gelatina animal. alba** decoct. (1·0—8·0:100 coll.), zewn. do kąpieli (½—2 kilo na kąpiel), przeciw odmrożeniom, do lewat., jako constit. do przyrządzania leków. 10·0 = 7 kr.
Gelsemii sempervirent. radices 0·05—0·40 *p. d.* 10·0 = 4 kr. — **Extr. fluid. gels. semp.** 0·03—0·40 *p. d.* — 0·50 *p. die.* 10·0 = 12 kr. — **Tinct. gelsem. semp.** 5—30 kropli *p. d.* 10·0 = 7 kr. — **Gelseminum hydrochloric.** 0·001—0·005 *p. d.* — 0·015 *p. die* w pig. 0·10 = 60 kr.
***Gentianae radix** wewn. 0·30—1·50 *p. d.* k. r. d. w proszk., macerac. (alkoh. lub wodzie), w infus. l. decoct. (3·0—15·0: 150) 10·0 = 2 kr. — ***Extr. Gentianae** 0·50—2·0 *p. d.* k. r. d. w pig., mixt. 10·0 = 18 kr. — **Tinct. Gentianae** 1·0—2·0 *p. d.* 10·0 = 4 kr.
***Glycerinum** wewn. łyżeczk. lub łyżk. aż do 40·0—100·0 *p. d.*, zewn. czysta lub z wodą do nacierań, pęzlow., przestrzyk., lewat. (2·0—3·0), wziew. (czysta lub 1:5—10 aqu.), do tampon., jako const. i excip. rozmaitych środków. 10·0 = 3 kr. — **Glycealeum** (składa się z Farina amygd. 1, Glycer. 2, Oliv. oliv. 6) do maści, opatrunk. — ***Unguent. glycerini** do opatr. 10·0 = 7 kr.
Gossypium depuratum (wata) — **Gossypii herbacei rad. cort.** 0·30—0·60 *p. d.* w proszk., decoct. (10·0—15·0: 100—200 coll.). 10·0 = 3 kr. — **Extr. fluid. goss.** 1·0—5·0 *p. d.* — 15·0 *p. die.* 10·0 = 2 kr.
***Graminis radix.** (rhizoma) decoct. (30·0—100·0:100—200 coll.). w spec. jak succus rec. 100·0 = 8 kr. — ***Extract. graminis** łyżeczk. 10·0 = 15 kr.
***Granati cortex** w mac., decoct. (30·0—100·0:200—500 coll.). 10·0 = 6 kr. — ***Extr. granati** 4·0—8·0 *p. d.* 2—3 r. dz. w mixt. 10·0 = 64 kr.
Gratiolae hb. 0·10—2·0 *p. d.* — 3·0 *p. die*, w proszk., pig., decoct, l. infus. (2·0—10·0:100—150 coll.). 10·0 = 2 kr. — **Extr. grat.** 0·20—1·0 *p. d.* 1·0 = 5 kr.
Grindeliae robustae flor. jako extr. fluid. 0·20—0·40—1·0—2·0 *p. d.* w asthmie w mixt. l. mleku. — **Extr. grindel.** 0·10—0·15 *p. d.* 1·0=2 kr. — **Tinct. grindel.** 10—15 kropli.
***Guajaci lignum** wew. 15·0—20·0 *d. die* w spec., proszk., najczęściej decoct. (15·0—20·0:100—200 coll.). 10·0 = 1 kr. — ***Resina Guajaci** 0·30—1·0 *p. d.* 2—4 r. dz. w proszk., pig., zawiesinie (2·0—8·0:100), w mixt. 10·0 = 10 kr. — **Species lignorum** (składa się Lign. Guaj. raspat 5, Rad. ononid. 3, Rad. liquirit. i lign. sassafras *āā* 1) decoct. (25·0—60·0:500—1000 aq.). 100·0 = 20 kr. — **Tinct. Guaj.** 15—50 kropli *p. d.* k. r. d. w mixt. 10·0 = 6 kr.
Guajacolum żółtawa ciecz lub też otrzym. drogą syntet. jako

masa kryst. 0·1—0·20 w rozczynie wodno alkohol., winie, tranie, także w kaps. w miejsce kreosotu u suchot. działa także rozpost. na skórze (1:3 Alkoh.) 1·0 = 12 kr. — **Guajacol benzoic.** i **Guaj. carbonicum** stosow. u suchotn. 0·20—0·60 *p. d.* — 5·0 *p. die.* nie psuje trawienia 1·0 = 20 kr.
*__Guarana pasta__ 0·50—4·0 *p. d.* w proszk., u dzieci 0·30—1·50 *p. d.* 2—3 r. dz. 1·0 = 3 kr.
*__Gummi arabicum__ 1·0—10·0 *p. d.* w proszk., rozpuszcz., zawiesin. z syrup., jako excip. dla kamfory itd. 10·0 = 9 kr. — *__Mixt. gumm.__ (składa się gum. arab. 10, sacchar. 5, aq. 150) łyżeczkami czysta l. do mixtur. — *__Mucilago gum. arab.__ (1:2 aq.) czyst. l. w mixt., jako constit. do rozmaitych lek. 10·0 = 6 kr. — *__Pasta gum. albuminata__ (ciasto ślazow.). 10·0 = 9 kr. — *__Pulvis gum.__ składa się z amylum, rad. liquir. *āā* 1·0, gum. arab., sacchar. *āā* 2) jako constit. do proszk. pig. 10·0 = 6 kr. — **Syrup. gum.** (składa się mucilag. gum. arab. syr. simpl. *āā*).
Guttapercha depur. do ustalających opatr., w dentystyce. 1·0 = 8 kr. — **Traumaticinum** (guttap. 1, Chloroform 10) stosow. jak collodium. 10·0 = 10 kr.
Gutti gummi — resina gutti 0·01—0·30! *p. d.* — 1·0! *p. die* w pig., proszk., zawiesinie (0·30—0·50:100). 1·0 = 3 kr.
Haematogen żółtawy proszek łatwo rozpuszcz. w alkal., organiczny związek żelaza (zawiera 0·07% żelaza).
Haemol i **Haemogaloll** organo-metaliczne związki żelaza. Haemol proszek szary. 1·0 = 10 kr. Haemogallol czerwonobrunatny. 1·0 = 12 kr. 0·10—0·50 *p. d.* 3 r. d. w proszk., pastyl.
Hamamelidis virgin. cortex 0·10—0·50 *p. d.* k. r. d. w proszk., pig., decoct. (15·0—30·0:100—200 coll.). — **Extr. fluid. hamamel. v.** 2·0—8·0 *p. d.* 2—3 r. d. 1·0 = 1 kr. — **Extr. ham. v. siccum** (Hamamelin — Hamamelidin) 0·03—0·05 *p. d.* k. r. d. w pig., do maści (2—4:20—30), do czopk. (0·05—0·10). — **Hazelin** wodny destylat świeżej kory ham. virg. 1·0—2·0 *p. d.*; zew. do nacierań, okładów etc. 1·0 = 2 kr.
Hellebori viridis (rad. i rhizom.) 0·03—0·30 *p. d.* — 1·0—2·0 *p. die* w proszk., decoct., macer., infus. (0·20—2·0: 100,. 1·0 = 20 kr. — **Extr. hel. vir.** 0·05—0·10 *p. d.* — 0·30 *p. die.* 1·0 = 8 kr. — **Tinct. hel. vir.** 10—30 kropli *p. d.* 10·0 = 10 kr.
Helleborinum 0·01—0·03! *p. d.* — 0·12! *p. die* w proszk. mixt. w miejsce digitalis, łatwo wywołuje rozwolnienia. 0·10 = 10 kr.
Herniariae glabrae hb. do spec. i decoct. (5·0—15·0:100 coll.). 10·0 = 2 kr.
*__Hirudo__ (pijawki). 1 szt. = 10 kr.
Homatropinum hydrobromicum jako mydriatcum 0·5—1·0:10 mniej trujący jak atropin wewn. w pig. 0·001 *p. d.* — 003 *p. die* przeciw potom nocnym u suchotn., 0·01 = 30 kr. — **H. muriaticum** i **sulfuricum** 0·01 = 30 kr. po 0·06! *p. die* stos. tak samo.
Hydrargyrum aceticum oxydat. rzadko wew., naj-

częściej jako kosmetyk przeciw piegom, rozpuszcz. (1·0—1·50:100 aq.). 0·10 = 1 kr. — **H. acet. oxydulat.** do maści (1·0—2·0:25).

Hydrargyrum aethylo chloratum podskór. (0·10:10·0 aq.) ½—1 strzyk. na raz. 0·10 = 25 kr.

— **benzoicum** w wodzie nierozp. tylko w alkohol., wewn. 0·005—0·01 w pig. lub z roztworu 0·25:30 Aquae i 0·25 soli kuch. dziennie 1 strzykawka podskórnie, zew. do okładów na ulcera luet. (0·05—0·2:30). 1·0 = 4 kr.

— ***bichlor. corrosivum** (sublimat) wew. 0·003—0·03! *p. d.*—0·10! *p. die* w pig. (często z opium) rozpuszcz. w alkohol., wodzie (0·10:20, 12—20 kropli); zew. jako środek żrący w rozczyn. zgęszczonych (0·50—1·0: 10 aq., collod., alkoh.), znacznie rozcieńczony jako antysept. do płukań (0·05—0·10:500—1000), do ócz (0·01:25—100), do wziewań, rozpylań (0·01—0·05: 500—1000); do okładów, opatrunk., przepłukiw. (1·0:1000—2000 z dodatkiem soli); do cewki moczowej (0·10—0·20:100), do pochwy (0·30—0·60:100), do nosa (0·01—0·03:100) itd., do penzlowań (0·50—1·0:100 glyc., wody l. alkoh.), do kąpieli (1·0—30·0 na kąpiel), do maści (0·50—1·0:25), podskórnie (10·0:100 aq., albo lepiej Hydrarg. b. chl. corr. 1:100 aq. + 3 Natr. chlorat.), t. j. 0·005—0·01 *p. d.*, 1—2 r. dz. w rozmaite miejsca ciała; także do dezinfekcyi. 1·0 = 1 kr. — **Pastilli sublim.** = à 1·0 (Zahradnik). **Aqua fagaedenica lut.** (składa się Hydr. bichl. corrosiv. 1·0:100 aq. calcis). 100·0 = 20 kr. — **Aq. fagaed. decolor.** (składa się Hydr. bichl. corr. 1, Ammonium chlor. 2, aq. 100). 100·0 = 20 kr.; używana do opatrunków. — **Hydr. bichl. albuminat. solut.** wewn. w dawk. jak bichl. corr. w mleku, kawie i t. d., często podskór.: 0·005—0·01 *p. d.* 1·0 = 5 kr. — ***Hydrarg. bichlor. amoniat.** (H. praecipitat. album) tylko zewn. jako zasypka (1·0:25—50 sacch.), do maści (1·0:10—25). 1·0 = 3 kr. — **Hydrarg. bichl. amoniat. carb-amidatum solut.** i **Hydrarg. peptonat. solubile** stosow. jak H. bichl. solut. — **Hydrarg bichl.** cum **Natrio chlorat. solut.** jak sublimat. **Unguent. Hydrarg. album.** (składa się Hydr. praecip. albi 1, Paraffini 9).

— ***bijodatum rubrum** 0·005—001 w pig., rozp (z kal. jod.). — 0·1, *p. die* w kile, zewn. jak sublimat. 1·0 = 4 kr.

Hydrarg. carbolicum (diphenylicum) 0·02—0·03 *p. d.* 2—3 r. dz. (dzieciom 0·004—0·005 *p. d.*) jako antilueticum. 1·0 = 8 kr.

— ***chloratum mite** (Calomel laevig.) wew. 0·01—0·20 *p. d.* 3—4 r. dz. jako antilueticum; 0·10—0·50—1·0 *p. d.* jako laxans, w proszk., pig.; zewn. jako zasypka do nosa, gardła, ócz, lewatyw (0·10—0·50 z środk. klejkimi), do maści, czopk., podskórn. (0·01—0·02 *p. d.*). 1·0 = 4 kr. — ***H. chloratum mite praecipitatione parat.** ⅓ dawki poprzedn. 1·0 = 4 kr. — **H. chlorat. mite vapore parat.** w dawce

o $^1/_2$ mniejsz. 1·0 = 3 kr. — **Aqua fagaedenica nigra** (składa się: Calomel 1, Aq. calcis 60) do opatr. 100·0 = 10 kr.
Hydrargyrum cyanatum 0·005—0·03 *p. d.* — 0·10! *p. die* w pig., proszk., rozpuszcz., w ostatnich czasach polecony przeciw dyfter. (0·01:100, co 2 godz. łyżeczk.), jako woda do ócz (0·05—0·10:100), do okładów, przestrzykiw., podskórnie (0·006 *p. d.*), do maści (0·50—1·50: 20—50). 1·0 = 5 kr.
— ***metallicum depurat.** 150—350 *p. d.* w ileus 10·0=6 kr. **Pilul. coeruleae** (zawier. Hydrarg. 0·06) 2—8 pig *p. d.* jako laxans. — ***Emplastr. hydrarg.** (H. 1:4). 10·0 = 8 kr. — ***Unguent. hydrarg. ciner.** (1:2) do wcierań miejsc. po 0·50—4·0 *p. die* na jeden raz l. kilka razy wetrzeć (z dodatkiem K. Iod., Camphor., Opium, Bellad. i t. d.), do wcier. przy lues. (1·50—4·0 *p. die*), do czopk. (0·20—0·50—2·50:5 Ol. Cacao, sapo l. cera). 10·0 = 10 kr.
— **formamidatum solut.** (1%) do zastrzyk. podskór. 0·01 *p. die*, t. j. jedną strzykawkę. 10·0 = 7 kr.
— ***jodatum flavum** 0·01—0·05! *p. d.* — 0·20! *p. die* w proszk., pig., past.; zewn. do maści (0·50—5·0:25—50), do maści ocz. (0·10—0·50:10—25). 1·0 = 5 kr.
— **kalium sulfurosum** nie tworzy stratu z białk. polec. do wstrz. podskórnych (0·25:10,0 z tego $^1/_2$ 1 strzykawki *p. d.*
— **nitricum oxydat.** 1·0 = 3 kr. i **H. nitricum oxydulat.** 1·0 = 3 kr. od 0·004—0·015 *p. d.* — 0·06 *p. die* w pig., rozpuszcz., do maści (Ung. Hydrarg. citrini). do wcierań.
— **oleinicum** do wcierań 0·50—2·0 *p. d.* 1—2 r. dz. (czasem z morfiną). 1·0 = 3 kr.
— **oxycyanatum** do podsk. zastrzyk. (1·25:100 z tego jednę zastrzyk. *p. d.*) b. silny antiseptyk.
— * **oxydatum flavum** (via humid. parat.) 0·006—0·03! *p. d.* 1—2 r. dz.—0·10! *p die* w proszk., pig.; zew. jako zasypka czysty l. z innymi środk.) do nosa, krtani (1:8—50 sacch.), do ócz (1:5—10 sacch.), do maści (0·50—1·0:10—20), do maści do ócz (0·10—1·0:10—20). 1·0 = 4 kr.
— **oxydat rubrum** (Merc. praecip. rubr.). 1·0 = 4 kr. tak samo jak poprzedni, **Unguent. ophthalmicum** (Hydr. oxyd. flav. 0·10:50 Axung.).
— **oxydulat. nigr.** (Merc. solub. Hahnemani) 0·03—0·20 *p. d.* 2—3 r. dz. w proszk., pig.; do maści (1·0—5·0:25). 0·10 = 1 kr.
— **peptonatum liquid.** do podskórn. wstrzyk. 1·0=4 kr.
— **phosphoricum oxydat.** 0·01—0·06 *p. d.* stopniowo w górę postępuj. w pig., proszk. 0·10 = 1 kr.
— **praecipit. album** zob. H. bichloratum.
— **salicylicum** trudno rozpuszcz. w wodzie zwykłej, łatwo w wodzie z dodatkiem soli; jako antiluet. wew. w pig. 0·01—0·05 *p. d.* 2—3 r. dz., do zastrzyk. podskór., śródmięśniowych (H. sal., kali carbon. *āā* 0·10:10 aq.). do okładów na owrz. syf. (0·5—3·0:1.000. 1·0 = 7 kr.
— **sulfoichtyolicum** (składa się Natr. sulfoichtyol. 10, Hydr. bichl. corrosiv. 3) zob. Ichtyol.
— **sulfuratum nigr.** (Aetiops mineral) 0·10—1·0 *p. d.* 2—3

r. dz. w pig., proszk. 1·0 = 2 kr. — **H. sulfurat. rubr.** (cynober) wewn. taksamo, zewn. do maści, nakadzań i t. d. 10·0 = 10 kr.

***Hydrargyrum tannicum oxydulat.** 0·05—0·10 *p. d.* 2—3 r. dz. (łatwo resorbuje się) w pig., proszk., czasem wspólnie z acid. tannic. l. opium. 1·0 = 8 kr.

***Hydrastis canadensis** (radix-rhizoma) haemostat. 10·0 = 8 kr., najczęściej używ. ***Extr. fluid. hydr. canad.** 0·30—2·50! (5—45 kropli) *p. d.* co 2 godz. aż do 10·0 *p. die* z winem, syrup. l. mixt. 10·0 = 13 kr. — **Extr. hydr. canad. siccum** 0·05—0·25 *p. d.* k. r. d. — 1·0 = 10 kr. **Hydrastinum hydrochloricum** (Alkaloid) 0·03—0·10 *p. d.* — 0·20 *p. d.* w proszk., pig. 0·10 = 20 kr. — **Hydrastininum hydrochlor.** wew. 0·10—0·60 *p. d.* polecany w krwot. macicy; w krwotokach płucnych; w padaczce 0·01—0·02 *p. d.* 0·05—0·1 *p. die* zewn. do maści (0·50—2·0 : 5 Vaselini). 0·10 = 35 kr.

Hydrochinonum 0·20—0·80! *p. d.* — 1·0 *p. die* w rozp. w proszk.; zewn. (1—2%) do przestrzyk. przy gonorrh., podskórn. (10% rozczyn), do maści (1·0 : 30). 0·10 = 1 kr.

Hydrogenium hyperoxydat. wew. jako **Aq. hydrog. hyperoxyd.** (woda utleniona) czysta l. z dodatk. kropli acid. muriat. łyżeczk. polecana w błonicy (2%), zewn. do opatr., wziewań, płukanie. 10·0 = 3 kr.

***Hydromel infantum** (zaw. inf. lax. Vienn. 30, Syr. mannat 10) łyżeczk. 10·0 = 5 kr.

Hydronaphtholum stosowane jak Naphtol.

Hydroxylaminum mur. wewn. w 1% rozcz. w dermatoterapii. 1·0 = 15 kr.

***Hyoscyami folia** (herba) wew. 0·05—0·30! *p. d.* — 1·0! *p. die* w pig., proszk., zew. do okładów, lewat. (inf. 2·0 : 100), wziewań (0·50—2·0 : 500), do okładów, papierosów; 10·0. = 3 kr. — ***Extract. hyoscyami** 0·02—0·10! *p. d.* — 0·50! *p. die* w proszk., pig., mixt., zew. do przestrzyk. (1·0—3·0 : 100), wziewań (0·05—0·30 : 100), do kąpieli (100—200 na kąpiel), do lewatyw (0·05—0·20 na lewat.), do linim ent., maści (1·0—2·0 : 10), do czopków. 1·0 = 7 kr. — ***Ol. hyoscyami fol. coct.** 1·0—2·0 *p. d.* k. r. d. do nacierań, lewat. (5·0—30·0 na lewat.) 10·0 = 4 kr. — **Semen hyoscyami** 0·05—0·20 *p. d.* k. r. d. w proszk., pig. 10·0 = 3 kr. — **Hyoscyaminum crystallis.** (alkaloid) wewn. 0·0005—0·001—0·003 *p. d.* — 0·005! *p die* w proszk., pig., rozpuszcz., do zastrzykiw. podskórn. (0·001—0·003 jako hypnoticum), umysłowo chorym 0·003—0·005; do maści (1·0—3·0 : 10). 0·01 = 18 kr. — **Hyoscinum muriaticum** 0·01 = 20 kr. — **H. hydrobrom.** 0·01 = 15 kr. — **H. hydrojodicum** 0·01 = 20 kr. wew. 0·0002—0·0007 *p d.* — 0.001! *p. die* w pig., polecany do uspokojenia umysł. chorych; jako midriaticum (0·01 = 100 aquae), równy w dział. Scopolaminie.

Hypnalum (Monochloralantypirin) kryształki bez smaku, zapachu, łatwo rozp. w wodzie, jako hypnoticum 1·0—2·0 *p. d.* także u dzieci 1·0 = 40 kr.

Hypnonum (Acetphenon) 0·20—0·50 *p. d.* w kapsułk., perełk., (po 0·05 z dodatkiem glyceryny lub Ol. amygdal) w syrupie, mixturze. 1·0 = 15 kr.
***Ichtyocolla** zob. Gelatin. animal.
Ichtyolum (Ammonium sulfoichtyolicum) b. rzadko wewn. używ. 1·0 *p. d.*—4·0 *p. die*, najczęściej zewn. do maści (40%, u dzieci 10%), do podsk. zastrzyk. (0·10 : 10 Aqu.). 1·0 = 5 kr. **Lithium sulfoichtyol.** 1·0 = 9 kr. — **Natium sulfoichtyol.** 1·0 = 7 kr. — **Zincum sulfoichtyol.** 1·0 = 8 kr. **Hydrarg. sulfoichtyolic.** wewn. w rozczynie wodn. 15—20 kropli *p. d.* k. r. d. w chorob. przewodu pokarm., oddech., moczowego, zewn. do penzlow. maści 1 : 50) itd.
Ingluvinum stosow. jak pepsinum. 1·0 = 25 kr.
***Ipecacuanhae radix** 0·005—0·05 *p. d.* jako expect. styptic. diaphoret. cholag. itd.; 0·30—1·0 *p d.* jako emetic. w proszk., pig., macer., infus (0·10—1·0 : 100—200 col. jako expector.; 1·50 : 100—200 col. jako emetyk) do lewat. w infus. (1·0—2·0: 100). 1·0 = 5 kr.—**Extr. ipecacuanh.** 0·05—0·20 w proszk., pig., rozpuszcz. —* **Pulvis ipec. opiatus (Pulv. Doveri)** zob. opium. — ***Syrupus ipecac.** corrig. i adjuvans., czysty łyżeczk. jako expector. lub łyżkami jako emetyk. 10·0 = . kr. — **Tinct. ipecac.** 5—15 kropli. *p. d.* —50 kropli, jako emetyk. — ***Trochisci ipecac.** (zaw. ipecacuanh. 0·005) 1—3 szt. jako expector. 10 szt. = 6 kr. — **Vinum ipecac.** kroplami (do 30) jako expect.; łyżeczk. jako emetyk. 10·0 = 16 kr.
***Iridis** florent. **rad.** 0·50—2·0 *p. d.* k. r. d. jako expector, często jako constit. do pig., corrig. itd. 10·0 = 7 kr. — **Iridis versicolor. rad.** 0·50—4·0 *p. d.* k. r. d. — **Extract. fluid. irid. vers.** 5—15 kropli *p. d.* — **Iridinum** 0·05—0·20 w pig. 0·01 = 5 kr.
Jaborandi folia wewn. infus. (3·0—6·0—8·0! : 100—200 coll.); do lew. infus. (3·0—10·0 : 100—200 coll.). 10·0 = 8 kr.
***Jalapae tubera** 0·05—0·30 *p. d.* k. r. d. jako rozwaln., 0·30—0·50 *p. d.* jako purg., 1·0—30 *p. d.* jako drastic. na raz lub in dosi refracta w proszk., pig., powidełk. 10·0 = 10 kr. — ***Resina jalap.** 0·03—0·20 *p. d.* k. r. d., 0·30—0·60 *p. d.* 1—2 r. d. (jako drasticum) w proszk., pig. 1·0 = 15 kr. — **Sapo jalapinus** (składa się z Resina jalap,. Sapo medic. *āā* 4) 0·30—2·0 *p. d.* k. r. d. czyste lub z calom., z aloe itd. **Pilulae jalap.** (Jalap 1 Sapo jalap. 3) 2—10 szt. na raz, jako purg.: **Pilulae laxantes** zob. Aloë. — **Tinct. resinae jalapae** 10—30 kropli *p d.* k. r. d. 10·0 = 8 kr.
Jambul (owoc z drzewa Syzygium jambolanum) polecany w diabetes, w proszku 20·0—40·0 sproszk. dziennie albo jako **Extr. Syzygii Jambolani fluid.**; jako **Tinct. Jamb.** kroplami 10·0 = 30 kr.
Jequirity zob. Abri praecat.
***Jodoformium** wewn. 0·02—0·20! *p. d.*—1·0! *p. die* w proszk., pig., kapsułk., w rozpuszcz. w eterze, także perełki jodoform. (0·25 rozp. w eterze); zew. czysty, jako zasypka na rany (5·0!), do wdmuchi-

wań czysty (lub z cukrem), rozpuszcz. w oliwie, alkoh., eterze, glyceryn., do nacierań, zakraplań, penzlow., tampon. (1:20 Glycer.) jako spray (z eterem), do lewat. (1:50 białka), maści (1—5:30), do czopków (0·50—1·0), świeczek, gaza jodoform., wata jodoform. 1·0 = 6 kr. — Do odwonienia jodof. używamy Bals. Peruv., faba tonca, acid. carbol., acid. tannic. itd.

Jodolum (Tetrajodpyrrol) żółtawy proszek, trudno w wodzie rozpuszcz. zawiera 80% jodu, wewn. jako antiluet. 1·0 *p. d.* zewn. jak jodoform. 1·0 = 18 kr.

***Jodum** wewn. 0·005—0·03! *p. d.* 2—4 r. dz. — 0·10! *p. die* w proszk., pig. lub rozpuszcz. w alkoh., eterze, glycer., w wodnym roczczynie Kali jodat.: zew. do wziewań (0·02—0·05:500 Aqu., K. Jod. 1·0) rozpylony lub jako para (z waty) — do papieros., płukanka do ust, gardła (1:100—500), woda do ócz (0·05:100), do okładów, zmywań (2·0—5·0:100), do kąpieli (5·0—15·0 na kąpiel + 10·0—20·0 K. Jod.), do przestrzyk. (0·05—0·50 Jodi, 2·0—2·50 K. Jod., 30·0—100·0 Aqu.), do maści (0·50—1·0:10—20) do liniment., plastr. (0·50—2·0:50); w roczczynach zgęszcz., wodn., glycer., jako środek żrący. 1·0 = 6 kr. — **Solutio jodi Lugoli causticum** (składa się jodi 1, K. Jod. i Aqu. *āā* 2) i **Glycer. jodi caust.** (składa się z Glycer. 2·0, Jodi, KJ. *āā* 1·0) oba jako środki żrące. — ***Tinct. jodi** (Jodi 1, Alcoholi 16) wew. 0·10—0·30! *p. d.* — 1·0! *p. die;* zewn. do penzlow. skóry, błon śluz., czysta (lub z coll., glycer.) do okładów (1·0—5·0:25 Aqu.) do zakrapl. (0·50—1·0:100—200 Auq.), do lewat. (1·0:10—20 Aqu.), do płukań, wziewań. 10·0 = 11 kr. — **Tinct. jodi aether.** (Jodi 1, Aether 12). 1·0 = 2 kr. — **Tinct. jodi fortior** (Jodi 1, Alcoh. 8).

Jodum tribromatum w rozcz. 1:300 polec. do rozpylań w błonicy. 1·0 = 12 kr.

Jodum trichloratum wewn. z rozczynu 0·10:120—150 łyżeczk., w dyspeps.; zewn. do przestrzyk. w blenorrh. (0·10:120) 1·0 = 18 kr.

Juglandis regiae folia (antiscropholos.) wewn. w decoct. 5·0—15·0:150) także jako species, zewn. jako zasypka, do prz strzyk. w infus. — do kąpieli) 300·0—500·0 na kąpiel. 100 = 9 kr. — **Extract. juglandis** 0·20—1·50 *p. d.* k. r. d. 1·0 = 4 kr. — **Juglandinum** 0·10—0·25 *p. d.* k. r. d.

***Juniperus fructus** (baccae juniperi) wewn. 1·0—2·50 *p. d.* k. r. d. w proszk., pig., powidelk., w infus. (10·0—15·0:150 col.) zewn. do wziewań, nakadzań, kąpieli (w inf. 150·0—200·0:1500). 100 = 10 kr. — ***Ol. Juniperi** 2—6 kropli *p. d.* k. r. d. zewn. do nacierań, maść. 1·0 = 2 kr. — ***Roob Juniperi** łyżecz. czysty lub w mixt. 10·0 = 8 kr. — ***Spirit Juniperi** stosown. jak poprzed. 10·0 = 3 kr. — ***Unguent. Juniperi.** 10·0 = 6 kr.

Kalium causticum fusum zob. Kalium hydrooxydat. fus.
— **aceticum siccum** 0·50—4·0 *p. d.* k. r. d. w rozpuszcz.

pig., także do wąchania. — ***K. aceticum solutum** (Liq. kali acet.) 2·0—12·0 *p. d.* k. r. d. — 30·0 *p. die*, czysty lub w mixt. 10·0 = 6 kr.

Kalium arsenicosum solut. (Liq. kali arsen.) zob. Acid. arsenicos.;

— **bicarbonicum** 0·20—1·50 *p. d.* w proszk., rozpuszcz., limoniad. burzących; zewn. jako woda do ust (2·0—10·0:100), do przestrzyk., lewatyw. 10·0 = 5 kr.

— **bichromicum** (K. chromic. rubrum) b. trujący, wewn. rzadko używ. (0·01! *p. die*) zewn. jako środek żrący przy owrzodzeniach nowotworów, w 5% rozcz. przeciw poceniu się nóg. 10·0 = 2 kr.

— ***bromatum** wewn. 0·30—2·0 *p. d.* 2—4 r. d. 5·0—10·0! *p. die* (także 1·0—2·0 *p. d.* co godz. w epilepsyi) w proszk. lub rozpuszcz.; zew. do maści (1·0—5·0:10), czopk., penzlow., (1:5), wziewań (1·0—10·0:500), przestrzyk. w blennorrh. (K. bromat. 1, glycer. 2, Aqu. 20), do lewat. (2·0—5·0: 100) 10·0 = 7 kr.

— ***carbonicum** (purum e tartaro) wewn. 0·10—1·0 *p. d.* 2—4 r. dz. — 5·0—10·0 *p. die* rozpuszcz. lub w saturacyi (1·0:15 octu. lub succ. citri.); zewn. jako woda do ócz (0·05—1·0:100) do wziewań (1·0—5·0:500). 10·0 = 5 kr. — * **K. carbon. crudum** tylko zew. do kąpieli (100·0—500·0 na kąp.). 100 = 11 kr. ***K. carbon. solutum** (Liq. k. carbonici) zewn. do okładów, miejscowych kąpieli (2·0—25·0:1000), do przestrzyk., lewatyw, maści (1·0—5·0—10). 10·0 = 3 kr.

— **chloratum** 0·20—5·0 *p. d.* k. r. d. w proszk. lub rozpuszcz. 10·0 = 3 kr.

— ***chloricum** wewn. 0·10—1·0! *p. d.* k. r. d. — 8·0! *p. die* (u dzieci z większemi dawkami b. ostrożnie, najwyżej 1·0—2·0 *p. die*) w rozpuszcz.; zewn. jako płukanka do ust, gardła. (2·0—5·0:100), do wziewań (1·0—10·0:500), penzlow. (1·0:5—10 glycer. lub syrupu), przestrzyk., okładów. 10·0 = 4 kr.

— **chromicum neutrale** wewn. 0·10—0·60 *p. d.* k. r. d. w rozpuszcz.; zewn. w roztczynie zgęszcz. jako środek żrący. 10·0 = 3 kr.

— **cyanatum** wew. 0·01—0·03! *p. d.* w rozpuszcz., także zew do maści, opatr. 1·0 = 6 kr.

— **dichromicum** stosow. jak K. chromicum.

— **ferrocyanatum** 0·5—1·0 *p. d.* jako sedetiv, antineuralg. 10·0 = 12 kr.

— ***hydrooxydatum fusum** (Kal. caustic. fusum — lapis causticus chirurgorum) wew. 0·01—0·15 *p. d.* 2—3 r. dz., rozpuszcz. w alkohol. (Tinct. kalina); zew. jako środek żrący in subst., woda do ócz (0·05—0·10:25), do zmywań, opatrunk. (2—4%), kąpieli miejscowych i ogólnych (30·0—100·0 na kąpiel). 10·0 = 10 kr. — **Liquor Kali caustici** wew. ½—1 kropli (0·02—0·40); zew. jak poprzedzający, tylko w dawce dwa razy większej.

— ***hydrotartaricum** (Tartarus depuratus, Cremor Tartari) wew. 0·50—2·50 *p. d.* k. r. d., jako laxans 4·0—8·0 *p. d.* 1—2 r. dz., w proszk., powidłach, kęsach, mixt.; zewn. jako proszek do oczów, zębów; do kąpieli (60·0—100·0 na kąpiel).

10·0 = 6 kr. — **Serum lactis acidum** (K. hydrotart. 1·0:100 Serum lactis) łyżeczk.

*__Kalium hypermanganicum__ (permanganicum) **crystallisatum** rzadko wew. po 0·05—0·15 *p. d.* 2—3 r. d. rozpuszcz. w wodzie; zew. w ropuszcz. (0·50—1·0:200) jako desinficiens, jako płukanie do ust, gardła (łyżkę 1% roztworu na szklankę wody), do wziewań, rozpyl. (½—1%), do penzlow. (5—10%), zastrzyk. podskórn. (1%), polecane przeciw ukąszeniu wężów jadowitych. 1·0 = 1 kr.

— **hypochlorosum solutum** (Aqua Javelli) tylko zew. 100·0 = 12 kr.

— *__jodatum__ wew. 0·10—0·50 *p. d.* k. r. d. — 5·0—15·0 *p. die*, rozpuszcz. l. w pig.; zew. do wziewań i rozpylań, do płukania ust, gardła (0·50—5·0:100), do okładów (1·0—2·0:100), do kąpieli miejscow. i ogólnych, do nacierań (5·0—15·0:100 spirit.), do maści (1·0—5·0:20—25), do zastrzyk. podskórn., miąższ. (0·50—2·50:500 1—2 strzykaw. 1—3 r. dz.). 10·0 = 34 kr. — **Ung. kali jodati** (składa się Kali jod. 20, Natr. thyosulf. 0·25, Aq. 15, Adeps suil. 165).

— *__natrio tartaricum__ (Tartarus natronatus, sal Seignetti) wew. 0·50—2·0 *p. d.* k. r. d. w proszk. l. rozpuszcz.; jako lax. 15·0—50·0 w kilku dawkach, także w lewatyw. (15·0—30·0 *p. d.*). 10·0 = 3 kr.

—* **nitricum** (purum — saletra oczyszczona) wew. 0·20—1·0 *p. d.* — 10·0 *p. die* w rozpuszcz., proszk.; zew. jak K. chloricum. 10·0 = 3 kr. — **Nitrum tabulatum** (Sal Prunellae) kołaczyki zaw. 0·20 K. nitr. *charta nitrata*.

— **osmicum** 0·001 *p. d.* — 0·01 *p. die* w pig., podskórnie 1% roztwór. 0·10 = 50 kr.

— *__permanganicum__ zob. K. hypermanganicum.

— **silicicum** (szkło wodne) wew. 0·50—1·0 *p. d.* 2 r. dz. w rozpuszcz.; zew. w bólu zębów itd., do opatrunk. 100·0 = 15 kr.

— *__stibio tartaricum__ (Tartarus stibiatus, T. emeticus) wewn. 0·005—0·02 *p. d.* k. r. d. (expect. diaphoret. itd.), 0·05—0·10—0·20! *p. d.* co 10—15 minut (emetic.) w proszk., rozpuszcz., pastylk., mixt.; zewn. do opatr., okład. (0·05—1·0:100) jako woda do ócz (0·10—1·0:100), do wcierań (10%), lewat. (0·10—0·30:50—150 Aqu.), do zastrzyk. przy blennor. (0·10—0·20):100) do czopk. (0·10—0·30:5—10 B. Cacao), maść (0·10—0·50:10) do maści drażniących (1·0—2·0:10). 1·0 = 2 kr. - **Ung. Autenriethi** (Tartar. stib. 2 - Ung. paraff. 8). — *__Vinum stibiatum__ (1:250 Malag.) 10—40 kropli *p. d.* k. r. d.; jako wymiotne 15·0 -40·0 *p. d.* 10·0 = 10 kr.

— *__sulfuratum__ (Hepar sulfur. kalinum) wewn. 0·05-0·40 *p. d.* 2—4 r. dz. w pig., rozpuszcz., mixt. zewn., do zmywań (5—15%), maści (1·0:5—10). 10·0 = 12 kr. — *__Kal. sulfur. pro balneo__ zewn. jak poprzedni, do kąpieli (30·0—150·0 na kąpiel), 100 = 16 kr.

— **sulfuricum** wewn. 0·50—2·50 *p. d.* k. r. d. — 8·0—15·0 *p. die* jako lax. w rozpuszcz. l. proszku.

— **tartaricum** (Tartarus tartarisatus) wewn. 0·50—2·0 *p. d.* k. r. d. (jako diuret.) — 20·0 *p. die* w proszk., rozpuszcz., mixt. 10·0 = 10 kr.
— **tartar. boraxatum** stos. jak poprzedni. 10·0 = 15 kr.
— **telluricum** 0·02—0·04 *p. d.* w pigułk. na noc przeciw nocnym potom suchotników 0·1 = 30 kr.
***Kamala** łupka z owocu mallotus philip. wewn. 8·0—12·0 *p. d.* roztarta z wodą lub w powidełk., mixt. 1·0 = 3 kr.
Kava-Kava (Rad. piperis methystici) inf. i decoct. 4—6%.
Kephir 300·0—1000·0 na raz przed l. po jedzeniu.
Keratinum używ. do obciągania piguł., które mają przejść żołądek niestrawione. 1·0 = 30 kr.
Kola nuces (zawiera Coffeinum) inf. (50·0—100·0 : 100—300 coll.).
***Kosso** (Kusso) wewn. 20·0 w 2 dawk. co ½ godz. w mixt. lub tabletk. 10·0 = 12 kr. — **Kossinum crystal.** wewn. 0·50—1·0 *p. d.* (2—3 r. dz. co ½—1 godz.) w proszk., pig., 0·10 = 25 kr.
Kreolinum zob. Creolinum.
Kreosotal (Kreosot. carbonicum Heydeni) płyn gęsty do miodu podobny, zaw. 92% kreosotu, bez zapachu, nie szczypiący, nie drażni żołądka. 2·0—5·0 *p. d.* w tranie lub (dzieciom) w emulsyi. 1·0 = 8 kr.
***Kreosotum** wewn. 0·01—0·10! *p. d.*—0·50! *p. die* w pig., kapsułk., mixt., zewn. w substancyi podobnie stosow. jak acid. carbolic, do okład. (Aqu. kreosoti) do maści (1·0 : 10). 1·0 = 2 kr.
Kresinum ½—1% roczczyn. zewn. jako desinficiens. 1·0 = 1 kr.
Kumys napój przyrządzany z mleka klaczy kirgizkich, także z innego mleka.
Lactucae virosae hb. 10·0 = 3 kr. jako **Extr.** 0·03—0·60! *p. d.* — 2·50 *p. die* w pig. 1·0 = 9 kr.
Lactophenin chemicznie powinowaty z phenacetinem — antineuralg. (ischias), także hypnot., proszek kryst. mało w wodzie rozpuszcz. 0·50—0·80—1·0 *p. d.* — polecany w durze brzusznym u dzieci. 1·0 = 10 kr.
***Lactucarium** 0·03—0·30! *p. d.* — 1·0! *p. die*, (jako hypnot. 0·50 *p. d.* — 2·0 *p. die*) w proszk., pig., emuls.; zewn. do collyr. (0·10—0·30 : 25). 1·0 = 5 kr. — **Extr. Lactucae** virosae 0·03—0·06 *p. d.* jako narcot. i hypnot. 1·0 = 9 kr.
Laminaria (digitata) używ. do rozszerzania ujścia macicy itd. 1 pręcik = 30 kr.
***Lanolinum** (tłuszcz obojętny) do maści, jako constit. 10·0 = 8 kr. — **Lanolinum anhydricum** (bezwodn.) żółtawa masa, przeźroczysta, stosow. tak samo. 10·0 = 10 kr.
Lapides cancrorum zob. calcium. carbon.
Lauri folia stos. jak folia aurantior 100 = 10 kr. — ***Lauri fructus baccae** 0·20—1·50 *p. d.* w proszk., w infus. (5·0—20·0 : 100 coll. 100 = 15 kr. — ***Ol. Lauri** do maści, liniment. 10·0 = 3 kr.
***Lavandulae flores** do rozmaitych species, kąpieli i t. d. 10·0 = 7 kr. — ***Ol. Lavandulae** do maści, liniment. itd

1·0 = 3 kr. — ***Spirit. Lavandulae simplex** 10·0 = 5 kr. **Spir. Lavandulae compos.** do wąchania, nacierań, zmywań itd.

Leptandrae virginicae radix i więcej używane **Extract.** 0·50—4·0 *p. d.* czyste l. w mixt. (laxans l. drastic.). — **Leptandrinum** 0·015—0·12 w pig. jako laxan. 1·0 = 20 kr.

Levistici radix wewn. 0·50—2·0 *p. d.* k. r. d. infus., (10·0—15·0 : 150) jako diuret. 10·0 = 4 kr.

***Lichen islandicus** wewn. 15·0—30·0 *p. die*, jako species, decoct. (5·0—10·0 : 100 l. galareta (1·0 : 3—6). 100 = 10 kr. — **Lichen pulmonarius** i **L. island. ab amaritiae liberat.** stosow. jak poprzed. ***Gelatina lich. island.** 100 = 60 kr. i ***pulverata** 10·0 = 10 kr.

Lignosulfit płyn gęsty, ulatniający; do wdychiwań w przewł. chorob. płuc. 1 flaszka = 1 złr.

Lignum campechianum decoct. (5·0—15·0 : 100), **Extract. l. C.** 0·50—1·0 *p. d.* k. r. d. 1·0 = 2 kr.

— ***Quassiae** wewn. 1·0—2·0 w proszk., infus., l. maceracyi (3·0—15·0 : 100 wina). 10·0 = 5 kr. — **Cort. Quass.** 10·0 = 2 kr. stos. tak samo. — ***Extr. Quass.** 0·2—0·6 *p. d.* k. r. d. w pig., mixt. 1·0 = 13 kr. — **Tinct. Quass.** 20—50 kropli *p. d.* i **Quassinum** 0·02—0·10 *p. d.* 2—3 r. d. 0·10 = 15 kr.

— ***Santali rubri** zew. do nakadzań, proszk. do zębów itd. 10·0 = 1 kr. — ***Ol Santali ostindicum** 0·03 *p. d.* — 2·0 *p. die* w kaps. (jak bals. Copaivae). 1·0 = 5 kr.

— **Sassafras** 0·50—2·0 *p. d.* k. r. d. zwykle w decoct. (10·0—30·0 : 100—300 coll.) tak samo **Cort. l. S. — Ol. l. S.** 1—5 kropli k. r. d. 1·0 = 2 kr.

***Lini semen** wew. w decoct. (5·0 — 30·0 : 100—300 col.), zew. w decoct. do lewat., przepłuk., przestrzyk.; do kataplasm. 100·0 = 18 kr. — ***Placenta sem. lini.** 100·0 = 6 kr. — **Farina sem. lini.** ***Ol. lini** do lewat., nacierań, maści. 100·0 = 12 kr.

***Linimentum ammoniatum**, **L. ammoniato camphor.** zob. Ammonia.

— ***saponato camphor.** (Opodeldoc) zewn. do nacierań. 10·0 = 4 kr.

Lipaninum stos. jak Ol. jecor. aselli. 10·0 = 15 kr.

***Liquiritiae radix** wew. w proszk., do spec., infus., jako consp., corrig. i t. d. 10·0 = 5 kr. — ***Extr. liquir.** jako corrig., constit., expect. 10·0 = 18 kr. — ***Succus liquir. depuratus.** 10·0 = 7 kr. — ***Gelatina Liquir. pellucida.** 10·0 = 6 kr. — ***Pasta liquir. flava.** 10·0 = 6 kr. — ***Pulv. liquir. compositus** (Fr. foenicul., Sulf. depurat. *ãã* 1, Rad. liquir., fol. Sennae *ãã* 2, Sacchari 6). 10·0 = 8 kr. — **Syrup. liquir.**

***Liquor acidus Halleri** 3—20 kropl. (0·30—1·0) *p. d.* k. r. d. czysty l. w mixt. (1·0 — 5·0 : 100), jako napój (5·0 — 10·0 : litr), do penzlowań (1·0 : 10·0) = 10·0 = 5 kr.

Lythargyrum zob. Plumb. oxyd. fusum.

Lithium benzoicum 0·05—0·20 *p. d.* k. r. d. w proszk., pig., rozpuszcz., do wziewań 0·50—2·00 : 100). 1·0 = 6 kr.

Lithium bromatum 0·20—5·0 *p. d.* k. r. d. w rozpuszcz. 1·0 = 6 kr.
— ***carbonicum** wewn. 0·05—0·30 *p. d.* k. r. d. — 2·0 *p. die* w proszk., pastyl., rozpuszcz. (Aqua lith. carbon. 0·15:100 Aq.), w sztuczn. wod. mineral. (z Kal. l. natr. bicarb.); zewn. do płukań, wziewań (1—3%). 1·0 = 6 kr.
— **citricum** tak samo.
— **salicylicum** biały kryst. proszek bez zapachu, smaku słodkaw., łatwo rozpuszcz. w wodzie, winie; wew. 0·50—1·0 *p. d.* 3—4 r. d. w proszk. l. rozpuszcz. 1·0 = 4 kr.
— **sulfo-ichtyolicum** zob. Ichtyol.
***Lobeliae inflat. hb.** wew. 0·20—0·50 *p. d.* (jako emet. 1·0—5·0 *p. d.*), częściej w decoct. (2·0—6·0:100). 10·0 = 4 kr. — **Extract. fluid. lobel.** 5—20 kropl. *p. d.* 1·0 = 10 kr. — ***Tinct. lob. infl.** 0·50—1·0! *p. d.* — 5·0! *p. die* czysta l. w mixt. 10·0 = 6 kr. — **Lobelinum** płyn żółty oleisty i częściej używ. **Lobelinum sulphur.** 0·02—0·06 *p. d.* — 0·20 *p. die* w asthmie zamiast tinct. lob. mało wypróbowany.
Loretin proszek żółty, krystal., nietrujący, bez zapachu, polecany zam. jodoformu, jako zasypka z talcum, amylum, 1·0 = 10 kr. **Bismuthum loretinic.** środek antysp. osuszający, jako zasypka w conj. phlyct. i t. d. wewn. po 0·5 w rozwolnieniach.
Losophan (Trijodkresol) zaw. 80% jodu, białe krystal. igiełki rozpuszcz. w chlorof., eterze, stosow. w chorob. skóry (herpes tons., pitiriasis, eczema. w maści (3·0—5·0:100), w zasypce. 0·10 = 5 kr.
***Lupulinum** 0·10—1·0 *p. d.* k. r. d. w proszk., pig., rozpuszcz., w maści (1·0:2—5). 1·0 = 3 kr.
Lycetol (dimethylpiperazin) wewn. 1·0 *p. d.* 3 razy dnia posiada podobne własności jak piperazina. 0·1 = 8 kr.
***Lycopodium** wew. 0·50—3·0 *p. d.* w mixt. (5·0—10·0:100), w powidł.; zew. jako consperg. 10·0 = 7 kr.
Lysidinum rozp. w wodzie trochę cuchnące ciało kryst. (w handlu zwykle 50% rozcz.) wewn. 1·0—5·0 *pro die* w rozpuszczeniu w nasyconej w wodzie; rozpuszcza kw. moczowy stos. w dnie 1·0 = 35. Częściej używany stały przetwór:
— **Lys. bitartaricum** 3·0—15·0 *pro die* 1·0 = 30 kr.
Lysol płyn przeźroczysty, oleisty, zapachu kreosotu, własności kw. karbolow., mniej trujący, do opatr. (½—1%) 10·0 = 4 kr.
***Macis** 0·20—0·50 *p. d.* w proszk., pig.; jako corrig. 10·0 = 11 kr. — ***Ol. macid.** 1—2 kropl. *p. d.* w rozpuszcz., w eterze. 1·0 = 5 kr. — **Tinct. m.** 10—20 kropl. *p. d.* k. r. d. 10·0 = 7 kr.
***Magnesia usta** zob. Magn. oxydata.
***Magnesium carbonicum** hydrooxydat. (Magn. carbonica alba) 0·20—2·0 *p. d.* k. r. d. w proszk., tablet., mixt., w wodzie (Aq. magn. carbon.); zew. jako proszek do zębów, zasypka. 10·0 = 5 kr. — **Pulvis Magnes. c. Rheo** stosow. tak samo.
— ***citricum** łyżeczk. we wodzie l. limoniadzie. 10·0 = 20 kr. — ***Magn. citr. effervesc.** (składa się Magn. citr., Natr.

bicarb., acid. citric. i sacchar.). 10·0 = 10 kr. — ***Potio magn. citr. effervesc.** (20·0) 1 doza = 56 kr. — **Magn. boro citricum** 10·0—25·0 *p. d.* in dosi refracta w proszk. l. rozpuszcz. 1·0 = 2 kr

Magnesium lacticum 0·50—2·0 *p. d.* k. r. d. (jako laxans 10·0—12·0 *p. d.)* w proszk., rozpuszcz. 1·0 = 4 kr.

— **oxydatum** (Magn. usta) 0·2—2·0 *p. d.* k. r. d.; (5·0—6·0 *p. d.* jako laxans) w past., tablet., mixt., proszk.; zewn. do proszku do zębów. 10·0 = 15 kr. — **hydrooxydatum** (Magn. hydrica) wchodzi w skład Antidot. arsenici albi; wew. 0·30—1·50 *p. d.* jako antacidum (2·0—5·0—10·0 *p. d.* jako purg.) w proszk., pastyl., mixt. 10·0 = 4 kr. — **Magn. saccharata** (Magn. oxydat, 10, Syr. simpl. Aqu. *āā* 80) łyżeczkami, jako środek rozwaln.

— **salicylicum** 3·0—6·0 *p. die* stosow. w durze; (6·0—8·0 *p. d.* jako laxans). 1·0 = 6 kr.

***sulfuricum** (Sal. Seidlitzensis) 1·0—3·0 *p. d.* k. razy d. w proszk. lub rozpuszcz. jako digestiv., w większych dawkach 10·0—50·0 w proszk. rozpuszcz. w wodzie zawierającej Co_2 jako laxans; (do lewatyw 15·0—30·0 na lewatywę) 100 = 10 kr. — ***Magn. sulfur. siccum**, w dawkach nieco mniejszych. 10·0 = 3 kr.

— **tartaricum** 0·50—1·0 *p. d.* w proszk. 2—4 r. dz.

Maïdis stigma decoct. (5·0—15·0 : 100 col.) jako diuret. — **Extr. fluid. M. st.** 0·50—1·0 *p. d.* 2—4 r. dz. 10·0 = 28 kr. — **Extr. M. ustilaginis fluid.** stosown. zam. Secale cornut. 10—20 kropli *p. d.* — 4·0 *p. die.* 1·0 = 3 kr.

Malakin (Salicyl - p - Phenetidin) jasno-żółte drobne igiełki w wodzie nierozpuszcz. stosowane jako antipyret, anthireumat., ma działać dopiero w kilka godzin po zastosowaniu, ostatnimi czasy polecane także jako anthelminticum. 1·0 = 20 kr.

***Maltum Hordei** w proszk. 0·50—1·0, w decoct. (10·0—20·0 : 100) do płukań, lewat., kąpieli (1—2 klg. na kąpiel.) 100 = 12 kr. — **Extract. Malti** łyżeczk. z mlekiem winem; jako oxcip. dla rożnych środków np. Extr. M. ferrat., jodat. itd. 10·0 = 5 kr.

Malvae folia 100 = 14 kr. i ***flores M.** 100 = 3 kr. wchodzi w skład species, decoct. (5—15·0 : 100).

Manganum chloratum 0·10—0·75 *p. d.* w rozpuszcz.; płukanki do ust, gardła (1—4%). 10·0 = 10 kr.

— **hyperoxydatum nativum** 0·10 - 1·0 *p. d.* w proszk., pig., do maści (1·0—3·0 : 10).

— **sulfuricum** 0·10—0·60 *p. d.* 2—4 r. dz. w dawce 2·0—4·0 *p. d.* zażyć w 2—4 dawkach w ciągu kilku godzin jako laxans; do maści (5—10%). 10·0 = 10 kr.

***Manna** wewn. 4·0—10·0 *p. d.* k. r. d., w dawce 50·0—100·0 (u dzieci 30·0—50·0) jako laxans, w rozpuszcz., w powidełk. 10·0 = 8 kr. — ***Syrup. mannatus** łyżeczkami, jako corig.

Mastix (Resina Mastich) w dentystyce, także do plastrów. 10·0 = 13 kr.

Matico folia 0·50—2·0 *p. d.* w proszk., pig., w infus. 10·0—

30:100). 10·0 = 6 kr. — **Ol. M.** ½—1 kropli *p. d.* 0·10 = 6 kr. **Tinct. M.** 20—40 kropli *p. d.* 2—4 r. dz. 10·0 = 8 kr.

Mel crudum i ***M. depuratum** wewn. 50·0—100·0 *p. d.* czysty lub rozpuszcz. jako laxans, mniejsze dawki jako expector.; zewn. do płukanek ust, gardła, penzlow., katapl., lewatyw itd. 100 = 24 kr. — ***M. rosatum** zewn. do penzl., płukanek. 10·0 — 4 kr.

***Meliloti herb.** do species, plastr. 10·0 = 3 kr. — ***Empl. Meliloti.** 10·0 = 4 kr.

***Melissae folia** infus. (5·0—25·0:160·0); do species, kąpieli. 10·0 — 4 kr. — ***Spirit. M. compos.** 20—40 kropli *p. d.* k. r. d.; do wąchania, nacierań. 10·0=4 kr.

***Menthae crispae** 10·0 = 3 kr. i ***M. piperitae folia** 10·0=3 kr., stos jak folia Melissae; — ***Ol. M. pip.** wewn. ½—3 kropli k. r. d 1·0 = 14 kr. — ***Rotulae M. pip.** 10·0 = 5 kr., — ***Spiritus M. pip.** 20—30 kropli *p. d.* k. r. d. w mixt. (5·0—10·0:100); zewn. do wąchania, nacierań. 10·0 = 4 kr. — **Syrup. M. pip.** corrig. 10·0 = 3 kr.

***Mentholum** wewn. w migrenie po 0·30—1·0 *p. d.* także jako antineuralg., anaestethic. w gruźlicy po 1·0—1·50 5—6 razy dnia w proszk., pig.; zewn. w bólu zębów (nacierania 1·0: 5·0—10·0 alkoh.), w formie laseczki (Migrainestift), także do wziewań, penzl. 1·0 = 5 kr.

Methylacetanilid zob. Exalgin.

Methylalum (Methylen, Dimethylaether) rozpuszcz. w wodzie, alkohol., działa w maść. liniment. (1·0:6—10) kojąco, podskórnie (1·0:4 Aq.) jako nasenny; antidot. dla strychniny. 1·0 = 6 kr.

Methylenblau (przetwór ma być wolnym od chlorkucynku) wewn. 0·1—0·50 w zimnicy — podskórnie 0·02—0·08 w 2% rozczynie. 1·0 = 15 kr.

Methylenum bichloratum używany (szczególnie w Anglii) w miejsce chloroformu — skład przetworu niepewny.

Methylum chloratum (Chlormethyl) zewn. do znieczuleń miejscowych stos. cienkim strumieniem na miejsce mające być znieczulonem. 1·0=6 kr.

Microcidin (Natriumnaphtolicum) proszek w wodzie rozp., antyseptyk nietrujący stosowany w miejsce karbolu. 1·0=2 kr.

Migraenin mieszanina antipyryny, coffeiny, kw. cytryn. 1·10 *p. d.* co 2 godz. zwykle 1—2 proszk. przynoszą skutek 1·0 = 20 kr.

Millefolii herb. infus. (5·0—15·0:100) species, zewn. do kąpieli, lewatyw. 10·0 = 1 kr. — **Extr. Mill.** 1·0 = 3 kr. — **Ol. Mill.** 1·0 = 20 kr.

Minium zob. Plumb. oxyd. rubrum.

***Mixtura oleoso balsamica** zob. Balsam vitae Hofmanni

***Mixtura sulfurica acida** zob. Liquor acidus Halleri.

Mollinum (składa się z tłuszczu 100, ługu potas. 40, glyceryny 30%) constit. do maści, mydeł. 10·0 = 8 kr.

Monobromphenylacetamid (Antisepsin) wewn. 0·1—0·25 w pig., proszku ma łączyć własności antifebryny i bromu stos. w gośćcu z bólami — sprowadza łatwo sinicę.

Morphinum aceticum 0·03! *p. d.* 0·1! *pro die* 0·10 = 3 kr.
— **hydrobromicum** 0·03! *p. d.* 0·10 *p. d.* polec. w miejsce chloralhydrat.
— ***hydrochloricum** (muriaticum) 0·005—0·03! *p. d.* — 0·12! *p. die*, 2—4 r. dz. w proszk., pig., rozpuszcz.; zewn. do pędzlow. (0·50—1·0:20 — 100) do lewatyw, (0·01—0·03 *p. d.*) do wziewań, rozpylań (0·02—0·10:100) jako proszek do wdmuchiw. (0·50—1·0:2—10 sacch., gummi arab. etc,), do czopków (0·005—0·02) do maści (1·0—5·0:50), do zastrz. podskórnych i miąszowych (0·005 — 0·02 !). 0·10 = 4 kr. — **oleïnicum** jest to morph. hydrchl. rozpuszczone w Acid. oleïnicum 0·05—0·10:3·0 używ. do wcierań.
— **phtalicum** po podsk. zastrz. 0·10 = 12 kr.
— **sulfuricum** stos, jak mor. hydrochloricum. 0·10 = 6 kr.
— **valerianicum.** 0·10 = 10 kr.

Morhuolum produkt tranu, zawierający w znacznej ilości jod, 0·20 *p. d.* w kapsułk. 4—6 kaps. dziennie dla dorosłych, 2—4 kaps. dla dzieci. 1·0 = 7 kr.

Moschus tonquinensis 0·10—0·30—0·60 *p. d.* co 2—3 godziny (dzieciom 0·01—0·15 *p. d.*) w proszk., pig., powidełk., emulsyi, do lewatyw (0·50—1·0 na lewat.) podskórnie (0·30—0·60). 0·10 = 60 kr. — **Tinct. Mosch.** 20—50 kropli k. r. d. 1 kropla = 3 kr.

Muscarinum 0·0005—0·002 *p. die* w pig. l. podskórnie. 0·01 = 24 kr.

***Myristicae semen.** zob. Nux moschata.

***Myrrha** (Gumi resina) 0·20—0·50—1·0 *p. d.* k. r. d. w proszk., pig., mixt., zawiesinie; do proszków do zębów, do płukanek ust, gardła, do maści, liniment. 10·0 = 8 kr. — **Extr. m.** tak samo stosowany. 1·0 = 3 kr. — ***Tinct. myrrhae** 10 — 40 kropli *p. d.* k. r. d.; zewn. do płukanek ust, dardła (5·0 — 15·0 : 100), do penzlow. 1·0—3·0 : 10·0 mel.), do przestrzykiwań (1·0—10·0:100), do maści (1·0:3·0—10·0). 10·0 = 5 kr.

Myrtholum ciecz jasna, dość przyjemnej woni, antysept. stosow. wew. w zgorzeli płuc, bronch. putrida (0·30 *p. d.*) w kapsułk. co 2 godziny. 1·0 = 20 kr.

Napellinum (sedativum) 0·01—0·07 *p. d.* k. r. d. w pig., rozpuszcz., także podskórnie. 0·01 = 10 kr.

***Naphtalinum** purris. (alcoh. depurat.) 0·02—1·0! *p. d.* — 4·0! *p. die* w proszk., pig., kapsuł., stosow., jako antidiarrhoic. także w durze brzusznym, w nieżytach pęcherza; zewn. w maściach l. rozpuszcz. w oliwie (1·0:10—15), do lewatyw. 1·0—5·0:100). 10·0 = 6 kr.

Naphtalolum zob. Betol.

***Naphtolum** (Izo-Beta naphtol) część składowa dziegciu, polecana w chor. skórnych, zew. w rozpuszcz. w alkohol. (2.0—10·0:100), w maści (1·0—3·0:30·0), w mydłach (2·0—15·0:100). 10·0 = 12 kr.
— **camphoratum** — stos. w gruźlcy do wstrzykiwań miąższowych w dawce 0·15 w oliwie — także zewn. z cocainą.

Narceinum 0·01—0·10 *p. d.* 2—3 gr. dz. w proszk., pig., rozpuszcz., do lewat., do czopk. (0·01—0·05), także podskórnie. 0·01 = 3 kr.

Naregamiae radicis extr. fluid. 0·02—0·05 pr. d. k. jako expectorans dział. podobne do ipecac.

Natrium aceticum 0·50—4·0 *p. d.* w proszk., rozpuszcz., w mixtur. 10·0 = 4 kr.

— **aethylicum** pro cauterisatione, środek żrący, stosow. w rozpuszcz. 1·0 : 3·0 : 3·0). 1·0 — 8 kr.

— **arsenicicum** 0·001—0·002 *p. d.* 1—2 r. dz. w rozpusz. l. pig., do kąpieli (2·0 -10·0 na kąpiel), do wziewań. 0·01 = 1 kr.

— **benzoicum** 0·20—1·0 *p. d.* — 15·0 *p. die* w proszk., rozpuszcz., pig., mixt.; zew. do wdmuchiwań, wziewań (5%) rozpylań, penzlow.; jako płukanka, woda do ócz. 1·0 — 3 kr.

— ***bicarbonicum** (Natr. carb. acidum, N. hydrocarbonic., Bicarbonas sodae) wew. 0·30—1·50 *p. d.* k. r. d. w proszk., placuszk., mixt., saturacyi, w rozpuszczaniu (Aq sodae); zew. do płukań, wziewań (0·20 - 2·0 : 1·00), do kąpieli (150 - 400 na kąpiel). 10·0 = 2 kr. — ***Pastillae e natr. hydrocarb.** (Past. Bilinenses s. de Vichy à 0·10. 10 pastyl. = 14 kr. — ***Pulvis aërophorus simplex** (anglicanus) (składa się Natri bicarb. 2·0 i osobno acid. tartarici 1·50). 10 doz = 30 kr. — ***Pulvis aërophorus laxans Seidlitzensis** (Natri bicarb. 3·0, Sal Seignetti 10·0 i do tego Acid. tartaric. 3·0). 10 doz. = 80 kr.

— **boracicum** zob. Borax veneta.

— ***bromatum** stos. jak Kali bromat. 10·0 = 8 kr.

— ***carbonicum purum** s. crystallisatum stosow. jak Natr. bicarbon. 10·0 = 4 kr. — **Natr. carbon. crudum** zewn. do kąpieli (¼ kilo — 1 kilo na kąpiel). 100·0 = 3 kr. — ***Natr. carbon. siccum** 0·20—1·0 *p. d.* k. r. d. w proszk., pig.; do proszku do zębów, do maści (1·0—2·0 : 20). 10·0 = 4 kr. **causticum solutum** (Liquor natr. caustici) stos. tak samo jak Liquor Kali caustici.

— **chloratum** (sól kuchenna) wewn. 0·50—2·0 *p. d.* k. r. d. łyżeczk. rozpuszcz. przy krwiopluciu, w neurozach — także jako antidot.; zewn. do lewatyw (1—2 łyżki na lewat.), do okładów suchych, oziębiających (1 soli, 2 śniegu lub lodu), do kąpieli (1—5 klg. na kąpiel), do wziewań (1·0—10·0 : 500). 100·0 = 8 kr.

— **chloricum** 0·50—1·0 *p. d.* 2—4 r. dz. w proszk., rozpuszcz. (3·0—5·0 : 100), do płukań, wziewań jak Kalichloric. 10 = 6 kr.

— **dithiosalicylicum** szary w wodzie łatwo rozpuszczalny proszek, wewn. 0·20 *p. d.* 2—4 razy dnia w gośćcu staw. 1·0 = 8 kr.

— **hypochlorosum solutum** (Liquor natrii chlorati Javell'a) 0·20—1·0 (5—15 kropli) *p. d.* k. r. d.; zew. do płukań ust, gardła (3—10%), do przestrzykiwań (1—5%), do lewatyw (30—40 kropli), do kąpieli (½—1 klg. na kąpiel). 100 = 12 kr.

— **hypermanganicum** jak Kali hypermanganic.

— **hypophosphorosum** (subphosphorosum) 0·50—2·0 *p. die* w rozpuszcz. 1·0 = 3 kr.

— ***jodatum** jak Kali jodatum. 10·0 = 43 kr.
— **lacticum.** 1·0 = 3 kr.
— **nitricum** jak Kali nitricum. 10·0 = 3 kr.
— **nitrosum** 0·05—0·15! *p. d.* rozp. w wodzie (w asthmie, epileps.). 1·0 = 12 kr.
— **paracreosotinicum** działanie podobne do acid. salicyl. 1·0—1·50 *p. d.* — 4·0 *p. die*, u dzieci 0·10 *p. d.*, 1·0 *p. die* najlepsze skutki osiągnięto w gastroenteritis acuta u dzieci.
— ***phosphoricum** 0·50—2·0 *p. d.* k. r. d.; 20·0—50·0 jako laxans w proszk. l. rozpuszcz. 10·0 = 7 kr.
— ***salicylicum** wew. 0·50—1·0 *p. d.* k. r. (w ostr. gośćcu stawow. 1·0—2·0 *p. d.* co godzina) u dzieci 3·0! *p. die*, w proszk., pig., rozpuszcz., mixt.; zewn. do przestrzykiwań, lewatyw. 1·0 = 2 kr. — **Nar. borosalicylicum** 0·50—2·0 *p. d.* k, r. d. rozpuszcz. w wodzie l. alkoholu. 10·0 = 30 kr.
— **santonicum** wewn dorosłym 0·1—0·20!; dzieciom 0·05—0·10! zamiast flor. cinae 1·0 = 10 kr.
— ***silicicum** (Liquor natrii silicici) wewn. 0·10—0·25 *p. d.* k. r. d. w pig., rozpuszcz. (w wodach alkalicz.); zewn. do przestrzykiwań (1—2%), do zmywań, opatrunk., lewat. 100·0 = 16 kr.
— **subsulfurosum** 0·50—1·50 *p. d.* — 5·0 *p. die* w rozpuszcz. do kąpieli siarczan. (50·0—150·0 na kąpiel z dodatkiem 30·0—60·0 octu). 10·0 = 1 kr.
— **sulfoichthyolicum** zob. Ichthyol.
— ***sulfuricum** crystall. (Sal mirabile Glauberi) 1·0—2·50 *p. d.* k. r. d. (jako laxans 10·0—50·0 *p. d.*) w proszku, emuls., w wodach mineral. (sztucznych), do lewatyw (10·0—50·0). 100·0 = 11 kr. — **Natr. sulfur. siccum** w dawce o ½ mniejszej. 10·0 = 4 kr. — **Sal thermar. Carolin. artific.** łyżeczkę aż do 15·0 *p. d.* w rozpuszcz. 10·0 = 6 kr.
— **tartaricum** jak kal. tar.
— **telluricum** w dawce 0·05 wewn. lub podskórnie celem zmniejsz. chorobowych potów. 0·01 = 5 kr.

Nerium oleander i **Tinct. ner. oleandr.** ma działać podobnie jak Folia digitalis 10—15 kropli *p. d.* 10·0 = 1 kr.

Neurodinum antineuralg., antipyretic. 1·0 *p. d.* 1·0 = 20 kr.

Nicotianae folia (tytoń) wewn. 0·03—0·15 *p. d.* k. r. d. w proszk., pig., infus. (0·20—1·0 : 150), do lewatyw (0·50—2·0 : 100—150 coll.), do kąpieli (15·0—60·0 na kąpiel), do zmywań (5·0—10·0 : 100); jako woda do öcz (inf. 0·50—1·0 : 25). 10·0 = 8 kr. — **Nicotinum** 0·001—0·003! *p. d.* w rozpuszcz. w alkoholu l. w klejkich pokarmach. 0·01 = 2 kr.

Nitroglycerinum (Glonoinum) z 1% roztworu alkohol. od 1 do 10 kropli. (0·0001—0·0005) powoli dawkę powiększając, 3 r. dz. przeciw stanom asthmatycznym, w połowicz. bólu głowy, także podskórnie (20—30 kropli, 1% alkohol. roztworu : 10 Aquae). 1·0 = 10 kr. Nitr intabula (*pr. d.* 0·0005) 1 szt. = 4 kr. Nitr in Martindale (à $^1/_{100}$ gr.) 1 szt. = 5 kr.

— **cajeputi rectific.** wewn. 0·05—0·5 *p. d.* k. r. d. w pig. lub rozp. w alkoh. jako antispasm. także jako środek napotny; zewn. 1 : 10 jako drażniący. 1·0 = 2 kr.

Nitroglycerinum camphoratum drażn. czysty lub jako dodatek do linim., maści. 10·0 = 15 kr.

Nucleinum wyciąg ze śledzion cieląt, proszek bezbarwny, rozpuszczalny w alkaliach, ma posiadać własność pomnażania ciałek białych krwi (leukocytosis); podskórnie (2·0—3·0). 0·10 = 60 kr.

***Nux moschata** (semen Myristicae) stosow. jak Macis w dawkach 2 razy większych. 10·0 = 14 kr. — ***Ol. N. m. expressum** do maści, liniment, plastr. 1·0 = 2 kr.

Oleum amygdalarum zob. Amygdalae.

— **animale aether.** (Dippelli) 5—20 kropl. postępując z dawką w górę, w pig., kapsułk. 1·0 = 3 kr.

— ***Bergamottae** 1—4 kropl. *p. d.* k. r. d. 1·0 = 3 kr.

— ***Cadinum** zob. Ol. Juniperi empyreumat. 10·0 = 2 kr.

— ***Crotonis** wewn. 0·006—0·025! (1/2—2 kropli) *p. d.*, w pig., proszk., kapsuł., rozpuszcz., w emulsyi; zew. do nacierań (w równych częściach z olejami), do lewatyw (1—2 kropl. : 100—150 emulsyi). 1·0 = 3 kr.

Sapo croton.

— **hydrargyri** (cinereum) gęsty olej złożony z 3 części rtęci utartej z lanoliną i 4 części Ol. olivarum — używany do podskórnych wstrzykiw. przy leczeniu kiły. 0·10—0·15 *p. d.* 1·0 = 5 kr.

— **Hyoscyami (infusum coctum),** zewn. do nacierań 10 = 2 kr.

— ***jecoris aselli** 1—8 łyżek (dzieci 1—4 łyżeczk.) *p. d.* 2—3 r. dz. czysty, w kapsułk., emulsyi, żelatynie, albo z żółtkiem z dodatkiem 10 kropl. Ol. menth. pip.; zewn. do nacierań lewat. jako excip. do rozmaitych środk. n. p. Ol. jecor. as. ferratum, jodoferratum itd. 100·0 = 23 kr.

— ***Juniperi empyreumat.** (Ol. Cadinum). 1·0 = 2 kr. zob. Juniperus.

— ***Olivarum.** ***provinciale** wew. łyżeczk.; do liniment. emulsyi, ***commune** do nacierań, maści, plastrów, lewatyw. 10·0 = 3 kr.

— **Petrae italicum** zob. Petrol. 100·0 = 30 kr.

— ***Pini pumilion.** zew. do nacierań, wziewań, rozpylań 10·0 = 17 kr.

— **Rapae** jak Ol. olivar. 100·0 = 10 kr.

— ***Ricini** wew. 1/2—3 łyżeczk. (8·0—30·0) *p. d.* k. r. d. w mleku, herbacie, kawie, kapsuł., emulsyi, mixt., do lewatyw 1—4 łyżki. 100·0 = 20 kr.

— ***Santali** zob. Lignum Santali. 1·0 = 5 kr.

— ***Terebinthinae** wew. 5—20 kropl. (0·25—1·0) *p. d.* czysty w kaps. pig., emulsyi, mixt. (z eterem) jako antidot. w zatruciu fosforem; zew. do wziewań, płukań, lewatyw (3·0—15·0 : 150—200 emuls.), do opatr., nacierań, penzl. skóry, maści (1 : 3—5), do plastr. (1 : 5—8 żywicy), do mydeł. 100·0 = 13 kr. — ***Ol. Tereb. rectificatum** stos. jak poprz. 10·0 = 2 kr. — **Ol. Tereb. ozonisatum** 5—20 kropl. *p. d.* co 2—4 godz. z miodem l. żółtkiem; zew. jak poprzedni, działa silniej.

*__Olibanum__ (gummi resina) 0·20—1·0 *p. d.* k. r. d. w pig.; zew. do nakadzań, plastr. maści. 10·0 = 5 kr.

*__Ononidis spin. rad.__ wew. 1·0—3·0 *p. d.* k. r. d. w proszk., decoct. (10·0—25·0:150), do species. 100·0 = 11 kr.

*__Opium__ wewn. 0·008—0·15! *p. d.* k· r. d. — 0·50! *p. die* w proszk., pig., mixt., emulsyi; zew. w bólach zębów, do kataplasm., papierosów, maści (1·0—5·0: 10—25), do czopków (0·10—0·20), do gałek pochw. (0·10—0·20), do lewatyw (0·03—0·10 najlepiej w emulsyi). 1·0 = 5 kr. — *__Electuarium Theriaca__ (Elect. aromaticum c. opio) 1/2—1 łyżeczki *p. d.* 3—4 r. dz. 10·0 = 5 kr. — __Emplastrum opiatum__ (odontalgicum, składa się opii 1:20). — *__Extr. opii__ 0·005—0·10! *p. d.* — 0·40! *p. die* w proszk., pig., pastyl., rozpuszcz.; do płukanek ust, gardła (0·20—1·0:150), do wziewań, rozpylań ((0·05—0·20:100), do przestrzykiwań (0·10—0·50:50), do lewatyw (0·05—0·10), czopkow. (0·05—0·10), do maści (0·50—1·50:10), do podskórnych zastrzyk. (1·0:2—10). 1·0 = 14 kr. — *__Tinct. opii simplex__ (thebaica). 1·0 = 1 kr., *__Tinct. opii crocata__ 1·0 = 2 kr. (zawierają w 1 gramie 0·01 morfiny) wew. 0·10—1·50! *p. d.* (3—25 kropli) — 5·0! *p. die;* zew. do płukanek ust, gardła (0·50—2·0:100), do wziewań, rozpylań (0·20—2·0:100) jako krople do zębów, do penzlow. (czysta l. 1·0:1—2 aquae), do ócz (czysta l. 1·0:1—2 aquae), do przestrzykiwań (1·0—12·0:100), do opatrunków (2·0—6·0:100), do lewatyw (3—20 kropli na lewat.), do maści (1·0—5·0:25). — __Tinct opii benzoica__ (składa się: Opium, Acid. benz., camphor., Ol. anisi, spirit. dilut.) 20—60 kropli *p. d.* (1·0—3·0) 2—4 r. dz., dzieciom 5—20 kropli, w mixt., syrup. l. czysta. 10·0 = 20 kr. — *__Pulvis Doveri__ (Pulvis Ipecacuanh. opiatus, składa się Opii, radix ipecacuanh. *āā* 1, Sacch. 8) 0·10—1·50! *p. d.* — 5·0! *p. die.* 1·0 = 2 kr. — __Unguentum opii__ (zaw. Extr. opii 0·10:20).

__Orexinum hydrochloricum__ bezbarwne igiełki, rozpuszcz. we wodzie, smaku gorzkiego, stosow. jako stomachicum przy braku apetytu, 0·20—0·50 *p. d.* w opłatk., pig. 1·0 = 35 kr. ostatnimi czasy pol. __orex basicum__ w tej samej dawce.

*__Origani hb.__ do spec., kataplasm. 100·0 = 13 kr.

__Oryzae amylum__ i __farina__ jako środek odżywczy i do celów kosmet. 100·0 = 24 kr.

__Ossa sepiae__ do proszk. do zębów. 10·0 = 4 kr.

__Ovum gallinaceum albumen et vitellum ovi__ jajo kurze.

*__Oxymel simplex__ dodatek do mixt. (15·0—30·0:100) jako napój (50·0—100·0:1000); zew. do płukanek, lewatyw (60·0—100·0 na lewatywę). 10·0 = 4 kr.

— *__Scillae__ zob. Bulbus Scillae.

— __Oxysparteinum__ (hydrochl.) wewn. i podsk. w dawce 0·09 aż do 0·10 pr. d. zwalnia tętno i pobudza serce niezmieniając napięcia ścian naczyń — polec. w wadach sercowych.

*__Paleae haemostaticae__ (Pengawar Djambi). 1·0 = 2 kr.

Pancreatinum (różne preparaty), zwykle od 0·50—15·0 *p. d.* w pig., z pokarm. mięsnemi, w lewatywie. 1·0 = 6 kr.
Papainum biały proszek z owoców Carica papava, 0·1—0·3, poprawia trawienie zwłaszcza trawienienie istot. białkow. zewn. do penzl. (10%) w błonicy. 1·0 = 40 kr.
Papaveris fructus (capsul.) **immaturi** wewn. w decoct. (5·0—15·0:100—200); zew. do okładów, kataplasm. (w decoct. 10·0—20·0:100), do płukań, lewatyw. 10·0 = 3 kr. — ***Flores papav. rhoeados** do species. 10·0 = 7 kr. — **Ol. papaver.** jak Ol. amygdal. 10·0 = 2 kr. — **Semen papaver.** w emulsyi (5·0—15·0:100). 100·0 = 16 kr. — ***Syrupus Diacodii** (Syrup. papav. albi, składa się: Tinct. papav. 50, rad. liquir. 25., Aq. font. 350 ad col. 250 + Sacchar. 400) łyżeczk. corrig. 10·0 = 3 kr.
Papaverinum hydrochl. kryształki trudno w wodzie rozp., wewn. dzieciom 0·005—0·05 w proszku z cukrem — zmniejsza ruchy peristalt. nie sprowadzając snu — wskazany zamiast opium w biegunkach. 0·10 = 4 kr.
Papayotinum 0·05 —0·50—1·0 *p. d.* w rozpuszcz., proszk., pig., do wdmuchiwań w proszku, do penzlow. (5—10%). 0·10 = 12 kr.
Paracotoinum alkaloid z kory coto we 0·10—0·20 pr. d. w biegunkach 0·10=10 kr.
Paraffinum liquidum płyn oleisty używ. jako constit. dla maści liniment. 10·0 = 4 kr. — **Paraff. solidum** biała masa, topniejąca przy 78°, do maści, plastr. opatrunk. itd. — **Charta paraff.** — **Unguent. paraff.** s. **Vaselinum** (składa się Paraff. solidi 1, Paraff. liquid. 4) stosow. jak poprzedni. 10·0 = 4 kr.
Paraldehydum jako sedativ. 1·0—2·0 *p. d.;* jako hypnotic. 3·0—10! *p. d.* w 3—4% rozpuszcz. wodnem z dodatkiem sacchar. na 2—3 razy wyżyć, także w kapsuł., emulsyi; antidot. przy zatruciu strychniną; zewn. do czopków, lewatyw (4·0 na lewatywę). 1·0 = 3 kr.
Pasta dentifricia dura (Pulv. sapon. venet. 20, Calc. carbon. 8, Carmin 0·20, Ol. menth. pip. 0·50, Spirit. vini 5). — **Pasta dentifr. mollis.**
Pelletierinum sulfuricum 0·01 = 8 kr. i **P. tannicum** alkaloid z cortex punic. granat. 0·20—0·50! *p. d.* — 5·0! *p. die* w rozpuszcz., najlepiej w infus. sennae. 0·10 = 18 kr.
Pengawar Djambi środek hemostatyczny.
Pental (Trójmetyletylen) płyn bezbarwny, nierozpuszczalny w wodzie, tylko w chloroformie, eterze, wyskoku, używ. do narkozy podobnie jak chloroform. 1·0 = 10 kr.
***Pepsinum** (solubile) 0·15—0·50 *p.* d. 2—4 r. dz. w proszk., rozpuszcz., kaps. (z dodatkiem kw. cytrynowego, winnego, mleczuego) należy zażywać wśród jedzenia. 1·0 = 4 kr. — **Vinum pepsini** łyżeczk. 10·0 = 8 kr. — **Syrup pepsini** łyżeczkę *p. d.*
Peptonum bardzo wiele przetworów (fabr. Merck, Sanders itd.) łyżeczk. do rosołu; do lewatyw. 1·0 = 4 kr.
Petroleum (rectificatum) 5—15 kropl. *p. d.* w kaps., rozpuszcz.,

eterze, do nacier., penzl., okład. — **Aether petrol.** stosow. jak poprzedni, także do znieczulań miejscowych. 10·0 = 3 kr.

Phelandri fructus 0·50—2·0 *p. d.* k. r. d. w proszk., spec., infus. (5·0—15·0 : 100—200). 10·0 = 3 kr.

Phenacetinum (Paraacetphenetidin) antipyr. 0·30—0·70 *p. d.*; 1·0 i wyżej *p. d.* dzieciom 0·15—0·3 pr. d. jako antineuralg. w proszk., pigułk., kapsuł., także rozpuszczony w alkohol. 1·0 = 4 kr.

Phenocollum hydrochloricum (Paramidoacetphenitidin) wew. 0·50 — 1·0 *p. d.* rozpuszcz. w wodzie jako antipyr., antirheumat. także w zimnicy 1·0 = 20 kr.

***Phenolum** zob. Acid. carbolicum.

Phosphorus 0·0005 — 0·001 *p. d.* — 0·005! *p. die* rozpuszcz. w eterze, alkohol., oliwach, rzadko w pig., zew. (także w rozpuszcz.) do maści (0·05 — 0·30 : 25), do liniment. 1·0 = 2 kr.
— **Aqua phosphor.** łyżeczk. — **Ol. phosphor.** (1:80— 100 oleum) 2—5 kropli *p. d.* w mixt., emuls., kapsułk., także zewnętrz. do nacierań. 10·0 = 10 kr. — **Ol. jecoris aselli phosphor.** (0·01 : 100 oliwy) łyżeczk. *p. d.* — **Aether phosphor.** (1·0 : 150) kropl. 10·0 = 15 kr.

Physostigmatis Semen (Faba Calabar.) 0·01 = 1 kr. jako **Extr. F. C.** po 0·0015—0·02! *p. d.* — 0·06! *p. die*, w pig., rozpuszcz., (z 1% rozczynu wodnego lub glycerynowego 5—10 kropli *p. d.* 2—4 r. dnia), do ócz (kropl. z rozczynu 1: glycerini, Aquae *āā* 10).

***Physostigminum salicylicum** (Eserinum salicyl.) 0·0005—0·001! *p. d.* — 0·003! *p. die* w pig. lub rozpuszczeniu; podskórnie w dawce 0·0005 — 0·001 *p. d.* (z rozczynu 1%), do ócz kropl. (0·02 — 0·05 : 10 Aq.) 0·01 = 4 kr.
— **sulfuricum** w dawkach, jak poprzedni.

Phytolaccin (Extr. Phytolacca decandra) wew. 0·1—0·2 w pig. środek rozwalniający.

Picrotoxinum 0·0005—0·001! *p. d.* — 0·02! *p. die* w pig., pastylk., rozpuszcz., zewn. w maściach 0·10 = 15 kr.

Pichy-Pichy Extr. fluid., ciecz ciemnobrunatna, przyjemnego zapachu, mocno gorzka, zastosow. i wskazanie jak dla Balsam Copaiv., Ol Santali itd. 1·0 = 3 kr.

***Pilocarpinum hydrochloricum** alkaloid z Folia Jaborandi 0·01 — 0·03! *p. d.* 0·06! *p. die* w pig. rozczynach (0·01 — 0·02 : 80) co godz. łyżeczkę polecany w błonicy u dzieci); podskórnie (2% rozczyn) w dawce 0·015 — 0·03! *p. d.* (dzieciom 0·001 — 0·01 *p. d.*); do ócz (0·10 — 0·20 : 10 Aq.). 0·01 = 6 kr.

Pimpinellae radix stosow. jak Radix Imperat. 10·0 = 2 kr.
Tinct. Pimp. 10—30 kropli *p. d.* k. r. d. do płukan. 10·0 = 4 kr.

Piper album 10·0 = 5 kr. — **Piper nigrum** 10·0 = 5 kr. 0·20—1·0 *p. d.* k. r. d. w proszk., pig., w maceracyi (5·0— 10·0 : 100 spirit. l. vini) także zewn. do maści.

Piperazinum (Diaethylendiamin) purum l. hydrochloricum, krystaliczne białe igiełki łatwo w wodzie rozpuszcz., używa się w dnie, kamieniach pęcherza, w dawce 1·0—2·0 *p. die*

w rozpuszcz. w wodzie (sodowej); także do przepłukiwań pęcherza (1—2%). Do okładów i zastrzykiwań podskórnych w miejsca obrzękłe. 1·0 = 50 kr.

Piscidiae Erythrinae radicis cort. 0·50—1·0 *p. d.* 2—4 r. d. w proszku (sedativ i hypnotic., dział. podobne do opium) — **Extract P. siccum** 0·25—0·50 *p. d.* — **Extract. P. fluidum** 2·0—6·0 *p. d.* — 12·0 *p. die.* — **Tinct. P.** 40—50 kropli *p. die.*

***Pix liquida** (Resina empyrheumat. liquida) wewn. 0·30—1·50 *p. d.* 2—3 r. d. w pig., kapsułk.; zewn. do wziewań, wcierań, (czysty lub z alkohol., tłuszczami, mydłem w stosunku 1:2—10). do maści (1:4—6), do plastrów (1:2 cera). 100 = 10 kr. — **Aq. Picis** (picea) łyżeczk. — łyżk. 2—4 r. dz.; do wziewań, przestrzyk. opatrunków. 100 = 10 kr. — **Sapo picis.** 10·0 = 4 kr. — **Unguent. picis sulf.** — **Pix litanthracis** smoła z węgla kamienn. tylko zewn. jako środek dezinfekcyjny.

Plantaginis herb. zwykle jako decoct. (15·0—50:100—200 col.). 10·0 = 2 kr.

Platinum natriochloratum stosow. jak aurum natr. chlorat. 1·0 = 10 kr.

***Plumbum aceticum** wew. 0·005, 0·008—0·10! *p. d.* — 0·50! *p. die* w proszk., pig., rozp., mixt., emulsyi, w krwiopluciu od razu większe dawki (0·06—0·10 co 2 godziny); zewn. jako zasypka do wdmuchiwań gardła, krtani (1:5—10 Sacchari), jako płukanka do ust i gardła (0·10—0·50:100), do lewatyw (0·10—0·50), do przestrzyk. (0·30—1·0:100) do pędzlow. (1·0—2·0:10), do wziewań (0·10—1·0:100), do ócz (0·20—2·0:100), do okładów, zmywań (0·50—1·0:100), do maści (1·0:5—10). 10·0 = 5 kr. — **Plumb. acet. solutum** (1·0:6 Aqu.). — ***Plumb. acet. basicum solutum** (Liquor plumb. subacetici) zewn. do płuk. ust i gardła (0·50—1·50:100·0). do pędzlow., okładów, zmywań, opatr. (w dawce 3—5 razy w większej, jak plumb. acetic.); do ócz (0·50—1·0:100), do przestrzyk. (2·0—6·0:100), do lewatyw (0·50—6·0 na lewat.), do maści (1·0:5—10). 10·0 = 3 kr. — ***Aqua plumbi** (Plb. acet. basic. solut. 1, Aquae 49) i ***Aq. plumbi spirituosa** czyli ***Aqua Goulardi** (Plb. acet. basic. solut. 2, Spirit. vini 5, Aquae 100) do okłdów, zmywań, przestrz., lewatyw (100·0—200·0 na lewatywę). — ***Ung. plumbi acetici.** 10·0 = 5 kr.

— ***carbonicum** (Cerussa) zasypka, także do maści, plastr 10·0 = 4 kr. — ***Emplastr. Cerussae** (Empl. Diachyl simpl., Cerussae *āā* 1, Ung. simplic. 70). 10·0 = 5 kr. — ***Unguent. Cerussae** (Emplastr. Diachyl 1, Cerussae 3, Axungiae 5). 10·0 = 5 kr.

— **jodatum** 0·05—0·50 *p. d.* k. r. d. w proszk., pig., do maści (1:5—10). 1·0 = 5 kr.

— **nitricum** stosow. jak Pl. aceticum.

— ***oxydatum fusum** (Lithargyrum). 10·0 = 3 kr. do ***Emplastr. Diachyl. simpl.** 10·0 = 3 kr. i ***Empl. Dia-**

chyl. compos. (Adhaesivum, Empl., Plumbi, Gum. resina). — **Emplastr. diachyl. linteo extens.** — **Ung. Diachyl. Hebrae.**

*__Plumbum oxydatum__ (hyperoxydatum) **rubrum** (Minium) 10·0 = 3 kr. do *__Empl. Minii adust.__ (Empl. fuscum camphor.). 10·0 = 5 kr.

— **tannicum.** 1·0 = 2 kr., do Unguent. Plumb. tannici.

Podophylli peltati rad. 0·50—1·0 *p. d.* jako purg. 1·50—2·0 *p. d.* jako drastic. w proszk. — **Podophyllinum** (resina P.) 0·05—0·10 *p. d.* w pig, jako purg., przy zaparciu stolca nawykowem do stałego użytku 0·005—0·02 *p. d.* (dzieciom po 0·005—0·02 jako purg.) w pig., mixt., proszk., rozpuszcz., w alkoholu. 1·0 = 6 kr. — **Podophyllotoxinum** 0·015—0·02! *p. d.* — 0·06! *p. die* rozpuszcz. w alkoholu lub w pig. 0·10 = 16 kr.

Propylaminum (Trimethylamin) 1—2 krople w klejkich płynach 0·10 — 3·0! *p. d.* — 10·0 *p. die* w kaps., kropl., mixt. 1·0 = 3 kr.

Pruni virginianae cort. z niego Extract. fluid. P. v. 2·0—4·0 *p. d.* jako tonicum.

Pulmonariae folia stosow. jak folia Altheae. 10·0 = 2 kr.

*__Pulpa prunorum__ zob. Senna. 10·0 = 4 kr.

Pulsatillae herb. 10·0 = 2 kr. — **Extr. P.** 0·05—0·20 *p. d.* — 1·0 *p. die* w mixt., pig. 1·0 = 6 kr. — **Tinct. P.** 10—40 kropl. — 3·0 *p. d.* — 10·0 *p. die.* 10 = 20 kr.

*__Pulvis aërophorus__ zob. Natrium hydrocarbonic.

*__Pulvis ipecac. opiat. Doveri__ zob. Opium.

Pyoctaninum (Coeruleum; aureum) barwiki anilinowe, używane jako antisept. zewn. czysty jako zasypka, w roztworze 1·0 : 1000), w maści (2%). 1·0 = 18 kr.

*__Pyretri Romani rad.__ do płukania do ust, gardła, w decoct. lub infus. (3·0—10·0 : 100—200 col.). 10·0 = 6 kr.

Pyridinum purissimum (antiasthmatic) 3·0 — 5·0 wylane na talerz ulatniają się (w ciepłocie pokoju 20 — 25°), chory pozostaje w pokoju 20 — 30 minut; zastosować można 2 — 3 razy w ciągu dnia. 1·0 = 3 kr.

Pyrodinum (Acethylphenylhydracin) proszek kryst. trudno w wodzie rozp. wew. 0·05—0·10 *p. d.* k. r. d. jako antipyret po większych dawkach występuje haemoglobinuria.

*__Pyrogallol__ zob. acid. pyrogallicum.

*__Quebracho cortex.__ 10·0 = 4 kr. i **lignum Q.** 10·0 = 2 kr. 0·30—0·50 *p. d.* w proszk., maceracyi lub decoct. (5·0 — 15·0 : 100—300 col.). — *__Extract. fluid. Q.__ 1—2 łyżeczek *p. d.* 8·0 *p. die.* 10·0 = 11 kr. — **Tinct. Q.** łyżeczk. czysta lub z pokarmami klejkiemi. 10·0 = 5 kr.

Quebrachinum hydrochl. 0·05—0·10 *p. d.* 0·5 *p. d.* w pig. lub rozp., w dusznościach z powodu wady serca. 0·01 = 15 kr.

*__Quercus cortex__ wew. 0·50—1·50 w proszk., l. decoct. (15·0—25·0 : 120 — 200); zewn. do zasypek l. (w decoct.) do płukań gardła, ust, przestrzykiwań, kąpieli (½ — 1 klg. z 2 litrami wody zagotowane wlać do kąpieli). 10·0 = 4 kr. — *__Semen__

(glandulae) **Quercus tostum** (1—3 łyżeczk. na filiżankę wody). 100·0 = 16 kr.

Quillajae saponariae cort. decoct. (3·0—5·0 : 200 łyżeczkami). 10·0 = 2 kr.

***Ratanhae rad.** wew. 0·50—1·0 *p. d.* k. r. d. w proszk., pig., decoct. (5·0—15·0 : 100); zew. do proszków do zębów, w decoct. do płukania ust i gardła, przestrzykiwań i lewatyw. 10·0 = 9 kr. — ***Extr. R.** 0·20—1·0 *p. d.* k. r. d. w pig., placuszk., mixt.; płukanie do ust, gardła (5—10%), do penzlowań (1·0—5·0 : 25), do okładów, zmywań, maści. 1·0 = 7 kr. — ***Tinct. R.** wew. 20—40 kropl. *p. d.* do płukań, penzlowań 10·0 = 5 kr.

Resorbinum mieszanina ol. amygd., cera, lanolinum, sapo i gelatina jako constituens do maści. 10·0 = 10 kr.

Resorcinum (Dioxybenzol) wew. jako antiferment., antisept., antipyret. po 0·20—0·50—3·0! *p. d.* k. r. d. — 10·0! *p. die* w proszk. w opłatkach, mixt., kapsułk., w rozpuszcz.; zew. jako środek żrący w substancyi l. w rozpuszcz.; jako woda do ócz (2·0 : 100), do przestrzykiwań pęcherza (2·0—5·0—10·0 : 100), do cewki moczow. (2·0 : 100), do lewatyw (1·0 : 200), do wziewań (0·50—1·0 : 100), do maści (5·0 : 30). 1·0 = 3 kr.

Rhamni Catharticae fruct. 10·0 = 2 kr. — **Syrup. Rh. C.** jako laxans łyżeczk. (1—4) do mixtur.

— **Frangulae cortex** w inf. (10·0—30·0 : 100—200 col.).

— ***Purshiani cort.** zob. Cascara Sagrada.

***Rhei chinensis rad.** (Rhabarbarum) jako stomachic. 0·10—0·50 *p. d.* k. r. d.; jako purg. 0·50—5·0 *p. d.* w proszk., pig., kapsułk., infus. (2·0—5·0 : 100), do lewatyw (10·0—20·0 : 100). 10·0 = 15 kr. — ***Extr. rhei. ch.** 0·05—0·30 *p. d.* jako tonicum; 0·50—1·0 *p. d.* jako laxans w pig., rozpuszcz. 1·0 = 7 kr. **Extr. rh. ch. compos.** (Extr. rh. ch. 3, Aloë, Sapo med., Jalapa *ãã* 1) 0·10—0·30 *p. d.* jako stomachic., 0·30—0·50 *p. d.* jako laxans w pig. 1·0 = 6 kr. — ***Syrup. rh. ch.** łyżeczk., łyżkami, do mixtur. 10·0 = 3 kr. — ***Tinct. rh. ch. aquosa** ½—4 łyżeczk. *p. d.* k. r. d. 10·0 = 4 kr. — ***Tr. rh. ch. vinosa** (Vinum rh. Darrhelli) dawka jak poprzedni. 10·0 = 11 kr.

Rhododendri folia 0·50—1·0 *p. d.* w proszk., infus. (5·0—15·0 : 100 col.).

***Rosae flores** 10·0 = 5 kr. — ***Aqua rosae** 100·0 = 10 kr. — ***Ol. rosae** 0·10 = 17 kr.

***Rosmarini folia** do spec., zew. w infus. do zmywań, okładów. 10·0 = 1 kr. — ***Ol. rosmarini** do maści, liniment. 1·0 = 3 kr.

Rubi Idaei fruct. 100·0 = 20 kr. — ***Syrup. rubi idaei** 10·0 = 4 kr.

Rubidium jodatum kryszt. w wodzie rozpuszcz. 5·0—10·0 : 200·0 Aquae 3 razy dnia łyżkę zamiast jodkalium — nie wpływa na serce. 1·0 = 40 kr.

Rutae folia 0·50—1·50 *p.* d. k. r. d. w proszk., infus. (10·0—15·0 : 100—200 col.); do płukań ust i gardła, lewatyw. 10·0 = 3 kr. — **Aqua rutae** 100·0 = 12 kr. — **Ol. rutae** 1—3 kropl. *p. d.* 1·0 = 5 kr.

***Sabadillae fruct.** (semen) 0·10—0·25! *p. d.* — 1·0! *p. die* w proszk., pig., infus. (0·50—1·0 : 100 col.); zew. jako zasypka; do zmywań, lewatyw, maści (1·0 : 4—10). 10·0 = 7 kr. — ***Ung. sabad.** (1·0 : 4·0). 10·0 = 6 kr. — **Tinct. sabad.** wewn. 0·15—0·50! *p. d.* k. r. d.; zewn. do nacierań.

***Sabinae summitates** (frond.) 0·20—1·0! *p. d.* — 2·0 *p. die* w proszk., pig., infus. (2·0—8·0 : 100 col.); zewn. do zasypek, maści, do płukań, przestrzykiwań (5·0 : 100). 10·0 = 5 kr. — **Extr. Sab.** 0·03—0·20! *p. d.* — 1·0! *p. die.* 1·0 = 10 kr. — **Ol. Sab.** ½—3 kropl. *p. d.* 2—3 r. d. w oleosach., w pig. 1·0 = 3 kr. — **Tinct. Sabinae** 20—60 kropl. *p. d.* 10·0 = 20 kr.

Saccharinum łatwo w wodzie rozpuszcz., 280 r. słodszy od cukru, stosow. tam, gdzie cukier przeciwskazany (diabetes), do osłodzenia bardzo gorzkich leków, jak strychniny, chininy. Sprzedawany w tabletkach. 1·0 = 20 kr.

***Saccharum albissimum** 10·0 = 2 kr. — ***Sacch. lactis** jako łagodny laxans 10·0—20·0 *p. d.* z mlekiem. 10·0 = 5 kr.— ***Syrup simplex** 10·0 = 2 kr.

Sal Carolinum fact. zob. natr. sulfuric.

— **Seidlitzensis** zob. Magn. sulfuric.

— **Seignetti** zob. Kal. Natr. tartaric.

Salacetol połączenie kw. salicylowego z acetolem, proszek białawy, krystal., w wodzie nierozp., antiseptic. stosowany wewn. w biegunkach, czerwonce 2·0—3·0 *p. d.* (dzieciom 0·50 *p. d.*) (w Ol. ricini) ma działać lepiej od salolu. 1·0 = 21 kr.

***Salep tubera** 0·50—1·0 *p. d.* — 10·0 *p. die* w proszk., decoct (0·25—1·50 : 200—300 col.), w żelatynie (1·0 : 50); zewn. do lewatyw (w decoct. 2·0 : 100). 10·0 = 12 kr. — **Mucilago Salep** (1·0 : 100 Aq.) łyżeczk., łyżkami.

***Salicis cortex** infus., decoct. (10·0—25·0 : 100—200 col.) stosow. jak cortex Quercus. 100·0 = 11 kr. — **Extr. fluid. salic. nigr.** (antiaphrodisiac.). 3·0—5·0 *p. die.* 1·0 = 3 kr.

Salicinum 0·50—2·0 *p. d.* — 10·0 *p. die* w proszk., pig., mixt. 1·0 = 4 kr.

Salicilamidum krystal. żółte blaszki, rozpuszcz. w eterze, wyskoku, wodzie mało; stosow. jak kw. salicylowy 0·15 *p. d.* co godzinę — 1·0 *p. die.* 1·0 = 12 kr.

Salipirinum, Antipyrinum salicylic. (fabric. Riedel), biały proszek, krystal., trudno w wodzie rozpuszcz. 1·0 *p. d.* — 6·0 *p. die* w proszk., mixt., działa podobnie jak natr. salicylic.; także w przypadłościach miesiączk. 1·0 = 10 kr.

Salocoll (Phenocollum salicylicum) 1,0—2·0 *p. d.* w proszku jak Phenocoll. mur. 1·0 = 20 kr.

Salolum (Phenolsalicylat) biały proszek. krystal., bez smaku, zapachu, w wodzie nierozpuszcz., tylko w wyskoku, eterze, 1·0—2·0 *p. d.* — 10·0 *p. die*, w proszk., tabletk., mixt.; zewn. jako zasypka (czysty, l. *ãã* z amylum), rozpuszcz. w alkohol. l. eterze do płukań, okładów do maści. 1·0 = 4 kr.

Salophenum (Acetylparamidosalol) zawiera 50% kw. salicyl. blaszki krystaliczne, bez smaku, zapachu, rozpuszcz. w eterze, alkoholu, mało w wodzie gorącej, w dawce po 4·0—6·0 *p. die* stosow. jako antineuralg., antirheumat. 1·0 = 18 kr.

Saluminum (sol. i insolubile) = Aluminium salicylicum do zasypek, wdmuchiwań do nosa w ozaena. 1·0 = 8 kr.
***Salviae folia** 0·50 — 2·0 *p. d.* w proszk. l. infus. (5·0 — 15·0: 100—200 col.), jako płukanka do ust, gardła (infus.), do przestrzykiwań, zmywań i t. d. 10·0 = 6 kr. — ***Aqua S.** 100 = 12 kr. — **Extr. S.** 0·50—1·50 *p. d.* k. r. d. — 1·0 = 5 kr. **Ol. aether. S.** 1 — 3 kropli k. r. d.; do płukań, kropli do zębów itd. 1·0 = 5 kr.
***Sambuci flores** podobnie jak flor. chamomil. w inf. (5·0—15·0 : 100 — 200). 10·0 = 2 kr. — **Aqua S.** 100·0 = 12 kr. — **Roob. S.** (succus s. inspisatum) łyżeczk., do mixt. (10·0—30·0 : 100). 10·0 = 4 kr.
Sanguinariae canadens. rad. 0·20—0·60 *p. d* w proszk., pig., decoct. (2·0—5·0 : 100 — 200 col.). — **Sanguinarium** 0·005—0·008 *p. d.* jako expector; 0·01—0·02 *p. d.* — 0·05 *p. die* jako emetocathartic.
Sanguis draconis (resina draconis) do plastr., zasypek. 10·0 = 14 kr.
Santali lign. zob. **Lignum Santali.**
Santoninoxim wew. 0·075 — 0·10 w proszku jako anthelminticum w miejsce santoniny.
***Santoninum** 0·03 — 0·10 *p. d.* — 0·30! *p. die* w proszk., pig., do lewatyw (0·05—0·10:50), do czopków (0·05—0·10). 0·10 = 1 kr. — ***Trochisci S.** (0·025—0·05). 10 szt. = 8 kr. — **Natrium santon.** 0·10 — 0·20 *p. d.* 2 — 3 r. d. w proszk., pig. 1·0 = 10 kr. — **Calcium santon** 1·0 = 10 kr.
***Sapo kalinus, virid.** 100·0 = 10 kr. — ***S. medicinal.** (amygdal.). 10·0 = 7 kr. — ***S. venetus** (oleac). 10·0 = 4 kr. — **S. jalapinus** wew. 0·10—0·30 k. r. d. w pig. 1·0 = 10 kr. — **S. picis** 10·0 = 4 kr. — **S. sulfuricus.** — ***Spiritus saponatus** 10·0 = 2 kr. — ***Spir. saponis kalini** do nacierań, zmywań, kąpieli (1/4 — 1 klg. na kąpiel). 1·0 = 4 kr. — **Spir. saponato camphorat.** zewn. do nacierań.
Saponariae herb. infus. (10·0—30·0 : 100—200 col.). 10·0 = 3 kr. — **Rad. sapon.** w decoct. i infus. 10·0 = 3 kr. — **Extr. sapon.** 0·50—2·0 *p. d.* k. r. d. w pig., mixt. 1·0 = 3 kr.
***Sarsaparillae rad.** wewn. 1·0—2·0 *p. d.* w pig., w decoct. (15·0 — 60·0 : 250 — 300 col.), w macerac. alkohol. lub wodnej. 10·0 = 6 kr. — ***Decoct. Sars. composit. fortius** (Zittman). 100·0 = 48 kr. — ***Decoct Sars. Zittmani mitius** 100·0 = 30 kr. — **Extr. Sars.** 0·50—1·0 *p. d.* k. r. d. 1·0 = 15 kr. — **Syrup. Sars. compos.** (Roob Laffecteur) 1—2 łyżeczk. 2—4 r. dz.; wskazania jak decoct. Sarsap.
***Sassafras rad.** wchodzi w skład species lignor. 10·0 = 2 kr.
Scamonium halepense (resina) 0·05 — 0·15 *p. d.* k. r. d.; w dawkach 0·30 — 0·60 *p. d.* co godz. jako drastic. w pig., proszk., emuls. 1·0 = 6 kr.
***Scillae bulbus** (rad.) wewn. 0·03—0·20—0·50! *p. d.* 3—4 r. d. w proszk., pig., decoct, infus. (1·0—3·0 : 100); zew. do maści (1·0 : 4·0), do okładów (w infus. 5·0—10·0 : 200). 1·0 = 2 kr. — ***Acetum Sc.** 2·0—5·0 *p. d.* k. r. d. w mixt.; zew. do zmy-

wań, lewat., płukań. 10·0 = 3 kr. — ***Extr. Sc.** 0·05—0·20! *p. d.* — 1·0! *p. die* w proszk., pig., mixt. 1·0 = 5 kr. — ***Oxymel. Sc.** łyżeczk., do mixt. (10·0—20·0 : 100). 10·0 = 5 kr. — **Tinct. Sc.** 10—20 kropli (0·50—1·50) *p. d.* k. r. d. 10·0 = 4 kr.

Scopoliae lucid. folia jako Tinct. Scop. (1·0 : 8·0 alk.); 20 kropli *p. d.*, do ócz jako midriatic. — **Scopolaminum hydrochloric.** stosow. podobnie jak atropin., w rozczynie (1—2%) nie podnosi parcia śródocznego, działa silniej niż atropin. wewn. 0·0002 — 0·0005! *pr. d.* podsk. 0·0001 jako sedativ. u umysł. chorych.. 0·01 = 13 kr.

Scoparinum 0·50—1·0 *p. d.* w proszk., pig., podskórnie 0·03—0·06 *p. d.* 0·10 = 30 kr.

Sebum ovile constit. do maści, mydeł, czopk. i t. d. 100·0 = 15 kr.

***Secale cornutum** wew. 0·30—0·60—1·0! co 2—4 godz (w celu wzmocnienia bólów co ¼ godz. po 1·0—5·0. *p. die)* w pig., proszk., infus., decoct. (2·0—5·0 : 100), zew. w proszk., w infus. (2·01—5·0 : 100·0) do lewat., przestrzyk. 1·0 = 1 kr. — **Extr. secal. cornuti** zob. Ergotin. 1·0 = 6 kr. — **Tinct sec. cornuti** 0·50—2·0 *p. d.* — 8·0 *p. die* w mixt. 10·0 = 20 kr.

***Senegae rad.** 0·50—2·0 *p. d.* w proszk., pig., infus. lub decoct. (5·0—15·0 : 100—200 col.). 10·0 = 7 kr. — ***Syrup. S.** łyżeczk., do mixt. 10·0 = 5 kr.

***Sennae** (alexandrinae) **folia** 0·30—0·50 *p. d.* k. r. d.; jako laxans 0·50—2·0 *p. d.* (1—2 razy), jako silny purgans 2·0—5·0 *p. d.* w pig., proszk·, infus. (5·0—20·0 : 100). 10·0 = 5 kr. — ***Fol. Sennae sine resina** (F. S. Spirit. extract.). 10·0 = 8 kr. — ***Electuarium lenitivum S.** łyżeczk. lub do mixt. 10·0 = 6 kr. — ***Infus. Senn. composit.** (Aqua laxativ. Viennensis) łyżeczk. — łyżkami 50·0 *p. d.* 10·0 = 4 kr. — ***Spec. laxant. St. Germain** łyżeczkę na filiżankę infus. 10·0 = 8 kr. — ***Syrup Sennae c. Manna** (mannatus) łyżeczk. lub w mixt. 10·0 = 3 kr. — **Acidum cathartinicum** 0·30—0·50 *p. d.* 2—4 r. dz. w proszk., pig., mixt., podskórnie 0·20—0·30 *p. d.* (z rozczynu alkohol.). 0·10 = 2 kr.

***Serpylli herb.** do spec.; zewn. do okładów, kąpieli i t. d. 10·0 = 1 kr. — **Ol. Serp.** 2 kropl. *p. d.* k. r. d.; do maści. 1·0 = 4 kr. — **Spirit. Serp.** zewn. 100·0 = 20 kr.

Sesami oleum jak Ol. amygdal. 10·0 = 2 kr.

***Sinapis Semen** wew. 1·0—4·0 *p. d.* 2—3 r. dz. w proszk., infus. (2·0—10·0 : 100), macer. (5·0—15·0 : 100), z mlekiem (25·0—50·0 : 500); zewn. w infus. do płukan. ust, gardła, zmywań, okładów, kąpieli (100·0—250·0 na kąpiel), do pryszczydeł, kataplasm. 100·0 = 18 kr. — ***Farina Sinap.** — **Ol. sinap.** 0·004—0·01 *p. d.* k. r. d. w emuls.; zewn. rozpuszcz. w alkohol. lub olejach (0·20—1·0 : 25). 1·0 = 12 kr. — ***Spirit. Sinap.** wew. 2—10 kropl. *p. d.* k. r. d.; zew. jako rubefac. 10·0 = 4 kr. — **Charta sinap.** Kartka = 8 kr.

Solaninum hydrochloricum 0·05—0·10! *p. d.* — 0·50 *p. die* w pig., w proszk., podskór. 0·05 *p. d.* (z 1% rozczynu). 0·01 = 8 kr.
Solutol przeważnie do dezinfekcyi. 10·0 = 3 kr.
Solveol jako desinfic. i antiseptic. przewyższa w działaniu kreolinę, kw. karbol., nie jest trujący, (0·5% solveol daje te same usługi co 2% kw. karbol.). 10·0=11 kr.
Solvin S. Polysolve przetwór uzysk. z oleju rącznikowego stos. jako constituens do maści.
Somnal 2·0—4·0 *p. d.* jako hypnoticum. 1·0=6 kr.
Sozal proszek kryst. rozp. w wodzie używ. w 1% rozczynie do okładów jak Liquor alum. acetic. 1·0 = 3 kr.
Sozojodolum; Kalium sozojodolicum 1·0 = 15 kr. — **Acidum sozojod; Hydrarg. soz.** żółty proszek nierozp. stosowany zewn. w kile i chorobach skórnych. 1·0 = 24 kr. **Natrium sozojodolic.** proszek bez zapachu, podobnie stosow. jak jodoform w chorob. skórnych i kile, w proszk., maść., rozpuszcz. w wodzie i alkoh. 1·0 = 16 kr. **Zincum sozojod.** adstring. i antisept. do przepłukiwań (1—2%) pęcherza cewki; w maści (5—10%) w odmrożeniach, wysypkach; w proszku jako zasyka w otitis med. 1·0=20 kr.
Spartii scoparii herb. i **flores** w infus., decoct. (5·0—20·0: 100—300), jako diuretic. — **Sparteinum sulfuric** 0·01—0·03 *p. d.* 2—4 r. dz. — 0·10—0·25 *p. die* w pig., rozpuszcz. w wodzie. 0·10 = 5 kr.
***Species amaricantes** (Hb. Absynth., Centauri min., Flav aurant. *āā* 20, Fol. trifol. fibr., rad. Calam., rad. Gent. *āā* 10, cort. cinam. 2·50) stosow. jak infus. (5·0—15·0 : 100 col.). 100·0 = 26 kr. — ***Spec. aromaticae** (Hb. Salv., Menth., pip., flor. Lavand. *āā*) wew. jak poprzed.; zew. do okładów (w infus.) kąpieli (½—1 klg.). 100·0 = 36 kr. — ***Spec. aromat. pro cataplasm.** 100·0 = 47 kr. — **Sp. diureticae** 2 łyżeczki na 6 filiż. wody a 4 filiż. col. wypić w ciągu dnia. — ***Spec. emollientes** do kataplasm. 100·0 = 18 kr. — ***Spec laxant St. Germain** zob. Senna. — ***Spec. lignorum** zob. Guajaci lign. — ***Spec. pectorales** zob. Altheae.
***Spilanthis oleraceae hb.** 10·0 = 5 kr. do ***Tinct. Spilanth. compos.** stosow. w bólu zębów, do płukań ust. 10·0 = 6 kr.
Spiritus aetheris** (Liquor mineralis Hoffmanni) 10—30 kropl. czysty lub w mixt. 10·0= 3 kr. — **Spirit. aether. nitrosi** (Spir. nitr. dulc.) wewn. kropl.; zewn. do płukań, penzlowań. 10·0 = 5 kr. —Spir. vini rectificatus** (concentratus). 100·0 = 10 kr. — ***Spir. vini dilutus** 100·0 = 8 kr. — ***Spir. vini Cognac.** 10·0 = 9 kr. — **Spir. frumenti.** 10·0 — 2 kr. — **Spir. solani tuberosi.**
Spongia compressa (gąbka); **Sp. carbolisata; Sp. tosta** (Carb. Spong.). 10·0 = 10 kr.
Staphisagriae semen tylko zewn. w proszk., maść, decoct (10·0—15·0 : 100) jako antiparasitic. 10·0 = 4 kr.
Stibium chloratum (Liquor stibii chlorat.; Butyrum Antymonii) środek żrący. 1·0 = 2 kr.

***Stibium sulfuratum aurant.** wewn. 0·015—0·10 *p. d.* k. r. d. w proszk., pig., trochisci (po 0·03). 1·0 = 5 kr.
— **sulfuratum nigrum** (laevigatum) 0·20—1·0 *p. d.* 2—4 r. dz. w pig., proszk., trochisci (po 0·18). 10·0 = 3 kr.
***Stramonii folia** wewn. 0·03—0·15—0·30! *p. d.* 3—4 r. dz. — 1·0! *p. die*, w proszk., pig., infus. (0·20—1·0:100); zewn. do palenia (Cigarettes antispasmodiques), do maści (1·0:10). 10·0 = 2 kr. — **Extr. Str.** 0·01—0·10! *p. d.* — 0·40! *p. die*, zewn. do wcierań, wody do ócz (0·50—2·0:100), do maści (1·0:25). 1·0 = 7 kr. — **Sem. Str.** 0·01—0·10 *p. d.* **Tinct. Str.** 5—10 kropli. (0·50!) *p. d.* — 2·0! *p. die*.
Strontium bromatum krystal. igiełki łatwo rozpuszcz. w wodzie 1·0 *p. d.* — 4·0 *p. die*, w dyspeps., gastralg., hysteryi. 10·0 = 3 kr.
— **jodatum** w tej samej dawce co kalium jod. i w miejsce tegoż 1·0 = 10 kr.
— **lacticum** proszek biały, ziarnisty, 1·0 *p. d.* 2—3 r. d. w chorobach nerek, białkomoczu u ciężarnych, także przeciw tasiemcowi. 1·0 = 4 kr.
Strophanti hispidi (semen) w infus. lub decoct. zamiast digitalis; do ***Tinct. Stroph. h.** (1·0:20) 5—15 kropli (1·0) *p. d.* 2—4 r. d. — 40! kropli (3·0!) *p. die*. 1·0 = 2 kr. — **Strophantinum** bardzo silnie trujący, mało wypróbowany 0·0001—0·0005 *p. d.* rozpuszcz w alkaliczn. wodach lub stos. pigułkach. 0·01 = 3 kr.
***Strychnos nux vomica** (semen strychni) 0·03—0·12! *p. d.* — 0·50! *p. die* w proszk., pig., do lewatyw (w decot 0·25—0·50:100). 1·0 = 1 kr. — ***Extr. Str.** (nuc vomic. spirit.) 0·01—0·05! *p. d.* — 0·15! *p. die* w proszk., pig. 1·0 = 14 kr. — ***Tinct. Str.** (Tinct. nuc. vomic.) 0·10—1·0! *p. d.* — 3·0! *p. die*; zew. do nacierań. 10·0 = 4 kr. **Tinct. nuc. vomic. aetherea; Strychninum purum** i ***Str. nitricum** 0·003—0·007! *p. d.* — 0·02! *p. die* w proszk., pig.; zewn. w rozpuszcz. w olejach lub maści (0·05—0·30:10), podskórnie (1% roztczyn.) 0·001—0·01 *p. d.* 1—2 r. dz. 0·01 = 1 kr. — **Str. arsenicosum** podskórnie 0·001—0·004 *p. d.* — **Str. aceticum** i **Str. sulfuricum** stosow. jak Str. nitricum. 0·01 = 1 kr.
***Styrax liquidus** (Balsam Styr., Ambra liquid.) wewn. 0·50—2·0 k. r. dz. w pig. lub rozpuszcz. w alkoh.; zewn. do maści, liniment. *āā* Ol. Olivar. 10·0 = 7 kr. — **Linimentum Styrax.** (Styrax 3, Ol. Oliv. 6, Spir. vini 1); — **Ungu. Styrac. sulfuratum** antiscabiotic. 10·0 = 8 kr.
Succinum jako proszek do kadzideł. 10·0 = 5 kr. — **Ol. Suc.** 5—15 kropl. *p. d.* k. r. d. w pig., kapsułk., jako krople do uszów, zębow itd. 10·0 = 3 kr.
Sulfonalum kryształki bez smaku, zapachu, 1·0—3·0 *p. d.* jako hypnotic, aż 4·0! *p. d.* — 8·0! *p. die*, w pig., pastylk., z gorącą herbatą, rosołem itd. 1·0 = 7 kr.
***Sulfur sublimatum** i **Sulfur sublimat. depuratum** (flores Sulfuris) wewn. 0·30—1·0 *p. d.* k r. d.; jako laxans 2·0—8·0 *p. d.* w proszk., trochisci (po 0·18); wewn. do

wdmuchiwań gardła, krtani, do płukań w emulsyi (1·0—2·0 : 100), do nakadzań, maści (1·0 : 2—5). 10·0 = 3 kr. — ***Ung. sulfurat.** antiscabiotic. 10·0 = 5 kr. — ***Sulfur praecipitatum** (Lac. sulfuris mleko siarczane) 0·10—0·50 *p. d.* k. r. d. jako laxans 1·0—2·0. 10·0 = 8 kr. — **Sulf. chloratum** do pędzlow. — **Sulf. jodatum** wewn. 0·05—0·10 *p. d.* 2—4 r. d. w pig., glycerynie; zewn. do maści, mydeł. 1·0 = 10 kr.

Symphorol N. (Natr. coffeïnosulfuricum) wewn. 1·0 *p. d.* k. r. d. w proszku, działa moczopędnie. 1·0 = 25 kr

Syrupus Diacodii zob. Papaver.

— ***Menthae.** 10·0 = 4 kr.

***Syrupus Mororum** 10·0 = 3 kr.

— ***Rubium.** 10·0 = 3 kr.

— ***Rubi ideae.** 10·0 = 3 kr.

Talcum praeparatum zob. Alumen plumosum.

Tamarindi Pulpa Tamarindorum cruda, zewn. w decoct. (25·0—60·0 : 1000) jako napój; (8·0—50·0 : 100—300 Aqu.), jako laxans. — ***Pulp. Tamar. depurata** 25·0—60·0 *p. d.* k. r. d. czysta lub mixt, powidełk.; do lewatyw. 10·0 = 6 kr.

Tanaceti herb. 1·0—2·0 *p. d.* k. r. d. w proszk., infus. (10·0—20 : 100). 10·0 = 2 kr. — **Flores T., Oleum Ta.** 1—2 kropli k. r. d. w alkoh. lub z olejami; zewn. do nacierań. 1·0 = 15 kr.

Tannalbin proszek żółtawy; 1·0 *p. d.* k. r. d. dzieciom 0·5 *p. d.* w biegunkach, w gruźlicy jelit, w nephritis. 1·0=6 kr.

Tannalum (Aluminium tannicotartar.) wewn. jako środek ściągający do zasypek, zadmuchiwań, wcierań i penzlowań (20%.) 1·0 = 10 kr.

Tannigen szary proszek nierozp. w wodzie rozszczepia się w jelitach uwalniając kw. karbnik.; wewn. na koniec noża k. r. d.; zewn. do nadmuchiwań. 1·0 = 10 kr.

Taraxaci folia do species, decoct. (10·0—15·0 : 100). 100 = 10 kr. — ***Rad. Tarax.** tak samo stosow. 10·0 = 1 kr. — ***Extract. Tarax.** 10·0—30·0 *p. d.* 10·0 = 16 kr.

Tartarus boraxatus (kalium tartaric. boraxat.) 0·50—2·0 *p. d.* w rozpuszcz. (jako diureticum), 5·0—7·0 *p. d.* jako laxans. 10·0 = 15 kr.

— **depuratus** zob. kalium hydrotartaricum.

— **natronatus** zob. Kalium natrotartaric.

— **stibiatus** zob. Kalium stibiotartaric.

Taxi baccatae folia 0·10—0·50 *p. d.* k. r. d. w proszk., inf. (0·50—2·0 : 100). Extr. T. b. 0·05—0·30 *p. d.*

***Terebinthina** (communis) zewn. do maści, plastr. (1·0 : 3) 100 = 8 kr. — ***Tereb veneta.** wewn. 0·30—1·0 *p. d.* k. r. dz. w pig., emulsyi; zewn. do przestrzykiw. (1·0—4·0 : 100), wziewań, maści, liniment., lewatyw (4·0—8·0). 10·0 = 3 kr.— **Tereb. cocta** stosow. tak samo.— ***Ol. Tereb.** 100 = 13 kr. — ***Ol. T. rectificatum** 10·0 = 2 kr. — **Sapo Tereb., Ungu. Tereb.** stosow. szczególnie w odmrożeniach. 1 ·0 = 4 kr.

Terpinolum płyn bezbarwny, lotny, w wodzie nierozpuszcz.,

stosow. w nieżytach dróg oddech. 0·10—0·50 *p. d.* w kaps. 1·0 = 5 kr.
Terpinum hydratum 0·20—0·40 *p. d.* — 1·0 *p. die*, w proszkach, pig., mixt. 1·0 = 3 kr.
Tetronalum kryształki rombiczne, bezbarwne, w wodzie słabo rozpuszcz, 1·0 *p. d.* jako hypnotic. 1·0 = 60 kr.
Teucrinum (Teucrium Scordium) płyn ostrego smaku, zapachu czosnku, stosow. w miejscowej gruźlicy celem wywołania reakcyi, 3·0 na jedno zastrzyknięcie; wewn. 0·50 *p. d.* jako stomac. 1·0 = 3 złr.
Thallinum sulfuricum wewn. 0·20—0·50 *p. d.* jako antipyretic. rozpuszcz. w wodzie lub winie, z dodatkiem Syrup. cortic. aurantior.; zewn. do przestrzyk. (1—2%) do świeczek. 1·0 = 40 kr. — Tak samo stosuje się **Thall. tannicum** 1·0 = 25 kr. i **Thall. tartaricum** 1·0 = 35 kr.
***Theae folia** 10·0 = 16 kr. — **Theinum** zob. Coffeinum.
Theobrominum natriosalicylicum zob. Diuretinum.
Thermodinum (oxyphenylurethan) kryształki słabo w wodzie rozpuszcz., antipyretic. w dawce 0·50—0·70 *p. d.* (dla dzieci 0·20—0·30). 1·0 = 20 kr.
Thilanin constit. do maści, zawiera 3% siarki. 1·0 = 5 kr.
Thioform (Bismuthum dithiosalicylicum) 0·3 *p. d.* jako antyseptyk kiszkowy; zewn. czysty do zasypek na wrzody, oparzenia. 1·0 = 10 kr.
Thiolum (fabric. Riedel) jako **Th. siccum** 10·0=90 kr. brunatny proszek i **Th. liquidum** 10·0 = 30 kr. ciecz ciemnobrunatna syrupowata, oba łatwo w wodzie rozpuszcz. stosow. zewn. w rozpuszcz. (10%) w ostrych zapalnych chorobach skóry.
Thiophendijodid. tabliczki krystal., nierozpuszcz. w wodzie, stosow. w proszku zam. jodoformu lub w postaci gazy (10%). 1·0 = 60 kr,
Thioresorcinum szary proszek nierozp. w wodzie polec. w miejsce jodoformu; do maści 5%. 1·0 = 8 kr.
Thiosinaminum polecony do wstrzykiwań podskórnych w liszaju żrącym (lupus). 1·0 = 18 kr.
Thujae frond. tylko zewn. jako zasypka. 10·0 = 3 kr.
Thymi herb. i **Ol.** stosow. jak Herb i Ol. Serpylli. 1.0 = 3 kr.
***Thymolum** 0·05—0·10 *p. d.* k. r. d. jako antifermentativ.; 1·0—2·0! *p. d.* jako antifebril., antirheumatic, w proszku lub rozpuszcz. w alkohol., alkaliach; zewn. jak acid. carbolic. 1·0 = 8 kr.
Thyreodinum siccatum (Merk) w niskiej ciepłocie wysuszony i sproszkowany gruczoł tarczykowy owcy. 0·1—0·2 *pro die* w proszku lub pastylkach postępując w górę aż do 0·4 *pro die* stos. w myxoedema, psoriasis. 1·0 = 30 kr.
Thyrojodin działający składnik gruczołu tarczykowego, około 10% jodu zawierający (w handlu znajduje się mieszanina z cukrem w tym stosunku że 1·0 mieszaniny zawiera $^{3}/_{10}$ jodu, 0·3— *pro dosi* 1—3 razy dnia w proszku, tabletkach — najwyżej 2.0—4·0 *pro die*; dzieciom o połowę mniej.
***Tiliae flores** 10·0 = 3 kr. stosow. jak Flor. Sambucci.

***Tinct. amara** (Hb. centauri, Fruct. aurant. immat., Rad. Gent., Rhiz. Zedoar) 20—60 kropli *p. d.* k. r. d. 10·0 = 5 kr.
Tinct. aromatica (Cort. Cinam. Cas. 5, Rh. Zing. 2, Fruct. Cardam, Caryoph. *āā* 1:50 Spirit. diluti). 10·0 = 4 kr. — **Tinct. aromat. acida.** 10·0 = 4 kr.
Tolypyrinum (fabric. Riedel) kryształki bezbarwne, smaku gorzkiego, w wodzie rozpuszcz., działa podobnie jak antipyrina (antineuralg., antirheum.) 1·0 *p. d.* co godz. (4 proszki). 1·0 = 20 kr.
Tolysalum (Tolypir. salicylicum) kryształy w wodzie rozpuszcz. działa podobnie jak poprzedni 1·0—2·0 *p. d.* co godz. (6·0! *p. die*). 1·0 = 15 kr.
Tormentillae rhiz. 0·50—2·0 *p. d.* k. r. d. w proszk., decoct. (5·0—20·0:100), zewn. do płukań, przestrzyk., okładów. 10·0 = 4 kr.
Tragacantha (gummi) wewn. 1·0—4·0 *p. d.*; zewn. jako emulg, constit. 10·0 = 16 kr.
Tribromphenol zob. Bromol.
***Trifolii fibrini fol.** 10·0 = 4 kr. — ***Extr. Trif. f.** 10 = 18 kr., stosow. jak Fol. i Extr. Centauri.
Trimethylaminum zob. Propilaminum.
Trionalum delikatne kryształki, rozpuszcz. w letniej wodzie 1·0—1·50 *p. d.* ma działać pewnie w bezsenn. 1·0 = 16 kr.
Tritici farina 100 = 8 kr.
Trypsinum 0·10 = 10 kr., stosow. jak pancreatinin.
Tumenolum constit. dla maści, także rozpuszcz. w alkoh. jako tinct., pasta, stosow. w chorob. skóry. 1·0 = 7 kr.
Tussol (Antipyrin. phenolo-glycolicum) proszek w wodzie rozpuszcz.; stosow. w krztuścu, w dawce do 1 roku 0·01; do 3 lat 0·10; do 5 lat 0·25 *p. d.* 1·0 = 18 kr.
***Unguent. aromaticum Autenriethi** zob. Kal. stibiotaric. 10·0 = 5 kr.
— **basilicum** (z Terebin.). 10·0 = 4 kr.
— **cereum** (cerae flav. 3, Ol. Oliv. 7).
— ***emolliens** zob. Cetaceum. 10·0 = 10 kr.
— ***simplex** zob. Axungia. 10·0 = 4 kr.
Uranium nitric. żółte w wodzie rozp. kryszt. 0·05—0·1 *p. d.* 2 razy dnia aż do 0·5—10 *p. d.* polecane w cukrówce. 1·0 = 20 kr.
Urethanum jako hypnotic. 1·0—30 *p. d.* także jako odtrutka w zatruciu strychnina (4·0—5·0) w proszk., (charta cerata), w kapsułk., w rozpuszcz. w wodzie; podskórnie 0·25 *p. d.* 1·0 = 10 kr.
Uricedinum 1·0—2·0 *p. d.* k. r. d. w skazie moczanowej. Mocz staje się alkalicznym. 10·0 = 45 kr.
Uropherinum salicylicum (Lith. theobrom. salicyl.) 3·0—4·0 *p. die* w roczczynie wodn.; moczopędny jak diuretinum. 1·0 = 4 kr.
Urotropinum rozp. w wodzie proszek oddz. alkalicz. posiada własn. rozpuszcz. kw. moczowego, 1·0—15 *p. d.* rozp., w wodzie rano zażyć. 0·10 = 4 kr.

***Uvae ursi folia** 0·50—3·0 *p. d.* k. r. d. w proszk., decoct. (20·0—60 : 100 coll.) do species. 100 = 13 kr.
***Valerianae radix** 0·50—2·0 *p. d.* k. r. d. w proszk., maceracyi lub infus. (5·0—15·0 : 100); do lewatyw (w decoct). 10·0 = 4 kr. — **Aqua Valer.** 100 = 12 kr. — **Extr. Valer.** 0·50—1·0 *p. d.* w pig., mixt., do lewatyw. 1·0 = 3 kr. — ***Ol. Valer.** 1—4 kropli *p. d.* k. r. d. 1·0 = 10 kr. — ***Tinct. Valer.** 20—50 kropli *p. d.* 10·0 = 3 kr. — **Tinct. Valer. aether.** 10·0 = 5 kr. — **Tinct. Valer. ammoniata** 10·0—20 kropli *p. d.* k. r. d.
***Vanillae fruct.** 0·05—0·60 *p. d.* k. r. d. w proszk., pig., infus. (3·0—5·0 : 100); zew. jak corrig. consperg. 1·0=12 kr. — ***Tinct. V.** 30—60 kropli *p. d.* k. r. d. 1·0 = 3 kr. — **V. saccharata** (Elaeosacchar. V.). — **Vanillinum** 0·01—0·02 *p. d.* 2—3 r. dz. w proszk., pig., mixt. 0·10 = 15 kr.
***Vaselinum** zob. Paraffinum.
Veratri albi radix (rhiz.) 0·05—0·15—0·30! *p. d.* — 1·0! *p. die* w proszk., pig., w infus. l. decoct. (0·30—1·0 · 100); zewn. jako proszek do wdmuchiwań do nosa, w decoct. do okładów, także do maści (1·0 : 5·0). 10·0 = 6 kr. — **Tinct. Ver.** 3—10 kropli (0·50!) *p.* . — 2·0! *p. die* z istotami klejkiemi; zew. do penzlow. 10·0 = 6 kr.
***Veratrinum** wew. 0·0005 — 0·001 — 0·005! *p. d.* — 0·02! *p. die* w pig., proszk., rozpuszcz. w alkoholu; zewn. do nacierań (0·10 — 0·50 : 10 alcohol.), do maści, podskórnie (0·001). 0·01 = 4 kr.
***Verbasci flores** 10·0 = 6 kr. — **V. folia** stosow. jak flor. i fol. Malvae.
Viburni prunifolii cort jako Extr. 2·0 — 5·0 *p. d.* 1 — 4 r. dz. 1·0 = 2 kr.
***Violae tricoloris herb.** 1·0 — 5·0 *p. d.* k. r. d. w proszk., inf., decoct. (10·0 — 15·0 : 100), succus recens; zewn. do okładów, kąpieli (infus.). 100·0 = 14 kr.
Xeroform zob. Bismuthum tribomphen.
Xylolum wew. 15—30 kropli w kapsułk. 1·0 = 1 kr.
***Zedoariae rad** (rhiz) stosow. jak Rad. Zingiberis. 10·0=4 kr.
Zincum aceticum wewn. 0·03 — 0·10! *p. d.* k. r. d. — 0·30! *p. die* (jako środek wymiotny 0·50 aż do skutku); zewn. do płukań (1·0 : 100), do opatrunków, przemywań, przestrzykiwań (1·0 — 5·0 : 100), do cewki moczowej (0·25 — 1·0 : 100), do ucha (2·0—4·0 : 100), w maści (1·0—10·0). 1·0 = 1 kr.
— ***chloratum** wewn. 0·003—0·01—0·015! *p. d.* — 0·10 *p. die* rozpuszcz. w wodzie, eterze lub pigułk.; zew. w substancyi przeciw bólowi zębów, do opatrunków (1·0 : 100—500), do przestrzykiwań (0·25 — 0·50 : 100), do penzlow. (0·10 — 1·0 : 25), do maści (1·0 : 10·0), jako pasta żrąca (1·0 : 4·0 pulv. rad. alth.). 10·0 = 10 kr. — **Liquor Landolfi s.** Aurum chloratum (Zinc., aur., stib., Brom. chlorat. *āā* 1, Farina tritic.).
— **cyanatum** 0·005! *p. d.* postępując w górę aż do 0·03 *p. d.* 1—4 r. dz. w proszk., pig., do maści do oczu (0·10 : 1). 0·01 = 1 kr. — **Z. ferrocyanat.** 0·03—0·15 *p. d.* k. r. d. w proszk., pig. 1·0 = 3 kr.

***Zincum oxydatum** 0·05—0·20—0·40 *p. d.* k. d. — 2·0 *p. die* w pig., proszk., mixt.; zewn. jako zasypka, proszek do ócz (1·0: 1—5 sacch.), do wdmuchiwań do krtani, woda do ócz (0·20—1·0:25), do maści (1·0—5·0:20), do czopk. (1·0:5·0). 10·0 = 20 kr. — ***Unguent. Zinci oxydat** 10·0 = 12 kr.

— **phosphoratum** 0·001—0·005 *p. d.* 2—3 r. d. w pig., proszk., 0·10 = 1 kr.

— **sulfocarbolicum** tylko zewn. do okładów, opatrunk. (1·0:100—200), do przestrzykiwań do cewki (0·05—1·0:100), do pochwy (0·10—1·0:100). 1·0 = 2 kr.

— ***sulfuricum** 0·005—0·01—0·05! *p. d.* — 0·30! *p. die*; jak, alter. i nauseos; jako emetic. 0·30—0·50—0·80! *p. d.* aż do skutku; zew. do wdmuchiwań do nosa, krtani, ócz (1·0:5·0 sacch.), do płukań gardła (0·10—0·50:100), do penzlow. (1—2%), do kąpieli, maści (0·10—1·0:100), jako środek żrący w pręcikach l. w zgęszczonym rozpuszcz. (1·0:2·0). 10·0 = 3 kr. — *** Collyrium adstring. luteum** (Zinc. sulf. 1, Aqu. 100, Spirit. ammon. chlor., Camphor., Crocus). 10·0 = 3 kr.

— **valerianicum** 0·03—0·06! *p. d.* — 0·30! *p. die* w proszk. lub pig. 1·0 = 4 kr.

***Zingiberis rad.** (rhiz) 0·30—1·50 *p. d.* k. r. d. w proszk., pig., powidełk., infus. (5·0—20·0:100); zew. do płukań (w infus. 10·0—15·0:100). 10·0 = 5 kr. — **Tinct. Z.** 10—30 kropli *p. d.* 10·0 = 5 kr.



Najwyższe dawki środków leczniczych

których lekarz przekraczać nie powinien nie oznaczywszy wykrzyknikiem (!)

	pro dosi	pro die
Acidum arsenicosum	0·005	0·02
„ carbolicum	0·10	0·50
Apomorphinum hydrochloricum	0·01	0·05
Aqua Amygdalarum amarum concentrata. .	1·50	5·00
„ Laurocerasi	1·50	5·00
Argentum nitricum	0·03	0·20
Atropinum sulphuricum	0·001	0·003
Cantharides	0·05	0·20
Chloralum hydratum	3·00	6·00
Chloroformium	0·50	1·00
Cocainum hydrochloricum	0·10	0·30
Codeinum mur.	0·05	0·15
Codeinum phosph	0·10	0·40
Coffeinum	0·20	0·60
Cuprum sulfuricum qua emeticum . . .	0·40	—
Extractum Aconiti radicis	0·03	0·12
„ Belladonnae foliorum..	0·05	0·20
„ Cannabis Indicae	0·10	0·30
„ Colocynthidis	0·05	0·20
„ Conii herbae	0·20	0·60
„ Hyosciami foliorum	0·10	0·50
„ Opii	0·10	0·40
„ Scillae	0·20	1·00
„ Secalis cornuti	0·50	1·50
„ Strychni	0·05	0·15
Folia Belladonnae	0·20	0·60
„ Digitalis	0·20	0·60
„ Hyoscyami	0·30	1·00
„ Stramonii	0·30	1·00
Fructus Colocynthidis	0·30	1·00
Herba Conii	0·30	2·00
Hydrargyrum bichloratum corrosivum . . .	0·03	0·10
„ bijodatum rubrum	0·03	0·10
„ jodatum flavum	0·05	0·20
„ oxydatum flavum	0·03	0·10
Jodoformium	0·20	1·00
Jodum	0·03	0·10
Kreosotum	0·10	0·50

	pro dosi	pro die
Lactucarium	0·30	1·00
Morphinum hydrochloricum	0·03	0·12
Oleum Crotonis	0·05	0·10
Opium	0·15	0·50
Paraldehydum	5·0	10·0
Phenacetinum	0·50	3·0
Phosphorum	0·001	0·005
Physostigminum salicylicum	0·001	0·003
Pilocarpinum hydrochloricum	0·03	0·06
Plumbum aceticum	0·10	0·50
Radix Aconiti	0·10	0·50
„ Belladonnae	0·07	0·30
Santoninum	0·10	0·30
Secale cornutum	1·00	5·00
Semen Strychni	0·12	0·50
Solutio arsenicalis Fovleri	0·5	2·00
Stibium Kalio-tartaricum	0·2	0·50
Strychninum nitricum	0·007	0·02
Sulfonalum	4·0	8·0
Thallinum sulfur.	0·20	1·50
Tinctura Aconiti radicis	0·50	1·50
„ Belladonnae foliorum	1·00	4·00
„ Cantharidum	0·50	1·00
„ Colchici seminis	1·50	5·00
„ Digitalis	1·50	5·00
„ Jodi	0·30	1·00
„ Lobeliae	1·00	5·00
„ Opii crocata } „ „ simplex }	1·50	5·00
„ Strophanthi	1·00	3·00
„ Strychni	1·00	3·00
Veratrinum	0·005	0·02
Vinum Colchici seminis	1·50	5·00
Zincum sulfuricum qua emeticum	0·80	—

Waga różnych dawek.

Łyżeczka cieczy waży mniej więcej 3—5 grm. Łyżeczka cukru, soli, siarki 2·5—5 gram., proszków różnych 2·50. Łyżka wody 15 grm. Łyżka syropu 20·0. Garść nasion 70—80 grm; Garść liści 20—30 gr. Szczypta kwiatu 2 grm. Litr wody dest. 1000·0; litr spirytusu 850; litr chloroformu 1480; litr oliwy 920·00 szklanka 200—250·0; kieliszek 70—80 grm.

Dawki przeciętne dla dzieci (pro dosi).

Leki	Do 1 roku	od 1—5 lat	od 5—10 lat
Acetanilidum	0·02	0·05	0·1
Acetum Digitalis	—	5 gtt.	10 gtt.
Acetum Scillae	—	5 gtt.	15 gtt.
Acidum benzoicum	—	0·03	0·05
Acidum hydrobromicum	—	—	30 gtt.
Acidum tannicum	—	0·005	0·01
Aether	—	3 gtt.	5 gtt.
Aether aceticus	2 gtt.	5 gtt.	10 gtt.
Alumen	0·01	0·05	0·1
Ammonium bromatum	0·15	0·25	0·3
Ammonium chloratum ferratum .	—	0·03	0·05
Antipyrinum	0·2	0·3	0·5
Apomorfinum hydrochlor. emet.	0·0007	0·0025	0·0045
Apomorfinum hydrochlor. expect.	0·0004	0·0015	0·0025
Aqua Amygdalarum amararum . .	—	1—5 gtt.	5—10 gtt.
Argentum nitricum	0·001	0·003	0·005
Atropinum sulphuricum	—	0·0001	0·0002
Bismutum subnitricum	0·05	0·1	0·3
Bromoformium	2-3 gtt.	3-4 gtt.	4-6 gtt.
Camphora trita	0·0075	0·01	0·02
Chininum ferro-citricum	—	0·05	0·1
Chininum hydrochlor. antipir. . .	0·1	0·3	0·5
Chininum hydrochlor. antispasm.	0·05	0·15	0·2
Chloralum hydratum	0·1	0·25	0·45
Codeinum phosphoricum	0·002	0·02	0·05
Coffeinum	—	0·02	0·04
Coniinum hydrobromicum . . .	0·0005	—	—
Cuprum sulphuricum	—	0·1	0·15
Curare	0·0001	—	—
Extractum Belladonnae	—	0·001	0·003
Extractum Filicis	1·0	2·0	5·0
Extractum Opii	—	0·005	0·02
Extractum Secalis cornuti . . .	—	0·03	0·05
Extractum Strychni	—	0·002	0·005
Ferrum reductum	—	0·005	0·01
Flores Koso	—	2·0	5·0
Folia Digitalis	—	0·02	0·03
Hydrargyrum bichloratum . . .	0·0001	0·0002	0·0003
Hydrargyr. chloratum antiluet.	0·002	0·005	0·01
Hydrargyr. chloratum laxans . .	0·01	0·02	0·05

Leki	Do 1 roku	od 1—5 lat	od 5—10 lat
Hydrargyrum tannicum oxydulat.	0·005	0·02	0·03
Hydrochinon	0·05	0·2	0·3
Kalium bromatum	0·1	0·3	0·5
Kalium chloricum } pro die . .	1·0	2·0	3·0
Kalium jodatum } pro die . .	0·1	0·5	1·0
Kreosotum	0·005	0·01	0·02
Liquor Ferri sesquichlorati pro die	0·3	0·5	0·5
Liquor Kalii arsenicosi	—	0·05	0·1
Morphinum hydrochloricum . . .	—	0·001	0·003
Naphtalinum	0·05	0·2	0·2
Natrium paracresotinicum . . .	—	0·25	0·5
Natrium salicylicum pro die . .	1·0	2·0	3·0
Phenacetinum antipyr.	—	0·1	0·3
Phenacetinum antispasm. . . .	0·001	0·05	0·1
Pilocarpinum hydrochloricum (inj.)	0·001	0·002	0·004
Plumbum aceticum	0·003	0·005	0·01
Phosphorus	—	0·0001	0·0002
Podophyllinum	—	0·005	0·015
Pulvis Ipecacuanhae opiatus . .	—	0·005	0·02
Radix Ipecacuanhae emetic. . .	0·05	0·1	0·2
Resorcinum	0·2	0·4	0·5
Santoninum	—	0·01	0·02
Syrupus Ferri jodati	1 gtt.	5 gtt.	10 gtt.
Strychninum nitricum (inj.) . . .	—	0·0005	0·001
Tartarus stibiatus	—	0·0075	0·01
Thallinum sulphuricum	0·01	0·02	0·03
Tinctura Opii simplex	0·025	0·05	0·2
Tinctura Strophanthi	0·02	0·05	0·10
Urethanum	0·05	0·1	0·2

Porównanie dawki leków

według rozmaitego wieku chorych.

Dawki zmieniają się mniej więcej, jak następuje:

aż do ukończonego 1 roku $1/_{10}$
od 2 do 4 „ $1/_8$
„ 5 „ 7 „ $1/_5$
„ 8 „ 10 „ $1/_4$
„ 11 „ 14 „ $1/_2$

Począwszy od roku 50 należy dawki znowu zmniejszać tak, iż u starców między rokiem 60 a 70 należy znów dawać tylko $1/_3$ dawki dla osób dorosłych.

Kobietom zadają się wogóle mniejsze dawki, mniej więcej $2/_3$ tej, jaką się przepisuje mężczyznom odpowiedniego wieku.

Cennik robót receptowych

według „Arznei-Taxe für das Jahr 1897“.

L. p.

1. Za **odparowanie** w kąpieli wodnej 100 gr. płynu po 10 ct.
2. Za sporządzenie **roztworu** z leków stałych, powidełek (Roob), wyciągów suchych i ciągnących się, jakoteż z olejocukru (włącznie ze zrobieniem tegoż), w płynie o zwyczajnej lub też podwyższonej ciepłocie wraz z cedzeniem — następnie za **rozcieranie** powideł, pulp i miękkich mydeł celem zrobienia płynnego lekarstwa — wreszcie za rozcieranie ciał różnej konsystencyi z płynami, w których nie są wcale, lub częściowo tylko rozpuszczalne 7 ct.

   Uwaga:

   a) W razie, gdyby sporządzenie leku wymagało kilku zajęć, objętych l. p. 2, wolno cenę 7 ct. zaliczyć raz tylko.
   b) Jeżeli środek, użyty do roztworu, zawarty jest w cenniku lekarstw w dwojakiej postaci: krystalicznej i sproszkowanej, zalicza się cenę krystalicznego.
   c) Za rozpuszczanie względnie rozcieranie substancyj, wymienionych pod l. p. 2, nie wolno nic liczyć, jeżeli to służy do sporządzenia powideł, plastrów i woskowca (ceratum), pigułek, gałek i pastylek, mazidła (linimentum), czopków, kul lub pręcików. (Zob. l. p. 16, 19—31-42—49).
3. Za roztworzenie fosforu w tłustych i eterycznych olejach, eterze lub alkoholu 15 ct.
4. Za **ściśnięcie** ciał suchych (tabletki) włącznie z wszystkiemi do tego potrzebnemi robotami należy się za każdą sztukę po 5 ct.
5. Za sporządzenie **odwaru** (decoctum) wraz z ważeniem wody i cedzonki (colatura) w ilości do 200 gr. 18 ct.
   za każde 100 gr. nadzwyżki po 2 ct.
6. Jeżeli lekarz żąda, by gotowanie trwało przynajmniej całą godzinę, podwyższa się cenę o 7 ct.

   Uwaga:

   Jeżeli do odwaru wsypuje się przy końcu inną substancyę, nie przedłużając przez to czasu gotowania, to czynność ta nie wchodzi w rachubę. Jeżeli zaś inną substacyę zaparza się gotowym już odwarem, to cena odwaru zwiększa się o połowę.
7. Za sporządzenie **naparu** (infusum) włącznie z odważeniem wody i cedzonki do 200 gr. 15 ct.
   a za każde dalsze 100 gr. po 2 ct.

L. p.

8. **Wytrawianie** (digestio), nie trwające dłużej jak 24 godzin, liczy się jako napar;
za następne 24 godzin przy jakiejkolwiek ilości więcej o 5 ct.
9. Za **wymoczenie** (maceratio), trwające 24 godzin, liczy się połowę tego, co za napar;
za każde następne 24 godziny przy jakiejkolwiek ilości więcej o 2 ct.
10. Za **wydanie i zapakowanie** (dispensatio) leku niepłynnego, n. p. ziółek lub proszku, należy się z papierem i sygnaturą za 200 gr. = 3 ct.; od 200 do 500 gr. = 5 ct.;
za ilość większą 7 ct.
11. Za wydanie plastra nierozsmarowanego lub też woskowca (ceratum) wraz z papierem woskowym, zawinięciem, umieszczeniem napisu za 200 gr. = 5 ct.; nad 200 do 500 gr. = 7 ct;
za większą ilość 10 ct.
12. Za wydanie plastra rozsmarowanego w ilości 500 cm. [□] wraz z papierem woskowym, zawinięciem i sygnaturą 5 ct.
za większą ilość 8 ct
13. Za sporządzenie **mleczanki** (emulsio) wraz z ważeniem użytej do tego wody i cedzonki bez względu na ilość 12 ct.
14. Za każde przepisane lub nieodzownie konieczne **przesączanie** w ilości do 100 gr. 3 ct.
ponad 100 do 500 gr. = 5 ct.; za każde następne 500 gr. po 2 „
15. Za zrobienie **galarety** w ilości 200 gr. 25 „
nad 200 gr. za każde 100 gr. 10 „
16. Za zrobienie **powideł** (electuarium) w ilości 200 gr. 15 „
a za każde 100 gr. nadwyżki 5 „
17. Za sporządzenie **serwatki, żentycy** (serum lactis) włącznie z potrzebnem do tego mlekiem, lecz bez wypienienia (clarificatio) za 200 gr. 20 ct.
a za każde dalsze 200 gr. po 10 „
18. Za tożsamo lecz **z wypienieniem** za pomocą białka i przesączeniem za 200 gr. 30 ct.
za każde następne 200 gr. po 15 „
19. Za sporządzenie **plastra** (empl.) przez rozmiękczenie, mieszanie, ugniatanie i wałkowanie (malaxatio) w ilości 200 gramów 10 ct.
za każde dalsze 100 gr. po 3 „
20. Za sporządzenie plastra lub woskowca (ceratum) przez topienie wraz z domieszaniem innych ciał i wałkowaniem za 200 gr. 20 ct.
dalsze 100 gr. po 5 „
21. Za **rozsmarowanie** plastra lub woskowca z rozmiękczeniem lub topieniem za 100 [□] cm. 15 ct.
za każde następne 100 cm.² po 5 „
22. Za potrzebne do tego **płócienko** lub szyrtyng o powierzchni 100 cm.² po 3 ct.
a materyę jedwabną lub skórę za każde 100 cm.² 10 „
23. Za zrobienie **masy** do **pigułek,** gałek (bolus), lub pastylek (trochisci) za 10 gr. 10 ct.
dalsze 10 gr. po 5 „

L. p.

24. Za przetopienie wosku i t. p. z balsamem lub olejem do sporządzenia masy pigułkowej, dolicza się jeszcze nadto za wszelką ilość 5 ct.
25. Za **ukształtowanie** 30 lub mniej **pigułek** bez względu na ich wielkość, za ważenie i posypanie ich widłakiem (lycopodium) 10 ct.

Uwaga:

a) Jeżeli lekarz nie wymienia, jaka ma być podsypka, należy użyć widłaka.

b) Jeżeli lekarz zapisuje inną podsypkę, to liczy się za nią osobno według taksy, biorąc w rachubę $^1/_3$ część ciężaru masy pigułkowej.

26. Za ukształt. i powleczenie 30 pigułek balsamem tolutańskim lub innym środkiem, poniżej nie wymienionym, wraz z tymże 15 ct.
27. Za ukształtowanie i posrebrzanie 30 pigułek 20 „
28. Za ukształtowanie i pozłocenie 30 pigułek 30 „
29. Za ukształtowanie i powleczenie pigułek kleiną (collodium) lub gelatyną (robienie gelatyny osobno) za sztukę po 1 ct.
30. Za ukształtowanie i powleczenie pigułek keratyną, włącznie z masą keratynową — za sztukę po 4 ct.
31. Za ukształtowanie gałek (bolus) lub pastylek (trochisci) wraz z potrzebnem do tego ważeniem, jakoteż posypaniem proszkiem do 10 sztuk za każdą po 2 ct.
a nad 10 za każdą następną po 1 „
32. Za **rozcieranie** leków w kryształach, które mają być wydane jako **proszek**, należy się za 10 gr. 5 ct.
jeżeli taksa nie podaje ceny za lek już sproszkowany — nadto za każde dalsze 10 gr. o 1 ct. więcej.

Uwaga:

Za rozcieranie proszków drobnych nie należy nic liczyć.

33. Za **zmięszanie** proszków wraz z potrzebnem do tego rozcieraniem należy się za 100 gr. 10 ct.; za większe ilości 15 ct.
34. Za mięszanie proszków z płynami lub gęstymi wyciągami (extractum), oraz za sporządzenie olejocukru w razie potrzeby domięszania go, należy powyższe ceny o połowę zwiększyć bez względu na to czy proszki będą podzielone czy nie.
35. Za **podzielenie** i zapakowanie pewnej ilości proszków wraz z ważeniem, torebkami ze zwykłego papieru, kopertą (convolutum) i napisem, za każdy do 10 włącznie po 2 ct.
a następne po 1 „
36. Jeżeli torebki zrobione z papieru, napojonego woskiem lub parafiną, należy policzyć za każde 2 sztuki o 1 centa więcej niż powyżej.
37. Jeżeli proszki mają być wydane w opłatkach (*in capsulis amylaceis*) liczy się za rozdzielanie i za kapsułki do 10 sztuk po 3 ct.
a za każdą następną tylko po 2 „

L. p.

38\. Za wydanie proszków lub innych leków w kapsułkach nakrywkowych (*in capsul. gelat. operculatis*) należy się za każdą kapsułkę . po 3 ct.

39\. Jeżeli do proszków mają być dołączone białe **opłatki** pocięte, to zalicza się za każde 2 sztuki wraz z wydaniem w kopercie po 1 ct.

Uwaga:

Określenie „pulv." w cenniku należy pojmować jako pulvis subtilissimus.

40\. Za mięszanie proszków **nie miałkich** bez względu na to, czy będą podzielone czy nie, liczy się za 200 gr. 5 ct. a za następną takąż ilość po 3 „

41\. Za dzielenie takichże proszków lub ziółek na więcej części należy się z odważeniem, torebkami, kopertą i napisem za każdą dawkę do zawartości 100 gr. po 2 ct. a gdy zawartości większe po 3 „

Uwaga:

Za mięszanie ziółek samych nic się nie należy.

42\. Za zrobienie **maści** lub **mazidła** (linimentum) przez zmięszanie kilku maści i tłuszczów z mydłem potasowem lub z płynnymi środkami, bez topienia, za 200 gr. 10 ct. za większą ilość 15 „

Uwaga:

a) Za mięszanie olejków eterycznych lub tłuszczów płynnych z innymi płynami wolno liczyć tylko za samo ważenie. Wyjątek od tego stanowi sporządzanie mleczanki (zob. l. p. 13).

b) Za zrobienie mięszaniny z liniment. saponato-camphor. z chloroformem lub innymi płynami należy oprócz ważenia policzyć jeszcze 5 ct. za topienie. Mięszanie opodeldoku z wyciągami lub lekami stałymi ocenia l. p. 44.

43\. Za zrobienie maści lub mazidła przez zmięszanie proszków, wyciągów i innych niepłynnych substancyj z maściami i tłuszczami bez topienia za 200 gr. 15 ct. a za większą ilość 20 „

44\. Za zrobienie maści przez topienie wraz z domięszaniem innych leków za 200 gr. 20 ct. za większą ilość 25 „

45\. Za rozdzielenie lub wydanie maści w kilku dawkach wraz z ważeniem, papierem woskowym, zawinięciem (convolutum) i napisem, do 10 dawek za każdą po 3 ct. za każdą następną . 2 „

46\. Za **nasycenie** (saturatio) wraz z potrzebnym do tego rozczynem bez względu na ilość 15 ct.

47\. Za ugniecenie lub stopienie masy celem sporządzenia **czopków** (supposit.), kul (globul.), lub pręcików z masła Cacao, gelatyny i innych środków, za 15 gr. 10 ct. za następną takąż ilość po 5 „

L. p.

48. Za kształtowanie czopków i kul wraz z odważeniem, posypaniem i zawinięciem, za sztukę 5 ct.
49. Za kształtowanie pręcików (bacilli) wraz z odważeniem, posypaniem i zawinięciem, do 10 sztuk, za każdą po 10 ct. za następne po 6 „
50. Za **opieczętowanie** naczynia gdzie to jest wskazane 3 „
51. Za każde do sporządzenia lekarstwa potrzebne **ważenie** lub odliczanie kropel, jakoteż **liczenie** pigułek lub pastylek należy się 1 ct.

Uwaga:

Jeżeli lekarz zaznaczył na recepcie: „detur bis, ter“ i t. d., powinno się za wielokrotne, ale równoczesne wydanie lekarstwa liczyć tak, jakoby w całości zostało sporządzone i na kilka części podzielone.

Zwykłe flaszki ze szkła zielonego wraz z korkiem i napisem:

a) okrągłe: $\frac{50\text{ gr.}}{6\text{ ct.}}$, $\frac{200\text{ gr.}}{7\text{ ct.}}$, $\frac{300\text{ gr.}}{8\text{ ct.}}$, $\frac{500\text{ gr.}}{10\text{ ct.}}$

ponad 500 gr. za każde dalsze 500 gr. pojemności o 4 ct. więcej

b) Sześcioboczne na leki do zewnętrznego użytku:

$\frac{50\text{ gr.}}{7\text{ ct.}}$, $\frac{200\text{ gr.}}{8\text{ ct.}}$, $\frac{300\text{ gr.}}{10\text{ ct.}}$, $\frac{500\text{ gr.}}{14\text{ ct.}}$,

ponad 500 gr. za każde dalsze 500 gr. pojemn. o 5 ct. więcej.

Flaszki o szerokich szyjkach mogą być o 2 ct. drożej policzone.

Silne białe flaszki na leki wraz z korkiem i napisem:

a) okrągłe: $\frac{50\text{ gr.}}{9\text{ ct.}}$, $\frac{200\text{ gr.}}{11\text{ ct.}}$, $\frac{300\text{ gr.}}{13\text{ ct.}}$, $\frac{500\text{ gr.}}{16\text{ ct.}}$,

ponad 500 gr. pojemności za każde następne 500 gr. o 6 ct. więcej.

b) Sześcioboczne na leki do zewnętrznego użytku:

$\frac{50\text{ gr.}}{10\text{ ct.}}$, $\frac{200\text{ gr.}}{13\text{ ct.}}$, $\frac{300\text{ gr.}}{15\text{ ct.}}$, $\frac{500\text{ gr.}}{19\text{ ct.}}$,

ponad 500 gr. pojemności, za każde następne 500 gr. o 8 ct. więcej.

Flaszki o szerokich szyjkach mogą być o 3 ct. drożej policzone.

Żółte, niebieskie lub czarne flaszki na leki z korkiem i napisem:

a) okrągłe: $\frac{20\text{ gr.}}{10\text{ ct.}}$, $\frac{50\text{ gr.}}{12\text{ ct.}}$, $\frac{200\text{ gr.}}{14\text{ ct.}}$,

ponad 200 gr. pojemności, za każde następne 100 gr. o 2 ct. więcej.

b) Sześcioboczne na leki do zewnętrznego użytku:

$\frac{20\ \text{gr.}}{11\ \text{ct.}}$, $\frac{50\ \text{gr.}}{13\ \text{ct.}}$, $\frac{200\ \text{gr.}}{15\ \text{ct.}}$,

ponad 200 gr. za każde następne 100 gr. pojemności o 3 ct. więcej.

Flaszeczki z dzióbkiem patentowane (kroplomierze) z napisem:

$\frac{15\ \text{gr.}}{25\ \text{ct.}}$, $\frac{50\ \text{gr.}}{30\ \text{ct.}}$

Pudełka na maść: z drzewa napuszczanego z nakrywką i napisem:

$\frac{20\ \text{gr.}}{6\ \text{ct.}}$, $\frac{50\ \text{gr.}}{7\ \text{ct.}}$, $\frac{100\ \text{gr.}}{8\ \text{ct.}}$, $\frac{200\ \text{gr.}}{10\ \text{ct.}}$, $\frac{300\ \text{gr.}}{12\ \text{ct.}}$, $\frac{500\ \text{gr.}}{15\ \text{ct.}}$,

za dalsze 100 gr. 3 ct.

Słoiki zwyczajne szklane z napisem:

$\frac{20\ \text{gr.}}{6\ \text{ct.}}$, $\frac{100\ \text{gr.}}{8\ \text{ct.}}$, $\frac{200\ \text{gr.}}{10\ \text{ct.}}$, $\frac{300\ \text{gr.}}{14\ \text{ct.}}$, $\frac{500\ \text{gr.}}{22\ \text{ct.}}$,

za następne 500 gr. pojemności o 12 ct. więcej.

Słoiki porcelanowe z nakrywką **metalową** i napisem

$\frac{20\ \text{gr.}}{10\ \text{ct.}}$, $\frac{50\ \text{gr.}}{15\ \text{ct.}}$, $\frac{100\ \text{gr.}}{20\ \text{ct.}}$, $\frac{200\ \text{gr.}}{30\ \text{ct.}}$,

nad 200 gr. pojemności, za każde następne 100 gr. o 10 ct. więcej.

Pudełka tekturowe bez wcięcia na brzegu z napisem

$\frac{50\ \text{gr.}}{5\ \text{ct.}}$, $\frac{100\ \text{gr.}}{6\ \text{ct.}}$, $\frac{200\ \text{gr.}}{8\ \text{ct.}}$,

za następne 100 gr. pojemności o 1 ct. więcej.

Pudełka tekturowe o brzegu **wciętym** i z napisem:

$\frac{20\ \text{gr.}}{5\ \text{ct.}}$, $\frac{50\ \text{gr.}}{7\ \text{ct.}}$, $\frac{100\ \text{gr.}}{8\ \text{ct.}}$, $\frac{200\ \text{gr.}}{12\ \text{ct}}$,

nad 200 gr. pojemności za każde następne 100 gr. o 2 ct. więcej.

Pudełka takie złocone mogą być dwa razy droższe.

Pudełka szufladkowe (przesówki) z napisem:

na 6 proszków, jeżeli nie ważą razem nad 6 gr., sztuka 6 ct. nad 6 proszków, dla 6 następnych o 2 ct. więcej; — na 6 proszków, jeżeli razem ważą więcej niż 6 gr., sztuka 8 ct.; gdy więcej proszków, dla następnych sześciu o 3 ct. więcej.

Uwaga: Jeżeli zwrócono aptece próżne pudełko, jakoteż czystą flaszeczkę lub słoik, należy się pół ceny odliczyć.

Kąpiele z dodatkiem środków lekarskich.

Na kąpiel pełną (po szyję) dla osoby dorosłej, liczy się 200—300 litrów płynu. 50 200 litrów na kąpiel dla dzieci. Na kąpiel sięgającą tylko do dołka podsercowego 100—150 litrów: kąpiel nasiadową 20—30 litrów, na kąpiel na nogi 10 litrów.

Za zimną uważa się kąpiel do + 15° R.
„ chłodną „ „ + 15 do 22° R.
„ letnią „ „ + 22 „ 27° R.
„ ciepłą „ „ + 27 „ 32° R.
„ gorącą „ „ + 32° R.

Kąpiele gorczyczne. Na kąpiel pełną daje się 100—250·0 grubo potłuczonej gorczycy. Do kąpieli miejscowej np. na nogi 50—120·00.

K. igliwiowe. Ponieważ przez wygotowanie igliwia nie można otrzymać eterycznych, a właśnie głównie działających pierwiastków, stósownej przeto dawać extraktu. (Extr., turionum pini sylv. ad balnea, Nitribitta w Krynicy) 150—500 gram.

K. jodowe. (Wanna drewniana). Kali jodati 50—100·0 na kąpiel pełną; 5·0—10·0 na litr wody. — Jodi 10·0 kali jodati 20·0 rozpuścić w kilogr. wody i dodać do kąpieli, przyczem należy tak osłonić wannę, aby pacyent nie wdychał parującego jodu.

K. klejowe. 1—2 funtów Colla animalis, rozpuszczonego we wrzącej wodzie.

K. z kory dębowej lub **z kory wierzby, kasztana** itp. ddwar z 1 funta w 2 litrach wody, lub też (ponieważ tutaj chodzi o środek ściągający), można użyć Taniny (acid. tannicum) 20—100 grm. rozpuszczonej w szklance wody.

K. z kiści orzecha włoskiego. (Fol. Iuglandis) Dekokt z 1—2 fnt.

K. ługowe. Dwa do ośmiu funtów popiołu bukowego lub dębowego, gotuje się z kilkoma litrami wody, lub też potażu (¼— funta, na kąpiel pełną, dla dzieci połowę tej ilości).

K. mrówczane. Napar (Infusum) z 300·0—700·0 formica rufa.

K mydlane. ¼—½ funta pokrajanego mydła na pełną kąpiel (Sapo domesticus, Sapo aromatic. lub Sapo kalinus).

K. z otrąb. 1—3 funtów otrąb pszenicznych odgotowanych w woreczku w 2—6 litrach wody.

K. siarczane. 50·0—200·0 Kalium sulphuratum ad balneum, w celu wzmocnienia działania dodaje się 15—20·0 Acidum sulphur. crud.; aby jednak złagodzić, dodać można Colla animalis ½ funta.

Bogatszym można zapisać:

Rp. Calcii sulphurati crudi 20·00,
Natri chlorati 7·50,
Extr. Saponar. 5·00.
F. c. Aq. font q. s. Globulus Dtur. tal. dos. 5.

S. Jednę kulę do kąpieli.
(Wanna drewniana, nie metalowa).

K. słodowe. Słodu jęczmiennego 4—6 funtów gotuje się z kilkoma litrami wody przez $^1/_2$ godziny, odcedza i wlewa do kąpieli.
K. słone. 3—5—15 funtów soli kuchennej lub morskiej.
K. sodowe. Natri carbon. crudi 200—500·0 na kąpiel pełną. 100—200·0 na kąpiel miejscową.
K. sublimatowe. (Tylko w wannie drewnianej) 2·50—10·0 Hydrarg. bichlor. corros rozpuszczonego w 50—200·0 Aq. Na kąpiel miejscową tj. ręce i nogi 0·05—0·25.
K. ziołowo-aromatyczne. Napar rumianku lub mięty, korzenia tataraku, lub spec. aromatic. z 200—500·0 na 2000·0 wody wlewa się do kąpieli, albo też dodać można : Aq. coloniens., Spir. Calami., Spir. Angelicae, Spir. Serpyl. (60·0—100·0 na dawkę). Dla dzieci połowę tych ilości.
K. żelaziste. Ferrum sulphur. siccum (50·0—200·0), Liquor ferri sesquichlorati (15·0—60·0), Tart feratus s. globuli martiales pulv. (50—200·0), lub też do przyrządzenia kąpieli żelazistej z kwasem węglowym; 1 część Ferr. sulph. sicc. (30·0), 2 części Natr. chloratum (60·0), i 3 części (90·0) Natr. bicarbon. nasypuje się warswami do szklanki i razem wrzuca do wody (pro balneo 150·0—200·0 tej mięszaniny.

Rp. Ferri sulphur. sicci
Argillae aa. 100·00,
Mf. pulv. d. tal. dos. 10.

S. Jeden proszek do kąpieli.
Dla dzieci wszystkich przetworów po $^1/_2$ części.

Szkodliwe połączenia leków.

1. Dając kwas solny wewnątrz, nie należy przepisywać kalomelu, bo w żołądku utworzy się sublimat.
2. Nie należy kłaść plastru merkurialnego na miejscu po smarowanem jodem, bo wytwarza się Hydr. bijodat, rubrum, wywołując ból i papalenie.
Nie dawać do wewnątrz jodu ani bromu gdy się oko posypuje kalomelem (najwcześniej można zasypać oko kalomelem w 24 godzin po ostatniej dawce jodu).
4. Nie łączyć kali chloricum z garbnikiem, kamforą, siarką, węglem w proszkach, bo nieostrożne potarcie wywołuje eksplozyą.
5. Nie łączyć kwasów z zasadami, bo tworzą się sole.
6. Nie łączyć opium z garbnikiem, bo tworzą się garbnikany nierozpuszczalne.
7. Nie łączyć Arg. nitr. z Aq. amygd. amar., bd wytworzy się sinek srebra.



BADANIE MOCZU.

Badając mocz zwracamy uwagę na następujące szczegóły:

I. Przeźroczystość.

Prawidłowy mocz jest przeźroczystym. Jeżeli mocz jest mętnym, to bada się *oddziaływanie*. Przy oddziaływaniu **kwaśnem** zmętnienie pochodzi najczęściej od *kwaśnych moczanów:* osad barwy pomarańczowej (sedimentum lateritium). Wykazać to można przez lekkie ogrzanie (nie zagotowanie), mocz się powinien wyjaśnić. Moczany kwaśne znajdują się w każdym moczu, pozostają jednak z reguły w roztworze. Do wydzielenia ich może się przyczynić znaczne oziębienie moczu, zagęszczenie tegoż, znaczna ilość soli moczanowych lub silnie kwaśne oddziaływanie. Najczęściej spotykamy się z osadem moczanowym przy gorączce i przy zastoju w układzie żylnym.

Jeżeli zmętnienie po ogrzaniu nie ustępuje, to przy oddziaływaniu kwaśnem może ono zależeć tylko od *ukształtowanych składników* Należy wykonać badanie drobnowidowe. Osad otrzymuje się przez odsączenie, centryfugowanie, lub odstawienie w kończystym kieliszku i zebranie pipetą. W osadzie można znaleść rozmaite bakterye (przyczem mocz może być początkowo kwaśny), ciałka ropne, czerwone, rozmaite przybłonki, wałeczki, nitki nasienne i komórki nowotworów. Największe znaczenie mają *wałeczki*: świadczą one o chorobie nerkowej w ogóle, gdyż w moczu prawidłowym ich nie znachodzimy, lub chyba bardzo wyjątkowo i tylko odosobnione. Z rozmaitych ich postaci można wnioskować o rozmaitych sprawach w nerkach, nie można jednak rozpoznać wprost samej choroby. Wałeczki krwawe i wałeczki obłożone ciałkami krwi świadczą o krwotokach nerkowych; przybłonkowe o złuszczaniu się przybłonków; wałeczki z ciałkami białemi o sprawach wypocinowych; z kulkami tłuszczu i komórkami stłuszczonemi o sprawie zwyrodnienia tłuszczowego w nerce.

W jednostajnie mętnym, wolnym od białka moczu o oddziaływaniu obojętnem, lub słabo kwaśnem, zależy zmętnienie, które przy ogrzaniu się nie wyjaśnia, a także przy sączeniu nie wiele, lub wcale nie, prawie bez wyjątku od rozmaitego rodzaju bakteryj.

Niekiedy spotykamy przy znacznej kwasocie piaskowaty, mniej, lub więcej zabarwiony osad, który jest prawie zawsze krystalicznym kwasem moczowym. Od tego odróżnić trzeba wydalanie „żwiru moczowego“ w okrągłych ziarnkach złożonych także z kwasu moczowego, z czem się spotykamy przy kamicy.

Jeżeli mocz oddziaływa **alkalicznie**, to o przyrodzie osadu rozstrzyga badanie mikroskopowe. Oprócz wymienionych już składników możemy stwierdzić obecność szczawianu wapniowego w 8-ściennych kryształkach, fosforanu wapniowego bezpostaciowego w nieregularnych płytkach z ziarnistą powierzchnią, fosforanu magnowo-amonowego w kryształkach trumienkowatych i moczanu amonowego o postaci kolczugowatej.

II. Barwa.

Prawidłowa barwa jest żółtą, mniej lub więcej wysyconą.

1. **Wzmożenie prawidłowego zabarwienia** do barwy pomarańczowej okazuje mocz przy małej ilości, a następnie przy większej zawartości urobiliny, co się zdarza przy gorączce, zastoju w układzie żylnym, w początku i w końcu żółtaczki t. j. przed pojawieniem się i po zniknięciu barwika żółci, wreszcie po znacznych wewnętrznych krwotokach z powodu przemiany barwika krwi na barwik żółci.

2. **Barwa czerwona** pochodzi najczęściej od przymieszki krwi. Potwierdzenie daje badanie drobnowidowe osadu. Ciałka czerwone są często pokurczone, morwowe, innym razem znów obrzękłe. Z reguły zawiera mocz równocześnie rozpuszczony karwik krwi, hemoglobinę, często nieco zmieniony (methemoglobina). Badanie widmowe w przypadkach wątpliwych nie zawsze daje wyniki pewne. Najprostszą jest *próba Hellera*. Dodaje się do moczu parę kropli ługu sodowego, ogrzewa do zagotowania i odstawia na parę minut. Powstaje w każdym wypadku kłaczkowaty osad fosforanów ziemnych; przy obecności barwika krwi zawiera ten osad hematynę i ma barwę czerwonawą, a na brzegach odcień zielonawy. Mocz oddany po użyciu rzewienia, senesu i santoniny daje podobne oddziaływanie, jednak, jeżeli się osad wymyje i rozpuści w kwasie octowym, to roczczyn ma barwę cytrynowo żółtą, a następnie przybiera na powietrzu barwę fioletową.

Mocz po użyciu sulfonalu jest niekiedy zabarwiony czerwono skutkiem zawartości hematoporfiryny. Łatwo ją można poznać po 2 smugach absorbcyjnych, jeżeli się mocz zakwasi kwasem solnym i bada widmowo.

3. **Barwa brunatna z żółtą pianą** pochodzi prawie bez wyjątku od barwika żółci. Do udowodnienia tegoż służy *próba Gmelina*. Kieliszek wypełnia się blisko do połowy moczem, nachyla się go o 45° i wlewa po ścianie parę cm.^{3} kwasu azotowego zmieszanego z kilkoma kroplami kw. azot. dymiącego. W miejscu zetknięcia powstają barwne pierścienie: zielony, niebieski, fioletowy i czerwony. Mocze zawierające dużo indykanu dają podobne oddziaływanie; przytem w wątpliwych wypadkach próba Gmelina czasem zawodzi, niema więc ona dla rozpoznania większego znaczenia. Więcej zaleca się *próba chloroformowa*. Mocz zakwasza się kwasem octowym i kłóci z chloroformem. Jeżeli osiadający na dnie chloroform jest żółty, lub żółto zielonawy, to mocz zawiera barwik żółci.

4. Barwę oliwkową do czarnej okazuje mocz po użyciu karbolu i środków pokrewnych. „Mocz karbolowy“ jest znakiem, że środki te powinny być odstawione.

5. Zielonawo-żółta barwa zdarza się po użyciu rzewienia i santoniny. W obu przypadkach barwi się mocz po dodaniu ługu sodowego fioletowo-czerwono. W pierwszym przypadku także po dodaniu węglanu sodowego, w drugim nie, lub dopiero powoli.

6. Ciemne zabarwienie przy staniu na powietrzu może pochodzić od melaniny, względnie melanogenu (przy guzach melanotycznych). Z reguły jest wtedy mocz już przy oddaniu nieco ciemno zabarwiony, a ciemnieje jeszcze więcej przy lekkiem ogrzaniu z kwasem azotowym, rozczynem kw. chromowego, lub chlorku żelazowego.

7. Barwa niebieska od błękitu indychtu zdarza się, zresztą b. rzadko, przy barwikowych rakach żołądka i wątroby. Chloroform kłócony z takim moczem barwi się niebiesko.

III. Ilość moczu i ciężar gatunkowy

stoją do siebie w odwrotnym stosunku. Przy ilości 1500 na dobę, wynosi c. g. 1·017—1·020. Nawet c. g. 1·030 może, mianowicie w lecie, być prawidłowym, jeżeli ilość moczu jest odpowiednio zmniejszona.

Mała ilość przy wysokim c. g. i ciemnem zabarwieniu wskazuje na gorączkę, utratę wody innemi drogami, lub obniżenie parcia w układzie tętnicznym, jakie widujemy przy chorobach serca i płuc.

Wysoki c. g. przy bladej barwie i prawidłowej, lub zwiększonej ilości wskazuje na moczówkę cukrową.

Bardzo nizki c. g. prawie zawsze jest związany z wielką ilością moczu, jak to widzimy przy moczówce prostej, marskości nerek; zwykle jednak nie ma to większego znaczenia (blednica, histerya).

IV. Oddziaływanie.

Oddziaływanie powinno być kwaśne, jednak mocz oddany po obiedzie oddziaływa b. często alkalicznie. Jeżeli całodzienny mocz jest alkaliczny, to trzeba przedewszystkiem stwierdzić, czy zależy to od stałych zasad, czy od węglanu amonowego· Odróżnienie jest łatwe. Jeżeli papierek lakmusowy trzymany, lub zawieszony nad moczem przyjmuje barwę niebieską, chodzi o węglan amonu, w przeciwnym razie o *stałe zasady*. W tym ostatnim wypadku niema to większego znaczenia i zależy od roślinnego pożywienia, albo od lekarstw (saturacye, sole kwasów roślinnych, węglany alkaliów). Alkaliczne oddziaływanie może być także wynikiem często powtarzających się wymiotów z powodu utraty kwasu solnego, wreszcie może zależeć od wessania alkalicznych przesięków.

Obecność *węglanu amonowego* jest ważna, świadczy bowiem o amoniakalnem kiśnieniu moczu, przyczem mocznik przecho-

dzi w węglan amomowy. Mocz posiada wtedy i inne cechy: 1) charakterystyczny zapach moczu rozłożonego nie zależący od węglanu amonowego i co do swej istoty jeszcze nie zbadany; 2) jest zupełnie mętny z powodu ogromnej ilości bakteryj, co można stwierdzić badaniem drobnowidowem; 3) zawiera osad nieorganiczny pływający częściowo na powierzchni, częściowo rozdzielony w moczu, lub trzymający się ścian i dna naczynia, a złożony z fosforanu wapniowego, fosforanu magnowo-amonowego i moczanu amonowego. Sole te mogą się znaleść także w moczu prawidłowym po użyciu soli kwasów roślinnych, jednak taki mocz jest przeźroczysty i nie zawiera węglanu amonowego.

Każdy mocz, nawet pierwotnie kwaśny, prędzej lub później przechodzi na powietrzu kiśnienie amoniakalne. Czynnikami przyspieszającymi są: wysoka ciepłota otaczająca i obecność krwi, ropy lub białka. Jest więc rzeczą bardzo ważną stwierdzić, czy mocz już w chwili oddania jest amoniakalnym. Taki mocz zdarza się mianowicie przy nieżytach pęcherza moczowego, szczególniej na tle porażeń pęcherza, gdy pęcherz nie opróżnia się całkowicie, resztki rozłożonego moczu zalegają i zakażają ustawicznie mocz zdrowy przypływający z moczowodów.

V. Białko.

Białka w moczu prawidłowym nie znachodzimy, chyba tylko bardzo wyjątkowo i w bardzo małej ilości, co najwięcej 0·05%, jako t. z. *białkomocz fizyologiczny* (po ciężkiem znużeniu, po ucztach, zimnych kąpielach, wzruszeniach umysłowych) i u dzieci jako białkomocz okresowy (mocz z nocy białka nie zawiera, dopiero po wstaniu z łóżka pojawia się ono codziennie).

Zresztą obecność białka jest zawsze objawem chorobowym i może zależeć *a)* od przymieszki krwi, lub ropy z nerek, lub dróg moczowych (wejrzenie moczu, badanie mikroskopowe), *b)* od obecności hemoglobiny (wejrzenie, próba Hellera), albo też *c)* jest to prawdziwy białkomocz nerkowy t. j. białko przechodzi do moczu już w kłębuszkach skutkiem zmian w przybłonku tychże. Mogą to być zmiany lekkie, a białkomocz trwa wtedy z reguły krótko (gorączka, lekkie zatrucie, napad padaczkowy i inne stany nerwowe, moczysko ołowiowe, zastój w układzie żylnym), albo też chodzi o ciężkie zmiany, jakie spotykamy przy zapaleniach nerek.

1. Próba Hellera z kw. azotowym. Kieliszek napełnia się blisko do połowy moczem, nachyla o 45° i nalewa po ścianie kwasu azotowego zgęszczonego. Granica obu płynów powinna być ostra. Jeżeli jest białko, to występuje na niej mniej, lub więcej zbita, jednostajna, ściśle odgraniczona, biała smuga. Niekiedy pojawia się ona dopiero po odstaniu (ilość białka wynosi wtedy 0·003%). Łatwiej ją dostrzedz na czarnem tle. Po używaniu terpentyny i balsamu kopaiwowego, lub tolutańskiego (pigułki i kapsułki kreozotowe) występuje tensam odczyn, jednak zmętnienie po zmąceniu z kwasem azotowym można

usunąć przez kłócenie z wyskokiem. W moczach wysyconych pojawia się często smuga obłoczkowata położona znacznie wyżej nad granicą płynów (kwaśne moczany), ustępuje ona przy słabem ogrzaniu, lub nie pojawia się po rozcieńczeniu moczu.

2. **Próba z zagotowaniem** jest mniej czułą. Mocz powinien być zupełnie przeźroczysty. Jeżeli samo przesączenie nie wystarczy do usunięcia zmętnienia, dodaje się na koniec noża magnezyi palonej, lub kilka kropli roztworu siarkanu magnowego, a potem kilka kropli roztworu węglanu sodowego, kłóci silnie, a potem sączy. Czysty mocz ogrzewa się teraz w próbówce aż do zawrzenia i dodaje kilka kropli kwasu octowego. Zmętnienie dowodzi obecności białka. Dodatek kwasu octowego jest konieczny, bo nawet z moczu kwaśnego może się przy zagotowaniu strącić fosforan wapniowy, który się jednak w kwasie octowym rozpuszcza.

3. **Próba z żelasinkiem potasowym.** Mocz zakwasza się kw. octowym i dodaje kroplami 10% roztworu żelasinku potasowego. Powstaje biały osad, lub zmętnienie. Próba b. czuła, pewna i dogodna.

4. **Próba sublimatowa.** Mocz zakwasza się kw. octowym i dodaje w równej objętości następującego roztworu (Jolles). Sublimatu **10,$_0$** kw. bursztynowego **20,$_0$**, chlorku sodowego **10,$_0$**, wody przekropl. **500,$_0$**. Powstaje biały osad, lub opalescencya. Próba pewna i b. czuła, wykazać można jeszcze 0·001% białka.

Jeżeli badanie wykazało tylko ślady białka, to trzeba jeszcze zrobić próbę *na mucynę* (nukleoalbuminę) przez silne zakwaszenie moczu na zimno kw. octowym. Zmętnienie świadczy o obecności mucyny i pozwala wnioskować, że oddziaływanie na białko pochodzi od mucyny.

VI. Chlorki.

Mocz zakwasza się kw. azotowym i wpuszcza kroplę azotanu srebrowego (1:8). Powinna powstać zbita grudka chlorku srebrowego szybko opadająca na dno. W stosunkach chorobowych, szczególniej przy zapaleniu płuc, chlorki mogą być zmniejszone: powstaje osad wiotki, kaszkowaty, lub tylko mniej, lub więcej znaczne zmętnienie. Mała ilość chlorków zależy od małej ilości przyjmowanych pokarmów, lub od rzeczywistego zatrzymania chlorków w ustroju. Obfite pojawienie się następowe chlorków w moczu jest dobrym znakiem.

VII. Cukier.

Jeżeli w moczu jest cukier, to chodzi albo tylko o przejściowy *cukromocz* (po przyjęciu obfitych pokarmów skrobiowych i cukrowych, po pewnych zatruciach np. tlenkiem węgla, morfiną, przy pewnych chorobach gorączkowych np. wągliku, cholerze, przy chorobach układu nerwowego, mianowicie przy zmianach w okolicy rdzenia przedłużonego, przy chorobach trzustki), alboteż chodzi o *cukrzycę*.

1. Próba Trommera. Do moczu dodaje się $1/3$ objętości ługu sodowego, następnie kroplami wśród silnego kłócenia roztworu siarkanu miedziowego (1:10) dotąd, aż część niebieskawego stratu nawet przy silnem wstrząsaniu już się nie rozpuszcza. Jeżeli mocz zawiera dużo cukru, powstaje płyn ciemno niebieski. Ogrzewa się teraz do zawrzenia. Jeżeli mocz zawiera cukier, to występują szybko nieprzeźroczyste, żółte, pomarańczowe i czerwone smugi wodnika, względnie tlenku miedziawego. Tylko wtedy jest odczyn pewny. Trzeba jednak pamiętać, że przy używaniu pewnych lekarstw, jak chroralu, kw. salicylowego, kw. bedźwinowego mocz daje tensam odczyn. Proste zżółknienie cieczy, gdy ona pozostaje przeźroczystą, nie dowodzi cukru; także gdy odczyn powstaje dopiero przy dłuższem gotowaniu, albo później po oziębieniu. Jeżeli próba była wątpliwą, to dobrze jest powtórzyć ją z moczem rozcieńczonym 5-krotnie.

2. Próba Böttgera (nie zbyt czuła). Do moczu dodaje się tyle węglanu sodowego, ile się go rozpuszcza przy ogrzaniu, następnie b. małą ilość azotanu bizmutowego zasadowego i gotuje przez kilka minut. Zabarwienie czarne, względnie szare, świadczy o obecności cukru, jednak tylko w moczu bezwzględnie wolnym od białka.

3. Próba fermentacyjna jest najpewniejszą. Mocz się gotuje, studzi, dodaje dobrych drożdży i wlewa do odpowiednich rurek: Z ilości wytworzonego CO_2 można nawet w przybliżeniu oznaczyć ilość cukru.

VIII. Indykan.

Próba Jaffego. Do moczu dodaje się równą objętość kw. solnego, a następnie kroplami wśród wstrząsania roztworu podchlorynu wapniowego (5:100, przesączyć, roztwór musi być często zmieniany). Jeżeli mocz przybierze barwę zieloną, potem niebieską, to zawiera wiele indykanu; niekiedy może się nawet błękit indychtu w postaci kłaczków na dnie naczynia osadzić. Wielka ilość indykanu zdarza się przy niedrożności jelit, zapaleniu otrzewny, wreszcie przy chorobach wyniszczających. Barwa moczu nie jest zmienioną, bo indykan jest bezbarwnym.

Mocz prawidłowy przybiera przy tej próbie często barwę fioletową, albo nawet czerwoną. Pochodzi to od czerwieni indychtu, która przechodzi do eteru, jeżeli się mieszaninę przedtem zalkalizuje. W stosunkach chorobowych jest niekiedy to zabarwienie czerwone bardzo wybitnem, choć przyczyny tego są nieznane. *Lz.*





Ostre otrucia

z oznaczeniem przybliżonej dawki zabójczej, objawów i sposobów leczenia.

Zestawił Dr Fr. Simon.

Aconitinum. Najsilniejszy alkaloid lecz niestały. W roztworach łatwo rozkłada się. **Dos. letal.** = **0·003.** — Objawy zob. Tojad.

Acid. arsenicosum — As_2O_3 — połączenia: **Zieleń Scheleego** (octan As.) i **Z. szweinfurtska** (octan As. i miedzi). Także w barwikach anilinowych jako zanieczyszczenie chemiczne. — **Dos. letal.** = **około 0·10 gr.** Dos. toxica = mniej więcej 0,01 gr. — Otrucie ostre objawia się po $^1/_2$—1 godziny w rozmaitej postaci.: I. postać (na czczy żołądek) Arsenicismus gastrointestinalis podobny do cholery azyatyckiej lub zatrucia grzybami. Nudności, wymioty (corpus delicti), boleści w żołądku i brzuchu, biegunka gwałtowna, stolce krwawe obrzydliwie cuchnące, później wodniste albo odrazu ryżowe. Rysy zaostrzone. Pragnienie. Tętno szybkie, drobne, czasem sinica, zapad. Już po 12 godzinach śmierć albo pozorna poprawa, potem dreszcz, osutka płonicza, stranguria (w moczu arsen) zapad i śmierć 4.—8. dnia. II. postać (na pełny żołądek) Ars. cerebrospinalis: zawroty i ból głowy, ból w kończynach, niedowład., paresteżye, nagły zapad bez objawów jelitowych, sinica, coma, czasem drgawki i szybko śmierć (6—8 godzin). Rokowanie gorsze niż w I.-szym. — III. Postać mieszana. Częsta. IV. Na skórę i bł. śluz. pochwy stosowany (pasta) tworzy w miejscu bolesne owrzodzenia a stąd zresorbowany daje objawy powyższe. — *Leczenie:* Jeżeli wymioty słabe $^1/_2$ — 1 Pravaza Apomorphini 1% lub pulv. Ipecac. 1,00 naraz a nigdy Tart. stib! Przepłukać żołądek dokładnie! (Nie podawać kwasów). Potem dopiero Antidotum Arsenici albi: Rp. Magn. hydrooxyd. recenter parati in Aqua. Dtur. 200, gr. DS. zażyć $^1/_3$ część naraz a resztę co 10 minut łyżkę. — Później ol. ricini i diuretica. Leczenie symptomatyczne. — Śmiertelność w ogóle mniejsza niż 50%.

Acid. carbolic. C_6H_5OH. U chirurgów zdarzały się zatrucia chron. — dziś rzadko, — Dos. tox. = 1—10 gr. — **Dos. letal.** = **10 gr.** Zatrucia podostre wskutek okładów i opatrunków karbolowych dłuższy czas stosowanych objawiają się odurzeniem, nudnością, wymiotami. Skóra chłodna, lepki pot. Mocz okazuje zabarwienie zielonawe, które na powietrzu brunatnieje. Reakcya chlorkiem baru okazuje zmniejszenie siarkanów. *Leczenie:* usunąć przyczynę. — Zatrucie ostre po wypiciu silnego roztworu lub zgęszczonego karbolu. *Objawy:*

piekący ból w ustach, gardle, przełyku i żołądku: zbielenie błony śluz, wymiociny białe, śluzowe, zdradzają zapach karbolu. Zawroty głowy, szum w uszach, bladość twarzy, zwężenie źrenic, utrata przytomności, oddech nieregularny, osłabienie tętna, zapad, śpiączka. *Leczenie:* Emetica. Przepłukanie żołądka wodą wapienną. Wewnętrznie: Calcaria saccharata w roztworze zgęszczonym (Huseman). Sól glauberska, (do injekcyj podskórnych), mleko, kleiki, excitantia, sztuczne oddechanie.

Acid. hydrochloric. — HCl. — **Dos. letal.** = **10—20 gr.** *Objawy* zależne od ilości i zgęszczenia. Skóry nie nadżera, tylko dermatitis. Na błonie śluz. tworzy czasem nekrotyczne strupy mogące imitować błony dyfterytyczne. Stomatitis. Silne palenie gardła i przełyku, gastroenteritis. Wymiociny żółte, brunatne zwykle ,z krwią, silnie kwaśne. Zawroty głowy, drgawki, zapad. Śmierć w ciągu doby lub nephritis. *Leczenie:* Zimne mleko, dużo płynów, woda białkowa lub mydlana. Magnezia usta in aqua, a z konieczności kreda lub soda ostrożnie w małych ilościach. Pompa żoł. tam, gdzie nie ma obawy perforacyi. Później przeciw bólom narkotyk. Środki osłaniające jak kleiki, guma. Lód. W razie zapadu excitantia.

Acid. hydrocyanicum (kwas pruski CNH), **Sinek potasu, Aq. laurocerasi** (= 0·1% CNH), gorzkie migdały. Czasem w likierach. **Dos. letal.** = **0,06 gr.** = **1 kropla.** Cyankali = 0,25 jeżeli niezanieczyszczony potażem. 50—60 migdałów g. Połączenia podwójne z żelazem trują jeżeli się rozłożą w żołądku. *Objawy:* Dawka zabójcza po 2—5 minutach powala o ziemię, krzyk, ból głowy, utrata świadomości. Kurcz oddechowy, wydech ciężki, przedłużony. Gałki oczne wytrzeszczone, lśniące. Czasem brak drgawek. Źrenice szerokie. Śmierć w kilku minutach z porażenia oddechania. Plamy pośmiertne i krew jasno czerwone. Gdy dawka nie wystarczająca objawy szybko ustępują. Sinek potasu działa nadto żrąco na bł. śluz. żołądka. *Leczenie:* Pobudzić do wymiotów, w początkach sonda żołądkowa. Sztuczne oddechanie. Excitantia podskórnie. Zlewania zimne w ciepłej kąpieli. Venesectio z transfuzyą krwi.

Acid. nitricum. HNO_3. — **Dos. letal.** = **8—15 gr.** — Działa żrąco analogicznie jak HCl., lecz silniej. Pary drażnią silnie przewód oddechowy. Palący ból w ustach, gardle i t. d. Kaszel. Uczucie trwogi. Wymioty treścią brunatną, (od krwi) a w nich żółte strzępy. Zapach właściwy. Znekrotyzowana bł. śluz. warg, jamy ust etc. tworzy charakterystyczne cytrynowo żółte lub brunatne strupy Brzuch wzdęty, bolesny Stolec zwykle zaparty. Anuria. Dyspnoe. Tętno drobne, zapad. Czasem oedema glottidis, które grozi uduszeniem. Śmierć przeważnie już w I. lub II. dobie. *Leczenie* ma na celu przedewszystkiem szybko rozcieńczyć kwas i zneutralizować. Zobacz wyżej Acid. hydrochl. — W razie obrzęku głośni tracheotomia.

Acid. oxalicum. Kw. szczawiowy. $C_2H_2O_2$ — **Dos. letal.** = **4·0 — 40·0**. Objawy: smak bardzo kwaśny z następowem paleniem. W gardle uczucie dławienia. Piekący ból w żołądku, wymioty. Ogromne osłabienie, omdlenie, śpiączka. Bladość lub sinica powłok. Ciepłota ciała obniża się, oddechy płytkie. Mrowienie kończyn, bóle ciągnące w lędźwiach, drgawki, biegunka krwawa. Moczu skąpo, w nim kryształki szczawianu wapn. cukier i białko. Czasem anuria.. Śmierć w kilka godzin lub dni z porażenia serca, uraemii. *Leczenie:* przedewszystkiem przetwory wapienne, Aqua Calcis co 10 minut szklankę kilka razy. Kreda, Calcaria saccharata, Magnesia usta. Symptomatycznie lodowe pigułki. narkotyk, goreczyczniki. Przeciw anuryi diuretica i diaphoretica. — Excintantia.

Acid. picronitricum. Dawki **powyżej 2 gr.** mogą spowodować śmierć. Smak gorzki. Rozkłada ciałka krwi. Gastroenteritis. Wymiociny żółte. Zabarwienie żółte skóry i spojówek. Mocz żółty lub czerwony. Zajęcie sensorium. Kurcze. Nephritis. — *Leczenie:* Przepłukanie żołądka, ol. ricini, sól glauberska. Mocna kawa. W cięższych przypadkach hypodermoklizy, infuzye soli kuchennej, transfuzya krwi.

Acid. sulfuricum. H_2SO_4. — **Dos. letal.** = na próżny żołądek **4 gr.** zgęszczonego kwasu. — Silnie nadżera odciągając chciwie wodę. Wargi i usta sparzone, często i skóra rąk. Wymioty treścią czekoladową lub czarną (od krwi), bezwonną, silnie kwaśną. Z okropnego bólu drgawki i omdlenie. Kaszel, oddechy powierzchowne, tętno drobne, ciepłota ciała obniżona. Coma, Nierzadko perforacya żołądka, peritonitis, i szybka śmierć. — *Leczenie* jak przy Acid. nitric. — Nie używać pompy żołądkowej! — Tracheotomia.

Aether sulfur. — Wypity w większej ilości może spowodować uduszenie z wzdęcia, pęknięcie żołądka lub przepony. Używany długi czas jako napój sprowadza zatrucie chroniczne podobne jak w alkoholizmie. Wdechiwany działa na środki kory mózgowej i rdzenia przedłużonego powolniej i łagodniej niż chloform (porównaj), podniecenie dłuższe, narkoza słabsza. Ślinotok. — Początkowo zaczerwienienie twarzy, tętno silniejsze i szybsze — oziębienie ciała większe niż po chloroformie. Odruch rogówkowy zwykle się utrzymuje. — Grożącym objawem jest ustawanie oddechu. Śmierć następuje z porażenia oddechania a następowo serca. Nagłe porażenie serca (syncope) rzadsze niż po chloroformie, (częstsze natomiast następowe pneumonie). — *Leczenie:* Sztuczne oddechanie na wolnem powietrzu ułożywszy chorego skośnie z obniżoną głową, zbryzganie piersi zimną wodą, faradyzowanie nerwów przeponowych a skoro nastaną oddechy amoniak do wąchania. Injekcya strychniny (0,002). — Tracheotomia, wdmuchiwanie kateterem tlenu.

Amanita zob. Grzyby trujące.

Alkalia. Ług potasowy, sodowy i węglany tychże. Mydło potasowe i salmiak. — **Dos. letal.** zgęszcz. roztworu **Na OH.**

i **KOH** powyżej **5 gr.** — a potażu $K_2 CO_3$ = mniej więcej **15 gr.** — Działanie żrące szybkie i głębokie, nadto potas osłabia akcyę serca. Smak obrzydliwy, ługowaty, okropnie palący skłania odruchowo do wyplucia. Bł. śluz. ust zniszczona. Jeżeli połknięty palenie w przełyku i żołądku, dławienie. Wymioty gwałtowne mazistą szarą treścią lub brunatną, alkaliczną. Wielkie pragnienie, trudność połykania. Przytomność często utrzymuje się. Wzdęcie brzucha, kolka, czasem biegunka i drgawki niestałe. Zapad. Mocz alkaliczny zawiera kryształki fosforanu magn. amonowego. Śmierć w pierwszych 3 dniach lub po tygodniach wskutek następstw (strictura cardiae et pylori). — *Leczenie:* Nie sondować lecz neutralizować kwaskami! Ocet, kwas cytrynowy rozcieńczony. Dużo płynów, mleko, kleiki. Pigułki lodowe. Opium lub injectio Morphii. Przeciw zapadowi excitantia, lewatywa z wina. Odżywcze lewatywy. — Gdy obrzęk głośni tracheotomia. — Później leczenie chirurgiczne.

Ammonia pura liquida. — Podobnie jak inne Alkalia (zobacz), nadto dyspnoe, oedema glottidis, salivatio. Gaz NH_3 silnie drażni spojówki i przewód oddechowy, pobudza do kaszlu. Bronchitis acuta lub pseudocrouposa, oedema pulmonum. (Mocznik zwiększony). — Zapad i śmierć szybko, czasem po kilku minutach lub godzinach; w następnym dniu rokowanie dość dobre. — **Dos. letal.** = **4·0—40·0** Śmiertelność = mniej więcej 50%. — *Leczenie* zobacz Alkalia.

Alkohol. — **Dos. letal.** trudna do oznaczenia mniej więcej **150—300** gr. czystego alkoholu. U dzieci = 60—100 gr. Objawy ostrego zatrucia: palenie w ustach i żołądku, krótki okres podniecenia, zaczerwienienie twarzy, błyszczące oczy, nastrzykanie spojówek, źrenice zwężone, tętno przyspieszone, woń wyskoku z ust. — Depressya, utrata przytomności, bezwładność, oddech powolny, ciężki, charczący. Tętno zwolnione, małe. Znaczna bladość, skóra zimnym lepkim potem pokryta, źrenice rozszerzone, zniesienie odruchów, oddawanie bezwiedne kału, drgawki toniczne i kloniczne, trismus Śmierć po 1 lub kilku godzinach albo po długim śnie wyzdrowienie. — *Leczenie:* Przepłukanie żołądka. U krwistych i tęgich zapobiedz udarowi przez upust krwi, wzniesienie głowy i zimne okłady na głowę a gorące na kończyny, gorczycznik na łydki i kark, lewatywy z octu (1:4). W razie zapadu injectio ol. camphor. a jeżeli połykać może 10 kropel Liq. Ammonii caustic. lub anisati na ¼ szklanki herbaty, czarna kawa. W razie potrzeby sztuczne oddechanie, wyciągnięcie języka, faradyzacya n. phrenici. — Alcoholismus chronicus zob. podręcznik terapeut.

Allantiasis zobacz Ptomainy.

Amylium nitrosum — $C_5 H_{11}$ O. NO. — **Dos. let.** dla człowieka **nieznana.** — Zmiany we krwi (Methemgl.). — Poraża centra wasomotoryczne. Działa szybciej niż Nitroglyc. Nagłe rozszerzenie naczyń, uczucie tętnienia karotyd i gorąca twarzy, zawroty i ból głowy, lęk, bicie serca, rozszerzenie źre-

nic, omdlenie. Wymiociny mają zapach jabłek. — *Leczenie* patrz nitrobenzol. Nadto polecano injekcye Ergotini.

Anilinum (amidobenzol) $C_6 H_5 NH_2$. — **Dos. letal.** dotychczas niestwierdzona mniej więcej **powyżej 10 gr.** — W większej ilości połknięta lub w postaci pary wdechnięta (w fabrykach) powoduje ból głowy i zawroty, osłabienie, chód zataczający nudności, omdlenie. Zmiany we krwi (Methemgl. etc.). Znaczna sinica skóry, dyspnoe. Wydech o zapachu aniliny. Tętno przyspieszone, drobne, potem zwolnione, zapad. Drgawki rzadko. Mocz brunatno czerwony. W cięższych zatruciach śmierć. Niektóre farby anilinowe (fuksyna) bywają zanieczyszczone arsenem są więc niebezpieczniejsze. *Leczenie:* zobacz Nitrobenzol, nadto sól glauberska, wdechania tlenu lub przynajmniej czystego powietrza.

Antymonu połączenia. Tartarus stibiatus. Dos. let. trudno oznaczyć z powodu wymiotów i indywidualizmu. U dzieci już czasem 0·10 działa zabójczo. Działanie podobne jak Arsenu lecz słabsze. *Objawy:* Ból w ustach, przełyku i żołądku, smak metaliczny, nudności. salivatio, nieustające wymioty i wszelkie objawy choleryczne (zob. Acid. arsenicos.). *Leczenie:* Po przepłukaniu żołądka tannina i znów przepłukanie lub purgans. Zresztą symptomatycznie: pigułki lodowe, morfina, excitantia.

Aqua laurocerasi zob. Acid. hydrocyan.

Argent. nitr. — Ag. NO_3 — **Dos. letal.** duża, **trudno oznaczyć** Śmierć prawie nigdy gdyż zapobiegają temu wymioty. *Objawy:* Nadżarcia bł. śluz. powierzchowne, strup biały. Ból piekący. Gastroenteritis. Wymiociny białe ciemnieją na świetle. Zawroty głowy, zapad. *Leczenie:* Środki wymiotne zwykle zbyteczne więc mleko, przepłukanie obfite żołądka wodą słoną lub białkową. Zresztą symptomatycznie.

Arszenik zobacz Acid. arsenicos.

Atropinum. Belladona. Hyoscyamus, Datura Str. Dos toxica = 0·01 gr. — **Dos. letal. = 0·10 gr.** Dla dziecka kilka jagód Belladony, lub kilkanaście nasion Datury. Odwar z kilku gramów liści. Śmiertelność względnie mała = ± 10%. — *Objawy* występują szybko. Po kilku minutach suchość w ustach i drapanie w gardle, niemożność połykania. (Po jagodach nudności i wymioty). Zaczerwienienie i obrzmienie twarzy, tętno przyspieszone do 140, (porażenie N. vagi), silne tętnienie karotyd. Skóra sucha, szkarłatna, uczucie gorąca. — Rozszerzenie źrenic, zaburzenia wzrokowe. Zawroty i ból głowy, złudzenia i omamy. Szał. Trismus. Póżniej sopor lub coma. Śmierć w ciągu 12 godzin lub rokowanie quoad vitam dobre. — Objawy ustępują zwolna po kilku dniach. *Leczenie:* środki wymiotne. Przepłukanie żołądka odwarem garbnikowym. Laxans. Acid. tannic. 2% co 5 minut łyżkę. Zimne okłady na głowę. Gdy szał injectio Morphii. Rp. Pilocarpini 0·05, Aq. dest. 5·00 co kwadrans injectio Pravaza aż się język zwilży.

Barowe sole: — Witoryt $BaCO_3$ jako trucizna na szczury. Azotan Ba w pyrotechnice (zielone ognie). Siarkan jako

Blanc fixe. — Zatrucie wodorotlenkiem Ba $(OH)_2$ nie zdarzyło się. **Dos. let. = 10 gr.** Czasem w ciągu 12 godzin śmierć. Objawy w zatr. podobne jak sól. ołowiowemi, nadto działają na serce jak digitalis. *Leczenie* zobacz: Plumbum.

Belladonna zob. Atropinum.

Botulismus zobacz Ptomainy.

Brom. W postaci pary wywołuje conjunctivitis, rhinitis, salivatio, strasznie męczący kaszel, spasmus glottidis, bronchitis a nawet pneumonią. — Zawroty i ból głowy, odurzenie. Zażyty wewn. silne zapalenie dróg pokarmowych, zapad i rychła śmierć. Sole bromowe obniżają czynność systemu nerwowego, stupor, osutka krostkowa. *Leczenie:* czyste powietrze, sztuczne oddechanie, amoniak do wdechania. Wewnętrznie klej krochmalny, woda białkowa. Ciepłe kąpiele.

Camphora. Dos. tox. = 1,00—2,00 gr. Rozdrażnienie, popęd do ruchów. gonitwa myśli, drżenie, zaczerwienienie twarzy, utrata świadomości, wymioty, drgawki, czasem szał. *Leczenie:* środki wymiotne, zlewanie zimną wodą.

Cantharidin (bezwodnik kw. kantarydowego). **Dos. let. ponad 0,01 gr.**

Cantharides (Lytta vesicatoria, Mylabris Cichorei) **Dos. letal. pulveris Cant. około 2 gr.** — tincturae C. 30, gr.; Emplastri Canth. 15, gr. — *Objawy:* Palenie języka, przełyku, żołądka, ślinotok, wymioty, pęcherze na bł. śluz. Biegunka niestałe, parcie. W okolicy nerek ból, parcie na mocz, ilość moczu mała, mętny, zawiera białko, wałeczki przybłonkowe, — palenie w cewce, bolesne erekcye. U ciężarnych abortus. Bol głowy, zwolnienie tętna, obrzęk twarzy, rozszerzenie źrenic. Coma. *Leczenie:* nie podawać tłuszczów ani napojów wyskokowych!! Przepłukanie żołądka lub środek wymiotny, kleiki, mixt. gummosa. lód, bańki w okolicy lędźwiowej, kąpiele ciepłe, opium.

Carbol zob. Acid. carbolic.

Chinin — **Dos. letal. około 8, gr.** — Dos. tox. 1 — 1·50 gr. *Objawy:* Wymioty, ból brzucha, szum w uszach, odurzenie, głuchota i ślepota, halucynacye, ogromne osłabienie, morzysko, śpiączka, tętno zwolnione, ciało chłodne, sinica, czasem abortus. Śmierć z porażenia serca. *Leczenie:* środek wymiotny, przepłukanie żołądka, tannina, excitantia.

Chlor. działa podobnie jak brom (zobacz) lecz silniej, haemoptoe, dyspnoe, sinica. Gaz wdechnięty naraz w dużej ilości sprowadza nagłą śmierć. *Leczenie* zobacz Brom. Wziewania pary wodnej, narkotyk.

Chloralum hydratum — **Dos. letal. = 5,00—10,00 gr.** Silniejsze roztwory drażnią i nadżerają błonę śluzową. Smak drapiący, palenie wzdłuż przełyku i żołądka, czasem wymioty. Upośledzenie czucia, sen, który przechodzi w coma. Oddech ciężki. Oziębienie ciała, osłabienie serca, sinica, czasem nagle śmierć z porażenia serca. *Leczenie:* emetica, przepłukanie żołądka, sztuczne oddechanie. Środki drażniące skórę, excitantia, injectio Atropini 0,0005 gr.

Chloroformium. $CHCl_3$ — *Wypity* w większej ilości powoduje gwałtowne piekące bóle w przełyku i żołądku krótkie podniecenie, długi sen, wydech zdradza zapach właściwy. Często śmierć. **Dos. letal. — 40 gramów.** *Wdechiwany* sprowadza często kurcze oddechowe, nudności, potem podniecenie, niekiedy szałowe z chwilowem zaczerwienieniem i zasinieniem twarzy, szum w uszach, mrowienie wreszcie znieczulenie, zniesienie odruchów i napięcia mięśniowego. Głęboki sen, źrenice zwężone. Zaczerwienienie twarzy ustąpiło, oddechy regularne, tętno zwolnione, parcie krwi niższe, ciepłota ciała obniża się. Czasem asphyxia wskutek opadnięcia języka. — **Dos. letal.** rozmaita, nawet 100 gr. wdechiwano bez szkody, wyjątkowo już po 2 gramach syncope i nagła śmierć z porażenia serca. — *Objawy groźne:* zasinienie ust i twarzy (asphyxia), — albo woskowa bladość, tętno małe, przepuszczające lub niewyczuwalne, oddechy zbyt powierzchowne, źrenice silnie zwężone następnie ad maximum rozszerzone, akcya serca ustaje. *Leczenie:* Ważniejszem jest zapobieganie, należy więc przed rozpoczęciem narkozy zbadać serce i płuca, dbać o czystość i dobroć chloroformu i przestrzegać przepisów techniki narkotyzowania. Zalecają na 10 minut przed rozpoczęciem narkotyzowania injekcyę morfiny i atropiny. — W razie asphyxii wyciągnąć język, obniżyć głowę i pierś, sztuczne oddechanie połączone z massagem serca i t. d. zob. Aether. W razie zakszuszenia się wymiocinami wyssać cewnikiem elastycznym.

Cocainum. — **Dos. letal. 1, gr.**, wyjątkowo znacznie mniejsza (indywidualizm). *Objawy:* tętno szybsze, kołatanie serca, mrowienie w palcach, bladość, zimny pot, suchość w ustach, miganie przed oczyma, omdlenie, rozdrażnienie umysłu, rozszerzenie źrenic, potem depresya, tętno zwolnione, zapad. *Leczenie*: wdychanie amylnitritu, morphium, gorczycznik na serce, sztuczne oddechanie.

Coffeinum. Dos. tox. = 0·30 gr. — 0·50 gr. Dos. letal. = ?. — *Objawy:* niepokój i rozdrażnienie, szum w uszach, zawrót głowy, odurzenie, drżączka, stężenie mięśni. Tętno szybkie nieregularne, kołatanie serca, niekiedy drgawki czasem nawet śmierć z porażenia serca. *Leczenie:* środki wymiotne lub przepłukanie żołądka, wdychanie Amylium nitrosum. Środki drażniące skórę, sztuczne oddychanie, morfium.

Colchicinum. **Dos. letal. = 0,04—0,06 gr.** Wszystkie części rośliny (Colchicum autumnale) są trujące szczególnie nasiona Ziemiowita jako odwar. *Objawy* zwykle dopiero po 2—3 godzinach. Palenie w całym przewodzie pokarmowym, pragnienie, wymioty, biegunka. Trwoga, zawroty, majaczenie, duszność. Świadomość czasem zupełna. Znieczulenia z niedowładem wstępującym, czasem szybki zapad. Drgawki. Przebieg zwykle długi, polepszenia naprzemian z pogorszeniem, Śmiertelność = ± 50%. — Śmierć z porażenia oddechania. *Leczenie:* Emetica zwykle zbyteczne, raczej lodowe pigułki.

odwary garbnikowe. Rp. Acidi tannici 5,00 + Extr. Opii aquosi 0,20 + Aq. dest. 200,00 DS. Co 5 minut łyżkę. — W zapadzie excitantia. Sztuczne oddechanie.

Coniinum. — Dos. tox. = 0,05 gr. — **Dos. let. = 0,15 gr.** Alkaloid płynny, gryzący, w wszystkich częściach Szczwołu (Conium macul.), najwięcej w nasionach (0·7%). *Objawy:* Wkrótce po zażyciu palenie w ustach, drapanie w gardle, salivatio, wymioty, rozszerzenie źrenic, senność, zawroty głowy, w łydkach niedowład. i porażenie, tętno przyspieszone (poraż N. vagi), porażenie kończyn dolnych, potem górnych, wreszcie mięśni oddechowych, tężec i śmierć z uduszenia (podobnie jak curare). *Leczenie:*, Emetica. Acid. tannici 2% co 5 minut łyżkę. Excitantia. Świeże powietrze i sztuczne oddechanie.

Cornutinum, ergotinum — zobacz Secale.

Cuprum. C. aceticum (grynszpan). C. sulf. — **Dos. letal. = ± 10,00 gr. Dla dzieci = ± 1·50 gr.** *Objawy:* W słabym rozczynie smak ściągający, metaliczny, nudności, wymioty zieloną treścią, biegunka krwawa potem czarna. Morzysko. Przypadłości nerwowe, zawrót i ból głowy, znieczulenia, drgawki i zapad, sprowadzający czasem szybko śmierć. *Leczenie:* Przepłukanie żołądka słabym rozczynem kalii ferrocyanati lub przynajmniej wodą. Mleko, woda białkowa, cukier. — Magn. ustae.

Czad i Gaz świetlny zawierają w swym składzie trujący CO. zobacz Tlenek węgla.

Datura Stramonium zobacz Atropin.

Digitalis purpurea. — **Dos. letal. Trae. D. 25 gr.** — Infus. e folior. 2,50 gr. — Extr. D. 1,20 gr. — Digitalin 0,01. — *Objawy:* Ból głowy, nudności, wymioty uporczywe, biegunka. Tętno pełne, zwolnione 40—30 na minutę (podrażn. N. vagi), amblyopia, szum w uszach, rozdrażnienie, nawet delirium, Później tętno przyspiesza się (poraż. N. vagi). małe, nieregularne. Omdlenie, oziębienie ciała, lepki pot. Coma. *Leczenie:* tannina, czarna kawa z rumem lub koniakiem, injectio ol. camph. Przeciw wymiotom lód, morfina. Przeciw oziębieniu ciepłe okłady.

Ergotinum, cornutinum zób. Secale, sporysz.

Eter zobacz Aether sulf.

Gazy kloaczne zawierają czasem ogromną ilość siarkowodoru (2—15%) i dwusiarczku amonu. Atmosfera zawierająca 0·08% H_2S może być zabójczą. Powonieniem wykrywa się już 0·001%. — *Objawy:* ból i ciśnienie w głowie, zawroty, nudności, drapanie w gardle, szczypiący ból w nosie i oczach, osłabienie, omdlenie, drgawki kloniczne i toniczne, źrenice szerokie, tętno i oddechy słabe, sinica, coma, najczęściej śmierć. Po wdechnięciu większej ilości H_2S przebieg szybki. Nagle się upada z krzykiem, utrata świadomości, sinica, w ustach piana, śmierć, *Leczenie:* Zapobiegawczo wsypywać do dołów kloacznych siarkan żelaza. Gaz świetlny zobacz tlenek węgla. Świeże powietrze, sztuczne oddechanie, środki drażniące skórę, infuzya 0·6% Na Cl. Excitantia.

Grynszpan zob. Cuprum.

Grzyby trujące. Amanita phalloides (i pokrewne) podobna do Bedłki pieczarki, sprowadza teżsame objawy co i Helvella podobna do jadalnego smardza (Morchella), który w stanie surowym ma być też czasem trującym. — *Objawy:* Po kilku (do 24) godzinach nudności, wymioty, biegunka śluzowa lub krwawa, gwałtowne boleści brzucha, tętno małe, skóra zimna, miganie przed oczyma, mydriasis, mdłości, uczucie lęku, sopor, zapad, czasem delirium, drgawki i śmierć. Często żółtaczka, haemoglobinuria. — Śmiertelność 75%. — W zatruciu **muchomorem** (Am. muscaria) przeważają często objawy nerwowo-mózgowe, odurzenie, rozdrażnienie, szał, drgawki epileptyczne. Źrenice rzadko zwężone (muscarin), zwykle rozszerzone (cholin), sekrecya czasem wzmożona. Przebieg szybszy. *Leczenie:* zapobiegawczo przed smarzeniem grzyby sparzyć wrzącą wodą lub octem i wyciąg ten odlać. Przepłukanie żołądka, purgans, acid. tannic 2% co 5 minut łyżkę. Excitantia, diuretica. Jeżeli przyczyną muchomor nadto atropinę 0,0005. —

Helleborus virid, foetid. i niger. Ciemiernik. Folia et radix. **Dos. letal = Extracti 2,00, Decocti 30 gr.** — Piekący ból i obrzęk języka, salivatio, silne przypadłości żołądkowo jelitowe, odurzenie, rozdrażnienie, drgawki i sopor. Źrenice często rozszerzone. Tętno z początku zwolnione później bardzo szybkie i drobne. Oddechy zwolnione i słabe. Śmierć wśród zapadu. *Leczenie:* usunąć resztki trucizny z przewodu pokarmowego, zresztą postępować jak przy digitalis (zob.)

Hydrarg. bichlor corros. — Sublimat. — Dos. let. = 0,50 gr. Przy połykaniu smak ściągający, metaliczny i ból palący w ustach, gardle a szczególnie w żołądku; wymioty treścią białawo-śluzową, często z domieszką krwi, potem okropny ból brzucha, biegunka wodnista, często krwawa z parciem, utrzymująca się długo. W stolcach strzępy nekrotyczne błony śluzowej i krew jak w czerwonce. Zapad, anuria lub oliguria, w moczu białko. Śmierć w ciągu 3 dni lub później a wtedy dołączają się nowe objawy: ptyalismus merc. foetor ex ore, obrzęk ślinianek, stomatitis et gingivitis ulcerosa. — *Leczenie:* woda białkowa i mleko! Jeżeli wymioty niedostateczne wstrzyknąć apomorfinę lub pobudzać mechanicznie do wymiotów, a nie sondować ani też nie podawać soli. — Lód, narkotyk. Lawatywy z wody, czopki z makowcem. Płukanie gardła kalio chlorico, etc.

Hyoscyamus niger. zobacz Atropin.

Jadowite grzyby zob. grzyby trujące.

Jad kiełbasiany zobacz Ptomainy.

Jad żmij i innych gadów. — *Objawy miejscowe:* po ukąszeniu niektórych gadów w miejscu ukąszenia tylko 2 kłute rany, po innych nadto zaczerwienienie, obrzęk otoczenia a czasem i całej kończyny, który później sinieje i ziębnie, czucie miejscowo upośledzone. *Objawy ogólne:* trwoga, drżenie, nudności i mdłości, ból i zawrót głowy, znaczne osłabienie mięśniowe,

oddechanie utrudnione, zapad. Rzadko biegunka. Skłonność do krwotoków. — Śmierć wśród drgawek lub też wyzdrowienie powolne. — *Leczenie:* podwiązać kończynę powyżej ran a te wyciąć z najbliższem otoczeniem lub wypalić żelazem. Wstrzykiwania miąższowe do rany 1% kali hypermang. lub sublimatu. Przepłukiwanie żołądka. Wewnętrznie alkoholica w dużej ilości, kamfora. — Diaphoretica. W Australii wstrzykują strychninę. — Sztuczne oddechanie.

Jod. Zatrucie ostre po solach jodowych rzadkie, częste po jodynie wypitej przypadkowo lub wstrzykniętej do jam ciała. *Objawy:* gastroenteritis czasem bardzo gwałtowna, wymiociny brunatne zawierają niebiesko zabarwione resztki potraw mącznych. Szybko zapad, anuria, coma i śmierć. W przypadkach łagodniejszych nadto obrzmienie ślinianek, salivatio, coryza, zaczerwienienie twarzy, ból głowy, osutki na skórze. Również **Jodoform** wessany z powierzchni ran może wywołać podobne objawy, w przypadkach cięższych często psychozy. *Leczenie:* przepłukanie żołądka kleikami lub wodą białkową, magnezya, zresztą leczenie symptomatyczne, lód, środki podniecające i nasenne. Później roborantia, chinin.

Juniperus Sabina — Cis — zobacz Sabina officinalis.

Kalium chloricum. — $KClO_3$ — Wytwarza we krwi Methemogl. **Dos. letal.** = **10—30, gr.** — U dzieci = 4, gr. pro dosi. Po dużej dawce (30, gr.) zatrucie bardzo ostre, śmierć po kilku godzinach wskutek rozkładu krwi i wewnętrznego uduszenia. *Objawy:* gwałtowne wymioty, biegunka, zapad, coma, usta i paznokcie bardzo sine, śmierć. Po dawkach mniejszych (10, gr.) zatrucie podostre. *Objawy:* przypadłości żołądkowo-jelitowe, ból głowy, zabarwienie skóry żółtaczkowe z sinawo-ciemnymi plamami, bolesność w podżebrzach, powiększenie śledziony i wątroby, ból w okolicy nerek, duszność. Moczu skąpo, mętny, brunatny, lub czarny, zawiera białko, rozpadłe ciałka krwi, wałeczki, methemgl. i haematynę. — Anuria z zaczopowania kanalików, śmierć wśród objawów uraemii. — Krew czekoladowa, płynna. — *Leczenie:* wcześnie przepłukać żołądek, nie podawać kwasów natomiast płyny słabo alkaliczne, środki napotne i moczopędne, Venesectio z transfuzyą krwi odwłóknionej lub influzya 0·6% NaCl. — Excitantia.

Karbol zob. Acid. carbolic.

Kloaczny gaz zob. Gazy kl.

Kreosotum zob. Acid. carbolicum,

Kwas pruski zob. Acid. hydrocyanic.

Morphium. **Dos. letal.** = ± **0·10—0·40 gr.** — U oseskόw może kilka miligr. wystarczyć. — *Objawy* występują po injekcyi morf. w 5—10 minut, po zażyciu w pół godziny, po makowcu później. Smak gorzki, uczucie ciepła w skórze, zaczerwienienie i świąd, czasem pot obfity. Tętno trochę szybsze. Znużenie, ciężkość głowy, senność, sen lekki z utrzymaniem odruchów przechodzi w sopor i coma. Źrenice silnie

zwężone nieoddziaływują. Oddechy bardzo zwolnione, tętno miękkie coraz wolniejsze, ledwie wyczuwalne, obrzęk płuc i śmierć z porażenia oddechania w 6—8 godzin. W agonii czasem rozszerzają się źrenice (CO_2). *Leczenie:* Morfina wydziela się do żołądka więc częste przepłukiwanie tegoż wodą lub odwarem garbnikowym. Tannina. Sztuczne oddechanie. Excitantia. Ogrzewanie ciała. Injekcye Atropiny 0·2 miligr. co pół godziny.

Muchomor — Amanita muscaria — zobacz grzyby trujące.

Nicotinum. zobacz Tytoń.

Nitrobenzol ($C_6H_5NO_2$), olejek Mirbany. **Dos. letal. = 20 kropel — 15, gr.** — W niektórych perfumach i likierach. Zmienia skład krwi (Methemgl.). — *Objawy:* w pół godziny po zażyciu lub wdechnięciu par sinawo szare zabarwienie twarzy, pot, nudności, wymioty, boleści brzucha, biegunka. Zapad. Wymiociny, mocz i powietrze wydechane mają zapach migdałowy. Sensorium zajęte, coma. Czasem kurcze. Źrenice rozszerzone. W moczu ciało redukujące. Śmierć ($\pm$ 30%), po kilku lub kilkunastu godzinach lub też polepszenie po dłuższym śnie i wyzdrowienie. *Leczenie:* przepłukanie żołądka, purgantia nieoleiste! Nie podawać wyskoku ani mleka! Zimne zlewania, sztuczne oddechanie. Transfuzye krwi odwł. Infuzye 0·6% NaCl. — Coffein podskórnie. Czarna kawa.

Nitroglycerinum (trinitroglyc.). — Glonoinum. $C_3H_5(ONO_2)_3$. **Dos. letal. = kilka do 20 kropel.** Działa podobnie jak Nitrobenzol. i Amylium nitros. lecz powolniej. *Objawy:* palenie w gardle, okropny ból głowy, zaczerwienienie twarzy, pot, nudności, wymioty, zawroty głowy, utrata przytomności, osłabienie mięśniowe. Oddechy z początku przyspieszone potem zwolnione, ciężkie. Coma, sinica. *Leczenie* patrz Nitrobenzol.

Nux vomica zob. Strychnin.

Opium zawiera 10—15% morfiny, Extr. opii = 17—20% morf. — Tinct. opii simpl. = 1% morf. Intoxitatio zob. Morphium.

Petroleum. Oleum petrae. Dobra nafta nie jest trująca, podłe gatunki nieczyste sprowadzały śmierć. — *Objawy:* zaburzenia żołądkowo-jelitowe, ból głowy, utrata przytomności, zapad. *Leczenie:* emotica lub przepłukanie żołądka. Sztuczne oddechanie, środki podniecające.

Phosphorus. Główki zapałek siarkowych = 6—7% Phosph. Paczka = mniej więcej 0,05 Ph. **Dos. letal. 0,05 — 0,15** a dla dziecka mniej więcej 6 główek t. zn. kilka miligr. — W wodzie bardzo trudno się rozpuszcza tylko w tłuszczach lub alkoholu. *Objawy:* Najostrzej u dzieci, już po kilku godzinach śmierć wśród zapadu, u starszych zwykle przebieg podostry i rozmaity. W pierwszym dniu objawy żołądkowe, wymiocin zwykle skąpo, świecą w ciemności i wydają woń czosnku; podobnie i kał. W 2 dniu wyjątkowo zapad i śmierć, najczęściej jednak pozorna poprawa. — Później żółtaczka, ból w prawem podżebrzu, powiększenie wątroby, ciepłota podniesiona, moczu mało, ciemny, białko.

W dniach następnych zwolnienie lub nasilenie objawów, znowu wymioty i to krwawe, abortus, krwotoki z nosa wybroczyki w skórze, bezwładność mięśni, ból głowy, zajęcie sensoryum, senności, coma, zapad. Pod koniec wątroba może zmaleć. Śmierć z porażenia serca przeważnie w 4—7 dniu. Śmiertelność mniej więcej 50%. *Leczenie:* obfite przepłukiwania żołądka wodą lub b. słabym kalihypermang. — Jako emetyk najlepiej Cuprum sulf. 1:50 Aquae. DS Co 5 minut łyżkę aż do skutku. Następnie co kwadrans w mniejszych dawkach jako antidotum. Również dobra jest stara terpentyna (ozon.) Rp. Ol. terebintinae crudi et vetusti 10,00 DS. Co kwadrans po 10 kropel wypić z kleikiem. W następnych dniach leczyć symptomatycznie. Nie podawać mleka ani tłuszczów!!

Plumbum Najważniejszy **octan ołowiu** gdyż inne sole działają mniej energicznie. — Ostre zatrucie rzadkie. **Dos. letal.** = **20—50 gr.** — *Objawy:* Nadżarcia błony śluz., palenie, wymioty, biegunka czasem krwawa, zapad. Wymiociny zwykle szare. Jeżeli ulegnie resorbcyi: morzysko, bóle w mięśniach, niedowład., zawroty głowy, znaczne ,zwolnienie tętna (40), obstipatio, znieczulenie, stupor. — Śmierć zwykle dopiero po dłuższym czasie, częściej wyzdrowienie ale niezupełne. *Leczenie:* środek wymiotny i laxans. Najlepiej Natr. sulf. lub Magnes sulf. — Rp. Magnes. sulf. 10%. DS. Szklankę w ciągu 10 minut — Mleko. Diuretica.

Ptomainy. Jad gnilny w zepsutem mięsie, kiełbasach, (Botulismus, Allantiasis), rybach i serze. — W kilka lub kilkanaście godzin po spożyciu nudności i mdłości, odbijania, wymioty czasem uporczywe, ból brzucha, biegunka naprzemian z zaparciem, morzysko. Porażenie nerwów wydzielniczych, suchość w ustach i gardzielu, trudność w połykaniu, porażenie głośni, głos ochrypły lub aphonia, kaszel, duszność, suchość skóry. Szum w uszach, złudzenia słuchowe, zawroty i ból głowy, chód chwiejny, osłabienie mięśniowe, porażenie nerwów ocznych, ptosis, rozszerzenie źrenic, dwuwidzenie, chromatopsya. Sen niespokojny. Tętno i ciepłota początkowo zwykle podwyższona, potem opada. Zapad. — Śmierć zwykle po 4—8 dniach, wyjątkowo nagle wśród objawów cholerycznych. Wyzdrowienie bardzo powolne. — *Leczenie:* purgantia salina, woda karlsbadzka, kalomel. Narkotyk, odwary garbnikowe, herbata z czerwonem winem. Pilocarpin. — Nie podawać tłuszczów!

Santoninum. — **Dos. tox.** = **0,10—0,30.** — Semen recte flores Cinae zawierają $1^1/_2$% Santonini. — *Objawy:* widzenie fiołkowych konturów, potem xantopsia, miganie płatków przed oczyma, halucynacye słuchu i wzroku, odurzenie, nudności, zgrzyt zębów, kurcz mięśni twarzowych i drgawki ogólne, nieprzytomność, rozszerzenie źrenic, zapad, porażenie ośrodków oddechowych. — Mocz żółty po dodaniu alkaliów czerwienieje purpurowo. — *Leczenie:* przepłukanie żołądka, emeticum, purgans. Chloral hydrat. Sztuczne oddechanie.

Secale cornutum. Sporysz. — Ostre otrucie rzadko sprowadza śmierć, częściej chroniczne. **Dos. let. ponad 7,00 gr.** — *Objawy:* nudności, szum w uszach, wymioty śluzowe, morzysko, biegunka, stolce brunatne. Zimny pot, sopor, delirium, zaburzenia czuciowe, tętno drobne szybkie, coma, czasem abortus a nawet śmierć. Zwykle poprawa lub cierpienie chroniczne w postaci: Ergotismus gangraen. lub spasmodic. — *Leczenie:* przepłukanie żołądka, środek wymiotny, tannina 2%, excitans. Amylium nitros.

Siarkowodór zob. Gaz kloaczny.

Sporysz zob. Secale cornut.

Strychninum et Brucinum. 2–3% w nasionach Strychnos Nux vomica. — **Dos. let. = Str. nitr. 0,03—0,10 gr.** Dla dziecka jeden do kilku miligr. — *Objawy:* gorycz, zwykle brak wymiotów. Po upływie pół godziny bolesne uczucie ciągnienia w mięśniach z pojedyńczymi drgawkami, trwoga, później wybitne napady tężca ogólnego pochodzenia rdzeniowego i odruchowego, wywoływane podnietami na zmysły, z początku krótsze później kilkadziesiąt sekund trwające. Wtedy opistotonus, ustanie oddechania, sinica, wytrzeszczenie gałek ocznych, rozszerzenie źrenic, tętno szybkie 100 do 120. Świadomość zupełnie zachowana. — W przerwach między napadami objawy ustępują, pozostaje okropny ból i zaburzenia zmysłów. — Rokowanie zależy od częstości i nasilenia napadów. W napadzie 3 minuty trwającym może nastąpić śmierć z uduszenia. Mało kto przetrzymuje więcej jak 5 napadów. Śmierć najczęściej po 2 godzinach. — *Leczenie:* Nie używać sondy żołądkowej bo odruchowe napady!! W pierwszych chwilach najlepiej apomorfinę podskórnie a wewnętrznie tanniny 2% co 5 minut łyżkę. Chloralhydratis dosim plenam per rectum, a nim zadziała może się okazać w razie napadu konieczną narkoza chloroformowa. Sztuczne oddechanie.

Sublimat zobacz Hydrarg. bichl.

Stibium tartaricum. zob. Antymonu połączenia.

Tlenek węgla. — **Dos. letal. CO obliczają na 0,80 gr.** Śmiertelność znaczna (w Berlinie 77%). — *Objawy* występują zwolna: uczucie ciężkości głowy i tętnienie w skroniach, zawroty i nudności poczem silny ból głowy, wymioty jedno lub kilkorazowe, miganie przed oczyma. zaczerwienie twarzy, szum w uszach, osłabienie, chory z trudnością wychodzi na świeże powietrze i ratuje się albo upada, traci przytomność, sopor, coma. Oddech ciężki charczący. Tętno z początku pełne, silne, później miękkie i szybkie, przepuszczające. Coma może przeciągać się kika dni, zwykle jednak (w cięższych przypadkach) śmierć już po kilku godzinach, przeważnie bez drgawek. Ciepłota ciała podnosi się pod koniec i po śmierci o 1—3° Cels. — Uratowani okazują sztywność mięśni i bezwładność kilkudniową, często psychosy i inne cierpienia. *Leczenie:* Świeże powietrze z sztucznem oddechaniem. Podniesienie głowy, zimne zlewania, amoniak do wąchania. Podskórnie ol. camphor. — Faradyzowanie N.

phrenici. Gdy się coma przedłuża infuzye 0·6% Na Cl po upuszczeniu krwi lub lepiej transfuzye odwłóknionej krwi. — W razie wymiotów zapobiegać aspiracyi wymiocin do płuc.

Tojad. — **(Aconitum** Napellus, Lycoctonum etc. Odmiany roślin krajowych.) — Zawiera akonitynę (najwięcej w korzeniu), najjadowitszą z wszystkich alkaloidów (zob. Aconitinum). — *Objawy:* pieczenie w ustach, mocno szczypiący smak rzodkwi z następowem znieczuleniem języka, ból piekący wzdłuż przełyku i żołądka. Ślinotok, pragnienie, wymioty. Mrowienie i drętwienie członków, porażenie dolnych kończyn. Uczucie zimna, zimne poty, kolka, rzadko biegunka. Lęk, zawroty i ból głowy, amblyopia i głuchota, źrenice zwykle rozszerzone. Tętno drobne i zwolnione do 40, arytmia. Oddech ciężki powierzchowny. Drgawki. Świadomość często utrzymana. Przebieg czasem bardzo szybki, pół do kilka godzin. Śmierć z porażenia ośrodków oddechowych lub zupełne wyzdrowienie. *Leczenie:* (środki wymiotne?). Przepłukanie żołądka, sztuczne oddechanie. Nadto Acid. tannici 2% co 5 minut łyżkę. Pigułki lodowe.

Trucizna kiszkowa, kiełbas i wędlin zobacz Ptomainy.

Tytoń zawiera (lepszy) 2% do (gorszy) 7% nikotyny a w dymie zasady pyridinowe działające podobnie szkodliwie lecz słabiej. **Dos. letal. = nikotyny 0,06, a odwaru z 1 — 2 gr. liści.** — *Leczenie:* po małej ilości alkaloidu i po paleniu tytoniu: uczucie gorąca w skórze, salivatio, nausea, zawroty głowy, wymioty. Drżenie mięśniowe, wzmożenie peristaltyki, biegunka z silnem parciem. Oddechy powierzchowne, niepokój serca, tętno przyspieszone, później zwolnienie. Omdlenie, drgawki toniczne i kloniczne. Po zbudzeniu się długo osłabienie, brak apetytu. — Po większej dawce uczucie palenia w ustach i przełyku, nagła utrata przytomności, silne drgawki, znaczne zwężenie źrenic, rychła śmierć (w kilku minutach). — Częstsze są zatrucia chroniczne. — *Leczenie:* przepłukanie żołądka odwarem garbnikowym. Wewnętrznie tannina, kali jodati, czarna kawa, excitantia, zimne zlewania głowy, sztuczne oddechanie.

Ukąszenie żmij zob. jad żmij.

Veratrinum (w nasionach Sabadillae offic.) działa podobnie jak Veratroidin (w cebuli ciemiężycy). Lokalnie drażni bardzo silnie zakończenia nerwów czuciowych, palenie potem znieczulenie. Po spożyciu palący ból w całym przewodzie pokarmowym, gwałtowne wymioty i biegunka krwawa, zawroty, omdlenie, mrowienie w kończynach później na całem ciele. Ciepłota ciała obniżona, zimny pot. Tętno drobne, słabe, nieregularne. Oddechanie utrudnione. Znieczulenie skóry z utrzymaniem świadomości, drgawki i stężenie niektórych mięśni, głównie twarzowych. Ciężki zapad i śmierć z porażenia serca i oddechania. — *Leczenie* symptomatyczne i sztuczne oddechanie.

Środki używane do podskórnych wstrzyk. i sposób ich zastosowania

(w obliczaniu przyjęto że wstrzykawka = 1 ccm. = 1 gr.)

	Rozczyn	Dawka	Wskazania
Acid. carbolicum	1 : 100 Aquae	0·01—0·04 1—4 wstrzyk.	Uraemia, Erysipelas, Rheum. artic.
Acid. hyperosmicum	1 : 100 Aquae	0·005—0·01 ½—1 wstrzyk.	Neuralgia
Acid. sclerotinicum	0·5 : 10 Aquae	0·01—0·05 $^2/_{10}$—1 wstrz.	osłab. ból. porod., krw. z macicy
Aconitinum	0·10 : 10 Aquae	0·002—0·004 $^2/_{10}$—$^4/_{10}$ wstrz.	Nerwobóle, gościec
Aether sulfuricus **„ aceticus**	czysty	1·0 – 2·0 1—2 wstrzyk.	Excitans
Antipyrinum	10 : 10 Aquae	1·0—2·0 1—2 wstrzyk.	Nerwobóle, wysoka ciepłota
Apomorphinum hydrochloricum	0·10 : 10 Aquae 2 gtts acid. mur.	0·005—0·01 ½—1 wstrzyk.	Emeticum
Atropinum sulfuricum	0·02 : 10 Aquae	0·0002; $^1/_{10}$—½ wstrzyk.	Kurcze, krwotoki, poty
Camphora	1 : 10 Aeth., Spir. lub Ol.	0·025—0·05 ½—1 wstrzyk.	Excitans
Chininum sulfuricum mur.	1—2·5 : Glyc., Aquae *āā* 5,0	0·05—0·10 ½—1 wstrzyk. letn. rozcz.	Antistypticum, Antipyreticum
Chloralum hydratum	5·0 : 10 Aquae	0·5—2·0 1—5 wstrzyk.	Hypnoticum (nieskutkuje)
Cocainum hydrochloricum	0·5 : 8 Aquae 2 Spir. v. rect.	0·5 = 1 wstrzykawka	miejscowe znieczulenie, analgeticum
Coffeinum purum	0·2 : Aquae, Spirit. v. *āā* 5,0	0·01—0·02 ½—1 wstrzyk.	w zatr. chloralem i morfiną, analept. hemicrania

	Roczyn	Dawka	Wskazania
Coffeinum natrio-salicyl. lub natrio-benzoicum	5 : 10 Aquae fervidae	0·1—0·3 1/2—1 wstrzyk.	Choroby serca, analepticum
Coninum	0·01 : 8 Aquae 2 Spir.	0·0001—0·001 1/10—1 wstrz.	Asthma
Curare	0·10 : 10 Aquae	0·002—0·005 2/10—1/2 wstrz.	Tetanus, Epilepsia, Lyssa
Digitalinum	0·05 : Aquae Glycerini *āā* 5.0	0·001—0·003 1/5—1/2 wstrz.	wady serca
Emetinum purum	0·10 : 10 Aquae	0·002=2/10 wstrzykawki	Emeticum
Ergotinum (dialys. ad injectionen.	2·5 : 10 Aquae	0·25 — 0·5 1—2 wstrzyk.	osłab. ból. porod. krw. z macicy
Hydrarg. bichl. corrosiv.	0·10 : 10 Aquae	0·005 — 0·01 1/2—1 wstrz.	Syphilis
Hydrarg. formamid. solut.	t. j. roczyn 1 : 100	0·01 = 1 wstrz.	Syphilis
Hydrarg. peptonat.	t. j. rozcz. Hdgr. bichl. 1·0 Sol. aqu. 50,0 Natr. chlor. pept. 3·0	1 wstrzyk.	Syphilis
Hyoscinum hydrojod.	0·02 : 10 Aquae	0·0004—0·001 2/10—1/2 wstrz.	Tremor, paralysis agitans, hypnoticum dla umysł. chorych
Kali jodatum	3 : 10 Aquae	0·15—0·30 1/2—1 wstrzyk.	Syphilis, periostitis syphilitica
Liquor ammonii anisati	czysty	0·5—1·0 ; 1/2—1 wstrzyk.	Excitans
Liquor kali arsenicosi	2·5 : 5 Aquae	2—4 krople 3/10—6/10 wstrz.	cachexia malarica, chorea
Morphin hydrochloricum	0·10 : 10 Aquae	0·005—0·01 1/2—1 wstrzy.	Narcoticum

	Rozczyn	Dawka	Wskazania
Natrium chloratum	6·0+1·0 Natr. carb. : 1 Lit. Aqu.	hypodermoklysa	cholera
Ol. camphoratum	czyste	1/2—1 wstrzykawka	excitans
Pilocarpinum hydrochloric.	0·20 : 10 Aquae	0·01—0·02 1/2—1 wstrzyk.	Diaphoreticum Sialagogum
Physostigminum salicylicum	0·02 : 10 Aquae	0·0004-0·001 2/10—5/10 wstrzyk.	Tenatus, epilepsia, chorea
Solut arsen. Fowleri zob. Liquor kal. arsen.	—	—	—
Sparteinum sulfuricum	0·20 : 10 Aquae	0.01—0.02 1/2—1 wstrz.	w osłabionej akcyi serca, arytmia
Strychninum nitric.	0·20 : 10 Aquae	0·002—0·006 2/10—6/10 wstrz.	Porażenia, amaurosa
Veratrinum	0·05 : Spir. Aq. *āā* 5,0	0·001—0·003 2/10—6/10 wstrz.	Antipyreticum, rheumatism., neural., porażenia



Tablica brzemienności.

Ostatnia regularność	Dzień porodu	Ostatnia regularność	Dzień porodu
Styczeń 1	Październ. 8	Lipiec 5	Kwiecień 12
„ 5	„ 12	„ 10	„ 16
„ 10	„ 17	„ 15	„ 21
„ 15	„ 22	„ 20	„ 26
„ 20	„ 27	„ 25	Maj 1
„ 25	Listopad 1	„ 28	„ 4
Luty 1	„ 4	Sierpień 1	„ 8
„ 5	„ 8	„ 5	„ 12
„ 10	„ 12	„ 10	„ 17
„ 15	„ 22	„ 15	„ 22
„ 20	„ 27	„ 20	„ 27
„ 25	Grudzień 1	„ 25	Czerwiec 1
Marzec 1	„ 6	„ 28	„ 4
„ 5	„ 10	Wrzesień 1	„ 8
„ 10	„ 15	„ 5	„ 12
„ 15	„ 20	„ 10	„ 17
„ 20	„ 25	„ 15	„ 22
„ 25	„ 30	„ 20	„ 27
„ 28	Styczeń 2	„ 25	Lipiec 2
Kwiecień 1	„ 6	„ 28	„ 5
„ 5	„ 10	Październ. 1	„ 8
„ 10	„ 15	„ 5	„ 12
„ 15	„ 20	„ 10	„ 17
„ 20	„ 25	„ 15	„ 22
„ 25	„ 30	„ 20	„ 27
„ 28	Luty 2	„ 25	Sierpień 1
Maj 1	„ 5	„ 28	„ 4
„ 5	„ 9	Listopad 1	„ 8
„ 10	„ 14	„ 5	„ 12
„ 15	„ 19	„ 10	„ 17
„ 20	„ 24	„ 15	„ 22
„ 25	Marzec 1	„ 20	„ 27
„ 28	„ 4	„ 25	Wrzesień 1
Czerwiec 1	„ 8	„ 28	„ 4
„ 5	„ 12	Grudzień 1	„ 7
„ 10	„ 17	„ 5	„ 11
„ 15	„ 22	„ 10	„ 16
„ 20	„ 27	„ 15	„ 21
„ 25	Kwiecień 1	„ 20	„ 26
„ 28	„ 4	„ 25	Październ. 1
Lipiec 1	„ 8	„ 28	„ 4



SKOROWIDZ

ważniejszych zdrojowisk, kąpielisk i uzdrowisk.

Ułożył

Dr Stanisław Eljasz-Radzikowski.

Skrócenia: C. = Celsius, c. = ciepłota, km. = kilometry Zkł. = zakład, m. = metrów (wzniesienie nad poziom morza) p. = pobyt, p. kąp. = pora kąpielowa, p. zdroj. = pora zdrojowa, st. k. = stacya kolejna.

I. Cieplice obojętne.

Landek 32° (Szląsk), Warmbrun 36—38° (Szląsk), Schlangenbad 28—32° (Nassau), Wildbad 33—37° (Wirtembg), Johannisbad 29° (Czechy), Cieplice czeskie 28—48° (Czechy), Römerbad 30—38° (Styrya), Gastein 25—49° (Rakusy), Jaszczurówka 21° (Polskie Tatry), Pfäffers 38° (Szwajcarya), Ragatz 38° (Szwajcarya), Plombières 20—70° (Francya). — *NB.* Przyrodzona kąpiel parowa w jaskini Monsummano (pod Pistoją) we Włoszech.

II. Wody słone.

1. **Zimne i letnie.** Kissingen, Homburg, Truskawiec.

2. **Gorące.** Baden-Baden, Wiesbaden, Nauheim, Oeynhausen-Rheme.

3. **Solanki.** Ischl, Aussee (w Styryi), Reichenhall, Hall (w Tyrolu), Kołobrzeg, Gmunden.

4. **Wody słone jodo-bromowe.** Adelhaidsquelle, Bex, Hall (w Rakusach górnych), Iwonicz, Inowrocław, Jastrzębie, Kreuznach, Lipik, Rabka, Rymanów. — *NB.* Częściowo też należą tu kąpiele morskie.

III. Wody litowe.

Bilin, Obersalzbrunn, Salvatorquelle (Peszt), Salzschlirf.

IV. Wody alkaliczne.

1. **Szczawy alkaliczne.** Bilin, Giesshübl, Neuenahr, Obersalzbrunn, Vals, Vichy.

2. **Szczawy alkaliczno-solne.** Chudowa, Ems, Gleichenberg, Luhaczowice, Szczawnica, Wysowa.

3. **Szczawy alkaliczno-glauberskie.** Karlsbad, Francensbad, Marienbad, Rohicz, Błotne jezioro, Tarasp-Schuls.

V. Wody gorzkie.

Morszyn, Węgierskie wody gorzkie (Budzińskie): Adelajdy, Elżbiety, Franciszka Józefa, Hunyady, Püllna, — Friedrichshall, Montmirail, Saidschütz, Szaratica (Morawy, Dra Vesely'ego).

VI. Wody żeleziste.

Bardyjów, Francensbad, Krynica, Levico, Nałęczów, Pyrmont, Roncegno, Srebrenica (Guberquelle), St. Moritz, Żegiestów.

VII. Wody alkaliczno-ziemne.

Borszek, Contrexéville, Lenk, Lippspringe, Weissenburg, Wildungen.

VIII. Wody siarczane.

Akwizgran, Aix-les-Bains, Baden pod Wiedniem, Barège, Busko, Cieplice trenczyńskie, Cieplice warażdyńskie, Eaux Chaudes, Eaux Bonnes, Herkulesbad, Krzeszowice, Lubień, Piszczany, Swoszowice.

IX. Kąpiele morskie.

Nad morzem Bałtyckiem: Copoty, Koło, Kołobrzeg, Heringsdorf, Misdroy, Sassnitz.

Nad morzem Północnem: Blankenberghe, Helgoland, Norderney, Ostenda, Scheveningen, Sylt.

Kąpieliska francuskie (nad oceanem Atlantyckim): Biarritz, Dieppe, Havre de Grâce, Trouville.

Kąpieliska angielskie: Brighton, Isle of Wight, Ramsgate.

Nad morzem Śródziemnem: Abbazia, Ischia, Lussinpiccolo, Monaco, Nizza, Palermo, Tryest, Wenecya.

X. Uzdrowiska czyli stacye klimatyczne.

1. **Równiny, doliny i wzniesienia aż do 400 m. n. p. m.** Hohenhonnef, Rożnów, Salcburg i t. d.

2. **Wzniesienia nad 400—900 m. n. p. m. = klimat górski.** St. Blasien, Falkenstein, Friedrichsroda, Goerbersdorf, Reiboldsgrün.

3. **Wzniesienia takie same (400—900 m.), lecz pod wpływem klimatu alpejskiego = klimat podalpejski.** Aussee, Axenstein, Gmunden, Innsbruck, Interlaken, Konstancya (nad jeziorem Bodeńskiem), Reichenhall, Berchtesgaden.

4. **Wzniesienia ponad 900 m. = klimat wysoko-górski czyli alpejski.** Arosa, Churwalden, Davos, Klosters, Langwies, Leysin, Nowy Smokowiec, Pontresina, Rigi-Klösterli, Rigi-Scheidegg, St. Moritz, Samaden, Seewis, Semmering, Zakopane.

5. **Klimat morski.** Wyspy i wybrzeża. — Tutaj należą kąpieliska morskie.

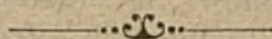
6. **Uzdrowiska zimowe.** Należą tu uzdrowiska letnie, nadające się też do pobytu zimowego (Baden-Baden, Homburg, Wiesbaden).

a) *Lecznice klimatyczne dla chorych piersiowych.* Arosa, Davos, Falkenstein, Goerbersdorf, Hohenhonnef, Reiboldsgrün, Zakopane.

b) *Zimowe uzdrowiska nad morzem Północnem.* Kąpieliska morskie

c) *Zimowe uzdrowiska na południu, z suchym klimatem.* Arco, Gries, Meran, Tyrol południowy, Riviera di Levante, R. di Ponente, wybrzeża południowe Hiszpanii, Egiptu (Kair).

d) *Te same z klimatem wilgotnym.* Abbazia, Jezioro Genewskie (Montreux), Vevey, Włochy górne i południowe, jeziora we Włoszech górnych, wyspy na morzu Śródziemnem, na oceanie Atlantyckim Madeira, Teneriffa i t. d., Algier, Aleksandrya.



Abbazia nad morzem Adryatyckiem w Istryi, własność kolei połud. — St. k. Mattuglie-Abbazia o 30' drogi — otwarta cały rok, kąpielisko morskie i st. klim. zimowa od 15. IX—15. — V, łagodny, wilgotny klimat, kąpiele morskie od V—IX urządzenia wytworne — drogo Dr. H. Ebers.

Abas-Tuman, Kaukaz, 1270 m., cieplice obojętne.

Acqui, Piemont, Górne Włochy, 140 m., liczne słono-siarczane cieplice, 36—75° C.

Adelhaidsquelle, Bawarya 800 m., wody słone jodo-bromowe.

Aix-les-Bains, (Aix en Savoie) Sabaudya, 267 m., cieplice siarczane, 45° C. znakomite urządzenia kąpielne przez cały rok do użycia.

Ajaccio, Korsyka. st. klim. zimowa, p. 15. X 30. IV.

Akwizgran = Aachen = Aix-la-Chapelle = Aquisgranum, Prusy nadreńskie, 176 m., silne cieplice alkaliczno-solno-siarczane, 45—56° C., urządzenia kąpielne i na porę zimową.

Algier, półn.-Afryka, fr. Alger. stolica Algieryi, st. klim. zimowa, p. XI — 15 IV. Podróż na Marsylię, zkąd parowcem.

Ałupka, na południowem wybrzeżu półwyspu krymskiego, kąpielisko morskie i uzdrowisko, winogrona.

Amélie-les-Bains, Francya, depart. wsch.-pyrenejski, 276 m., słynne z balneotechnicznych swych urządzeń i z łagodnego klimatu cieplice siarczane, od 31° do 63° C. Właściwa pora kąp. 1. V — 30. X, jednak i przez cały rok do użycia.

Apollinarisbrunnen, szczawa alkaliczna słaba, wydobywana w Heppingen (Prusy nadreńskie) rozsyłana w milionach flaszek rocznie.

Arco, Tyrol południowy, 93 m., st. klim. zimowa, p. 1. IX 16. V. Winogrona.
Arnstadt, Turyngia, 300 m., silna jodo-bromowa solanka, 24% soli kuchen. zawierająca.
Arosa, Szwajcarya, wysoko górskie uzdrowisko, letnie i zimowe, 1800 m. o 200 m. wyżej niż Davos, od st. k. w Chur poczta $3^1/_2$ godz. Lecznica dla piersiowych.
Aussee Styrya (Salzkammergut), 650 m., silna solanka, 24.5% soli kuchennej zawierająca.
Ax, Francya, depart. Ariège, cieplice obojętne i siarczane.
Axenstein, nad jeziorem czterech kantonów, 750 m., piękne uzdrowisko letnie.
Baden pod Wiedniem, czyli Baden rakuski, 218 m., cieplice ziemno-słono-siarczane, 26—33. 7° C., P. 1. V—15. X, Dr Kümmerling (Polak).
Baden w Szwajcaryi, czyli Baden helwecki, 382 m., cieplice ziemno-słono-siarczane, 48° C., urządzenia łaziebne i na porę zimową. P. kap. 15. V 30. IX.
Baden-Baden, czyli cieplice szwabskie w W. Ks. Badeńskiem, 200 m., cieplice solankowe, 65—68° C. najwytworniejsze i najliczniej uczęszczane niemieckie zdrojowisko, klimat bardzo łagodny, licznie odwiedzane jako st. klim. przejściowa, P. 1. V—30. X, też w zimie.
Badenweiler, w W. ks. Badeńskim, 423 m., cieplice obojętne 26·4° C. klimat łagodny, P. kąp. od 1. V — 1. X.
Bagnères de Luchon, Francya, depart. górn. Garonny, 628 m., pyrenejskie cieplice siarczane, 17—66° C., znakomite balneotechniczne urządzenia. P. kap. od 15. VI — 15. X.
Balaton Füred, = Błotne jezioro.
Bardyjów = Bartfeld, półn. Węgry, na pograniczu Galicyi, 310 m., szczawy wapniowo-żelaziste, urządzenia balneo-techniczne przestarzałe, w ostatnim czasie nieco ulepszone. Pobyt tani.
Barèges, Francya, (Pyreneje), 1232 m. cieplice siarczane, 31—45° C.
Bath, w Anglii, z Londynu w 3 godz. do dojeżdżenia, 3 źródła cieplicy wapniowej, od 42° do 47° C., bardzo licznie odwiedzanej (rocznie około 30.000 osób), Pobyt drogi.
Berchtesgaden, Bawarya, 580 m., st. klim. letnia i solanka.
Berka, w W. Ks. Sasko-Weimarskiem, nieznaczne źródła siarczane i żelaziste, przeważnie klimatyczne uzdrowisko 268 m.
Bex, Szwajcarya, 435 m., silna solanka 17% tudzież st. klim. przejściowa.
Biarritz, Francya, w zatoce Biskajskiej, kąpielisko morskie. Pobyt bardzo drogi. Pora kąp. od 1. V — 15. X.
Bilin, w Czechach, 200 m., 2 mile od Cieplic czeskich, silne szczawy alkaliczne, do dwóch milionów flaszek corocznie rozsyłane.
Birsztany, Litwa (gub. wileńska), solanka od 0 do 3% urządzenia zdrojowe i kąpielne w ostatnim czasie znakomicie ulepszone przez Dra Rodeckiego L. zakład. Ceny wszystkiego bardzo umiarkowane. P. kąp. 15. V—30. IX. Dr Zachorski.

St. Blasien, Badeńskie, 772 m., letnia st. klim. i lecznica dla piersiowych.
Błotne jezioro, na Węgrzech, kąpiele jeziorne w miejscowości zwanej Siófok.
Bocklet, Bawarya, 1 godz. od Kissingen, 195 m., silne żelaziste źródło, bardzo zamożne w kwas węglowy. P. zdr. 15. V, — 30. IX.
Bojarka, wieś, o pół godz. od Kijowa, zakład kumysowy, własność i kierownictwo Dra Sadowskiego, otwarty 1. V — 1. IX.
Bordighera, półn. Włochy, nad zatoką genueńską pomiędzy Mentoną a San Remo, st. klim. zimowa. P. 15. X—15. V.
Bormio, (Worms) górne Włochy, 1375 m., cieplice obojętne, 35—40° C, p. kąp. tylko VII i VIII.
Bozen, połud. Tyrol, 260 m., st. klim. przejściowa, leczenie winogronami.
Borszék. w Siedmiogrodzie, 381 m., szczawy alkaliczno żelaziste, w kwas węglowy wolny bardzo zamożne, P. zdr. kąp. tylko 1. VII — 31 VIII. Rozsyłka wód bardzo wielka.
Borżum, Kaukaz, 798 m., zdroje alkaliczno-solne cieple, 20—30° C. składem chemicznie zbliżone do Vichy.
Brighton, Anglia, sławne kąpiele morskie, źródła siarczane i żelaziste.
Budapeszt, stolica Węgier, cieplice słabo siarczane, 45—63° C. wspaniałe urządzenie t. zw. Kaiserbad, Raitzenbad i Lucasbad. W pobliżu Budy są bardzo liczne źródła wód gorzkich, z nich najważniejsze: Hunyady, Attila, Deak, Rakoczy i Wiktorya.
Bourbonne les Bains, Francya (Wogezy), silne słone cieplice, 58—66° C., nazywane francuzkim Wiesbadenem. P. zdr. 15. V — 15. X.
Bournemouth, w Anglii uzdrowisko nadmorskie, wielkim obszerem lasów otoczone, ciepłota powietrza zimą przeciętnie +7,2° C., mnóstwo wspaniałych will, lecznica dla piersiowych.
Busko, Król. polskie, gub. Kielecka, pow. Stopnicki, zakład zdrojowo-kąpielowy wód solno-alkaliczno-siarczanych, LL. Dr Dymnicki, Grabowski, Majkowski, L. zakł. i Szpitala, Dr Radziszewski tudzież Dr Sulimirski, P. 15. V—30. IX.
Burtscheid, Prusy nadreńskie, niedaleko Akwizgranu, cieplice solankowe, 59—74° C. P. zdr. 1. V, 30. IX., jednak łazienki i wśród zimy otwarte.
Buziás, Węgry, 132 m., bardzo silne szczawy alkaliczno-żelaziste. Rozsyłka wód do Anglii i do Ameryki bardzo wielka, pobyt tani, p. zdr. 15. V, 30. IX.
Cairo, p. Kair.
Cannes, Francya, tuż nad morzem Śródziemnem, st. klim. zimowa znakomita, p. pob. w celu klim. 1. X, 1. V, dla kąpiel morskich 1. V, 30. X.
Cannstatt, Król. wirtemberskie, 218 m., solanka 0—2%, 8—20 C. niemiecka st. klim. przejściowa, p. zdr. 1. V, 15. X.
Capri, st. klim. zim. na wyspie tej nazwy, parowcem z Neapolu 3—4 godz.

Catania, Sycylia, klim. zim. P. 15. XI, 30. III, średnia ciepłota zimowa 11·5° C., (na Rivierze 9 -10°).
Charlottenbrunn, Szląsk pruski, 440 m., szczawa ziemno-żelazista, p. zdr. 15. V, 1. X.
Churwalden, Szwajcarya, 1270 m., st. klim. letnia górska bardzo licznie uczęszczana, p. pob. 1. V, 30. IX.
Cautemrets, Francya, (depart. wysokich Pyrenejów), 930 m. słynne cieplice siarczane, 15—55° C., p. kąp. 15. VI, — 15. IX.
Chudowa, (mylnie Kudowa), Szląsk pruski. 400 m., szczawy alkaliczno-żelaziste.
Ciechocinek, Król. polskie, st. k. żel. warszawsko-bydgoskiej, solanka 0½ — 4%, Dr Dr. Arnstein, Asterblum, Certowicz, Ciągliński, Górski, Lewenstein, Lubowski, L. zakł. Pajewski, Ruppert, Stockmann, Tannenbaum i Wolberg.
Cieplice czeskie = Teplitz-Schönau Czechy, 220 m. słynne cieplice obojętne, 32—48° C.
Cieplice trenczyńskie = Trenczyn = Trencsin - Teplitz, Węgry, 250 m., cieplice siarczane, 38—40° C., Dr Filipkiewicz.
Cieplice warażdyńskie = Töplitz Warasdin = Warażdyn, Kroacya 274 m. cieplice ziemno-siarczane, 57° C.
Cirkvenica, Chorwacya, uzdrowisko zimowe, oraz kąpielisko morskie, (30. IV, 1. X).
Colberg, p. Kołobrzeg.
Contrexeville, Francya (Wogezy), 350 m., wybitnie zimne źródła.
Copoty, (niem. Zoppot), pod Gdańskiem, st. k., kąpielisko morskie, licznie uczęszczane przez Polaków. Szpital dla dzieci zołzowych na 65 łóżek. Wiadomości udziela Dr Semon w Gdańsku, 15. VI — 30. IX.
Cranz, p. Koło.
Cudowa, p. Chudowa.
Davos, Davos-Dorf, 1574 m., Davos-Platz, 1560 m., Szwajcarya. Dwa łączące się z sobą uzdrowiska, najznakomitsza st. klim. zimowa na cały świat znana, posiada mnóstwo pensyonatów i hoteli, lecznica dla piersiowych Dra Turbana, lecznica dla uczniów i uczennic, st. k., Pobyt latem, a głównie zimą wskazany.
Dieppe, Francya (Normandya), wyborne morskie kąpielisko, p. 1. VI. 30. IX.
Driburg, Westfalią, 200 m., szczawy alkaliczno-ziemno-żelaziste, p, 15. V 30. IX.
Dorna-Watra, Bukowina w Karpatach, szczawa alkaliczno-żelazista.
Druskieniki, Litwa, (gub. grodzieńska), 17 km. od st. k. ż. warszawsko-petersburskiej, 200 m., solanka 1%, L. L. Bujakowski i Szepietowski, zakład zdrojowo-kąpielowy znakomity, p. 15. V, 30 IX.
Drużbaki, niem. Rauschenbach, dwie wsie: Drużbaki niżnie i wyżnie, Węgry (Spiż), cieplica wapniowa, 24. 2° C. już w r. 1541 opisane po łacinie przez Wernhnera, a po polsku w r. 1640 przez Petrycego, w XVII wieku przez ma-

gnatów polskich licznie odwiedzana obecnie bardzo mało przez chorych uczęszczana, pobyt nader tani.

Eaux-Bonnes, Francya (depart. doln. Pyrenejów), 748 m., cieplice siarczane, 32° C., p. kąp. 15. V, 15. IX.

Eaux-Chaudes, Francya, (departament doln. Pyrenejów), 675 m., cieplice siarczane, 11—36° C. o 6 klm. od poprzednich odległe, p. kąp. 15. VI, 15. IX.

Eilsen, w Ks. Lippe-Schaumberg, 88 m., najsilniejsze z niemieckich wód siarczanych zimnych, urządzenia balneotechniczne wyborne, p. zdr. kąp. 1. VI, 1. IX.

Elmen, w Prusach, 48 m., bardzo silna solanka w kwas węglowy zamożna. Jest tu zakład leczniczy dla dzieci (Augusta Heilanstalt) za opłatą miesięcznie 60 do 75 mrk.

Elster, Saksonia, 457 m., alkaliczno-słono-żelaziste wody, podobne do Franzensbadzkich, wyborne balneotechniczne urządzenia, L. Polak Dr Błociszewski.

Ems, Ks. Nassauskie, 91 m., słynne cieplice słono-alkaliczne, 28–46° C., p. 1. V, 1. X.

Ernsdorf, zob. Jaworze.

Essentuki, Kaukaz, 24 źródeł szczawy alkaliczno-słone z domieszkami bromu, jodu, siarki.

Euganejskie zdroje, Włochy, w zachodniej stronie Padwy, dawniejsze podmorskie wulkaniczne wzgórza ujawniły tu liczne i silne cieplice ziemno słone, 80—70 C. w miejscowościach: Abano, Bataglii i St. Pietro Montagnone.

Eupatorya, Krym, kąpielisko morskie.

Fachingen, Prusy, (okrąg rządowy Wiesbaden), 112 m. wyborna czysta alkaliczna szczawa, zamożna w kwas węglowy, mnogo rozsyłana do dyetetycz. i leczniczego użycia. Nie ma tu urządzonego zakładu zdrojowego.

Falkenstein, Prusy, (prow. Hessen-Nassau), pod Frankfurtem n. M., od st. k. ż. Cronberg ½ godz. powozem, 400 m., sanatoryum dla piersiowych wzorowo urządzone, kierownik Dr Dettweiler, pensyonat od osoby 8 marek dziennie.

Feydey s. Leysin, Szwajcarya, kanton Waadt, uzdrowisko wysoko-górskie, 1450 m., lecznica dla piersiowych też zimowa. Od st. k. Aigle powozem 3 godz.

Flinsberg, Szląsk pruski, 528 m., szczawy alkalicz.-żelaziste, tudzież st. klim. górska leśna, p. 15. V, 30. IX.

Frankenhausen, Turyngia, 115 m., solanka 2%, sanatoryum dla dzieci zołzowych od 2 do 4 lat, za czterotygodniowy pobyt 60 mrk. od chorego.

Francensbad, Czechy, Franciszkowe Łaźnie, 423 m., alkaliczno-solno-żelaziste szczawy, zamożne w kwas węglowy, wzorowe balneotechniczne urządzenia kąpielne. Z tutejszej borowiny H. Mattoniego sól i ług borowinowy, oba przetwory licznie rozsyłane, zastosowywane na kąpiele, LL. polacy: Dębicki Karol i Rosner Jan.

Friedrichshall, w Ks. Sasko-Meiningen, dawniejsza salina i zdrój słono-gorzki, powszechnie znana woda gorzka p. i. „Friedrichshallerbitterwasser“ ze skutków rozwalniających.

Friedrichsroda, m. w Ks. Sasko-Coburg-Gotha, ulubiona

w Niemczech letnia klimatyczna miejscowość w lesie turyngskim, 430 m., corocznie przez 5.000 osób odwiedzana, p. 15. V, 15. IX.

Fürstenhof, Styrya, prywatny folwark przy m. Kapfenbergu, 533 m., Zakł. hydropatyczny, dawniej własność Dra Czerwińskiego, przeważnie przez Polaków uczęszczany, pensyonat 30 do 40 zlr. tygodniowo od osoby.

Gainfahrn, przy m. Vöslau pod Wiedniem. 200 m., zakład hydropatyczny Dra Friedmanna, pensyonat 50 zlr. tygodniowo od osoby.

Gais, Szwajcarya, (kant. Appenzell), 935 m., najdawniejszy zakład galaktoterapeutyczny, letnia st. kl., pensyonat 4—6½ fr. dziennie od osoby, p. 15. V, 15. IX.

Gastein = Wildbad-Gastein i Hof-Gastein (niżej położony, mniej wykwintny) po pols. Gastuń, Austrya, (Ks. Salzburgskie), 960 m., cieplice obojętne, 24—48° C., klimat czysto alpejski. Najodpowiedniejszą p. pob. VII i VIII.

Giesshübl-Sauerbrunn, pod Karlsbadem, wł. stac. kol., Czechy, 340 m., znakomita prosta szczawa alkaliczna. Jest tu zakład hydropat.

Gleichenberg, Styrya, 248 m., szczawy alkaliczno-solne, klimat łagodny, urządzenia balneotechniczne wzorowe, LL. Polacy: Brühl i Bulikowski, p. pob. 1. V, 30. IX.

Gmunden, Austrya górna, 422 m., nad jeziorem Traunsee, st. k., uzdrowisko letnie, kąpiele solankowe, wziewalnia, p, 1 VI, 1. X.

Goczałkowice, Szląsk pruski, ¼ godz. od st. k. ż. Pszczyny (Pless), 266 m., solanka jodobromowa, 3% soli kuchennej, wywóz zagęszczonej solanki i soli zdrojowej

Goriatszewodzk, Ces. rosyjskie, Kaukaz, w górach kabardyńskich, cieplice siarczane 87.9° C. gorące.

Görbersdorf, Szląsk pruski, 550 m., Lecznica dla piersiowych ś. p. Dra Brehmera, wynalazcy klimatycznego leczenia suchot, drugi zakład podobny młodszy Dra Römpiera, oraz zakład dla niezamożnych chorych Dra Weickera. Od st. k. Friedland 20' powozem. Lecznice znakomite.

Gräfenberg, Szląsk austryacki, 580 m., przez swego założyciela Priesssnitza najdawniejszy i powszechnie znany zakł. hydropatyczny, cały rok otwarty.

Gries, połudn. Tyrol, 270 m., ¼ godz. od Bozen, uzdrowisko zimowe, leczenie winogronowe, p. 15. IX — 30. IV.

Griesbach, W. ks. Badeńskie, 396 m., szczawy alkaliczno-żelaziste, p. 15. V, 15. IX.

Grodzisko, Król. pols., St. k. ż. warszaw. wiedeńskiej, zakł. kąpielowo leczniczy, założony przez ś. p. Dra Bojasińskiego dom zdrowia z wygodami, żywienie dyetetyczne z kuchni zakładu. L. Dr Tokarski.

Źródło **Gubera** p. Srebrenica.

Hall rakuski, Górna Austrya, 376 m., wody słone jodobromowe.

Hall tyrolski, Tyrol, 537 m., solanka 26%, urządz. kąpiel. liche.

Hall = Schwäbisch-Hall, król. Wirtembergs., 290 m., solanka 2_4%.

Hallstadt, Austrya, Salzkammergut przy Ischlu), solanka 27%.
Harkány, połud. Węgry, 90 m., cieplice siarczane, 62° C., Szczególną własnością tutejszej cieplicy jest wydobywający się z niej tleno-siarczek węgla, który zapalony pali się niebieskawą barwą.
Havre de Grâce, Francya, kąpielisko morskie.
Helgoland, wyspa na m. północnem, kąpielisko morskie, p. 1. IV, 1. X.
Hélouan, nad Nilem w Egipcie, 35 km., od Kairu, st. klim. zimowa i cieplice siarczane, 32° C., urządzenie balneotechniczne i pomieszkania należyte. P. pob. do leczeń klimatycznych, 15. IX — 15. IV; zaś dla kąpieli 1. V do 1. VI. Koszt pięciomiesięcznego pobytu około 3.000 franków.
Heringsdorf, na wyspie Usedom, Pomoze, str k., kąpielisko morskie nad m. bałtyckiem, od lądu wysokopiennym lasem otoczone, licznie uczęszczane 15. V, 30. IX.
Herkulesbad. zob. Mehadia.
Hohenhonnef, nad Renem, lecznica dla piersiowych chorych wybornie urządzona, otwarta niedawno (1892), 236 m., pod miasteczkiem Honnef. gdzie st. k. o 20' powozem odległa, otwarta cały rok, też w zimie.
Homburg, Ks. Nassauskie (okrąg rządowy Wiesbaden), 189 m., zdroje żelazisto-glaubers. i żelazisto-słone, uzdrowisko letnie i zimowe, zakł. ortopedyczny, wodoleczniczy i żentyczny.
Hyères, Francya, 1 godz. od Tulonu, 100 m., st. klim., p. 1. X, 1. V.
Ingol, w Ces. rosyjskiem (gub. jenissejska), wielkie jezioro słone o 350 km. od Tomska oddalone, zbadane r. 1890/91 przez prof. Dra Zaleskiego, ciepłota 20—22° C., którego to jeziora woda i muł używane są od miejscowej ludności na kąpiele. Niema dotychczas urządzeń kąpielowych ani pomieszkań.
Inowrocław, (niem. Inowrazlaw) Ks. Poznańskie, m. powiatowe, od r. 1876 urządzony zakł silnych kąpiel solankowych 26%, własność Towarzystwa akcyjnego, zawiązanego staraniem Drów Wilkońskiego, Grabowskiego, i Rakowskiego. LL. Krzymiński i Przybyszewski.
Interlaken, Szwajcarya, Berner Oberland, wierzchowina berneńska, 568 m., st. klim. podalpejska, leczenia mleczne, żentyczne, winogronowe. poziomkowe, licznie uczęszczane kąpiele, 15. IV—1. X. Koszt dzienny w pensyonacie od osoby 8—12 zlr.
Ischia, w zatoce Neapolitańskiej, kąpielisko morskie, cieplice parówki przyrodzone.
Ischl, Austrya (Salzkammergut), 484 m., solanka 24%, klimat łagodny wilgotno ciepły, p. zdr. VI—30. IX. Pobyt drogi.
Iwonicz, Galicya, st. k. ż. o 12 km., oddalonej od zakładu zdrojowego, 410 m., szczawy jodo-bromowo-słone, opisywane od r. 1630, źródła Karola i Amelii, około 600 pokojów gościnnych, 3 gmachy łaziebne z 114 wannami do kąpieli, nowe łazienki borowinowe i hydropatyczne. Dr Dębicki

Klemens, Rościszewski, Supiński i Staniszewski, p. zdr. 15. V—1. X.
Jastrzębie, (niem. Königsdorf-Jastrzemb) Szląsk pruski, 250 m., wody słone, brom zawierające. L. zakł. Dr Witczak Polak.
Jaszczurówka, w Tatrach, pod Zakopanem, 908 m., jedyna polska cieplica obojętna 21° C., kąpiele w zbiorniku, hotel wygodnie urządzony, wille osobne. Połączenie omnibusem z Zakopanem.
Jaworze, (niem. Ernsdorf) Szląsk austryacki u stóp Beskidów, 1 mila od Bielska, 360 m., zkł. zętyczny, a głównie wodoleczniczy, obecnie co do swych urządzeń ulepszony, którego dzierżawcą i kierownikiem Dr Czop i Jekeles.
Johannisbad, Czechy, 651 m., cieplice obojętne 29° C., st. klim. letnia, p. zdr. 16 V, 30. IX.
Juliushall, Brunświk, 317 m., solanka 6%, st. klim., letnia, p. zdr. 25. V, 1. X.
Kair, Kairo, Egipt, uzdrowisko zimowe, klimat suchy, gorący, p. 15. X, 15. IV.
Kaltenleutgeben, Austrya, 2 godz. od Wiednia, pierwszorzędny w Austryi zkł. hydropatyczny, własność prof. Dra Winternitza, mogący współcześnie pomieścić około 900 chorych, wzorowo prowadzony, pensyonat od osoby 50 zlr. tygodniowo.
Kapri, Capri, wyspa w zatoce Neapolitańskiej, zimowe uzdrowisko, 138 m., obok Anacapri 300 m.
Karlsbad, Karolowe wary, Czechy, słynne cieplice alkaliczno-glauberskie, 12 zdrojów o c. 30—73° C., (Sprudel, Mühlbrunn, Schlossbrunn, Markbrunn,) LL. polscy: Hassewicz, Hochberger, Kauffman syn, Kretowicz, Stiche, Tugendhat, Ziembicki.
Kamionka, Podole rossyjs. miasteczko nad Dniestrem, jedyne polskie uzdrowisko winogronowe. Drowie Bociański, Kotsowski.
Kisłowodzk, ces. rosyjskie, Kaukaz, gub. Stawropolska, 861 m., liczne i rozmaite źródła, z tych najważniejszy zdrój Narsan (w narzeczu krajowem ma znaczyć olbrzymie źródło), szczawa alkaliczno-słono-żelazista z ogromną ilością kwasu węglowego, w 1000 częściach wody 1·81410); 83 hektolitrów na jedne minutę wody dostarczająca, mieszkania i gmachy zdrojowe są odpowiednie, a nawet wspaniałe, p. zdr. 15. VI, —1 X.
Kissingen, Bawarya, 190 m., pierwszorzędne zdrojowisko pod względem balneotechn. urządzeń, znakomite szczawy żelaziste słone, 10—20° C., L. Dr Chłapowski Fr. Posiada zakłady: hydropatyczny, dyetetyczny i pneumatyczny, p. zdr. 1. V, 30. IX.
Koło, (niem. Cranz = Kranzkuhren) pod Królewcem, Prusy wschodnie, st. k., kąpielisko morskie, bywa wielu Polaków, p. 15. IV — 30. IX.
Kołobrzeg, (niem. Colberg), Pomorze, st. k., kąpielisko morskie, solanka 5%, bywa wielu Polaków, w kościele św. Mar-

cina kazania polskie, p. 15. IV—30. IX, Dr Weissenberg, Polak.

Königswart, Czechy, 1 godz. od Maryenbadu, 632 m., szczawy alkalicz. żelaziste w kw. węglowy zamożne.

Kösen, Prusy (prow. saska), 110 m., solanka 5%, zamożna w siarkany alkaliczne i wapniowe. Jest tu lecznica dla dzieci imienia Ces. Augusty Wiktoryi o 36 łóżkach dla chorych, a o 40 łóżkach dla kolonii wakacyjnej.

Köstritz, Saksonia, 170 m., 22% solankowe kąpiele, tudzież gorące piaskowe, tak urządzone, iż chory leżąc, na świeżem powietrzu może przebywać p. zdr. 15. V — 1. X.

Korytnica, Węgry, Liptów, 847 m., zdroje ziemno-żelaziste, klimat górski.

Kraljevica, miasto portowe w Chorwacyi wlos. Porte-re, nad morzem Adryat., godz. drogi od Rjeki (Fiume), kąpielisko morskie i uzdrowisko letnie, założone przez Polaka Dra Grodeckiego.

Krankenheil, przy Tölz (górna Bawarya), 650 m,, jodo-sodowo alkaliczne zdroje, p. zdr. 15. V—1. X.

Krapina, Cieplice Krapińskie, Chorwacya, 160 m., cieplice obojętne 41—43°.

Krasnobród, w Król. pol., gub. lubelska, pow. zamojski, St. k. ż. nadwiślańskiej Rejowiec, od r. 1888 zakł. kumysowy i uzdrowisko z pensyonatem dla chorych piersiowych, utrzymanie miesięczne z kumysowem leczeniem 75 do 100 r. s. L. zakl. Dr Skłodowski.

Kranz, zobacz Koło.

Kreuth, Bawarya, 812 m., pierwszorzędny zakład galaktoterapeutyczny niemiecki, pyszne lasy, p. zdr. 15. V — 30. IX.

Kreuznach, Bawarya, 106 m., słaba solanka, odrobinę jodku i bromku sodu zawierająca, o cieplocie 8—30° C., zasilana 6 źródłami słonemi. pochodzącemi z miejscowości Münster am Stein, o 25' od Kreuznach odległej, ogromny wywóz wyrabianego ługu i soli zdrojowej, p. zdr. 1. V—1. X.

Krondorf, Czechy, 1 mila od Karlsbadu, prosta szczawa alkaliczna, corocznie około 1 miliona flaszek do dyetetycznego użycia rozsyłana, napełnianie wzorowe.

Krynica, Galicya, st. k. ż. Muszyna-Krynica 589 m., z zdrojem w Słotwinach, nadto zakład hydropatyczny pod kierunkiem Dra Ebersa z pensyonatem od osoby dziennie 5–8 złr. tudzież zakład dyetetyczny własność Dra Skórczewskiego, za opłatą tygodniową od osoby 24–42 zlr., wreszcie pensyonat dla pań p. Burzyńskiej. 18 zdrojów szczawy alkaliczno-ziemno-żelazistej, bardzo zamożnej w kw. węglowy, wzorowe urządzenia balneotechniczne kąpiel mineralnych, borowinowych i suchych gazowych, L. zakł. Dr Kopff, nadto Drowie Aronsohn, Askenazy, Blatteis, Cercha, Ebers, Glücksmann, Kmietowicz, Lorentski, Skórczewski, Tyszecki, 1500 pokojów gościnnych, 2 gmachy łaziebne o 100 wannach, klimat podalpejski, na miejscu wyrób pastylek krynickich i wyciągu z igliwia świerkowego na kąpiele balsam. przez H. Nitribitta miejscowego aptekarza, p. zdr. 5. IV—30. IX.

Krzeszowice, st. k. ż. 24 kilm. od Krakowa, zakład kąpielny wód siarczanych, L. zakł. Dr Dura.
Kudowa, zob. Chudowa.
Kumagorsk, ces. ros., Kaukaz, zdrój siarczany, 30 5⁰ C. ciepły. Niema tu urządzeń zdrojowo-kąpielowych.
Landeck, Szląsk pruski, 452 m., cieplice obojętne 22—29⁰ C., nieco siarkowodu i siarczku sodu zawierające, L. zakł. Dr Ostrowicz. Dr Pomorski Chłapowski A., p. zdr. 15. V—15. IX.
Langenbrücken, W. Ks. Badeńskie, 138 m., zimne wody siarczane, p. zdr. 1, V—30. IX.
Lenk, Szwajcarya, kanton Wallis, 1414 m., cieplice wapniowe 45—51⁰ C,, używane na kąpiele wspólne w zbiornikach, p. 30. V — 1. IX.
Levico, Tyrol południowy, 533 m.. zdroje zawierające siarkan żelaza i kwas arsenowy, mnogo rozsyłane, p. zdr. 1. V—30. IX.
Leysin, p. Feydey.
Libawa, kąpielisko morskie w Bałtyku, p. 15 V—1. IX.
Lipik, Slawonia, 158 m., alkal. solno-jodowa cieplica. 46—63⁰ C., p. zdr. 1. V—30. IX.
Lippsringe, Prusy, (Westwalia), 136 m., wody ziemno-żelaziste, tutejsze gazy źródlane: z tlenu, azotu i kw. węglowego złożone, używane są do wziewań, p. zdr. 15. V—15. IX.
Lubień, Galicya, 3 mile od Lwowa, 275 m., bardzo obfite zimne źródła siarczane, przyrząd do leczenia chorób górnych dróg oddechowych rozpylaniem wody siarczanej. L. zakład. Dr Radecki.
Lubownia nowa, Węgry, (Spiż), 556 m., zakład zdrojowy w pięknym i rozległym parku, szczawy alkalicz. ziemno-żelaziste. Pobyt bardzo tani.
Luhaczowice, Morawy, 508 m., szczawa słono-jodo-bromowa, na miejscu zwykle z żętycą lub z mlekiem wewnętrznie używana, p zdr. 18. V—30. IX.
Lugano, Szwajcarya, kanton Tessyński, 275 m., st. klim. przejściowa.
Madeira, północ. Afryka miasto Funchal, słynna st. kl., południowa wilgotno-gorąca, pensyonat najtańszy tygodniowo 12—15 funt. szterl. od osoby.
Maryenbad, Czechy, 640 m., alkaliczno-glauberskie zimne zdroje w gaz węglowy zamożne, c. 10—15⁰ C., (Kreutzbr. Ferdinanandsbr., Carolinenbr.), wzorowe urządzenia balneotechniczne, L. zakł. prof. Kisch, znany balneolog. Lekarze Polacy: Harajewicz jun. i Kaufman (ojciec), p zdr. 1. V—30. IX.
Maryówka, zakład hydropatyczny 6 km. od Lwowa, własność E. Brajera, Dr Wąsowicz.
Mehadia = **Herkulesbad**, Węgry (Banat). 147 m., słynne cieplice siarczane 39—40⁰ C.
Meinberg, w Ks. Lippe-Detmold, 210 m., ziemno i słono siarczane zdroje, kąpiele: siarczano-mułowe i gazowe, p. zdr. 20. V—10. IX.
Mentona = **Mentone**, połudn. Francya, 1 godz. k. ż. od Nizzy, w zatoce genueńskiej, uzdrowisko zimowe na francu-

skiej Riviera di Ponente, nader korzystnie położone, umiarkowano wilgotne, względnie ciepłe, pensyonat dziennie od osoby 10 franków, p. pob. 1. X—30. IV.

Meran, wraz ze sąsiedniemi gminami: Ober- Untermais i Gratsch, połudn. Tyrol, 319—520 m., st. klim. zimowa, p. 15. IX —15. V, w pensyonatach wyborna kuchnia, 4—5 zlr. dziennie od osoby, wiosną leczenie galaktoterapeutyczne, jesienią winogronowe, leczenie wzniesienne, Lekarze Polacy Dr Binder i Brühl.

Michaiłowodzkie źródła, Ces. ros., Kaukaz 254 m., cieplice siarczane i słono-siarczane, c. 55—68° C., najchłodniejszy zdrój ma 28° C.

Misdroy, dobre kąpielisko morskie, na wyspie Wolin, koło Szczecina, Pomorze, p. 20. VI—20. IX.

Mishor, południ. brzeg półwyspu Krymskiego, wieś tatarska, kąpielisko morskie.

Mondorf, W. ks. Luxenburskie, 198 m., 1—15%, cieplica bromowo-solankowa, 24° C., przeważnie na kąpiele używana.

Montecarlo = **Monaco**, uzdrowisko zimowe, klimat miernie suchy.

Monsummano, Włochy, (prowincya Lucca), oprócz cieplic siarczanych 40—50° C., przyrodzona parówka w jaskini, p. V—X.

Mont-Dore, Francya, (depart. Puyde Dome), 1046 m., cieplice solankowe 42—45° C., ze śladem arsenu. Pobyt drogi, w pensyonacie 15 fr. dziennie od osoby.

Montreux, Szwajcarya, (nad jeziorem Genewskiem kant. Waadt), wspólna miejscowość z 20 sąsiednich gmin złożona, 380 m., st. klim. zimowa, o wiele chłodniejsza jak Meran, żętyczne, tudzież winogronowe leczenie, ma szczawę alkaliczną, p. 1. IX—15. V.

Morszyn, Galicya, pow. stryjski, st k., 316 m., oprócz słonych zdrojów, znakomite słono-gorzkie źródło, wyrób soli zdrojowej do picia i na kąpiele, zakład zdrojowy jest własnością „Towarzystwa lekarzy galicyjsk." stanowiąc fundusz wdów i sierót pozostałych po lekarzach, Dr Zopoth.

Münster am Stein, Prusy (prowincya nadreńska) 100 m., niedaleko Kreuznachu, zakład kąpieli słonych bardzo dobrze urządzonych, solanka jodo-bromowa, własność rządowa.

Nałęczów, Król. polskie, o 10 klm. od Lublina, zdroje ziemno-żelaziste, skąpe w kwas węglowy, zakłady: kąpielny, hydropatyczny i kumysowy, pensyonat dziennie $3^1/_2$ do 5 rs. od osoby, Dr Chmielowski Dyrektor zakł., tudzież Drowie Chełchowski, Puławski, Sacewicz.

Nauheim, Ks. Hessen-Darmstadt, 140 m., najsilniejsza niemiecka cieplica solankowa, nader zamożna w kw. węglowy, 35° C. położenie rozkoszne, urządzenia balneotechniczne wyborne Dr Jankowski.

Nenndorf, Prusy, (prowincya Hessen-Nassau), 71 m., zimne wody siarczane z niemieckich najsilniejsze, tudzież solanka 6% wzorowo urządzenia balneotechniczne, p. zdr. 1. V—30. IX.

Nervi, Włochy, niedaleko Genui na Riviera di Levante, uzdrowisko zimowe, klimat miernie wilgotny, p. 1. X—1. V.
Neuenahr, Prusy nadreńskie, 87 m., cieplice alkaliczne, 20—40° C., podobne do Ems i Vichy. klimat łagodny. p. 1. V—15 IX.
Niekłań, Król. pol., st. k. ż. Iwangrodzko-dąbrowskiej tegoż nazwiska, świeżo otwarty zakł. hydropatyczny w willach hr. Piatera, okolica leśna, kierownik Dr Misiewicz.
Niemirów, Galicya (powiat żółkiewski), zimne Siarczane źródło, zakład kąpielny opuszczony.
Niederselters, zob. Selters.
Nizza = **Nice**, Francya (depart. Alp morskich), nad morzem Śródziemnem, ulubiona st. klim. południowa, umiarkowano wilgotno-ciepła, kąpielisko morskie, pensyonat od 10 do 20 frank. dziennie, L. polak Dr Tymowski, p. 1. X—1. V.
Norderney, Hanower, wyspa m. północnego, najznakomitsze niemieckie kąpielisko morskie, lecznica dla zołzowych chorych, pensyonat w hotelach 50 marek tygodniowo od osoby p. 1. V—15. IX, Dr Panieński.
Nowe Miasto nad Pilicą, Król. pols., gub. Piotrkowska, zakład wodoleczniczy Dra Bilińskiego, pensyonat od 2 rs. 20 kop. do 3 rs. 15 kop. dziennie od osoby, Lekarze: Drowie Biliński, Niedzielski i Skowroński.
Nowy Smokowiec, (węgiesk. Uj-Tatrafüred, niem. Neu-Schmecks), Węgry, w Tatrach, 1005 m., zakład wodo-leczniczy i lecznica dla piesiowych Dra Szontagha, uzdrowisko letnie.
Obersalzbrunn, patrz Salzbrunn.
Odessa, w ces. ros., miasto portowe na północnym wybrzeżu morza Czarnego, kąpielisko morskie. Ciepłota wody w morzu waha się latem od 15° do 26° C., średnia jej temperatura 15° do 18° C., W Odeskiej zatoce są trzy naturalne słone jeziora („limany“): „Kujalnicki “ „Chadżybejski“ i „Klein-liebntalski“) służące na kąpiele słono-mułowe. Najlepsza pora do namienionych kąpiel jest od 20. VI do 15. VIII. Ocenienie działania skutków (fizyologicznych, i terapeutycznych) kąpieli limanów zawdzięczamy ś. p. Drowi Moczutkowskiemu. Lekarze: Kozłowski, Jachimowicz.
Oeynhausen = **O.-Rehme**, Prusy, (Westfalia), 134 m., cieplice słone w kw. węglowy zamożne, 26—31° C., od 3 do 9% soli kuchennej zawierające, p. 15. V—30. IX.
Ostenda = **Ostende**, Belgia, najwięcej uczęszczane kąpielisko morskie, wspaniałe i zbytkowne urządzenia, pobyt drogi, zakład zbyt ruchliwy i bez spokoju.
Palermo, stolica Sycylii, krajobraz pyszny, bogata roślinność, klimat wilgotno ciepły, st. klimat. południowa, pensyonat w hotelu 15 lir. dziennie, p. 15. X—30. IV.
Pau, Francya (depart. niższych Pyrenejów), 207 m., st. klim. zimowa, cieplejsza o 2° C. od Meranu, pensyonat 10 fr. od osoby dziennie, p. 1. X—15. IV.
Piatigorsk, ces. rossyjsk. Kaukaz, gub. Stawropolska, 993 m., 20 zdrojów siarczanej cieplicy od 29.3° do 51.25° C., tudzież

źródła alkaliczno-żelaziste 11° R. urządzenia kąpielne należyte nawet zbytkowne, p. 1. V—1. X.

Peterstthal. W. ks. Badeńskie, 421 m., jedna z t. zw. Kniebisbäder, najznakomitsze szczawy alkaliczno-ziemno-żelaziste, p. 14. V—30. IX.

Pfäfers, zobacz Ragatz-Pfäfers.

Piszczany = Pystjan, Węgry (stolica Nitrzańska), 135 m., cieplice siarczane 57—75° C., tutejszy muł zdrojowy używany na kąpiele, p. 1. V—30.IX. Dr Peterseim (Polak).

Plombière, Francya (Wogezy), 421 m., liczne źródła cieplic obojętnych od 19 do 96° C., kąpiele wybornie urządzone, p. 30. V—15. X.

Półhora, Węgry, Orawa, pod Babią Górą, wody słone jodobromowe.

Pontresina, Szwajcarya (kant. Graubinden), uzdrowisko letnie w górnym Engadynie, 1800 m., liczne hotele i pensyonaty, od 6 do 10 frank. dziennie od osoby, p. 1. V—30. IX.

Psekups, ces. ros., 50 km. od m. Jekaterinodaru, cieplice alkaliczno-siarczane, 30·5° — 52·2° C.

Pustomyty, Galicya, 1 mila ode Lwowa, wody siarczane zimne, od r. 1879 skromny zakładzik zdrojowo kąpielny.

Püllna, wieś w Czechach ,źródła wody gorzkiej

Pyrmont, ks. Waldeck, 130 m., liczne źródła trzech rodzajów: proste szczawy, wody słone 4%, a najważniejsze silne żelaziste zdroje, bardzo zamożne w kwas węglowy, pobyt drogi, p. zdr. 15. V—30. X.

Rabka, Galicya, st. k. ż. transwersalnej, 500 m., najsilniejsze z europejskich zdroje słono-jodo-bromowe; w tutejszym zakładzie jest od r. 1887 „lecznica dla dzieci skrofulicznych" założona przez Tow. Opieki Szpitalnej. w Krakowie; na miejscu wyrób soli zdrojowej i ługu; klimat podgórski, powietrze czyste, Lek. zakl.: Głuchowski, Kaden, Lang, p. 15. V—1. X.

Ragatz-Pfäfers, Szwajcarya (kant. St. Gallen), dwa zdrojowiska: Pfäfers 685 m., a Ragatz 521 m., których cieplice obojętne 38° C., służą wspólnie do użycia, pensyonat od 7 do 10 fr. dziennie. Ragatz zajmują osoby zamożne, zaś Pfäfers stanu średniego, spokoju szukające.

Rehme, zob. Oeynhausen.

Reiboldsgrün, Saksonia, lecznica dla piersiowych Dra Drivera też urządzona na zimę.

Reichenhall, Bawarya, 474 m., uzdrowisko podalpejskie, solanka, leczenie wzniesienne (terenowe) zakład aeropneumatyczny i inhalacyjny do wziewań solankowych i balsamicznych (własność Macka) pod kierunkiem znakomitego pneumoterapeuty Dra G. Liebiga będący, a drugi zakład inhalacyjny (własność Lehmanna) urządzony według systemu Jahra. Ogółem urządzenia balneotechniczne wzorowe, między lekarzami zdrojowemi Polak Dr Zygm. Goldschmidt, p. zdr. 1. V—30. IX.

Reinerz, Szląsk pruski, 558 m., zdroje ziemno-alkaliczno-żelaziste, wyborna żentyca, klimat górski, kąpiele mineralne

wodne i borowinowe znakomicie urządzone, p. zdr. 1. V—30. IX, Dr Stan.

Riviera, wybrzeże zatoki Genueńskiej, pomiędzy Nizzą a Spezią, rozdzielone przez Genuę na część zach. Riv. di Ponente i wsch. R. di Levante. Na Rodi Ponente: Nizza, Mentone, San-Remo, Bordighara, Hyeres, Cannes, Monaco, Cordigliano, Genua. Na R. di Levante: Pegli, Nervi, Rapall, Piareggio, Spezia.

Rohicz, Styrya, (Rohitsch - Sauerbrunn) 228 m., Wody slono-alkaliczne, zamożne w kw. węgl.

Roncegno, południ. Tyrol, 535 m., zdrój arsenowo-żelazisty do picia i do kąpieli na miejscu używany.

Römerbad, południ. Styrya, 207 m., obojętne cieplice 36—38° C., klimat łagodny.

Royat; Francya, (depart. Puy de Dome), 415 m., cieplice alkaliczno-solne 20—35° C., pobyt bardzo drogi, zdrojowisko od arystokracyi licznie uczęszczane, urządzenia balneotechniczne znakomite, p. zdr. 15. VI—15. IX.

Rożnów = (Roznau) Morawy, 380 m., zakład żentyczny i wodoleczniczy.

Ryga, w ces. ros., (gub. inflancka), m. portowe i forteczne pierwszorzędne kąpielisko morskie, zakład kumysowy i fabryka sztucznych wód mineralnych, wspaniały zakład hydropatyczny z pensyonatem, p. kąp. 15. V—15. VIII.

Rymanów, Galicya, (powiat sanocki), st. k. o milę od zakładu oddalona, 3 zdroje szczawy alkaliczno-słono-jodo-bromowej, Celestyny, Klaudyi i Tytusa od r. 1881 zakład kąpielny, wyrób soli zdrojowej, podczas lata kolonija wakacyjna dla ubogich dzieci ze Lwowa, L. zakl. Dr Dukiet, nadto Drowie Jodłowski i Regiec, p. zdr. 20. V—20. IX.

Saidschitz, Czechy, zdrój wody gorzkiej mnogo rozsyłanej.

Sandefiord, kąpielisko morskie w Norwegii, cechujące się wielką ilością soli morskiej, nadto zdrój słono-siarczany, użycie: mułu morskiego na kąpiele i na okłady, tudzież nacierań członków chorobą dotkniętych meduzami. Pobyt czterotygodniowy jednej osoby około 200 koron, p. zdr. 1. VI—1. IX.

Saki, w ces. ros. (gub. taurycka), 150 m., słone jezioro (liman), używane na kąpiele słono mułowe i wodne, p. kąp. 1. VI—15. VIII.

St. Honoré, Francya, 272 m., cieplice siarczane, 26—31° C., wspaniałe balneotechniczne urządzenia.

St. Sauveur, Francya, 770 m., cieplice siarczane, 20—34° C., najliczniej uczęszczane francuskie zdrojowisko.

St. Moritz, Szwajcarya, (kant. Graubünden), 1856 m., st. klim. alpejska i zakład silnych zdrojów żelazistych, bardzo zamożnych w kw. węglowy, p. zdr. 1. VI—15. IX.

Salvatorquelle, woda litowa, czerpana w Preszowie, rozsyłana z Pesztu.

Salzbrunn = **Obersalzbrunn,** Szląsk pruski, 407 m., szczawy solno-alkalicz. i żelaziste, nadto środki galaktoterapeu-

tyczne, znaczna rozsyłka tutejszych wód, urządzenia znakomite, tani pobyt.

Salzschlirf, Prusy, (prow. Hessen-Nassau), 240 m., jodobromowa solanka 1%, w kw. węglowy zamożna, tudzież zdrój gorzki sodowo-siarczany.

Salzungen, ks. Sasko-Meiningen, 250 m., silne solanki 26%, korzystne klimatyczne położenie uczyniło to zdrojowisko niezmiernie ulubionem letniem schroniskiem dla osób zołzowych i nieżytom podlegających, p. zdr. 15. V—1. X.

San-Remo, Włochy, (Riviera di Ponente) w zatoce genueńskiej, uzdrowisko zimowe, które co do ochrony od wiatrów i jednostajności ciepłoty powietrznej przewyższa: Nizzę, Cannes i Hyeres, pensyonat w hotelach 10—12 frk. dziennie od osoby, p. 1. X—30. IV. L. Dr Ostrowicz.

Saratica, (Morawy), własność Dra Vesely'ego, znakomita woda gorzka.

Sasów, st. klim., zakł. wodoleczniczy Dr Ignacy Mazanek.

Sassnitz, na wyspie Rugii, kąpielisko morskie, parowcem od Szczecina, p. 15. VI—15. IX.

Saxon = **Saxon les Bains,** Szwajcarya (kant. Wallis), 620 m., klimat niezdrowy, cieplice jodowe 25° C., pensyonat 8 do 12 fanków dziennie od osoby, p. 1. V—30. IX.

Scheweningen, kąpielisko morza północnego w Holandyi, słynne z korzystnego położenia i wspaniałych swych urządzeń. Koszt czterotygodniowego pobytu jednej osoby 450 m., p. kąp. 15 VI—15. X.

Schinznach, Szwajcarya, (kant. Aargan), 342 m., klimat łagodny, cieplice ziemno-siarczane 28—34° C., nadto zdrój jodowy z Wildegg, ulubiony zakład od zamożnych, wyborne urządzenie balneotechniczne, L. zakł. Dr Tymowski, p. 15. V—15. IX.

Schlangenbad, Prusy, prow. Hessen-Nassau), 313 m., cieplice obojętne 32° C., p. 15. V—30. IX.

Schwalbach = **Langenschwalbach,** 315 m., silne szczawy alkal. żelaziste, wyborne urządzenia balneotechniczne, mnoga rozsyłka wód tutejszych, p. 1. V—15. IX.

Seewis, Szwajcarya, kanton Graubünden, st. k., 1000 m. wyborne uzdrowisko wysokogórskie letnie przejściowe dla Davosu.

Selters = **Niederselters,** Prusy (prow. Hessen-Nassau), wieś, szczawa alkaliczna, wysyłka około 4 milionów flaszek rocznie, zakł. zdrojowego tutaj niema.

Semmering, Rakusy dolne, st. k., 1000 m., uzdrowisko wysokogórskie, letnie i zimowe.

Siofok, p. Błotne jezioro.

Simaiz, w ces. rossyjsk. na południowym brzegu półwyspu Krymskiego 5 wiorst od Alupki, wyborne kąpielisko morskie i stacya klimatyczno-lecznicza ciepła, klimat i roślinność jak w Alupce, podostatek mieszkań dla gości kąpielnych.

Sławijansk, ces. rossyjskie (gubernia Charkowska) zdroje i jeziora słone 6 do 10% soli zawierające, latem szpital wojskowy, klimat niekorzystny, pobyt nie tani a zbyt nudny, p. 15. V—15. VIII.

Sławinek, Król. polsk., pod Lublinem, wody alkaliczno-ziemno-żelaziste słabe, pozbawione gazu kwasu węglowego, skromny zakładzik zdrojowo-kąpielowy, L. zakł. Dr Olechnowicz.
Sławuta, Wołyń, st. ż. r. brzesko-kijowskiej, st. klimat. leśna i zakł. kumysowy, lecznica dla chorób piersiowych pod światłym kierunkiem Dra Dobrzyckiego, Dr Przesmycki właściciel zakładu i konsultant, nadto Dr Dzierzbicki, zakład otwarty corocznie od 22. V do 22. IX Pensyonat sześcio-tygodniowy 150 rs. od osoby.
Słotwiny, zobacz Krynica.
Soden, Prusy, (prow. Hessen-Nassau), 142 m., klimat łagodny, liczne źródła wód słonych w kw. węglowy zamożnych, 15—30° C., wyborne balneotechniczne urządzenia, pensyonat 36 do 45 mrk. tygodniowo od osoby, p. 15. V—15. IX.
Solec, Król. pol. (powiat Stopnicki), wieś, zdrój zimny alkal. solno siarczany, z krajowych najsilniejszy co do siarkowodu i połączek siarki, niesłusznie opuszczony, Lekarze Drowie Daniewski i Siarczyński.
Spaa = **Spa,** Belgia, 250 m., wytworny zakład kąpielny silnych wód alkalicz. żelazistych, w kwas węglowy zamożnych, dawniej od arystokracyi licznie odwiedzany, obecnie po zniesieniu banku gry mało uczęszczany, opłata zdrojowa na sezon 50—100 fr., w miarę ilości osób, p. zdr. 1. V—30. IX.
Srebrenica, m. pow. w Bośnii, źródła siarkanowo-żelaziste arsen zawierające, 2—4 łyżek stołowych dziennie używane, wprowadzone w handel przez firmę H. Mattoniego, zwane też źródłem Gubera.
Staraja - Russa, w ces. rosyjsk. (gub. Nowogrodzka), m. powiat., 37 m., zdroje słone 1% soli kuchennej zawierające, urządzenia odpowiednie, p. zdr. 26. V—20. VIII.
Steben = **Untersteben,** Bawarya (okrąg rządowy Oberfranken), 750 m., najwyżej położone niemieckie zdrojowisko wód żelazistych w kwas węglowy zamożnych, pobyt tani, p. 15. V—30. IX.
Stołopińskie wody, ces. rosyjsk., (gub. Samarska) 210 km. od Samary, źródło słono-siarczane, a drugie żelaziste, tudzież słone jezioro, którego mułu używają do kąpiel. Wyrób kumysu wielki i mnogie jego zastosowanie na miejscu.
Swoszowice, Galicya 10 km. od Krakowa, st. k. ż. dawniej słynne kopalnie siarki, zimne wapniowo siarczane zdroje z wielką ilością bezwodnika węglowego i siarkowodoru ze zakładem kąpielnym, L. zakł. Dr Zeitner.
Sylt, na wyspie Sylt na m. półn., kąpielisko morskie składa się z dwu miejscowości: Westerland (zbytkowne) i Wennigstedt (skromniejsze, odległe o godzinę), z Hamburga parowcem.
Szczawnica, Galicya, w Pieninach nad Dunajcem, 500 m., szczawy słono-alkaliczne, 7 zdrojów, Józefiny, Magdaleny, i t. d., składa się ze zakładu górnego i zakładu dolnego na Miedziusiu, zakład inhalacyjny do wziewań solankowych i igliwiowych spadkobierców Dra Janochy, zakład wodoleczniczy Dra Kołączkowskiego cały rok otwarty, zakł. mleczno-żętycowy, kąpiele rzeczne w Dunajcu, od st. k. w Starym-Sączu

(41 km.) 5 godzin powozem, L. zakł. Dr Ściborowski, nadto Drowie Górski Ks., Hammerschlag, Kołączkowski, Korczyński Lud., Kruszyński, Singer.

Szkleno, Węgry, 1 godz. od Sztiawnic (Schemnitz) ziemne cieplice 30—56° C.

Sliacz = Szliacs, Węgry, 300 m., proste ciepłe wody żelaziste., 11—31° C w kwas węgl. zamożne, p. 15. V—30. IX.

Szkło, Galicya, 35 km. odc Lwowa, zimne wody siarczane, ma 2 zkł. kąpielne: wojskowy i cywilny, urządzenia nędzne. Najpierwsza jego monografia Dra Erazma Syxta: „O cieplicach we Szkle wydana w r. 1527".

Taraps-Schuls Szwajcarya (kanton Graubünden), 1180 klimat alpejski, bogaty zasób źródeł mineralnych: glauberskich, i szczaw żelazistych.

Teodozya, ces. ros., kąpielisko morskie na południowo wschodnim brzegu m. Czarnego półwyspu krymskiego, klimat zdrowy, sposobność do używania kumysu i winogronowego leczenia.

Töplitz-Schönau, zobacz Cieplice czeskie.

Trenczyn, zobacz Cieplice Trenczyńskie.

Trouville, Francya, Normandya, kąpielisko morskie.

Truskawiec, w Galicyi wsch., u stóp Karpat stryjskich, wieś oddalona od Drohobycza 8 km., st. k., zakład leży w dolin e 420 m., własność spółki obywatelskiej (ks. Sapieha i hr. Żółtowscy) obecnie dzierżawiony przez grono (Barącz, Mizerski, Dr Pelczar i inż. Wyczyński), 4 źródła do picia, z nich trzy słono-gorzkie (Maryi, Zofii i Bronisławy), jedno szczawy alkalicznej (Nafta), zakład inhalacyjny systemu Warsmutha, Lekarze zakł.: Dr Plech i Dr Pelczar, Dr Steinhaus, p. 15. V—30. X.

Tryest, (u Słowian Terst) kąpielisko morskie, często wiatry Sirocco, Bora.

Tyflis, ces. ros. m. gusernialne, 440 m., liczne cieplice obojętne zaopatrujące łazienki całego miasta.

Urawel, ces. ros. (gub. Tyfliska) 1583 m., zdroje alkaliczno żelaziste.

Vals, Francya (depart. Ardeche), 10 zdrojów alkalicznych, do wód Vichy składem chemicznym bardzo zbliżonych, lubo zimniejszych, 13—16° C. mających, wywóz tych wód wielki, pobyt tańszy jak w Vichy.

Vevey, Szwajcarya, nad jeziorem genewskiem, 380 m., st. klim. podalpejska, dobra na wiosnę i jesień, z wyjątkiem Lipca i Sierpnia, nieodpowiednia na zimę dla chorych piersiowych, leczenia winogronowe pensyonat 7—15 franków dziennie od osoby.

Vichy, Francya, (depart. Allier), 236 m., najznakomitsze zdrojowisko francuskie, cieplice alkaliczne, zdroje: Grande Grille, Célestines, l'Hopital 12—44° C., wspaniałe balneotechniczne urządzenia, ogromny wyrób soli zdrojowej i pastylek, pobyt drogi, rozsyłka wód corocznie do 3 milionów flaszek. Właściwa pora zdrojowa 1. V—1. X, jednak zakład kąpielowy jest cały rok otwarty. Dr Biernawski.

Vöslau pod Wiedniem, cieplice obojętne 24° C., wielce

uczęszczane przez zamożnych mieszkańców Wiednia, przedewszystkiem płeć żeńska, tudzież leczenie winogronowe.
Warmbrunn, Szląsk pruski, 325 m., cieplice obojętne 35—38° C., urządzenia balneotechniczne dobre, p. zdr. 1. V—1. X.
Warnemünde, w ks. Meklemburg-Schwerin, kąpielisko morskie, dobrze urządzone, ceny nader umiarkowane, p. zdr. 15. VI—18. IX.
Warażdyn, zobacz Cieplice warażdyńskie.
Wenecya, nad Adryatykiem, st. klim. zimowa, średnio ciepła, wilgotna, wolna od kurzu i wichrów, słoneczna. Średnia zimowa ciepłota o $1^1/_2$ do 2° C., wyższa jak w Meranie lub Montreux. Styczeń i luty są na pobyt najodpowiedniejsze. Ujemną stronę stanowi niedobra woda do picia; jesienią są tu dobre morskie kąpiele na Lido, pensyonat 7 do 10 franków dziennie od osoby.
Westerland, patrz Sylt.
Wiesbaden, Prusy, stolica ks. Nassauskiego, 117 m., cieplice solankowe 50—68° C., nietylko na kąpiele ale i do picia zastosowane, 900 gabinetów łaziennych, najliczniej uczęszczane niemieckie uzdrowisko letnie i zimowe, urządzenia kąpielne i na zimę, pensyonat od osoby miesięcznie od 100 mrk. i wyżej, leczenie winogronowe.
Wildbad, król. Wirtembergskie, 400 m., obojętne cieplice, 33—37° C., używane na kąpiele i do picia, urządzenia balneotechniczne wyborne, pensyonat 10 do 15 marek dziennie od osoby, p. k. 1 V—1. X.
Wildungen, ks. Waldeck, 228 m., szczawy ziemno-alkaliczne i zdrój znakomity żelazisty, p. 1. V—1. X.
Wysowa, Galicya (powiat gorlicki) 525 m., od r. 1882 zakład zdrojowo kąpielowy i żętyczny, szczawy słono alkal. żelaziste, 6 głównych zdrojów. L. zakl. Dr Jarosz, p. 1. VI—1. X.
Zakopane, w Tatrach polskich, 838—1000 m., uzdrowisko letnie i zimowe, od st. k. w Chabówce 5 godz., klimat alpejski, pobyt zimowy dla piersiowych. Lecznica dla piersiowych w zimie Dra Kruszyńskiego. Zakłady wodolecznicze Dra Chramca i Dra Piaseckiego (cały rok otw.). Dom zdrowia Dra Chwistka. Lekarze: Dr Buzdygan, Eljasz-Radzikowski, Hawranek, Janiszewski, Tyszkiewicz. Zakład kąpielowy Krzeptowskich, kąpiele borow., kosodrzewinowe, wspólne kąpiele w zbiornikach, wyrób tatrzańsk. wyciągu kosodrzewinowego, p. zimowy X—V.
Zaizon, Siedmiogród, 2 mile od Kronstadtu, 548 m., zdroje alkal.-solno-jodowe.
Zoppot, patrz Copoty.
Zuckmantel, Szląsk austr., zakład wodoleczniczy.
Żegiestów, Galicya, (pow. Sądecki), st. k., szczawy alkaliczno-ziemno-żelaziste, tudzież rzeczne kąpiele w Popradzie. L. zakł. Dr Hojnacki, p. 15. V—30. IX.
Żelenowodzk, w ces. ros. na Kaukazie, 12 wiorst od Piatygorska a 18 wiorst od st. k. żel. Roztowowładykaukaskiej „Mineralnyja wody", 610 m., źródeł około 20 alkaliczno-żelezistych o ciepłocie 15° do 48° C., p. 25. V—15. IX.

Praktyczne wskazówki karmienia niemowląt.

I. Karmienie piersią
(mlekiem kobiecem t. j. matki lub mamki)
czyli t. zw. żywienie naturalne.

Mleko jest zawiesiną tłuszczu w cieczy zawierającej białko, cukier, sole. W mleku kobiecem znajdują się te składniki w następującym stosunku: 87·41 wody; 2·29 białka; 3·78 tłuszczu; 6·21 cukru; 0·31 soli. *Białko* (postaci mętu pyłkowego) zawarte w mleku jest w znacznej części sernikiem (kaseiną) obok tego są albuminy i hemialbumozy. Odsetek białka jest największy w pierwszych miesiącach karmienia, zmniejsza się w późniejszych miesiącach. Mleko brunetek zawiera więcej białka niż blondynek; dyeta mięsna podnosi odsetek białka. *Tłuszcz* mleka kobiecego znajdujący się w postaci mniejszych lub większych kuleczek (posiadających osłonkę) jest czystą mieszaniną tryglycerydów kwasu tłuszczowego. Ilość jego odsetkowa waha w rozległych granicach, średnio przyjmujemy 3·6. Ilość tłuszczu wzmaga się w późniejszych miesiącach karmienia — mleko kobiet młodszych jest bogatsze w tłuszcz niż starszych; więcej jest go wieczorem niż rano; nawet podczas samego aktu ssania zmienia się mleko: jest z początku chudsze i obfitsze w białko, później tłuściejsze a w białko uboższe. *Sole* mleka są potas, sól, wapń, magn, żelazo, fosfor. *Drobnoustrojów* mleko kobiety zdrowej nie zawiera.

Ponieważ jedynie żywienie mlekiem kobiecem a w pierwszym rzędzie mlekiem matki daje pewność odpowiedniego rozwoju dziecka dlatego z reguły *do tego dążyć należy aby wszystkie matki swoje dzieci karmiły*. Wyjątek stanowią ostre ogólne choroby matki (febr. puerp. typhus abdomin., pneumonia i t. d.) chociaż i w tych przypadkach przy łagodnym przebiegu tych chorób dziecko może być zatrzymane przy piersi. Powinna karmić swoje dziecko matka kiłowa jeśli także dziecko jest wrodzoną kiłą dotknięte, natomiast nie powinna karmić dziecka matka dotknięta gruźlicą, o nienormalnym stanie psychicznym (histeria, morphinismus i t. d.) Mogą też stanowić przeciwskazanie do karmienia pewne choroby sutek lub brodawek, jakoteż wady wrodzone rozwojowe dziecka.

Pierwiastki należy jeszcze w czasie ciąży do karmienia przygotowywać a to przez obmywanie piersi coraz zimniejszą wodą, nacieranie tychże. Płaskie brodawki należy wyciągać palcami lub przyrządami gumowemi, zakazać noszenia obcisłych sznurówek i t. d.

Kobieta karmiąca powinna przestrzegać hygienicznego trybu życia unikać wzruszeń, nadmiernych ruchów (tańcu,

jazdy konnej) i t. d. dyeta nie powinna wiele odbiegać od dotychczasowego sposobu życia; wskazane są potrawy mleczne, dużo płynów, lekkie piwo, lekkie wino; unikać należy ostrych przypraw, kwaśnych sosów, alkoholów. Karmiącym nie podawać niekt. leków jak: kali jodat., acid salicyl., narkotyków i t. d. Brodawki należy po każdem ssaniu obmywać, w razie pękania brodawek używać kapturków, osłaniaczy.

Wbrew panującym przesądom należy w prawidłowych stosunkach przystawić dziecko do piersi w 4—6 godzin po porodzie. Unika się w ten sposób zbytniego napełnienia sutków, noworodek nie odzwyczaja się od ruchów ssania i nie traci tyle na wadze, ileby tracił głodząc się w pierwszych dniach życia; pierwsze te karmienia mogą być krótkie, ilość wyssanego pokarmu zwykle nie przekracza 20—30 gramów. Jakkolwiek w pierwszych dniach po porodzie mleko w gruczołach sutkowych zawarte (siara) znacznie różni się od późniejszego mleka to mimoto niesłusznem jest zapatrywanie o szkodliwości tego mleka, zbytecznem zatem a nawet szkodliwem podawanie środków przeczyszczających (zwykle olejku ryc.) w pierwszych dniach życia.

Już od samego początku należy baczyć na to, ażeby dziecko karmione było co 3 godziny a to dlatego, ażeby umożliwić antyseptyczne działanie kwasu solnego, który zjawia się jako wolny HCl., dopiero w końcu 2-giej godziny po przyjęciu pokarmu. Wprowadzona przed 3-ma godzinami świeża ilość pokarmu wiąże natychmiast wywiązujący się HCl. a uniemożliwiając przez to jego działanie antyseptyczne, doprowadza do rozkładu sernika, (następnie wzdęć, kolki i t. d.) Wyjątek z tego ogólnego prawidła uczynić można dla dzieci słabych niedonoszonych, które b. małe ilości mleka przyjmują i dlatego w pierwszych tygodniach mogą być karmione co 2 godziny.

10—15 minut wystarcza zupełnie dziecku zdrowemu aby wyssało odpowiednią ilość mleka, nigdy nie należy pozwalać na usypianie dziecka przy piersi.

Zwykle pozostawiamy niemowlę do 5—7 miesiąca (aż do wykłucia się pierwszych zębów) wyłącznie przy piersi, później podajemy obok piersi odpowiednio przyrządzone mleko krowie (patrz żywienie sztuczne) wreszcie kaszki, mączki, tak aby odstawienie nie zaskoczyło dziecka nieprzygotowanem. Zupełne *odłączenie dziecka od piersi* następuje zwykle między 10—12 miesiącem, chociaż pod tym względem należy indywidualizować. Pamiętać jednak należy aby nie odstawiać dziecka odrazu t. j. nie przyuczywszy go poprzednio do mleka krowiego i innych pokarmów, aby nie odstawiać dziecka w letnich miesiącach (od maja do września), pod żadnym warunkiem nie odstawiać niemowlę chore, zwłaszcza w razie choroby przewodu pokarmowego.

Natomiast *należy* dziecko *wcześniej odłączyć*, jeśli zauważymy u karmiącej szybki ubytek pokarmu a stratę na ciężarze ciała u dziecka; bezwarunkowo jeśli karmiąca zajdzie w ciążę, poroni. Pojawiająca się regularność nie jest bezwzględnem wskazaniem do odłączenia dziecka.

W razie gdy matka nie może karmić staramy się zastąpić ją kobietą (mamką), datą porodu do matki zbliżoną. Różnica 3-ch miesięczna jest w danym razie dopuszczalną; chętniej bierzemy mamkę z pokarmem trochę starszym niż odwrotnie. Dokładnem badaniem począwszy od skóry, włosów a skończywszy na częściach rodnych, pamiętając o możliwej obecności kiły i gruźlicy, staramy się nabrać przekonania o zdrowiu mamki, wreszcie badamy sutki, brodawki i mleko. Pierś kobiety posiadającej obficie mleko nie wiotczeje nawet po ssaniu; przy ucisku strzyka mleko kilkoma promieniami — brodawki powinny na 1-2 ctm. wystawać i łatwo dać się uchwycić. Ilość mleka oznaczyć można mierząc za pomocą pompki odciągnięty pokarm w ciągu doby; lub też ważąc dziecko przed i po ssaniu. Jakość mleka zbadać można osobnymi przyrządami; badania mleka na paznogciu, lub przez wpuszczanie kropli do szklanki z wodą dać mogą tylko bardzo słabe pojęcie o jakości mleka. Pośrednio dać nam może pojęcie o tem stan dziecka kobiety badanej. — Badania dziecka nigdy też pomijać nie należy. Pod drobnowidem w mleku prawidłowem znajdujemy drobne kuleczki tłuszczowe; nie powinno w nim być dużych kul tłuszczu, ciał siarowych, ciałek krwi lub ropy. Sztucznie flaszką karmione dzieci nie chwytają piersi odrazu — kilkakrotnie jednak powtarzane próby przecież czasami doprowadzają do celu.

Jeśli matka karmić dziecka nie może a mamki dostarczyć nie jest w stanie uciekamy się do

II. karmienia sztucznego.

Celem naszym w tym razie jest naśladować naturę i podać dziecku pokarm zbliżony składem swoim i własnościami do mleka kobiety. Nadaje się do tego najlepiej mleko zwierząt, z praktycznych względów *mleko krowie*. Odmienny skład jednak tych dwu mlek i możliwość zanieczyszczenia bakteryami mleka krowiego, które od chwili udoju aż do chwili spożycia uledz może zakażeniu, wskazują same na trudności w przeprowadzeniu sztucznego żywienia dzieci.

Chcąc uniknąć podania dziecku mleka zakażonego należy zachować pewne ostrożności przy dojeniu (odpowiednio urządzona obora, naczynia wyparzone i wysuszone i t. d.) mleko zaraz po udojeniu przegotować i trzymać w chłodzie. Jednorazowe przegotowanie (wrzenie przez 5—10 min.) niewyjaławia wprawdzie mleka poprzednio zakażonego powstrzymuje jednak rozwój drobnoustrojów i wystarcza w zupełności do celów sztucznego żywienia, jeśli tylko mleko po przegotowaniu trzymane będzie w chłodzie i pozostanie w tem samem naczyniu w którem się gotowało. Dłuższe gotowanie, czyni mleko mniej strawnem. Flaszka dla dziecka powinna być jak najprostsza, bez korka i węża gumowego, często wyparzana, ssawkami wprost na flaszkę nasadzanemi.

Doskonałe usługi oddaje przyrząd Soxhleta (Kraków apteka Wiszniewskiego), którego zasadą jest, że każda porcya mleka

przegotowaną jest w tej samej flaszce, w której dziecko dostaje ją później do wypicia.

Trudniejszą do wyrównania jest różnica jaka zachodzi między mlekiem kobiecem a krowiem co do stosunku i jakości poszczególnych składników. Jeśli porównamy skład mleka krowiego z mlekiem kobiecem, przekonamy się że mleko krowie zawiera znacznie więcej białka (3·6) prawie tą samą ilość tłuszczu (3·78) i mniej cukru (4·8). Tych ilości białka (sernika) dziecko strawić nie może, rozcieńczamy więc niezbierane mleko wodą (w razie rozwolnień klejkiem) w stosunku 1:3, 1:2, 1:1, zależnie od wieku a niedostateczną ilość cukru uzupełniamy dodaniem cukru trzcinowego lub lepiej mlecznego. Jeśli w postępowaniu tem przestrzegać będziemy czystości, świeżości mleka i t. d. a zwłaszcza 3-godzinnego żywienia które tutaj tem ściślej powinno być wykonane, to uda nam się pewną część dzieci wychować. Znajdą się jednak i takie, które przy tym sposobie żywienia będą traciły na ciężarze, wystąpią objawy niestrawności i t. d. Pochodzi to ztąd że mleko rozcieńczone wodą jest chude, sprowadza więc zatwardzenia a ponieważ mniejsza jego wartość odżywcza wynagrodzona być musi ilością przyjmowanego pokarmu, wytwarza się więc u tych dzieci rozstrzeń żołądka, wzdęcia i t. d. W tych przypadkach należy do rozcieńczonego mleka niezbieranego dodawać śmietanki lub wprost mieszać śmietankę z wodą w stosunku 1:6 — 1:3.

Podane w ostatnich czasach t. zw. *mleko tłuste* prof. Gaertnera (wyrabiane w Krakowie i Lwowie przez mleczarnią E. Dobrzyńskiej) odpowiada stosunkiem poszczególnych składników mleku kobiecemu i oddaje dobre usługi w żywieniu niemowląt. W całem przeprowadzeniu sztucznego żywienia uwzględnioną być winna zasada indywidualizowania; miarą powodzenia dziecka przy stosowaniu tego lub owego sposobu jest kontrola ciężaru ciała za pomocą wagi.

Przestrzeganą też musi być ilość podawanego pożywienia. I tak podaje się dziecku:

W wieku	w przerwach	Jednorazowo	
		gramów	łyżek stoł.
1 tygodnia	$2^1/_2$ –3 godz.	30—50	czyli 2—$3^1/_2$
1 miesiąca	3 godzin	50—100	$3^1/_2$ – 7
2 miesięcy	3 „	100—150	7—10
3 „	$3^1/_2$ „	100—150	7—10
4 „	$3^1/_2$ „	150—200	10—13
5 „	$3^1/_2$ „	150—200	10—13
6 „	4 „	150—200	10—13
7—9 „	4 „	250	17

Jak już na początku zaznaczono do sztucznego żywienia jak do dokarmiania dzieci żywionych piersią użytem być powinno

tylko mleko, wszystkie sztuczne przetwory nie nadają się do tego celu tak ze względu na swój skład chemiczny, jak i zawartość kaloryi. Z pod ogólnego tego prawidła wyjąćby można „*sztuczną mieszankę śmietankową* Biederta“ (künstliches Rahmgemenge nach Biedert), którą stosujemy w pewnych stanach chorobowych przewodu pokarmowego w przejściu od dyety herbacianej do pożywienia mlekiem.

Mączkę Nestla, Kuffekego i t. d. podawać można *obok mleka* dzieciom powyżej 5 miesięcy mającym. Kleiki owsiane (przyrządzane *z mąki owsianej*,) polecamy w biegunkach.



Tabela wzrostu i przybierania na ciężarze zdrowego dziecka.

1. **Przeciętna długość** noworodka wynosi: chłopca 50 ctm. — dziewczynki 49 ctm. Dalszy wzrost ciała odbywa się według następującej tabeli:

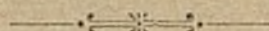
Wiek dziecka	Przybytek	Przeciętna długość
	Ctm.	Ctm.
W 1 miesiącu	4	54
„ 2 „	3	57
„ 3 „	2	59
„ 4 „	1	60
Od 5 miesiąca aż do 1 roku	9	69
W 2 roku	9	78
„ 3 „	7	85
„ 4 „	6	91
„ 5 „	6	97
„ 6 „	6	103
„ 7 „	6	109
„ 8 „	6	115
„ 9 „	6	121
„ 10 „	6	127
„ 11 „	6	133
„ 12 „	6	139
„ 13 „	6	145
„ 14 „	6	151
„ 15 „	6	157

2. **Przeciętny ciężar** noworodka wynosi od 3200—3500 gr.

W pierwszych 4 dniach noworodek traci na ciężarze około $^1/_{14}$—$^1/_{15}$ swego ciężaru (około 200 gr.). — Od 5 dnia przybiera tak, że w 8 dniu waży tyle, co w dniu pierwszym.

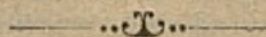
Od 9 dnia w odpowiednich warunkach przybiera według następującej tabeli:

Wiek dziecka	Dzienny przybytek wagi ciała	Miesięczny przybytek wagi ciała	Ciężar ciała
	Gramów	Gramów	Gramów
W 1 miesiącu	25—35	750	4000
„ 2 „	23—32	700	4700
„ 3 „	22—28	650	5350
„ 4 „	20—22	600	5950
„ 5 „	18	550	6500
„ 6 „	17	500	7000
„ 7 „	15	450	7450
„ 8 „	13	400	7850
„ 9 „	12	350	8200
„ 10 „	10	300	8500
„ 11 „	8	250	8750
„ 1 roku . .	6	200	8950—9000
„ 2 „ . .	—	—	1100



Prawidłowe zębowanie.

Porządek, w jakim zęby wychodzą	Czas, w którym wychodzą
1 i 2 dolny ząb sieczny	6 9 miesiąc
1 i 2 górny ząb sieczny 3 i 4 górny ząb sieczny	9—12 miesiąc
1 i 2 ząb górny trzonowy 3 i 4 ząb dolny sieczny 1 i 2 ząb dolny trzonowy	12—15 miesiąc
1 i 2 górny kieł 1 i 2 dolny kieł	18—24 miesiąc
3 i 4 górny ząb trzonowy 3 i 4 dolny ząb trzonowy	30—36 miesiąc



UWAGI SĄDOWO-LEKARSKIE

przez

Prof. Dra Leona Wachholza.

I. O świadectwach lekarskich i sądowo-lekarskich.

Świadectwa lekarskie wydawane przez lekarza na żądanie osób prywatnych a nie władz muszą być opatrzone marką stemplową na 50 kr. Świadectwa stwierdzające przebytą ospę lub dokonane szczepienie ochronne tejże, również i świadectwa mające na celu usprawiedliwienie ucznia z jego nieobecności w szkole i t. d. lub z jego opóźnienia się w złożeniu egzaminu w należytym czasie, są wolne od stempla (rozp. z d. 29 Czerwca 1834, L. gub. 30736 i obwieszczenie gub. z d. 4 Grudnia 1894 L. 75852). Opinie lekarskie co do istnienia choroby umysłowej w celu umieszczenia umysłowo chorego w jednym z krajowych zakładów dla obłąkanych mogą wydawać c. k. lekarze powiatowi i fizycy miast Lwowa i Krakowa (wolne od stempla).

Świadectwa sądowo-lekarskie czyli tak zwane visa et reperta, podlegają jako wydawane osobom prywatnym odstęplowaniu marką na 50 kr. Forma ich odpowiada w zupełności formie protokołu oględzin sądowo-lekarskich.

Świadectwo sądowo-lekarskie składa się pod względem formy z trzech części: pierwsza powinna zawierać imię, nazwisko, wiek, stan, miejsce zamieszkania osoby badanej, wreszcie i miejsce, w którem lekarz ją bada. Po tym wstępie następują krótkie a możliwie dokładne wywiady co do istoty zajścia objawów podmiotowych i co do osób, które w niem czynny udział brały. Jeżeli osoba poddana badaniu jest nieletnią, nieprzytomną lub dotkniętą chorobą umysłową, zasięga się wywiadów od osób ją otaczających.

Drugą część stanowi wynik przedmiotowego badania i część tę dzieli się wedle potrzeby na oznaczone liczbami porządkowemi ustępy a to w tym celu, aby się można na nie w orzeczeniu powołać. W części tej zwraca się uwagę na wszelkie szczegóły, podobnie jak w zwykłem badaniu klinicznem, zaczynając od uwag co do ogólnego odżywienia i budowy ciała osoby badanej, co do stanu ciepłoty ciała, tętna, wrodzonych lub nabytych zboczeń, wreszcie co do chwilowych stanów z resztą fizyologicznych, jak np. ciąży. Po tych uwagach następuje opis ściśle przedmiotowy, zrozumiały nawet dla nielekarza, tyczący się znalezionych śladów uszkodzeń cielesnych lub innych za-

burzeń. W opisie tym należy unikać zwrotów, stanowiących raczej rozpoznanie jak wierny opis stanu, w jakim badany się znajdował w chwili badania. Jeżli badanie przedmiotowe nie stwierdza zmian anatomicznych dla objawów podmiotowo uczuwanych przez badanego, należy w miejscu odpowiedniem podnieść ujemny wynik badania przedmiotowego.

Trzecią i ostatnią częścią świadectwa jest orzeczenie, które stanowi właściwe rozpoznanie zaburzeń w protokole opisanych, jakoteż i ocenę ich sądowo-lekarską. Ocenę sądowo-lekarską uszkodzeń ciała podaje się na podstawie znajomości odnośnych paragrafów obecnego kod. karn., stosując się nadto do wymagań §. 132 ust. o postępowaniu karnem z dnia 23 Maja 1873: „znawcy mają wyrzec w szczególności, które ze znalezionych obrażeń ciała lub nadwyrężeń zdrowia same przez się lub w związku z innemi bezwzględnie albo ze względu na szczególne okoliczności przypadku, należy uważać za lekkie, ciężkie lub dla życia niebezpieczne; jakie skutki uszkodzenia takie zwykle za sobą pociągają i jakie w obecnym przypadku szczególnym ztąd nastąpiły, tudzież jakimi środkami albo narzędziami i w jaki sposób takowe zadane były“.

Świadectwo sądowo-lekarskie.

Stempel 50 ct.

Maryanna R. lat 23, żona rolnika z Mogiły podaje, iż ją dnia 4 lutego b. r. pobili Jan B. i Magdalena jego żona z Mogiły kołkiem z płotu i ręką.

Badanie z dnia dzisiejszego wykazuje:

1) Kobieta wzrostu średniego, prawidłowej budowy, dość dobrze odżywiona, nieokazująca ogólnych objawów chorobowych.

2) Na twarzy, a mianowicie na grzbiecie nosa dwa otarcia przyskórka, wielkości ziarna grochu, podobne zdrapanie na górnej wardze po stronie prawej i tuż koło kąta ust prawego, wreszcie smugowate zdrapanie w środku brody, wszystkie strupkiem zaschłej krwi pokryte.

3) na grzbiecie, wzdłuż całej prawie prawej łopatki, smugowate zasinienie.

4) Kończyna górna prawa przedstawia się o kilka ctm. krótszą w porównaniu z kończyną górną lewą; badana, kończyną tą nie może poruszać, a przy usiłowaniu ruchów biernych ramieniem, doznaje mocnego bólu. Ramię prawe okazuje się prawie w połowie swej długości obrzmiałe, zasiniałe i kątowato zgięte. Kąt zgięcia tego zwrócony jest rozwartością swą ku wewnątrz. Przy badaniu dotykiem czuje się w miejscu tego zgięcia trzeszczenie i wyraźną nieprawidłową ruchomość kości badanie to sprawia dotkliwy ból.

5) Zresztą na ciele nie ma innych śladów obrażeń

ORZECZENIE.

1) Obrażenie opisane pod l. 4 przedstawia się jako złamanie kości ramieniowej prawej prawie w połowie trzonu tejże i stanowi, uszkodzenie ciała ciężkie połączone z upośledzeniem zdrowia i niezdolnością do pracy, która trwa zwykle w tych przypadkach przez więcej, jak dni 30. Okoliczności tej czy upośledzenie zdrowia potrwa w danym przypadku przez więcej jak 30 dni, na razie stanowczo rozstrzygnąć nie można. Rozstrzygnięcie to będzie możliwem dopiero po zdjęciu opatrunku ustalającego.

2) Obrażenia opisane pod l. 2 i 3 stanowią uszkodzenia ciała lekkie tak razem wzięte, jak i każde z osobna, połączone z upośledzeniem zdrowia około 7 dni trwającem.

3) Złamanie kości ramieniowej mogło być następstwem uderzenia ciałem twardem, tępem, ciężkiem, z siłą użytem np. kołem z płotu, otarcia przyskórke na twarzy były zadane najpodobniej do prawdy paznokciami palców.

Co niniejszem, jako zgodne z zasadami nauki lekarskiej, do wiadomości c. k. Sądu podaję.

Dr X. X.

Kraków, d. . . 1894.

UWAGI

o oględzinach i sekcyi sądowej zwłok.

Rozporządzenie Ministerstwa spraw wewnętrznych i sprawiedliwości z dnia 28 stycznia 1855 r. Nr. 26 dz. u. p. zamieszcza dokładne przepisy, odnoszące się do sposobu wykonania oględzin i sekcyi sądowej zwłok (*vide* Zbiór ustaw Dra Ołpińskiego lub Podręcznik ustawy o postępowaniu karnem w przekładzie prof. Dra Bojarskiego). Oględzin i sekcyi zwłok dokonują dwaj lekarze zazwyczaj w ten sposób, iż jeden (młodszy) wykonywa sekcyę, drugi starszy dyktuje protokół sekcyi.

Gdy jednak jasno jest zrozumiałem, iż obducent lepiej ze stanu znalezionego w zwłokach zdaje sobie sprawę, przeto właściwszem i więcej wskazanem jest, aby obducent sam protokół w miarę postępu sekcyi dyktował. Protokół sekcyi winien być wiernym odbiciem znalezionego stanu rzeczy i winien zawierać opis wszelkich czynności obducenta skierowanych ku możliwie ścisłemu wywiązaniu się z zadania swego. Protokół powinien być podanym w formie zwięzłej, łatwo nawet dla nielekarza zrozumiałej; stanowić ma on wierny opis stanu narządów zwłok, nigdy zaś gotowego rozpoznania. Protokół składa się z 3 części: 1) z nagłówka; 2) z opisu oględzin zewnętrznych; 3) z opisu oględzin wewnętrznych.

W przypadkach, w których zależy na stwierdzeniu tożsamości osoby, należy oględziny zewnętrzne ciała poprzedzić dokładnym a systematycznym opisem odzieży, w jaką zwłoki są przybrane.

W przybliżeniu można podać następujący szemat dla sekcyi:

A. Oględziny zewnętrzne.

1) Zwłoki — płeć (mężczyzny... kobiety... dziecka płci...), wiek, długość ciała, odżywienie, budowa (zboczenia w budowie).

2) Zmiany pośmiertne tj. stężenie pośmiertne utrzymuje się (lub nie) w kończynach górnych... dolnych; plamy pośmiertne... ich umiejscowienie... rozległość... barwa nacięciem stwierdzona.

3) Zabarwienie powłok (zielone ze zgnilizny i t. d)

4) W razie stwierdzenia tożsamości zwłok; włosy głowy, ich długość, zabarwienie, inne właściwości, włosy zarostu twarzy... kolor tęczówek, opis twarzy i reszty ciała, szczególnych znaków i t. d. np. na rękach jako dowód zatrudnienia.

5) Zachowanie się źrenic (rozszerzone, zwężone, równomiernie lub nie), spojówki (obecność wynaczynionek), naturalne otwory jam ciała jak otwory uszne, nosowe, ust, pochwy i odbytu zawierają ciała obce... treść... lub nie. Z otworów... czuć woń pododną do... W jamie ust... język... zęby. Części płciowe zewnętrzne...

6) Opis uszkodzeń, blizn znalezionych (każde uszkodzenie z osobna oznaczać literami porządkowemi a, b, c, i t. d.

7) Oprócz wyżej opisanych śladów uszkodzenia, innych się nie spotyka.

B. Oględziny wewnętrzne.

(Sekcyę należy wykonać w zwykłym anatomicznym porządku nawet w przypadkach otruć bez względu na odmienny dla tych ostatnich istniejący regulamin pruski z dnia 6 stycznia 1875 r.)

8) Powłoki czaszkowe po stronie wewnętrznej okazują... sklepienie czaszki budowa jego... grubość kości... okazuje... Opona twarda... zatoki żylne zawierają krew płynną... skrzepy... Opony miękkie okazują... pod niemi... zwoje mózgowe powierzchowne... Mózg zbitości... na rozkroju... zawartość krwi... komórki... ich rozmiary... zawartość... wyściółka ich... sploty naczyniowe... zwoje mózgu podstawowe... móżdżek... most Varola... rdzeń przedłużony... naczynia na podstawie mózgu... ich grubość... zawartość... Podstawa czaszki po oddzieleniu opony twardej okazuje... Jamy bębenkowe (w razie potrzeby) zawierają...

9) Krtań i tchawica z przodu in situ rozcięta zawiera... Mięśnie szyi... naczynia wielkie szyi... gruczoł tarczykowy... język i gardło... nagłośnia... wnętrze krtani... przełyk... gardziel w górnej części...

10) Mięśnie klatki piersiowej i brzucha... rozwinięte... stan przepony do brzegu żebra... po stronie prawej... po lewej...

11) Ułożenie trzew w klatce piersiowej... worki opłucnowe zawierają... płuca wolne lub przyrośnięte... opłucne płuc... pod niemi... miąższ płuc powietrzny lub nie (w których częściach)... na rozkroju płuco prawe... wejrzenie rozkroju... zbi-

tość... dobywa się treść... za uciskiem... z przeciętych oskrzeli... płuco lewe... opłucne ścienne... gruczoły przyoskrzelowe...

12) Worek osierdziowy wolny... zrośnięty z... zawiera... serce wielkości... pod osierdziem... przebieg naczyń wieńcowych (prosty lub kręty)... komórka lewa zawiera... zastawka dwudzielna... przedsionek lewy... komórka i przedsionek prawy... zastawka trójdzielna... mięsień sercowy... jego grubość... zabarwienie... zbitość... nitki ścięgniste... mięśnie brodawkowe na rozkroju... tętnica płucna zawiera... zastawki jej... aorta wstępująca zawiera... błona wewnętrzna jej ściany... zastawki jej... ujścia tętnic wieńcowych i ich drożność... Tchawica i oskrzela z tyłu rozcięta w całej długości okazują... dolna część gardziela.

13) Ułożenie trzew w jamie brzusznej... zawartość worka otrzewnowego... otrzewna jelit... ścięgna... krezka... gruczoły krezkowe...

14) Wątroba wielkości... brzegi jej... powierzchnia... jej torebka... na rozkroju... powierzchni.a... zbitość... zawartość krwi... zabarwienie... woreczek żółciowy... żółć... przewód żółciowy...

15) Śledziona, wielkość... torebka... na rozkroju... zbitość... ilość krwi...

16) Nerka prawa i lewa wielkość... torebki... powierzchnia nerek po złuszczeniu torebek... na rozkroju rysunek... istota korowa... piramidy... miedniczki... moczowody...

17) Pęcherz moczowy zawiera... barwa moczu... (w przypadkach otruć wypuścić czystym cewnikiem mocz do czystego naczynia i przechować)... błona śluzowa pęcherza...

18) Pęcherzyki nasienne... jajniki... macica... jej wielkość... część pochwowa... ujście zewnętrzne... jama macicy... zawiera.. pochwa...

19) Żołądek (w przypadkach otrucia podwiązać u wpustu odźwiernika i otworzyć nad naczyniem) ściana zewnętrzna żołądka... zawartość żołądka... jakość treści... oddziaływanie błona śluzowa...

20) Dwunastnica zawiera... jej błona śluzowa...

21) Trzustka... na rozkroju...

22) Jelita cienkie... treść... błona śluzowa...

23) Jelita grube...

24) Gruczoły zaotrzewnowe...

25) Aorta zstępująca piersiowa... brzuszna...

26) Po wyjęciu trzew okazują żebra... kręgosłup... kości miednicy... kości kończyn...

27) (W razie potrzeby). Po otwarciu jamy kręgowej okazuje rdzeń... jego opony...

W przypadkach sekcyi zwłok noworodków należy w oględzinach zewnętrznych podać cechy odnoszące się do okoliczności, czy dziecię jest donoszonem lub nie, a więc: 1) długość zwłok (długość podana w ctm. podzielona przez 5 wyraża miesiąc życia płodowego w drugiej połowie ciąży). 2) Obwód główki, wymiary: prosty, skośny, wielki, dwuciemieniowy, dwuskroniowy, szerokość barków, miednicy, rozmiary ciemienia.

3) stan włosów główki, obecność meszku, stan chrząstek nosa i małżowin usznych, stan paznogci, jąder w mosznach (u płodów męskich) rozwój podściółki tłuszczowej, stan jąder kostnych w dolnej nasadzie kości udowej i ich rozmiar.

Nadto podaje się cechy, po których poznaje się noworodka: a więc: 1) obecność krwi i mazidła skórnego na powłokach ciała; 2) stan pępowiny, oba jej końce; 3) stan przedgłowia; 4) obecność smółki. Celem wyjaśnienia pytania z § 130 p. k. czy dziecię urodziło się żywem należy wykonać tak zwane próby życia tj. próbę hydrodrastyczną Schreiera i żołądkowo-jelitową Breslaua.

Po ukończeniu sekcyi mają obducenci wydać swe zdanie, czyli orzeczenie w sposób ogólny bez motywów tj. bez powoływania się na odnośne ustępy protokółu. O ile protokół przedstawiał tylko opis przedmiotowogo stanu sekcyą stwierdzonego, o tyle orzeczenie stanowi podmiotowy sąd obducentów. Orzeczenie powinno być odpowiedzią na pytania objęte § 129 ustawy o postępowaniu karnem, a więc powinno mieścić objaśnienie co w danym przypadku było bezpośrednią (najbliższą) przyczyną śmierci i co tę wywołało. Jeśli przyczyny śmierci sekcya nie dostarczyła, należy to wyraźnie w orzeczeniu zaznaczyć. W przypadkach powikłanych, w których nadto zachodzi potrzeba dokonania dalszych badań np. spektralnych, mikroskopowych itd. lub w których ważnemi dla orzeczenia stają się pewne wskazówki przez śledztwo uzyskać się mające, ograniczyć się należy tylko do tymczasowego orzeczenia, zastrzegając sobie na później orzeczenie dokładne i motywowane.

W każdem orzeczeniu należy po wyjaśnieniu przyczyny śmierci podać, czy ona była wynikiem własnej winy denata, przypadku czy też czynnego udziału drugiej osoby. Jeśli na zwłokach stwierdza się obrażenia, wówczas należy podać w orzeczeniu, czy one powstały za życia, czy też po śmierci, następnie czy je zadała druga osoba; w tym ostatnim razie, należy odpowiedzieć na pytania (§ 129 p. k.): „1) czy czyn ten drugiej osoby sprowadził śmierć *a)* już ze swej natury w ogólności, *b)* lub z powodu właściwego osobistego usposobienia lub z powodu szczególnego stanu obrażonego; *c)* z powodu okoliczności przypadkowych, wśród których czyn spełniono; albo *d)* z powodu przyczyn, które przypadkiem nastąpiły, lub czynem samym były wywołane lub z niego wynikły i czy *e)* śmierci można było zapobiedz wczesną i stosowną pomocą lekarską.“

UWAGA. Na mocy § 359 u. k. jest obowiązany każdy lekarz uczynić doniesienie w przypadkach zbrodni, a doniesienie to podobnie jak i załączone doń świadectwa lekarskie, mające stanowić dowód i poparcie doniesienia, są wolne od stempla.



Warunki przyjmowania chorych obłąkanych do zakładów publicznych lub prywatnych.

Według §. 273 ust. cyw. za obłąkanego lub głupkowatego ten tylko uznany być może, który za takiego sądownie, po dokładnem zbadaniu zachowania się jego przez wyznaczonych do tego przez sąd lekarzy, uznanym zostanie. W przypadku takim postanowienie sądu do publicznej wiadomości podane być powinno. Sąd w tym razie ustanawia kuratora (§. 269).

Zakłady dla obłąkanych są prywatne albo publiczne. Do prywatnych, zakładanych jedynie za pozwoleniem politycznej władzy krajowej, przyjmowani być mogą chorzy, tylko na podstawie świadectwa lekarskiego, potwierdzającego istniejącą chorobę umysłową. Świadectwo to musi być wystawione przez lekarza powiatowego lub gminnego miejsca pobytu chorego, lub gdyby przez innego lekarza było wystawione, musi być potwierdzone przez lekarza powiatowego lub gminnego i wygotowane najpóźniej w 14 dniu przed wniesieniem prośby o przyjęcie. Jeżeli chory był poprzednio w kuracyi lekarskiej, dodaną być musi historya choroby, skreślona przez lekarza ordynującego, Chorzy, których władza bezpieczeństwa z powodu zagrażającego ogółowi bezpieczeństwa do zakładu prywatnego oddać jest zniewolona, mają być przyjęci na podstawie świadectwa wystawionego przez lekarza, którym ta władza rozporządza. Lekarz kierujący zakładem ma o przyjęciu chorego w przeciągu 24 godziu donieść trybunałowi pierwszej instancyi, w którego okręgu zakład się znajduje, z prośbą o potwierdzenie odbioru doniesienia. Doniesienie to wtedy tylko ma być zaniechane, jeżeli nie ma wątpliwości, że chory jeszcze pozostaje pod władzą ojcowską. Jeżeli taki chory podczas pobytu swego w zakładzie dojdzie do 24 roku życia, należy o tem, wyszczególniając stosunki jego osobiste, donieść trybunałowi pierwszej instancyi. Tożsamo ma nastąpić, jeżeli zajdą okoliczności, które pociągają za sobą zmianę osoby prawnego zastępcy, a sąd opiekuńczy lub kuratelarny zkądinąd o tych okolicznościach nie wie. Osoby umieszczone w prywatnych zakładach dla obłąkanych, ktore uważać należy za wyleczone, mają być z zakładu wypuszczone, po porozumieniu z temi osobami, które prosiły o przyjęcie chorego do zakładu, albo w miejsce tychże pieczę nad chorym przyjęty. Także chorzy nieuleczalni nie mogą być w zakładzie dłużej zatrzymywani, jeżeli ich wypuszczenia żądają krewni, lub ich prawni zastępcy. Chorzy niewyleczalni mogą być oddani tylko swym prawnym zastępcom, lub osobom przez tychże wskazanym. Jeżeli z zakładu będą wypuszczone osoby, które władza bezpieczeństwa oddała z powodu grożącego ogółowi niebezpieczeństwa, poprzednio o wypuszczeniu tę władzę należy zawiadomić. Taksamo należy postąpić w razie uwolnie-

nia osób takich na próbę. O wypuszczeniu chorych wyleczonych zostających pod kuratelą należy odnośny sąd zawiadomić.

Zakłady publiczne dla obłąkanych rządzą się własnemi statutami, które muszą być potwierdzone przez ministra spraw wewnętrznych. Zakłady publiczne dla obłąkanych mają czynić doniesienia wyżej wymienione do tychże władz sądowych. Gminy a w szczególności ich organa lekarskie są obowiązane utrzymywać w naoczności tych obłąkanych, którzy nie są umieszczeni w domach obłąkanych i czuwać nad pielęgnowaniem tychże. Chorych na umyśle, którzy nie pozostają pod władzą ojcowską lub opiekuńczą, mają gminy w celu dalszego zarządzenia wskazać temu trybunałowi, do którego okręgu są wcielone. Władze sądowe są obowiązane o ustanowieniu opiekuna i kuratorów dla umysłowo chorych, znajdujących się w zakładach dla obłąkanych zawiadomić te zakłady. (Dz. d. p. z. r. 1874. L. 71).

Przyjmowanie do Kulparkowa i wydalenie. (Tożsamo stosuje się i do Szpitala św. Łazarza w Krakowie). Chorych przyjmuje do zakładu dyrektor na żądanie stron lub władz bezpieczeństwa. Aby chory mógł być przyjęty, należy dyrektorowi przedłożyć: Świadectwo władzy miejscowej z wymienieniem stosunków rodzinnych i majątkowych chorego a także historyą choroby, sporządzoną przez lekarza i poświadczoną przez fizyka powiatowego. Jeżeli oddaje władza bezpieczeństwa, to powinna wymienić fakty. Jeżeli chory ma leczyć się własnym kosztem, to należy jeszcze dołączyć pisemne zobowiązanie tej osoby, która ma spłatę uiszczać. Chorzy winni być oddani do zakładu należycie odziani.

Dyrektor zakładu do 24 godzin powinien donieść o przyjęciu chorego trybunałowi pierwszej instancyi.

O zamierzonem wydaleniu chorych wyleczonych, lub nieuleczalnych nie zagrażających publicznemu bezpieczeństwu lub obyczajności i o terminie wydalenia, powinien dyrektor zakładu zawiadomić rodzinę lub prawnego zastępcę, urząd gminny, do której chory jest przynależny, władzę opiekuńczą, jeżeli pod tą władzą zostaje i władzę bezpieczeństwa, jeżeli ona oddała chorego do zakładu ze względów policyjnych.

Przy odbieraniu chorego niewyleczonego, odbierający powinen złożyć dyrektorowi: przyzwolenie władzy opiekuńczej, przyzwolenie gminy, w której chory ma mieszkać i pisemne zobowiązanie się do dalszego pielęgnowania chorego. (Dz. u. k. 1876. 15 Lutego. Nr 6).



Ustawa z dnia 22 grudnia 1891 roku o zaprowadzeniu Izb lekarskich.

Za zgodą obu Izb Rady państwa postanawiam co następuje:

§. 1. W królestwach i krajach w Radzie państwa reprezentowanych zaprowadzają się „Ibzby lekarskie“ do reprezentowania stanu lekarskiego.

Ilość okręgów Izb lekarskich i siedziba każdej z nich ustanowiona będzie drogą rozporządzenia.

§. 2. Każdy lekarz do wykonywania praktyki lekarskiej uprawniony, z wyjątkiem osób w §. 15 wzwiankowanych, o ile wyraźnie nie zrzecze się wykonywania praktyki, podlega postanowieniom ustawy niniejszej, winien zgłosić się do Izby lekarskiej, w której okręgu ma stałą siedzibę, uwiadamiać ją o zmianie mieszkania w przeciągu dni 14 i czynić zadość wymaganiom z uprawnień Izby wynikającym.

Lekarze, którzy w celach praktyki lekarskiej przenoszą się na czas dłuższy poza okrąg swojej Izby (lekarze zdrojowi itp.) winni uwiadomić o tem tak swoją Izbę, jak i tę, do której okręgu się udają.

§. 3. Izby lekarskie powołane są do naradzania się nad wszystkiemi sprawami tyczącemi się wspólnych interesów stanu lekarskiego, zadań i celów, jakoteż godności i powagi powołania lekarskiego, rozwoju pieczy o zdrowie i urządzeń zdrowotnych, o ile w tym względzie lekarze są do współdziałania powołani, i do wydawania uchwał w tych sprawach; nadto do znoszenia się w swoich sprawach z lekarzami w okręgu Izby, jakoteż z innemi Izbami lekarskiemi i do przedstawienia podań Władzom swego okręgu reprezentacyjnego, a wniosków i życzeń za pośrednictwem przełożonej Władzy administracyjnej krajowej, c. k. Rządowi.

§. 4. Izby lekarskie obowiązane są w sprawach tyczących się ich zakresu działania dawać na wezwanie władz wyjaśnienia i opinie, Wspierać Władze w urządzaniu stosunków zdrowotnych a w szczególności co się tyczy powszechnej dostępności i pomocy lekarskiej i odpowiedniego rozmieszczenia lekarzy.

Nawzajem Władze winny w stosownych okolicznościach nastręczać im sposobność do dawania opinii i wyjaśnień w sprawach pertraktowanych a należących do zakresu działania Izb lekarskich.

Do rozpraw toczących się w krajowej radzie zdrowia nad kwestyami zasadniczemi, wchodzącemi w zakres działania Izb lekarskich, przyzywani być mają delegaci przez te Izby wybrani w przymiocie członków nadzwyczajnych.

Do tego celu Izby lekarskie wybrać mają i Władzy administracyjnej krajowej z dołączeniem protokołu wyborczego wymienić, w tych obszarach administracyjnych, w których istnieje jedna Izba lekarska, dwóch delegatów i dwóch zastępców; w tych zaś, w których jest więcej Izb lekarskich, każda jednego delegata i jednego zastępcę.

§. 5. Każda Izba lekarska składa się najmniej z 9-ciu członków, których wybierają lekarze przez nich reprezentowani.

Dla każdego członka Izby wybrać należy także zastępcę. Celem dokonania wyborów dzieli się obszar reprezentacyjny Izby lekarskiej na odpowiednią ilość grup wyborczych, z których każda obejmować ma lekarzy jednego lub kilku okręgów administracyjnych, a według okoliczności powiatów sądowych lub dzielnic miejskich, w taki sposób, żeby z uwzględnieniem jednakowych stosunków każda grupa zawierała mniej więcej taką samą ilość wyborców.

Lekarze każdej grupy wyborczej wybierają po jednym członku Izby lekarskiej i po jednym zastępcy, a to przez nadsyłanie głosów na kartkach podpisem wyborcy opatrzonych, do właściwej władzy administracyjnej powiatowej, która w dokonaniu wyborów pośredniczy i zebrane kartki z głosami przedstawi Władzy administracyjnej krajowej.

Za pierwszym razem taż Władza ogłosi wynik wyborów i zarządzi co potrzeba, żeby się Izba lekarska ukonstytuowała, w przyszłości czynić to będzie prezes Izby.

Prawo wyboru i wybieralności służy każdemu lekarzowi, w myli §. 2 postanowieniom ustawy podlegającemu, który ma stałą siedzibę w odnośnym okręgu lub obszarze grupy, a nie jest od prawa wyboru wyłączony.

§. 6. Od prawa wyboru i wybieralności wyłączeni są:

1. Wszyscy członkowie, którzy według istniejących ustaw wyłączeni są od wykonywania czynnego i biernego prawa wyborczego w gminie;
2. Ci, których Izba lekarska uzna za pozbawionych prawa wyborczego czynnego i biernego, lub którym jej Sąd honorowy wytoczy śledztwo.

§. 7. Wybory rozpisuje w gazecie urzędowej c. k. Władza krajowa, ustanawiając zarazem dzień wyborów.

Za wybranych uważa się tych, którzy otrzymali najwięcej głosów ważnie oddanych.

W razie równości głosów rozstrzyga los.

§. 8. Wyborów nie wolno nie przyjąć bez ważnych powodów i takowe służą na trzy lata, wybrani jednak obowiązani są także po upływie tego czasu sprawować czynności aż do objęcia tychże przez nowo wybranych, na ich miejsca wstępujących.

Funkcyonaryusze ustępujący mogą być wybrani ponownie, ale nie są obowiązani przyjąć wybór na bieżący peryod wyborczy. Także lekarze więcej jak 60 lat liczący, mogą odmówić przyjęcia wyboru.

Co do dopuszczalności innych przyczyn do odmówienia przyjęcia wyboru orzeka prezydyum Izby, które osobę, odmawiającą uporczywie bez słusznych przyczyn przyjęcia wyboru, może skazać na utratę prawa wyborczego.

§. 9. Naczelnik Władzy administracyjnej krajowej wyznacza dzień i godzinę ukonstytuowania się Izby nowo wybranej tmianuje komisarza rządowego, za pośrednictwem którego ukonisytuowanie się Izby ma nastąpić.

Izba wybiera ze swego grona na trzyletni okres wyborczy prezydyum Izby, składające się z prezesa Izby, jego zastępcy i najmniej trzech a najwięcej siedmiu członków prezydyum. Izba lekarska ma prawo wybierania i uchwalania, gdy członków obecnych jest więcej niż połowa. W razie niemożności uczestniczenia w zgromadzeniu, członek Izby obowiązany jest usprawiedliwić nieobecność swoją przed prezesem Izby, który następnie powołać ma jego zastępcę.

§. 10. Prezes a w jego nieobecności jego zastępca reprezentują Izbę na zewnątrz, pośredniczy w znoszeniu się prezydyum Izby z Izbą lekarską, wyznacza członkom prezydyum zakres działania i czuwa nad tem, żeby sprawowali czynności prawidłowo: zwołuje posiedzenia prezydyum Izby, zgromadzenia Izby lekarskiej i lekarzy, prezyduje na nich i wykonywa ich uchwały.

§. 11. Prezydyum załatwia pod kierunkiem prezesa sprawy bieżące, ma staranie o utrzymanie w ewidencyi lekarzy w jego okręgu zamieszkałych i tych, którzy tam dla praktykowania przebywają, pośredniczy w znoszeniu się z Władzami, z innemi Izbami lekarskiemi, jakoteż z członkami Izby i zawiaduje środkami i instytucyami, służącemi do reprezentowania stanu lekarskiego. Obowiązane jest przedstawiać Izbie lekarskiej regularnie co rok na walnem zgromadzeniu sprawozdanie rachunkowe, zwoływać takowe w razie potrzeby, jakoteż na żądanie połowy członków Izby i wykonywać potrzebne prace przygotowawcze.

Urząd członków prezydyum Izby lekarskiej jest honorowy.

Okres ich urzędowania trwa dopóty, dopóki się następna Izba lekarska, a względnie następne prezydyum Izby nie ukonstytuuje.

Zgromadzenie prezydyum Izby ma prawo wydawania uchwał co do interesów Izby, gdy więcej niż połowa członków prezydyum jest obecna.

Z członków prezydyum Izby najmniej połowa powinna mieszkać stale w siedzibie Izby lub w pobliżu.

§. 12. Prezydyum Izby urzęduje zarazem jako Rada honorowa w przypadkach osobistych sporów, zażaleń i skarg lekarzy w Izbie reprezentowanych między sobą lub przeciw sobie we wszystkich sprawach nie należących do kompetencyi przynależnych Władz.

Obowiązkiem jego jako Rady honorowej jest także pośredniczenie w razie pomyłek i sporów pomiędzy lekarzami okręgu, tyczących się sprawowania zawodu.

Lekarze obowiązani są przed udaniem się na drogę zażalenia, prosić Izbę o pośrednictwo.

Prezydyum Izby może wydawać uchwały, jako Rada honorowa, przy obecności najmniej trzech czwartych części członków i większością dwóch trzecich części członków obecnych.

Przeciw lekarzom w Izbie reprezentowanym, którzyby swojem zachowaniem się wykroczyli przeciw godności stanu lekarskiego lub uchybili obowiązkom swoim jako członkowie Izby

lekarskiej, Rada honorowa ma prawo po stwierdzeniu istoty czynu przez prawidłowe zbadanie rzeczy, uchwalać upomnienia, ostrzeżenia, w ponownych przypadkach nagany, a w razie znacznych uchybień naznaczyć według przepisów regulaminu kary porządkowe, to jest grzywny aż do 200 złr., nakoniec odbierać na pewien czas lub trwale prawo wyboru i wybieralności do Izby.

Przed wydaniem wyroku dać należy obwinionym sposobność do usprawiedliwienia się i nadto służy im prawo odwołania się przeciw udzieleniu nagany, skazania na karę pieniężną lub odebrania prawa wyborczego do Władzy administracyjnej krajowej, która orzeka ostatecznie.

Zapłacone grzywny wpływają do kasy Izby lekarskiej.

§. 13. Izbie lekarskiej zastrzeżone jest uchwalenie regulaminu, który podlega zatwierdzeniu Ministra spraw wewnętrznych, jakoteż wydawanie na podstawie tegoż regulaminu uchwał co do interesów zasadniczych, co do środków, które użyte być mają dla osiągnięcia celów i wykonania zadań Izby mianowicie co się tyczy pielęgnowania wzajemności w niesieniu pomocy współtowarzyszom zawodowym i ich rodzinom, tudzież co się tyczy pokrywania potrzeb Izby lekarskiej i wymierzania opłat od lekarzy reprezentowanych w Izbach lekarskich.

Do Izby lekarskiej należy sprawdzanie aktów tyczących się wyboru jej członków, sprawdzanie rocznego sprawozdania rachunkowego prezydyum Izby, kontrola nad jego administracyą, tudzież wybór delegatów i ich zastępców do krajowej Rady zdrowia, jakoteż uchwalanie zwołania walnego zgromadzenia lekarzy, których Izba reprezentuje.

§. 14. Nadzór zwierzchniczy nad Izbą lekarską i jej działaniem sprawuje Władza administracyjna krajowa. Gdyby Izba przekroczyła zakres swego działania lub postąpiła sobie w sposób niezgodny z ustawami i przepisami, Władza ta ma prawo nalegać, żeby nieprawidłowości zostały uchylone, a w razie potrzeby zarządzić rozwiązanie Izby i rozpisanie nowych wyborów.

Izbie lekarskiej służy prawo odwołania się przeciw rozwiązaniu do Ministerstwa spraw wewnętrznych, atoli bez skutku odwłocznego.

§. 15. Ustawa niniejsza nie stosuje się do lekarzy wojskowych w czynnej służbie zostających, ani też do lekarzy na posadach przy Władzach administracyjnych rządowych.

§. 16. Upoważnia się Ministra spraw wewnętrznych do wydania w obrębie powyższemi zasadniczemi postanowieniami określonym dalszych potrzebnych rozporządzeń.

§. 17. Wykonanie ustawy niniejszej poruczam Mojemu Ministrowi spraw wewnętrznych.

Wiedeń, dnia 22 grudnia 1891.

Franciszek Józef r. w.

Taaffe r. w.

SZEMATYZM LEKARSKI.

*) Po raz pierwszy w tym roku wprowadzony szematyzm, będzie w przyszłych rocznikach uzupełniony.

IZBA LEKARSKA w KRAKOWIE

ukonstytuowana w dniu 17 Lipca 1896 r.

Prezes:

Dr Józef Łazarski z Krakowa.

Wiceprezes:

Dr Stanisław Ponikło z Krakowa.

Członkowie Wydziału:

Dr Alfred Obaliński z Krakowa.
Dr Wincenty Świątek z Podgórza.
Dr Józef Walczyński z Tarnowa.

Delegat do krajowej Rady zdrowia:

Dr Adolf Dietzius z Jarosławia.

Zastępca:

Dr Stanisław Jabłoński z Rzeszowa.

Członkowie Izby:

Dr Jan Gawlik ze Suchy.
Dr Tadeusz Kijas z N. Sącza.
Dr Rudolf Trzebicky z Krakowa.
Dr Jan Wain z Krosna.

Zastępcy:

Dr Aleks. Bossowski z Krakowa.
Dr Maks. Kohn z Krakowa.
Dr Jan Raczyński z Krakowa.
Dr Al. Zarewicz z Krakowa.
Dr Władysław Gedl z Wadowic.
Dr Kasper Malinowski z Dobczyc.
Dr Tadeusz Płochocki z N. Sącza.
Dr Lud. Cwiklicer z Dobromila
Dr Szymon Bernadzikowski z Brzeska.
Dr Edward Segel z Rzeszowa.
Dr Fleszar Jan z Łańcuta.

Do Izby lekarskiej krakowskiej należą następujące powiaty: Bialski (1), Bocheński (3), Brzeski (7), Brzozowski (8), Chrzanowski (11), Dąbrowski (14), Dobromilski (15), Gorlicki (18), Grybowski (20), Jarosławski (23), Jasielski (24), Kolbuszowski (28), Krakowski (31), Krośnieński (32), Łańcucki (33), Limanowski (34), Liski (35), Mielecki (37), Myślenicki (39), Niski (41), Nowosądecki (42), Nowotarski (43), Pilzneński (44), Podgórski (45), Ropczycki (51), Rzeszowski (53), Sanocki (55), Strzyżowski (62), Tarnobrzeski (63), Tarnowski (65), Wadowicki (69), Wielicki (70), Żywiecki (76).

IZBA LEKARSKA we LWOWIE

ukonstytuowana w dniu 30 Lipca 1896 r.

Prezes:

Dr Edward Festenburg ze Lwowa.

Wiceprezes:

Dr Władysław Bylicki ze Lwowa.

Członkowie Wydziału:

Dr Edward Mukowicz ze Lwowa.
Dr Wilhelm Pisek ze Lwowa.
Dr Hilary Schramm ze Lwowa.

Delegat do krajowej Rady zdrowia:

Dr Edward Festenburg ze Lwowa.

Zastępca:

Dr Władysław Bylicki ze Lwowa.

Członkowie Izby:

Dr Leon Ziemiański z Przemyśla.
Dr Karol Muszkiet z Żółkwi.
Dr Aleks. Wysocki ze Złoczowa.
Dr Wiktor Lechowski z Drohobycza.
Dr Aleks. Żukowski ze Stanisławowa.
Dr Józef Eckhardt z Tarnopola.
Dr Adolf Stoeckl z Czortkowa.
Dr Gabryel Sysak z Kołomyi.

Zastępcy:

Dr Grzeg. Ziembicki ze Lwowa
Dr Michał Świątkiewicz „
Dr Kazim. Trzciniecki „
Dr Czesław Uhma „
Dr Bazyli Kiebuziński z Przemyśla.
Dr Miron Jajus ze Sokala.
Dr Stanisław Sołtysik z Brodów.
Dr Feliks Kretschmer z Drohowyża.
Dr Alfred Biegelmajer ze Sambora.
Dr Mik. Podłuski z Bolechowa.
Dr Józef Eckhard z Tarnopola.
Dr Edw. Körner z Monasterzysk.
Dr Wład. Piaskiewicz z Kołomyi.

Do Izby lekarskiej lwowskiej należą następujące powiaty:
Bobrecki (2), Bohorodczański (4), Borszczowski (5), Brodzki (6), Brzeżański (8), Buczacki (10), Cieszanowski (12), Czortkowski (13), Doliniański (16), Drohobycki (17), Grodecki (19), Horodeński (21), Husiatyński (22), Jaworowski (25), Kałuski (26), Kamionecki (27), Kołomyjski (29), Kosowski (30), Lwowski (36), Mościcki (38), Nadworniański (40), Podhajecki (46), Przemyski (47), Przemyślański (48), Rawski (49), Rohatyński (50), Rudecki (52), Samborski (54), Skałacki (56), Sniatyński (57), Sokalski (58), Stanisławowski (59), Staromiejski (60), Stryjski (61), Tarnopolski (64), Tłumacki (66), Trembowelski (67), Turczański (68), Zaleszczycki (71), Zbarazki (72), Złoczowski (73), Żółkiewski (74), Żydaczowski (75).

WYDZIAŁ LEKARSKI W KRAKOWIE
i zakłady tegoż.

Zakład anatomii opisowej.
(Ulica Kopernika, 12).

Dyrektor: Prof. Kazimierz Kostanecki. *Asystent I*: Dr Stanisław Kaczyński. *Asystent II:* Grzegórz Grzybowski. *Demonstrator:* Stanisław Boczar.

Zakład fizyologiczny.
(Collegium medicum, Ulica Grzegorzecka).

Dyrektor: Prof. Napoleon Cybulski. *Asystent I:* Dr Stanisław Maziarski. *Asystent II*: Dr Jan Gans. *Demonstrator*: Vacat.

Zakład chemii lekarskiej.
(Ulica Kopernika, 12).

Dyrektor: Prof. Aleksander Stopczański. *Asystent*: Dr Michał Sońkowski.

Zakład patologii ogólnej i doświadczalnej.
(Collegium medicum, Ulica Grzegorzecka).

Zastępca Dyrektora: Doc. pryw. Dr Karol Klecki. *Asystent*: Mag farm. Ignacy Lemberger. *Demonstrator*: Dr Kazimierz Flis.

Zakład anatomii patologicznej.
(tamże).

Dyrektor: Prof Tadeusz Browicz. *Asystent I*: Doc. Dr Julian Ignacy Nowak. *Asystent II*: Dr Stanisław Ciechanowski.

Zakład farmakologiczny.
(tamże).

Dyrektor: Prof. Józef Łazarski. *Asystent*: Dr Henryk Unsin. *Demonstrator*: Wilhelm Zathey.

Zakład hygieny.
(Ulica Strzelecka, 7).

Dyrektor: Prof. Odon Bujwid. *Asystent*: Dr Leonard Bier.

Zakład Weterynaryi.
(Ulica Kopernika, 8).

Dyrektor: Prof. Andrzej Walentowicz. *Asystent*: Dr Fryderyk Simon.

Zakład Medycyny ogólnej.

(Collegium medicum, Ulica Grzegorzecka).

Dyrektor: Prof. Dr Leon Wachholz. *Asystent*: Dr Włodzimierz Sieradzki.

Klinika lekarska.

(Ulica Kopernika, 5.)

Dyrektor: Prof. Edward Sas Korczyński. *Asystent I*: Dr Maryan Piątkowski. *Asystent II*: Dr Wawrzyniec Kędzior. *Asystent III*; Dr Kazimierz Wernicki. *Elew*: Dr Stanisław Kwiatkowski.

Klinika chirurgiczna.

(Ulica Kopernika, 40).

Dyrektor: Prof. Alfred Obaliński. *Asystent I*: Dr Maksymilian Rutkowski. *Asystent II*: Dr Zygmunt Górnisiewicz. *Asystent III*: Dr Bolesław Riedmüller. *Elewi*: Dr Dobrowolski Stanisław. Dr Jan Gawlik.

Klinika okulistyczna.

(Ulica Kopernika, 5).

Dyrektor: Prof. Bolesław Wicherkiewicz. *Asystent I*: Dr Karol Brudzewski. *Aystent II*: Dr Adam Bednarski. *Elew*: Dr Kazimierz Majewski.

Klinika położniczo-ginekologiczna.

(tamże).

Dyrektor: Prof. Henryk Jordan. *Asystent I*: Dr Ludwik Świtalski. *Asystent II*: Dr Władysław Mikucki. *Asystent III*: Dr Maryan Doliński.

Klinika chorób dziecięcych.

(Ulica Strzelecka, 2.)

Dyrektor: Prof. Maciej Leon Jakubowski. *Asystent*: Dr Ksawery Lewkowicz. *Elew*: Dr Stanisław Poźniak.

Pracownia położniczo-ginekologiczna.

(Ulca Gołębia, 11).

Dyrektor: Prof. Antoni Mars. *Asystent*: Dr Julian Piotrowski.

Szkoła położnych.

(w Szpitalu św. Łazarza).

Dyrektor: Prof. Antoni Mars. *Asystent*: Dr Franciszek Kośmiński.

Klinika chorób skórnych i wenerycznych.

(tamże).

Zastępca Dyrektora: Doc. pryw. Dr Władysław Reiss. Prof. Dr Aleksander Zarewicz. *Asystent*: Dr Władysław Żydłowicz.

Oddział laryngologiczny jako klinika laryngologiczna.

(tamże).

Dyrektor: Prof: Przemysław Pieniążek. *Asystent*: Doc. Dr Aleksander Baurowicz.

Oprócz powyżej wymienionych prof. dyrektorów zakładów należą do wydziału lekarskiego:

Profesorowie nadzwyczajni:

Stanisław Domański, p. n. *Patologii i Terapii chorób układu nerwowego*. Walery Jaworski, p. n. *Patologii i Terapii szczegółowej chorób wewnętrznych* Stanisław Pareński, p. n. *Patologii i Terapii szczegółowej chorób wewnętrznych*. Rudolf Trzebicky, n. p. *Chirurgii*. Aleksander Zarewicz, n. p. *Dyagnostyki chorób syfilitycznych*.

Docenci prywatni.

Karol Zuławski, D. p. *Psychiatryi*. Aleksander Bossowski, D. p. *Chirurgii*. Stanisław Braun, D. p. *Położnictwa i Ginekologii*. Franciszek Sroczyński, D. p. *Okulistyki*. Aleksander Rosner, D. p. *Położnictwa i Ginekologii*. Aleksander Baurowicz, D. p. *Laryngologii*. Jan Raczyński, d. p. *chorób dzieci*. Leon Kryński, D. p. *Chirurgii*. Ludomił Korczyński, D. p. *chorób wewnętrznych*. Wincenty Łepkowski, D. p. *Dentystyki*. Julian Ignacy Nowak, D. p. *Anatomii patologicznej*.

WYDZIAŁ LEKARSKI WE LWOWIE

i zakłady tegoż.

Zakład anatomii opisowej.

(Ulica Piekarska, 24).

Dyrektor: Prof. Henryk Kadyi. *Asystent*: Dr Leon Swierzawski. *Demonstrator*: Alfred Burzyński. Józef Markowski.

Zakład histologiczno-embryol.

(tamże).

Dyrektor: Prof. Władysław Szymonowicz. *Asystent*: Dr Tadeusz Praschil.

Zakład fizyologiczny.

(tamże).

Dyrektor: Prof. Adolf Beck. *Asystent I*: Dr Adam Jasiński. *Asystent II*: Dr Stanisław Klocek.

Zakład chemii lekarskiej.

(tamże).

Dyrektor: Prof. Władysław Niemiłowicz. *Asystent*: Dr Julian Hückel. *Demonstrator*: Józef Chania.

Zakład patologii ogólnej i doświadczalnej.

(tamże).

Dyrektor: Prof. Jan Prus. *Asystent*: Dr Roman Serkowski. *Demonstrator*: Janusz Niementowski.

Zakład anatomii patalogicznej.

(tamże).

Dyrektor: Prof. Andrzej Obrzut. *Asystent I*: Krzyszkowski J. *Asystent II*: Paweł Kuczera.

Zakład farmakologiczny.

(tamże).

Dyrektor: Prof. Wacław Sobierański. *Asystent*: Dr Józef Krysakowski. *Demonstrator*: Bolesław Błażek.

Klinika lekarska.

(Ulica Pijarów).

Dyrektor: Prof. Antoni Gluziński. *Asystent I*: Dr Julian, Marischler. *Asystent II*: Dr Roman Rencki. *Elew*: Dr Stanisław Eljasz-Radzikowski.

Klinika chirurgiczna.

(tamże).

Dyrektor: Prof. Ludwik Rydygier. *Asystent I*: Dr Stanisław Krasowski. *Asystent II*: Dr Bronisław Kozłowski. *Elewi*: Dr Maksymilian Władysław Hermann. Dr S. Ruff. Dr Bruno Wojciechowski.

Szkoła położnych.

Dyrektor: Prof. Adam Czyżewicz. Asystent: Dr Józef Starzewski.

Oprócz powyżej wymienionych prof. dyrektorów zakładów należą do wydziału lekarskiego:

Prof. Dr Ziembicki Grzegórz, chirurgii. **Docenci**: Hilary Schram *(chir.)* Wiktor Wehr *(chir.)* Piotrowski Gustaw *(fizyol.)* Widman Oskar *(med. wewnętrzna)*.

Szpital krajowy Św. Łazarza w Krakowie.

(ilość łóżek 766).

Dyrektor: prof. Dr Ponikło Stanisław.

Prymaryusze: prof. Dr Jordan Henryk (oddział położn. ginekol.) Dr Krokiewicz Antoni (oddz. wewn. B.) Prof. dr Pareński Stanisław, (oddz. wewn. A.) Prof. dr Pieniążek Przemysław (oddz. laryng.). Doc. dr Reiss Władysław, (oddz. klin. kiłowoskórny). Prof. dr Wicherkiewicz Bolesław, (oddz. okul.). Prof. dr Zarewicz Aleksander, (oddz. kiłowoskórny). Doc. dr Żuławski Karol (oddz. dla umysł. chorych). Prof. dr Trzebicky R., zastępca prym. oddz. chir.

Sekundaryusze: Dr Ackermann Adam. Dr Górski Franciszek Xawery. Dr Krzyształowicz Franciszek. Dr Nowak Zygmunt. Dr Siedlecki Jan. Dr Toczyński Teofil. Dr Haim Leopold. Dr Hirsch Dawid. Dr Jarosz Władysław. Dr Münz Emil. Dr Kepler Paweł. Dr. Wachtel Zygmunt.

Praktykanci: Dr Berger Ludwik. Dr Batko Józef. Dr Bier Leonard. Dr Czerny Schwarzenberg. Dr Dika Hubert. Dr Doboszyński Ludwik. Dr Dobrzyński Kazimierz. Dr Droba Stanisław Dr Dziewoński Władysław. Dr Eliasiewicz Zygmunt. Dr Flis Kazimierz. Dr Gans Jan. Dr Josse Eugeniusz. Dr Kaczyński Stanisław. Dr Królikowski Jan. Dr Krzyszkowski Józef. Dr Latkowski Józef. Dr Łopaciński Michał. Dr Małaczyński Roman. Dr Maziarski Stanisław. Dr Nowotny Franciszek. Dr Raczyński Adam. Dr Safian Łukasz. Dr Sędzimir Czesław. Dr Senkowski Michał. Dr Służewski Kazimierz. Dr Smolarski Władysław. Dr Sołtysik Mieczysław. Dr Simon Fryderyk. Dr Sochacki Leon. Dr Supiński Edmund. Dr Stahr Eliasz. Dr Sternbach Dawid. Dr Stankiewicz Wiktor. Dr Trzciński Maurycy. Dr Unsinn Henryk. Dr Walkowski Jan. Dr Ziarko Jan. Dr Żychoń Józef.

Szpital powszechny we Lwowie.

(ilość łóżek 975)

Dyrektor: Dr Bolesław Głowacki.

Prymaryusze: Prof. Dr Adam Czyżewicz (oddz. położniczy). Dr Emanuel Machek (od. oczny). Dr Wiktor Opolski (od. wew. II). Dr Józef Różański (od. kiłow-skórny m.) Dr Edward Sawicki (od. wew. III). Dr Michał Swiątkiewicz (od kiłow-skórny ż.) Dr Oskar Widman (od. wew. I). Prof. Dr. Grzegorz Ziembicki (od. chirurg).

Sekundaryusze: Dr Wincenty Arnold. Dr Edmund Ciszka. Dr Izydor Fajersztein. Dr Stanisław Fibich. Dr Waleryan Frankowski. Dr Zenon Leńko. Dr Tadeusz Niemczynowski. Dr Włodzimierz Pajączkowski. Dr Jan Papée. Dr Edward Pivel. Dr Maksymilian Schmelkes. Dr Józef Selzer. Dr Waleryan Serbeński. Dr Ferdynand Stankiewicz. Dr Adam Szulisławski. Dr Bogumił Zavadil. Dr Oswald Zion.

Praktykanci szpitalni: Dr Baraniecki Roman. Dr Bardach Józef. Dr Czaczkowski Józef. Dr Długosz Zygmunt. Dr Dujanowicz Zygmunt. Dr Fechter Tadeusz. Dr Haisig Karol. Dr Hlébowicki Cypryan. Dr Kłaysy Henryk. Dr Kolmer Juliusz. Dr Kruszyński Władysław. Dr Kunzek Henryk. Dr Mach Andrzej. Dr Margulies Maks. Dr Markiewicz Dyonizy. Dr Matkowski Józef. Dr Meschel Józef. Dr Penzias Samuel. Dr Pilecki Zygmunt. Dr Polański Stanisław. Dr Reizes Dawid. Dr Świątkowski Jan. Dr Świątkowski Stefan. Dr Szamet Izydor. Dr Walsleben Teofil. Dr Węclewski Tadeusz. Dr Zajączkowski Juliusz. Dr Żuławski Józef Leon.

Chemik patologiczny: Dr Józef Wieczkowski.

Krajowy Zakład dla obłąkanych na Kulparkowie.

(ilość łóżek 560).

Dyrektor: Dr Neusser Gustaw.
Prymaryusze: Dr Kohlberger Wład. (oddz. mężcz.) Dr Maliszewski Hier. (oddz. kobiet).
Sekundaryusze: Dr Kazimierz Kruszyński. Dr Julian Woszczyński.

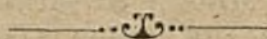
Szpital Św. Ludwika dla dzieci.

(łóżek 120 — Telefon Nr. 170.)

Dyrektor: Prof. Jakubowski M. L.
Prymaryusz: Dr. F. Murdzieński.
Honorowy operator: Doc. Bossowski Aleks.
Sekundaryusze: Grażyński Edw., Słapa Wilhelm.

Szpital dla dzieci Św. Zofii.

Dyrektor: Dr Emil Merczyński. **Operator szpitala**: Docent Dr Hilary Schramm. **Sekundaryusz**: Dr Stanisław Czarnik.



NACZELNE WŁADZE SANITARNE.

Przy ministerstwie spraw wewn.
Dr Kusy Emanuel, c. k. Radca ministeryalny.

NAJWYŻSZA RADA ZDROWIA
(K. k. oberster Sanitätsrath).

Przewodniczący:
Vacat.

Zastępca przewodniczącego:
Vogl August, r. d. Prof.

Członkowie zwyczajni:

Prof. Dr Albert Edw. r. d.
Prof. Dr Böhm Karol r. d.
Prof. Dr Braun Gustaw r. d.
Prof. Dr Drasche Antoni r. d.
Prof. Dr Gruber Maksymilian.
Prof. Dr Kratschmer Floryan, l. szt.
Prof. Dr Chrobak Rudolf r. d.
Prof. Dr Ludwig Ernest r. d.
Prof. Dr Polansky Stan.
Prof. Dr Weichselbaum Antoni.
Prof. Dr Widerhofer Herman r. d.
Dr Widersperg Gustaw.
Prof. Exner Zygmunt.
Dr Mucha Wiktor,

Członkowie nadzwyczajni:

Prof. Dr Gruber Franciszek.
Dr Hellmann Alojzy (Aptekarz).
Prof. Dr Inama-Sternegg Karol, sz. s.
Dr Daimer Józef.
Grüner Robert (Aptekarz).
Kremsl Alojzy (Aptekarz).
Sperk Bernhard (Weteryn.).

C. K. KRAJOWA RADA ZDROWIA.

Skład i zakres takowej, jako ciała obradującego i doradczego, oznaczony jest ustawą z dnia 30 Kwietnia 1870 r. dz. ust. p. Nr. 68 o organizacyi publicznej służby zdrowia.

Przewodniczący:
Czyżewicz Adam, Dr med. i mag. poł., c. k. prof. poł. i prym. szp. p. we Lwowie.

Zastępca przewodniczącego:
Opolski Wiktor, Dr med., prym. szp. p. we Lwowie.

Członkowie:

a) ze strony Rządu:

Dr Festenburg Edward.
Doc. Dr Schramm Hilary.
Prof. Dr Kadyi Henryk.
Prof. Dr Czyżewicz Adam j. w.
Dr Merunowicz Józef j. w.
Dr Widman Oskar, Dr med. i chir., prym. szp. p
Dr Opolski Wiktor j.w.

b) ze strony Wydziału krajowego:

Dr Merczyński Emil, Dr med.
Prof. Dr Ziembicki Grzegórz, Dr med., oper. szp. p.

c) Delegaci Izb lekarskich:

Dr Dietzius Adolf z Jarosławia (Iz. kr.),
Dr Festenburg Edward ze Lwowa (Iz. lw.).

Zastępcy:

Dr Jabłoński St. z Rzeszowa (Iz. kr.),
Dr Bylicki W. ze Lwowa (Iz. lw.).



WŁADZE SANITARNE w GALICYI.

Departament sanitarny c. k. Namiestnictwa galic. we Lwowie.

Dr Merunowicz Józef, c. k. radca Namiestnictwa, referent sanitarny krajowy.

Biuro sanitarne:

Dr Lachowicz Zdzisław, c. k. inspektora sanit.
Dr Barzycki Józef, c. k. insp. sanit., Radca cesarski.
Dr Milewski Tadeusz, asyst. sanit.
Dr Kosiński Leopold, asyst. sanit.
Dr Gołębiowski Karol, asyst. sanit.

Biuro weteryn.:

Timoftiewicz Ludwik, c. k. weteryn. kraj.
Harasymowicz Dyonizy, c. k. inspektor weterynar.
Bloch Józef, c. k. Koncepista weteryn.

Starsi lekarze powiatowi: (VIII ranga).

Dr Bieńczewski Aleks. Dr Biesadecki Jan. Dr Stanko Wojciech. Dr Skalski Władysław. Dr Zaleski Eustachy. Dr Werner Karol. Dr Gładyszowski Emil. Dr Wągrowski Karol. Dr Wołański Kajetan. Dr Zawadziński Stanisław. Dr Janowski Ignacy. Dr Serkowski Bolesł. Dr Rosner Maksym. Dr Skibicki Adam. Dr Wurst Adolf. Dr Obtułowicz Ferdyn.

Lekarze powiatowi: (IX ranga).

Dr Lisiński Ludwik. Dr Kniehynicki Klemens. Dr Pietrzycki Antoni. Dr Dembowski Mieczysław. Dr Bielański Gustaw. Dr Litwinowicz Orest. Dr Czyżewicz Władysław. Dr Maryno-

wski Mieczysław. Dr Nycz Wincenty. Dr Berggrün Adolf. Dr Hordyński Andrzej. Dr Ciepielowski Kazimierz. Frydman Zenon. Dr Dorożyński Jakób. Dr Lic Henryk. Dr Jendl-Sausenhofen Ignacy. Dr Filewicz Jan. Dr Dzikowski Zygmunt. Dr Wasylewski Tytus. Dr Jabłoński. Jacek Stanisław. Dr Hirschler Mieczysław. Dr Coghen Antoni. Dr Goldhaber Adolf. Dr Danielski Jan. Dr Kramarzyński Mieczysław. Dr Balicki Stanisław. Dr Sobolewski Franciszek. Dr Blumenfeld Henryk. Dr Głowińs.ki Wincenty. Dr Żelazowski Wiktor. Dr Witkowski Edward Dr Kownacki Józef. Dr Loewy Alojzy. Dr Lebedowicz Emil. Dr Sciborowski Kazimierz. Dr Krzyżanowski Kalikst. Dr Bednarski Jan. Dr Schmidt Filip. Dr Kuhn Adolf. Dr Peters Józef. Dr Friedberg Józef. Dr Opieński Jan. Dr Momidłowski Walery. Dr Szajna Józef.

Koncepiści sanitarni: (X ranga)

Dr Kronenberg Karol. Dr Gawlikowski Stanisław. Dr Warzycki Bronisław. Dr Januszkiewicz Ignacy. Dr Slączka Antoni. Dr Teodorowicz Tadeusz. Dr Szczepański Włodzimierz. Dr Pohorecki Władysław. Dr Nycz Henryk. Dr Stokłosiński Franciszek. Dr Borysiewicz Wiktor. Dr Karpiński Stanisław. Dr Żukotyński Franciszek. Dr Krzyszkowski Erazm. Dr Iwański Karol. Dr Bory Julian. Dr Hyżycki Cyryl.

Asystenci sanitarni:

Dr Gold Józef. Dr Haim Lieber. Dr Fuchs Leon. Dr Bąkowski Teofil. Dr Mosler Maksymilian. Dr Biesiadzki Antoni. Dr Milewski Tadeusz. Dr Szaynowski Maryan. Dr Dolnicki Cyryl. Dr Kosiński Leopold. Dr Jastrzębski Aleksander. Dr Piotrowski Edward. Dr Gołębiowski Karol. Dr Mossor Kazimierz. Dr Simon Frydryk.



Spis lekarzy według miejsca zamieszkania.

Kraków.

Dr Ackermann Adam, Szpital św. Łazarza.
Aronsohn Jul., Gertrudy 7.
Batko Józef, Strzelecka 9.
Baurowicz Aleks., Kolejowa 2 (3—4).
Bednarski Adam, Klinika okul.
Bielański G., Studencka 3.
Berger Ludwik, Niecała 1.
Bier Leonard, Strźelecka 7.
Blatteis Jakób, Kolejowa 12 w lecie w Krynicy.
Bobkiewicz Henryk, Mały Rynek 3 (3—4).
Borzęcki Eug., Floryanska 37.
Bossowski Aleksander, Floryańska 35 (3—4). Tel. 292.
Braun Stanisław, Dietla 95. Tel. 221.
Browicz Tadeusz, Krupnicza 5 (3—4). Tel. 197.
Brudzewski Kar, Klinika okul.
Bujwid Odo, Kolejowa 3.
Buszek Jan, Fizyk miasta, Rynek A—B 39 (2—4). Tel. 168.
Buzdygan Mikołaj, Bracka 8 (3—4).
Cercha Maks., Szczepańska 3.
Cholewicz Franciszek, ś. Jana 4 (3—4).
Ciechanowski St., Karmelic. 25.
Cybulski Napoleon, Szczepańska 11.
Czerny Edw., Basztowa 18.
Doboszyński L., Karmelicka 35.
Dobrowolski Stanisł., Klinika chir.
Dobrzański Stef., Krupnicza 9.
Dobrzyński Kaz. Długa 31.
Dr Doliński M., Klin położn.
Domański Stanisław, Szczepańska 9 (3—4). Tel. 108.
Droba Stan. Dietla 95.
Drożdż Bolesław, ul. św. Jana 11 (2—4).
Dziewoński Władysł. Szpital św. Łazarza.
Eichhorn Ferdynand, Dietla 47. Tel. 120.
Eliasiewicz Z. Grzegórzec. 14.
Filimowski Antoni, Grodzka 39 (2—4). Tel. 93.
Filipkiewicz Stef., Kolej. 18.
Flis Kazimierz, Coll. medic.
Fränkel Henr., Starowiślna 42.
Gans Jan, Coll. medicum.
Gawlik Jan, Długa 13.
Gertler Norbert, Gertrudy 18.
Górnisiewicz Zygmunt, Klin. chirurg.
Górski Ks., Mikołajska 11. (3—4).
Grażyński Edward, Zielona 8.
Gwiazdomorski J, Łobzowska 32 (Dom zdrowia). Tel. 67.
Haim Leopold, ś. Anny 9.
Harajewicz Jan, Podwale 14.
Himmelblau Jakób, Szpit. św. Łazarza.
Hirsch Dawid, Długa 10.
Hirsch Herman, Zielona 7.
Jakubowski Maciej Leon, Podwale 10 (3—4).
Jankowski St., Szlak 32.
Jarosz Wład., Rakowicka 1.
Jaugustyn Stanisł., Siemiradzkiego.
Jaworski Walery, Kopernika 2 (3—4).

Dr Jordan Henr., Wiślna 5 (3—4). Tel. 210.
Josse Jan, Sienna 5.
Junger Jak., Krakowsk. 3 (2—4)
Jurowicz Izydor, Stradom 17.
Kaczkowski Karol, Krowoderska 54.
Kaczyński St., Kopernika 12.
Karaś Andrzej Szpital św. Łazarza.
Kaufmann Mich., Grodzka 32.
Kędzior Wawrz., Klin. wewn.
Kirschner Aron, Dietla 55.
Kohn Maksymil., Pijarska 9 (3—4). Tel. 171.
Kopff Leon, Pijarska 9 (3—4); w lecie w Krynicy.
Korczyński Edward, Łobzowska 12 (3—5).
Korczyński Ludomił, Sławkowska 10. (3—4).
Kośmiński Franciszek, Szpital ś. Łazarza (3—4).
Kostanecki K., Batorego 16.
Koy Stan., Floryańska (3—4). Tel. 218.
Kozłowski M., Klin. chirurg.
Kozłowski Sykst., Biskupia 14.
Kraft Kamil, Szp. ś. Łazarza.
Kramarzyński Karol, Pijarska 5 (3—4).
Krokiewicz Antoni, Podwale 1.
Krongold Wilh., Dietla 49.
Kurkiewicz Stanisław, Szpital św. Łazarza.
Kryński L., Franciszkańska. 1.
Krzyształowicz Franc., Kolejowa 3 (3—4).
Kwaśnicki August, Basztowa 4 (3—4) Tel. 252.
Kwiatkowski Stanisł., Klinika wewn.
Landau Jan, Grodzka 69.
Landau Rafał, Dietla 67.
Langie Adam, Sławkowska 20 (3—4).
Latkowski Karol, Szpital św. Łazarza.
Lax Jan, Jasna 5. Tel. 235.
Leinkram Zygm., Szp. ś. Łaz.
Lewkowicz Ks. Szpital św. Ludwika. Tel. 170.

Dr Lustgarten Lud., Grodzka 60.
Lustig Samuel, Krakowska 35.
Łazarski Józ., Dietla 97.
Łepkowski Winc., Straszewskiego 27 (dentysta). Tel. 237.
Łopaciński Mich., Mikołajsk. 2.
Łoniewski A. klin. okul.
Majer Józef, Krupnicza 9.
Majewski Julian, Klin. okul.
Maleszewski Wł.. Klin. położn.
Małaczyński R. Łobzowska 32.
Marcisiewicz Feliks, Wiślna 10 (3—5).
Mars Ant., Szpitalna 19 (2—4). Tel. 35.
Masny Ignacy, Szp. ś. Łazarza.
Matzke Henryk, Szewska 19.
Mayzel Tadeusz Wiślna 2.
Mączka Tomasz, Floryańska 31 (2—4).
Maziarski Stanisł., Coll. med
Mendelsburg H., Wolska 17.
Mikucki Wład., Pańska 6.
Münz Emil, Sławkowska 4. (1—3).
Murdzieński Franciszek, Szpitalna 36 (3—4). Tel. 102.
Nartowski Mieczysł., Rynek główny 43.
Nowak Julian, Dietla 97.
Nowak Zygm., Szp. ś. Łazarza
Nowotny Francisz., Zielona 20.
Obaliński Alfred, Kolejowa 7 (3—4). Tel. 55.
Pareński Stanisław, Wielopole 4 (3—5). Tel. 208.
Paszkowski Stanisław, ś. Anny 7 (3—4). Tel. 132.
Peterseim Leon, Długa 30.
Piątkowski M., Szewska 15.
Pieniążek Przemysław, Bracka 10 (3—5). Tel. 164.
Piepes Wilhelm, Grodzka 18.
Piórko A., Wielopole 12.
Piotrowski Juliusz, Batorego 4
Piotrowski Tymoteusz, klin. chirurg.
Ponikło Stan., Bracka 5 (3—4). Tel. 192.
Poźniak S. Wielopole 15. (2—3).
Raczyński Adam, Rynek główny 45.

Dr Raczyński Jan, Rynek A. B. 45 (3—4). Tel. 207.
Radecki P., Zwierzyniecka 8.
Reifer Ad.
Reiss Władysław, Kolejowa 7 (3—4).
Riedmüller Bol., Klinika chir.
Rosenblatt Em., Basztowa 25 (3—4).
Rosner Aleksander Bracka 13, Tel. 32.
Różecki Józef, Floryańska 24, (3—4).
Rutkowski Maks., Klin. chir.
Safian Łukasz, św. Filipa 4.
Satkowski Zyg., Długa 31.
Schaitter Ign., Grodz. 62 (2—3). Tel. 87.
Schermant Józef, Stradom 23.
Schoengut Stefan, Wiślna 10.
Schuman Franciszek, (dent.) Stolarska 13.
Schneider Ludwik, Floryańska 34 (3—4) Tel. 287.
Schwarz Albin, Floryańska 7. (3—5) l. p.
Sciborowski Wład., Wolska 14 (3—4); w lecie w Szczawnicy.
Seifmann P., Bernardyńska 13.
Seńkowski Michał Koper. 12.
Sędzimir Cz., pl. Matejki 5.
Siedlecki J., Rynek 45. A. B.
Sieradzki Włodzim., Coll. med.
Silberstein Adolf, Agnieszki.
Simon Fryderyk, Kopernika 8.
Skobel Stanisław, Rynek gł. 23 (3—5).
Skórczewski Bol., Batorego 24, w lecie w Krynicy.
Skrzyński S., Bracka 11 (3—4).
Śliwiński Michał, Mały Rynek 4 (3—4).
Słapa Wilhelm, Kolejowa 4. (3—4). Tel. 34.
Służewski Kaz., Retoryka 1.
Smolarski Wład., Długa 4.
Sochacki Leon, Szpital ś. Łaz.
Sokołowski Henr., św. Jana 16 (2—4).
Sołtysik Mieczysław, Rynek kleparski 15.
Spira Rafał, Dietla 52.
Dr Sroczyński Franciszek, Floryańska 38. (10—12; 3—4).
Stahr Eliasz, Sebastyana 17.
Stankiewicz Wikt. Kolejowa 10
Sternbach Dawid, Starowiślna 23.
Stopczański Aleksander, Kopernika 12, zakład chem.
Supiński Edmund, Szpital ś. Łazarza.
Surzycki Józef, Franciszkań. 1 (3—4). Telef. 156.
Süsskind Albert, Stradom 18 (3—5).
Switalski Ludwik, Klinika położnicza, Tel. 27.
Syrop Jak. (dent.), Grodzka 20.
Szewczyk Józef, Floryańska 13
Szponder Wojciech, Szpital ś. Łazarza.
Szymkiewicz Kazim., Rynek gł. 26 (dentysta).
Tokarski St., Dietla 103.
Torczyński Teofil, Szpital ś. Łazarza.
Trzciński Bogusł., Pijarska 2.
Trzebicky Rudolf, Podwale 12 (3—4). Telef. 81.
Tuszyński Ferdynand, Sławkowska 20.
Tyszecki Teofil, Pawia 8, (3 do 4) w lecie w Krynicy.
Unsin Henr., Starowiślna 28.
Wachholz Leon, Basztowa 25.
Wachtel Zygmunt, Grodzka 32.
Walkowski Jan, Długa 20.
Walentowicz And., Poselska 7.
Wąsowicz Z. Szpitalna 6.
Wernicki K., Klinika wewn.
Wicherkiewicz Bolesław, Wolska 11 (3—4).
Wilkosz Aleksander, Mały Rynek 4 (3—4). Telef. 217.
Wiszniewski Ludw., Szlak 40 (3—4). Telef. 211.
Wodniecki Józ., Wielopole 6.
Wróblewski Wincenty, Franciszkańska 4.
Zanietowski Józ., Batorego 1.
Zarewicz Aleksander, Floryańska 40 (2—4).
Zeitner J., Dietla 79 (2—5).

Dr Zoll Józef, Kolejowa 7.
Żuławski Karol, Długa 82.
Telef. 159.
Żychoń Józef, Szewska 10.
Żydłowicz Wł., Floryańska 22.

Dentyści:

Dr Łepkowski Wincenty, dentysta, Straszewskiego 27.
Schuman Franc., Stolarska 13.
Matzke Henryk, Szewska 19.
Piepes Wilhelm, Grodzka 18.
Syrop Jakób, Grodzka 20.
Szymkiewicz Kazimierz, Rynek gł. 26.
Drd Łukaszewicz Karol, św. Tomasza 11 (róg sławkowskiej).
Drd Hrebenda Władysław, Szpitalna 17.
Matuszewski Henr, Stolarska 13.
Dłużyński Jan, Floryańska 12.

Weterynarze:

W. Jackowski Józef, Grzegórzki w. m.
Klich Karol, w. p.
Papée Aleksander, w. m.
Rutkowski Kaz. w. p.

Lwów.

Dr Arnold Winc., Szpital powsz.
Aschkenazy Z., Chorążcz. 13.
Auerbach Em., Krakowska 14.
Bałaban Teodor, Wałowa 7.
Barański A., Chorążczyzna 24.
Baraniecki Roman, Szpital.
Bare̜cz Roman, Teatralna 11.
Beck Adolf, Pańska 14.
Berezowski K., Łyczakowska 3.
Bett Maks., Kazimierzowska 39.
Bieńkowski Bogumił, dent., ul. Kościuszki 8.
Bikeles Guttman, Kopernika 5.
Błotnicki T., Brajerowska 10.
Bylicki Wład., Kościuszki 7.
Chądzyński Jan, Sobieskiego 4.
Chomin Ant., Zimorowicza 3.
Ciszka Edm., Żółkiewska 45.
Czaczkowski J., Zyblikiew. 37.
Czarnik St., Łyczakowska 46.
Czyżewicz Ad., Cłowa 2.
Dr Dębicki Kl., Piekarska 8.
Dekański Stan., Dworzec kol.
Dobiński Włodz., Puławs. 1.
Dubanowicz P., Ormiańska 33.
Dujanowicz, Szpital powsz.
Dukiet J., Sykstuska 35.
Durst Adolf, św. Michała 3.
Ehrlich Dawid, Grodecka 58.
Elektorowicz Emil, Łyczak. 6.
Eliasz Radzikowski St., Kl. w.
Fechter Tadeusz, Szpital p.
Feiersztein Iz., Słowackiego 6.
Feuerstein Neuman, Janowska 9.
Festenburg Edward, Dominikańska 11.
Fiałkowski Lud., Syxstuska 1
Fibich Stanisław, Zielona 5.
Frankowski W. Grodzickich 4.
Frenkl Henr., Pańska 15.
Fuchs F., dent., pl. Maryacki 9.
Gabryszewski Ant., klin. chir.
Gembarzewski Zygm. Jagiellońska 7.
Głuchowski Franciszek.
Gluziński Lesław, Wałowa 14.
Gluziński A., Kościuszki 18.
Głowacki Bol., Batorego 24.
Gońka And., dent., Kopern. 4.
Gostyński Józef, Kościuszki 2.
Gross Karol, ul. Boimów 9.
Grabowski M. Zyblikiewicza 6.
Haisig Karol, Szpital pow.
Hellmann, ul. Jagiellońska 16.
Henzel St., Brajerowska 16.
Hlebowicki Cypryan, Szpital p.
Hojnacki Wł., Słowackiego 2. (3—5).
Hoszard Franc., Kraszewsk. 4.
Hückel J., Zakład chem. lek.
Jana Stan., Wałowa 27.
Janda Franc., Pańska 21.
Jasiński Wł., Kurkowa 3.
Jasiński Adam, Zakład fizyol.
Jaszczurowski Kaz., magistrat
Kaczorowski Bron., Sobiesk. 5.
Kadyj Henryk, ul. Zielona 15.
Kaufman O., Kazimierz. 39.
Kicki Tytus, Kopernika 3.
Klaysy H. Szpital pow.
Kobylański Ant., Strzelecka 2.
Korman J., Karola Ludw. 21.

Dr Kosiński F., ul. Skarbk. 37.
Kosiński L., Grottgera 7.
Kossak Leon, Wałowa 29.
Kowalski Edm., Podzamcze.
Kowalski Michał, Czarnieck. 1.
Kozłowski Br., Klin. chirurg.
Kozierowski E., Kopernika 23.
Krasowski Stanisł., Klin. chir.
Krobicki Tad., Skarbkowska 2.
Krysakowski J., Piekarska 24.
Krygowski T., ulica 3 Maja 10.
Krzyszkowski J., Piekarska 24.
Kucharski Piotr, pl. Akadem. 1.
Kunzek Henryk, Szpital p.
Kwiatkiewicz Stan., pl. Bernardyński 12.
Lachowicz Zdzisław, Trybunalski pl. 1.
Landau F., Karola Ludwika 37.
Lilien Norbert, 3 maja 10.
Lewin Adolf, Gródecka.
Lateiner Em., Kopernika 9.
Legeżyński Wiktor, Żółkiewska 65.
Leńko Zenon, Szpital p.
Liekendorf Ign. Kurkowa 2 a.
Lukas Ad., l. sąd. Blachar. 8.
Ładniewski Sz. Barska 6.
Łopacki L., Chorążczyzna 13.
Mach Andrzej, Łyczakowska 8
Machek Em., Akademicka 11.
Mahl Jakób, Jagiell. 24.
Majewski Ad., Pl. św. Zofii 1.
Marischler Jul., Klin. Wew.
Mayer Józef, Halicka 15.
Margulies Maks, Gródecka 3.
Markiewicz D., Szpital pow.
Mehrer Henr., Jagiell. 13.
Merczyński Em., Kopernika 1.
Merunowicz Józef, c. k. Protomedyk, Zamoyskiego 18.
Meschel J., Szpital powsz.
Mosing Kaz., Wałowa 13.
Mukowicz E., Kopernika 22.
Niemczynowski Tad., Szp. p.
Niemiłowicz Wł., Zakł. ch. lek.
Obrzut Andrz., Zakł. anat. pat.
Obtułowicz F., 3-go Maja 21.
Opolski Wiktor, Wałowa 13.
Padalewski A., Akademicka 3.
Pajączkowski W., Pl. Akad. 2.
Papée Jan, Piekarska 4.

Dr Pawlikowski A, Chorążcz. 2.
Penzias Samuel, Bernsteina 10.
Pilecki Z., Szpital p.
Piotrowski G., Akademicka 5.
Pisek Wilh., Jagiell. 12.
Pivel Edward, Boimów 4.
Pilewski Oskar, Kopernika 9.
Podlewski K., Chorążcz. 16.
Polański Stan., Szpital p.
Prus Jan, Kościuszki 7.
Praschill Tad., Piekarska 24.
Rapaport Józef, Grodecka 10.
Rapp Leon, Piekarska 15.
Reinhold Zygm., Sykstuska 23.
Reinhold Jon., Sykstuska 23.
Reitzes D. jun., Kopernika.
Reitzes D., Skarbkowska 27.
Rencki Roman, Klin. wewn.
Roicki Ant., Sokoła 1.
Rosenzweig Leo, Sykstuska 6.
Rosner Jan, Głowa 2.
Rosner Ig., l. m., Sykstuska 14.
Rożański J. Kraszewskiego 11.
Rubinstein N., Łyczakowska.
Rydygier Lud., Kościuszki 16.
Sawicki E., Mochnackiego 10.
Schellenberg L., Kopernika 22.
Schmelkes M., Kazimierz. 43.
Schmidt E., Akademicka 11.
Schramm Hilary, Sykstuska 22.
Selzer Józef, Sykstuska 4.
Serbeński Wal., Batorego 30.
Serkowski Rom., Kurkowa 5.
Sielski Szczęs., Akademicka 8
Sieradzki A., Chorążcz. 14 B.
Silberstein S, Sykstuska 34.
Singer Menele, Kotlarska 1.
Skałkowski Bron., Kościuszki.
Smitowski M., Sobieskiego 7.
Sobierański W., Zakł. farmak.
Sochanik S., pl. Bernardyńs. 15.
Sołowij, Mickiewicza 3.
Sochański J., Pańska 2.
Spalke Zygmunt, Grodzick. 4.
Stachiewicz T., Pl. Maryacki 8.
Stankiewicz Ferd., Pańska 27.
Stark J., Pl. Gołuchowsk. 3.
Starzewski Józef, Wałowa 4.
Stauber Salom., Żółkiewska 2.
Steinhaus Józef, Sykstuska 21.
Stella-Sawicki Jan, ins. szp. Kurnicka 13.

Dr Strojnowski Edw., Plac Maryacki 6 i 7.
Świątkiewicz Michał, Grodzickich 1.
Świątkowski Jan, Zakład Dra, Dobińskiego.
Świątkowski Stef., Szp. powsz.
Swierzawzki Leon, Zakł. anat.
Szuszkiewicz Piotr, lek. polic. Plac Kapitulny 3.
Szpilman Józef, dyr. szk. wet.
Sztembarth Celest., Bator. 26.
Szulisławski Ad., Kilińskiego 2.
Szydłowski Zdzisław, Sykstuska 22.
Tabor Bron., Akademicka 20.
Tatarczuch Władysław, l. m. Kołątaja 6.
Trzcieniecki Kazimierz, Kopernika 14.
Uhma Czesław, Lindego 7.
Wachtel A., Bernardyńska 3.
Wallach Don, Kar. Ludw. 35.
Walsleben Teod., Kar. Ludw. 3.
Węclewski Tadeusz, Garncarska 16.
Wolisch Alfred, Kościuszki.
Wechsler Emil, Wałowa 23.
Wehr Wiktor, 3-go Maja.
Weigel Józef, Akademicka 20.
Weiss Adolf, Akademicka 3, (dentysta).
Wernicki Józef, Batorego 30.
Wiczkowski J., Kościuszki 4.
Widman Oskar, pr. szp., Grodzickich 2.
Wojciechowski Bruno, Klin. chirurg.
Zajączkowski Julian, Szpital powsz.
Zakrzewski J, Słowackiego 5.
Zakreys Franc., Grodecka 50 B.
Zavadil Teofil, Akadem. 20.
Ziembicki Grzegorz, 3 Maja 5.
Zion Oswald, Kołątaja 3.
Zgórski Kazim., Kopernika 16
C. Beschloss M, Żółkiewska 29.
Chilf Sam., Sobieski 13.
Gabel Hil., Sobieskiego 26.
Grabscheid Max, pl. Krakowski 10.
Krainer Eman., pl. Krakow. 7.
C. Kurzer Lazar, Pl. Krakow. 12.
Lateiner Jak., Żółkiewska 65'
Latainer Leon, Karol. Ludw. 79.
Letz Samuel, pl. Gołuchowskich 15.
Lisowski Maryan, dentysta pl. Trybunalski 1.
Madeyski Edward, ortoped. pl. Smolki 5.
Mark Sal., pl. Maryacki 8.
Rosenkranz Maur., Batorego 6.
Weiss Ign., Akademicka 3.
Zawirski Konst., Batorego 14.
Zrogowski Jan, Batorego 6.
W. Barański Antoni Prof., Chorążczyzna 24.
Błoch Józef. Sakramentek 4.
Harasymowicz Dyonizy, Łyczakowska 4.
Kubicki Leon, w. m. Sapiec.
Kretowicz Paweł, n. szk. w.
Kulczycki Włodzim.
Królikowski Stanisław.
Lang Henr., Akadmicki pl. I.
Markowski Tomasz.
Markowski Zyg., Szkoła weter.
Piotrowicz Stan., " "
Sang Andrzej, Panieńska 6.
Silberman Jak., Szkoła weter.
Sochaniewicz Teof., Sakram. 3.
Timoftiewicz Ludwik, Jabłonowskich 2.
Zagórski Józef Antoni, Szkoła weteryn.
Szpilman Joz. Dr. Prof.

1. Pow. Bialski.

D. Nycz Wincenty, Biała l. p.
Bogdanik Józ., " pr. szp.
Kapelusz Eug., " l. szp.
Kwieciński Maciej, "
Hess Ernest, "
Sroczyński Jul., "
Steuer Alfred, "
Długołęcki Ferd., Kęty l. m.
Dworzański Karol "
Garbusiński Sabin, "
Łucki Sas Julian, Oświęcim.
Schlank Maurycy " l. m.
Slosarczyk Antoni, "
Wechsler Leopold, "
Keller Rajmund, Wilamowice

Dr Miodoński Fr., Buczkowice.
C. Spelda Aleksander, Biała.
W. Dziurzyński Teofil, w, p.

2. *Pow. Bobrecki.*

D. Dorożyński Jak., Bóbrka. l. p.
Bober Jan, Chodorów.
Gabryszewski Tad.. Bóbrka.
Jasilkowski Maryan, Strzeliska nowe.
C. Sochacki Fel., Chodorów l. k.
Handt Izydor „ l. m.
Roth Wolf, Bóbrka.
Sternberg Bern., Strzeliska.
W. Kruczkowski S. Bóbrka w. p.

3. *Pow. Bocheński.*

D. Pietrzycki Ant., l. p. Bochnia.
Fränkel Józef Bochnia.
Górski Czesław, „ l. sal.
Nodzyński Bolesł., „ Sek. sz.
Oświęcimski S., Bochnia pr. sz.
Roth Alojzy
Gąsiorek Franc., Łapanów
Rutowski Klemens, Łąkta.
Majewski Tad., Niepołomice.
Łukasiewicz Walery, Wiśnicz
Olszewski Bronisł., Wiśnicz.
C. Wieselman Mor., Wiśnicz l. m.
Kohn F.
W. Fertig Zygm., Bochnia w. p.

4. *Pow. Bohorodczański.*

D. Hyżycki Cyryl, as. sanitarny.
Ferensiewicz M., Bohorodcz.
Scherp Dawid, Łysiec.
W. Lang Henryk, w. p.

5. *Pow. Borszczowski.*

D. Goldhaber A., Borszczów l. p.
Mosler Maksymilian as. sanit.
Jarosiewicz Roman, Borszczów
Kittner Jakób,
Feuerstein Lejz., Korolówka
Altmann Zygm., Jezierzany.
Kraus Adam, Mielnica.
Krzyształowicz Aug., Skała.
Seidner Abraham, Skała.
C. Pöller Herman, Skała.
Mintzeles Lejs., Ujście biskup.
W. Tychowski W., Borszczów w. p.

6. *Pow. Brodzki.*

D. Sobolewski Franc., Brody l. p.
Aufrecht Ozyasz, Brody.
Jung Wilhelm, Brody.
Jaroszyński W., Szczurowice.
Kalach Feliks, Brody.
Leiblinger Fel., Brody, l, m.
Schapira Aleks., Brody l. sz.
Sołtysik Stan., „ pr. sz.
Strumiński Adam, „
Madejski Wł., Pieniaki l. s.
Czerski Teofil, Toporów.
Ustrzycki Julian, Podkamień.
Landesberg Mojżesz, Założce.
C. Grünfeld Iz., Brody l. m.
Nussbaum Melchior, Podkamień l. m.
Rager Izydor, Założce.
Rosenbaum Leon, Łopatyn l. m.
W. Lubliner Leon, Brody, w. p.

7. *Pow. Brzeski.*

D. Nycz Henryk, Brzesko l. p.
Bernacki Franc., Brzesko,
Bernadzikowski Sz., „
Michalik Kazimierz, Radłów.
Grzybczyk Stan., Szczurowa.
Łowczowski Wiktor, Wojnicz l. m.
Kisielewski Józef, Zaklicz. l. m.
Kluczyński Zbig., Zaklicz.
Janczy Fr., Czchów.
C. Czernek Henr., Wojn. l. m.
W. Kisiel Daniel, Brzesko w. p.

8. *Pow. Brzeżański.*

D. Skibicki Adam, lek. pow.
Teitelbaum Melech, Brzeżany.
Kowenicki Adam, Brzeżany.
Falk Bär, Brzeżany.
Uranowicz Tadeusz, l. m. „
Zauderer Albert, pr. szp. „
Barban Chaim, Kozowa.
Biliński Bogdan. Kozowa l. k.
Fleischman Adolf, Kozowa.
C. Łucyk Jakób, Kozłów.
W. Sigal H., Brzeżany w. p.

9. *Pow. Brzozowski.*

D. Lic Henr., Brzozów l. p.
Niziołek Paweł, Brzozów.

D. Benoni Ferdynand, Dynów.
Meth Sz., Dynów.
W. Małecki M., Brzozów w. p.

10. Pow. Buczacki.

D. Hirschler Miecz., Buczacz l. p.
Kroo Józef, „
Krzyżanowski Edw., „ l. m.
Nacht Fabiusz, „
Feller Aron, „
Mogilnicki, „
Kromer Józef, Koropiec l. o.
Sokal Majer, Jazłowiec.
Koerner Ed., Monasterzyska.
Bobek Jan, Potok Złoty.
C. Mosler Mojżesz, Buczacz.
Adler Szymon, Monaster. l. m
W. Maykowski B., Buczacz w. p

11. Pow. Chrzanowski.

D. Berggrün Alfr., Chrzanów l. p.
Klein Leon, „ l. m.
Rieser Adolf, „
Woynarowski Kazimierz. „
Damski W., Jaworzno l. gór.
Hochbaum Oskar, Jaworzno.
D. Dura Józef, Krzeszowice l. s.
Schneck Karol, Szczak. l. f.
Steinkeller Hen., Trzebin. l. m.
Medwey Aleks., Siersza.
Bednarski J., Alwernia.
Murczyński Wład., Bobrek.
W. Ochnicz Michał, Chrzan. w. p.

12. Pow. Cieszanowski.

D. Peters Józef, Cieszan. l. p.
Jüngst Wacław, Narol l. o.
Rosenblüth Ef., Lubaczów l. m.
Szymański Henryk, Lubaczów
Müldner Józef, Oleszyce.
C. Rotter As., Cieszanów l. m.
W. Serwacki Michał, Cieszanów w. p.

13. Pow. Czortkowski.

D. Wągrowski K., Czortków l. p.
Bubeniczek Franc., em. lek. pułk. Czortków.
Hausvater Jakób, Czortków.
Blaustein Józef, „
Stoekl Adolf, Czortków l. m.
Lutyński L., Jagielnica l. fabr.
D. Rosenzweig Lejz., Jagielnica.
Pierzchała Kaz., Białobożnica.
C. Oestersetzer Ad., Czortków.
W. Marko Dymitr, Czortków w. p.

14. Pow. Dąbrowski.

D. Kramarzyński Mieczysł., Dąbrowa l. p.
Millet Abraham, Dąbrowa.
Zaręba Ant., l. m. sąd.
Rudnicki Karol, Szczucin l. m.
Przybyszowski W., Żabno.
C. Kluczycki Wit., Mędrzechów
W. Szczerba Jan, Dąbrowa w. p.

15. Pow. Dobromilski.

D. Bieńczewski Aleks., Dobromil l. p.
Cwiklicer Ludw., Dobr. l. m. sa.
Puchalski Szczepan, Dobromil.
Marynowski Józef, Bircza.
Górski Stan., Robotycze l. o.
C. Brauner Leon, Dobrom.
W. Dötsch Fr., Dobromil w. p.

16. Pow. Doliniański.

D. Borysiewicz Wikt., konc. san.
Kotłowski Stan., Dolina l. m.
Kosterkiewicz J., „ l. Salin.
Nowak Józef, Wygoda l. f.
Berwid Bol., Dolina.
Sekanina Jan, Perehińsko.
Ozarkiewicz, Rożniatow. l. o.
Krzyształowicz A., Wełdziz. l. o.
Podłuski Mikołaj, Bolechów l. m. i kol.
Blumenthal Jakób, Bolechów.
C. Kujłowski Leon, Bolechów l. sal.
W. Fedorowicz Wł., Dolina w. p.

17. Pow. Drohobycki.

D. Janowski Ignacy, Drohobycz l. p.
Dolnicki Cyryl as. s. „
Antoniewicz Włodz. l. m. „
Feuerstein H., „
Pelczar Zenon, „
Tiegermann Em., „
Friedmann Henr., „

D. Wilder Izydor, Drohobycz
Lechowski Wik. „
Schechner Mich., Drohobycz.
Sobieszczański Ludwik, Medenice.
Zieliński Tad., Podbuż, l. o.
Bermann Dawid, Borysław.
Löw Bernh., Borysław l. górn.
Tenner Ignacy, Schodnica.
Dwernicki Stanisław, Schodnica.
C. Reich Baruch, Drohobycz l. m
Rosenöhl Joach. „ l. kol.
Kelhofer Sam., Borysł. l. m.
W. Łucki Jan, Drohobycz w. p.

18. Pow. Gorlicki.

D. Frydman Z. Gorlice l. p.
Bielewicz Feliks, „ l. m.
Frühling Marc., „
Kretowicz Walenty „
Neumann Eugen. „
Przesmycki Jan „
Wroński B., em. l. p. „
Katyński Ludwik, Biecz l. m.
C. Koller Jerzy, Gorlice l. m.
W. Biliński Włodzimierz, Gorlice w. p.

19. Pow. Grodecki.

D. Balicki Stan., Gródek l. p.
Tyszkowski Leon, Gródek.
Geller Michał, Lubień.
Udziela M., Janów l. o.
C. Landau Ad., Gródek.
Schöps Ignacy, Janów.
W. Lille Ozyasz, Gródek w. p.

20. Pow. Grybowski.

D. Jendel Sausenhofen Ignacy, Grybów l. p.
Jakubowski Adam, Grybów l. m.
Kurzyniec Wojciech, „
Mańkowski Kaz., Ciężkowice.
Potok H. „
Trelski Mikołaj, Ryglice l. m.
W. Hirsch Herm., Grybów w. p.

21. Pow. Horodeński.

D. Schmidt Fil., Horodenka l. p.
Palester Henr., „ l. m.
D. Kanafass Ozyasz, Horodenka.
Roszko Antoni, Horod. l. sz.
Madejski Boles., Kopeczynce,
Bujalski Maryan, Obertyn.
C. Burnatowicz Rom., Obertyn l. m.
W. Skuciński Jan, Horodenka w. p.

22. Pow. Husiatyński.

D. Pohorecki Władysław, Husiatyn l. p.
Korolik Tomasz, Husiatyn.
Auerhahn Wilh. Chorostków.
Wilson Rysz., Kopeczyńce.
C. Hładij Sz., Chorostk. l. m.
Margulies Elias, Husiatyn.
Rares Izydor, Husiatyn l. m.
Siebner Nath., Kopyczyńce
Sobelsohn Daw., Probużna l. m.
W. Nowicki Józef, Husiat. w. p.

23. Pow. Jarosławski.

D. Marynowski Miecz., Jarosław l. pow.
Dietzius Adolf, „ lek. m. kol.
Feldmann Marek, „
Friedwald Abr., „
Meissels Zygm., „
Mach S., „
Plech Aur., Jarosł. em. l. p.
Rossberger Sal. Jarosław.
Trzaskowski Jul., Jarosław.
Turzański Grzeg. „ l. m.
Grossek Zenon, Moszczany.
Babka Wacław, Radymno.
Schmeidler Leon, „ l. k.
Malik Józef, „
Jastrzębski Walery, Sieniawa.
Dawid M., Sieniawa.
Rodzoń Wład., Pruchnik.
C. Ackerbauer Schmerl., Jarosł.
Becher Salom., Jarosław.
Thalheim Joachim, Pruchnik l. m.
Morecki Pink., Sieniawa l. m.
W. Kwieciński St., Jarosł. w. p.

24. Pow. Jasielski.

D. Biesiadecki Jan, Jasło l. p.
Szaynowski Maryan, „ as. sa.

D. Cięglewicz Stan. Jasło
Hiener Aleks. „ l. m.
Kadyi Józef, Jasło s. sz.
Macudziński Wal., Jasło pr. sz.
Pawlicki Teodor, Jasło.
Gałuszka Józef, Kołaczyce.
Roth Józef, Krempna.
Brill Krystyn, Żmigród.
W. Pawlikiewicz Jan, Jasło w. p.

25. Pow. Jaworowski.

D. Hordyński Andrzej, Jaworów l. pow.
Orski Jan, Jaworów.
Gracka Józef, Krakowiec l. s.
Blech Bernard, Wielkie Oczy.
C. Bendel Zygm., Jaworów.
Gabel Rubin „
W. Bernstein Józ., Jaworów w. p.

26. Pow. Kałuski.

D. Wurst Adolf, Kałusz l. p.
Kurowiec Jan „
Arnold Marek, Kałusz.
Jastrzębski Julian, Wojniłów.
C. Kiczeles Herm., „ l. kol.
Finkelstein Maur. „ l. m.
W. Hryniewiecki Emilian, Kałusz w. p.

27. Pow. Kamionecki.

D. Gawlikowski St., lek. pow.
Stupnicki Wł., Kamionka l. m.
Nadel R.. „
Czerkawski Jul., Dziedziłów.
Ciuk Aleks., Radziechów.
Prebendowski Stanisław, Radziechów.
Pawluk Bazyli, Radziechów.
Zaorski Bronisław, Busk.
C. Raps Maks., Kamionka.
Siegelbaum Jakób, Busk.
W. Kałkowski Józef, Kamionka w. p.

28. Pow. Kolbuszowski.

D. Ciepielowski Kazim., Kolbuszowa l. p.
Billig Eliasz, Kolbuszowa l. m.
Woś Michał, Sokołów l. m.
Bukowski Piotr, „
Dornfest Izydor, „

D. Szóstkiewicz St., Majdan l. m.
W. Wędrychowski J., Kolbuszowa w. p.

29. Pow. Kołomyjski.

D. Rosner Maks., Kołomyja l. p.
Silberstein Izydor, Kołomyja.
Głaczyński Wł., „ pr. sz.
Hulles Jakób „
Jaworski Bolesł „
Kobryński Włod., „
Lewicki Zenobiusz, Kołomyja.
Piaskiewicz Wł., „ l. m. i k.
Stauber Zygmunt „
Rosenheck Sal. „
Sysak Gabryel „
Zaleski K. „
Vincenz Aleks., Peczeniżyn.
Kumer L., Jabłonowa.
Schorsz Józ. „
Morawski Mateusz, Gwoździec.
C. Berger, Kołomyja.
Reder Eman., „
Mazacz Jan, Kołomyja.
Terner Hersch „
Zaleski Antoni „
W. Machalski, Kołomyja w. p.

30. Pow. Kosowski.

D. Coghen Antoni, Kosów l. p.
Tarnawski Apolinary, Kosów.
Bażant Wacł., Kosów l. sal.
Frisch Józef, Kosów.
Skomorowski Jan, Kuty l. m.
Soniewicki Teodor, Żabie.
C. Rudich Leon, Kosów.
Berger Adolf, Kutty.
W. Koniński Karol, Kosów w. p.

31. Pow. Krakowski.

D. Bielański G., Kraków l. p.
Haim Leopold, a. s.
Komorowski B., Zwierzyniec.
Malinowski G., Czernichów.
Topoliński Henryk, Prądnik biały.
Ziarko Jan, Prądnik czerw.
Królikowski Jan, Grzegórzki.
Staniszewski Julian, Liszki l. o.
W. Klich Karol, Kraków w. p.
Rutkowski K. „ „ „

32. Pow. Krośnieński.

D. Slączka Antoni, Krosno l. p.
Humiecki Mod., Krosno.
Kocay Aleks., Krosno.
Mazurkiewicz Dyon., Krosno
Wain Jan, Krosno.
Kropaczek Wilhelm, Dukla.
Reiss Karol, Dukla l. m.
Przysłopski Jakób, Korczyna
Rościszewski E., Iwonicz.
C. Horak Karol, Dukla.
W. Szydłowski Zenon, w. p.

33. Pow. Łańcucki.

D. Witkowski Edw., Łańcut l. p.
Fleszar Jan, Łańcut l. m.
Sawicki Ant., Kańczuga.
Zasacki Stanisław, Kańczuga.
Nidecki Apolin., Leżajsk l. m.
Michalik Józef, „
Zawilski Stanisław, „
Iłowiecki Mat., Przeworsk.
Koncewicz Jan „ l. m.
Smyczyński J., Przeworsk.
Lanes Salomon, Żołynia.
Tryniecki Bol., Grodzisko.
C. Arzt Ignacy, Łańcut l. sk.
W. Dulęba Maryan, w. p.

34. Pow. Limanowski.

D. Ściborowski Kazim., l. p.
Kruk Kazim., Limanowa.
Herzig Naftali, Mszana. dolna.
Wojtowicz Edmund, Mordarka.
Orzeł Józef, Ujanowice.
W. Atlas Herman w. p.

35. Pow. Liski.

D. Jabłoński Jacek, Lisko l. p.
Robel Wiktor, Baligród l. m.
Jaremkiewicz Mich., Ustrzyki.
Heftler Natan, Ustrzyki.
Lenartowicz Roman, „
Kłuszyński Karol, Lisko.
Dulęba, Lutowisko.
C. Freysinger Józ., Lisko l. m.
Propst Jakób, Lutowisko l. m.
W. Audykowski M., Lisko w. p.

36. Pow. Lwowski.

D. Obtułowicz Ferd., Lwów l. p.
Kolhberger, Kulpark. s. sz.
Maliszewski H. „ pr. „
Neusser Gust. „ dyr. sz.
Woszczyński J., Kulpark. p. sz.
Kruszyński St. „ „
Gawacki Kar., Jaryczów nowy.
Budzynowski Tad., Jaryczów.
Acker Sal., Szczerzec.
Stanowski Karol, l. f. Winniki.
C. Urich Salomon, Szczerzca.
W. Lang Henryk, Lwów w. p.

37. Pow. Mielecki.

D. Warzycki Br., Mielec as. san.
Bąkowski Teofil, Mielec a. s.
Kijas Błażej, Mielec em. l. p.
Lorentski And., Radomyśl.
Staniszewski Wład., Mielec.
Sternberg Józef, Mielec.
Cymbler Waleryan, Radomyśl.
Jarocki Piotr, Radomyśl.
C. Schabus Em., Mielec l. m.
W. Łukaszewski Andrz., Mielec w. p.

38. Pow. Mościski.

D. Lebedowicz Em., Mościska l. p.
Rokossowski M., Sądowa W.
Kosz Kornel, Krukieniec l. o.
Langer Józef, Mościska.
Willer Abraham, Medyka.
C. Korner Wilh., Mościska l. m.
Raab Hen., Sąd. Wisznia l. m.
W. Grochowski Kar. Mośc. w. p.

39. Pow. Myślenicki.

D. Blumenfeld Henryk, Myślenice, l. p.
Konarzewski J., Sułkowice l. o.
Łodziński Wikt., Myśl. l. m.
Dereniowski Bol., Jordanów l. m.
Uchacz Bł., Maków l. sk.
Steinberg Bernard, Maków.
Zduń Józef, Skawa.
Zduń Jan, Raba wyżnia.
Lang Otokar, Rabka l. o.

W. Vergesslich Joz., Myślenice w. p.

40. Pow. Nadworniański.

D. Szajna Józef, Nadwórna l. p.
Last Szymon, Nadwórna.
Bogdański Bronisł., Delatyn l. m. i sal.
Połończyk, Delatyn.
Bibring Szym., Nadwórna.
C. Feuerstein Maur., Nadwórna l. m.
W. Nestajko Euz., Nadwórna w. p.

41. Pow. Niski.

D. Loewy Alojz., Nisko l. p.
Bresiewicz Stan. Nisko l. g.
Hernich Franc., Rudnik l. m.
Reik Jakób, Ulanów.
Hand Jonatan, Ulanów,
C. Hand Saul, Ulanów l. m.
W. Piskorski Jan w. p.

42. Pow. Nowosądecki.

D. Filewicz Jan, N. Sącz l. p.
Czapliński St., N. Sącz pr. szp.
Kijas Tadeusz, "
Płochocki Tadeusz, "
Lehman Józef, "
Kołączkowski J., w l. Szczawn.
Kosterkiewicz Franc. "
Kozubski Ludw., N. Sącz l. k.
Ameisen Maurycy, "
Zieliński Edward, "
Mohr Dawid, "
Richter Józef, "
Silberman Leon, "
Dziembowski Józef, Muszyna.
Solecki Jan, Piwniczna.
Kmietowicz Fr., Krynica l. g.
Ebers Henryk, Krynica.
Roth Władysław, Krynica.
Chilewski Aleks., S. Sącz l. k.
Gawełkiewicz Leop. " l. k.
C. Zauderer Maur., N. Sącz.
W. Sołtykiewicz Jan " w. p.

43. Pow. Nowotarski.

D. Bednarski Jan. N. Targ l. p.
Schein Herman " l. m.
Langsam Gutman, N. Targ.
Hammerschlag R., Krościenko.

D. Chramiec And., Zakopane.
Chwistek Bronisł. "
Piasecki Wenanty, "
Piasecki Eugeniusz. "
Beaurain Karol "
Florkiewicz Wład., "
Gaik Jan "
Hawranek M., "
Kruszyński St., "
Janiszewski I., "
Tyszkiewicz Winc., "
Zatlokal R., Czarny Dunajec.
W. Miziura Andrz., N. Targ w. p.

44. Pow. Pilzneński.

D. Januszkiewicz Ignacy (syn.), Pilzno.
Fuchs Leon, as. s.
Januszkiewicz Ign. (ojc.)Pilzno
Mydlarski Wład., Pilzno.
Czerwiński Kaz., Brzostek.
W. Orzechowski Mar., Pilzno.

45. Pow. Podgórski.

D. Dębowski M., Podgórze l. p.
Aronsohn Sam., "
Dika Hubert "
Goldberger Izaak "
Kepler Paweł "
Pancewicz Izydor Podgórze
Smoragiewicz Kaz. " l. m.
Świątek Winc. " l. k
Sumorok-Fegler K. Dębniki.
Nawrat Stanisł., Skawina.
W. Olbrycht P., Podgórze, w. p.

46. Pow. Podhajecki.

D. Krzyżanowski Kalikst, Podhajce l. p.
Choróbski Stan. pr. szp.
Salpeter, Podhajce.
Landau Aron, Podhajce.
Zirhoffer Karol, Wiśniowczyk l. o.
C. Sternschuss Henr., Podhajce.
W. Mikolaschek Jan, Podhajce w. p.

47. Pow. Przemyski.

D. Dzikowski Zygmunt, Przemyśl l. p.
Ciechański A., Przemyśl s. szp

Grabscheid Mojż., Przemyśl.
Keller Maurycy, „
Kiebuziński Baz., Przemyśl.
Kutna Samuel, „
Lityński Luc., „ l. k.
Madejski Józef pr. szp.
Mannheim M., l. k. chor.
Michalik Franc., „
Pordes M., „
Schoeffer Franc., (dentysta).
Szyszkowski Mich., Przemyśl.
Smolarski Zygm., „ l. m.
Trybulec Franciszek, „
Ziemiański Leon, „
Salay Przem., „
Godłowski Aleks., Dubiecko.
Ruczka Stan., Niżankowice.
C. Chilf Joach., Przemyśl (dent.).
Schnitzer, „ „
Biber Maur., „ sek. szp. i więz.
Salwer Joachim, Przemyśl.
Talheim Joachim, „
W. Fried Ferd., Przemyśl w. p.

48. Pow. Przemyślański.

D. Teodorowicz Tadeusz, Przemyślany l. p.
Barbag Herman, Przemyślany.
Moch Jan, Gliniany.
Mendlowski Wł., Gliniany.
Hordyński Stan., Baczów.
C. Kostmann Ign., Przemyślany l. m.
Kümmermann Sal., Gliniany.
Sternberg Józef, Przemyślany.
W. König Pinkas, Przemyślany w. p.

49. Pow. Rawski.

D. Lisiński Ludw., Rawa l. p.
Dadlez Julian, „
Ożarowski Sanisław, Uhnów.
Miczulski Antoni, Niemirów,
Jaciów Mikołaj, Magierów.
C. Elner Mark., Niemir. l. m.
Herold Izydor, Rawa.
Hirsch Henryk, Lubycza.
Kibitz Bernard, Uhnów.
Kibitz Natan, Rawa.
W. Szymański Antoni, w. p,

50. Pow. Rohatyński.

D. Wasylewski Tyt., Rohatyn l.p.
Schaff S., „
Terlecki Ant., „ l. m.
Porycki Bronisł., Bukaczowce.
Halarewicz B., Bołszowce l. m.
Gwozdecki Teofil, Lipica d. l.o.
Hanakowski Włodz., Bursztyn.
C. Goldschneider Jak., Bursztyn.
W. Weissberg Abr., Rohatyn w p.

51. Pow. Ropczycki.

D. Sczepański Włod., Ropcz. l. p.
Białkowski Wład. „
Roller Fryderyk, „ l. m.
Bentkowski Zygm., Dębica.
Nowak W. Dęb ca.
Sędzielowski Fr. Sędziszów.
Kronfeld Herman, „
C. Benda Ant., Dębica l. m i k.
Reiss Eliasz, Dębica.
Sztolzenberg Kar., Sędzisz.
W. Panek Jan, Ropczyce w. p.

52. Pow. Rudecki.

D. Żelazowski Wiktor, l. p.
Śnieżek Ludwik, Rudki.
Maciulski Józef, Kołbajówce.
Jakliński Leon, Komarno l. sk.
Blauer Teodor, Komarno.
W. Weissberg Adolf, Rudki w. p.

53. Pow. Rzeszowski.

D. Danielski Jan, Rzeszów l. p.
Bujniewicz Jakób. „
Elsner Hirsch „
Fiałkowski Wojc., „
Grodecki Franc., „
Głuszkiewicz Włod., „
Jabłoński Stan., „ pr. sz.
Kraus Herman, „
Niesiołowski Wł. „
Herz Emanuel, „
Segel Edward, „
Zagórski Ad., „ l. m.
Koepel Henryk. „
Kolasiński Alfons, „
Teller Józef, Rzeszów.
Sieniewicz Mich. Błażowa l. m.
Biliński Mieczysław, Tyczyn.

D. Dobrowolski Adam, Głogów.
C. Bernfeld Leon, Tyczyn l. m.
Herzum Józ., Głogów l. m.
Reiner Iz., Rzeszów.
Rotter Herm., „
W. Rasp Karol, Dr med., Rzeszów w. p.

54. Pow. Samborski.

D. Skalski Wł., Sambor l. p.
Biegelmayer Alf., „ p. s.
Chrząszczewski Woj., Sambor.
Dębicki Karol „
Klauber Adolf „
Markiewicz Henryk „
Waligórski Czesław, „
Kędzierski Wład., Topolnica.
Jessyp Aleksy, Sambor.
Dreifach Izydor, Łąka.
C. Bardasch Maurycy Sambor.
W. Rożankowski Jan, Sambor w. p.

55. Pow. Sanocki.

D. Czyżewicz Wład., Sanok l. p.
Piotrowski Edward, „ as. s.
Drewiński M., „ l. szp.
Edelheit Zygmunt „
Kozłowski Emil, „ l. m.
Zaleski Karol, „ l. w.
Lemer Tytus „
Krynicki Józef „ l. m.
Herzig Fryderyk.
Hendrychowski Stan. Jaśliska.
Bielecki Ign., Rymanów.
Eisenstein Joachim, Rymanów.
Galant Józef, Zagórz l. k.
Jodłowski Jan, Zarszyn.
C. Stangenhaus Józ., Sanok s. szp.
Atlas Sal., Bukowsko l. m.
W. Wiliński Jan, Sambor w. p.

56. Pow. Skałacki.

D. Iwański Karol, Skałat l. p.
Mizes Izydor, Skałat.
Wojtkowski Jan, „
Sereth Izydor, Grzymałów.
Schmetterling Adolf, Grzymałów.
Dawid Salom., Podwołoczyska.
Türkel Sam., Podwołoczyska.
D. Swiderski Bruno, Podwołocz.
Gottfried Mojżesz, Skałat.
C. Bardach T., Touste.
Berger Eliasz, Podwołocz.
Starwer Maurycy, Skałat.
Metal Izaak, Podwołocz. l. m.
W. Przykopa Rudolf, Skałat w. p.

57. Pow. Śniatyński.

D. Werner Kar., Śniatyn l. p.
Senensieb Marek, Śniatyn.
Lic Feliks, Zabłotów.
Langbang Boruch, Śniatyn.
Mehrer Izydor, Śniatyn l. m.
C. Pomeranz Izydor Śniatyn.
Berger Aron, Śniatyn.
W. Janoniez Stefan, Śniatyn w. p.

58. Pow. Sokalski.

D. Głowiński Winc., Sokal l. p.
Jajus Miron, „ l. m.
Łuszczkiewicz J., „
Urech Marek, „
Kurasiewicz Józef, Bełz.
Piżl Bronisław, Tartaków.
Frostig Henryk, Bełz.
Feuerstein El., Krystynopol l. m.
C. Markl Józef, Waręż l. m.
Pordes Sal., Krystynopol.
Blum Zygmunt, Bełz.
W. Eitelberg Br., Sokal w. p.

59. Pow. Stanisławowski.

D. Wolański Kaj., Stanisł. l. p
Jastrzębski Aleks. „ as. s.
Berghof Feliks. „
Boral Henryk „
Birer Jakób, „
Csessnak Julian „
Dawidowicz Emil, „
Drzewicki Stefan, „
Rubinstein Jakób, „
Goldhaber Jak. „ l. k. ch.
Konkolniak Grze., „ p. s.
Kopaczyński Wład. „ l. z. k.
Lachawiec Apol., „
Ochsenhorn Mojż., „
Ostafiński Maryan, „
Majewski A. „ l. k
Stefanicki Jan, „ dent,
Sztencel Bernard „

D. Wnękowicz St., Stanisławów.
Żukowski Aleks. „
Zins Mojżesz, Halicz. l. m.
Mołczkowski Dyon.. „ l. k.
Orzechowski Józ., Maryampol
Pertak Henr., Czernelica.
C. Blaustein Edw. Stanisławów.
Grader Maur., „
Löwner Abraham „
Hoffman Jan „ l. sz.
Klaar Szymon „ l. k.
Rosenbaum Max., „
Szczepkowski Tyt., „ l. kar.
W. Grodecki M., „ w. p.

60. Pow. Staromiejski.

D. Stokłosiński Fr., l. p.
Możyk Jan, Chyrów lek. zakł. wychow. OO. Jezuitów. l. m.
Cieszewski W., Stara Sól.
C. Obuszkiewicz Stanisł., Stare miasto l. m.
W. Raff Herman, Stare Miasto. w. p.

61. Pow. Stryjski.

D. Serkowski Bol., Stryj l. p.
Kronenberg K., „ k. s.
Jeż Andrzej, „ l. m.
Stahlberger Teodor „
Meisels Jul., „
Jeger Izak, „
Czarnecki Julian, „
Papieski Antoni, „
Lippel Jakób, „
Peczenik Leon, „
Michalski Wiktor, Skole.
Friedländer Mendel, Skole.
Mironowicz Kor., „ l. s.
Nunberg Leon, Synowódzko górne l. okręg.
C. König Iz., Stryj sek. szp.
Rosenberg Nach., Stryj.
Temple Dym., Stryj l. m.
Kräuterblüth Jak., Skole.
W. Smoluchowski Jan, w. p.

62. Pow. Strzyżowski

D. Krzyszkowski Erazm, Strzyżów k. san.
Taub Samuel, Strzyżów.
D. Karabiński Edm., Strzyżów.
Patryn Józef, Strzyżów.
Szczepański Tytus, Strzyżów.
Natter Wiktor, Frysztak.
C. Spiegel Em., „
W. Pilch Ant., Strzyżów w. p.

63. Pow. Tarnobrzeski.

D. Momidłowski Walery, Tarnobrzeg l. p.
Machalski Leon, Tarnobrzeg em. lek. pow.
Orzechowski Leonard. „
Verstaendig Eliasz, Tarnobrzeg l. m.
Radziński K., Rozwadów.
Dumaire Wł., Rozwadów „
Hochstim Adolf, Rozwadów.
Meller Jakób, Baranów.
Kuźniar W., Grębów l. o.
C. Hellmann Tob., Tarnobrzeg.
W. Nowak Jan, Tarnobrzeg w. p.

64. Pow. Tarnopolski.

D. Gładyszowski Emil, Tarnopol l. p.
Mossor Kazimierz, Tarnopol as. s.
Eckhard Józ., Tarnopol p. s.
Gold Jakób, „
Leiblinger Izyd., „ l. m.
Kowenicki Walery „
Moszkowicz Jak. „
Frisch Julian „
Ochsenhorn Chaim.
Münzer Maks., „
Rosenfeld A., Tarnopol. p. s. ż.
Swistuń Atan., „
Witoszyński Włodz. Tarnopol.
Weissberg Zygm., „
Brudziński Ludw., Mikulińce.
Koller Bolesław, „
Błoch Fr. „
C. Brauner Izydor, Tarnop. s. sz.
Planer Jakób,
Stein Adolf (dentysta).
W. Rohr H., Tarnopol w. p.

65. Pow. Tarnowski.

D. Stanko Wojc., Tarnów. l. p.
Biesiadzki Ant. „ a. s.
Ader Antschel, „

D. Dintenfass Henryk, Tarnów.
Eberson Maurycy, „
Foebus Izrael,
Glaser Leopold, „
Glücksman Leon, „
Józefczyk Tad., „
Trammer Abrah,, „
Kowalski Henr., „
Metzger Jan, „ l. m.
Pilzer Herman, „ s. sz.
Schützer Leon, „ l. s. i.
Skowroński Wł., „ p. s.
Walczyński Józef, „ l. m.
Wolfram Adolf, „
Zbigniewicz Jan, „ s. sz.
Kalisz Al., Tuchów l. m.
Starachowicz Jan, Tuchów.
Cymbler Walery, Radomyśl.
W. Sikorski Narcyz, w. p.

66. Pow. Tłumacki.

D. Litwinowicz Orest, Tłum l. p.
Hovurka Ant., l. f.
Richter Arnold, Tłumacz l. m.
Blumenblatt L., Tyśmienica.
Laszkiewicz J., l. o. Niżniów.
Regiec Jan, Ottynia.
C. Philip Herman, Ottynia l. k.
Pomeranz Filip, Tyśmienica.
W. Gałek J., Tłumacz w. p.

67. Pow. Trembowelski.

D. Kuhn Adolf, l. p.
Olpiński Jul., Trembowla.
Glücksmann Natan, Budzanów.
Stoklassa Józ., Budz. l. m.
Bryliński Józef, Janów.
Deutsch Z., Trembl. l. k.
Mrazek Bronisław, Struszów.
C. Fischer Leon, Trembowla.
Hrazdilek Ed., Strusów.
Neustein Joach., Tremb. l. m.
Rosenstock Ign., Budzanów.
W. Cielenkiewicz, Trembowla w. p.

68. Pow. Turczański.

D. Karpiński St., Turka l. p.
Sękiewicz Franciszek, Turka.
Zadurowicz Emil, „
Janikiewicz Stanisł., Borynia.
C. Kelhofer Sal., Turka.
W. Bardach Z., Turka w. p.

69. Pow. Wadowicki.

D. Zawadziński Stanisław, Wadowice l. p.
Bukowski August, Wadowice.
Gedl Władysław, „
Opydo Franciszek, „
Zborowski Józef, Andrychów.
Żędzianowski Stan., „ l. m.
Wiktor Michał, Andrychów.
Landau Schachna, Andrychów.
Lewandowski, Tłuczan.
Tarchalski Józ., Zator. l. m.
Nikloborc Jan, Zebrzydowice.
Mikołajski S., Lanckorona.
C. Erychleb Jan, Kalwarya.
Weczerka August, Wadowice.
W. Zörner Ferd., „ w. p

70. Pow. Wielicki.

D. Kownacki J., Wieliczka l. p.
Podobiński Ant., „ l. m.
Steiner Stan. „ l. sal.
Szpitzel Jakób, Wieliczka.
Berger Maksymil., Dobczyce.
Morawiecki Józef, Gdów.
W. Waśniewski Jan, Wieliczka w. p.

71. Pow. Zaleszczycki.

D. Friedberg Józef, l. p.
Blutreich Izaak, Zaleszczyki.
Sołowski Jan, „ p. sz.
Kittner Jakób, Zaleszczyki.
Markstein Wilhelm, Zaleszcz.
Krotz Ber., Tłuste l. m.
Gilnreiner Michał, Uścieczko.
C. Reischer Ignacy, Zaleszczyki sok. sz. i l. m.
W. Banach A., Zaleszcz. w. p.

72. Pow. Zbarażki.

D. Żukotyński Fr, Zbaraż k. s.
Baczyński Eust. Nowe sioło,
Berger Michał, Zbaraż l. m.
Biliński Włodz., „
C. Mantel Maur., „ l. sz.
Reisner Wilh., „ l. m.
W. Horodnicki Mikołaj w. p.

73. Pow. Złoczów.

D. Zaleski Eust., Złoczów l. p.

D. Gold Józef, Złoczów as. s.
Heyno Bolesław „ l. m.
Stein Eliasz „ l. k.
Wysocki Aleks., „ p. s.
Bendel Samuel, „
Malsburg Henryk, Pomorzany l. o.
Laufer Maurycy, Gołogóry.
Piotrowski Tomasz, Olesko.
Skórski Marj., Zborów l. m.
Mazanek Ignacy, Sassów.
Sturm Leon, Zborów.
C. Aderschläger Izaak, Biały Kamień l. m.
Hirschhorn F., Jezierna l. m
Fuchs Mojż., Olesko l. m.
Raps Mayer, Pomorzany l. m.
Petersil Józef, Zborów.
Bienenwald S., Sasów l. m.
Tischner Dion, Złoczów s. sz.
Deutsch Hen., „ l. m.
Eskreis Markus „ s. sz.
W. Dorożyński T., „ w. p.

74. Pow. Żółkiewski.

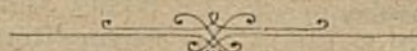
D. Opieński Jan, Żółkiew l. p.
Drzymalik Sylw., „
Muszkiet Karol „ p. sz.
Fruchtman Fryd., „
D. Wyrzykowski Kaz., Żółkiew.
Finkel Herman, Kulików.
Olejnik Mich., Mosty Wielkie.
Newestiuk Jakób, „ „
Borzemski Antoni, Dobrosin.
C. Elner Sal., Żółkiew s. sz.
W. Urich Leopold, Żółkiew w. p.

75. Pow. Żydaczowski.

D. Bory Julia, l. san.
Grabscheid, Żydaczów.
Kraetschmar Fel., Drohowyż
Mihowicz B., Rozdół.
Gozdecki Józ., Żurawno l. m.
C. Sakler Elias, „ l. m.
Wehrn Leon, Mikołajów l. m.
W. Stupnicki A., Żydaczów w. p.

76. Pow. Żywiecki.

D. Knichynicki Kl., Żywiec l. p.
Idziński Wiktor, „ l. szp.
Seidler Ant., Żywiec l. sk.
Benda Maryan, Żywiec.
Gawlik Jan, Sucha l. sk. i kol.
Janota Rud., Węg. górka.
Blumenfeld Joa., Zabłocie.
C. Klein Ad., Rajcza l. sk.
W. Proskurnicki Anatol, Żywiec w. p.



ALFABETYCZNY SPIS LEKARZY.

Skrócenia przy końcu nazwisk:
Kr. oznacza **Kraków.**
L. „ **Lwów.**
Numera odnoszą się do powiatów.

Acker S. 36
Ackermann A. **Kr.**
Ader A. 65
Altmann Z. 5
Ameisen M. 42
Antoniewicz W. 17
Arnold. W. **L.**
Aronsohn I. **Kr.**
Aronsohn S. 45
Aschkenazy Z. **L.**
Auerbach E. **L.**
Auerhahn W. 22
Aufrecht O. 6

Baczyński E. 72
Babka W. 23
Balicki S. 19
Bałłaban T. **L.**
Baraniecki R. **L.**
Barański A. **L.**
Barącz R. **L.**
Barbag H. 48
Barb L. 58
Barzycki J. 52
Batko J. **Kr.**
Bażant W. 30
Bąkowski T. 37
Baurowicz A. **Kr.**
Beaurain K. 43.
Beck A. **L.**
Bednarski A. 68
Bednarski J. 11.
Bednarski J. 43
Benda M. 76
Bendel S. 73
Benoni F. 9
Bentkowski Z. 51
Berezowski K **L.**
Berger L. **Kr.**
Blaustein J. 13
Bier Leonard **Kr.**
Berger M. 72
Berggrün A. 11
Berghof F. 59
Bermann D. 17
Bernacki F. 7
Bernadzikowski S. 7
Berwid B. 16
Bett M. **L.**
Białkowski W. 51
Bibring S. 40
Bielański G. **Kr.**
Bielecki J. 55
Bielewicz F. 18
Biegelmajer A. 54
Bieńczewski A. 15
Bieńkowski W. **L.**
Biliński W. 72
Bierer J. 59
Biesiadecki J. 24
Biesiadzki H. 65
Bikeles G. **L.**
Biliński Miecz. 53
Biliński B. 8
Billig E. 28
Blauer T. 52
Blech B. 25
Blatteis J. **Kr.**
Blumenfeld J. 76
Blumenfeld J. 10
Blumenblat L. 66
Blutreich J. 71
Błoch Fr. 64
Błotnicki T. **L.**
Bobek J. 10
Bober J. 2
Bobkiewicz H. **Kr.**
Bogdanik. 1
Bogdański W.
Bogdański B. 40
Bohosiewicz T. **L.**
Boral H. 59
Borzęcki **Kr**
Borzemski A. 74
Bory J. 75
Borysiewicz W. 16
Bossowski Al. **Kr.**
Braun S. **Kr.**
Bresiewicz S. 41
Brill K. 24
Broniowski A.
Browicz T. **Kr.**
Brudzewski K. **Kr.**
Brudziński L. 64
Bryliński J. 64
Bubeniczek F. 13
Budzynowski W. 36
Bujalski M. 21
Bujwid O. **Kr.**
Bujniewicz J. 53
Bukowski A. 69
Bukowski P. 28
Buszek J. **Kr.**
Buzdygan M. **Kr.**
Bylicki W. **L.**

Cercha M. **Kr.**
Chądzyński J. **L.**
Chilewski A. 42
Cholewicz F. **Kr.**
Chomin A. **L.**
Choróbski S. 46
Chramiec A. 43
Chrząszczewski. 54

Gońka A. L.
Górnisiewicz Z. Kr.
Górski C. 3
Górski Ks. Kr.
Górski S. 15
Gostyński J. L.
Gotfried M. 56
Gozdecki J. 75
Grabowski M. L.
Grabscheid M. 47
Grabscheid 75
Gracka J. 25
Grażyński E. Kr
Grodecki F. 53
Gross K. L.
Grossek Z. 23
Grzybczyk S. 7
Gumowski F. 20
Gwozdecki T. 50
Gwiazdomorski J. Kr.

Haim L. Kr.
Halarewicz B. 50
Hand J. 41
Hammerschlag R. 45
Haisik K. L.
Harajewicz J. Kr.
Hausvater J. 13.
Hanakowski W. 50
Hawranek M. 43
Heftler N. 35
Hellmann. L.
Hendrychowski T. 55
Henzel St. L.
Herman W. L.
Hernich F. 41
Herz E. 53
Herzig F. 55
Herzig N. 34
Hess E. 1
Heyne B. 73
Himmelblau J. Kr.
Hiener A. 24
Hirsch D. Kr.
Hirsch H. Kr.
Hirschler M. 10
Hlebowicki C. L.
Hochbaum O. 11
Hochstim A. 63
Hojnacki W. L.
Hordyński A. 25
Hordyński S. 48
Hoszard F. L.
Hovurka A. 66
Hückel L.
Hulles J. 29
Humiecki M. 32
Hyżycki S. 63

Jabłoński J. 35
Jabłoński S. 53
Jaciow M. 49
Janczy Fr. 7.
Janiszewski T. 43
Jajus M. 58
Jakliński L. 52
Jakobi L. 60
Jakubowski A. 20
Jakubowski M. Kr.
Jasilkowski M. 2
Jangustyn St. Kr.
Jana S. L.
Janda F. L.
Janikiewicz St. 68
Janiszewski T. 43
Jankowski S. Kr.
Janota R. 76.
Janowski J. 17
Januszkiewicz J. o. 44
Januszkiewicz J.s. 44
Jaremkiewicz M. 35.
Jarocki P. 37
Jarosiewicz R. 5
Jarosz St. 7
Jarosz W. Kr.
Jaroszyński W. 6
Jasiński W. L.
Jasiński A. L.
Jastrzębski A. 59
Jastrzębski J. 26
Jastrzębski W. 23
Jaszczurowski K. L.
Jaworski W. Kr.
Jaworski B. 29
Jeger I. 61
Jekeles L. L.
Jendl J. 20
Jessyp A. 54
Jeż A. 61
Jdziński W. 76
Jłowicki M. 33
Jodłowski J. 55
Jordan H. Kr.
Josse J. Kr.
Józefczyk T. 65
Junger J. Kr.
Jung W. 6.
Jüngst W. 12
Jurowicz J. Kr.
Jwański K. 56.

Kaczorowski B. L.
Kaczyński S. Kr.
Kaczkowski K. Kr.
Kaden K. Kr.
Kadyj J. 24
Kadyj H. L.
Kalach F. 6
Kalisz A. 65
Kanafas O. 21
Kapelusz E. 1
Karaś A. Kr.
Karabiński E. 62
Karpiński S. 68
Katyński L. 18
Kaufmann M. Kr.
Kaufmann O. L.
Kędzior W. Kr.
Kędzierski W. 54.
Keller M. 47
Keller R. 1
Kepler P. 45
Kicki T. L.
Kiebuziński B. 47
Kijas B. 37
Kijas T. 42
Kirschner A. Kr.
Kisielewski J. 7
Kittner J. 71
Kittner J. 5.
Klauber A. 54
Klein L. 11
Kluczyński Z. 7
Kłaysy H. L.
Kłuszyński K. 35
Kmietowicz F. 42
Knichyniecki K. 76
Kobryński W. 29
Kobylański A. L.
Kocay 32
Koepel H. 53
Koerner E. 10
Kohn M. Kr.
Kolasiński A. 53
Kolberger 36

Majewski A. 59
Majewski A. L.
Mallik J. 23
Malinowski G. 31
Maliszewski H. 36
Malsburg H. 73
Małaczyński R. Kr.
Matzko H. Kr.
Mannheim M. 47
Mańkowski K. 20
Marcisiewicz F. Kr.
Marek A. 26
Margulies M. L.
Marischler J. L.
Markiewicz D. L.
Markiewicz H. 54
Markstein W. 71
Mars A. Kr.
Marynowski J. 15
Marynowski M. 23
Masny I. Kr.
Maziarski St. Kr.
Meyer L.
Mayer J. 19
Mayzel T. Kr.
Mazanek J. 73
Mazurkiewicz D. 32
Medwej A 11
Mehrer H. L.
Mehrer J. 57
Meisels J. 61
Meissels Z. 23
Meller J. 63
Mendlowski W. 48
Mendelsburg H. Kr.
Merczyński E. L.
Merunowicz J. L.
Meschel J. L.
Meth S. 9
Metzger J. 65
Mężyk J. 60
Michalik Fr. 47
Michalik J. 33
Michalik K. 7
Michalski W. 61
Miczulski J. 49
Mihowicz Br. 75
Mikołajski S. 69
Milewski T. L.
Millet A. 14
Miodoński Fr. 1
Mironowicz K. 61

Mieses I. 56
Moch J. 48
Mogilnicki. 10.
Mohr D. 42
Mołczkowski D. 59
Momidłowski S. 53
Momidłowski W. 63
Morawiecki J. 70
Morawski T. 29
Mossing K. L.
Mosler M. 5
Mossor K. 64
Moszkowicz J. 64
Mrazek B. 67
Mukowicz E. L.
Müldner J. 12
Münz E. Kr
Münzer M. 64
Murczyński W. 11.
Murdzieński F. Kr.
Muszkiet K. 74
Mydlarski W. 44.

Nacht F. 10
Nadel R. 27.
Nartowski M. Kr.
Natter W. 62
Nawrat S. 45
Neumann E. 18
Neusser G. 36
Newestiuk J. 74
Nidecki A. 33
Niemiłowicz W. L.
Niemczynowski T. L.
Nieszkowski Z. 42
Nikliborc J. 69
Niziołek P. 9
Nodzyński B. 3
Nowak Jul. Kr.
Nowotny Fr. Kr.
Nowak Wład. 51
Nowak J. 16
Nowak Z. Kr.
Nunberg L. 61
Nycz W. 1
Nycz H. 7

Obaliński A. Kr.
Obrzut A. L.
Obtułowicz F. L.
Ochsenhorn M. 59
Ochsenhorn Ch. 64

Olejnik M. 74
Olpiński J. 67
Olszewski B. 3
Opieński J. 74
Opolski W. L.
Opydo F. 69
Orski J. 25
Orzechowski J. 59
Orzechowski L. 63
Orzeł J. 34
Ostafiński M. 59
Oświecimski S. 3
Ożarkiewicz. 16
Ożarowski 49

Padalewski A. L.
Pajączkowski W. L.
Palester H. 21
Papee J. L.
Pancewicz J. 45
Papieski A. 61
Pareński S. Kr.
Paszkowski S. Kr.
Patryn J. 62
Pawlicki T. 24
Pawlikowski A. L.
Pawluk B. 27
Peczenik L. 61
Pelczar Z. 17
Penzias S. L.
Pertak M. 59
Peters J. 12
Piasecki E. 43.
Piasecki W. 43
Piaskiewicz W. 29
Piątkowski M. Kr.
Pieniążek P. Kr.
Piepes W. Kr.
Pierzchała K. 13
Pietrzycki A. 3
Pilecki Z. L.
Pilewski O. L.
Pilzer H. 65
Piotrowski A. Kr.
Piotrowski E. 55
Piotrowski G. L.
Piotrowski J. Kr.
Piotrowski T. 73
Piórko A. Kr.
Pisek W. L.
Pivel E. L.
Piżl B. 58

Plech A. 23]
Pluciński M. 36
Płochocki T. 42
Podlewski K. L.
Podłuski M. 16
Podobiński A. 70
Pohorecki W. 22
Polański St. L.
Polończyk 40
Ponikło S. Kr.
Pordes M. 47
Porycki B. 50
Potok H. 20
Późniak M. Kr.
Praschi I. L.
Prebendowski S. 27
Prus J. L.
Przesmycki J. 18
Przysłopski J. 32
Puchalski S. 15

Raczyński J. Kr.
Raczyński A. Kr.
Radecki P. Kr.
Radziński K. 63
Rapaport J. L.
Rapp L. L.
Reices D. L.
Reifer A. Kr.
Reik J. 41.
Reinhold J. L.
Reinhold Z. L.
Reiss K. 32
Reiss Wł. Kr.
Regiec J. 66
Reitzes D. L.
Rencki R. L.
Richter A. 66
Richter J. 42
Riedmüller B. Kr.
Rieser 11
Robel W. 35
Rodzoń W. 23.
Roicki A. L.
Rokossowski W. 38
Roller F. 51
Rościszewski E. 32.
Rosenblatt E. Kr.
Rosenfeld A. 64
Rosenzweig L. L
Rosner Al. Kr.
Rosner Ig. L.
Rosner J. L.
Rosner M. 29
Rosenblüth E. 12
Rosenheck S. 29
Rosenzweig J. 13
Rossberger S. 23
Roth J. 24
Roszko A. 21
Roth A. 3
Roth W. 42
Różecki J. Kr.
Rozłucki M. 36
Rożański J. L.
Rubistein J. 59
Rubinstein B. L.
Ruczka S. 47
Rudnicki K. 14
Ruff St. L.
Rutkowski Kr.
Rutowski K. 3
Rydygier L. L.

Safian Ł. Kr.
Salay 47
Salpeter 46.
Satkowski Z. Kr.
Sawicki A. 33
Sawicki E. L.
Sawicki J. L.
Schaitter J. Kr.
Schaff S. 50
Sekanina J. 16.
Schapira A. 6
Schechner 17.
Schein H. 43
Schellenberg L. L.
Scherp D. 4.
Schermant J, Kr.
Schlank M. 1
Schmeidler L. 23
Schmelkes M. L.
Schmetterling A. 56.
Schmidt E. L.
Schmidt F. 21
Schoeffer F. 47
Schneck K. 11
Schneider L. Kr.
Schöngut S. Kr.
Schorsch J. 29
Schramm H. L.
Schumann F. K.
Schützer L. 65
Schwarz A. Kr.
Ściborowski K. 34
Sciborowski W. Kr.
Sędzielowski F. 51
Segel E. 53
Seidler A. 76
Seidner A. 5
Seifmann P. Kr.
Selzer J. L.
Senensieb M. 57
Senkowski M. Kr.
Serbeński W. L.
Sereth J. 56
Serkowski B. 60
Serkowski R. L.
Siedlecki J. Kr.
Sielski S. L.
Sieniewicz M. 53
Sieradzki A. L.
Sieradzki W. Kr.
Sędzimir G. Kr.
Sękiewicz F. 68
Siewierski P. Kr.
Silbermann A. Kr.
Silbermann L. 42
Silberstein J. 29
Silberstein S. L.
Simon F. Kr.
Singer M. L.
Skalski W. 54
Skałkowski B. L.
Skibicki A. 8
Skobel S. Kr.
Skomorowski J. 30
Skórczewski B. Kr.
Skórski M. 73
Skowroński W. 65
Skrzyński S. Kr.
Slączka A. 32
Śliwiński M. Kr.
Slosarczyk A. 1
Słapa W. Kr.
Służewski K. Kr.
Smitowski M. L.
Smolarski W. Kr.
Smolarski Z. 46
Smoragiewicz K. 45
Śnieżek L. 52
Sobierański W. L.
Sobieszczański L. 17
Sobolewski F. 6
Sochacki Leon Kr.

Sochanik S. L.
Sochański J. L.
Sokal M. 10
Sokołowski H. Kr.
Solecki J. 42
Sołowski J, 71
Sołtysik M. Kr.
Sołtysik S. 6
Soniewicki T. 30
Spalko Z. L.
Spira R. Kr.
Spitzel J. 70
Sroczyński J. 1
Sroczyński F. Kr.
Stachiewicz T. L.
Stahlberger T. 61
Stahr E. Kr.
Staniszewski J. 31
Staniszewski W. 37
Stankiewicz F. L.
Stankiewicz W. Kr.
Stanko W. 65
Stanowski K. 36
Starachowicz J. 65
Stark J. L.
Stark W. L.
Stauber S. L.
Starzewski J. L.
Stauber Z. 29
Stefanicki J. 59
Stein E. 73
Steiner S. 70
Steinberg B. 39
Steinhaus J. L.
Steinkeller H 11
Stenzel B. 59
Sternbach D. Kr.
Sternberg J. 37
Steuer A. 1
Stoeckl 13
Stoklassa J. 67
Stokłosiński F. 60
Stopczański A. Kr.
Strojnowski E. L.
Strumiński A. 6
Stupnicki W. 27
Sturm L. 73
Sumok K. 45.
Surzycki J. Kr.
Supiński E. Kr.
Süsskind A. Kr.
Swiątek W. 45
Swiątkiewicz M. L.
Swiątkowski J. L.
Switalski L. Kr.
Świątkowski S. L.
Swierzewski L. L.
Swiderski B. 56
Swistuń A. 64
Syrup J. Kr.
Sysak G. 29
Szajna J. 40
Szajnowski M. 24
Szewczyk J. Kr.
Szpilmann J. L.
Szponder W, Kr.
Szymański H. 12
Szymkiewicz K. Kr.
Szymonowicz W.
Szyszkowski W. 47
Szczepański W. 51
Szczepański T. 62
Szołajski J. 62
Szostkiewicz S. 28
Sztembarth C. L.
Szulisławski R. L.
Szuszkiewicz P. L.
Szydłowski Z. L.

Tabor B. L.
Tarchalski J. 69
Tarnawski A. 80
Taub S. 62
Tatarczuch W. L.
Teller J. 53
Teitelbaum M. 8
Tenner J. 17
Teodorowicz T. 48
Terlecki A. 50
Tiegermann Em. 17
Tokarski St. Kr.
Torczyński T. Kr.
Trammer A. 65
Trelski M. 20
Trybulec F. 47
Topoliński H. 31
Trzaskowski B. 23
Trzciniecki K. L.
Trzciński B. Kr.
Trzciński P. Kr.
Trzebicky R. Kr.
Tryniecki B. 33
Turzański G. 23
Tuszyński F. Kr.
Türkel S. 56
Tyszecki T. L.
Tyszkiewicz W. 44
Tyszkowski L. 19

Uchacz B. 39
Udziela M. 19
Uhma Cz. L.
Unsin H. Kr.
Uranowicz T. 8
Urech 58
Ustrzycki J. 6

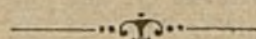
Verstaendig J. 63
Vincenz A. 29

Wachholz L. Kr.
Wachtel A. L.
Wachtel Z. Kr.
Wągrowski K. 13
Wain J. 32
Walczyński J. 65
Walentowicz A. Kr.
Waligórski C. 54
Walkowski J. Kr.
Wallach D. L.
Warzycki B. 37
Wasylewski T. 50
Wąsowicz Z. Kr.
Wechsler E. L.
Wechsler L. 1
Wehr W. L.
Weigel J. L.
Weiss L. L.
Weissberg Z 64
Wenclewski T. L.
Werner K. 57
Wernicki J. L.
Wernicki K. Kr.
Wicherkiewicz B. Kr.
Wiczkowski J. L.
Widmann O. L.
Wiktor M. 69
Wilder I. 17
Wilkosz A. Kr.
Willer A. 38
Wilson R. 22
Wiszniewski L. Kr.
Witoszyński W. 64
Witkowski E. 33
Wnękowicz S. 59
Wodzicki J. Kr.

Wojciechowski B.
Wojtkowski J. 56
Wójtowicz E. 43
Wolański K. 59
Wolfram A. 65
Wolisz A. L.
Woś M. 28
Woszczyński J. 36
Woynarowski K. 11
Wroński B. 18
Wróblewski W. Kr.
Wurst A. 26
Wyrzykowski K. 74
Wysocki A. 73

Zadurowicz E. 58
Zagórski A. 53
Zajączkowski J. L.
Zakreys F. L.
Zakrzewski J. L.
Zaleski E. 73
Zaleski K. 29
Zanietowski J. Kr.
Zaorski B. 27
Zaremba A. 14
Zarewicz A. Kr.
Zasacki S. 33.
Zatlokal R. 43
Zauderer A. 8
Zavadil T. L.
Zawadziński S. 69
Zawilski S. 33
Zbigniewicz J. 65
Zborowski J. 69
Zduń J. 39 (ojc.)
Zduń J. 39 (syn)
Zeitner J. Kr.
Zgórski K. 88
Ziarko J. 31
Zieliński E. 42
Zieliński T. 17
Ziembicki G. L.
Ziemiański L. 47
Zins Mojżesz 59
Zion O. L.
Zirhoffer K. 46
Zoll J. Kr.
Zrogowski 22

Żelazowski W. 52
Żędzianowski S. 69
Żukowski A. 59
Żuławski K. Kr.
Żurawski T. 33
Żukotyński J. 72
Żychoń J. Kr.
Żydłowicz W. Kr.



SPIS CHIRURGÓW.



Ackerbauer S. 23
Aderschläger J. 73
Adler S. 10
Arzt J. 33
Atlas S. 55

Bendl Z. 25
Bardach T. 56
Bardasz M. 54
Becher S. 23
Benda A. 56
Bendel Z. 25
Berger A. 30
Berger A. 57
Berger E. 56
Berger 29
Bernfeld L. 53
Beschloss M. L.
Biber M. 47
Bienenwald S 74
Blum Z. 58
Brauner J. 64
Brauner L. 15
Burnatowicz R. 21

Chilf J. 47
Chilf S. L.
Czernek H. 7

Deutsch H. 73
Elner M. 49
Ellner S. 74
Erychleb J. 69

Eskreis M. 73
Feuerstein M. 40
Finkelstein M. 26
Fischer L. 67
Freysinger J. 5
Fuchs M. 73

Gabel H. L.
Gabel R. 25
Goldscheider J. 50
Grabscheid M. L.
Grader M. 59
Grünfeld J. 6

Hand S. 41
Handt J. 2
Hellman T. 63
Herold J. 49
Herzum J. 53



Ogólne przepisy pocztowe.

Należytości za listy zwyczajne w całem państwie austr. do wagi 20 gr. ($^6/_{10}$ł. cł.) jest 5 ct., nad 20 do 250 gr. (15 ł. cł.) 10 ct., listy takie mogą być przy oddaniu opłacone lub nie, a wtenczas za listy niefrankowane do 20 gr. 10 ct., od 20 do 250 gr. 15 ct., listy za mało frankowane podlegają tej samej opłacie, z tą różnicą, że wartość przylepionych marek odlicza się.

Za listy, które w miejscu doręczane bywają, opłaca się: do 20 gr. 3 ct., od 20 do 250 gr. 6 ct. Za nieopłacone, opłaca odbiorca 6 ct. do 20 gr.; 9 ct. do 250 gr.

Listy kartkowe po 3 ct. dla doręczenia adresatom w miejscu nadania zamieszkałym, jakoteż listy kartkowe po 5 ct., które do wszystkich krajów monarchii austryackiej, Prus i Niemiec przesyłane być mogą.

Karty korespondencyjne po 2 ct. mogą być przesyłane do wszystkich krajów monarchii austryackiej, Prus i Niemiec — karty te można wysyłać zagranicę z dolepieniem odpowiedniej należytości. Karty korespondencyjne mogą być rekomendowane jak listy za opłatą 10 ct. za rekomendacyę, lub przylepieniem marki 10 ct.

Na listy rekomendowane otrzymuje się recepis. Należytość rekomendacyjna do wszystkich krajów eurodejskich wynosi 10 ct.

Jeżeli nadawca po upływie pewnego czasu nie otrzymał odpowiedzi, natenczas ma prawo przy urzędzie nadawczym zrobić zapytanie (reklamacyę) za opłatą 10 ct. Jeżeli zaś był dołączony recepis zwrotny, natenczas reklamacya nie podlega żadnej opłacie; jeżeli pokaże się, że list zaginął, wtenczas ma prawo żądać wynagrodzenia 20 złr., gdy list był do miejsca w obrębie monarchii położonego adresowany, zaś 21 złr., gdy był za granicę wysłany.

Na listach rekomandowanych nie można kłaść żadnej wartości; mogą zaś być tylko zalepiane. Listy rekomendowane do Prus i Niemiec mogą być posyłane na koszt adresata. Przy listach rekomendowanych, jakoteż i zwykłych, zaleca się także: na odwrotnej stronie listu podać imię i nazwisko oddawcy (w razie, jeżeli taki list zwrócony zostanie, by mógł być oddawcy doręczonym)-

Na listy rekomendowane przesyłane w kraju służy reklamacya w przeciągu 6 miesięcy, do urzędów zagranicznych rok cały, od dnia oddania listu; po upływie zakreślonego terminu, chociażby list zaginął, oddawca nie ma prawa do wynagrodzenia.

Druki. Do państwa Austryackiego, Bośni, Hercogowiny, ks. Lichtenstein oraz Niemiec wynosi opłata: do 50 gr. 2 ct., do 150 gr. 3 ct., do 250 gr. 5 ct., do 500 gr. 10 ct.; do 1 kilogr. 15 ct. Waga nie może przenosić kilogr. (2 fnt. cł.). Niedostatecznie opłaconych druków nie wysyła się, lecz zwrócone są oddawcom.

Listy z pieniądzmi winny być zaopatrzone w kopercie trwałej pięcioma pieczęciami, w urzędowej zaś kopercie dwiema, lub też jeżeli wartość przenosi 500 złr., a waga 250 gramów, przynieść je można na pocztę, ale nie zapieczętowane, aby urzędnik mógł sprawdzić kwotę znajdującą się w nich, wtenczas jednak portoryum musi być zaraz uiszczone i wynosi 50% więcej, niż zwyczajne.

Gotówkę brzęczącą posyłając, należy obwinąć w papier i przypieczętować wewnątrz koperty, aby się nie poruszała.

Opakowanie. Przedmioty małej wartości, którym przyciśnięcie nie szkodzi, nie przepuszczające tłuszczu lub wilgoci, nie przenoszące ciężaru 5 kilogr., na nie wielką odległość pakować można w papier mocny i obwiązać sznurkiem.

Powziątki pocztowe w kraju (Nachnahme). Wolno wysyłać przesyłki do wszystkich w kraju poczt monarchii austr., jakoteż węgierskiej za pobraniem do wysokości 500 złr.

Przekazy pieniężne (Postanweisungen). Za pośrednictwem urzędów pocztowych można przekazywać wypłaty w kraju do wysokości 500 złr. w. a.

Przesyłający opłaca porto przylepieniem marki do 10 złr. 5 cnt., od 10 do 50 złr. 10 cnt., do 150 złr. 20 ct., od 150 do 300. złr. 30 ct., od 300 do 500 złr. 50 ct.

Drogą zaś telegraficzną przyjmują i wypłacają przekazy pieniężne i znaczki pocztowe (Postanweisungen) do wysokości 500 złr. w. a. Przy posyłkach przekazów drogą telegraficzną opłata pocztowa jest ta sama, co przy przekazach zwykłych, z dodatkiem opłaty depeszy zawisłej od ilości słów.

Przekazy za granicę mogą być przesyłane do całych Niemiec, Szwajcaryi, Bawaryi i Wirtembergu, Bułgaryi, Rumunii, Turcyi i Egiptu, jako też do Stanów zjednoczonych Ameryki, jak również ze wszystkich tych krajów do Monarchii austr. i węgierskiej. Blankiety są inne jak w kraju. Kwoty mogą być przesyłane do wysokości 200 złr. albo 400 marek czyli 500 franków.

Zlecenia pocztowe. Za pośrednictwem urzędów pocztowych można ściągać od innych osób drobne wierzytelności do wysokości 500 złr. Blankietów nabywa się w urzędach pocztowych po cenie $^1/_2$ centa; a dołączywszy dokument (n. p. weksel, rachunek lub kwit itp.), przesyła się w kopercie zapieczętowanej, jako opłacony list polecony pod adresem urzędu pocztowego, gdzie debent mieszka.

W razie uiszczenia kwoty na blankiecie wyrażonej, wydaje poczta adresatowi załączone dokumenta, a pieniądze przesyła wierzycielowi za przekazem, po strąceniu zwykłej należytości przekazowej.

Zlecenia pocztowe są i do Niemiec dozwolone; w takim razie wierzytelności obliczają się na austryacką monetę wedle kursu wiedeńskiego.

Pod jedną kopertą można więcej zleceń naraz wysełać, ale nie trzeba zapomnieć o dołączeniu dokumentu każdego zlecenia, gdyż w takim razie zlecenie musiałoby być zwrócone bez skutku.

Pocztowe Kasy oszczędności. Niemal wszystkie pocztowe urzęda

Listy pilne. Jeżeli oddawca życzy sobie, ażeby list natychmiat po odejściu do miejsca przeznaczenia był doręczonym, winien dopisać na kopercie po lewej stronie u dołu *„doręczyć zaraz przez umyślnego posłańca“* (expres). Za to dopłaca się 15 ct., jeśli adresat mieszka w miejscu, gdzie się znajduje urząd pocztowy. Za każde $7^1/_2$ kilometra (milę) odległości od urzędu pocztowego płaci się posłańcowi 50 ct., zawsze jednak adresat jest odpowiedzialny za uiszczenie przypadającej kwoty. Na kopercie można i godzinę oznaczyć, o której list musi być koniecznie wręczony. — Należytość uiszcza się przylepianiem marek odpowiedniej wartości, zaś przy pieniężnych, gotówką. Za doręczenie awiza razem z przesyłką opłata wynosi 30 ct.

Taryfa opłaty listów.

Do	Należytość za opłatę				
	Listy		kor. kart.	Druki	
	za każde gr.	cnt.	cnt.	za każde gr.	cnt.
Belgii, Bułgaryi, Chin (p. Rosyę)	15	10	5	50	3
Danii i Islandyi	„	10	5	50	3
Egiptu	„	„	„	„	„
Niemiec z Alzacyą i Lotaryngią,	do 15	5		do 50	2
Helgoland i Luxenburg . . .				„ 250	5
	nad 15	10	2	„ 500	10
	— 250			„ 1000	15
Francyi z Algierem	15	10	5	50	3
Gibraltar przez Niemcy	15	10	5	50	3
Grecyi i wysp Japońskich, Korfu, Cefalonia, Zante	15	10	5	50	3
Wielkiej Brytanii i Irlandyi. . .	15	10	5	50	3
Włoch	15	10	5	50	3
Czarnogóry	15	7	4	50	2
Niederlandów	15	10	5	50	3
Norwegii	15	10	5	50	3
Persyi przez Rosyę	„	„	„	„	„
Portugalii z Maderą i w. Azorskich	15	10	5	50	3
Rumunii (Mołdawii i Wołoszczyzny)	15	10	5	50	3
Rosyi z Polską	15	10	5	50	3
Stany Zjednocz. Północn. Ameryki	„	„	„	„	„
Szwajcaryi	15	10	5	50	3
Serbii (z Węgier)	15	5	4	50	2
Serbii (z Austryi)	15	7	3	50	2
Hiszpanii	15	10	5	50	3
Turcyi europ. i azyatyckiej przez Tryest, Belgrad, Orsowę . . .	15	10	5	50	3

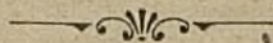
austryackie przyjmują wkładki począwszy od 50 ct., na które wydają bezpłatne książeczki. Kwoty wyżej 1 złr. procentują się wedle stopy 3%, a wypłata tychże następuje po skończonym roku.

Wkładki do wysokości 20 złr. można podjąć natychmiast w jakimkolwiek większym urzędzie pocztowym, wyższe zaś wkładki wolno odebrać tylko z asygnatą urzędu kas pocztowych oszczędności w Wiedniu, dokąd należy wprzód wypowiedzenie przesłać.

Na każdą wkładkę wydaje centralny zarząd kas pocztowych w Wiedniu potwierdzenie, które przechowywać trzeba, a w razie gdyby takowe nie nadeszło, należy natychmiast reklamować. Wszelkie przesyłki i korespondencye są bezpłatne.

Jednej osobie nie wolno posiadać więcej książeczek nad jednę, pod utratą kapitału włożonego, również nie wolno wkładać naraz kwoty wyżej 300 złr., a roczna wkładka nie może przenosić 1000 złr. Wkładki większe mogą być użyte na zakupno państwowych obligacyi, które pocztowy zarząd kupuje na żądanie i wystawia właścicielowi książeczkę (Rentenbüchel).

Celem ułatwienia zebrania kwot mniejszych do 50 ct., służą karty oszczędności po cenie 5 ct., na które częściowo nalepiają się zwykłe znaczki pocztowe; gdy wartość ich wynosi 50 ct., przyjmuje się je jako gotówkę na książeczkę oszczędn.



SKALA STEMPLOWA.

SKALA I.

na weksle.

						zlr. ct.
			Do	75	zlr.	—·05
nad	75	zlr.	"	150	"	—·10
"	150	"	"	300	"	—·20
"	300	"	"	450	"	—·30
"	450	"	"	600	"	—·40
"	600	"	"	750	"	—·50
"	750	"	"	900	"	—·60
"	900	"	"	1050	"	—·70
"	1050	"	"	1200	"	—·80
"	1200	"	"	1350	"	—·90
"	1350	"	"	1500	"	1·—
"	1500	"	"	3000	"	2·—
"	3000	"	"	4500	"	3·—
"	4500	"	"	6000	"	4·—
"	6000	"	"	7500	"	5·—
"	7500	"	"	9000	"	6·—
"	9000	"	"	10500	"	7·—
"	10500	"	"	12000	"	8·—
"	12000	"	"	13500	"	9.—

Od każdych zaś następnych 1500 zlr. o 1 zlr. więcej, przyczem jednak kwoty poniżej 1500 zlr. uważane będą za pełne.

SKALA II.

kwity i dokumenta w sprawach prawnych.

						zlr. ct.
			Do	20	zlr.	—·07
nad	20	zlr.	"	40	"	—·13
"	40	"	"	60	"	—·19
"	60	"	"	100	"	—·32
"	100	"	"	200	"	—·63
"	200	"	"	300	"	—·94
"	300	"	"	400	"	1·25
"	400	"	"	800	"	2·50
"	800	"	"	1200	"	3 75
"	1200	"	"	1600	"	5·—
"	1600	"	"	2000	"	6·25
"	2000	"	"	2400	"	7·50
"	2400	"	"	3200	"	10·—
"	3200	"	"	4000	"	12·50
"	4000	"	"	4800	"	15·—
"	4800	"	"	5600	"	17·50
"	5600	"	"	6400	"	20·—
"	6400	"	"	7200	"	22·50
"	7200	"	"	8000	"	25·—

Nad 8000 zlr. od każdych 400 zlr. opłaconą być ma należytość wraz z nadzwyczajnym dodatkiem po zlr. 1 ct. 25, przyczem sumy niżej 400 zlr. uważają się jako pełne.

SKALA III.

ugody pożyczkowe, kontrakty służbowe, kwity na wygrane loteryjne.

						zlr. ct.
			Do	10	zlr.	—·07
nad	10	zlr.	"	20	"	—·13
"	20	"	"	30	"	—·19
"	30	"	"	50	"	—·32
"	50	"	"	100	"	—·63
"	100	"	"	150	"	—·94
"	150	"	"	200	"	1·25
"	200	"	"	400	"	2·50
"	400	"	"	600	"	3·75
"	600	"	"	800	"	5·—

						zlr. ct.
nad	800	zlr.	Do	1000	zlr.	6·25
"	1000	"	"	1200	"	7·50
"	1200	"	"	1600	"	10·—
"	1600	"	"	2000	"	12.50
"	2000	"	"	2400	"	15·—
"	2400	"	"	2800	"	17·50
"	2800	"	"	3200	"	20·—
"	3200	"	"	3600	"	22·50
"	3600	"	"	4000	"	25·—

Nad 4000 zlr. od każdych 200 zlr. opłacaną być ma należytość wraz z nadzwyczajnym dodatkiem po 1 zlr. 25 ct., przyczem sumy niżej 200 zlr. uważają się jako pełne.

Polecone
przez Towarzystwo lekarskie w Krakowie

Mleko wielokrotne

krakowskie

oraz

mleko dla niemowląt

prof. dra Gaertnera
wyłącznie wyrabia

E. DOBRZYŃSKA.



Składy w Krakowie.

1) Mleczarnia E. Dobrzyńskiej, Sławkowska 12.
2) Taż mleczarnia, plac WW. Świętych 10.
3) Droguerya „pod czarnym wilkiem" Zopotha, Sienna 12.
4) Skład optyczny J. Lańskiego, róg ul. Krakowskiej i Dietla 43.

W Podgórzu.

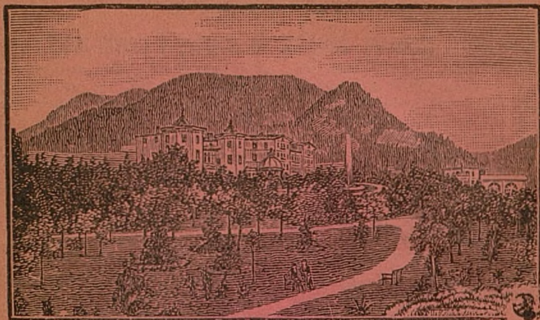
Droguerya Żarskiego.

We Lwowie.

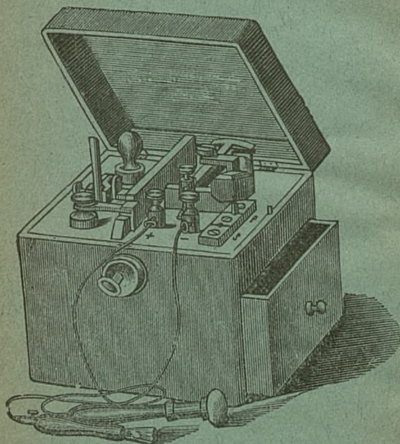
O otwarciu i miejscu rozsprzedaży ogłosi się później.

Wyłączność wyrobu została zastrzeżona.





c.



Roczne zestawienie.

Miesiąc	Przychód		Rozchód	
Styczeń . . .				
Luty				
Marzec . . .				
Kwiecień . .				
Maj				
Czerwiec . .				
Lipiec				
Sierpień . . .				
Wrzesień . .				
Październik .				
Listopad . .				
Grudzień . .				
Razem . . .				